LENNUJAAM_ ARTHUR HAILEY

Tõlkinud Lia Rajandi

TALLINN KIRJASTUS «EESTI RAAMAT» 1980
T(Ameerika)
Originaali tiitel:
Arthur Hailey
Airport
New York, Bantam Books, 1668 Kunstiliselt kujundanud Vladimir Taiger

H7 ollG37A
4703000000
70304—550 g) Tõlge eesti keelde ja järelsõna.
H M901(16)-80 TL~9-5-8 0 w Kirjastus «Eesti Raamat», 1980

Esimene osa Kell 18.30 — 20.30

1

Reedel, 14. jaanuari õhtul kella poole seitsme ajal töötas Illinoisi osariigi Lincolni Rahvusvaheline Lennujaam ikka veel, kuigi häiretega.

Lennujaam, nagu terve Ühendriikide Kesk-Lääs, heitles viimase kuue aasta kõige õelama ja ägedama lumetormiga. Torm oli kestnud juba kolm päeva. Ja nüüd hakkasid nõrgad kohad üksteise järel välja lööma — nagu mädavillid vintsutatud, äravaevatud kehal.

United Air Lines'i toiduveok kahesaja lõunaeinega oli kadunud ja arvatavasti kuskil lennuvälja territooriumil lumme kinni jäänud. Otsingud vihisevas lumesajus ja pimeduses polnud siiani tulemusi andnud — nii veok kui selle juht olid seni leidmata.

United Air Lines'i reis 111 — DC-8 vahemaandumisteta lend Los Angelesse, mida toiduveok teenindama pidi — oli juba mitu tundi graafikust maas. Ja nüüd ähvardas toidu-jant starti veelgi viivitada. Samalaadsed mitmetel muudel põhjustel tekkinud viivitused häirisid Lincolni Rahvusvahelist Lennujaama kasutava kahekümne lennukompanii sadat või enamat reisi.

Lennuväljal endal oli lennurada kolm-null käigust väljas. Seda blokeeris Aereo-Mexicani reaktiivlennuk Boeing 707, mille rattad otse stardiraja servas sügavalt lume all vettinud maapinnases kinni istusid. Juba kaks tundi tehti asjatuid pingutusi suurt reaktiivlennukit paigast liigutada. Nüüd, kus Aereo-Mexican oli oma jõuvarud ammendanud, pöördus ta abi saamiseks TWA poole.

Õhuliikluse dispetšeriteenistus, keda raja kolm-null väljalangemine tõsiselt häiris, oli üle läinud lihtsustatud süsteemile ja hakanud piirama sissetulevat liiklust lähimatest lennukeskustest Minneapolises, Clevelandis, Kansas Citys, Indianapolises ja Denveris. Sellest hoolimata oli lennuvälja kohale kogunenud kakskümmend saabuvat lennukit, mis seal ringi tiirutasid, mõnedel kütusevarud lubatud piirini kahanemas. Maal valmistus kaks korda nii palju lennukeid stardiks. Aga kuni tunglemine õhus kestis, andis ÕLD korralduse väljalendudega veelgi viivitada. Reisijatehoone väravate taha,

ruleerimisradadele ja parkimisväljakutele kogunes järjest rohkem ootavaid lennukeid, paljudel mootorid käivitatud.

Kõigi lennukompaniide kaubalaod olid viimase piirini täis; torm takistas tavaliselt ülikiiret transiiti. Lastmeistrid passisid närviliselt kergesti riknevaid saadetisi: Wyomingist Uus-Inglismaale lähetatud kasvuhoonelilli, tonni Pennsylvania juustu Anchorage'i Alaskas, külmutatud herneid Islandile, elusaid homaare — transiitkaup idarannikult üle põhjanaba Euroopasse. Homaarid olid Edinburgh' ja Pariisi järgmise päeva menüüs, kus neid reklaamitakse kui «kohalikku värsket meresaadust», mida Ameerika turistid pahaaimamatult tellivad. Olgu või torm, kergesti riknevad õhulaadungid peavad lepingu tingimuste järgi värskelt ja kiiresti sihtkohta jõudma.
Erilist muret tekitasid American Airlines'i kaubatranspordile tuhanded kalkunitibud, kes alles mõne tunni eest olid inkubaatorites välja hautud. Täpne väljahaudumise-trans-pordi graafik nagu keerukas lahingukäsk oli juba nädalate eest välja töötatud, veel enne kui kalkunimunad munetud said. See nägi ette elusate lindude toimetamise läänerannikule neljakümne kaheksa tunni jooksul pärast koorumist, millest kauem need tillukesed olendid ilma esimese toidu-või veeannuseta elada ei saa. Normaalses olukorras tagab see süsteem peaaegu sajaprotsendilise ellujäämise. Peab muuseas arvestama, et kui tibusid tee peal toita, hakkavad nad haisema, nõndasamuti neid transportiv lennuk, mis haiseb veel mitu päeva tagantjärele. Tibud olid juba mitu tundi graafikust maas. Üks lennuk oli siiski reisijateveolt kaubaveole ümber seatud ja sel õhtul oli udusulis kalkunitel eesõigus kõigi ees, kes reisida tahtsid, kaasa arvatud ka kõige tähtsamad inimisikud.
Lennujaama peahoones valitses kaos. Ootesaalides tungles tuhandeid edasilükatud või ärajäänud lendude reisijaid. Kõik kohad olid pagasihunnikuid täis. Suures ootesaalis rüseles rahvast nagu jalgpallivõistlusel või jõululaupäevase ostupalaviku ajal kaubamajas.
Kõrgel lennujaama katusel asuva upsaka kirja LINCOLNI RAHVUSVAHELINE LENNUJAAM — MAAILMA ÕHU-TEEDE SÕLMPUNKT, oli lumetuisk täiesti loetamatuks muutnud.
On suur ime, mõtles Mel Bakersfeld, et miski üldse veel funktsioneerib.
Mel, lennujaama ülem — sale lihaseline kuju, distsiplineeritud energia jõujaam —, seisis kõrgel kontrolltornis
6
lumetõrjestaabi laua ääres. Ta vahtis välja pimedusse. Tavaliselt paistis sellest klaasseintega ruumist kogu lennujaama kompleks — stardirajad, ruleerimisteed, reisijatehooned, kogu maa- ja õhuliiklus — nagu kenasti rittaseatud mänguklotsid ja -mudelid. Isegi öösel markeerisid tuled nende piirjooni ja liikumist. Oli vaid üks veelgi kõrgem vaatepunkt — õhuliikluse dispetšeriteenistus, mille valduses oli kaks kõige kõrgemat korrust.
Aga täna õhtul suutsid tuiskava lume peaaegu läbipaistmatut kardinat mulgustada vaid üksikud kõige lähemad hägused tulukesed. Mel oli kindel, et see talv pakub meteoroloogide kokkutulekutel veel mitmeks aastaks kõneainet.
Seekordne torm oli sündinud viie päeva eest Colorado mäestiku tuulealustel nõlvadel. Sündides oli see pisike madalrõhuala, mitte suurem kui mõni maaomand mäestiku-jalamil, ja enamik ilmaennustajaid polnud seda oma lennu-teenistuse ilmakaartide koostamisel märganud või sellele tähelepanu pööranud. Otsekui solvunult oli madalrõhuala selle peale paisuma hakanud nagu hiiglaslik pahaloomuline kasvaja, ja ikka veel laienedes sööstis ta algul kagusse ja siis
põhja.
Ta läbis Kansase ja Oklahoma, tegi peatuse Arkansases, kogudes musta viha. Järgmisel päeval veeres ta lihava ja peletislikuna mürinal mööda Mississippi orgu üles. Lõpuks laadis torm end Illinoisi kohal tühjaks, kogu osariiki lume-tuisu, pakase ja kahekümne nelja tunni jooksul langenud kümnetollise lumekihiga peaaegu üleni halvates.
Lennujaamas oli sellele kümnetollisele lumele eelnenud pidev, kuigi mõnevõrra kergem sadu. Nüüd tuli otsa uut lund, mida tagant kihutasid õelad tuuled, tuisates kokku värskeid hangesid

— samal ajal kui lumesahad vanu koristasid. Lumetõrjemeeskondadel oli juba jõud otsakorral. Paari viimase tunni jooksul oli koju kamandatud terve rida mehi, kes kannatasid üleväsimuse all, vaatamata perioodilistele puhkepausidele magamisruumides, mis olid lennujaamas just nimelt selliste häireolukordade puhuks ette nähtud.
Meli kõrval lumestaabi laua ääres istus Danny Farrow — muus olukorras lennujaama ülema abi, nüüd lumetõrje vahe-tusülem — ja kutsus raadiotelefoni teel lumetõrjekeskust.
«Meil jääb parkimisruumi järjest vähemaks. Mul on vaja Y-seitsmekümne nelja juurde veel kuus puhastusautot ja üks tõrjemeeskond.»
Danny istus lumestaabi laua ääres, mis tegelikult polnud mingi laud, vaid lai kolmeosaline pult. Danny ja ta kahe abilise
7
vastas kes temast teine teisel pool istusid, asus terve patarei telefone, tele-autograafe ja raadioaparaate. Nende ümber olid plaanid, skeemid ja teadetetahvlid, mis registreerisid iga üksiku lumetõrjemehhanismi, iga töömehe ja brigadiri seisundi ja asukoha. Üks terve tahvel oli eraldatud rändavate operatiivmeeskondade jaoks, kes olid omaette lumetõrjemehhanismidega varustatud Lumelaud võeti kasutusele ainult selliseks hooajaliseks otstarbeks. Teistel aastaaegadel oli see ruum tühi ja vaikne.
Danny paljale pealaele ilmusid jämedad higipiisad, kui ta vedas andmeid lennujaama suuremõõtmelisele ekraanplaanile. Ta kordas oma teadaannet tõrjekeskusele nagu meeleheit-likku isiklikku palvet, mida see võib-olla oligi. See siin üleval oli kogu lumekoristuse komandopunkt. Mehel, kes seda juhtis, pidi olema terviklik ülevaade lennuväljast, et žongleerida nõudmistega ja paisata masinaid sinna, kus häda kõige suurem. Aga tõsine probleem — mis kahtlemata panigi Danny higistama — seisis selles, et need, kes olid all ja omaenda ülesannete täitmise eest võitlesid, said asjade tähtsuse järjekorrast tihtipeale teistmoodi aru kui tema.
«Muidugi, muidugi. Veel kuus puhastusautot,» ragistas valjuhääldajas närviline hääl tõrjekeskusest, mis asus lennuvälja vastasküljel. «Ootame, ehk jõuluvana toob. Selle mölluga peaks ta varsti platsis olema.» Paus, ja siis veelgi ründavamalt: «On teil seal veel mõni kuradi nõmedus varuks?»
Mel heitis pilgu Dannyle ja raputas pead. Valjuhääldajast kostvas hääles tundis ta ära vanembrigadiri, kes arvatavasti oli lumesaju algusest peale pidevalt tööl olnud. Niisugustel puhkudel lõi meestel närv mustaks, ja täiesti arusaadavatel põhjustel. Tavaliselt korraldasid lennuvälja heakorrabrigaad ja direktsioon pärast ränka lumerohket talve koos ühe meeste õhtu, mida suuandmise ja äraleppimise peoks nimetati. Sel aastal on niisugust pidu tingimata vaja.
Ja Danny vastas kannatlikult: «Me saatsime neli puhastus-autot selle toiduauto jälgi ajama. Nad peaksid juba seal olema või iga hetk jõudma.»
«Peaksid jah — kui me selle masina kuidagi üles leiaksime.»
«Te pole siis ikka veel leidnud? Mis asja te poisid seal teete — peate naistega pidu?» Kui vastus tagasi lajatas, sirutas Danny käe ja keeras valjuhääldaja vaiksemaks.
«Kuulge, kas te pojukesed oma soojas pesas üldse aimate, mis siin väljas lagedal toimub? Vaadake vahel aknast välja! Enam ei saa üldse aru, kas oled põhjanabal või siin.»
8
«Sa, Ernie, hoia parem oma hingeauru sõrmede soojendamiseks,» vastas Danny. «Aitab külma vastu ja lärmi on ka vähem.»
Mõttes oli Mel Bakersfeld suurema osa sellest sõnavahetusest välja filtreerinud, kuigi ta teadis, et see, mida öeldi töötingimuste kohta väljaspool peahoonet, oli õige. Tunni aja eest oli ta sõitnud üle lennuvälja. Ta kasutas teenindusrada-sid, ja kuigi ta kogu lennuvälja territooriumi põhjalikult tundis, oli tal täna õhtul raske olnud teed leida. Mitu korda oleks ta äärepealt ära eksinud.

Mel oli käinud lumetõrjekeskust inspekteerimas ja niihästi siisjtui praegu käis seal pingeline töö. Kui tornis asuv lumelaud oli ülemjuhataja komandopunkt, siis lumetõrjekeskus oli rindelähedane staap. Siit käisid sisse ja välja kurnatud meeskonnad ja brigadirid, kord higistades, kord külmetades. Alaline koosseis oli paisunud abitööliste — puuseppade, elektrikute, keevitajate, ametnike, politseinike arvel. Abitöölised olid tõmmatud ära oma põhiülesannete juurest, lennujaamas ja kuni lumehäire lõpuni said nad poolteisekordset tasu. Nagu kordusõppuse sõdurid olid nad suve ja sügise jooksul stardiradadel ja ruleerimisteedel läbi teinud lumetõrjeväljaõppe ja teadsid, mida neilt oodati. Kõrvalseisjail oli vahel palaval päikesepaistelisel päeval naljakas vaadata allalastud sahkade ja möirgavate puhuritega lume-tõrje brigaade. Aga kui mõni ettevalmistustööde ulatuse üle imestama juhtus, tuletas Mel Bakersfeld neile meelde, et lume koristamine kogu lennuvälja operatiivterritooriumilt võrdub seitsmesaja miili pikkuse maantee rookimisega.

Nagu kontrolltornis asuv lumelaud, nii tegutses ka lume-tõrjekeskus ainult vastava talvise vajaduse korral. See oli avara koopa taoline ruum lennujaama veoautode garaaä peal, ja kui seda kasutati, käis töö mõne dispetšeri juhatuse all. Praegu raadiost kuuldud hääle põhjal järeldas Mel, et korraline dispetšer oli mõneks ajaks vabaks lastud, arvatavasti veidikeseks magama saadetud «sinisesse tuppa», nagu lennujaama kodukorras lumebrigaadide magalat teatava huumorivarjundiga nimetati.

Uuesti kõlas raadiotelefonis tõrjemeeskonna brigadiri hääl. «Danny, me oleme ise ka selle toiduveoki pärast mures. Juht, kuripatt, võib ära külmuda. Aga kui tal vähegi pea jagab, siis nälga ta ei jää.»

UAL-i toiduveok oli ligemale kahe tunni eest lennukompanii reisiköögist peahoone poole välja sõitnud. Ta marsruut käis mööda territooriumi ringteed ja üks ots võttis tavaliselt

viisteist minutit aega. Aga veok ei jõudnud kohale: ilmselt oli juht tee kaotanud ning kusagil lennujaama puhastus-dokkide juures lumme kinni jäänud. United Air Lines'i lennu-teenistus oli algul omaenda meeskonna otsima saatnud, aga tulemusteta. Nüüd oli lennuvälja juhtkond asja enda kätte võtnud.

«See Unitedi reis läks vist lõpuks ikka välja? Ilma toiduta?» küsis Mel.

Üles vaatamata vastas Danny Farrow: «Ma kuulsin, et kapten andis asja reisijatele otsustada. Rääkis neile ära, et uue veoki saamine võtab tund aega, et neil on film ja napsud pardal, ja et Kalifornias paistab päike. Kõik olid selle poolt, et kohe siit põrgust minema panna. Ma ise oleks ka olnud.»

Mel noogutas, surudes maha kiusatuse asi üle võtta ja ise kadunud veoki ja selle juhi otsimist juhatama hakata. Tegutsemisel oleks olnud raviv toime. Mitu päeva kestnud külm ja sellega kaasnenud niiskus olid uuesti valutama pannud Meli vana sõjahaava — mälestuse Koreast, mis teda iial maha ei jätnud ja mis end praegu selgesti tunda andis. Ta vahetas asendit, toetas keharaskuse tervele jalale. Kergen-dustunne oli vaid hetkeline. Peaaegu silmapilkselt algas valu jälle.

Aga juba järgmisel hetkel rõõmustas ta, et ei olnud vahele seganud. Danny tegigi seda, mis vaja — tõhustas veoki otsi-mistöid, tõmbas sahad ja mehed lennujaama piirkonnast ära Ja suunas nad territooriumi ringteele. Mõneks ajaks jäävad parkimisplatsid saatuse hoolde ja selle asja pärast tuleb hiljem kõvasti ütlemist. Aga kõigepealt tuleb päästa kadunud autojuht.

Telefonikõnede vahel hoiatas Danny Meli: «Sea end uute kaebuste vastu valmis. See otsimine paneb ringtee kinni. Me tõkestame kõigi teiste toiduveokite liikumist, kuni me selle vennikese üles leiame.»

Mel noogutas. Kaebused olid lennujaama ülema töö pärisosa. Antud juhul, nagu Danny ette kuulutas, hakkab otsekohe sadama protestiavaldusi, kui teised lennukompaniid taipavad, et nende toiduveokid mingil põhjusel läbi ei pääse.

Oli neid, kes kuidagi uskuda ei suutnud, et niisuguses tsivilisatsiooni keskuses nagu lennujaam võib inimene surnukskülmumise ohtu sattuda, aga ometi võis niisugune asi juhtuda. Sellisel õhtul polnud lennuvälja kaugemates nurkades ilma kompassita võimalik liikuda. Ja kui juht otsustab autost mitte lahkuda ja sooja mõttes mootori käigus hoiab, tuiskab see peagi hange, mille alla koguneb surmatoovat gaasi.

Ühe käega hoidis Danny punast telefoni, teisega lappas häireolukorra puhuks antud korraldusi — Meli korraldusi, mis olid nimelt selliste juhtumite puhuks hoolikalt koostatud.

Punane telefon oli ühendatud lennujaama tuletõrjeülemaga. Danny andis kujunenud olukorrast lühikese ülevaate.

«Kui me veoki üles leiame, siis tuleb kohe kiirabi kohale saata, ja teil võib tarvis minna hapnikupatja või soojendajat, võib-olla isegi mõlemat. Aga ärge enne välja sõitke, kui me täpset asukohta teatame. Meil pole mingit isu ka teie poisse välja kaevama hakata.»

Danny kiilastuvale pealaele ilmus järjest rohkem higi-piisku. Mel teadis, et Danny ei armasta töötada lumestaabi laua taga ja et ta tunneb end õnnelikumana oma põhikohal, lennujaama projekteerimisosakonnas lennunduse arengutendentse ja tulevikuhüpoteese vaagides. Niisugused asjad jäid kaugesse mugavasse tulevikku, oli aega mõtlemiseks — hoopis midagi muud kui tänaõhtuste probleemide heitlik vahetu reaalsus. Nii nagu mõned inimesed elavad minevikus, mõtles Mel, otsivad Danny Farrow' taolised pelgupaika tulevikus. Aga olgu õnnelik või õnnetu, kõigele higistamisele vaatamata tuli Danny tööga toime.

Üle Danny õla küünitades võttis Mel otsetelefoni õhuliikluse kontrolltorni. Vastas torni vahetuseülem.

«Kuidas selle Aereo-Mexicani 707-ga lugu on?»

«Nagu ennegi, mr. Bakersfeld. Paar tundi on tööd tehtud, et teda liikuma saada. Siiani pole õnnestunud.»

Nimetatud äpardus oli neile kaela sadanud kohe pärast pimeduse saabumist, kui Aereo-Mexicani kapten stardiks ruleerides eksikombel sinisest ruleerimistulest mitte vasakult, vaid hoopis paremalt poolt mööda sõitis. Õnnetuseks oli parempoolsel maa-alal, mis oli harilikult kaetud rohuga, äravool raskendatud ja alles kevadeks kuivendustööd plaani võetud. Seni aga varitses paksust lumest hoolimata rohukamara all ikka veel mudakiht. Mõni sekund pärast valesti tehtud pööret istus saja kahekümne tonnine lennuk sügavalt sees.

Kui selgeks sai, et täislaadungiga lennuk omal jõul välja saa, võeti torisevad reisijad pardalt maha ja aidati nad läbi muda ja lume kiiruga kohaletellitud bussidele. Nüüd, rohkem kui kaks tundi hiljem oli suur reaktiivlennuk ikka veel kinni, blokeerides kere ja sabaga stardirada kolm-null.

«Kas stardirada ja ruleerimistee on ikka veel kasutamiskõlbmatud?» küsis Mel.

«Just nii,» teatas torniülem. «Me hoiame kogu väljasõitvat

transporti väravate juures, siis saadame nad edasi teistele kaugematele stardiradadele.»

«Kõik venib?»

«Kahekordne ajakulu. Just praegu peame kümmet lennukit etteandmisel kinni, järgmised kaksteist valmistuvad mootoreid käivitama.»

See on selge tõend, kui hädasti lennuväljal uusi stardirada-sid ja ruleerimisteid vaja läheb, mõtles Mel. Kolm aastat oli ta tungivalt nõudnud uue, kolm-nullile paralleelse stardiraja ehitamist, samuti nagu teisigi konstruktiivseid uuendusi. Kuid lennujaama nõukogu keeldus linna funktsionääride poliitilisele survele alistudes seda heaks kiitmast. Survet põhjustas asjaolu, et linnanõukogu liikmed tahtsid enda huvides vältida finantseerimisega kaasnevaid kohustusi.

«Ja teine asi,» ütles torni vahetuseülem. «Kuna kolm-null on käigust väljas, tuleb stardid suunata üle Meado-woodi. Kaebusi on juba hakanud tulema.»
Mel oigas. Meadowoodi elamurajoon, mis asus lennuvälja kagupiiril, oli talle endale pidevaks ristiks kaelas ja takistas lennuoperatsioone. Kuigi lennujaam oli rajatud kaugelt varem kui rajoon, kaebasid Meadowoodi asukad ägedalt ja vahetpidamata ülelendavate lennukite mürina pärast. Ajakirjandus lõi kaasa. See kutsus esile veelgi rohkem kaebusi ja lennujaama ning selle direktsiooni üha hullemat sarjamist. Lõpuks, pärast pikki poliitilise maiguga läbirääkimisi, jätkuvat avalikku lärmi ja — Meli arvates — asjaolude jõhkrat moonutamist, olid lennujaam ja Riiklik Lennundusvalitsus lubanud, et reaktiivlennukite start ja maandumine toimub ainult siis otse üle Meadowoodi, kui see eriolukordade puhul vajalikuks osutub. Kuna lennuväljal oli juba niigi nappus tarvitamiskõlblikest stardiradadest, kahandas see läbilaske-võimet tunduvalt.
Veelgi enam, kokkuleppe kohaselt pidid Meadowoodi suunas startivad lennukid peaaegu kohe pärast õhkutõusmist kasutama mürasummutamise võtteid. See põhjustas omakorda pilootide proteste, kes neid võtteid ohtlikuks pidasid. Hoolimata sellest sundisid lennukompaniid, lootes avalikkuse heakskiidule ja muretsedes oma kollektiivse maine pärast, piloote korraldusele alluma.
Kuid isegi see ei suutnud rahuldada Meadowoodi elanikke. Nende sõjakad liidrid protestisid ja organiseerisid edasi ja viimaste kuulduste kohaselt kavatsesid lennujaama kohtukorras kimbutama hakata.
Mel küsis torniülemalt: «Mitu telefonikõnet on juba

olnud?» Enne kui vastus tuli, nägi ta nördimusega ette, et veelgi suurem osa ta tööpäevast hakkab kuluma delegatsioonide vastuvõtmistele, vaidlustele ja juba tuttavatele lahenda-matutele tüliküsimustele.
«Ütleksin, et vähemalt viiskümmend oleme vastu võtnud. Aga veelgi rohkem on neid, mida me vastu võtnud ei ole. Telefonid hakkavad helisema pärast iga starti — ka meie salastatud liinidel. Mind huvitab väga, kuidas nad need numbrid kätte saavad.»
«Loodetavasti olete helistajatele öelnud, et meil on eriolukord — torm ja üks stardirada kinni.»
«Me selgitame. Aga see ei huvita kedagi. Nad lihtsalt tahavad, et lennukid enam üle nende pea ei lendaks. Mõned ütlevad, et raskustest hoolimata tuleks pilootidel siiski kasutada mürasummutamise võtteid, aga täna õhtul nad seda ei tee.»
«Suur jumal! Kui mina oleksin piloot, mina ka ei teeks.» Kuidas saab ükski vähegi terve mõistusega inimene nõuda, mõtles Mel, et piloot tänase kohutava ilmaga kohe pärast õhkutõusmist tuurid alla viib ja läheb siis järsult tõusvasse pöörangusse paljalt näitude põhjal — nimelt seda müra-summutamise võtted eeldavadki.
«Mina ka mitte,» ütles torniülem. «Kuigi see vist oleneb vaatepunktist. Kui ma elaksin Meadowoodis, võib-olla mõtleksin siis nagu nemad.»
«Te ei elaks Meadowoodis. Oleksite kuulda võtnud meie ammuseid hoiatusi, et inimesed sinna maju ei ehitaks.»
«Vist küll. Muide, üks inimene teatas mulle, et täna õhtul toimub seal uus elanike koosolek.»
«Selle ilmaga?»
«Paistab, et neil on siiski kavatsus see maha pidada, ja nagu ma kuulsin, hauduvad nad jälle midagi uut.»
«Tuleb mis tuleb,» ennustas Mel, «me saame sellest õige pea kuulda.»
Aga nii või teisiti, mõtles ta, kui Meadowoodis rahvakoosolek tõesti toimub, on lihtsalt kahju neile nii lahkelt relvi kätte anda. Kahtlematult on kohal ajakirjandus ja kohalikud poliitikategelased, ja lennud otse üle nende pea, kui vajalikud need sel hetkel ka on, annavad

neile rohkesti materjali nii rääkimiseks kui kirjutamiseks. Seega, mida kiiremini blokeeritud stardirada kolm-null korda saab, seda parem kõigile asjaosalistele.

«Kohe lähen ise lennuväljale ja vaatan, mis seal toimub,» ütles ta torni ülemale. «Teatan teile, kuidas olukord on.»

13

«Hästi.»

Kõneainet muutes päris Mel: «Kas mu vend on täna õhtul tööl?»

«Jah. Keith on radarivalves — saabuv läänesuund.»

Saabuv läänesuund, nagu Mel teadis, oli üks torni kõige tihedamini koormatud tööposte. See tähendas valvet kõigi läänesektorist sissesõitvate lennukite üle. Mel kõhkles hetke, siis mõtles aga sellele, et tunneb torniülemat juba pikemat aega. «Kas Keith on vormis? Paistab ta kuidagi pinge all olevat?»

Vastus viibis hetke. «Jah, paistab küll. Ma ütleksin isegi, et rohkem kui tavaliselt.»

Mõlemad teadsid, et Meli noorem vend oli viimasel ajal andnud põhjust muretsemiseks.

«Ausalt öeldes annaksin talle hea meelega mõne kergema otsa,» jätkas torniülem. «Aga ma ei saa. Meil ei jätku töötajaid ja kõik on tules. Mina ise kaasa arvatud,» lisas ta.

«Ma tean küll ja olen väga tänulik, et te Keithil silma peal hoiate.»

«Selle töö juures peame me enamasti kõik aeg-ajalt väsimusega võitlema.» Mel tundis, kuidas teine hoolikalt sõnu valib. «Mõnikord lööb see välja peas, mõnikord kõhus. Nii või teisiti, kui see juhtub, siis katsume üksteist aidata.»

«Aitäh.» Vestlus ei leevendanud Meli muret. «Ma astun ehk pärast läbi.»

«Hästi, sir.» Torniülem pani toru ära.

«Sir» oli öeldud puhtalt viisakusest. Melil polnud mingit võimu ÕLD üle, mis allus otseselt Riikliku Lennundusvalit-suse peakorterile Washingtonis. Kuid dispetšeriteenistuse ja lennujaama direktsiooni vahelised suhted olid head ja Mel tegi kõik, et need sellistena püsiksid.

Lennujaam, nagu igasugune lennujaam, oli kattuvate või-mupiirkondade keeruline kompleks. Kellelgi polnud kõrgeimat ainuvõimu, ent ükski sektor polnud ka täielikult sõltumatu. Lennujaama ülemana oli Mel kõige lähemal üldjuhi seisundile, kuid leidus alasid, kus ta paremaks pidas mitte vahele segada. Üks sellistest oli õhuliikluse dispetšeriteenis-tus, lennukompaniide sisekorraldus teine. Ta võis sekkuda ja sekkuski asjadesse, mis puudutasid lennujaama tervikuna või siis seda kasutavate inimeste heaolu. Tal oli vastuvaidlematu õigus nõuda, et lennukompanii eemaldaks segadusttekitava või lennujaama standarditele mittevastava uksesildi. Aga see, mis ukse taga toimus, jäi mõistlikkuse piirides lennukompa-nii eraasjaks.

14

See oligi põhjus, miks lennujaama ülem pidi olema niihästi osav taktik kui paindlik administraator.

Mel võttis uuesti lumelaua telefoni. Kõrvalliinil vaidles Danny Farrow parajasti surmani vaevatud parkimisplatsi ülemaga, kes juba mitmendat tundi tõrjus tagasi toppama-jäänud autoomanike raevukaid kaebusi. Temalt küsiti: kas need, kes lennujaamas asju ajavad, ei tea, et lund sajab? Ja kui teavad, miks siis keegi kätte ei võta ja lund ära ei roogi, nii et inimene võiks igal ajal oma autoga sinna sõita, kuhu tarvis, nagu tal on seaduslik õigus?

«öelge neile, et meil on kehtima pandud diktatuur.» Nagu Dunny nõudis, tuli jumala hooleks jäetud parkimisplatsidel oodata, kuni tungivamad vajadused rahuldatakse. Ta lubas saata mehi ja masinaid niipea kui saab. Teda katkestas kontrolltorni vahetuseülema telefonikõne. Uus ilmaennustus tõotas lähema tunni jooksul tuulesuuna muutust. See tähendaks stardiradade muutmist — kas rada üks-seitset ei saaks kiiremini lahti ajada? Teeme, mis võimalik, tõotas Danny. Ta lubas võtta ühenduse loheliini brigadiriga ja siis uuesti torni helistada.

Niisugune pidev pingeolukord oli kestnud kolm päeva ja ööd lumesaju algusest peale. Fakt, et sellele survele oli suudetud vastu panna, tegi sõnumi, mille käskjalg viisteist minutit tagasi Melile toonud oli, veelgi häirivamaks. Sõnum oli järgmine:
m —
mtlesin et pn snd hoiatama — lennuliinide lumekmt (vern demeresti nõudmisel... miks su õemees snd ei salli?) koostab kriitilist aruannet kuna rad,ade ja rulteede puhastamine on (vd. ütleb) vilets, käpardlik ...
aruandes pannakse lennukite hilinemine peamiselt lennujaama (s. t. sinu) süüks .. . väidetakse ka, et 707 poleks kinni jäänud, kui rultee oleks varem, paremini lahti aetud .. . nüüd tuleb kõik lennukompaniide kaela, jne. jne. eks sa ise tea ... sa oled vahel... tule vahelt ära & osta mulle tass kohvi.
msi
t
15
«t» tähendas Tanyat, Tanya Livingstoni, Trans America reisi-jateteenistuse operatiivsekretäri ja Meli lähedast sõpra. Mel luges kirja uuesti läbi, nagu ta tavaliselt tegi Tanya läkitustega, mis teistkordsel ülelugemisel selgemaks said. Tanya, kelle töö ühendas endas pahanduste ennetamise ja kaebuste lahendamise, ei kannatanud suuri tähti. («Mel, mis mõtet neil on? Kui suured tähed ära kaotada, oleks hulga vähem tüli. Vaata vaid ajalehti.») Tegelikult oli ta saanud ühe Trans America mehhaaniku niikaugele, et see ta kirjutusmasinast kõik suurte tähtede märgid peitliga välja lõi. Nagu Mel oli kuulnud, tõstis keegi kõrgem ülemus selle peale lärmi, tsiteerides ranget eeskirja kompanii omandi tahtliku rikkumise kohta. Tanya tuli siiski puhtalt välja. Nagu tavaliselt.
Kirjas mainitud Vern Demerest oli kapten Vernon Deme-rest, samuti Trans America'st. Lennukompanii ühe vanema kaptenina oli ta ühtlasi äge Pilootide Ühingu aktivist ja sel hooajal ka Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama kompanii-devahelise lumekomitee liige. Lumeperioodidel inspekteeris komitee stardiradasid ja ruleerimisteid, kuulutades need lennukitele kasutamiskõlblikuks või kasutamiskõlbmatuks. Sinna kuulus alati üks tegevpiloot. Vernon Demerest oli muide ka Meli õemees, abielus Meli vanema õe Sarahga. Bakersfeldide sugu oli perekonnatraditsiooni tõttu ja abielude kaudu juured sügavalt lennundusse ajanud, nii nagu vanemad suguvõsad kunagi laevandusega sidemeid lõid. Melil polnud aga kuigi südamlikke suhteid oma õemehega, keda ta pidas upsakaks ja suureliseks. Ta teadis, et paljud jagasid tema arvamust. Hiljutisel lennujaama nõukogu koosolekul, kus Demerest Pilootide Ühingut esindas, oli neil Meliga vihane sõnavahetus olnud. Mel oletas, et kriitiline lumearuanne, mille algatajaks nähtavasti oli ta õemees, kujutas endast kättemaksu.
Erilist peavalu see aruanne Melile ei teinud. Ükskõik milliseid puudujääke lennujaama töös muidu oligi — ta teadis, et tormiga tulid nad toime niisama hästi kui mis tahes teine organisatsioon. Sellegipoolest oli aruanne tülikas asi. Ärakirjad saadetakse laiali kõigile lennukompaniidele, homme ootavad teda telefonilised ja kirjalikud järelepärimised, ja on vaja seletusi anda.
Mel leidis, et kõige parem on end asjadega kursis hoida ja tegevusvalmis olla. Ta otsustas kohapeal tutvuda lumekoris-tustöödega ning ühtlasi inspekteerida blokeeritud stardirada ja mutta kinnijäänud Aereo-Mexicani reaktiivi.
Lumelaua juures rääkis Danny lennuvälja tehnilise
16
teenistusega. Kasutades hetkelist pausi, pistis Mel vahele: «Ma lähen peahoonesse ja sealt lennuväljale.»
Talle meenus, mida Tanya oli kirjutanud ühisest kohvijoomisest. Ta otsustas kõigepealt oma kabinetist läbi minna ja siis peahoones korraks Trans America'sse sisse astuda, et Tanyat näha. See mõte virgutas teda.

2

Tornist vahekorrusel asuvatesse administratsiooni ruumidesse laskudes kasutas Mel eralifti, mida sai käivitada üksnes võtme abil. Kuigi tema enda ametiruumid olid vaiksed, stenografistide lauad lagedad ja kirjutusmasinad kaetud, olid tuled siiski põlema jäetud. Ta astus oma kabinetti. Laia mahagonist kirjutuslaua kõrval asus kapp, millest ta nüüd välja võttis paksu jopi ja karvase voodriga saapad.

Täna õhtul polnud Melil endal lennujaamas mingeid otseseid ülesandeid. Vähemalt ei oleks pidanud olema. Kui ta siiski peaaegu kolmeks tormipäevaks sinna oli jäänud, siis seepärast, et kriitilistel hetkedel kättesaadaval olla. Vastasel korral oleks ta praegu kodus Cindy ja laste juures, mõtiskles Mel saapaid jalga tõmmates ja nööre sidudes.

Kas ikka oleks?

Ole sa nii objektiivne kui tahes, arutles Mel, oma tegutsemise tõelisi motiive on alati raske kindlaks teha. Kui poleks olnud tormi, oleks tõenäoliselt leidunud midagi muud, mis andnuks ettekäände kojuminekuga viivitada. Kojuminekust kõrvalehoidmine paistis talle viimasel ajal elu põhimotiiviks kujunevat. Ta amet oli muidugi kaalukas asjaolu. See andis küllaldaselt põhjust pärast tööpäeva lõppu lennujaama jääda, kus viimasel ajal niigi kerkis suuri probleeme, millel tänaõhtuse nuhtlusega mingit seost ei olnud. Aga kui enda vastu aus olla, siis pakkus lennujaam ka pääsu alalisest nägelemisest Cindyga, mis näis viimasel ajal iga kord puhkevat, kui nad vähegi koos olid.

«Oh, kurat küll!» lõikas Meli hüüatus kabineti vaikusse.

Karvasaabastes koperdas ta kirjutuslaua poole. Pilk sekretäri poolt jäetud masinakirjas sedelile kinnitas seda, mis talle äsja niigi meelde oli tulnud. Täna õhtul pidi jälle toimuma üks ta naise järjekordseid tüütuid heategevusüritusi. Nädala eest oli Mel vastu tahtmist lubanud sellest osa võtta. See oli kokteiliõhtu koos järgneva einega (nagu masinakirjas teade

kinnitas) peenes Lake Michigani võõrastemajas, kesklinnas. Mis heategevus see oli, polnud sedelil öeldud, ja kui seda üldse kunagi oli mainitud, siis oli see tal ammu meelest läinud. Ja ega see asja ei muudaks. Üritused, kus Cindy Bakersfeld. kaas a lõi, olid masendavalt üksluised. Nende väärtuse määrajaks oli Cindy meelest koos temaga komiteesse kuuluvate inimeste seltskondlik positsioon.

Kodurahu seisukohalt oli algus õnneks üsna hiline — sinna jäi veel paar tundi aega, ja tänast ilma arvestades võis see veelgi venida. Seega võib ta siiski veel jõuda, isegi pärast lennuvälja inspekteerimist. Mel tuleks tagasi, ajaks kabinetis habet, vahetaks riided ja jõuaks linna ainult väikese hilinemisega. Muidugi oleks parem Cindyt ette hoiatada. Otsest linnaliini kasutades valis Mel oma koduse telefoni numbri.

Vastas vanem tütar Roberta.

«Tere,» ütles Mel. «Taat räägib.»

Roberta hääl liini teises otsas kõlas külmalt. «Jah, ma tean.»

«Kuidas täna koolis läks?»

«Palun täpsusta oma küsimust, isa. Meil oli mitu tundi. Mis sind nimelt huvitab?»

Mel ohkas. Tuli ette päevi, kus talle tundus, et kohe variseb ta kodune elu tervenisti kokku. Ilmselt oli Roberta Cindy terminit kasutades järjekordselt turtsumise tujus. Ei tea, kas kõik isad kaotavad oma kolmeteistaastaseks saanud tütardega paugupealt igasuguse kontakti? Vähem kui aasta eest paistis veel, et nad on kahekesi nii lähedased, nagu isa ja tütar üldse olla saavad. Mel armastas oma tütreid — Rober-tat ja nooremat õde Libbyt südamest. Aeg-ajalt näis talle, et nemad ongi ainsaks põhjuseks, miks ta abielu üldse veel koos püsib. Roberta puhul oli talle ammu selge, et vanemaks saades tekivad tüdrukul huvid, mida isa jagada ega

täielikult mõista ei suuda. Ta oli selleks ette valmistatud. Aga et teda täielikult kõrvale tõugatakse, temasse ühtaegu ükskõikselt ja üleoleva armulikkusega suhtutakse — seda ei osanud ta küll oodata. Kuigi objektiivselt võttes oli talle selge, et nende üha süvenev tüli Cindyga asjale just kasuks ei tulnud. Lapsed on tundlikud.
«Olgu pealegi,» ütles Mel. «Kas ema on kodus?»
«Ta läks välja. Ta käskis sulle edasi öelda, kui sa helistad, et sa pidid temaga linnas kokku saama ja et sa katsuksid ometi ükski kord õigel ajal kohal olla.»
Mel taltsutas ennast. Kahtlemata kordas Roberta täpselt Cindy sõnu. Ta peaaegu kuulis nende taga oma naise häält.

«Kui ema helistab, ütle talle, et ma jään ehk veidi hiljaks, aga ma ei saa sinna midagi parata.»
Tekkis vaikus ja Mel küsis: «Kas sa kuulsid?»
«Jah,» vastas Roberta. «Isa, on sul veel midagi öelda? Ma pean õppima hakkama.»
Ta nähvas vastu: «Jah, mul on veel midagi öelda. Sa vali oma sõnu, noor daam, ja ole veidi aupaklikum. Ja muuseas, me lõpetame selle kõne siis, kui mina heaks arvan.»
«Kuidas soovid, isa.»
«Jäta ükskord see isatamine.»
«Hea küll, isa.»
Melil oli juba tahtmine naerma hakata, aga ta pidas siiski paremaks seda mitte teha. Ta küsis: «Kas kodus on kõik korras?»
«Jah, aga Libby tahab sinuga rääkida.»
«Üks moment. Ma tahtsin sulle öelda, et tormi pärast ma vist täna ööseks koju ei tule. Lennujaamas juhtub kogu aeg midagi. Ma tulen arvatavasti tagasi ja magan siin.»
Jälle tekkis vaikus, nagu oleks Roberta aru pidanud, kas mitte lõpetada kõne vaimuka vastusega: Ega see mingi uudis ei ole! Nähtavasti mõtles ta ümber. «Räägid sa nüüd Libbyga?»
«Jah, muidugi. Head ööd, Robbie.»
«Head ööd.»
Kostis kärsitu sahin, kui telefonitoru käest kätte anti, ja siis Libby peenike õhku ahmiv hääl.
«Issi, issi! Kas tead mis!»
Libby hingeldas peaaegu alati, nagu oleks elu seitsmeaastase lapse jaoks mingi erutav võidujooks, millega ta pidevalt peab kaasa ruttama, et teistest mitte maha jääda.
«Las ma mõtlen,» ütles Mel. «Nüüd ma tean. Te pidasite lumesõda.»
«Pidasime jah. Aga see ei ole see.»
«Siis ma ei oska küll arvata. Sa pead ikka ise ütlema.»
«Tead, koolis andis miss Curzon kodus kirjutada kõigist headest asjadest, mis meie meelest järgmisel kuul juhtuvad.»
.Tä mõtles liigutatult: Libby vaimustusest saan ma aru. Tema jaoks olid peaaegu kõik asjad huvitavad ja head, ja mõned üksikud, mis ei olnud, lükati lihtsalt kõrvale ja unustati kiire"sti ära. Ei tea, kui kauaks tal seda õnnelikku lihtsameelsust jätkub.
«See on kena,» ütles Mel. «See mulle meeldib.»
«Issi, issi! Kas sa aitad mind?»
«Kui ma oskan.»

«Ma tahan veebruari kaarti.»
Mel naeratas. Libbyl oli oma isiklik suuline kiirkiri, mis vahel näis olevat väljendusrikkam kui tavalised sõnad. Talle torkas pähe, et temagi võiks «veebruari kaarti» kasutama hakata.

«Kalender on minu toas kirjutuslaua sahtlis.» Mel juhatas lapsele, kust seda leida, ja kuulis, kuidas väikesed jalad toast välja jooksid. Telefon oli unustatud. Mel oletas, et see oli Roberta, kes toru vaikselt hargile pani.

Oma ametiruumidest siirdus Mel administratsiooni vahe-korrusele, mis ulatus peahoone ühest otsast teise. Paksu jopi võttis ta kaasa.
Ta seisatas rõdul ja vaatas alla rahvast täiskiilutud ootesaali, kus näis nüüd veelgi rohkem saginat olevat kui poole tunni eest. Ootesektorites olid istekohad viimseni kinni. Aja-kirjanduse- ja informatsioonilaudade ümber tungles massiliselt rahvast. Oli näha palju sõjaväemundreid. Kõikide lennukompaniide kassalettide ees looklesid järjekorrad, mõne lõppu polnud nurga taha näha. Lettide taga askeldasid piletimüüjad ja kassabrigadirid, keda oli tavalisest rohkem, sest osa eelmisest vahetusest oli jäänud ületunde tegema. Sõiduplaanid ja piletikupongid olid laiali laotatud nagu orkestri-partituurid.
Tormist põhjustatud viivitused ja ümbersuunamised tegid reisiplaanide koostamise keeruliseks ja panid inimeste kannatuse proovile. Otse Meli all Braniffi kassa juures kuulutas valjul häälel noorepoolne, pikkade heledate juuste ja kollase salliga mees: «Ja teil on jultumust mulle öelda, et ma pean sõitma New Orleansi Kansas City kaudu! Te ju tahate siin geograafiat ringi teha! Teil on suurusehullustus!»
Kassaametnik, umbes kahekümneaastane nägus brünett tütarlaps tõmbas käega üle silmade, enne kui ta professionaalse kannatlikkusega vastas: «Me võime teile ka otseliini anda, sir, ainult ei tea, millal. Ilmastikuolude tõttu on pikem tee kiirem ja piletihind sama.»
Kollase salliga mehe selja taga trügisid kannatamatult peale teised reisijad uute küsimustega. United Air Lines'i leti juures oli etendamisel väike pantomiim. Üks reisijakandidaat — hästiriietatud ärimees — nõjatus vaiksel häälel rääkides üle leti. Mehe ilme ja käitumise põhjal oletas Mel Bakersfeld, mida parajasti öeldi. «Mul oleks väga vaja piletit kohe järgmisele reisile.»
20
«Väga kahju, sir, aga kõik piletid on välja müüdud. Peale selle on veel pikk järjekord.» Enne kui kassaametnik oma lause jõudis lõpetada, tõstis ta korraks pilgu. Reisija oli asetanud mapi enda ette letile. Tasa, aga sihikindlalt koputas ta plastmassist pagasilipikuga vastu mapi nurka. See oli «100 000-miili Klubi» lipik, mida United Air Lines jagas oma eelistatud klientidele — kitsale eliitringkonnale, mille moodustamisele kõik lennukompaniid olid kaasa aidanud.
Ametniku ilme muutus. Temagi madaldas häält. «Ma usun, et me saame seda kuidagi korraldada, sir.» Ametniku pliiats hõljus hetke õhus, kriipsutas maha ühe reisija, kes oli varem saabunud ning kellele koht oli määratud, ja kirjutas selle asem&e uustulnuka nime. Need, kes tagapool järjekorras seisid, ei märganud midagi.
Mel teadis, et samasuguseid asju juhtub igal pool, kõigi kompaniide lettide taga. Ainult lihtsameelsed ja halvasti informeeritud inimesed usuvad, et järjekorranimestike koostamine ja kohtade reserveerimine käib vääramatu aususega.
Mel märkas, et lennujaama saabus uus rühm inimesi — oletatavasti linnast. Sisse tulles asusid nad riietelt lund maha rapsima ja nende väljanägemisest võis järeldada, et ilm on veelgi hullemaks läinud. Uustulnukad kadusid kiiresti massi hulka.
Nende umbes kaheksakümne tuhande õhureisi ja hulgast, kes iga päev lennujaama peahoonest läbi voorisid, tõstsid vaid vähesed vahel pilku administratsiooni ruumide poole ja veelgi vähem oli neid, kes täna õhtul tähele panid, et Mel neid kõrgelt ülevalt jälgib. Lennujaama seostavad inimesed enamasti ikka lennuliinide ja lennukitega. Kahtlane, kas paljud üldse teavad, et on olemas administratiivosakond või et nähtamatu, kuid keeruline, sadade töötajatega administra-tiivaparaat pidevalt töötab, et lennujaama käigus hoida.

Võib-olla on see omast kohast isegi hea, mõtles Mel liftiga uuesti alla sõites. Kui rahvas muutub teadlikumaks, siis saavad nad aja jooksul teada ka lennujaama nõrkustest ja häda-ohtudest ning ei lenda enam nii rahuliku südamega sisse ja välja.
Ta suundus läbi peasaali Trans America tiiva poole. Regist-reerimislettide lähedal astus ta juurde vormiriietuses kassa-brigadir. «Tere õhtust, mr. Bakersfeld. Kas otsite mrs. Livingstoni?»
Ükskõik kui kiireks töö lennujaamas ei lähe, keelepeksuks leidub alati aega, mõtles Mel. Huvitav, kui laialt juba tema ja Tanya nime seostatakse?
21
«Jah, otsin küll,» ütles ta.
Brigadir osutas peaga uksele, millel oli silt: AINULT KOMPANII TÖÖTAJATELE.
«Ta on momendil seal, mr. Bakersfeld. Meil oli siin väike pahandus, Ta klaarib seda asja.»

3

Väikeses eraldatud salongis, mida vahetevahel kasutati väga tähtsate isikute vastuvõtmiseks, nuuksus hüsteeriliselt Trans America vormi kandev noor tütarlaps.
Tanya Livingston aitas ta tooli juurde. «Tundke ennast vabalt,» ütles Tanya asjalikult. «Kiiret pole kuhugi. Küll me pärast räägime, kui teie enesetunne paraneb.»
Tanya võttis ka ise istet, siludes oma kitsast hästiistuvat vormiseelikut. Peale nende polnud ruumis kedagi, ja ainus heli, mis nutu kõrval kostis, oli õhukonditsioneerija vaikne sumin. Kahe naise vanusevahe võis olla umbes viisteist aastat. Tütarlaps polnud palju üle kahekümne, Tanya lähenes neljakümnele. Tüdrukut jälgides tundus nende vahe Tanyale isegi suuremana, kui see tegelikult oli. See on vist sellest, mõtles ta, et kunagi sai abielus oldud — olgugi lühikest aega ja väga ammu. Või mine tea.
Talle meenus, et täna mõtleb ta juba teist korda oma vanusele. Esimest korda oli see siis, kui ta hommikul juukseid kammis: ta oli märganud oma lühikeseks pügatud leekiv-punastes juustes reetlikke halle karvu. Halli oli sellest peale juurde tulnud, kui ta umbes kuu aja eest asja uurinud oli, ja mõlemal korral oli ta endale tunnistanud, et neljakümnendad aastad — kus igale naisele peaks selge olema, mida ta taotleb ja miks — olid ebameeldivalt lähedal. Tal oli veel teinegi mõte: viieteist aasta pärast on ta oma tütar sama vana kui see nuuksuv neiu siin.
Tütarlaps, kelle nimi oli Patsy Smith, pühkis punetavaid silmi suure linase taskurätiga, mille ta Tanyalt oli saanud. Pealetükkivaid pisaraid neelates suutis ta vaevu rääkida. «Kodus .. . oma naistega .. . nad küll nii alatult... nii jõhkralt .. . ei räägiks.»
«Te mõtlete reisijaid?»
Tütarlaps noogutas.
«Mõned ikka räägivad,» ütles Tanya. «Kui te mehele lähete, Patsy, siis ehk näete isegi, kuigi ma loodan, et seda ei
22
juhtu. Aga sellega, et mehed käituvad nagu viimased mühakad, kui nende reisiplaanid nurja aetakse, olen ma täiesti nõus.»
«Ma tegin, mis ma vähegi suutsin... Me kõik tegime... Täna päev otsa, ja eile... ja üleeile. .. Aga kui inimesed niimoodi ütlevad... »
«Tahate öelda, et nad käituvad, nagu oleks see torm teie kätetöö. Nende nöökimiseks mõeldud.»
«Jah... Ja siis see viimane mees .. . Enne teda polnud mul viga midagi...»
«Mis siis õieti juhtus? Mind kutsuti alles siis, kui kõik juba möödaAs oli.»
Tüdruk hakkas endast võitu saama.
«Asi oli nii... tal oli pilet reisile number 72, aga see jäi tormi tõttu ära. Me saime talle koha 114-le, aga ta jäi sellest maha. Ta ütles, et oli sööklas ja ei kuulnud, kui reis välja kuulutati.»

«Reise sööklas ei kuulutata,» ütles Tanya. «Selle kohta on suur silt väljas ja see on kirjutatud igale menüükaardile. »
«Seda ma talle selgitasin, mrs. Livingston, kui ta värava juurest tagasi tuli. Aga ta õiendas edasi. Nagu oleksin mina selles süüdi, et ta lennukist maha jäi, mitte tema. Ta ütles, et me oleme kõik käpardid ja tukume laua taga.»
«Kas kutsusite kassabrigadiri?»
«Ma tahtsin kutsuda, aga tal oli kiire. Meil kõigil oli kiire.»
«Ja mida te siis tegite?»
«Ma sain reisijale koha — lisasektsioonis 2122.»
«Ja siis?»
«Ta küsis, mis filmi sellel lennul näidatakse. Ma vaatasin järele, aga tema ütles, et on seda juba näinud. See ajas ta jälle vihale. Film, mida ta näha tahtis, jooksis sellel reisil, mis ära jäi. Ta nõudis, et ma annaksin talle koha mõnele teisele lennukile, kus näidatakse sama filmi, mis kõige esimesel reisil. Kogu aeg teised reisijad ootasid järjekorras ja trügisid leti taga. Mõned tegid valju häälega märkusi, et ma niimoodi aega viidan. Noh, ja kui ta sellest filmist rääkima hakkas, siis ma...» Tütarlaps kõhkles hetke. «Midagi oleks nagu praksatanud.»
Tanya tuli talle appi: «Siis te virutasitegi talle sõiduplaaniga?»
Patsy Smith noogutas õnnetult. Paistis, et ta hakkab uuest: nutma. «Jah, ma ei tea, mis mulle sisse läks, mrs. Living-

ston... ma virutasin selle otse üle leti. Ütlesin, et otsigu õige ise endale sobiv lennuk.»
«Ma loodan, et te talle pihta saite,» ütles Tanya.
Tüdruk tõstis pilgu. Ta naeratas läbi pisarate. «Sain jah.» Ta mõtles hetke, siis turtsatas naerma. «Oleks te ta nägu näinud. Küll ta oli üllatatud.» Ta muutus uuesti tõsiseks. «Ja siis...»
«Mis siis tuli, seda ma tean. Te kaotasite närvid, mis on täiesti loomulik. Teid saadeti siia, et te ennast välja nutaksite, ja nüüd, kui te rahunenud olete, sõidate taksoga koju.»
Paistis, et tüdruk ei taipa hästi. «See tähendab... kas see ongi kõik?»
«Loomulikult. Kas arvasite, et laseme teid töölt lahti?»
«Ma... ma ei tea.»
«Kui niisugune asi veel kordub, oleme sunnitud seda tegema, nii vastu tahtmist kui see meile ka ei oleks,» ütles Tanya. «Aga see ei kordu ju, ega? Mitte iialgi?»
Tüdruk raputas otsustavalt pead. «Ei kordu. Ma ei oska seletada, aga sellest ühest korrast aitab.»
«Lõpetame nüüd selle asja ära. Ainult, et võib-olla teid huvitab, mis siis edasi juhtus, kui te ära tulite.»
«Palun rääkige.»
«Üks mees astus ligi. Ta oli järjekorras seisnud ja ütles, et nägi ja kuulis kõike pealt. Ütles veel, et tal on teie vanune tütar, ja et kui too isik oleks tema tütrega niimoodi rääkinud, siis ta oleks talle isiklikult vastu vahtimist andnud. Siis jättis see järjekorras seisnud mees oma nime ja aadressi ja ütles, et kui see inimene, kes teiega õiendas, peaks mingisuguse kaebuse esitama, siis teatatagu temale ja ta seletab, kuidas asi tegelikult oli.» Tanya naeratas. «Nii et näete, häid inimesi on ka olemas.»
«Ma tean,» ütles tütarlaps. «Palju neid ei ole, aga kui tuleb mõni, kes sinuga lahkelt ja rõõmsalt käitub, siis on niisugune tunne, et tahaks kohe teda kallistada.»
«õnnetuseks ei tohi me seda teha, rääkimata sellest, et ei tohi loopida sõiduplaanidega. Meie kohus on kõiki ühtemoodi kohelda, ja olla viisakas ka siis, kui reisija seda ei ole.»
«Jah, mrs. Livingston.»
Tanya oli kindel, et Patsy Smithist saab asja. Ilmselt polnud ta kavatsenudki töölt jalga lasta, nagu mõni teine tüdruk pärast samasuguseid katsumusi. Tegelikult näis, et Patsyl, kui ta nüüd

oma tunnetest jagu oli saanud, jätkub vajalikku paindlikkust, mis talle edaspidises töös kasuks on.
24
Jumal ise teab, mõtles Tanya, millist paindlikkust ja sitkustki reisijatega suhtlemisel vaja läheb, ükskõik, mis ametipostil sa oled.
Kas või näiteks eelmüügikassad.
Nagu ta teadis, on linnas eelmüügikassades psühholoogiline surve veelgi suurem kui lennujaamas. Otsekohe kui torm algas, tuli eelmüügiametnikel tuhandeid kordi reisijatele helistada, soovitades neil väljalendu edasi lükata või marsruuti muuta. Seda tööd vihkasid kõik ametnikud, sest inimesed, kellele nad helistasid, olid eranditult halvas tujus ja hakkasid pahatihti sõimlema. Lendude edasilükkamine näis nendes, keda see puudutas, ellu äratavat uinuvad metsikud instinlÄid. Mehed olid naistelefonistide vastu jämedad ja isegi tavaliselt viisakad ja meeldivate kommetega inimesed muutusid turtsakaks ja vastutulematuks. Kõige hullemad olid New Yorgi lennud. Oli teada juhtumeid, kus eelmüügi-ametnikud keeldusid telefoni teel mõne New Yorgi lennu edasilükkamise või ärajäämise kohta teateid andmast. Nad riskisid pigem töökoha kaotamisega kui leppisid sõimuvalan-guga, mis neid kindlasti ootas. Tihtipeale oli Tanya mõelnud, mis nõiavägi New Yorgi linnal küll on, et kõiki, kes sinna reisivad, haarab selline sõge päralejõudmise kihu. Aga ta teadis ka, et nii- või teistsugustel põhjustel tuleb lennukompanii personalilt, nii eelmüügiosakonnast kui mujalt, häire-olukorra lõppedes lahkumisavaldusi. Nii oli see alati olnud. Tuli arvestada ka mõningate närvivapustustega, eriti nooremate tütarlaste puhul, kes olid tundlikumad reisijate too-rutsemise ja tujude suhtes. Kõikumatu viisakus on koolitusest hoolimata selline ränk pingutus, mis raskeid ohvreid nõuab.
Tal oli siiski hea meel, et Patsy Smithi nende ohvrite hulgas ei ole.
Koputati uksele. Mel Bakersfeld pistis pea sisse. Tal olid jalas lambanahka saapad ja kaenlas paks jopp. «Ma läksin parajasti mööda,» ütles ta Tanyale. «Võin ju hiljem läbi tulla, kui tahad.»
«Palun astu sisse.» Ta naeratas kutsuvalt. «Me oleme juba peaaegu lõpetanud.»
Ta vaatas, kuidas Mel läbi toa tooli poole läks. Tanyale paistis, et. mees on väsinud.
Ta lülitas oma tähelepanu uuesti ümber, täitis blanketi ja ulatas selle tütarlapsele. «Patsy, andke see taksodispetšerile ja ta saadab teid koju. Puhake end öösel ilusti välja, homme ootame teid jälle heas tujus ja rõõmsalt tööle.»
25
Kui tütarlaps oli läinud, keeras Tanya end pöördtoolil Meli poole. «Tere!» ütles ta heatujuliselt.
Mel pani käest ajalehe, mida ta oli silmitsenud, ja naeratas. «Tere-tere!»
«Said mu kirja kätte?»
«Ma tulin aitäh ütlema. Aga ma oleksin ehk muidu ka tulnud.» Ta osutas uksele, kust tüdruk oli väljunud, ja küsis: «Mis see siis oli? Lahinguväsimus?»
«Jah.» Tanya rääkis talle loo ära.
Mel hakkas naerma. «Mina olen ka väsinud. Kui saadaks õige mind ka taksoga minema?»
Tanya silmitses teda uurivalt. Ta selged säravsinised silmad olid kummaliselt otsekohesed. Ta hoidis pead viltu ja laevalgus peegeldus punaste kiirtena ta juustelt. Kogu ta saleduse juures jätkus tal ümarust, mida lennukompanii tihedalt liibuv vorm veelgi rõhutas... Nagu ikka, tunnetas Mel Tanya külgetõmbejõudu ja soojust.
«Seda võiks ju kaaluda,» ütles ta. «Juhul kui takso sind minu juurde viib ja sa lubad, et ma sulle õhtusööki pakun. Ütleme näiteks lambaraguud.»
Mel lõi kõhklema, vaagis vastukäivaid kohustusi ja raputas siis vastu tahtmist pead. «Tuleksin tõesti hea meelega. Aga meil on siin oma mured ja pärast ma pean veel linna minema.» Ta tõusis. «Aga lähme joome vähemalt kohvi.»

«Olgu.»
Mel hoidis ust lahti ja nad läksid tunglevasse, kärarikkasse ootesaali.
Rahvamurd Trans America kassade ümber oli vahepeal veelgi kasvanud. «Ma ei tohi kauaks jääda,» ütles Tanya. «Mul on veel kaks tundi valves olla.»
Läbi rahvasumma, üha kasvavate pagasivirnade vahel teed murdes kohendas Tanya oma harjumuspäraselt kiiret sammu Meli aeglasema tempoga. Ta märkas, et mees lonkab hoopis rohkem kui tavaliselt. Ta oleks äkki meeleldi tahtnud Melil käe alt kinni võtta ja teda aidata, aga pidas siiski targemaks seda mitte teha. Ta oli ju pealegi Trans America vormiriietuses. Kuulujutud levivad niigi kiiresti, ilma et neid oleks vaja tagant õhutada. Viimasel ajal oli neid kahekesi õige palju koos nähtud ja Tanya oli veendunud, et lennujaama kuulujutumasin, mis töötas džunglitelegraafi põhimõttel, aga elektroonilise kiirusega, on juba oma tähelepanekud teinud. Küllap vist arvati, et nad Meliga magavad, kuigi sedapuhku polnud asi niikaugele läinud.

Nad suundusid «Taevakapteni» kohviku poole keskmises fuajees.
«Seda lambaraguud võiks ju mõnel teisel õhtul teha,» ütles Mel. «Ütleme ülehomme?»
Tanya ootamatu kutse oli teda üllatanud. Kuigi nad mitmel korral olid kohtamisi määranud, baaris või lõunal käinud, polnud Tanya kuni tänaseni veel kordagi ettepanekut teinud tema juurde koju minna. Muidugi võis see tähendada ainult õhtusööki. Aga... alati oli võimalik, et ka rohkemat.
Viimasel ajal oli Mel aimama hakanud, et kui nende kohtumised väljaspool lennujaama jätkuvad, võib kõik kergesti areneda loomulikus ja ilmses suunas. Aga ta oli tegutsenud tasa ja targu, instinktiivselt taibates, et afäär Tanyaga ei jää juhuslikuks romaaniks, vaid kujuneb sügavaks kiindumuseks neile mõlemale. Arvestada tuli ka ta enda raskusi Cindyga. Nende lahendamine ei ole naljaasi, kui neid üldse enam lahendada saab, ja lõpuks on inimene võimeline tegelema ühel ja samal ajal ainult piiratud arvu keeruliste probleemidega. Imelik küll, mõtles Mel, aga kui su abielu püsib kindlal alusel, siis paistab abielurikkumine hõlpsam olevat kui kõikuma löönud abielu puhul. Nii või teisiti, Tanya kutse tundus siiski liiga ahvatlevana, et seda kasutamata jätta.
«Ülehomme on pühapäev,» märkis Tanya. «Mul on vaba päev ja rohkem aega, kui sul ainult endal võimalik on.»
Mel naeratas. «Küünalde ja veiniga?»
Tal polnud meeldegi tulnud, et ülehomme on pühapäev. Aga igal juhul peab ta lennujaama tulema, sest isegi kui torm seks ajaks möödas on, annavad selle järelmõjud veel tunda. Mis Cindysse puutub, siis on ka tema mitmel korral pühapäeviti väljas käinud, ilma et oleks põhjust öelnud.
Hetkeks lahutati nad teineteisest: Tanya põikas kõrvale kiirustava, õhetava mehe eest, kellele järgnes pakikandja täislaaditud pagasikäruga, paki virna otsas golfikepid ja tennisereketid. Ükskõik kuhu see laadung ka läheb, mõtles Tanya kadedusega, see paik peab olema kaugel lõunas.
«Okei,» ütles ta, kui nad uuesti kokku said. «Küünalde ja veiniga.»
Kui nad kohvikusse sisse astusid, tundis krapsakas administraator Meli kohe ära ja suunas ta kõigist mööda väikese, tagaseinas asuva reserveeritud lauakese juurde, mida lennujaama administratsioon sageli kasutas. Istuma asutades komistas Mel kergelt ja haaras Tanyal käsivarrest. Tähelepanelik administraator mõõtis neid kergelt naeratades kiire,

mõistva pilguga. Keelepeksumasin, ole valmis bülletääniks, mõtles Tanya.
«Oled sa kunagi nii palju rahvast näinud?» küsis ta. «Need kolm päeva on olnud kõige hullemad, mis ma üldse mäletan.»

Mel vaatas ringi täiskiilutud kohvikus, mille hullumeelset hääitevada rütmistas lauanõude klirin. Ta osutas peaga välisukse poole, mille taga võis näha liikuvat, tunglevat inimmurdu. «Kui sa seda siin täna suureks rahvasterändamiseks pead, mis sa siis veel ütled, kui C-5A tsiviilvariant käiku lastakse?»

«Ma tean, me tuleme hädavaevu 747-tega toime. Aga kui ikka tuhat reisijat korraga registreerimisleti taha astub... Tule jumal appi!» Tanya võdistas õlgu. «Suudad sa ette kujutada, mis siis saab, kui need kõik hakkavad pagasit välja võtma? Ma ei taha selle peale mõeldagi.»

«Paljud teised ei taha samuti — eriti need, kes peaksid juba praegu selle peale mõtlema.»

Tema meelest oli naljakas, et nende vestlus oli taas lennunduse teemadele keeranud. Lennukid ja lennuliinid võlusid Tanyat ja talle meeldis neist rääkida. Sama lugu oli Meliga, ja see oli üks põhjus, miks talle meeldis Tanya seltsis olla. «Kes need on, kes ei mõtle?»

«Need, kes otsustavad lennuväljade ja õhutranspordi maapealseid asju. Enamik tegutseb nii, nagu jääksid tänased reaktiivid igavesti lendama. Neil paistab olevat kindel usk, et kui kõik hoiavad suu kinni ja püsivad vagusi, siis lähevad uued suured lennukid kuskile mujale ega tule meid tülitama. Ja järelikult pole meil tarvis neile vastavaid maapealseid tingimusi luua.»

«Aga ometi käib lennujaamades kibe ehitamine,» ütles Tanya mõtlikult. «Seda on igal pool näha, kuhu sa iganes lähed.»

Mel pakkus talle sigaretti, aga Tanya keeldus. Ta ise pani suitsu ette, enne kui vastas.

«Praegu käimasolevad ehitustööd on põhiliselt vana lappimine — viiekümnendatel aastatel ja kuuekümnendate alguses ehitatud lennujaamade ümber- ja juurdeehitused. Tule-vikuperspektiive on vähe arvestatud. On muidugi erandeid — üks on kohe Los Angeles, siis veel Tampa, Florida ja Dallas-Fort Worth. Need on esimesed üksikud lennujaamad maailmas, mis end uute mammutreaktiivide ja ülehelikiirete lennukite jaoks valmis seavad. Kansas Cityl, Houstonil ja Torontol pole ka viga. San Franciscol on plaanid, kuigi poliitikud

võivad need läbi kukutada. Midagi vähegi tõhusamat Põhja-Ameerikas õieti ei olegi.»

«Aga Euroopas?»

«Euroopa on vanamoodne,» ütles Mel. «Välja arvatud Pariis. Uus Nord'i lennujaam, mis Le Bourgefd asendama hakkab, on siiani parim. London on niisugune abitu soperdis, millega ainult inglased võivad hakkama saada.» Ta jäi hetkeks mõttesse. «Aga mis me teisi sarjame, kui endal asjad korras pole. New York ajab hirmu peale, vaatamata Kennedys tehtavatele ümberehitustele; New Yorgi kohal lihtsalt ei jätku õhuruumi — varsti hakkan ma vist rongiga New Yorgis käima. Washington saab end hädavaevalt liigutada — Washingtoni Rahvuslik Lennujaam on hullem kui Kalkuta vangimaja. Dulles oli tohutu pikk samm, aga mitte edasi. Ja Chicago leiab ühel hommikul üles ärgates, et ta on kakskümmend aastat ajast maha jäänud.» Mel vaikis ja mõtles hetke. «Mäletad, kui mõne aasta eest esimesed reaktiivid lendama hakkasid ja missugune olukord siis DC-4-de ja Constellationite jaoks planeeritud lennujaamades tekkis.»

«Miks ei mäleta,» ütles Tanya. «Ma ise töötasin ühes niisuguses. Juba tavalistel päevadel oli nii hirmsasti rahvast, et ei saanud end liigutada, aga kui olid kiired ajad, siis ei jätkunud enam hingamisruumi ka. Meil öeldi selle kohta: maailma meistrivõistlused liivakastis.»

«Aga see, mis seitsmekümnendatel aastatel juhtub, on veel hullem, kaugelt hullem. Ja mitte ainult rahvatungi poolest. On veel muudki, millega me puntrasse jääme.»

«Näiteks mis?»

«Kõigepealt kohe lennumagistraalid ja õhuliikluse dispet-šeriteenistus, aga see on omaette ooper. Kõige tõsisem asi, mida lennujaamade planeerimisel pole enamasti üldse veel arvestatud, on see, et varsti, kõige lähemal ajal, saabub päev, kus kaubatranspordi maht hakkab ületama reisijatevedu. Nii on see läinud igasuguse transpordivahendiga, kasetohust kanuu aegadest peale. Algul veetakse inimesi ja ainult natuke kaupa. Aga läheb veidi aega

mööda, kui kaupa on juba rohkem kui inimesi. Lennunduses seisame sellele lähemal kui üldiselt arvatakse. Ja kui juba kaubavedu kord ohjad enda kätte võtab — mis on enam-vähem lähema kümne aasta küsimus —, siis on praeguste lennujaamade ehitusprintsiip lootusetult iganenud. Kui sa tahad selle kohta tõendit, mis suunas asjad arenevad, siis pruugib vaid jälgida noormehi, kes praegu lennukompaniide administratsioonis tööle asuvad. Veel üsna hiljuti ei leidunud peaaegu ühtki, kes oleks tahtnud

kaubatranspordi osakondades töötada. Selle peale vaadati viltu. See, mis kõiki ligi tõmbas, oli reisijatevedu. Aga enam mitte! Nüüd kipuvad peaga poisid kõik kaubaveole. Nad teavad, kus on tulevikku ja suuri karjäärivõimalusi.»
Tanya pahvatas naerma. «Mina olen vanamoeline ja jään siiski inimeste juurde. Kaubavedu on ikka kuidagi... »
Tuli ettekandja. «Firmaroad on läbi, ja kui rahvast peaks veel juurde tulema, siis on varsti kõik muu ka otsas.»
Nad tellisid kohvi, Tanya võttis kaneelisaia ja Mel praetud munaga võileiva.
Kui ettekandja oli lahkunud, tõmbus Meli nägu muigele. «Ma vist hakkasin jälle kõnet pidama. Anna andeks.»
«Sul on ehk praktikat vaja.» Tanya vaatas teda uurivalt. «Viimasel ajal pole sa just eriti palju kõnesid pidanud.»
«Ma ei ole enam Lennujaama Ülemate Nõukogu esimees. Ma ei käi enam nii palju Washingtonis ega üldse kusagil.» Aga mitte see polnud päris põhjus, miks ta kõnesid ei pidanud ja vähem avalikkuse ees esines. Ta kartis, et Tanya teab.
Imelikul kombel oli just üks Meli kõne neid esmakordselt kokku viinud. Ühel lennukompaniidevahelisel koosolekul, mis vahel haruharva kokku kutsuti, oli Mel rääkinud lennunduse arenguperspektiividest ja muide ka maapealse organisatsiooni mahajäämusest, võrreldes kiirete edusammudega õhus. Ta oli kasutanud seda võimalust väikeseks eeltreeninguks kõnele, mida ta üleriiklikul foorumil umbes nädal hiljem kavatses pidada. Tanya oli olnud seal koos Trans America rahvaga ja järgmisel päeval oli ta saatnud Melile oma šifreeritud läkituse:
mr. b
suureprne kne. kõik me maapealsed orjad teist vaimust, et tunnistasite: lennunds bssid tukuvad oma laudade taga. keegi pidi seda Ipx ütlema, julgeksin soovitada: kõigil parem kui vähem fakte, rohkem inimestest... reisija, kui ta on juba kõhus (lennuki või vaala, malet. Joonast?) mõtleb ainult endale, mitte süsteemile.

vean kihla orvule/wilbur tundsid sama niip. kui maast lahti olid. õigus?
tl
Kiri oli talle nalja teinud, aga ka mõtlema pannud. Ta sai aru, et oli tõepoolest keskendunud faktidele ja süsteemidele, jättes kõrvale inimesed kui üksikisikud. Ta vaatas oma kõne teksti veel kord üle, muutes Tanya soovitust mööda rõhuasetusi. Tulemuseks oli ta elu kõige edukam esinemine. Ta sai vaimustatud kiiduavalduste osaliseks ja välismainegi ajakirjandus refereeris seda õige laialt. Hiljem oli ta Tanyale helistanud ja teda tänanud. Siitpeale algasidki nende kohtumised.
Mõte Tanya esimesele läkitusele tuletas talle meelde kirja, mille ta temalt täna õhtul oli saanud. «Aitäh, et sa mulle lumekomitee ettekandest märku andsid, kuigi mind väga huvitab, kuidas sa seda üldse enne mind näha said.»
«Siin pole midagi erilist. See löödi Trans America kontoris masinal ümber. Ma nägin, kui kapten Demerest seda üle luges ja itsitas.»
«Kas Vernon näitas seda sulle?»

«Ei. Aga tal oli see laual lahti ja mul on tagurpidi lugemine hästi käes. See tuletab mulle meelde, et sa ei vastanud minu küsimusele: miks sinu õemees sind ei salli?»
Mel tegi grimassi. «Ta vist teab, et ma pole temasse ka just ülemäära kiindunud.»
«Kui sul tahtmist on,» ütles Tanya, «siis võid seda talle praegu otsekohe öelda. Tema kõrgeausus on isiklikult siin.» Ta osutas kassa poole ja Mel pööras pead.
Trans America lennukapten Vernon Demerest otsis arve tasumiseks peenraha. Ta pikk laiaõlgne aukartust äratav kuju paistis ümberolijate hulgast kaugele välja. Kuigi ta kandis päris tavalist riietust — moodsat tviidpintsakut ja laitmatult pressitud pükse, jättis ta ometi autoriteetse mulje — nagu regulaararmee kindral, kes on juhuslikult era-riided selga pannud, mõtles Mel. Demeresti tugev aristokraatlike joontega nägu oli üpris tõsine, kui ta kõnetas oma kaaslast, vormiriietuses nelja paelaga kaptenit. Demerest andis talle nähtavasti juhiseid, teine noogutas. Kapten Deme-rest vaatas korraks kohvikus ringi. Märgates Meli ja Tanyat, noogutas ta lühidalt ja külmalt. Siis heitis ta pilgu käekellale, ja öelnud teisele kaptenile lõpetuseks paar sõna, ruttas välja.

«Tal paistab kiire olevat,» ütles Tanya. «Aga läheb kus ta läheb, ega ta kauaks ei jää. Kapten D. viib täna õhtul reis kahe Rooma.»
Mel naeratas. ««Kuldse Karavelliga»?»
«Kuidas siis? Paistab, et jälgite meie reklaami, sir.»
«Seda on raske tegemata jätta.» Nagu teadsid miljonid inimesed, kes päevast päeva imetlesid üle kahe lehekülje ulatuvaid neljavärvilisi reklaame, mida avaldasid «Life», «Look» ja «Post» ning teised ülemaalised ajakirjad, nii teadis ka Mel, et Trans America reis kaks — «Kuldne Karavell» — oli lennukompanii tõmbenumber, nende au ja uhkus. Ta teadis ka, et selle juhtimine usaldatakse ainult kompanii kõige teenekamatele kaptenitele.
«Tundub, et Vernon on üks meie aja kõige väljapaistvamaid piloote,» sõnas Mel.
«Aga muidugi. Väljapaistev ja ülbe.» Tanya kõhkles hetke, kuid otsustas siiski rääkida: «Kui sind huvitab keelepeks, siis võta teatavaks, et peale sinu on veel teisigi, kes su õemeest ei salli. Kuulsin hiljuti pealt, kuidas üks meie mehhaanik kurtis, et kahjuks pole lennukitel enam propellereid. Tema olla alati lootnud, et kapten Demerest ükskord mõnele sisse jookseb.»
«Võrdlemisi mõrtsukalik mõte,» ütles Mel teravalt.
«Ei vaidle vastu. Isiklikult meeldib mulle hoopis see, mida meie president mr. Youngquist olevat öelnud. Tema korraldused kapten Demeresti kohta käisid umbes niimoodi: «Hoidke see tülikas tüüp minust kaugemale, aga pilet tellige mulle alati tema lennukile.»»
Mel turtsatas. Mõlemat meest tundes oli ta kindel, et see teravmeelsus ei olnud välja mõeldud. Ta taipas, et poleks tohtinud lasta end Vernon Demerestist rääkima õhutada, aga teade pahatahtlikust lumearuandest ja mure pahanduste pärast, mida see endaga kaasa toob, kripeldasid tal ikka veel südamel. Erilise huvita arutles ta endamisi, kuhu ta õemees praegu minna võis ja kas tal pole jälle tegemist mõne armuseiklusega, milliseid tal — nagu räägiti — õige rohkesti oli. Keskmise fuajee poole vaadates nägi Mel, et kapten Deme-rest oli juba rahvasumma kadunud.
Ta vastas silus Tanya seelikut mingi erilise paitava liigutusega, mida Mel varemgi oli meelsasti täheldanud. See oli naiselik komme, mille juures ta pidi alati tunnistama endale, et ainult vähestele naistele sobib vormiriietus niisama hästi kui Tanyale. Pahatihti on vormil neutraliseeriv mõju, ent Tanya puhul oli see vastupidi.

Mel teadis, et mõned lennukompaniid lubavad oma vanematel reisijateteenistuse operatiivsekretäridel kanda erariideid, kuid Trans America armastas oma stiilse mundri auto-riteetselt mõjuvat sinist ja kuldset värvi. Kaks valgega ääristatud kuldset paela Tanya varrukal

näitasid ta tööala ja kõrgemat ametiastet.
Nagu Meli mõtteid aimates sõnas Tanya: «Võib-olla varsti ma ei kannagi enam vormi.»
«Miks?»
«Meie piirkonna transpordiülem viiakse üle New Yorki. PTÜ asetäitja tõuseb kõrgemale ja mina andsin avalduse tema"kohale.»
Mel vaatas teda imetluse ja huviga. «Ma usun, et sa saad selle. Aga see pole siiski veel tipp.»
Tanya kergitas kulme. «Arvad, et minust võiks asepresident saada?»
«Võiks vist küll. Muidugi, kui see sulle endale meeldib. Naisülemus olla ja nii edasi.»
«Ma ei tea isegi, kas see mulle meeldib või ei,» ütles Tanya vaikselt.
Ettekandja tõi söögi lauale. Kui nad uuesti kahekesi jäid, ütles Tanya: «Meil, töötavatel tüdrukutel, pole suurt valida. Kui see sind ei rahulda, et sa kuni pensionini oma ametipostil püsid, siis on ainus väljapääs ülespoole tõusta.»
«Miks sa abielu kõrvale jätad?»
Ta murdis tükikese kaneelisaia. «Ma ei jäta. Aga üks kord juba ei tulnud mul sellest midagi välja ja sama võib korduda. Ja peale selle pole pruugitud, lapsega tüdrukul just palju kosilasi, keda tõsiselt arvestada võiks.»
«Võib-olla on erandeid.»
«Võib-olla leian mõne iiri hulguse. Kallis Mel, tean oma kogemustest, et meestele meeldivad ilma koormata naised. Küsi mu endiselt abikaasalt. See tähendab, kui sa ta juhtumisi kusagilt üles leiad. Minul pole see õnnestunud.»
«Ta jättis su maha, kui laps sündis?»
«Oh taevas, ei! Sel juhul oleks ju Roy tervelt kuus kuud vastutust kandnud. See oli vist neljapäeval, kui ma talle ütlesin, et olen rase; palju kauem poleks ma niikuinii saanud seda salajas hoida. Reedel, kui ma töölt koju tulin, olid Roy riided kadunud. Niisugune oli Roy.»
«Sa pole teda enam pärast seda näinud?»
Naine raputas pead. «See muutis ju lõpuks lahutuse palju lihtsamaks — mahajätmine; ei mingeid komplikatsioone nagu armuke või midagi selletaolist. Aga peab siiski tõele au
33
andma. Roy polnud mitte läbini halb. Ta ei teinud lagedaks meie ühist hoiuarvet, kuigi ta oleks võinud seda tehä. Pean tunnistama, et olen vahel mõelnud, kas see tuli tal südameheadusest või ta lihtsalt unustas. Igal juhul jäid kõik kaheksakümmend dollarit minule.»
«Sa pole sellest kunagi varem rääkinud,» ütles Mel.
«Miks ma oleksin pidanud rääkima?»
«Võib-olla kaastundevajadusest.»
Tanya raputas pead. «Kui sa mind paremini mõistaksid, siis teaksid, et räägin seda sulle ainult sellepärast, et ma ei vaja kaastunnet. Lõpuks läks ju kõik hästi.» Tanya naeratas. «Minust võib isegi lennukompanii asepresident saada. Praegu sa ise ütlesid.»
Kõrvallauas hüüatas üks naine valjusti: «Issand! Vaata mis kell on!»
Instinktiivselt heitis Mel pilgu kellale. Kolmveerand tundi oli juba möödas, kui ta lumestaabi laua juures Danny Far-row'st lahkus. Tõustes ütles ta Tanyale: «Ära mine veel. Ma pean korraks helistama.»
Kassas oli telefon, Mel valis lumelaua ühe registreerimata numbritest. Kostis Danny Farrow' hääl: «Oota.» Mõne hetke pärast võttis ta uuesti toru.
«Ma pidin sulle praegu ise helistama,» ütles Danny. «Sain just ettekande kinnijäänud Aereo-Mexicani 707 kohta.»
«Lase tulla.»
«Tead, et Mexican palus TWA-lt abi?» «Jah.»

«Nüüd on neil veokid, kraanad ja jumal teab mis kõik seal väljas. Stardirada ja ruleerimistee on täielikult kinni, aga siiani pole nad seda neetud lennukit paigast saanud. Viimastel andmetel laskis TWA Joe Patroni välja kutsuda.»
«Rõõm kuulda,» kiitis Mel. «Ainult et seda oleksid nad võinud varem teha.»
Joe Patroni oli TWA tehnilise teenistuse ülem ja mees, kes oli nagu sündinud kitsaskohti lahendama. Peale selle oli ta väga eluline, liikuv tüüp ja Meli suur semu.
«Ilmselt katsusid nad kohe Patronit kätte saada,» ütles Danny, «aga ta oli kodus ja temaga oli siit raske ühendust saada. Nähtavasti on torm paljud telefoniliinid purustanud.»
«Nüüd ta ikka teab juba? Oled sa kindel?»
«TWA on kindel. Ütlevad, et olla teel.»
Mel arvestas veidi. Ta teadis, et Joe Patroni elab Glen Ellynis, lennujaamast oma kakskümmend viis miili eemal, ja isegi ideaalsete teetingimuste juures kulub sõiduks nelikümmend
34
minutit. Täna õhtul, lummetuisanud teede ja teosammul veniva liikluse juures on lennukompanii tehnilise teenistuse ülem õnnega koos, kui ta selle maa kaks korda pikema ajaga ära sõidab.
«Kui täna üldse keegi selle lennuki liikuma saab, siis ainult Joe,» tunnistas Mel. «Aga vahepeal vaata, et keegi seal, käed süles, istuma ei jää. Tee kõigile selgeks, et stardirada kolm-null peab kõige kiiremas korras käiku minema.» Vähe sellest, et operatiivsed vajadused nõudsid stardiraja vabastamist: ta meenutas raske südamega, et küllap lennukid stardivad ikka veel üle Meadowoodi. Huvitav, kas rajooni elanike koosolek, millest torniülem talle oli rääkinud, ikka veel kestab.
«Seda ma olen neile kogu aeg rääkinud,» kinnitas Danny. «Ja kordan veel. Ah jaa... üks väike hea uudis ka — me leidsime selle United Air Lines'i toiduveoki üles.»
«Kuidas juhiga on?»
«Ta oli teadvusetult lume all. Mootor käis veel ja kabiinis oli vingugaasi, just nagu me arvasime. Aga talle anti kohe hapnikku ja küllap ta kosub.»
«Hästi! Ma lähen praegu lennuväljale ja vaatan oma silmaga üle. Võtan sinuga sealt raadioühenduse.»
«Pane siis paksult riidesse,» ütles Danny. «Täna pidi sant ilm olema.»
Tanya oli veel lauas, kui Mel tagasi jõudis, aga valmistus juba minekule.
«Oota, ma tulen ka,» ütles Mel.
Tanya osutas söömata jäänud võileivale. «Kuhu su õhtusöök jääb? Kui seda nii võib nimetada.»
«Praegu peab sellest aitama.» Ta kugistas kiiruga suutäie, loputas selle kohviga alla ja haaras jopi. «Pealegi söön ma pärast linnas.»
Kui Mel arvet tasus, astus kohvikusse kaks Trans America kassaametnikku. Üks neist oli kassabrigadir, kellega Mel oli ennist rääkinud. Tanyat märgates tuli ta nende juurde.
«Vabandage, mr. Bakersfeld .. . mrs. Livingston, PTÜ otsib teid. Tal on uus pahandus.» Mel pani tagasisaadud peenraha taskusse. «Oodake, las ma arvan ära. Nüüd virutas keegi teine sõiduplaaniga.»
«Ei, sir.» Brigadir muigas. «Mulle tundub, et kui keegi sellega täna veel viskab, siis nimelt mina. Seekord on tegemist jänesega — reisil kaheksakümmend Los Ange-lesest.»
«Ja muud ei midagi?» Tanyat paistis see üllatavat. Len-
35
nukijäneste pärast — kuigi nendega olid hädas kõik kompaniid — tavaliselt suurt tüli ei tõstetud.
«Nagu mina aru sain,» ütles brigadir, «on see vist mingi hull. Kapten- saatis raadioteate ja julgeolekupatrull läks värava juurde lennukile vastu. Ma ei tea, mis seal õieti lahti on, mrs.

Livingston, aga teid igatahes oodatakse.» Sõbralikult noogutades läks ta oma kaaslase juurde tagasi.
Koos väljusid Mel ja Tanya kohvikust ja suundusid pea-fuajeesse. Nad peatusid lifti juures, millega Mel pidi keldrikorruse garaaži sõitma, kus ta auto seisis.
«Sõida väljal ettevaatlikult,» manitses Tanya. «Vaata, et sa mõnele lennukile ette ei jää.»
«Kui jään, siis saad sellest varsti kuulda.» Ta ajas paksu jopi selga. «Su jänes tundub siiski päris huvitav olevat. Püüan enne äraminekut sinu juurest veel läbi tulla, tahan teada, mis seal oli.» Ta vaikis hetke ja lisas: «See annab mulle ettekäände sind täna õhtul veel vaatama tulla.»
Nad seisid lähestikku. Nagu kokkulepitult sirutas kumbki käe. «Kas meil on ettekäändeid vaja?» ütles Tanya tasa.
Liftiga alla sõites tundis ta veel Tanya sooja naha pehmust ja kuulis ta häält.

4

Joe Patroni — nagu Mel Bakersfeld juba teadis — oli oma kodust, Glen Ellynist teel lennujaama poole. See jässakas, rässakas itaaliaverd ameeriklane, TWA tehnilise teenistuse ülem, oli paarkümmend minutit tagasi oma rantšostiilis äärelinna villast autoga välja sõitnud. Sõit venisid teosammul, nagu Mel oli arvanud.
Joe Patroni Buick Wildcat oli parajasti liiklusummikus kinni. Ees ja taga, nii kaugele kui silm ulatus, seisid kõik autod paigal. Oodates süütas Joe Patroni eesseisva auto tagatulede valguses uue sigari.
Joe Patroni ümber oli tekkinud mitmeid legende — osalt tööalaseid, osalt isiklikku laadi. Oma töökarjääri oli ta alustanud garaažikulina. Mõni aeg hiljem võitis ta peremehelt täringumängus garaaži endale, nii et mängu lõpuks olid nende osad vahetunud. Selle tule-musena päris noor Joe rea lootusetuid võlakohustusi, sealhulgas ühe niisuguse, mis tegi temast igivana biplaanilogu omaniku. Osalt nupukuse, osalt puhtmehhaanilise taibu abil parandas ta lennuki ära ja sõitis sellega edukalt, ilma

igasuguste lennukursuste abita, sest nende jaoks ei jätkunud tal raha.
Lennuk ja mootoriasjandus haarasid Joe Patronit täielikult — nii täielikult, et ta meelitas oma endise peremehe uuesti täringuid mängima ja laskis tal garaaži tagasi võita. Selle peale lahkus Joe garaažist ja läks ühe lennukompanii juurde mehhaanikuks. Ta õppis õhtukoolis, sai vanemmehhaanikuks ja seejärel brigadiriks, keda ümbritses asendamatu väljanuputaja oreool. Ta brigaad suutis vahetada mootori rutem kui tehase normatiivid ette nägid, ja absoluutse usaldusväärsusega. Mõne aja pärast olid asjad niikaugel, et kui kusagil tööga raskusi tekkis või tuli ette mõni keerukas remont, saadeti sõna: kutsuge Joe Patroni.
Ta edu peamine põhjus oli selles, et ta kunagi ei raisanud aega diplomaatiale. Selle asemel asus ta kohe asja juurde, oli siis tegu inimeste või lennukitega. Ametiastmed ei lugenud talle üldse midagi ja ta oli võrdselt otsekohene kõigiga, kaasa arvatud lennukompanii kõrgem juhtkond.
Lennukompanii mehed armastasid siiamaani meelde tuletada, kuidas Joe Patroni ükskord ilma sõna lausumata ja kelleltki luba küsimata töö juurest ära läks, lennukisse istus ja New Yorki lendas. Tal oli kaasas mingi pakk. Pärale jõudnud, sõitis ta bussi ja allmaaraudteega lennukompanii olüm-poslikku peakorterisse Manhattani südames ja marssis seal ette teatamata ja pikema jututa otse presidendi kabinetti. Ta avas paki ja asetas presidendi peegelsiledale lauale õlise lahtivõetud karburaatori.
President, kes iial polnud Joe Patronist midagi kuulnud ja kelle juurde ükski hing ilma eelnevalt kokku leppimata ei pääsenud, pidi äärepealt rabanduse saama, aga Joe ütles talle:

«Kui tahate, et teil mõni lennuk alla kukub, siis visake mind siit välja. Kui ei taha, siis istuge ja kuulake.»

President võttis istet — Joe süütas sel ajal sigarit — ja jäi kuulama. Hiljem kutsus ta välja oma asetäitja tehnika alal, kes lõpuks käskis sisse viia tehnilise täiustuse, mis väldib karburaatori külmumist lennu ajal ja mida Patroni alamates instantsides juba kuude kaupa tulemusteta oli taotlenud.

Hiljem avaldati Joe Patronile käskkirjaga kiitust ja see juhtum.andis lisa juba niigi rohketele Patroni legendidele. Varsti pärast seda edutati Joe vaneminspektoriks ja mõne aasta pärast anti talle tehnilise teenistuse ülema tähtis ametikoht Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas.

Isiklikku laadi lugude hulgas oli üks, mis jutustas, et Joe

Patroni armatseb peaaegu igal õhtul oma naise Marie'ga, nagu teised mehed söögi alla napsu viskavad. See oli tõsi. Tegelikult oligi ta just parajasti selle tegevusega seotud, kui lennuväljalt helistati kinnijäänud Aereo-Mexicani reaktiivi pärast, mida TWA-1 paluti välja aidata.

Sama lugu arendati edasi: Patroni armatseb oma naisega nii nagu ta kõike muudki teeb — pikk peenike sigar kindlalt suunurgas. See ei olnud tõsi, vähemalt nüüd enam mitte. Marie, kes nende varasematel abieluaastatel edukalt mitmeid padjatulekahjusid oli kustutanud — kasutades seejuures TWA stjuardessina saadud kogemusi —, oli sigarid voodis kategooriliselt ära keelanud. Joe allus sellele määrusele, sest ta armastas oma naist. Tal oli selleks põhjust. Nende abiellumise ajal oli Marie olnud kõige ilusam ja populaarsem stjuardess terves lennukompanii süsteemis ja nüüd, kaksteist aastat hiljem kolme lapse emana oleks ta praegugi suutnud enamiku järeltulijate hulgas oma positsiooni säilitada. Leidus neidki, kes valju häälega imestasid, miks Marie, keda piloodid õhinal taga ajasid, üldse Joe Patroni valis. Aga Joe'l oli isegi noore brigadirina, kes ta nende tutvumise ajal parajasti oli, eriline külgetõmbejõud, ja siiani oli ta suutnud Marie'd kõigis olulistes asjades rahuldada.

Teine tähtis joon Joe Patroni juures oli see, et ta ei sattunud rasketes olukordades kunagi paanikasse. Selle asemel hindas ta kiiresti olukorra ära, otsustas, millisesse tähtsuse järjekorda see paigutada ja kas eelmised tööd tuleks enne selle kallale asumist ära lõpetada või mitte. Kinni istuva 707 puhul ütles talle instinkt, et see kuulub keskmiste või keskmisest pisut tõsisemate kriisiolukordade kategooriasse, mis tähendas, et tal on kas aega lõpetada käsilolev tegevus või süüa kõht täis, aga mitte mõlemat. Järelikult loobus ta õhtusöögist. Veidi aja pärast tormas Marie hommikumantlis kööki ja lopsis kiiruga võileivad kokku, et Joe'l oleks kahekümne viie millisel teekonnal lennuväljale midagi süüa. Nüüd nabistaski Joe võileiva kallal.

Et teda pärast täit tööpäeva lennuväljale tagasi kutsutakse, polnud mingi uudis, aga nii hullu ilma nagu täna polnud tema mäletamist mööda ühelgi varasemal korral olnud. Kolme tormipäeva tagajärjed avaldusid kõikjal, tegid autojuhtimise pingutavaks ja ohtlikuks. Tänavaid palistasid kõrged lumevallid ja pimeduses langes lund üha juurde. Nii tee keskel kui äärmistel sõiduribadel venis liiklus teosammul või seisis täiesti. Isegi talvekummidega, mis Patroni Buick Wildcatil all olid, vedasid rattad halvasti. Klaasipuhastajad

ja sulatajad said väljas tuiskava lume ja sees tekkiva auruga hädavaevalt hakkama, esituled valgustasid ainult lühikese maa peale. Seisvad sõidukid, mõned juhtide poolt lihtsalt sinnapaika jäetud, muutsid maantee tõeliseks takistusribaks. Oli ilmne, et sellise ilmaga on inimesed väljas ainult tõsise vajaduse korral.

Patroni vaatas kella. Nii tema kui otse ta ees asuv masin olid seisnud juba mitu minutit. Kaugemal eespool nägi ta samuti seisvaid autosid ja ka parempoolne rida oli peatunud. Pealegi polnud vastassuunast tulnud juba tükk aega ühtki sõidukit, nii et ilmselt oli juhtunud midagi, mis tõkestas kõiki nelja sõiduriba. Kui nüüd viie minuti jooksul midagi ei toimu,

otsustas Joe, läheb ta autost välja ja vaatab järele, kuigi ta lörtsilaga, hangesid ja järjest langevat lund takseerides lootis, et tal seda teha ei tule. Kui ta lennuväljale jõuab, saab seal veel täna öösel külmetada ja piinelda küll, selles pole mingit kahtlust.

Seniks keeras ta lahti autoraadio, mis oli seatud jaamale, kust tuli rockmuusikat, ja pahvis sigarit.

Viis minutit sai mööda. Joe Patroni nägi, kuidas inimesed eespool autodest välja ronisid ja edasi liikusid, ning valmistus sama tegema. Ta tõmbas kaasavõetud karvase voodriga parka endale kõvasti ümber ja kapuutsi üle pea. Seejärel võttis ta võimsa elektrilambi, mida ta alati kaasas kandis. Kui ta autoukse avas, tuhisesid tuul ja lumi sisse. Ta surus end välja ja sulges kiiresti ukse.

Ta sumpas otse edasi, kuulis teisi autouksi paukumas, ja hüüti: «Mis seal juhtus?» Keegi karjus: «Seal on avarii. Kõik on hunnikus.» Eespool hakkasid paistma vilkuvad tuled, varjud hakkasid liikuma, võtsid kuju ja tihenesid inimeste rühmaks. Keegi tõstis häält: «Uskuge mind, seda nad siit nii kiiresti ära ei korista. Siin me istume veel mitu tundi.» Hakkas paistma suur, tumedam vari, osaliselt valgustatud võbelevast punasest kumast. See osutus küljeli vajunud raskeks järel-vankriga kaubaveoautoks. Massiivne kaheksateistkümne rattaga veok oli põiki üle tee, tõkestades kogu liikluse. Ta laadung — ilmselt kastid konservidega — oli osaliselt laiali paiskunud ja juba olid platsis mõned juhuse kasutajad, kes vapralt lund trotsides karpe korjasid ja siis nendega autodesse ruttasid.

Sündmuskohal oli kaks politsei patrullautot. Politseinikud küsitlesid veoki juhti, kes oli nähtavasti pääsenud vigastamata.

«Ma ei teinud muud, kui puudutasin korraks neid kuradi

pidureid,» õiendas juht valju häälega. «Siis ta keeras end kokku nagu liigendnuga ja käntsas küljeli nagu kiimas hoor.»

Üks politseinikest tegi märkmeid ja keegi naine pomises kõrval seisvale mehele: «Ei tea, kas ta need sõnad ka üles kirjutab?»

Teine naine hüüdis: «Mis kasu sest on?» Ta hääl kajas kimedalt vastu tuult. «Miks te võmmid seda kolakat tee pealt ära ei lükka?»

Politseinik tuli lähemale. Ta vormikuub oli üleni lumine. «Kui te meile appi tulete, proua, siis oleme hea meelega valmis teie soovi täitma.»

Mõned kõrvalseisjad turtsatasid naerma ja naine pomises: «Suur mees, aga varsa aru.»

Aeglaselt lähenes vastasküljest kollase välkuva katuse-tulega puksiirauto. Juht kasutas nüüd tühjaks jäänud vasakpoolseid sõiduribasid. Ta peatas masina, ronis välja, ja nähes veomasina suurust ning asendit, raputas kahtlevalt pead.

Joe Patroni trügis lähemale. Ta pahvis sigarit, mis tuule käes punaselt hõõgus, ja sakutas politseinikku tugevasti õlast. «Kuulge, noormees, ühe puksiirautoga te seda kolakat paigast ära ei tõmba. Samahästi võib panna sipelga telliskivi vedama.»

Politseinik keeras ringi. «Olgu mis on, härra, aga siin on igal pool bensiini maas. Kustutage parem oma sigar ära.»

Patroni ei teinud korraldusest väljagi, nagu ta enamikus kõiki suitsetamiskeeldusid ignoreeris. Selle asemel osutas ta sigariga ümberläinud veoki poole. «Pealegi raiskate kõigi aega, noormees, nii minu kui enda oma, kui te seda kolakat täna õhtul püsti upitada kavatsete. Teil tuleb ta lihtsalt tee pealt kõrvale tõmmata, et liiklus vabaks saaks, ja selleks läheb teil vaja veel kahte puksiirautot — üks siiapoole lükkama ja kaks sinnapoole tõmbama.» Ta hakkas ümber auto käima, kasutades taskulampi, et suurt šarniirveokit igast küljest uurida. Nagu alati mingi probleemi lahendamisel, oli ta täielikult asjasse süvenenud. Ta vehkis uuesti sigariga.

«Kaks puksiiri haagivad korraga kolmest kohast. Alguses tuleb sikutada juhikabiini, ja kiiresti. See tõmbab ta sirgeks. Teine auto... »

«Oodake,» ütles politseinik. Ta hõikas eemalseisvat politseinikku. «Kuule, siin on üks mees, kes paistab seda asja jagavat.»
Kümne minuti pärast, koos politseinikega tööd tehes, oli Joe Patroni juhtimise juba praktiliselt enda kätte võtnud. Raadio teel kutsuti välja veel kaks puksiir autot, nagu ta oli

soovitanud. Nende saabumist oodates kinnitas esimese puk-siirauto juht Patroni näpunäidete kohaselt kette ümberpaiskunud autor ongi telgede külge. Olukord hakkas juba asjalikku, lootusrikast ilmet võtma — nagu kõik ettevõtted, kuhu energiline TWA tehnilise teenistuse ülem käe külge pani.
Mitmel korral oli Patroni ise südamevaluga meelde tuletanud oma tänaõhtuse väljasviibimise tegelikku põhjust ja seda, et nüüd on ta lennuväljale juba kõvasti hilinenud. Aga ta mõistis, et mida kiiremini ta aitab blokeeritud maanteed vabastada, seda kiiremini ta sinna kohale jõuab. Oli selge, et ta enda ega teiste autod siit enne edasi ei pääse, kuni purustatud autorong pole teelt kõrvale veetud. Tagasi minna ja kõrvalteed kaudu sõita oli võimatu, sest, nagu politseinik talle kinnitas, olid tagapool miilide kaupa pikkades ridades seisvad sõidukid maantee ummistanud.
Ta läks tagasi oma auto juurde, et kasutada raadiotelefoni, mille ta oma ülemuste soovitusel oli lasknud sisse panna ja mille kuuarved nad tema eest välja maksid. Ta võttis ühenduse lennuvälja tehnilise teenistusega, et teatada oma hilinemise põhjust, ja kuulis vastuseks, et Mel Bakersfeld oli teinud korralduse stardirada kolm-null kõige kiiremas korras käiku anda. Joe Patroni andis telefoni teel näpunäiteid, kuid talle oli selge, et kõige tähtsam asi on praegu ise nii ruttu kui võimalik lennuväljale jõuda.
Kui ta teist korda Buickist väljus, sadas ikka veel paksu lund. Ootavate autode rea ümber kuhjunud hangedes põigeldes sörkis ta vaevaliselt ummiku juurde tagasi ja märkas kergendustundega, et esimene appikutsutud puksiirauto oli juba kohale jõudnud.

5

Lift, kuhu Mel Bakersfeld pärast Tanyast lahkumist astus, tõi ta reisijatehoone keldrikorrusele. Ta ametiauto — sinepikollane, raadioga varustatud masin — seisis sealsamas privaatses parkimislahtris.
Mel ajas auto välja, ja hoonest otse lennukite parkimis-platsile-sõites sattus kohe tormiga vastamisi. Niipea kui rei-sijatehoone varikatus teda enam ei kaitsnud, lahvatas metsik tuul ja lumetuisk vastu tuuleklaasi. Klaasipuhastaja labad rapsisid kiiresti edasi-tagasi, vaevu suutes piisavat väljavaadet hoida. Praokile jäänud aknast vuhas sisse jäist õhku

ja lund. Mel sulges kiiresti akna. Üleminek reisijatehoone mõnusast soojusest välja karmi pimedusse oli vapustavalt järsk.
Otse ees nägi ta ooteväljaku väravate juures stardivalmis lennukeid. Ootesaalide ümber vihuritena keerlevas lumetuisus tekkis aeg-ajalt väike vahe, ja Mel nägi mitme lennuki valgustatud sisemust, kus reisijad juba kohtadele olid asunud. Ilmselt oli mitu lennukit valmis õhku tõusma. Nad ootasid veel ainult tornist luba mootorite käivitamiseks ja viivituse põhjuseks oli ilmselt ummistus stardirajal kolm-null. Eemal lennuväljal ja maandumisradadel eraldas ta teiste — äsja maandunud, veel töötavate mootoritega lennukite ähmaseid siluette ja pardatulesid. Neid hoiti kinni oote-väljakul, mida lendurid karistusalaks nimetavad ja kust neid edasi lubatakse sedamööda, kuidas kohad reisijateväravais vabanevad. Kahtlemata oli sama lugu ka seitsmel teisel oote-väljakul lennujaamahoone ümber.
Kahepoolset sidet võimaldav autoraadio, mis oli seatud maadispetšeriteenistuse lainele, praksus nõudlikult.

«Maadispetšeriteenistus kutsub Easterni seitsetteistküm-mend,» kostis dispetšeri laulev hääl. «Teile vabaneb stardirada kaks-viis. Lülituge ümber õhuteenistuse lainele.» Raadio praksus.

«Siin Eastern seitseteist. Sain aru.»

Valjem, ärritatud hääl: «Maadispetšer! Kutsub Pan Am nelikümmend viis. Olen stardiraja kaks-viis välimisel rulee-rimisteel. Minu ees on mingi era Cessna — kahemootoriline kilpkonn. Mul on pidurid põhjas, et mitte otsa sõita.»

«Pan Am nelikümmend viis, jääge kuuldele.» Üliväike paus, siis uuesti dispetšeri hääl: «Cessna seitse-kolm! Kutsub maadispetšer. Esimesel ristteel pöörake paremale, oodake ja laske Pan American mööda.»

Ootamatult vastab meeldiv naishääl: «Maadispetšer! Siin Cessna seitse-kolm. Ma pööran praegu. Tee on vaba, Pan Am. Lase edasi, armas vana härg.»

Naeruturtsatus, ja siis: «Aitäh, kullake. Võid ootamise ajal huuli värvida.»

Dispetšeri etteheitev hääl: «Tornilt kõigile lennukitele. Piirduge oma läkitustes üksnes ametlike teadetega.»

Hoolimata rutiinsest, kätteõpitud rahulikkusest tundus dispetšeri hääl Meli arvates närviline olevat. Aga kes täna õhtul, niisuguse ilma ja liiklustingimuste juures närviline poleks? Raske südamega mõtles ta oma venna Keithi peale, kes läänesuunast lennukeid vastu võttes pidi raugematu pinge all olema.

42

Kõned torni ja lennukite vahel jätkusid, ilma et üksikute saadete vahel oleks pause tekkinud. Niipea kui järgmine sideseanss lõppes, klõpsatas Mel oma mikrofoni nupu alla.

«Maadispetšerile — auto üks. Olen kuuekümne viienda värava juures, liigun stardiraja kolm-null suunas, kinnijäänud 707 poole.»

Ta ootas, kuni dispetšer andis ruleerimiskorr aid used veel kahele, just äsja maandunud lennukile. Siis: «Tornilt autole üks. Sain aru, liikuge Air Canada DC-9 järel, mis praegu teie ees väravast välja ajab. Hoidke kõrvale stardirajast kaks-üks.»

«Sain aru.» Mel nägigi jaama väravast välja ruleerivat Air 'Canada lennukit, ta graatsilise saba kandilist siluetti.

Esialgu veel ooteväljaku piirest lahkumata sõitis ta hästi ettevaatlikult lennuvälja poole, pidades hoolega silmas «väli-täisid» — nagu lennujaama mehed nimetavad sõidukite parve, mis sagib stardiks valmistuvate lennukite ümber. Tavalistele masinatele lisandus täna õhtul veel mitu «kirsi-noppijat» — terasliigenditel liikuvate kõrgete platvormidega veoautot. Platvormidel turnides kaapisid teenindusbrigaadid lennukitiibadelt lund maha ja pritsisid sinna jäätumist vältivat glükooli. Mehed ise olid kõrgel lageda taeva all üleni lumised.

Mel pidurdas järsult, et vältida kokkupõrget kihutava kullapaagiga, mis parajasti läks tühjendama oma neljasaja-gallonilist, lennukite käimlatest väljapumbatud haisvat koormat. Vastavas eraldi hoones, millest kõik lennujaama töötajad eemale hoidsid, lasti see koorem pihustusmasinasse ja pumbati seejärel linna kanalisatsioonivõrku. Enamasti läks see protseduur libedasti, välja arvatud neil juhtudel, kui reisijad otsisid taga kadumaläinud esemeid — valehambaid, rahakotte, taskuraamatuid, isegi kingi, mis kogemata lennuki tualettidesse olid kukkunud. Seda juhtus oma paar korda päevas. Siis tuli laadung hoolega läbi vaadata, kusjuures kõigi sooviks oli kaotsiläinud eset võimalikult kiiresti kätte saada.

Mel aimas, et ka siis, kui mingeid erilisi vahejuhtumeid pole, kujuneb tänane öö sanitaarbrigaadidele õige kibedaks. Lennujaama administratsioon teadis vanade kogemuste põhjal, et tung tualettruumidesse nii maal kui õhus kohe kasvab, kui ilm halveneb. Vaevalt paljud üldse teavad, arutles Mel endamisi, et lennujaama sanitaarbrigadirid saavad iga tunni aja tagant ilmateateid ja korrigeerivad sellele vastavalt oma plaane — arvestades suurenevat puhastustööde mahtu ja täiendavat materjalikulu.

Air Canada reaktiivlennuk, millele ta järgnema pidi, oli jaamahoonest eemaldunud ja lisas ruleerimiskiirust. Mel andis gaasi, et mitte maha jääda. Kuna tuuleklaasi labad vaevalt lumega hakkama said, andis ees sõitva DC-9 sabatuli ainsa kindla orientiiri. Külgpeeglist märkas ta äkki tagant läheneva suurema reaktiivlennuki kontuure. Raadios hoiatas maadispetšer: «Air France neli-null-neli, teie ja Air Canada vahel asub lennujaama auto.»
Alles veerand tunni pärast jõudis ta ristteele, kus Aereo-Mexicani 707 blokeeris stardirada kolm-null. Enne seda oli Mel välja pööranud ruleerivate lennukite reast, mis õhkutõusmiseks kahele tegutsevale stardirajale suundusid.
Ta peatas auto ja ronis välja. Pimedal lagedal väljal paistis torm veelgi talvisem ja vihasem olevat kui reisijatehoone juures. Tuul undas üle tühja stardiraja. Melile tundus, et täna õhtul ei üllataks teda isegi hundid. Vaevalt nähtav kogu hõikas teda. «Kas mr. Patroni?»
«Ei, ei ole.» Et end tuule käes kuuldavaks teha, tuli Melil samuti kõvasti karjuda. «Aga Joe Patroni on teel.»
Teine mees tuli lähemale. Ta oli üleni parkasse mähkunud, nägu külmast sinine. «Küll oleks rõõm teda juba näha. Ehkki ma ei kujuta ette, mis temagi siin peale hakkab. Me oleme nüüd kõik ära proovinud, et seda raiska välja upitada.» Ta osutas nende selja taga ähmaselt paistvale lennukile. «Sees ta on ja sinna ta jääb.»
Mel tutvustas ennast ja küsis: «Kes teie olete?»
«Ingram, sir. Aereo-Mexicani tehnilise teenistuse brigadir. Praegu oleks küll hea meelega mõne teise töö peal.»
Vahepeal liikusid mehed paigal istuva Boeing 707 poole, vaistlikult nende kohal kõrguvate tiibade ja kere alt varju otsides. Suure reaktiivi kõhu all sähvis rütmiliselt punane häiretuli. Selle valguses nägi Mel lumealust mudakihti, kuhu lennuki rattad sügavalt sisse olid vajunud. Stardirajal ja sellega ristuval ruleerimisteel, troppis nagu murest murtud sugulased, oli segiläbi veoautosid ja teenindusfurgoone, nende hulgas kütusetsistern, pagasiveokid, üks postiauto, kaks meeskonnabussi ja mürisev mobiilne jõujaam.
Mel tõmbas jopikrae kõvasti kokku. «Meil on seda stardirada hädasti vaja. Veel täna õhtul. Kui kaugele te olete jõudnud?»
Kahe viimase tunni jooksul, teatas Ingram, olid jaamahoonest kohale taritud vanaaegsed pardatrepid, vastu lennukit üles upitatud, ja reisijad niimoodi alla aidatud. See oli aeganõudev riskantne töö, sest astmed jäätusid sama kiiresti, kui

neid puhastati. Ühe vanema naisterahva tassisid kaks mehhaanikut süles alla. Imikud anti tekkide sees käest kätte. Nüüd olid kõik reisijad koos stjuardesside ja teise piloodiga bussides minema sõidutatud. Komandör ja esimene piloot viibisid sündmuskohal.
«Kas te pärast seda, kui reisijad lahkusid, olete katsunud lennukit liikuma saada?»
Brigadir noogutas. «Kaks korda panime mootorid tööle. Kapten andis nii palju gaasi kui vähegi julges. Aga lahti ta ei tule. Paistab, et kaevub veelgi sügavamale.»
«Mis teil praegu käsil on?»
«Võtame veel koormat maha. Ehk on sellest abi.» Ingram lisast et suurema osa kütusest on tsisternautod välja tõmmanud. See oli raske laadung, sest paagid olid õhkutõusmiseks täis. Pagasi- ja kaubaruumid keres olid tühjaks tehtud. Postiauto võttis postikotte tagasi.
Mel noogutas. Ta teadis, et post oleks nagunii maha võetud. Lennujaama postkontor jälgis minuti pealt lennukite sõiduplaane. Postiametnikud teadsid täpselt, kus nende postikotid asuvad, ja kui tekkis viivitus, toimetasid nad posti kiires korras ühelt lennukilt teisele. Seisvalt lennukilt maha-võetud postisaadetistel vedas tegelikult paremini kui reisijatel. Kõige hiljem poole tunni pärast on need juba teise lennukiga teel, ja kui vaja, siis mõnel teisel marsruudil.
«Kas te olete saanud kõik, mida teil tarvis läheb?» küsis Mel.

«Jah, sir, niipalju kui me praegu kasutada saame. Aereo-Mexicani brigaad on mul peaaegu täies koosseisus siin — kaksteist meest. Praegu läksid pooled bussi ennast üles sulatama. Võib-olla läheb Patronil rohkem mehi vaja, oleneb sellest, mis kavatsused tal on.»

Ingram pööras ringi ja vahtis süngel pilgul lennukit. «Aga kui te minu arvamust teada tahate, siis on see pikem töö ja meil läheb vaja raskeid kraanasid, tungraudu ja vist ka pneu-maatilisi patju, et kergitada tiibu. Enamikku neist enne hommikut kätte ei saa. Homne päev läheb selle peale peaaegu täiesti ära.»

Mel vastas teravalt: «Mingist homsest päevast ega tänasest ööst ei saa juttugi olla. Stardirada peab vabaks saama ... » Korraga jäi ta vait: kehast käis äkki läbi judin, nii et ta isegi sellest ehmatas. See oli ootamatult tugev, peaaegu üleloomulik.

Veel kord jooksis judin üle keha. Mis see oli? Ta püüdis end veenda: see on ilmast — üle lennuvälja lund tuiskavast

ägedast karmist tuulest. See oli seda imelikum, et pärast autost lahkumist oli ta keha juba jõudnud külmaga kohaneda.

Läbi tuulevihina kuulis ta lennuvälja teisest servast reaktiivmootorite mürinat. See paisus järjest ja nõrgenes pärast lennuki õhkutõusmist uuesti. Järgnes teine ja siis kolmas. Seal oli kõik korras.

Aga siin?

Tõsi mis tõsi — lühikese hetke jooksul oli ta nagu midagi ette aimanud. Vihje, mitte rohkem, intuitsioon, lõhn, et mingi suurem õnnetus on küpsemas. Ta ei tohiks sellest loomulikult välja teha. Igasugused impulsid ja aimused ei käi kokku praktilise juhtimistööga. Kuigi ükskord ammu, kaua aega tagasi oli tal olnud samasugune kindel teadmine, et sündmused kuhjuvad ja arenevad mingi hukatusliku, tundmatu lahenduse suunas. Seda lõpplahendust, mida ta kuidagi polnud suutnud vältida, ei unustanud Mel kunagi.

Ta vaatas uuesti 707-t. Paks lumevaip moonutas juba selle kontuure. Mõistus ütles talle, et kui mitte arvestada blokeeritud rada ja tülikaid startimisi üle Meadowoodi, siis pole siin häda midagi.

Oli juhtunud äpardus, mis ei toonud kaasa inimohvreid ja pealtnäha ka mitte tehnilisi vigastusi. Muud midagi.

«Lähme minu auto juurde,» ütles ta Aereo-Mexicani brigadirile. «Keerame raadio lahti ja kuulame järele, kuidas olukord on.»

Teel tuli talle meelde, et varsti hakkab Cindy teda linnas kannatamatult ootama.

Mel oli kütte sisse jätnud ja nüüd oli sees mõnusalt soe. Ingram mõmises tänulikult. Ta tegi mantlihõlmad lahti ja küünitas ettepoole, et kuumas õhuvoolus käsi soojendada.

Mel lülitas raadio lennujaama tehnilise teenistuse lainele.

«Autolt üks lumelauale. Danny, ma olen kolm-nulli blokeeritud ristteel. Helista TWA tehnilisele teenistusele ja küsi, kuidas Joe Patroniga on. Kus ta on? Millal jõuab? Lähen kuuldele.»

Valjuhääldajast armatuurlaual praksus vastu Danny Farrow' hääl. «Lumelaualt autole üks. Selge. Ah jaa, Mel, su naine helistas.»

Mel vajutas mikrofoninupule. «Kas ta jättis numbri?»

«Jah.»

«Auto üks lumelauale. Palun helista talle, Danny. Ütle, et ma vabandan. Ma jään veidi hiljaks. Aga enne küsi Patroni kohta järele.»

«Arusaadav. Jää kuuldele.» Raadio vaikis.

Mel õngitses jopi põuetaskust Marlboro paki. Ta pakkus Ingramile.

«Aitäh.»

Nad panid suitsud põlema, vaatasid, kuidas klaasipuhastajad edasi-tagasi visklesid.

Ingram osutas peaga Aereo-Mexicani reaktiivi valgustatud meeskonnakabiinile.
«See kapteni raisk on nüüd seal üleval vist oma sombreero täis nutnud. Küll ta järgmine kord passib siniseid ruleerimistulesid nagu altariküünlaid.»
«On teil teenindusbrigaadis mehhiklased või ameeriklased?», küsis Mel.
«Meil on kõik ameeriklased. Ainult meiesugused tainapead tulevad sellise koerailmaga tööle. Teate, kuhu see reis pidi minema?»
Mel raputas pead.
«Acapulcosse. Enne avariid oleksin ma valmis olnud pool aastat ilma naist katsumata elama, et ainult kaasa sõita.» Brigadir luksatas. «Aga mõelge ise, tuled juba pardale, toe-tad tagumiku maha ja korraga hakka maha kobima. Te oleks pidanud kuulma, kuidas reisijad vandusid, iseäranis naised. Täna ma õppisin hulga uusi sõnu juurde.»
Raadio elustus uuesti.
«Lumelaud autole number üks,» ütles Danny Farrow. «Rääkisin TWA-ga Joe Patroni asjus. Ta teatas neile, et on liiklusummikus kinni. Tund aega läheb tal vähemalt veel. Ta andis juhtnööre. Kas sa ikka kuuled mind?»
«Me kuuleme,» ütles Mel. «Korda juhtnööre.»
«Patroni hoiatab, et lennukit ei tohi enam sügavamale mudasse lasta, kui ta juba on. Ütleb, et see võib kergesti juhtuda. Seega, kui Aereo-Mexicani rahvas pole enda peale päris kindel, siis on parem uutest katsetest loobuda, kuni Joe kohale jõuab.»
Mel kiikas Ingrami poole. «Mis Aereo-Mexicani rahvas sellest arvab?»
Brigadir noogutas. «Patroni võib katsetada niipalju kui tahab. Me ootame.»
«Kas kuulsite kõike? On kõik selge?» küsis Danny Farrow.
Mel vajutas mikrofoninupule. «Kõik on selge.»
«Okei. Ja veel üks asi. TWA tõmbab teenindusbrigaadidest abiväge juurde. Ja tead, Mel, su naine helistas uuesti. Ma andsin su sõnad talle edasi.» Melile tundus, et Danny lõi kõhklema, teades, et kõik, kelle raadiod on lennujaama tehnilise teenistuse lainel, kuulavad pealt.
47
«Ta ei olnud vist eriti rõõmus?» ütles Mel. «Vist küll.» Hetk vaikust. «Parem katsu ise telefoni juurde pääseda.»
Kindla peale, mõtles Mel, oli Cindy Danny vastu veelgi nipsakani olnud kui muidu, aga delikaatsusest jättis Danny selle mainimata.
Aereo-Mexicani 707 osas polnud ilmselt midagi teha, kuni Joe Patroni kohale jõuab. Patroni nõuanne lennukit mitte sügavamale sisse ajada oli asjakohane.
Ingram pani uuesti nööbid kinni ja tõmbas paksud labakud kätte. «Aitäh soojenduse eest.» Ta läks välja tuule ja lume kätte, lüües ukse kiiresti kinni. Mõne hetke pärast nägi Mel, kuidas ta hangedes sumades ruleerimisteele kogunenud sõidukite poole läks.
Raadios rääkis lumelaud lumetõrjekeskusega. Mel ootas, kuni sideseanss lõppes ja vajutas saatenupule.
«Siin auto üks, Danny. Ma lähen nüüd loheliinile.»
Ta liikus tasakesi paigalt, valides ettevaatlikult teed tuiskavas lumes ja pimeduses, ainsaks orientiiriks harvad stardiraja tuled.
Loheliin, lennuvälja lumetõrjesüsteemi eesmine väesalk ja vagudeajaja asus parajasti vasakpoolsel stardirajal seitse-üks. Õige pea, mõtles Mel tusaselt, näeb ta oma silmaga, kas kapten Demeresti lumekomitee kriitiline aruanne vastab tõele või osutub lihtsalt laimuks.

6

Trans America lennukapten Vernon Demerest, kelle juures Meli mõtted parajasti viibisid, oli sel hetkel lennuväljast umbes kolme miili kaugusel. Ta istus oma Mercedes 230 SL Roadsteri rooli taga, ja võrreldes varasema teekonnaga kodunt lennuväljale, oli tal nüüd äsja roogitud

tänavatest hoopis kergem läbi pääseda. Endiselt keerutas ränk tuul raskelt langevat lund, kuid värske lumekord polnud veel nii paks, et see oleks sõidutingimusi oluliselt raskendanud.
Demeresti sõidusihiks oli lennujaama lähedal asuv kolmekorruseline elamuplokk, mida lendurite kõnepruugis kutsuti stjuardesside külaks. Siin elaski enamik Lincolni Rahvus-vahelise Lennujaama kõigi lennukompaniide stjuardesse. Tavaliselt pidasid tüdrukud korterit kahe või kolme peale ja tutvuskonnal oli vastav nimi ka neidude ühismajapidamiste jaoks. Neid nimetati stjuardesside pesadeks.
48
Tööst vabal ajal peeti pesades tihtipeale lustakaid pidusid. Vahel olid need pesapaigaks armuafääridele, mida stjuardesside ja meeskonnaliikmete vahel ettenähtava reeglipärasusega ette tuli.
Üldiselt võttes polnud stjuardesside pesad ei rohkem ega vähem vabameelsed kui üksikute neidude korterid igal pool mujalgi. Vahe oli ainult selles, et kõik, mis siinsest laiast eba-moraalsest eluviisist iganes räägiti, puudutas ainult lennukompaniide personali.
Selleks oli ka rohkesti põhjust. Niihästi stjuardessid kui neid külastavad meeskonnaliikmed olid eranditult silmapaistvad inimesed. Kõik nad olid jõudnud ametikohale, mida nii paljud*ihaldasid, läbi karmi ja nõudliku elimineerimisprot-sessi, kus vähem andekad halastamatult välja sõelutakse. Need suhteliselt vähesed, kes alles jäid, olid kõige arukamad ja paremad. Tulemuseks oli bukett erksa mõistusega, haritud inimesi, kes oskasid elust mõnu tunda ja üksteisest lugu pidada.
Vernon Demerest oli omal ajal õige paljudest stjuardessidest lugu pidanud, nagu need temastki. Tal oli olnud rida armulugusid ilusate ja intelligentsete noorte naistega, kes oleksid kättesaamatuks jäänud isegi mõnele monarhile või jumaldatud meesfilmitähele. Stjuardessid, kellega Demerest ja teised lendurid läbi käisid ja regulaarseid armusuhteid pidasid, polnud mingid hoorad ega kergelt kättesaadavad. Ometi olid nad elavad, erksa vaimuga ja seksuaalselt arenenud tüdrukud, kes oskasid kvaliteedist lugu pidada ega keeldunud sellest, mis nii ilmselt saadaval oli.
Üks niisugune, kes Vernon Demeresti tagasi polnud lükanud ega kavatsenud seda ka edaspidi teha, oli inglise päritoluga Gwen Meighen — võluv särtsakas brünett. Ta oli farmeri tütar, kes kümne aasta eest kaheksateistkümnesena kodunt lahkus ja Ühendriikidesse asus. Enne Trans America teenistusse astumist oli ta lühikest aega Chicagos moemaja modell. Võib-olla just selle mitmekülgse mineviku tõttu ilmutas ta voodis tagasihoidmatut seksuaalsust, väljaspool voodit aga tõelist elegantsi ja stiilitunne t.
"Nimelt Gwen Meigheni korteri poole oligi Vernon Deme-rest parajasti teel.
Hilisõhtul pidid nad kahekesi Trans America reis kahega Rooma lendama. Juhikabiinis hakkab käsutama kapten Demerest. Tagapool, reisijatesalongis aga on vanemaks stjuardessiks Gwen Meighen. Reisi lõpul, Roomas, pidi kogu eki-paaž kolmeks päevaks maha pandama, sellal kui teine eki-
49
paaž, kes oli Itaalias parajasti maha pandud, lennuki Lincolni Rahvusvahelisse Lennujaama tagasi toob.
Sõna «mahapanek» oli lennukompaniide poolt juba arnmu ametlikult kasutusele võetud ja kõik pruukisid seda külma rahuga. Selle termini autor oli nähtavasti huumorimeelega inimene: igatahes andis lendav koosseis sellele terminile nii ametliku tähenduse kui praktilise sisu. Demerest ja Gwen Meighen kavatsesid seda omal kombel tõlgendada. Pärast Rooma jõudmist oli neil plaanis otsemaid Napolisse sõita, et seal koos veeta neljakümne kaheksa tunnine «mahapanek». See oli taevalik, idülliline väljavaade ja sellele mõeldes naeratas Vernon Demerest rahulolevalt. Ta lähenes stjuardesside külale, ja meenutades oma teisi tänaõhtusi kordaminekuid, ilmus ta näole veelgi laiem naeratus.

Ta oli varakult lennujaama tulnud. Kodus oli ta jumalaga jätnud oma naise Sarah'ga, kes rahulikult nagu ikka talle head reisi soovis. Vanasti oleks ehk Sarah oma abikaasa ära-olekuaega tikkimis- või kudumistööga sisustanud. Nüüd aga teadis Vernon, et kohe pärast ta lahkumist pühendub Sarah klubiüritustele, bridžimängule ja maalimisharrastusele, mis olid kujunenud ta elu sisuks.
Sarah Demeresti rahu ja sellega iseendast kaasnev tuimus olid omadused, millega ta mees ajapikku leppis ja mida ta mingil veidral viisil isegi hindama õppis. Oma koduseid puh-kepäevi lendude vahel ja pärast armulugusid huvitavamate naistega iseloomustas ta endamisi kui «seisupäevi angaaris» ja lähemate sõprade kuuldes vahel isegi nimetas neid nõnda. Ta abielul oli veel üks meeldiv külg. Kuni see püsis, võisid naised, kellega ta läbi käis, nii tundeliseks ja nõudlikuks minna kui tahes, aga seda kõige viimast sammu — abiellumist — ei saanud temalt keegi oodata. Sel kombel oli tal kiremöllus tehtud mõtlematuste vastu kindel tagatis. Mis puutub seksuaalvahekorda Sarah'ga, siis täitis ta ikka veel vahel oma abielulisi kohustusi — nii nagu vanale koeralegi vahel palli visatakse. Sarah vastas talle kohusetundlikult tavakohase keha õõtsutamise ja kiirendatud hingamisega, kuigi Vernon kahtlustas, et ta teeb seda pigem harjumusest kui ihast, ja et kui nad suguelust täielikult loobuksid, ei loeks see naisele eriti midagi. Ühtlasi oli ta veendunud, et Sarah kahtlustab teda üleaisalöömises, ja kui just mitte faktide najal, siis südamepõhjas kindlasti. Ent oma iseloomule vastavalt eelistas ta pigem mitte teada, ja niisuguse olukorra säilitamisele oli Vernon Demerest igati valmis kaasa aitama.
Ja teine asi, mis talle täna õhtul suurt rõõmu valmistas, oli
50
kompaniidevahelise lumekomitee aruanne, millega ta oli andnud sümboolse jalahoobi kubemesse oma täispuhutud naise-vennale Mel Bakersfeldile.
Kriitiline aruanne oli puhtalt Demeresti idee. Ülejäänud kahe lennukompanii esindajad olid algul arvamust avaldanud, et antud erakorralistes tingimustes on lennujaama juhtkond teinud kõik, mis iganes võimalik. Kuid kapten Deme-rest väitis vastupidist. Teised olid lõpuks järele andnud ja kokku leppinud, et Demerest kirjutab aruande oma käega valmis, mida ta ka tegi nii lõikavas toonis, kui vähegi oskas. Teda ei häirinud see, kas süüdistuse andmed on täpsed või mitte.-.Nüüd on igal pool nii palju lund, et kes siin üldse milleski kindel saab olla. Selle eest oli ta siiski hea seisnud, et kõikjale laiali saadetav ettekanne tooks Mel Bakersfel-dile nii palju tüli ja pahandust kui võimalik. Ettekanne oli parajasti paljundamisel ja õige pea saadetakse see kõigi lennukompaniide piirkondlikele asepresidentidele, samuti lennukompaniide peakorteritesse New Yorgis ja mujal. Kapten Demerest teadis, kui õnnelikud on inimesed, kui nad viimaks ometi leiavad patuoina, kes kõigis operatiivsetes viivitustes süüdi on, ja oli veendunud, et pärast aruande päralejõudmist hakkavad telefonid ja teletaibid kibedasti tööle. Kättemaks, mõtles Vernon Demerest mõnuga, olgu küll väike, aga rahuldust pakkuv — on täide viidud. Ehk mõtleb nüüd ta lombakas poolsant naisevend pikemalt järele, enne kui asub Pilootide Ühingut kapten Demeresti vastu üles ässitama, nagu Mel Bakersfeld kahe nädala eest, pealegi avalikkuse ees, teha oli lubanud.
Kapten Demerest keeras Mercedese hoogsa kaarega majaesisele parkimisplatsile. Sujuvalt peatas ta auto ja väljus. Ta märkas, et oli saabunud pisut vara — veerand tundi enne kokkulepitud aega, mil ta oli lubanud Gwenile järele tulla ja teda lennuväljale sõidutada. Ta otsustas siiski üles minna.
Gwenilt saadud võtmega majja sisenedes ümises ta omaette mingit viisikest ja naeratas, taibates, et see on O Sole Mio. Ja miks ka mitte? See ongi paslik. Napoli... lume asemel hoopis soe öö, vaade tähistaeva all laiuvale lahele, vaikne mandoliinihelin, õhtusöögi juurde Chianti, ja Gwen Meighen tema kõrval. .. kõik see jõuab kätte vähem kui kahekümne nelja tunni pärast. Justament! — O Sole Mio. Ta ümises edasi.
Liftiga üles sõites meenus talle veel üks hea asi. Lend Rooma läheb seekord libedasti.

Kuigi tänaõhtuse reis kahe, «Kuldse Karavelli» tegeli-
51
kuks komandöriks on ikkagi tema, kapten Demerest, ei tule tal lennuga seotud rutiintööga kuigi palju tegemist teha. Ta pidi nimelt lendama lennuliini kapten-inspektorina. Tegelik lennuülesanne oli antud teisele nelja paelaga kaptenile — Anson Harrisele, kes oli Demerestiga ametiastmelt peaaegu võrdne ja kes pidi sel lennul istuma komandöri vasakul käel. Demerestile jääb seega parempoolne iste, see, kus tavaliselt istub esimene piloot. Sealt hakkab ta jälgima kapten Harrise tegutsemist ja teeb selle kohta aruande.

Kontroll-lend oli Harrisele korraldatud sellepärast, et ta oli avaldanud soovi Trans America kohalikelt liinidelt rahvusvahelistele üle minna. Aga enne kui talle täievolilise rahvusvahelise komandöri õigused kätte antakse, tuleb tal sooritada kaks lendu ülemere marsruutidel koos liini korralise kapteniga, kes ühtlasi omab instruktori kvalifikatsiooni. Ja Vernon Demerest omas.

Pärast nende lendude sooritamist, millest tänane oli kapten Harrisele juba teine, korraldab vanem kapten-instruktor talle enne rahvusvaheliste lendude õiguste kätteandmist veel lõppkatse.

Niisugused katsed, samuti nagu korralised iga kuue kuu tagant toimuvad kontroll-lennud, mis on kõikide kompaniide pilootidele kohustuslikud, nõuavad lenduri võimete ja lennu-harjumuste jälgimist vahetult lennu ajal. Katsed viiakse läbi tavaliste plaanipäraste lendudena ja ainsaks vihjeks reisijatele on korraga kahe neljapaelalise kapteni viibimine lendurikabiinis. Hoolimata sellest, et eksamineerijateks on lihtsalt teised kaptenid, kujunevad niihästi korralised kui erakorralised katsed enamasti tõsiseks ja ülimalt nõudlikuks eksamiks. See on pilootide enda soov. Liiga palju on kaalul: reisijate julgeolek ja kõrged professionaalsed standardid ei luba vastastikust õlalepatsutamist või läbi sõrmede vaatamist. Katset sooritav kapten teab, et ta peab kõigi nõudmiste osas mõõdu välja andma. Kui ta hakkama ei saa, kutsub see automaatselt välja negatiivse aruande. Kui aruanne on küllalt karm, tähendab see eksamineeritavale veelgi rängemat sessiooni lennuliini ülempiloodi juures ja ühtlasi töökoha kaotamise ohtu.

Ehkki nõudmiste osas mingeid järeleandmisi ei tehtud, suhtusid kolleegid katset sooritavatesse vanematesse kaptenitesse siiski piinliku viisakusega. Välja arvatud Vernon Demerest.

Demerest kohtles kõiki talle eksamineerida antud piloote,
52
olid nad siis temast nooremad või vanemad, täpselt ühtemoodi — nagu direktori juurde väljakutsutud patuseid koolipoisse. Pealegi oli Demerest direktori rollis kiuslik, ülbe, üleolev ja järeleandmatu. Ta ei varjanud oma veendumust, et lenduri võimete poolest pole talle võrdset. Niisuguse käitumise osaliseks saanud kolleege pani see südamepõhjas rae-vutsema, aga muud valikut polnud kui vaikselt istuda ja ära kannatada. Selle peale tõotasid nad üksteisele, et kui Deme-resti enda kord kätte tuleb, korraldavad nad talle niisuguse jõleda eksamilennu, mida ta veel kogenud pole. Seda nad ka eranditult tegid ja alati sama tulemusega — Vernon Demerest demonstreeris täiuslikku lennuoskust, mille kallal keegi norida ei saanud. Polnud siis midagi imestada, et Demerest juhatas tänase eksamilennu sisse sellega, et helistas kapten Anson Harrisele koju. «Täna õhtul on teeolud rasked,» teatas ta pikema sissejuhatuseta. «Ma tahan, et mu meeskond oleks täpselt kohal, seega soovitan sul üsna aegsasti tulema hakata, et õigeks ajaks lennuväljale jõuda.»

Anson Harrist, kes kahekümne kahe laitmatu teenistusaasta jooksul Trans America's kordagi ühelegi lennule polnud hilinenud, vihastas see nii, et tal hing kurku kinni jäi. Õnneks pani Demerest enne toru ära, kui Harris sõna suust sai.

Ikka veel vihast vahutades, aga kindla kavatsusega mitte mingil juhul Demerestile pihku jääda, jõudis kapten Harris tavalise ühe tunni asemel peaaegu kolm tundi enne lendu

lennujaama. Kapten Demerest, kes just äsja oli maha saanud tööga kompaniidevahelises lumekomitees, kohtas Harrist «Taevakapteni» kohvikus. Demerest kandis spordiüli-konda. Tagavaramunder oli tal alati lennujaamas kapis ja ta kavatses selle hiljem selga panna. Kapten Harris, juba halliks tõmbuvate juustega veteran, keda kõnetades paljud nooremad lendurid sir ütlesid, kandis Trans America vormi.
«Tervist, Anson.» Vernon Demerest vajus ta kõrvale vabale baaripukile. «Paistab, et võtsid mu nõuannet kuulda.»
Kapten Harris surus kohvitassi veidi kõvemini pihku, kuid ütles vaid: «Tere õhtust, Vern.»
«Me hakkame lennueelse kontrolliga peale kakskümmend minutit varem kui tavaliselt,» ütles Demerest. «Ma tahan su lennužurnaali näha.»
Jumal tänatud, mõtles Harris, naine oli tal alles eile žur-naali läbi vaadanud ja kõige viimased muudatused sisse kandnud. Aga igaks juhuks vaja veel dispetšeriruumis postkast läbi vaadata. See sunnik võib ta kallal norima hakata,

et alles täna pärast lõunat avaldatud instruktsioonid pole sisse kantud. Et kätele, mis sügelema kippusid, tegevust anda, toppis kapten Harris piibu täis ja süütas põlema.
Ta tundis endal Vernon Demeresti kriitilist pilku.
«Sul pole määrustekohast särki seljas.»
Hetkeks arvas kapten Harris, et kolleeg teeb nalja. Kui ta aga aru sai, et see nii ei ole, läks ta näost punaseks nagu peet.
Määrustekohased särgid olid nii Trans America kui ka teiste lennukompaniide nuhtluseks. Ametlikke särke sai osta kompanii kaudu ja nende hind oli üheksa dollarit tükk, sageli istusid nad halvasti ning olid valmistatud kahtlase kvaliteediga materjalist. Kuigi see oli määrustevastane, võis ise mitu dollarit odavama ja parema särgi osta, kusjuures väline vahe oli vaevumärgatav. Suurem osa lendureid ostis ja kandis ebaametlikke särke. Seda tegi ka Vernon Demerest. Anson Harris oli ise korduvalt kuulnud, kui põlastavalt Demerest kompanii särkidest rääkis ja oma särgi paremat kvaliteeti esile tõstis.
Kapten Demerest viipas ettekandjale, et see kohvi tooks, ja lohutas siis Harrist: «Olgu peale. Ma ei hakka ette kandma, et sul praegu siin määrustevastane särk seljas on. Tingimusel, et sa selle ära vahetad, enne kui minu lennuki peale tuled.»
Välja kannatada! mõtles Anson Harris endamisi. Armas jumal taevas, anna mulle jõudu, et ma ei plahvataks, kuigi seda see neetud orikas just tahabki. Aga miks? Miks?
Hea küll. Hea küll, otsustas ta, olgu see alandav või mitte, ta vahetab oma ebaametliku särgi määrustekohase vastu. Seda rõõmu ta Demerestile ei tee, et laseb aruandesse kas või üheainsa mikroskoopilise eksimuse kirja panna. Täna õhtul on tal kindlasti raske kompanii särki saada. Ilmselt peab ta selle lihtsalt laenama — mõne teise kapteni või esimese piloodiga ära vahetama. Kui ta neile ütleb, milleks, vaevalt nad teda usuvad. Ta isegi ei suutnud seda hästi uskuda.
Aga kui Demeresti enda kontroll-lend kätte tuleb... järgmine ja kõik teised pärast seda... passigu siis peale. Anson Harrisel oli lennuinspektorite hulgas häid sõpru. Las siis Demerest kannab määrustekohast särki, las rabab määrusi täita ka kõige tühisemates asjades... või muidu. Aga siis mõtles Harris tusaselt: Küll see kaval lojus juba valvel on, kindel see.
«Kuule, Anson!» Demerestile tegi miski nalja. «Sa oled oma piibu otsa ära hammustanud.»

Ja oligi hammustanud.
Seda meenutades puksus Vernon Demerest naerda. Jah, täna öösel on tal igatahes kerge lennata, vähemalt temal.
Kui lift kolmandal korrusel peatus, pöördusid ta mõtted käesoleva hetke juurde tagasi. Ta astus vaibaga kaetud koridori ja pöördus koduselt vasakule, suundudes korteri poole, mida Gwen Meighen ühe United Air Lines'i stjuardessiga jagas. Nagu Demerest oli Gweni käest

kuulnud, polnud teist tütarlast öise lennu tõttu kodus. Korteri uksekellal toksis ta nende tavalist signaali, oma nimetähti morses... tit-tit-tit-tii tii-tit-tit... ja astus sisse, kasutades sama võtit, millega ta oli avanud maja välisukse.
Gwen oli duši all. Ta kuulis, kuidas vesi solises. Kui ta magamistoa ukse juurde läks, hüüdis Gwen vannitoast: «Ver-non, kas sina tulid?» Isegi üle dušisolina kostis ta hääl, korrektse inglise aktsendiga hääl, mis Vernonile nii väga meeldis, mahedana ja erutavana. Ta mõtles: Mis imet, et Gwen reisijate hulgas nii populaarne on. Ta oli näinud, kuidas nad lausa sulavad, eriti just mehed, kui ta oma loomulikku sarmi nende peale särada laskis.
«Jah, kallis,» hüüdis ta vastu.
Gweni õhkõrn pesu oli laiali üle voodi — nailonist püksikesed, läbipaistev ihuvärvi rinnahoidja ja samast materjalist sukahoidja, prantsuse siidist käsitsi tikitud aluskuub. Gweni vormiriietus võis olla standardne, kuid selle all harrastas ta kallihinnalist isikupära. Vernon tundis erutust ja vastu tahtmist pööras ta pilgu kõrvale.
«Hea, et sa varem tulid,» hüüdis Gwen uuesti. «Ma tahan enne äraminekut sinuga rääkida.»
«Miks mitte, aega meil on.»
«Sa võid teed teha, kui tahad.»
«Okei.»
Gwen oli harjutanud teda inglise kombe kohaselt igal kellaajal teed jooma, kuigi ta varem, enne Gweniga tutvumist, vaevalt üldse teed oli joonud. Aga nüüd küsis ta seda tihtipeale koduski, mis SaralVt hämmastas, eriti kui ta nõudis, et seda ka korralikult valmistataks — teekann olgu kuumaks aetud, nagu Gwen oli talle õpetanud, vesi pealevala-mise hetkel täiesti keev.
Ta läks tillukesse kööki, kus ta end koduselt tundis, ja pani veekatla pliidile. Ta võttis külmutuskapist piimapaki, valas kannu ja jõi ise veidi piima, enne kui ta paki tagasi pani. Ta oleks küll eelistanud viskit soodaga, aga nagu enamik

piloote, keeldus ta alkoholist kahekümne nelja tunni jooksul enne lendu. Harjumusest heitis ta pilgu käekellale: mõni minut puudus kaheksast. Ta teadis, et sel hetkel seatakse tema jaoks lennuväljal valmis voolujoonelist kaug-sõidureaktiivlennukit Boeing 707, mille komandöriks ta on viie tuhande miili pikkusel lennul Rooma.
Ta kuulis, kuidas dušš kinni keerati. Vaikuses hakkas ta uuesti laulu ümisema. Õnnelikult. O Sole Mio.

7

Üle lennuvälja tormav tige vinge tuul puhus endise ägedusega, keerutades tihedat paksu lund. Mel Bakersfeldil jooksis jälle judin üle ihu. Ta oli lahkunud stardirajal kolm-null toppava Aereo-Mexicani lennuki juurest ja sõitis nüüd autoga vasakpoolse stardiraja üks-seitsme suunas, kus parajasti käis lumekoristus. Kas see vabin tuleb tõesti külmast, mõtles Mel, või on põhjuseks mälestused, mida vallandas hiljutine õnnetuseaimus ja koos sellega äkki valusasti torkav vana jalahaav.
Mel oli haavata saanud kuusteist aastat tagasi Korea ranniku lähedal, kui ta merelennuväe hävituslendurina emalaevalt «Essex» lahinglende tegi. Enne seda oli ta kaheteist tunni vältel (isegi praegu mäletas ta seda selgesti) ette tundnud, et õnnetus on tulemas. See polnud hirm, nagu muudel kordadel — hirmu oli ta juba õppinud taluma. See oli pigem kindel tunne, et ta liigub vältimatult vastu mingile paratamatusele, võib-olla isegi saatuslikule hetkele. Järgmisel päeval tulistati F9F-5 ägedas õhuvõitluses MIG-15-ga mere kohal alla.
Tal õnnestus sooritada hädamaandumine merele, aga kuigi ta ise vigastada ei saanud, ei suutnud ta vasakut jalga kinni-kiilunud tüüripedaalide vahelt lahti kiskuda. Sel ajal, kui lennuk kiiresti vajuma hakkas — ujuvuse poolest võrdus F9F-5 telliskiviga —, tagus Mel

päästekomplektis leiduva jahinoaga meeleheitlikult jalga ja pedaali. Vee all pääses jalg kuidagimoodi lahti. Teravat valu tundes tuli ta pooluppunult pinnale.
Järgmised kaheksa tundi loksus Mel meres, enne kui ta teadvusetult üles korjati. Hiljem kuulis ta, et oli läbi lõiganud luupekse sidekõõlused, nii et jalalaba peaaegu sirgelt sääre küljest alla rippus.
Aja jooksul parandasid mereväearstid jala ära, kuigi Mel

pärast seda enam iial piloodina ei lennanud. Aeg-ajalt hakkas jalg uuesti valutama, tuletades meelde, et ammu aega tagasi, samuti nagu mitmetel hilisematel kordadelgi, oli ta õnnetuseaimus õigeks osutunud. Praegu oli tal samasugune aimus.
Sõites ettevaatlikult, et pimeduses ja piiratud nähtavuse juures mitte kurssi kaotada, lähenes Mel vasakpoolsele stardirajale üks-seitse. Nagu torniülem oli märkinud, kavatses õhuliikluse dispetšeriteenistus selle stardiraja, niipea kui tuulesuund muutub, kasutusele võtta, mis ilmaennustuse järgi pidi õige pea sündima.
Praegusel hetkel oli kasutusel kaks stardirada: parempoolne üks-seitse ja kaks-viis.
Lincolni Rahvusvahelisel Lennujaamal oli üldse kokku viis stardirada. Kolme viimase päeva ja öö jooksul olid need kujunenud lennujaama ja tormi vahelise lahingu eesliiniks.
Kõige pikem ja laiem nende viie hulgast oli kolm-null, stardirada, mida praegu blokeeris Aereo-Mexican. (Tuule-suuna muutuse korral ja vastasküljest läheneva lennuki puhul võinuks see olla ka stardirada üks-kaks. Numbrid näitasid asimuutringi 300- ja 120-kraadilisi nurki.) See stardirada oli peaaegu kaks miili pikk ja väikese elamukvartali laiune; lennujaamas öeldi naljatoonis, et maakera kumeruse tõttu ei ole võimalik raja ühest otsast teise näha.
Teised neli stardirada olid umbes pool miili lühemad ja mitte nii laiad.
Tormi algusest peale oli stardiradade miile lahti aetud, vaakumkoristajatega puhastatud, harjatud ja liivatatud. Motoriseeritud lumetõrjetehnika — mitme miljoni väärtuses möirgavaid diiselmootoreid "— oli teinud ainult mõneminutilisi peatusi, peamiselt tankimiseks või meeskondade vahetamiseks. Seda tööd ei saanud õhureisijad kunagi lähemalt näha, sest ükski lennuk ei kasutanud äsja puhastatud stardirada, enne kui selle pind oli üle vaadatud ja ohutuks tunnistatud. Tehnilised nõudmised olid äärmiselt kõrged. Pool tolli lobjakat või kolm tolli kerget lund oli reaktiivlennukitele maksimaalne piir. Mis üle selle, imenduks mootoritesse ja ohustaks lennuoperatsioone.
Kahju, mõtiskles Mel, et reisijad stardiradade lumebri-gaadide tööd nii vähe näevad. Pilt oli vaatamisväärne ja tii-vustav. Isegi praegu, tormis ja pimeduses massiivsele kolonnile tagantpoolt lähenedes jättis see mõjuva mulje. Saja viiekümne jala pikkuste kaartena paiskusid hiiglaslikud lumejoad paremale. Lumekaared joonestusid välja sõidukite

prožektorituledes ja neile lisas veiklevaid värve ligi kakskümmend pöörlevat laternat brigaadi iga masina katusel. Lennujaamas kutsuti seda brigaadi loheliiniks. Sel oli pea, saba, keha ja kaaskond ning ta liikus mööda stardirada koreograafilise täpsusega.
Peaks oli kolonni juht. See oli üks lennujaama tehnilise teenistuse vanembrigadire, kes sõitis lennujaama autos — erekollases, nagu kogu liini varustuski. Juht määras lohe-liini liikumistempo, mis oli tavaliselt kiire. Tal oli kaks raadiot ja pidev ühendus lumelaua ja õhuliikluse dispetšeritega. Tulede süsteemi abil sai ta signaliseerida tagumiste masinate juhtidele: roheline tähendas «lisage kiirust», kollane — «säilitage tempot», punane — «aeglustage tempot» ja välkuv-punane — «peatuge». Ta oli kohustatud lennuvälja plaani viimse detailini peast tundma ja täpipealt teadma, kus ta asub, isegi kõige pimedamal ööl nagu täna.
Kolonni juhi ja eestvedaja selja taga sõitis nagu orkestri esimene viiul sahk number üks — milleks täna õhtul oli mammutlik Oshkosh hiiglasliku eessaha ja pisut väiksema külgsahaga.

Esimesele sahale järgnes temast paremal teine. Esimene sahk lükkas lume kõrvale; teine võttis esimeselt valli üle, lisas sellele oma osa juurde ja lükkas mõlemad portsjonid veel kaugemale.
Sahkadele järgnes lumepuhuri kuussada möirgavat hobujõudu. Lumepuhur maksis kuuskümmend tuhat dollarit ja kujutas endast lumetõrje Cadillaci. Võimsate ventilaatorite abil saatis ta mõlema saha poolt kuhjatud lume jõulise kaarega üle stardiraja serva.
Sellest omakorda paremal, teises ešelonis, olid veel kaks sahka ja lumepuhur.
Sahkadele ja lumepuhuritele järgnesid sahkharjad — viiekesi kõrvuti, sahalabad madalal, et tasandada konarusi, mida eelmised olid alles jätnud. Sahkharjad pukseerisid pöörlevaid harju, igaüks diiselmootoriga varustatud. Nagu päratu suured luuad pühkisid harjad stardiraja pinna puhtaks.
Järgmiseks tulid liivapuisturid. Kus üksteistkümmend ees-sõitvat masinat pinna puhtaks olid ajanud, sinna raputasid ühetasaselt liiva kolm hiiglaslikku sõeltega varustatud FWD veoautot, millest igaüks võttis peale neliteist kuupjardi.
Liiv oli eriline. Mujal lennujaama territooriumil, autoteedel ja reisijatele määratud piirkondades lisati liivale jää sulatamiseks soola. Kuid lennuterritooriumil ei tehta seda kunagi. Sool korrodeerib metalli, lühendab selle eluiga, ja lennukeid koheldakse suurema respektiga kui autosid.

Loheliini tagatipus tuli «Väikejuss» — brigadiri abi teise sõiduautoga. Tema amet oli järele vaadata, et liin koos püsiks, ja mahajääjaid tagant utsitada. Tal oli raadioside kolonni juhiga, keda ta läbi lume ja pimeduse enamasti ei näinudki.
Kõige selle järel sõitis abivägi — varusahk, juhuks kui liinil mõni reast välja langeb, teenindusauto igasuguse tehnilise varustusega, kütusetsisternid diiselõli ja bensiiniga ja raadio teel kindlaks ajaks kohale tellitud kohvi ja pirukate auto.
Gaasi lisades sõitis Mel abi väest mööda ja jäi brigadiri abi kõrvale. Ta saabumist märgati. Ta kuulis, kuidas kolonni juhile teatati raadio kaudu: «Mr. Bakersfeld tuli praegu meie juurde.»
Liin liikus kiiresti — ligemale nelikümmend miili tunnis tavalise kahekümne viie asemel. Ilmselt oli juht kiirust lisanud, kuna oli oodata tuulesuuna muutust ja stardirada võis varsti tarvis minna.
Keeranud raadio ÕLD maateenistuse lainele, kuulis Mel kolonni juhi teadet tornile: «... vasakpoolsel üks-seitsmel, läheneme ristumiskohale stardirajaga kaks-viis. Palun luba ristmiku ületamiseks.»
Stardirada kaks-viis oli tegutsev stardirada, mida praegu kasutati.
«Kolonni juhile maateenistuselt. Ristumiskohta mitte ületada. Meil on kaks lennukit maandumisel. Te ei tohi, kordan, ei tohi ristmikku ületada. Kviteerige.»
Hääl tornist oli andekspaluv. Üleval tornis oli kõigile teada, kui raske on peatada veerevat loheliini ja seda uuesti liikuma saada. Kuid sissesõitvad lennukid olid kahtlemata sooritanud keeruka laskumise mõõteriistade järgi ja läksid nüüd üksteise järel maandumisele. Ainult viimane hädavajadus oleks õigustanud nende saatmist niisuguse ilmaga veel ühele ringile.
Meli ees süttisid ähvardavalt välkuvad punased tuled, lõhelihi pidurdas ja peatus.
Brigadiri abi, noor lõbus neeger, hüppas autost välja ja tuh Meli juurde. Kui ta ukse avas, vuhises tuul sisse, kuid aeglustuvate diiselmootorite pealetungivas mürinas oli seda pigem tunda kui kuulda. Mees pani suu Meli kõrva äärde: «Mr. B., kas te äkki ei tahaks liinile üle tulla? Mõni poiss võtaks teie auto oma hoole alla.»
Meli nägu tõmbus naerule. Terve lennujaam teadis, kui meelsasti ta raskete masinatega sõita armastas ja vahel neid

isegi juhtis — kui vähegi vaba aega juhtus olema. Miks mitte? mõtles ta. Ta oli tulnud lumetõrjet inspekteerima Vernon Demeresti lumekomitee pahatahtliku ettekande pärast.

Selge, et ettekanne oli põhjendamatu ja et kõik läks hästi. Aga kui vaataks veel mõne minuti kusagilt suure masina kõrgelt istmelt?
Noogutades hüüdis ta: «Okei, ma sõidan teisel lumepuhuril.»
«Just nii!»
Vastu tuult kummargil läks brigadiri abi taskulambiga teed valgustades seisvate liivapuisturite ja harjade ridadest mööda, Mel tema kannul. Mel märkas, et mõni hetk tagasi puhastatud stardiraja osa hakkas uuesti kattuma värske lumega. Tagapool asuvast teenindusautost hüppas keegi välja ja ruttas Meli auto poole.
«Tehke hästi ruttu, mr. B. Peatus on lühike.» Noor neeger välgutas taskulambiga lumepuhuri kabiinile ja hoidis siis lampi paigal, näidates Melile ülesronimiseks valgust. Kõrgel üleval avas lumepuhuri juht kabiiniukse ja hoidis seda lahti, kuni Mel end sisse vinnas. Üles minnes tegi vigane jalg teravat valu, aga polnud mahti viivitada. Eespool olid punased tuled vahetunud rohelistega — järelikult olid mõlemad sisse-sõitvad lennukid maandunud ning ristmikust möödas. Lohe-liin peab sealt üle ruttama enne järgmist maandumist, mis toimub võib-olla juba minuti-paari pärast. Selja taha vaadates nägi Mel, kuidas brigadiri abi oma «Väikejussi» poole tagasi sprintis.
Lumepuhur liikus juba, bassihäälse möirgamisega kiirust kogudes. Juht heitis pilgu kõrvale, kui Mel end teisele pehmele polsterdatud istmele vinnas.
«Tervist, mr. Bakersfeld.»
«Noh, Will, kuidas läheb?» Mel tundis ära mehe, kes tavaliselt, kui lumehäire olukorda polnud, töötas lennujaama palgaametnikuna.
«Pole viga, sir. Natuke väsinud.»
Juht hoidis hoolikalt positsiooni kolmanda ja neljanda saha järel, milledest ainult tagatuled paistsid. Lumepuhuri labade võimsad haarmed ahmisid juba lund, surudes seda puhurisse. Uuesti paiskus pidev valge juga kõrges kaares üle stardiraja serva.
Siin ülal tundsid end nagu laevasillal. Juht hoidis pea-rooli kergelt, roolimehe moodi. Arvukad mõõteriistad ja kangid, mis pimedas hiilgasid, allusid sõrmepuudutusele. Suure kiirusega pöörlevad klaasipuhastajad, nagu laeval, lõikasid lumekoorikusse selge nähtavusega sõõrid.
60
«Eks vist kõik ole väsinud,» ütles Mel. «Ma ei oska muud öelda, kui et ega see igavesti kesta saa.»
Ta jälgis, kuidas spidomeetriosuti ta ees edasi ronis — kahekümne viielt kolmekümnele, kolmekümnelt kolmekümne viiele. End istmel pöörates vaatas Mel välja. Oma kohalt loheliini keskel võis ta näha teiste sõidukite tulesid ja kontuure. Rahuldusega nentis ta, et masinad hoidsid täpselt rivi.
Mõni aasta tagasi oleks niisuguse tormi korral lennujaam täielikult suletud. Nüüd seda ei juhtunud, ja põhiliselt sellepärast, et maapealne tehnika — vähemalt selles lõigus — oli sammu pidanud tehnilise progressiga õhus. Aga kui palju oli neid lennunduse alasid, mille kohta võis sedasama öelda? Väga vähe, mõtles Mel nukralt.
«Ah, pole midagi,» ütles juht. «Rehkendusmasina taga töötamise kõrval on see heaks vahelduseks, ja mida kauem see kestab, seda rohkem lisatasu parast saab.» Ta puudutas kangi, kallutades kabiini ettepoole, et pöörlevaid labasid kontrollida. Teise kangi abil reguleeris ta labad õigeks ja laskis siis kabiini uuesti tagasi. «Ma ei ole kohustatud seda tegema, te teate küll, mr. Bakersfeld, ma olen vabatahtlik. Aga mõnes mõttes mulle meeldib siin väljas. On nagu... » Ta otsis parajat sõna. «Ma ei tea isegi.»
«Looduselähedaseni?» proovis Mel.
«Vist küll.» Juht hakkas naerma. «Ma vist armastan talvelõbusid.»
«Ei, Will, vaevalt küll sellepärast.» Mel küünitas ettepoole ja jälgis loheliini liikumist. Siin oli tõesti looduselähedane. Täpsemalt öeldes, keset lennuvälja üksindust tekkis tunne, et seisad

lennundusele lähemal, tõelisele lennundusele, mis oma kõige lihtsamas tõlgenduses tähendab inimese võitlust loodusjõududega. Kui sa liiga kauaks reisijatehoonesse või lennuliini kontoritesse istuma jääd, kaotad selle tunde täielikult. Seal hakkavad sind segama välised, ebaolulised asjad. Võib-olla tuleks meil kõigil, lennujaama administratsiooni töötajatel, tulla ja seisatada mõnikord stardiraja kaugemas otsas, tunda näol tuult. See aitaks ehk pisiasju peamisest eraldada. Ja ühtlasi ventileeriks meie ajusid.
Vanasti oli Mel vahel lennuväljale läinud, kui tal oli vaja mõelda, vaikselt ja üksinda millegi üle aru pidada. Täna õhtul polnud tal seda kavas, aga ometi avastas ta, et seda ta just praegu teeb... peab aru, mõtiskleb, nagu viimasel ajal sageli, lennujaama ja iseenda tuleviku üle.

8

Vähem kui viis aastat tagasi oli seda lennujaama peetud veel üheks kõige ilusamaks ja moodsamaks terves maailmas. Delegatsioonid käisid seda imetlemas. Kohalikud poliitika-tegelased armastasid sellega uhkustada, rääkisid ahhetades ja ohhetades «lennunduse avangardist» ja «reaktiivajastu sümbolist». Poliitikategelased ahhetasid siiamaani, aga vähem põhjendatult kui varem. Ent hoopis vähesed mõistsid, et Lin-colni Rahvusvaheline Lennujaam, nagu hämmastavalt paljud teisedki suured lennujaamad, oli muutumas lubjatud hauaks.
Sõites pimedas mööda vasakpoolset stardirada üks-seitse, leidis Mel, et lubjatud haud on andekas määratlus. Lennujaama puudused olid tõsised ja põhimõttelist laadi, ent kuna nad enamasti avalikkusele silma ei puutunud, teadsid neist ainult oma inimesed.
Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama reisijad ja külastajad nägid põhiliselt ainult suurt reisijatehoonet — eredalt valgustatud, konditsioneeritud Tadž Mahali. Klaasist ja kroom-niklist särav reisijatehoone mõjus oma võimsa avarusega, rahvast tulvil galeriid vaheldusid elegantsete ootesaalidega. Reisijate territooriumi ümbritsesid kõikvõimalikud teenin-dusruumid. Tervelt kuus spetsialiseeritud restorani: alates kuldäärisega portselani ja vastavate hindadega ekstraklassi söögisaalist kuni iseteenindusliku viineriletini. Baare (nagu tualettruumegi) oli rohkesti: mõned neist mugavalt hämarad, teised neoonvalgustusega püstijalabaarid. Lendu oodates võis reisija ilma kordagi reisijatehoonest väljumata kauplustes käia, voodiga toa üürida, võtta auruvanni koos massaažiga, lasta juukseid lõigata, ülikonda pressida, kingi viksida, võis isegi surra ja jätta matused Pühavaimu Memoriaalkalmistu hooleks, kellel oli alumises ootesaalis oma filiaal. Kui lennujaama ainult reisijatehoone järgi hinnata, siis kujutas ta endast ikka veel vaatamisväärsust. Tema puudused peitusid lennupiirkonnas, eriti just ruleerimis- ja lennuradadel.
Vähesed kaheksakümnest tuhandest reisijast, kes siit päeviti läbi käisid, teadsid, kui piisamatuks ja selletõttu ka ohtlikuks oli muutunud kogu lennuradade süsteem. Isegi juba aasta tagasi olid lennu- ja ruleerimisteed vaevu nõudeid rahuldanud. Nüüd oli nende liiklustihedus ületanud ohutuse piiri. Tavalise koormuse perioodidel toimusid stardid või määndumised kahel peamisel lennurajal iga kolmekümne sekundi tagant. Nüüd aga, kus oli üles kerkinud Meadowoodi

probleem ja lennujaam püüdis rajooni elanikele vastu tulla, osutus vajalikuks tippkoormuse perioodidel kasutusele võtta alternatiivne lennurada, mis lõikus ühega kahest käigusole-vast. Selle tulemusena tõusid ja maandusid lennukid ristuvates suundades, ja oli hetki, mil õhuliikluse dispetšeriteenis-tuse mehed hinge kinni pidades palvet lugesid. Alles eelmisel nädalal oli Meli vend Keith Bakersfeld süngelt ennustanud: «Okei, me seisame tornis kikivarvul ja saame kuidagi üle noatera hakkama ega ole sellel ristumiskohal veel kahte lennukit kokku ajanud. Aga ühel heal päeval jääb keegi sekundi võrra hiljaks või otsustab

valesti, ja siis see juhtub. Hoidku jumal, et see mina .ei oleks, sest kui niisugune asi juhtub, hakkab Grand Canyoni lugu jälle otsast peale.»
Keith oli silmas pidanud sama ristumiskohta, millest lõhelihi just parajasti üle sõitis.
Lumepuhuri kabiinist heitis Mel pilgu tagasi. Nüüd oli loheliin ristumiskohast üle jõudnud ja hetkeks lumemöllus tekkinud vahes ilmusid teisel stardirajal nähtavale startiva lennuki kiirelt liikuvad pardatuled. Siis aga, nii uskumatu kui see oli, ilmusid ainult paarsada meetrit selle taga uued tuled: näis, nagu oleks teine lennuk maandunud täpselt samal hetkel, kui eelmine õhku tõusis.
Lumepuhuri juht oli samuti tagasi vaadanud. Ta vilistas. «Need kaks olid küll õige lähestikku.»
Mel noogutas. Need olid tõesti lähestikku, isegi ebatavaliselt, ja korraks oli tal kananahk ihule tõusnud. Ilmselt oli õhuteenistuse dispetšer, kes mõlema lennuki piloote raadio teel instrueeris, lubatavat distantsi äärmuse piirini vähendanud. Nagu tavaliselt, osutus kogenud dispetšeri hinnang õigeks, kuigi ainult üle noatera. Mõlemad lennukid olid väljaspool ohtu — üks oli nüüd õhus ja teine maa peal. Aga mida rohkem selliseid juuksekarva pealt tehtud otsustusi ette tuli, seda tõenäolisemaks muutus ka õnnetuse võimalus.
Mel oli lennujaama nõukogule ja linnanõukogu liikmetele, kelle käes oli lennujaama finantseerimine, olukorra ohtlikkusest korduvalt rääkinud. Ta oli nõudnud, et viivitamatult alustataks uute lennuradade ja ruleerimisteede rajamist ja et edasisi laiendusi arvestades lennujaama ümbruses maad juurde ostetaks. See kutsus esile pikki vaidlusi ja vahel isegi ägedaid tülisid. Mõned nõukogu liikmed nägid asja Meli vaatepunktist, teised asusid risti vastupidisel seisukohal. Raske oli inimestele selgeks teha, et viiekümnendate aastate lõpus ehitatud moodne reaktiivlennujaam võib nii kiiresti ja ohtlikult iganeda. Et sama kehtis ka teiste keskmele kohta New Yorgis, San Franciscos, Chicagos ja mujal, ei lugenud
63
midagi. On olemas asju, mida poliitikategelased lihtsalt näha ei taha.
Võimalik, et Keithil on õigus, mõtles Mel. Võib-olla läheb tarvis mõnda uut kohutavat õnnetust, et inimesi mõtlema panna, nagu 1956. aasta Grand Canyoni lennuõnnetus oli president Eisenhowerit ja kaheksakümne neljandat Kongressi ajendanud õhuliiklust ümber korraldama. Oli veider paradoks, et lennuoperatsioonidest sõltumatute uuenduste jaoks jagati raha enamasti üsna kergel käel. Ettepanek viia kõik autode parkimisplatsid kolmele tasapinnale läks linnanõukogus vastuväideteta läbi. Aga see oli midagi niisugust, mida rahvas — sealhulgas ka valijaskond — võis silmaga näha ja käega katsuda. Stardiradade ja ruleerimisteedega oli teine lugu. Üksainus uus stardirada maksab mitu miljonit dollarit ja selle ehitamine võtab kaks aastat aega, ent peale lendurite, õhuliikluse dispetšeriteenistuse ja lennujaama juhtkonna teavad ainult vähesed, kui hea või halb mingi lennuvälja teedesüsteem üldse on.
Kuid Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas olid need asjaolud täie teravusega päevakorrale tõusmas. See oli paratamatu. Viimastel nädalatel oli Mel eelseisva arveteklaarimise märke tundnud. Ta teadis, et kui see juhtub, on ainult kaks võimalust: kas siis maapealsete tingimuste kooskõlastamine õhus saavutatud edusammudega või lihtsalt mannetu tagasiminek. Status quo pole lennunduses võimalik.
Oli veel üks tegur.
Kaalul polnud mitte üksnes lennujaama, vaid ka Meli enda saatus. Vastavalt sellele, kummas suunas asja aetakse, kasvab või kahaneb ka tema enda prestiiž.
Alles mõnda aega tagasi oli Mel olnud lennunduse maapealsete probleemide peamine sõnastaja ülemaalises mastaabis, kellele vaadati kui noorele tõusvale geeniusele lennuliikluse juhtimise alal. Siis muutis üksainus katastroofiline sündmus paugupealt kõik. Nüüd, neli aastat hiljem, polnud tulevik enam selge ja peale ta enda oli veel teisi, kes Mel Bakersfeldi suhtes olid kahtleval ja kõhkleval seisukohal.

Selleks pöördeliseks sündmuseks oli John F. Kennedy mõrvamine.
«Ongi stardiraja lõpp, mr. Bakersfeld. Kas sõidate meiega tagasi ka?» Lumepuhuri juhi hääl äratas Meli mõtisklustest. «Ah?»
Mees kordas oma küsimust. Nende ees anti uuesti välkuvaid hoiatussignaale ja loheliin peatus. Pool stardirada oli korrapealt puhas. Nüüd tuli kolonnil ots ümber pöörata ja
64
tuldud teed tagasi minna, et puhastada ülejäänud osa. Koos peatuste ja liikumahakkamistega kulus ühe stardiraja lahti-ajamiseks ja liivatamiseks nelikümmend viis minutit kuni üks tund.
«Ei,» ütles Mel. «Ma lähen siin maha.»
«Hästi, sir.» Juht suunas signaaltule brigadiri abi autole, mis end otsemaid konvoist välja tõmbas. Mõne hetke pärast, kui Mel alla ronis, ootas teda juba ta oma auto. Ka teistelt sahkadelt ja puhastusmasinatelt ronisid mehed maha ning ruttasid kohvibussi.
Reisijatehoone poole tagasi sõites võttis Mel raadioühenduse lumelauaga ja kinnitas Danny Farrow'le, et õige pea antakse vasak stardirada üks-seitse käiku. Siis lülitas ta raadio maadispetšeri lainele ja keeras heli vaikseks, jättes summutatud, ühetoonilised hääled oma mõtete helitaustaks.
Lumepuhuri kabiinis oli ta meenutanud sündmust, mis oli teda omal ajal sügavamalt vapustanud kui miski muu.
Sellest oli nüüd neli aastat möödas.
Kas tõesti nii kaua? mõtles ta ehmatusega — juba neli aastat sellest hallist novembripärastlõunast, mil ta juhmiks-löödult oli tõmmanud isikliku mikrofoni üle laua enda ette, mikrofoni, mida harva kasutati ja mis automaatselt lülitus kõikidesse reisijatehoone teistesse kanalitesse, ja lõigates läbi teadaande saabuva lennu kohta, teatas vaikseks jäänud ootesaalidele vapustavast uudisest, mis mõne sekundi eest nagu välk Dallasest sisse oli löönud.
Ta oli tookord rääkinud, pilk naelutatud kabineti vastasseinal olevale fotole, millel oli pühendus: Oma sõbrale Mel Bakersfeldile, kes niisama siiralt ihkab maailma sassiläinud umbsõlmi õgvendada nagu mina — John F. Kennedy.
Foto oli alles, nagu paljud mälestusedki.
Meli jaoks algasid mälestused kõnest, mille ta Washingtonis oli pidanud.
Tol ajal ei olnud ta mitte ainult lennujaama ülem, vaid ka Lennujaama Ülemate Nõukogu esimees — kõige noorem juht selle väikese, kuid mõjuka, maailma tähtsamaid lennujaamu ühendava organisatsiooni ajaloos. LÜN-i keskus asus Washingtonis ja Mel käis tihti seal.
Ta pidas kõne ülemaalisel planeerimiskongressil.
Oma kõnes märkis Mel, et lennundus on õieti ainus tõesti edukas rahvusvaheline ühisettevõte. See ületab nii ideoloogilised kui geograafilised piirid. Erinevaid rahvusi üksteisele lähendades — ja tehes seda järjest väiksemate kuludega — kujutab lennundus endast maailma rahvaste vastastikuse
65
üksteisemõistmise edendamiseks kõige praktilisemat vahendit, mida inimene on siiani leiutanud.
Veelgi suurem tähtsus on kaubatranspordil. Kaubavedu õhu teel, mis juba praegu omab hiiglaslikku ulatust, laieneb tulevikus veelgi. Uued mammutlikud reaktiivlennukid, mis seitsmekümnendate aastate algul kasutusele võetakse, on kõige kiiremad ja odavamad kaubaveovahendid inimkonna ajaloos. Kümne aasta pärast võib-olla seisavad ookeanikauba-laevad õhukonkurentide poolt kõrvale tõrjutult muuseumi-esemetena kuivdokkides «Queen Mary» ja «Elizabethi» kõrval, keda reisilennukid on välja söönud. Selle tulemuseks võiks olla ülemaailmse kaubanduse uus kuldne ajastu, mis tooks kaasa majandusliku õitsengu praegu viletsuses vaevlevatele maadele. Tehnilisest küljest, nagu Mel oma kuulajatele meenutas,

võimaldab lennunduse õhuteenistus kõike seda, ja isegi enamat, juba praegu keskeas olevate inimeste eluajal.

Ent ometi, oli Mel jätkanud, sel ajal kui lennukikonstruktorid unistuste toormaterjali reaalsusekangaks koovad, on maapealsed seadmed suurelt osalt lühinägeliku poliitika või sihitu kiirustamise ohvriks langenud. Lennujaamad, stardiradade süsteemid ja reisijatehooned on loodud eilse päeva tarbeks, homse päeva vajadusi vaid põgusalt — või üldse mitte — arvestades, lennunduse arengu halastamatut kiirust märkamata või lihtsalt sellele tähelepanu pööramata. Lennujaamu ehitatakse tükkhaaval, üksikobjektidena nagu rae-kodasid, ja sageli niisama fantaasiavaeselt. Tavaliselt kulutatakse tarbetult suuri summasid paraadlike reisijatehoonete peale, ent liiga vähe otseselt lennuoperatsioonidega seotud ehitustele. Koordineeritud perspektiivne planeerimine puudub nii rahvusvahelises kui riiklikus ulatuses. Kohaliku omavalitsuse tasandil, kus poliitikud lennujaamade maapealsete juurdepääsuteede suhtes täielikku ükskõiksust ilmutavad, on olukord samasugune või isegi halvem.

«Oleme ületanud küll helibarjääri,» kuulutas Mel, «kuid maabarjäär on ületamata.»

Ta tõi esile terve rea uurimist vajavaid probleeme ja nõudis tungivalt lennunduse maateenistuse rahvusvahelist planeerimist Ühendriikide juhtimisel ja presidendi initsiatiivil. Kõnele aplodeeriti püsti seistes ja ajakirjandus kajastas seda kõnet laialdaselt. Selle peale olid heakskiitvalt noogu-tanud niisugused erinevad allikad nagu Londoni «Times», «Pravda» ja «Wall Street Journal».

Järgmisel päeval pärast kõnet kutsuti Mel Valgesse Majja.

66

Kohtumine presidendiga läks hästi. See oli lahe heatujuline jutuajamine Valge Maja teise korruse erakabinetis. Nagu Mel avastas, jagas J. F. K. paljusid tema seisukohti.

Selle tulemuseks olid veel mitmed istungid, mõned neist «ajutrusti» meetodil, kus viibisid ka Kennedy abilised. Need toimusid enamasti siis, kui lennunduse küsimused valitsuses parajasti arutusel olid. Juba pärast paari niisugust koosolekut, millele ühtlasi järgnes ebaametlik koosviibimine, tundis Mel end Valges Majas õige koduselt ja oli sinna sattumise üle hoopis vähem imestunud kui alguses. Aja jooksul tekkis tal J. F. K-ga sõbralik sundimatu vahekord, mida president kõigi nendega püüdis luua, kes omal alal asjatundlikku nõu võisid anda.

Umbes aasta pärast nende esimest kohtumist küsis president Melilt, kas ta oleks valmis edaspidi Riikliku Lennundusagentuuri juhtimist enda peale võtma. Tollal nimetati seda agentuuriks, hiljem valitsuseks. Kunagi Kennedy teisel ametiperioodil, mida kõik iseenesestmõistetavaks pidasid, läheks praegune RLA juhataja Halaby edasi teisele ametikohale. Kuidas Melile tunduks rakendada seestpoolt mõnda ettepanekut, mida ta seni on väljastpoolt soovitanud? Mel vastas, et ta oleks sellest loomulikult väga huvitatud. Ta laskis paista, et kui talle selline ettepanek tehakse, on vastus jaatav.

Jutt läks välja, mitte küll Meli suu läbi, aga teiste kaudu, kes seda kõrgemalt poolt olid kuulnud. Mel oli «tehtud mees» — kitsama ringkonna liige, kellele ka vastavat lugupidamist osutati. Ta prestiiž, mis ennegi kõrge oli, kasvas veelgi. Lennujaama Ülemate Nõukogu valis ta uuesti esimeheks. Ta enda lennujaama nõukogu hääletas talle soliidse palgakõrgenduse. Meli, kes polnud veel neljakümneaasta-negi, peeti lennundusala imelapseks.

Kuus kuud hiljem tuli John F. Kennedy saatuslik Texase-reis. Nagu kõiki, lõi see uudis Meli algul uimaseks ja pani siis nutma. Alles hiljem hakkas talle koitma, et mõrtsuka kuulid olid rikošetina tabanud ka teisi inimesi, nende hulgas teda ennast. Ta avastas, et ta pole enam Washingtonis «tehtud mees». Halaby viidi tõepoolest RLA-st teisele ametikohale — Pan America kompanii vanemaks asepresidendiks —, aga Melist tema järglast ei saanud. Selleks ajaks oli võim teistesse kätesse läinud ja mõjupositsioonid muutunud. Nagu Mel hiljem kuulis, polnud teda president Johnsoni ajal RLA juhi kandidaatide nimekirjaski.

Meli järgmine ametiperiood LÜN-i esimehena möödus sündmustevaeselt ja tema asemele astus teine noor peaga

mees. Meli sõidud Washingtoni lakkasid. Ta avalikud esinemised ei ulatunud enam osariigi piiridest väljapoole ja teataval määral oli see muutus talle isegi kergenduseks. Ta enda vastutusekoorem Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas kasvas koos õhuliikluse paisumisega üle igasuguste ootuste. Suurema osa ajast tegeles ta plaanide koostamisega ja nägi ühtlasi ränka vaeva, et lennujaama nõukogu oma seisukohtade õigsuses veenda. Kõik see andis palju peamurdmist ja lisaks tulid veel kodused pahandused. Tal jätkus tegemist päevadeks, nädalateks, kuudeks.

Ent ometi jäi tunne, et ta on lasknud õige aja ja head võimalused mööda minna.

Seda märkasid ka teised. Ja Mel tuli järeldusele, et kui just midagi vapustavat ei juhtu, võib ta karjäär jätkuda ja viimaks ka lõppeda täpselt sealsamas, kus ta praegu on.

«Tornilt autole üks — kus te praegu asute?» Raadiokutsung katkestas Meli mõtisklused, tuues ta tagasi olevikku.

Ta keeras heli tugevamaks ja vastas. Ta lähenes reisijate-hoone peakorpusele: tuled muutusid selgemaks, hoolimata jätkuvast paksust lumesajust. Ta märkas, et lennukite parki-misvöönd oli niisama täis kui ennist ja et sissesõitnud lennukid ootasid ikka veel reas väravate vabanemist.

«Auto üks, laske Lake Central Nord enda eest mööda ja sõitke talle järele.»

«Siin auto üks. Sain aru.»

Mõne minuti pärast ajas Mel auto reisijatehoone maa-alu-sele parkimisplatsile.

Ta privaatboksi lähedal oli lukustatud kapp lennujaama telefoniga. Ta võttis kimbust võtme, avas kapi ja valis lume-laua numbri. Vastas Danny Farrow. «Kas Aereo-Mexicani - reaktiivi kohta on midagi uuemat kuulda?»

«Ei midagi,» vastas Danny. «Torni vahetuseülem palus sulle öelda, et raja kolm-null väljalangemise tõttu on meie läbilaskevõime endiselt ainult viiskümmend protsenti. Ja veel, et ta saab Meadowoodist järjest rohkem kaebusi —iga kord, kui lennuk üle nende õhku tõuseb.»

«Meadowood peab kannatama,» ütles Mel süngelt. Olgu pealegi elanikkonna koosolek, ajutiselt pole tal võimalik midagi teha, et seda müra nende pea kohal lõpetada. Peamine on praegu vähendada mahajäämust lennuoperatsioonide osas.

«Kus Joe Patroni nüüd on?»

«Sealsamas kinni, kus ta oli.»

«On ikka kindel, et ta siia jõuab?»

«TWA ütleb. Joe'l on autos raadiotelefon, ta oli neile teatanud.»

«Kohe kui Joe siia jõuab, teatage mulle,» tegi Mel korralduse. «Ükskõik, kus ma siis olen.»

«Nagu ma aru saan, oled sa siis juba linnas.»

Mel oli kahevahel. Tegelikult pole tal mingit erilist põhjust täna õhtul enam kauemaks lennujaama jääda. Ent ometi valdas teda täiesti seletamatul kombel jälle sama halb aimus, mis teda lennuväljal oli painanud. Ta tuletas meelde oma jutuajamist torni vahetuseülemaga ja väljas ooteplatsil seisvate lennukite järjekorda. Eneselegi ootamatult tegi ta otsuse.

«Ei, ma ei ole linnas. Meil on seda rada hädasti tarvis ja enne ei lähe ma kuhugi, kui ma kindlalt tean, et Patroni on juba lennuväljal ja juhtimise enda kätte võtnud.»

«Kui asi nii on,» ütles Danny, «siis ma soovitan sul kohe oma naisele helistada. Ma annan sulle numbri, kus ta praegu on.»

Mel märkis selle üles, vajutas hargile ja valis linna numbri. Ta palus Cindyt ja kuulis natukese aja pärast naise teravat häält: «Mel, sa ei ole siiamaani tulema hakanud.»

«Vabanda väga, aga ma tõesti ei saanud. Lennujaamas on raskusi. See on päris hull torm... »

«Käi põrgu!   Hakka   silmapilk   tulema!»

Naine rääkis summutatud toonil ja Mel järeldas sellest, et kuuldekauguses on teisi inimesi. Sellest hoolimata läks naisel korda panna oma sõnadesse üllatavalt suur annus mürki.
Vahel proovis Mel praeguse Cindy häält seostada selle Cindy häälega, keda ta mäletas enne nende abiellumist viisteist aastat tagasi. Talle tundus, et siis oli Cindy olnud hoopis leebem. Muude omaduste kõrval oli teda tegelikult just võlunud Cindy leebus, kui nad esmakordselt kohtusid San Franciscos, kuhu ta Koreast puhkusele oli tulnud. Tol ajal oli Cindy olnud näitleja, kuigi üsna tühistes osades, sest kar-•jäärilootused, mille nimel ta oli töötanud, polnud täitunud ja ilmselt polnud selleks ka edaspidi väljavaateid. Talle oli antud järjest tagasihoidlikumaid rolle teatri suveprogrammis ja televisioonis, ning hiljem tunnistas ta ühel avameelsuse hetkel, et abielu oli tal õnneks aidanud kogu sellest kupatusest välja pääseda. Aastatega võttis see jutt veidi teise ilme ja nüüd armastas Cindy lagedale tulla trumbiga, et ta olla oma karjääri ja ka tõenäolise staarikuulsuse Melile ohverdanud. Kuigi viimasel ajal ei tahtnud Cindy oma näitlejaminevikust üldse midagi
69
kuulda. Ta oli «Linnast ja Maast» lugenud, et näitlejaid võetakse üldse ainult harukordadel «Seltskonna Teatmikku» sisse, aga Cindy suurimaks sooviks oli, et ka tema nimi «Teatmikku» kirja pandaks.
«Hakkan kohe tulema, kui vähegi saan,» ütles Mel.
«Mis kasu sellest on,» nähvas Cindy. «Sa peaksid juba siin olema. Tead väga hästi, kui tähtis see õhtu mulle on, ja nädal aega tagasi sa lubasid kindlalt tulla.»
«Nädala eest ma ei teadnud, et on tulemas kõige rängem torm üle kuue aasta. Praegu on meil üks stardirada käigust väljas ja kaalul on reisijate julgeolek... »
«Aga sul on ju olemas alluvad! Või oled sa endale valinud nii ebakompetentsed töötajad, et neid ei saa üksi jätta?»
«Nad on äärmiselt kompetentsed,» vastas Mel ärritatult. «Aga mulle makstakse selle eest, et ma ise ka millegi eest vastutan.»
«Väga kahju, et sul minu ees mingit vastutust ei ole. Ega see pole esimest korda, kus sa mul suurima mõnuga mõne tähtsa seltskondliku ürituse ära rikud.»
Seda sõnatulva kuulates tundis Mel selgesti, et Cindy on vihast lõhkemas. Ilma erilise pingutuseta kujutas ta endale ette Cindyt: viis jalga kolm tolli võimukat energiat kõige kõrgematel kontsadel, selged sinised silmad välkumas, blond soengusse seatud pea kuklas — ta oli kuradi ilus, kui ta tigedaks sai. Nagu Mel oletas, oli see üks põhjusi, miks naise taltsutamatud vihapursked teda esimestel abieluaastatel ei hirmutanud. Talle näis alati, et mida ägedamaks naine läheb, seda ihaldusväärsemaks ta muutub. Neil hetkedel laskis Mel pilgul alt ülespoole rännata, luupekseist alates, ja ta tegi seda kiirustamata, sest Cindyl olid erakordselt kaunid luu-peksed ja sääred; need olid tegelikult tõesti ilusamad kui ühelgi naisel, keda Mel tundis; ja tõstis siis pilgu ülespoole, naise proportsionaalsele, veetlevale kehale.
Vanasti oh nende vahel pärast niisugust hindavat takseerimist tekkinud mingi kahepoolne füüsiline side, mis neid vastastikku ligi tõmbas, kiskus impulsiivselt, näljaselt teineteist puudutama. Tulemus oli ette teada: Cindy viha vaibus iga kord neid mõlemaid vallanud meelelisuse puhangus. Oma iharuses oli Cindy erutav, metsik, ja Melile andudes käis ta tungivalt peale: «Tee mulle haiget, kurat, tee haiget!» Ku.j. nad lõpetasid, olid mõlemad hingetud ja omadega otsas, njj et kummalgi polnud enam tahtmist ega jõudu hakata tüli sasipundart uuesti harutama.
Ometi teadis Mel juba üsna algusest peale, et lahkarvamused,
70
mis sel kombel pigem kõrvale lükati kui lahendati, olid täiesti põhimõttelist laadi. Aastad läksid edasi, kirg jahtus ja kuhjunud lahkarvamused ilmnesid järjest teravamal kujul. Lõpuks kaotas seks nende jaoks täielikult oma imettegeva toime ja viimastel aastatel muutusid igasugused füüsilised suhted nende vahel ikka harvemaks ja harvemaks. Tegelikult

oli Cindy, kelle kehalised vajadused tülidest hoolimata alati ühteviisi rahuldamist nõudsid, muutunud viimaste kuude jooksul päris ükskõikseks. Mel oli selle üle pead murdnud. Kas ta naisel on tekkinud armuke? Täiesti võimalik. Mel teadis küll, et ta peaks seda tõsiselt võtma, kuid kahjuks paistis lihtsam olevat mitte välja teha.

Ehi ka nüüd tuli ette, et äkki vihahoogu sattunud Cindy nägemine või kuulmine teda füüsiliselt erutada suutis, äratades endist iha. Praegu oli see just nii, kui ta telefonis naise lõikavat häält kuulis.

Tabanud paraja hetke, pistis ta naise jutule vahele: «See pole tõsi, et ma sinu ürituste rikkumisest mõnu tunnen. Ma tulen sinuga ju tavaliselt igale poole kaasa, kui sa tahad, kuigi minu arvates pole need üritused üldse nii tähtsad. Parema meelega oleksin mõnel õhtul lihtsalt kodus laste juures.»

«Sa tead ise väga hästi, et see on täielik jama, mis sa räägid,» ütles Cindy.

Mel tundis end pingule tõmbuvat ja surus telefonitoru kõvemini pihku. Siis nõustus ta endamisi: võib-olla on viimane märkus mõnel määral tõsi. Alles äsja oli ta ise meenutanud neid kordi, kus ta kojumineku asemel lennujaama jäi — üksnes sellepärast, et vältida järjekordset tüli Cindyga. Neil kordadel polnud ta Roberta ja Libby huvisid arvestanud, nagu see sassiläinud abieludes ilmselt ikka lastega on. Ka praegu poleks ta pidanud neid mainima. Aga täna õhtul polnud asi selles. Ta peab jääma lennujaama vähemalt niikauaks, kuni ta kindlalt teab, mis saab blokeeritud stardirajast.

«Kuule,» ütles Mel. «Teeme ühe asja selgeks. Ma ei ole gulle sellest varem rääkinud, aga möödunud aastal pidasin väikest arvestust. Sa tellisid mind oma heategevuse pitsballidele viiskümmend seitse korda. Mul õnnestus tulla neljakümne viiele, kuigi seda on tublisti rohkem, kui ma ise oleksin tahtnud, aga see ei ole kaugeltki nõrk tulemus.»

«Siga! Ma ei ole sul mingi pesapallivõistlus, et sa punktiarvestust pead. Ma olen su naine!»

71

«Tasa, tasa!» ütles Mel teravalt. Nüüd hakkas temagi viha tõusma. «Ja muide, võib-olla sa ise ei märka, aga sa tõstad häält. Kas tahad, et kõik need kenad inimesed seal teada saavad, missugune tuhvlialune su mees on?»

«Mis see mulle korda läheb!» Aga ometi ütles ta seda palju vaiksemalt.

«Ma tean väga hästi, et sa oled mu naine, mistõttu ma kavatsen ka sinna tulla, niipea kui mahti saan.» Mis juhtuks, mõtles Mel, kui ta saaks praegu käe sirutada ja Cindyt puudutada? Kas endine nõiavägi toimiks veel? Vist mitte.

«Seega hoia mulle kohta ja ütle kelnerile, et pangu mu supp sooja. Vabanda ka ja seleta ilusti ära, miks ma hilinen. Ma usun, et seal mõni inimene ikka leidub, kes vähemalt midagi on lennujaamast kuulnud.» Siis märkas ta küsida! «Muuseas, mis üritus see täna õhtul on?»

«Ma rääkisin sulle möödunud nädalal.»

«Räägi veel kord.»

«See on kokteili ja õhtusöögiga eelreklaam maskiballile, mis korraldatakse järgmisel kuul Archidona Lastekaitse Fondi heaks. Ajakirjandus on kohal. Nad hakkavad pildistama.»

Nüüd taipas Mel, miks Cindy teda kiirustama sunnib. Koos temaga on naisel paremad šansid pildile jääda ja seega ka homse ajalehe seltskonnaveergudele pääseda.

«Teistel komitee liikmetel on abikaasad enamikus kõik juba kohal,» käis Cindy peale.

«Aga mitte kõigil?»

«Ma ütlesin enamikul.»

«Ja kas sa ütlesid, et see on Archidona Lastekaitse Fond?» «Jah.»

«Missuguse Archidona? Neid on kaks. Üks on Ekuadoris, teine Hispaanias.» Kolledžipäevil olid kaardid ja geograafia Melile hirmsasti meeldinud ja mälu oli tal hea.

Esimest korda ei teadnud Cindy, mida vastata. «Mis tähtsus sellel on?» ütles ta kõheldes. «Praegu pole aeg lollide küsimuste jaoks.»

Mel oleks hea meelega kõva häälega naerma pahvatanud. Cindy ei tea. Nagu ikka, võttis ta heategevusest osa pigem nende pärast, kes kaasa lõid, kui selle pärast, mida see üritus teenis. Ja ta küsis õelalt: «Mitu soovituskirja sa selle korraga loodad saada?»
«Ma ei tea, mida sa sellega mõtled.»
«Tead väga hästi.»
72
Selleks, et kellegi nimi «Seltskonna Teatmiku» kandidaatide nimestikku võetaks, oli taotlejal vaja kaheksa soovitust isikutelt, kelle nimed olid juba teatmikus avaldatud Viimaste arvestuste kohaselt, nagu Mel teadis, oli Cindyl neli soovitust käes.
«Jumalapärast, Mel, kui sa peaksid midagi ütlema, kas täna või üldse kunagi... »
«Kas saad need soovitused tasuta või tuleb sul jälle maksta nagu kahe viimase eest?» Mel teadis, et tal on nüüd paras edumaa. Seda juhtus õige harva.
«Mis jõledusi sa räägid,» ütles Cindy põlastavalt. «Keegi ei saa sinna altkäemaksu eest... »
«ÄVa seleta!» vastas Mel. «Meil on ühine arve ja mulle antakse kõigi maksete kohta aru. Ära unustasid või?»
Tekkis vaikus. Siis kuulutas Cindy vaikse raevuga: «Kuula, mis ma ütlen! Ma soovitan sul täna õhtul siia tulla ja otsemaid. Kui sa ei tule, või kui tuled ja hakkad mind siin nende asjadega häbistama, mis sa praegu ütlesid, siis on lõpp. Said aru?»
«Ma ei ole just päris kindel.» Mel rääkis vaikselt. Instinkt hoiatas teda, et see on tähtis hetk neile mõlemale. «Ehk räägiksid täpsemalt, mida sa sellega mõtled.»
«Eks mõtle ise,» salvas Cindy.
Ja pani toru ära.
Kui Mel parkimisplatsilt oma kabineti poole läks, paisus pulbitsev viha ta südames veelgi. Üldiselt ei saanud ta nii kiiresti vihaseks kui Cindy. Ta oli aeglaselt süttiv tüüp. Aga praegu ta lõõmas.
Viha otsene põhjus polnud talle eneselegi täiesti selge. Suurelt osalt oli see muidugi Cindy süü, kuid oli ka teisi tegureid: ametialase auahnusega oli ta tahtnud kaasa aidata uue ajastu saabumisele lennunduses. Selles oli ta oma arvates läbi kukkunud; nähtavasti ei suuda ta enam teistele oma veendumusi sisendada. Ta suured lootused on täitumata jäänud. Nagu talle tundus, oli nii ta tööalane kui kodune elu võrdselt ta küündimatuse tunnistajaks. Ta abielu oli karile jeoksnud või tüüris ilmselt sinnapoole, ja kui see tõesti nii läheb, siis tähendab see läbikukkumist ka isana. Ja lennujaamas, kus ta vastutas tuhandete reisijate eest, kes sealt päevast "päeva heas usus läbi käisid, polnud ta kõigist pingutustest ja veenmistest hoolimata suutnud allakäiku pidurdada. Kõrged standardid, mille eest ta oli võidelnud, alanesid silmanähtavalt.
73
Administratsiooni ruumidesse minnes ei kohanud ta teel ühtki tuttavat. Õnneks. Kui keegi oleks teda kõnetanud, talle mistahes küsimuse esitanud, oleks ta mõne õela teravusega vastanud. Oma kabinetis kooris ta seljast rasked üleriided ja jättis need sinnasamasse põrandale, kuhu nad kukkusid. Ta süütas sigareti. Sel oli mõru maitse, ja ta kustutas suitsu. Töölaua juurde astudes tundis ta, et jalg on uuesti valutama hakanud, ja veel hullemini kui enne.
Omal ajal — kui ammu see tundus! — oleks ta niisugusel õhtul oma valutava jalaga koju läinud, kus Cindy oleks teda puhkama sundinud. Kõigepealt oleks ta sooja vanni võtnud ja pärast, kui ta juba kummuli nende abieluvoodil lamab, oleks Cindy jahedate tugevate sõrmedega ta selga ja kukalt masseerinud, kuni valu järele annab. Muidugi oli mõeldamatu, et Cindy seda veel kunagi teeb, ja isegi kui ta teeks, vaevalt see enam mõjuks. Side inimeste vahel võib katkeda ka muul viisil, väljaspool sõnade sfääri.
Mel istus laua taha ja peitis pea kätesse.

Nagu ennist lennuväljal, jooksis tal uuesti judin üle selja. Ja äkki kostis kabineti vaikuses telefonihelin. Alguses ei teinud ta sellest välja. Helin kordus, ja ta taipas, et see tuli punasest alarmitelefonist, mis seisis kirjutuslaua kõrval omaette alusel. Kahe pika sammuga oli ta kohal. «Bakersfeld kuuleb.»
Ta kuulis klõpsatusi ja vastungeid, kui teised samal liinil toru võtsid.
«Siin õhuliikluse dispetšeriteenistus,» teatas torniülema hääl. «Meil on õhus kolmanda kategooria häireolukord.»

9

Meli vennal Keith Bakersfeldil oli juba kolmandik kaheksatunnisest valvest õhuliikluse dispetšeriteenistuse radariruumis seljataga.
Radarivalve meestele oli tänane torm eriti pingutav, kuigi mitte otseselt füüsilises mõttes. Kõrvaltvaataja, kes ei oskaks lugeda seda keerulist lugu, mida jutustas paljude radariekraanide süsteem, mõtles Keith, ei usuks vist, et torm märatseb siinsamas seina taga ja mitte tuhandete miilide kaugusel.
Radariruum asus kontrolltornis, üks korrus allpool kotkapesa, torni klaasseintega kabiini, kust õhudispetšeriteenistus juhtis lennukite maandumist ja nende liikumist vahetult pärast starti. Ent radarikeskuse võimupiirkond ulatub lennuväljast

palju kaugemale ja sealsed töötajad hooldavad õhus olevaid lennukeid kohaliku maadispetšeri ja lähima dispet-šeriteenistuse piirkonnakeskuse vahelises lüngas. Piirkonna-keskused, mis tavaliselt asuvad miilide kaugusel mistahes lennuväljast, kontrollivad lennumagistraale ja neile suunduvat või neilt lahkuvat liiklust.
Vastupidiselt torni ülemisele osale puudusid radariruumil aknad. Nii ööl kui päeval tegi Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama kümnemeheline radaribrigaad kogu aeg oma rasket tööd poolpimedas, ekraanide hämaras kuuvalguses. Kõik neli seina nende ümber olid tihedalt kaetud aparatuuriga — radariekraanide, kontrollseadmete ja raadioside lüli-tuskilpidega. Tavaliselt töötasid dispetšerid särgiväel, kuna temperatuur pidi nii suvel kui talvel olema kakskümmend üks kraadi, et kaitsta tundlikku elektronaparatuuri.
Üldine toon radariruumis oli rahulik, kuigi selle rahulikkuse taga oli alati pidev närvipinge. Täna õhtul oli pinge tormi tõttu kasvanud ja paari viimase minuti vältel veelgi tõusnud. Oli mulje, nagu pingutataks juba niigi pingul olevat pillikeelt.
Pinge kasvamist oli põhjustanud signaal radariekraanil, mille tulemusel omakorda süttis radariruumis punane välkuv tüli ja lõi undama alarmi summer. Summer oli nüüd vait keeratud, aga selgelt eraldatav radarisignaal jäi püsima. Seda signaali tuntakse topeltõie nime all ja ta puhkeb hämaralt valgustatud ekraanil õitsele nagu võbelev roheline nelk, märkides hädasolevat lennukit. Antud juhtumil oli selleks Ameerika Ühendriikide Õhujõudude KC-135, mis asus kõrgel üleval lennuvälja kohal tormi käes ja palus viivitamatult luba hädamaandumiseks. Ekraani juures, mille horisontaalsele pinnale häiresignaal oli ilmunud, xöötas Keith Bakersfeld ja kohe tuli talle appi ka brigadir. Mõlemad andsid nüüd edasi tungivaid kiireid korraldusi: naaberpositsioonide dispet-šeritele sisetelefoni kaudu, teistele lennukitele raadio teel.
Korrus kõrgemal töötavale torni vahetuseülemale teatati häiresignaalist otsemaid. See kuulutas omakorda välja kolmanda kategooria alarmi, viies lennujaama maateenistuse häireolukorda.
Praegu tähelepanu keskpunktis olev horisontaalekraan kujutas enesest jalgrattakummisuurust klaasist ketast, mis on monteeritud radarilaua külge. Selle pind on tumeroheline, kiirgavad helerohelised valguspunktid märgivad kõiki neljakümne miili raadiuses õhus olevaid lennukeid. Sedamööda kuidas lennuk liigub, liigub ka valguspunkt. Iga

75
valgustäpi kõrval on plastmassist tähis lennuki määranguga, Neid tähiseid kutsutakse üldiselt «künadeks» ja dispetšerid liigutavad neid käsitsi vastavalt lennukite liikumisele ja nende asendi muutumisele ekraanil. Kui lennukeid juurde tuleb, määratakse nende päritolu raadio teel kindlaks ning tähistatakse samal viisil.
Uute radarsüsteemide juures pole «künasid» vaja; selle asemel ilmub kohe ekraanile tähtedest ja numbritest koosnev kood, mis annab ühtlasi ka lennuki kõrguse. Kuid seda uut meetodit polnud tookord veel laiemalt rakendatud, ja nagu kõigil uutel süsteemidel, olid ka sellel omad puudused, mis nõudsid kõrvaldamist.
Täna õhtul oli ekraanil erakordselt palju lennukeid ja natukese aja eest oli keegi naljatanud, et rohelisi täppe sigineb juurde nagu sipelgaid.
Keith istus horisontaalekraanile kõige lähemal, ta kõhn, vibalik kuju oli hallil terastoolil ettepoole kummargil. Ta keha oli pingul, tooli alla konksutõmmatud jalad sama jäigad kui terastoolgi. Ta kontsentreerus, nägu piinatud ja kooljalik nagu kogu aeg viimastel kuudel. Ekraani rohelises valguses paistsid võikad varjud ta silmade all veelgi sügavamatena. Kõiki Keithi tuttavaid, kes teda umbes aasta polnud näinud, oleks nii ta välimus kui muutunud olek kindlasti jahmatama pannud. Kunagi oli temast kiiranud sõbralikku, lahedat heasüdamlikkust. Nüüd polnud sellest enam jälgegi järel. Keith oli oma vennast Melist kuus aastat noorem, kuid nägi nüüd tublisti vanem välja.
Keith Bakersfeldi juures toimunud muutust olid märganud mitmed lähemad kolleegid, kellest mõned töötasid täna õhtul radariruumi teistel kontrollpositsioonidel. Nad teadsid ka, mis selle muutuse põhjuseks oli, ja tundsid Keithile südamest kaasa. Ent nad olid praktilised inimesed, kelle töö on äärmiselt vastutusrikas, ja sellepärast jälgiski praegu radari-brigadir Wayne Tevis Keithi silmanurgast, ja pani tema juures juba tükk aega tähele järjest süvenevaid väsimuse märke. Tevis, pikk volakas veniva kõneviisiga teksaslane, istus kõrgel pukil keset radariruumi, kust ta võis kiigata üle operaatorite õla erineva funktsiooniga radariekraanidele. Tevis oli isiklikult pukile väikesed rattad alla monteerinud ja aeg-ajalt ratsutas ta sellega ringi nagu hobusel, andis oma käsitsivalmistatud teksase saabastega paraja hoo sisse ja veeres sinna, kus teda parajasti tarvis oli.
Viimase tunni jooksul polnud Wayne Tevis hetkekski Keithist eemaldunud. Ta oli valmis otsekohe, kui vajadus
76
tekib, vabastama Keithi radarivalvest. Instinktiivselt tundis ta, et sellise otsuse langetamine võib millal tahes vajalikuks osutuda.
Brigadir oli heasüdamlik mees, kuigi kergelt keevaline. Ta ise kartis otsust, mida tal võib-olla langetada tuleb, ja teadis, kui kaugeleulatuvad tagajärjed sellel Keithile võivad olla. Ent kui vaja, tuleb see ära teha.
Pilk Keithi ekraanil, ütles Tevis venitades: «Keith, vanapoiss, see Braniffi lennuk tuleb Easternile väga lähedale. Kui sa Braniffi paremale pöörad, võid lasta Easternil endist kurssi hoida.» See oli midagi niisugust, mida Keith oleks isegi pidanud nägema, aga ometi ei näinud. Enamik radaribrigaadist töötas praegu palavikuliselt probleemi kallal, kuidas vabastada tee õhujõudude KC-135 jaoks, mis oli juba alustanud laskumist mõõteriistadel kümne tuhande jala kõrguselt. Häda oli selles, et suure Õhujõudude reaktiivi all oli viis tsiviillennukit, keda tuhandejalalistel intervallidel õhus hoiti ja napis ootetsoonis tiirelda lasti. Nad kõik ootasid maandumisjärjekorda. Mõne miili kaugusel kummalgi pool hoiti õhus veel kaht samasugust kolonni, ja keskmise kolonni all oli kolm lennukit juba asunud maandumisele. Nende kõigi vahele olid jäetud koridorid õhkutõusmiseks, mis praegu olid samuti lennukeid täis. Ja kõigi nende tiiruta va te tsiviillennukite vahelt tuli sõjaväelennuk kokkupõrke ohtu vältides siiski kuidagi alla toimetada. Isegi normaalsetes tingimustes oleks see ülesanne proovile pannud ka

kõige tugevamad närvid. Praegu aga komplitseeris olukorda raadioside katkemine KC-135-ga: Õhujõudude piloodiga puudus häälkontakt.
Keith Bakersfeld lülitas pöidlaga mikrofoni sisse. «Braniff kaheksa kakskümmend üks, tehke viivitamatult pööre paremale, kurss null-üheksa-null.» Niisugustel hetkedel, ka lausa palavikulise pinge korral peab hääl jääma rahulikuks. Ent Keithi kõrgendatud toon reetis närvilisust. Ta tabas Wayne Tevise terava pilgu. Kuid täpid, mis olid radariekraanil murettekitavalt lähestikku sattunud, hakkasid teineteisest kaugenema: Braniffi komandör oli korralduse täitnud. Tuli »tte hetki, just nagu praegugi, kus õhuliikluse dispetšerid tänasid igaüks oma jumalat pilootide kiire tegutsemise eest. Piloodid võisid kiruda ja sageli hiljem kirusidki ootamatuid kursimuutusi, mis nõudsid järske teravaid pööranguid ja reisijaid ehmatasid. Aga kui dispetšer annab korralduse «viivitamatult», kuuletuvad nad kohe ja õiendavad hiljem.
Umbes paari minuti pärast tuleb Braniffi lennuk uuesti

tagasi pöörata, ja samuti Eastern, mis lendas samal kõrgusel. Enne seda tuleb anda uus kurss kahele TWA lennukile, millest üks asus kõrgemal, teine madalamal, lisaks veel Lake Central Convairile, Air Canada Vanguardile ja Swissairile, mis parajasti ekraanile ilmus. Kuni KC-135 läbi jõuab, tuleb nii need kui ka teised lennukid panna lühikesi siksakke tegema, sest ükski neist ei tohi eksida naaberalade õhuruumi. Teataval määral meenutab see keerulist maleseisu, ainult et kõik malendid asuvad erinevatel kõrgustel ja liiguvad mitmesajamiilise tunnikiirusega. Malendeid, mis kogu aeg edasi liiguvad, tuleb ühtlasi suunata üles- või allapoole, kusjuures ükski neist ei või teisele läheneda üle kolme miili horisontaalsuunas ja üle tuhande jala vertikaalsuunas, ja ükski ei tohi üle malelaua ääre minna. Samal ajal peavad tuhanded reisijad, kes kannatamatult igatsevad reisi lõppemist, istuma õhus oma kohtadel — ja ootama.
Kui Keith hetkeks mahti sai, mõtles ta, mis tunne on praegu hättasattunud Õhujõudude piloodil, kes läbi tormi ja lennukeid täis õhuruumi allapoole laskub. Ilmselt tunneb ta end üksildasena. Niisama üksildasena nagu Keith ise, üksildasena nagu tunnevad inimesed isegi siis, kui teised sulle füüsiliselt lähedal on. Piloodi kõrval on kaaspiloot ja eki-paaž, samuti nagu Keithil on kaastöötajad, kes on praegu talle nii lähedal, et ta võiks neid käega puudutada. Aga seda sorti lähedus ei loe. Ei loe, kui sa oled üksi oma mõtete ruumis, kuhu keegi teine ligi ei pääse ja kus sa elad isoleeritud erakuna oma teadvuse, mälestuste, südametunnistuse ja hir-muga. Üksinda, sünnihetkest kuni surmani. Alati, igavesti, üksinda.
Keith Bakersfeld teadis, kui üksinda inimene olla võib.
Järgemööda andis Keith uue kursi Swissairile, ühele TWA-dest, Lake Centralile ja Easternile. Oli kuulda, kuidas Wayne Tevis ta selja taga püüdis Õhujõudude KC-135-ga uuesti raadiosidet luua. Endiselt polnud mingit vastust, kuid KC-135 piloodi poolt saadetud hädasignaal õitses ekraanil edasi. Signaali asend näitas, et piloot tegutseb õigesti, täpselt järgides korraldusi, mis talle enne raadioside katkemist anti. Niikaua kui ta seda tegi, võis ta kindel olla, et õhuliikluse dispetšeriteenistus suudab tema edasisi manöövreid ette näha. Samuti võis ta arvestada, et maapealne radar jälgib tema liikumist, ja loota, et teised lennukid suunatakse ta teelt kõrvale.
Keith teadis, et Õhujõudude lennuk oli startinud Havailt ja lendas pärast õhus tankimist ilma vahemaandumiseta üle

Läänerannikul, sihtkohaks Andrewsi Õhujõudude baas Washingtoni lähedal. Kuid lääne pool Kaljumägesid oli tekkinud mootoririke ja hiljem lisandusid veel häired elektrisüsteemis, mille tagajärjel lennuki komandör otsustas maanduda Smoky Hiili lennuväljal Kansases. Kuid Smoky Hiilis polnud stardirajad veel lumest puhastatud ja KC-135 suunati Lincolni lennuväljale. Õhumagistraali dispetšeriteenistus aitas sõjaväelennuki kirdesse üle Missouri ja

Illinoisi. Ja Lincolnist kolmekümne miili kaugusel võttis saabuv lääne suund Keith Bakersfeldi isikus ta enda hoole alla. Varsti pärast seda lisandus piloodi muredele veel raadiorike.

Tavaliselt, normaalsete lennutingimuste juures hoiavad sõja^äelennukid tsiviillennu jaamadest eemale. Aga niisuguse tormi korral nagu täna palutakse ja antakse abi ilma pikema jututa.

Hämaras täistuubitud radariruumis higistasid kõik — nii Keith kui teised dispetšerid. Kuid õhus olevate pilootidega rääkides ei tohi dispetšerite hääled hetkekski reeta rasket pingelist olukorda. Pilootidel on endalgi kogu aeg muret küll. Tänane õhtu, kus tormiga heideldes tuli lennata üksnes mõõteriistadel ja nähtavus juhikabiini aknast oli null, pani nende oskused mitmekordsele proovile. Tihedast liiklusest tingitud viivituste tõttu oli enamik piloote lennanud juba üle aja. Nüüd tuli neil sellele lisaks veel tükk aega õhus oodata.

Katkematu vooluna lähetati igalt radaripositsioonilt kiireid vaikseid raadiokorraldusi, et hoida järjest saabuvaid lennukeid hädaohupiirkonnast eemal. Lennukid ootasid oma maandumiskorda ja iga paari minuti tagant keeras neile õhu-magistraalidelt uustulnukaid juurde. Üks dispetšeritest hüüdis vaiksel, kuid tungival häälel üle õla: Kuule, mul läheb tuliseks. Kas saad võtta Delta seitse-kolm endale? Nii tavatsesid dispetšerid näidata, et nad on hädas ja neil on rohkem käes, kui jõud kannab. Teine hääl. Neetud! Mul on endal ka tihkelt täis .. . Oota!... Olgu, võtan üle. Hetk vaikust. Delta seitse-kolm, siin Lincolni saabuva suuna dispetšer. Pöörake vasakule; hoidke kurssi üks-kaks-null. Kõrgus endine — neli tuhat!

Dispetšerid aitavad üksteist, kui vähegi saavad. Mõne minuti pärast võib teine mees juba ise abi vajada. Kuule, jälgi seda Northwesti; see tuleb teisest küljest sisse. Jumala eest, see on juba nagu hommikune tipptund autostraadil... American neli-neli, hoidke praegust suunda, mis teie kõrgus on? .. . See Lufthansa start on vähe kursist väljas. Tõmba ta, kurat, jalamaid saabuvast suunast eemale!... Startivad lennukid suunati kaugelt ringi ümber ohtliku

tsooni, kuid saabuvaid lennukeid hoiti õhus, raisates väärtuslikku maandumisaega. Kõik teadsid, et ka pärast häireolu-korra lõppu läheb õhuliiklusummiku likvideerimiseks vähemalt tund aega või isegi rohkem.

Keith Bakersfeld püüdis kõigest jõust keskendumisvõimet säilitada, meeles pidada oma sektori pilti ja selles asuvaid lennukeid. Kõik tuli korraga välkkiirelt meelde jätta: lennuki nimi, asukoht, tüüp, kiirus, kõrgus, maandumisjärje-kord ... üksikasjaline ruumiline graafik, mis pidevalt muutub .. . kujund, mis hetkekski paigal ei püsi. Isegi vaiksematel aegadel ei rauge vaimne pinge hetkekski; tänaõhtune torm aga pingutas inimeste ajusid juba viimase piirini. Rohkem kui miski muu kollitab dispetšereid hirm «kaotada pilt», mis võib juhtuda siis, kui väsinud aju tõstab mässu ja kõik mattub uttu. Aeg-ajalt juhtub seda isegi kõige paremategа.

Kunagi oli Keith kõige parem. Veel aasta tagasi oli ta üks neist, kelle poole kaastöötajad pöördusid, kui pinge talumatuks muutus. Keith, ma upun. Kas saad paar tükki üle võtta? Ta sai alati.

Kuid viimasel ajal olid osad vahetunud. Nüüd aitasid teised jõudumööda teda, ehkki alati on teatav piir, millest rohkem keegi kedagi aidata ei saa, ilma et ta oma töö kannataks.

Oli vaja anda uusi raadioinstruktsioone. Keith oli nüüd omapead: brigadir Tevis oli veeretanud oma kõrge puki ruumi vastasserva, et jälgida teist dispetšerit. Keithi aju plõksutas teha uusi otsustusi: Pöörata Braniff vasakule, Air Canada paremale, anda Easternile saja kaheksakümne kraadine pööre. See sai tehtud; radariekraanil muutsid valgus-täpid suunda. Aeglasemalt liikuva Lake Central Convairi võib veel üheks minutiks rahule jätta. Aga Swissairi reaktiivi ei või; see põrkab Easterniga kokku. Swissairile peab silmapilk uue kursi andma, aga millise? Mõtle ruttu! Nelikümmend viis kraadi paremale, aga ainult üheks minutiks, siis veel kord paremale. Hoida TWA-l ja Northwestil silma peal! Uus lennuk tuleb

läänest suure kiirusega sisse — määrang teha ja leida talle kusagilt vaba õhuruumi. Keskendu, keskendu!
Hambad ristis, otsustas Keith: Ma ei kaota pilti; mitte täna õhtul, mitte praegu.
Selleks oli oma põhjus, salajane põhjus, millest ta ei rääkinud kellelegi; isegi mitte oma naisele Nataliele. Ainult Keith Bakersfeld, Keith üksi teadis, et täna on tal viimane kord radariekraani ees valves olla. Täna on ta viimast päeva õhuliikluse kontrollis. Varsti on kõik möödas.
80
See on ka viimane päev tema elus.
«Mine puhka nüüd, Keith.» See oli torni vahetuseülema hääl.
Keith ei olnud tähele pannud, millal torniülem sisse tuli. Ta oli saabunud märkamatult ja seisis nüüd brigadir Wayne Tevise kõrval.
Veidi enne seda oli Tevis torniülemale öelnud: «Ma arvan, et Keithiga on asjad korras. Vahepeal mul hakkas ta pärast juba mure, aga ta võttis end ilmselt kokku.» Tevisel oli hea meel, et tal polnud vaja astuda seda drastilist sammu, mis tal varem oli mõttes olnud, kui torniülem sosistas: «Võtame ta siiski natukeseks maha.» Hetke järele mõelnud, lisas ta: «Ma teen seda ise.»
Niipea kui Keith kõrvuti seisvaid ülemusi nägi, mõistis ta kohe, miks talle puhkust antakse. Kriitiline olukord kestis, ja nad ei usaldanud teda. Puhkepaus oli ainult ettekäändeks. Tema kord puhkama minna tuli alles poole tunni pärast. Kas keelduda? Tema tasemega staažikale dispetšerile on see ränk alandus, mida ka teised märkavad. Ent siis mõtles ta: mis mõtet on sellest praegu numbrit teha? Ei tasu ära. Pealegi jõuab ta kümneminutilise pausi jooksul ennast koguda. Pärast, kui kõige kriitilisem olukord õhus möödas on, võib ta töö juurde tagasi tulla ja oma vahetuse lõpetada.
Wayne Tevis kummardus alla: «Lee võtab üle, Keith.» Ta viipas teisele dispetšerile, kes parajasti vaheajalt tuli — korraliselt vaheajalt.
Keith noogutas sõnagi lausumata, ent jäi oma kohale edasi ja jätkas raadioinstruktsioonide andmist lennukile, sellal kui uus mees pilti meelde jättis. Töö üleandmiseks ühelt dispet-šerilt teisele läheb tavaliselt mitu minutit. Mees, kes töö üle võtab, peab endale selgeks tegema kujutise radariekraanil, laskma üldisel pildil mällu sööbida. Ühtlasi on vaja saavutada tööks vajalik vaimne pinge.
Niihästi teadlik kui ka alateadlik pingestamine kuulub töö juurde. Dispetšerid nimetavad seda «fookusesse viimiseks» ja oma viieteistaastase toöpraktika jooksul õhuliikluse dis-petšeriteenistuses oli Keith seda reeglipäraselt nii teiste kui iseenda juures täheldanud. Tööd üle võttes teed sa seda tahes-tahtmata, just nagu praegugi. Muudel kordadel toimub pingestumine automaatselt, näiteks siis, kui osa dispetšereid lennujaama bussiga koos tööle sõidab. Kodunt välja sõites on jutt sundimatu ja normaalne. Teekonna alguses vastatakse muuseas heidetud küsimusele: «Kas sa laupäeval võistlustele lähed?» samal hooletul toonil: «Lähen küll,» või «Ei, sel
81
nädalal pole mul aega.» Ent lennujaamale lähemale jõudes muutub jutt napimaks, nii et veerand miili enne lennuvälja võib samale küsimusele saada vaid lakoonilise vastuse «jah» või «ei».
Lisaks teravdatud vaimsele pingele nõutakse dispetšerilt kogu vahetuse jooksul veel täielikku treenitud enesevalitsemist ja rahu. Need on kaks nõudmist, mis tavalises inimloomuses teineteist välistavad, kurnavad närvisüsteemi ja võtavad ajapikku oma rasket lõivu. Paljudel dispetšeritel tekivad maohaavad, mida nad töökoha kaotamise hirmus varjavad. Selle asemel et kasutada tasuta arstiabi, milleks neil ametialaselt täielik õigus on, maksavad nad pigem eraviisilise meditsiinilise nõuande eest, et oma häda varjata. Tööl hoiavad nad lukustatud

kappides «Maaloxi» pudeleid — «mao ülihappesuse vastu», ja neelavad puhkepauside ajal vargsi valget magusavõitu vedelikku.
On ka teistsuguseid tagajärgi. Keith Bakersfeld teadis mitut dispetšerit, kes töö ajal sulustatud tunded kodus välja elasid, alatult ja jõhkralt käitusid või iga tühja asja pärast märatsema kukkusid. Kui siia lisada veel ebareeglipärased töölkäimise ja magamise ajad, mis kodust elu omakorda häirivad, siis on tulemus juba ette teada. Õhuteenistuse dispet-šerite hulgas on palju mehi, kelle kodud on lõhutud, ja abielulahutuste protsent on neil kõrge.
«Okei,» ütles teine mees, «mul on pilt käes.» Keith ajas end püsti, võttis kõrvaklapid peast ja teine dis-petšer asus tema kohale. Veel enne kui vahetusse asuv mees istet võttis, alustas ta uute korralduste jagamist alumisele TWA-le.
«Teie vend arvas, et tuleb siit võib-olla korraks läbi,» ütles torniülem Keithile.
Keith noogutas ja lahkus radariruumist. Ta ei tundnud mingit kibedust torniülema vastu, kel oli niigi suur vastutuskoorem kanda, ja tal oli hea meel, et ta enneaegse väljavahetamise pärast tüli polnud tõstnud. Kõigest kõige rohkem tahtis ta praegu suitsu teha, kohvi juua ja üksinda olla. Nüüd, kus teised olid asja tema eest ära otsustanud, oli tal hea meel, et ta pingeolukorrast välja sai. Ta oli liiga palju selliseid olukordi üle elanud, et kulminatsioonimomendist eemalejäämise pärast kahetsust tunda.
Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas nagu kõigis suuremates lennujaamades tuli nii või teistsuguseid häireolukordi ette mitu korda päevas. Neid võis juhtuda igasuguse ilmaga — mitte ainult niisuguse tormiga nagu täna, vaid ka

kõige selgemal päeval. Tavaliselt teavad sellistest juhtumitest ainult vähesed, sest peaaegu kõik olukorrad lahendatakse õnnelikult, ja isegi õhus viibivatele pilootidele räägitakse harva sellest, miks neid maanduda ei lasta või miks neid viivitamatult sinna-tänna pöörama sunnitakse. Esiteks pole neil vaja seda teadagi ja teiseks pole lihtsalt aega raadio teel lobiseda. Seevastu maa häireteenistuse personali — avarii-brigaade, kiirabitöötajaid ja politseid, samuti lennujaama juhtkonda informeeritakse alati ja nad tegutsevad vastavalt häireolukorra kategooriale. Esimene kategooria on kõige tõsisem ja seda tuleb harva ette, sest see tähendab lennuki tegelikku allakukkumist. Teise kategooriaga märgitakse eluoht-likkü"situatsiooni või füüsilist vigastust. Kolmanda kategooriaga, nagu praegune, antakse lennujaama häireteenistusele üldine korraldus valvel olla. Neid võib vaja minna ja võib ka mitte. Dispetšeritele tähendab aga mistahes tüüpi häireolukord tunduvat lisakoormust ja järelmõjusid.
Keith astus radariruumi kõrval asuvasse garderoobi. Nüüd, kus tal oli aega mõni minut rahulikult mõelda, soovis ta, et kõigil hästi läheks ja et Õhujõudude KC-135 piloot ja kõik teised, kes täna õhtul õhus on, läbi tormi õnnelikult alla jõuaksid.
Väikese, üheainsa aknaga garderoobi kolmes seinas seisid metallist kapid, keskel oli pikk puust pink. Akna kõrval teadetetahvlil oli lohakalt läbisegi mitmesuguseid ametlikke teadaandeid ja lennujaama ühiskondlike organisatsioonide kuulutusi. Laest rippuv paljas elektripirn pimestas radari-ruumi hämarusest tulles silmi. Garderoobis polnud peale Keithi kedagi: ta sirutas käe lülitile ja kustutas valguse. Väljas torni küljes asuvate prožektorite valgusest piisas talle täiesti.
Ta süütas sigareti. Siis avas ta kapi, võttis välja einekor-vikese, mille Natalie oli talle pärastlõunal tööle kaasa pannud. Termosest kohvi valades mõtles ta, kas Natalie ka seekord on pistnud eine juurde mõne sõnumi, või kui mitte sõnumi, siis juhusliku ajalehe- või ajakirjaväljalõike. Natalie tegi seda tihti, lootes nähtavasti sellega Keithi meeleolu tõsta. Kohe, kui Keithi hädad algasid, oli Natalie seda kõigest hingest üritama hakanud. Esmalt olid need read valitud ilmse tagamõttega, ja kuigi Keith kogu aeg selgesti läbi nägi, mida naine teeb või teha püüab, vaatas ta ometi kõike eemal-olija osavõtmatu pilguga. Viimasel ajal olid kirjakesed ja väljalõiked harvemaks jäänud.

Võib-olla oli ka Natalie lõpuks lootuse kaotanud. Viimasel
83
ajal oli tal vähem öelda, ja ta punetavatest silmadest järeldas Keith, et mõnigi kord naine oli nutnud.
Kui Keith seda märkas, oleks ta hea meelega Natalie'd aidata tahtnud. Aga kuidas ta sai seda teha, kui ta iseennastki aidata ei osanud.
Kapi ukse siseküljele oli ta kinnitanud Natalie pildi — omatehtud värvifoto. Kolme aasta eest oli ta selle siia toonud. Aknast paistvas valguses oli pilt praegu ähmane, kuid Keith mäletas kõiki selle üksikasju nii hästi, et nägi neid ka pimedas.
Natalie oli pildil supeltrikoos. Naerdes istus ta kivil ja varjas nõtke käega silmi päikese eest. Ta oli pöördunud vastu tuult, mis sasis ta helepruune juukseid, ta väikesel nipsakal näol paistsid tedretähed, mis alati suvel välja lõid. Natalie Bakersfeldist õhkus väikese haldja häbematust, ent ka tugevat tahtejõudu, ja foto oli tabanud mõlemat. Pildi tagapõhjaks oli sinine järv, kõrged kuused ja lagedad kaljud. Tookord olid nad puhkuse ajal Kanadas automatkal käinud ja Haliburtoni järvede ääres laagris olnud, kusjuures esimest korda olid lapsed — Brian ja Theo, jäetud Illinoisi, Meli ja Cindy hoole alla. See puhkus oli olnud Keithile ja Natalie'le nende elu kõige õnnelikum aeg.
Täna õhtul vist tasub seda tõesti meelde tuletada, mõtles Keith.
Foto taha oli torgatud kokkumurtud paberileht. See oli üks neid sedeleid, mida Natalie talle vahel einekorvikesse torkas ja millele ta äsja oli mõelnud. See oli kirjutatud juba mitme kuu eest ja mingil põhjusel oli ta selle alles hoidnud. Kuigi ta teadis kirja sisu peast, võttis ta selle välja ja läks akna alla lugema. See oli mingi ajakirja väljalõige, mille alla ta naine oli kirjutanud mõned read.
Natalie'1 oli mitmeid imelikke, mõnikord õige ootamatuid harrastusi, ning ta püüdis ka Keithis ja poistes nende vastu huvi äratada. Selles ajakirjaväljalõikes räägiti katsetest, mis ameerika geneetikutel viimasel ajal käsil olid. Siin oli öeldud, et inimese spermat on nüüd võimalik kiiresti külmutada. Spermat saab säilitada sügavkülmutuse seisundis määramatu aja vältel, ilma et ta omadused muutuksid. Ja ülessulatatult võib sellega kas praegusi või mõne tulevase põlvkonna naisi viljastada.
Natalie oli kirjutanud:
84
Kui Noa ajal oleks olnud sperma jahutus,
oleks kaks korda suurem olnud laeva mahutus.
Tänapäeval on otsas lastesaamise lust,
pruugib vaid praotada jääkapi ust.
Hea, et meie sinuga
saime need armu ja himuga.
Natalie üritas siis veel, püüdis meeleheitlikult nende elu muuta... nende mõlema elu uuesti siduda, neid jälle perekonnaks liita... nii nagu see varem oli olnud. Armu ja himuga.
Selles võitluses oli ka Mel kaasa löönud, katsunud koos Nataliaga aidata vennal välja rabelda kohutavast meeleheite ja depressiooni lainest, mis teda täielikult enda alla oli matnud.
Üks osa Keithist oli isegi tookord veel püüdnud sellele vastata. Üritades lõkkele puhuda kusagil sügaval südamesopis hingitsevat vaimusädet, katsus ta kogu jõudu kokku võttes nende pingutustele kaasa aidata, pakutud armastusele ka ise armastusega vastata. Aga see ei läinud tal korda. See ei läinud korda, nagu ta ette teadis, sest tal ei jätkunud enam mingeid tundeid, mingeid emotsioone. Ei soojust, armastust, isegi mitte viha, mida oleks saanud üles kütta. Ainult kale-dus, kahetsus ja järjest süvenev meeleheide.
Keith teadis, et Natalie on nüüd aru saanud, kui lootusetu on nende olukord. Küllap ta ehk sellepärast nuttiski vaikselt omaette.

Aga Mel? Võib-olla oli ka Mel jätnud lootuse. Kuigi mitte täielikult, sest Keithile tuli meelde, mida torniülem talle oli öelnud: «Teie vend arvas, et ta vist tuleb pärast siit läbi... »
Palju lihtsam oleks, kui Mel jätaks tulemata. Keith tundis, et see pingutus käiks talle praegu üle jõu, ja kuigi nad olid eluaeg teineteisele väga lähedal seisnud, teeks Meli tulek olukorra ainult keerukamaks.
Keith oli liiga kurnatud, liiga väsinud, et järjekordsete komplikatsioonidega hakkama saada.
Uuesti hakkas teda huvitama, kas Natalie on talle täna õhtul eine juurde mingi sedeli pistnud.
Hoolikalt tõstis ta korvikese tühjaks, lootes midagi leida.
Singi- ja vesikressivõileivad, karp kohupiima, pirn, pakki-mispaber.-Muud midagi.
Nüüd, kus ta nägi, et toidupakis mingit sõnumit pole, tahtis ta äkki kõigest hingest, et seal oleks olnud, ükskõik mis sõnum, olgu või kõige tühisem. Siis mõistis ta, et see on ta

enda süü, ta lihtsalt ei andnud selleks aega. Täna oli ta vajalike ettevalmistuste pärast kodunt varem välja tulnud, Natalie'l, kes seda ette ei teadnud, hakkas kiire. Korraks tahtis ta juba hoopis ilma eineta tulema tulla, lubades süüa lennujaama kohvikus. Aga Natalie teadis, et Keith ei salli rahvast täis kärarikkaid kohvikuid, vaidles vastu ja tegi nii ruttu kui jõudis. Ta ei küsinud, miks mees varem tööle läheb, kuigi Keith teadis, et see teda huvitab. Keith tundis kergendust, et naine ei esitanud küsimusi. Kui Natalie oleks küsinud, oleks ta pidanud mingi vastuse välja mõtlema, ja ta ei tahtnud, et ta viimased sõnad naisele oleksid olnud valed.
Aga mingit ajapuudust tal tegelikult ei olnud. Ta sõitis lennujaama ärirajooni ja registreeris end O'Hagani võõrastemajas, kus ta oli päeval telefoni teel toa kinni pannud. Ta oli kõik hoolikalt läbi mõelnud, juba mitme nädala eest oli tal plaan valmis, ent ta oli siiski venitanud, andnud endale aega järelemõtlemiseks, tahtnud kõiges kindel olla, enne kui oma plaani ellu viib. Vaadanud toa üle, lahkus ta hotellist ja jõudis enne vahetuse algust õigeks ajaks lennujaama.
O'Hagani võõrastemajast oli Lincolni Lennujaama mõne minuti tee. Paari tunni pärast, kui Keithi vahetus lõpeb, jõuab ta kiiresti sinna. Toa võti on tal taskus. Ta võttis selle välja ja vaatas.

10

Teade Meadowoodi elanikkonna koosolekust, mille Mel Bakersfeld ennist torni vahetuseülemalt sai, osutus igati õigeks.
Koosolek Meadowoodi Esimese Baptistide Kiriku pühapäevakooli saalis, mille kohale reaktiivlennuk stardiraja kaks-viis lõpust jõudis viieteistkümne sekundiga, oli juba poole tunni eest peale hakanud. Koosoleku algus oli veidi veninud, sest kuuesajast täiskasvanud kohalolijast tuli enamikul kas siis autoga või jalgsi läbi paksu lume rügada. Aga ometi jõuti kuidagiviisi kohale.
Kokku oli tulnud väga kirev seltskond, nagu see on tüüpiline keskmiselt jõukale äärelinnarajoonile. Mehed oli suuremalt osalt kas keskmised ametnikud või väikeettevõtjad, kellele lisandus käputäis kohalikke ärimehi. Mehi ja naisi oli enam-vähem ühepalju. Kuna oli reede õhtu ja nädalalõpp algamas, oldi üldiselt võrdlemisi vabalt riides. Erandiks olid mõned väljastpoolt tulnud külalised ja paar-kolm lehemeest.

Pühapäevakooli saal oli nüüd viimase võimaluseni täis tuubitud, umbne ja suitsune. Kõik istekohad olid hõivatud ja vähemalt sada inimest seisis püsti. Et sellisel õhtul nii palju rahvast kokku oli tulnud, näitas selgesti, kui agaralt ja südamega asja võeti. Sel hetkel olid nad kõik üksmeelselt vihased.
Nende viha, mis oli peaaegu niisama silmanähtav kui tubakasuits, toitus kahest allikast.
Esiteks ammune nördimus reaktiivmootorite kõrvulukustava müra pärast, mis on lennuvälja

paratamatu kõrvalprodukt ja mis oli päeval ja ööl Meadowoodi kodude nuhtluseks, rikkudes nende vaikust ja rahu unes ja ilmsi. Ja teiseks vahetu pahameel selle pärast, et suurema osa koosolekuajast ei kuulnud nad üksteise häält.
Et kuuldavusega tuleb raskusi, oli muidugi ette teada. Selle .üsimuse arutamiseks oli koosolek kokku kutsutudki ja kirikust oli laenatud kantav võimendusaparatuur. Aga seda, et täna õhtul reaktiivlennukid otse üle nende pea startima hakkavad, muutes kasutuks niihästi inimeste kõrvad kui võimenduse, polnud küll keegi osanud oodata. Koosolijad ei teadnud ega tahtnudki teada, et selle põhjustajaks oli Aereo-Mexicani 707 poolt blokeeritud stardirada, mille tõttu startivad lennukid suunati rajale kaks-viis. Nimetatud rada sihtis noolsirgelt otse Meadowoodi poole; raja kolm-null kasutamise korral oleksid startivad lennukid veidi kõrvale suundunud.
Hetkeks tekkinud vaikuses röögatas näost punane koosoleku juhataja: «Daamid ja härrad! Aastate kaupa oleme katsunud lennujaama juhatuse ja lennukompaniidega mõist-ikult asju arutada. Oleme viidanud meie kodurahu rikkumisele. Oleme erapooletute tunnistuste varal veenvalt tõestanud, et niisuguse müra turmtule all, mida meie peame taluma, on normaalne elu võimatu. Oleme rõhutanud, et meie vaimne tervis on hädaohus ja et meie naised, lapsed ja me ise oleme närvišoki äärel, mida mõnedel meist on juba tulnud läbi elada.»
Koosolekut juhatas suure lõua ja hõredate juukseudemetega mees, trükikojajuhataja ja Meadowoodi majaomanik Floyd Zanetta. Umbes kuuekümneaastane Zanetta oli Mea-dowoodi rajooni väljapaistev ühiskonnategelane ja ta sport-pi»tsaku kuuerevääril oli aumärk kauaaegse ustava teenistuse eest.
Ta seisis saali ees väikesel poodiumil ja tema kõrval istus laitmatult riietatud noorem mees. See oli advokaat Elliott Freemantle. Ta kõrval laual seisis must avatud nahkmapp.
Floyd Zanetta põrutas rusikaga kõnepuldile. «Aga mida teevad lennukompaniid ja lennujaam? Ma ütlen teile, mis nad

teevad. Nad teesklevad; teesklevad, nagu kuulaksid meid. Ja niimoodi teeseldes annavad nad järjest uusi lubadusi, mida nad ei kavatsegi täita. Lennujaama juhatus, Föderaalne Lennundusvalitsus ja lennukompaniid on petised ja valetajad... »
Sõna «valetajad» ei kostnud enam.
Selle neelas lõhestav, peaaegu uskumatult paisuv müra, elajalikult võimas möire, mis oleks hoonest nagu kinni haaranud ja seda raputanud. Saalis katsid paljud kätega kõrvad kinni. Mõned vaatasid närviliselt lakke. Mõned seletasid vihasel pilgul midagi ägedalt oma naabritele, kuigi ainult kurttummade keelt mõistev inimene oleks öeldust aru saanud, sest ühtki sõna polnud kuulda. Veekarahvin juhataja puldil lõi värisema. Kui Zanetta poleks sellest ruttu kinni kahmanud, oleks see põrandale puruks kukkunud.
Müra vaibus ja kustus sama kiiresti, kui see oli alanud ja paisunud. Juba miilide kaugusel ja mitme tuhande jala kõrgusel ronis Pan America reis viiskümmend kaheksa läbi tormi ja pimeduse ülespoole, kõrgematesse selgematesse õhu-kihtidesse, ja võttis kursi Frankfürdile Euroopas. Praegu ruleeris Continental Airlinesl reis kakskümmend kolm, sihtkoht Denver, Colorado, juba raja kaks-viis kaugemasse otsa, valmis järjekordseks stardiks üle Meadowoodi. Ja uued lennukid seisid kõrvaloleval ruleerimisrajal sabas, oodates oma korda. Nii oli see kestnud kogu õhtu läbi ja alanud juba enne, kui Meadowoodi koosolek hoo sisse sai. Koosolek aga pidi oma tööd tegema lühikestel pausidel startide kõikesummutava lärmi vahel.
Zanetta jätkas kiirustades: «Ma ütlesin, et nad on petised ja valetajad. See, mis siin praegu juhtub, on küllaldaseks tõendiks. Meil on õigus nõuda vähemalt mürasummutamise vahendeid, aga täna pole isegi seda ... »

«Härra juhataja...» lõikas naisehääl talle saalist vahele. «Me oleme kõike seda juba kuulnud. Me kõik teame seda ja selle kordamisest pole mingit kasu.» Kõik pilgud pöördusid vaheleräākija poole, kes oli nüüd püsti tõusnud. Tal oli tugev intelligentne nägu ja tumedad juuksed, mis ulatusid õlgadeni ja tikkusid näole langema, nii et ta pidi neid kannatamatu liigutusega tagasi heitma. «Mind ja kõiki teisi huvitab, mida muud me peale selle veel teha võime ja milline peaks olema meie järgmine samm.»

Puhkes aplaus, kostis tunnustavaid hüüdeid.

«Kui te lubaksite mul lõpetada,» ütles Zanetta ärritatult.

Aga ta ei saanudki lõpetada. Kõikehõlmav müra täitis jälle pühapäevakooli saali.

Selle kokkulangemine viimase märkusega jäigi esialgu õhtu ainukeseks naerukohaks. Isegi koosoleku juhataja näole ilmus hapu naeratus, kui ta käed meeleheites taeva poole tõstis.

«Lähme edasi!» hüüdis saalist pahur mehehääl.

Zanetta noogutas. Ta rääkis edasi, otsides teed müra haripunktide vahel nagu mägironija kaljudel. Meadowoodi linnaosal on ainult üks väljapääs, kuulutas ta: lüüa käega viisakusele ja suhetes lennujaama juhatuse ja muude ülemustega loobuda mõistlikust tagasihoidlikkusest. Nüüdsest peale olgu loosungiks puhtjuriidiline initsiatiiv. Meadowoodi elanikel on oma ksdanikuõigused, millele kallale tungitakse. Neid seaduslikke õigusi tuleb kohtu teel kaitsta. Ja seepärast olgu kõik valmis kohtulikuks võitluseks, kui tarvis, isegi visaks ja õelaks võitluseks. On vaja lahendada küsimus, kuidas seda juriidilist ofensiivi vormistada, ja õnneks nõustus tuntud advokaat Elliott Freemantle, kellel on linnas oma kontor, käesolevast koosolekust osa võtma. Mr. Freemantle on uurinud seadusi, mis käivad ülemäärase müra, kodanike kodurahu ja õhuruumi kohta, ja peagi on kõigil, kes tänast ilma trotsides kohale tulid, meeldiv võimalus selle väljapaistva džentelmeni arvamusi kuulda. Ta kavatseb nimelt teha ettepaneku ...

Sõnakõlksud veeresid ja Elliott Freemantle niheles rahutult. Ta silus tasakesi oma juuksuri juures tehtud hallisegust soengut, katsus siledat lõuga ja põski — ta oli tund aega enne koosoleku algust habet ajanud — ja ta terane haistmismeel kinnitas, et peen näovesi, mida ta alati pärast habemeajamist ja kõrgustikupäikese seansse tarvitas, pole veel lõhna kaotanud. Ta pani jalad teistpidi risti, veendus, et ta kahesajadol-larilised krokodillinahast kingad ikka veel peeglina hiilgavad, ja passis hoolega, et ta tuvihalli linnusilma rätsepaüli-konna püksi viigid välja ei läheks. Elliott Freemantle'ile oli ammugi selgeks saanud, et inimesed armastavad jõuka moega advokaate ja kehvapoolseid arste. Advokaadi puhul kõneleb jõukus ametialasest edukusest, mida hagi alustajad ka ise ihaldavad.

Elliott Freemantle lootis, et paljud saalisviibijad kohe hagi alustavad ja tema nende esindajaks saab. Praegu aga ootas ta pikisilmi, et see vana loksuv kana Zanetta ükskord ometi maha istuks ja tema, Freemantle, ohjad enda kätte saaks. Kõige kindlam tee kuulajaskonna või vandekohtu usalduse kaotamiseks on lasta neil kõneleja mõttekäikudest ette jõuda,

nii et nad teavad, mis sul öelda on, enne kui sa seda öelda jõuad. Freemantle'i teravaks ihutud intuitsioon ütles talle, et just niisugune asi on praegu sündimas. See tähendab, et kui talle sõna antakse, tuleb tal oma kompetentsuse tõendamiseks ja kõrgema intellekti maksmapanemiseks tavalisest rohkem vaeva näha. Mõned ametivennad võib-olla kahtlesid, kas Freemantle'i intellekt nii väga kõrge ongi. Mõnele poleks ehk koguni meeldinud, et koosoleku juhataja esitles teda kui džentelmeni.

Advokaatide ringkonnas kõneldi Freemantle'ist vahel kui ekshibitsionistist, kes oma kõrgete honoraride eest võlgneb tänu üksnes artisti vaistlikule osavusele, millega ta inimeste tähelepanu köidab. Tunnistati siiski, et tal on kadestusväärset talenti varakult haakuda protsesside külge, mis hiljem osutuvad kõmuliseks ja tulutoovaks.

Elliott Freemantle'i arvates oli Meadowoodi situatsioon selleks nagu loodud.

Vaevalt oli ta linnaosa probleemidest lugenud, kui ta vahemeeste kaudu kiiresti laskis ennast mitmele majaomanikule soovitada kui advokaati, kes neid kõige kindlamini aidata suudab. Selle tulemusena pöörduski majaomanike komitee tema poole, ja asjaolu, et algatajaks olid kliendid ja mitte tema, andis talle psühholoogilise eelise, mida ta oli algusest peale arvestanud. Vahepeal oli ta pealiskaudselt uurinud seadusi ja viimaseaegset kohtupraktikat müra ja kodurahu küsimustes — alal, mis talle täiesti uus oli —, aga kui komitee liikmed tema poole pöördusid, näitas ta üles eluaegse asjatundja enesekindlust.
Hiljem oli ta teinud ettepaneku, mille tulemuseks oli täna-õhtune koosolek ja tema enda osavõtt.
Jumal tänatud! Paistis, et koosoleku juhataja Zanetta hakkab viimaks ometi oma täispuhutud sissejuhatust lõpetama. Banaalsustele lõpuni truuks jäädes kõmistas ta: «... ja niisiis on mul meeldivaks kohustuseks esitleda ... »
Vaevalt oli Elliott Freemantle'i nimi välja öeldud, kui ta jalule kargas. Ta hakkas rääkima, enne kui Zanetta kannikad toolipõhja puudutasid. Nagu tavaliselt, jättis ta igasuguse sissejuhatuse ära.
«Kui te ootate minult kaastunnet, siis võite kohe minema hakata, sest kaastundeavaldusi ei tule. Neid ei tule täna ega ka mitte meie järgmistel võimalikel kohtumistel. Mina ei jaga pisarate pühkimiseks taskurätte, ja kui teil neid vaja on, kasutage enda oma või laenake üksteisele. Minu asi on seadus. Seadus ja ainult seadus.»
90
Ta tegi oma hääle meelega teravaks ja teadis, et oli neid põrutanud, nagu ta kavatsus oligi.
Ta märkas ka, kuidas lehemehed pead tõstsid ja tähelepanelikuks muutusid. Saali eesotsas ajakirjanike laua taga istus neid kolm tükki: kaks noormeest linna suurte päevalehtede juurest ja vanem naisterahvas kohaliku nädalalehe toimetusest. Kõik nad mängisid tema plaanides tähtsat osa ja ta oli vaevaks võtnud nende nimed välja uurida ning nendega enne koosoleku algust pisut vestelda. Nüüd lendasid nende pliiatsid tuhatnelja. Hüva! Ajakirjanduse kaastöö oli kõigis Elliott Freemantle'i ettevõtetes olulisel kohal ja ta teadis oma kogemustest, et parim moodus selle tagamiseks on pakkuda neile põnevat lugu uuest vaatenurgast. Enamasti läks see tal korda. Lehemehed oskasid seda hinnata — hoopis rohkem kui prii jooki ja sööki — ning mida elavam ja värvikam lugu oli, seda sõbralikumad tikkusid nende repor-taažid olema.
Uuesti kandus ta tähelepanu kuulajaskonnale.
Ta jätkas ainult kraadi võrra leebemal toonil: «Kui me kokkuleppele jõuame ja mina teid esindama hakkan, on mul tarvis teile küsimusi esitada selle kohta, kuidas mõjub lennukite müra teie kodudele, perekondadele, teie kehalisele ja vaimsele tervisele. Aga ärge arvake, et ma küsin seda mingist isiklikust huvist nende asjade või kaastundest teie enda vastu. Ausalt öeldes, see ei liiguta mind põrmugi. Võite ühtlasi teatavaks võtta, et ma olen äärmiselt egoistlik inimene. Kui ma neid küsimusi teile esitan, siis selleks, et välja selgitada, millisel määral on teie suhtes seadusi rikutud. Olen juba praegu veendunud, et mingil määral — võib-olla isegi arvestataval määral — on teie seaduslikke õigusi rikutud, ja sellisel juhul on teil täielik õigus seaduslikule hüvitusele. Aga võtke siinkohal teatavaks, et ükskõik mida ma avastan, ükskõik, kui tõsiselt ma mingit kohtuasja ajan — väljaspool oma kontorit või kohtusaale pole mul kalduvust oma klientide murede pärast öösel üleval istuda. Aga...»
Freemantle tegi dramaatilise pausi ja torkas sõrmega õhku, et oma sõnadele suuremat kaalu anda. «Aga oma kontoris ja kohtus annan ma juriidilistes küsimustes teie kui klientide teenistusse kogu orrfa tähelepanu ja võimed. Ja kui me koostööd alustame, luban ma teile, et te olete õnnega koos, kui ma olen teie poolt ja mitte teie vastu.»
Nüüd oli ta suutnud köita kogu saali tähelepanu. Mõned kuulajad — nende hulgas nii mehi kui naisi — istusid tooli-serval, kaelad õieli, et ükski sõna kaotsi ei läheks, sest Freemantle

pidas ülelendude ajal ainult minimaalseid pause. Kõne edenedes tõmbusid mõned näod saalis vaenulikuks, aga neid oli vähe. Siiski tundus olevat paras hetk väikest lõdvestust pakkuda. Korraks manas ta näole põgusa naeratuse ja jätkas siis tõsiselt.

«Ma räägin seda teile selleks, et me üksteist paremini mõis-taksime. Mõned ütlevad mulle, et ma olen jõhker, ebameeldiv inimene. Võib-olla on neil õigus, aga omavahel öeldes, kui ma peaksin ise kunagi advokaati vajama, siis vaatan ma endale igal juhul niisuguse, kes oleks tõesti jõhker, ebameeldiv ja vintske — minu huvides.» Selle peale naeratasid ja noogutasid mõned heakskiitvalt.

«Aga kui te tahate endale mõnda armsamat inimest, kes pakub teile rohkem kaastunnet, kuigi ehk pisut vähem juriidilist abi» — siinkohal kehitas Elliott Freemantle õlgu —, «siis on see muidugi teie enda asi.»

Ta oli kogu aeg tähelepanelikult auditooriumi jälginud ja nägi, kuidas keegi paksuraamiliste prillidega soliidne mees kõrvalistuva naise poole kummardus ja talle midagi sosistas. Nende ilmest oletas Freemantle, et mees ütles: «See juba läheb! Seda me just ootasime.» Naine, tõenäoliselt sosistaja abikaasa, noogutas heakskiitvalt. Ka teiste saalisviibijate näod väljendasid samasuguseid tundeid.

Elliott Freemantle oskas alati täpselt koosolijate meeleolu hinnata ja vastavat tooni võtta. Nii nüüdki. Ta taipas kohe, et need inimesed on tüdinenud trafaretsetest sõnadest ja kaastundest, mis on küll hästi mõeldud, aga kasutud. Ta enda jäme ja jõhker sõnavõtt oli nagu külm, karastav dušš. Aga ta taipas, et nüüd, andmata neile aega hingetõmbamiseks ja tähelepani* lõdvendamiseks, peab ta taktikat muutma.

Praegu on õige moment konkreetselt asja juurde asuda: neile siin sobib täna õhtul väike loeng müra kohta käivatest seadustest. Trikk, millega Freemantle hiilgavalt kuulajate tähelepanu köita oskas, seisnes selles, et ta neist vaimus -poole sammu võrra ees püsis; poole sammu võrra ja mitte rohkem, nii et kuulajad mõistaksid, millest jutt on, oleksid aga sealjuures sunnitud teda pingsalt jälgima.

«Tähelepanu!» kamandas ta. «Nüüd räägin ma otseselt teid puudutavatest probleemidest.»

Müra vastu võitlemise seadust uuritakse ameerika kohtutes järjest laialdasemalt, kuulutas Freemantle. Vanad kontseptsioonid muutuvad pidevalt. Nagu näitavad viimaseaegsed kohtuotsused, võib ülemäärast müra tõlgendada nii kodurahu rikkumisena kui kallaletungina omandipuutumatusele.

92

Veel enam, kohtud kalduvad hagisid rahuldama ja rahalist hüvitust määrama juhtumitel, kus rahurikkumise fakti, sealhulgas ka lennukimüra tõttu, tõestada saab.

Kui pea kohal kostis järjekordne stardimürin, pidas Elliott Freemantle pausi ja osutas taeva poole: «Ma arvan, et siin pole teil seda raske tõestada.»

Ajakirjanike laua taga märkisid kõik kolm ajakirjanikku selle üles.

Ühendriikide Ülemkohus, jätkas ta, on juba pretsedendi loonud. Kohtuasjas Ühendriigid Causby vastu otsustas kohus, et kellelgi kanafarmeril Greensboros, Põhja-Carolinas, on õigus hüvitusele sõjaväelennukite «invasiooni» tõttu, mis madalalt üle tema maja lendasid. Causby kohtuotsust välja kuulutades märkis kohtunik mr. William O. Douglas: «... kui maaomanikul on õigus oma maatükki täies ulatuses ekspluateerida, siis peab tal olema ka absoluutne kontroll vahetult tema valduste kohal asuva atmosfääri üle.» Teisel Ülemkohtu poolt läbivaadatud juhtumil Griggs Allegheny krahvkonna vastu jäädi truuks samale printsiibile. Oregoni ja Washingtoni osariigi kohtutes arutatud asjades Thornburg Portlandi lennusadama vastu ja Martin Seattle'i lennusadama vastu määrati kahjutasu ülemäärase lennumüra eest, kuigi polnud rikutud otseselt hageja pea kohal asuvat õhuruumi. Mitmed kogukonnad on alustanud või kavatsevad alustada samasugust hagi ja mõned on kasutusele võtnud müramõõtmise aparatuuriga varustatud autod ja kinokaamerad, et oma nõudmiste põhjendatust tõestada. Aparatuur registreerib müra tugevuse detsibellides, kaamerad

registreerivad lennukite kõrguse, ja sageli osutub müra suuremaks ja kõrgused väiksemaks, kui lennukompaniid ja lennujaamad tunnistada tahavad. Los Angeleses on üks majaomanik alustanud hagi Los Angelese Rahvusvahelise Lennujaama vastu, väites, et äsja pikendatud maandumisraja tarvituselevõtt tema maja lähedal kujutab endast tema omandi võõrandamist ebaseaduslikul viisil. Majaomanik nõuab kümme tuhat dollarit, mis tema arvates kataks maja väärtuse vähenemisest tuleneva kahju. Mujalgi võetakse kohtulikule arutamisele aina rohkeni ja rohkem samasuguseid asju.

Pretsedentide loetelu oli tihe ja mõjukas. Nagu Freemantle ette oli näinud, äratas konkreetse rahasumma — kümne tuhande mainimine otsekohe kuulajate huvi. Ettekanne tundus autoriteetne, faktidel põhinev, ja näis olevat aastatepikkuse uurimistöö vili. Ainult Freemantle üksi teadis, et ta «faktide» taga ei olnud mingit kohtumaterjalide uurimist ja

93

et need pärinesid linna ajalehtede lugemislauast, kus ta oli eelmisel õhtul paar tundi väljalõikeid sirvinud.

Ühtlasi oli ta terve rea fakte mainimata jätnud. Ülemkohtu otsus kanafarmi kohta oli tehtud rohkem kui kahekümne aasta eest ja määratud hüvitussumma oli üksnes kolmsada seitsekümmend viis dollarit — surnud kanade tegelik hind. Los Angelese hagi oli ainult nõudmine, mis polnud veel kohtusse jõudnud ja võis kergesti sinna mitte jõudagi.

Alles 1963. aastal Ülemkohtus arutusel olnud ja hoopis tähendusrikkam kohtuasi Batten Ühendriikide vastu oli Elliott Freemantle'ile teada, aga selle jättis ta targu mainimata. Batteni asjas oli kohus asunud seisukohale, et süüdistuse aluseks saab olla ainult tegelik «füüsiline invasioon», müra üksinda selleks alust ei anna. Kuna Meadowoodis polnud niisugust invasiooni esinenud, tähendas Batteni pretsedent, et analoogiline hagi võib juba algusest peale lootusetu olla.

Kuid advokaat Freemantle'il polnud mingit soovi, et see avalikuks tuleb, vähemalt mitte esialgu; samuti ei tundnud ta erilist muret selle pärast, kas mingi protsess kohtus võidu või kaotusega lõpeb. Ta lihtsalt tahtis Meadowoodi majaomanikud oma klientideks teha — ja krõbeda honorari eest.

Honorari asjus oli ta juba kohalolijad üle lugenud ja lihtsaid peastarvutusi teinud. Ta oli tulemustega väga rahul.

Kuuesaja saalis viibija hulgas pidi tema arvestust mööda olema vähemalt viissada krundiomanikku. Ja isegi kui kõik abielupaarid olid tulnud kahekesi, tähendas see vähemalt kahtsada viitkümmend võimalikku klienti. Kui tal korda läheb kõigilt neilt kahesaja viiekümnelt inimeselt käsiraha-lepingule allkirja saada — millega Elliott Freemantle tänase õhtu jooksul lootis toime tulla —, siis on vähemalt kahekümne viie tuhande dollarine honorar käega katsuda.

Ta oli ennegi täpselt samasuguse trikiga hakkama saanud. Lihtsalt uskumatu, mida kõike julge pealehakkamisega võib saavutada, eriti veel siis, kui inimesed kõigest hingest oma kasu taga ajavad. Portfellis oli tal rikkalik varu lepingublan-

kette. Käesolev leping on sõlmitud., edaspidi nimetatud hageja(te)ks, ja advokaatide Freemantle'i ja Sye vahel, kes kohustuvad esindama hagejat/hagejaid hüvituse nõudmisel kahjude eest, mida on tekitanud Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama teenuseid kasutavad lennukid. Hageja kohustub maksma eelmainitud Freemantle'ile ja Sye'le sada dollarit nelja osamaksuna, millest kakskümmend viis dollarit kuulub tasumisele käesoleva lepingu sõlmimisel ja ülejäänu

94

kolmes võrdses osas. Edaspidi, kui tsiviilnõudmine rahuldatakse, saavad Freemantle ja Sye kümme protsenti kõigi kahjutasude kogusummast...

See kümme protsenti oli pigem soovunelm, sest oli ülimalt tõenäoline, et mingeid kahjutasusid iial välja ei maksta. Aga olgu peale, vahel juhtub kohtus imelikke asju, ja Freemantle pidas paremaks kõik rauad tules hoida.
«Ma tutvustasin teile praegu asja seaduslikku külge,» kuulutas ta. «Nüüd kavatsen ma teile pisut nõu anda.» Ta näol välgatas korraks põgus naeratus. «See nõuanne on tasuta näidis, aga — nagu hambapasta puhul — iga järgmise tuubi eest tuleb juba maksta.»
Vastaseks kõlas saalist naerupahvak, mille ta järsu žestiga läbi lõikas. «Minu nõuanne on see: kuna aeg ei anna oodata, siis tuleb tegutseda. Ja tegutseda viivitamatult.»
Seda märkust saatsid kiiduavaldused ja järjekordsed heakskiitvad noogutused.
«Üldiselt peetakse igasugust juriidilist asjaajamist juba ette aeganõudvaks ja tüütuks,» jätkas ta. «Sageli ongi see nii, aga vahetevahel, kui jätkub sihikindlust ja juriidilist vilumust, saab ka seadust tagant utsitada. Käesoleval juhul tuleb asjale otsekohe seaduslik käik anda, et lennukompaniid ja lennujaam ei saaks aastate kaupa müra tekitamist jätkata ja seejärel vanadele väljakujunenud tavadele viidata.» Nagu selle väite rõhutamiseks mürises järjekordne lennuk üle nende pea. Vaevalt sai mürin vaibuda, kui Elliott Freemantle hüüdis: «Ma kordan uuesti — annan teile nõu mitte enam oodata! Hakake juba täna õhtul peale! Praegu kohe!»
Saali esimestest ridadest kargas püsti alpakavillases kampsunis ja teksaspükstes noorepoolne mees. «Taeva pärast, öelge siis, millest alata!»
«Alustate sellest — kui te tõesti tahate —, et palkate mind oma seaduslikuks esindajaks.»
Otsemaid vastas sellele mitmesajahäälne kõnekoor: «Tahame, tahame!»
Koosoleku juhataja Floyd Zanetta oli püsti tõusnud ja ootas kära vaibumist. Ta paistis rahul olevat. Kaks ajalehereporterit jälgisid, kael õieli, saali haaranud üldist vaimus-tusetormi. Kolmas reporter, vanem naisterahvas kohaliku nädalalehe juurest, vaatas sõbraliku naeratusega poodiumi poole.
Kõik klappis, nagu Elliott Freemantle oli ette näinud. Ülejäänud osa oli lihtsalt vormiküsimus. Järgmise poole tunni jooksul on tal suurem osa käsirahablankette allakirjutatult

portfellis, osa võetakse aga koju kaasa, arutatakse läbi ja saadetakse tõenäoliselt juba homme postiga ära. Need inimesed ei karda lepingute sõlmimist ega juriidilist asjaajamist: majade ostmisel olid nad juba mõlemaga harjunud. Samuti ei tundu sada dollarit neile liiga suure summana. Mõned ehk isegi imestavad, et see nii väike on. Võib-olla võtab ainult käputäis inimesi vaevaks samasugust peastarvutust teha, kui Elliott Freemantle ise teinud oli, ja kui nad peaksidki kogusumma suuruse üle häält tõstma, võib ta vastu vaielda, et vastutus nii rohkearvulise klientuuri puhul õigustab seda honorarisummat igati.
Ja pealegi pakub ta neile selle raha eest küllaga tsirkust ja tulevärki nii kohtus kui mujal. Ta vaatas kella: tarvis kiirustada. Nüüd, kus ta enda osa oli kindlustatud, tahtis ta etenduse esimese vaatuse mahamängimisega vastastikuseid suhteid tihendada. Nagu süani kõik muu oli ka see tal ette plaanitsetud ja tõotas homsetes ajalehtedes veel suuremat tähelepanu kui praegune koosolek. Ühtlasi veenab see koos-viibijaid, et jutt kiirest tegutsemisest pole sõnakõlks.
Näidendi osalisteks pidid saama Meadowoodi elanikud. Advokaat lootis, et kõik kohalviibijad on valmis saalist väljuma ja kojuminekut pikemaks ajaks edasi lükkama.
Etenduse koht: lennujaam. Etenduse aeg: samal õhtul.

11

Umbes samal ajal, kui Elliott Freemantle oma võidu vilja maitses, andus kibestunud hädavares, endine ehitusettevõtja D. O. Guerrero täielikult lüüasaamise meeleoludele.

Guerrero viibis linna lõunaservas lennujaamast viieteist miili kaugusel viletsa üürikorteri lukustatud toas. Korter asus tapamajade rajoonis, Viiekümne esimesel tänaval, lärmaka räpase einelaua peal.
D. O. Guerrero oli pikk ja kiitsakas, kergelt vimmas mees, kahkjaskollaka näo ja pika etteulatuva lõuaga. Tal olid aukuvajunud silmad, õhukesed kahvatud huuled ja hõredad kollased vurrud. Soonilisel kaelal tükkis esile suur kõrisõlm, pea hakkas paljaks minema. Tal olid närvilised käed, sõrmed püsisid harva paigal. Ta suitsetas vahetpidamata, süütas tavaliselt uue sigareti eelmise koni otsast. Tal oleks hädasti olnud vaja habet ajada ja särki vahetada. Ta higistas, kuigi tuba, kuhu ta end oli lukustanud, oli külm. Ta oli viiekümneaastane, kuid nägi välja mitu aastat vanem.
96
Guerrero oli juba kaheksateist aastat abielus. Teatavas mõttes oli see korralik, kuigi hall abielu. D. O. (peaaegu kogu elu hüüti teda eesnime tähtede järgi) ja Inez Guerrero vas-tastikused suhted olid mõõdukad ja kummalgi ei tulnud pähegi endale uut partnerit otsida. Naised polnud D. O. Guer-•rerot iial eriti huvitanud, äritegevus ja rahaafäärid köitsid teda hoopis rohkem. Kuid viimasel aastal oli tekkinud Guer-rerode vahel lõhe, mida Inez kõigist pingutustest hoolimata kuidagi ületada ei suutnud. Selle põhjuseks oli rida ärialaseid krahhe, mis neid üsna keskpärase jõukuse tasemelt lõpuks peaaegu täielikku vaesusesse tõukasid ja sundisid korduvalt ümber kolima — algul mugavast, avarast äärelinnamajas!, mille peale küll rohkesti võlga oli võetud, vähem esinduslikesse rajoonidesse, viimaks sellesse aurusesse, tuuletõmbelisse, prussakatest kubisevasse kahetoalisse kor-teripugerikku.
Ja kuigi Inez Guerrerole see olukord sugugi meeltmööda polnud, oleks ta sellega siiski kuidagi leppinud, kui ta abikaasa poleks läinud järjest tujukamaks ja tigedamaks, nii et ta aeg-ajalt meeletute vihahoogude all kannatas ja endaga üldse rääkida ei lasknud. Mõne nädala eest oli ta märatsema kukkunud ja Inezel silma siniseks löönud. Kuigi naine oleks talle andestanud, ei palunud ta andeks ega puudutanud juhtunut hiljem sõnagagi. Inez kartis, et see vägivallategu ei jää viimaseks, ja saatis mõne aja pärast nende kaks kooliealist last — poja ja tütre — oma abielus oleva õe juurde Clevelandi. Ise jäi ta mehe juurde edasi ja võttis kohvikusse ettekandja koha. Kuigi ta töö oli raske ja palk väike, jätkus sellest vähemalt toidu ostmiseks. Mees ei paistnud ei laste ega ka naise äraolekust kuigivõrd hoolivat. Viimasel ajal oli ta langenud sügavasse, tumma masendusse.
Praegu oli Inez tööl. D. O. Guerrero viibis korteris üksinda. Ta poleks tarvitsenud lukustada väikese magamistoa ust, kus ta parajasti töötas, aga ta oli soovinud ennast välismaailmast võimalikult isoleerida, kuigi tal polnud mõttes sinna kauaks jääda.
Nagu teisedki sel õhtul, pidi ka D. O. Guerrero õige pea lennujaama minema. Tal oli järelmaksuga pilet tänaõhtusele Trans America reisile Rooma. Pilet oli mantli taskus, mis oli heidetud sealsamas lukustatud toas üle katkise tooli seljatoe.
Inez Guerrero ei teadnud Rooma piletist midagi, samuti polnud tal õrna aimugi, millistel motiividel ta mees selle oli hankinud.
Trans America pilet oli mõeldud ekskursiooniks sinna ja
97
tagasi, mis oleks harilikult maksnud nelisada seitsekümmend neli dollarit. Ent Guerrerol oli õnnestunud pettusega krediiti saada. Ta oli välja maksnud nelikümmend seitse dollarit, mille ta oli saanud, pantides naise viimase varanatukese — ema sõrmuse (Inez polnud selle puudumist veel märganud), ja lubanud ülejäänud osa koos protsentidega kahe aasta jooksul kuude kaupa ära maksta.
Oli ülimalt tõenäoline, et ta seda lubadust iial ei täida. Ükski enesest lugupidav finantsettevõte ega pank poleks laenanud D. O. Guerrerole isegi bussipileti raha Peoriasse, rääkimata lennupiletist Rooma. Nad oleksid ta olukorra põhjalikult välja uurinud ja avastanud, et ta on

juba pikemat aega maksujõuetu, et tal on terve portsjon ammuseid isiklikke võlgu ja et ta majaehitusfirma «Guerrero ja Kompanii» on juba aasta eest pankrotti läinud.
Guerrero sassiläinud finantse veelgi lähemalt uurides oleks selgunud, et möödunud kaheksa kuu jooksul oli ta oma naise nime all püüdnud spekulatiivseks maaostuks raha kokku ajada, kuid see polnud tal õnnestunud. Tehingu läbikukkumine oli talle uusi võlgu kaela toonud. Paljastamise korral, mida ilmselt õige pea oli oodata, oleks valeandmete esitamine ja kohtulikult lahendamata pankrot kaasa toonud kriminaaljälituse ja küllap ka kindla vanglakaristuse. Veidi vähem tõsine, kuigi sama pakiline oli asjaolu, et sellegi armetu korteripugeriku üür oli kolm nädalat maksmata, ja majaomanik oli ähvardanud ta hommepäev välja tõsta. Väljatõstmise korral poleks neil olnud enam kuhugi minna.
D. O. Guerrero oli meeleheitel. Ta rahaasjad olid absoluutses nullis.
Ent lennukompaniid on krediidi andmisega haruldaselt vastutulelikud, samuti pole nad tasumata võla tagasinõudmisel hoopiski nii karmid kui teised agentuurid. Selline on nende teadlik poliitika. Niisugune taktika põhineb kogemustel, et järelmaksu kasutavad õhureisijad on aastate jooksul osutunud ebatavaliselt ausaks ühiskondlikuks rühmituseks ja üldiselt tuleb lennukompaniidel tasumata võlgade pärast haruharva kahjusid kanda. D. O. Guerrero taolised põhjakõrbenud tüübid neid enamasti ei tülita ja seepärast ei kindlusta nad end ka seda laadi riugaste vastu, mida Guerrero kasutas, sest niisugune ettevaatus ei tasu end lihtsalt ära.
Kahe lihtsa vahendiga vältis ta oma kredüüditagatise vähegi põhjalikumat kontrolli. Kõigepealt esitas ta «tööandja soovituse», mille ta ise trükkis mingi kunagi tema juhtimisel tegutsenud, aga ammu hingusele läinud (kuid mitte pankroistunud)

kompanii kirjablanketile, kasutades kompanii aad-essina ta enda postkasti numbrit. Teiseks võltsis ta soovituskirja trükkimisel oma perekonnanime, muutes algustähe «G» B-ks», nii et tavalise kredüüditagatise kontrolli puhul ei leks «Buerrero» nime alt mingit informatsiooni leitud ja ema õige nimega seotud kahjulikud andmed oleksid varja-uks jäänud. Oma isiku tõestamiseks kasutas ta sotsiaalkind-ustuse kaarti ja juhiluba, kus ta varem hoolikalt sama algustähe ära oli muutnud ja hiljem selle jälle õigeks teinud. Lisaks kõigele andis ta järelmaksulepingule meelega loetamatuks tehtud allkirja, nii et polnud arusaadav, kas ta oli kirjutanud «G» või «B».
Amfetnik, kes eelmisel päeval ta lennupileti D. O. Buerrero nimele välja kirjutas, laskis vea läbi, ja D. O. Guerrero oli Seda asjaolu oma tulevikuplaane koostades põhjalikult vaaginud. Ta leidis, et selle pärast pole põhjust muretseda. Kui sellest hiljem probleeme peaks tekkima, siis näiks erinevus ühe tähe osas nii «tööandja soovitusel» kui piletil usutava eksitusena. Kuidagi poleks võimalik tõestada, et ta on seda meelega teinud. Õhtul end lennujaamas registreerides kavatses ta lasta vea ära parandada — nii Trans America reisijate nimekirjas kui oma piletil. Kui ta juba kord lennuki pardal on, peab ta isik tingimata täiesti korrektselt identifitseeritav olema. Ka see kuulus ta plaanide juurde.
Ta plaanide juurde kuulus veel Rooma lennuki hävitamine õhkulaskmise teel. Et ta iseennastki koos lennukiga hukutab, ei häirinud teda, sest ta elust polnud nähtavasti enam kasu ei talle endale ega teistele.
Aga ta surmast võis kasu olla ja selle eest tahtis ta hea seista.
Enne väljalendu kavatses ta välja võtta lennukindlustuse poliisi seitsmekümne viie tuhandele dollarile ja määrata kindlustussumma saajateks naine ja lapsed. Ta mõistis, et oli siiani nende heaks vähe teinud, kuid ta viimane tegu oleks ülev žest nende heaks. Ta kujutles, et toob suure armastuse-ohvri. Ta väändunud ebaloomulik mõtteviis, mille ajendiks oli meeleheide, ei võtnud üldse arvesse teisi reisijaid ega meeskonda, kes kõik koos temaga surema pidid. Psühhopaadile omase vastutustundetusega oli ta arvestanud teisi ainult sel määral, kuivõrd nad tema sepitsusi segada võiksid.
Ta uskus, et on suutnud kõiki ootamatusi ennetada.

Kui lennuk kord juba teele on asunud, ei loe tehing piletiga enam midagi. Kes seda tõestada saab, et tal polnud kavatsust lepingus ettenähtud osamakse tasuda, ja isegi kui võltsitud

«tööandja soovitus» päevavalgele tuuakse — nagu seda oodata võis —, siis ei näita see muud, kui et ta on valeandmetega krediiti võtnud. Sel pole iseenesest mingit seost hiljem omandatud kindlustuspoliisiga.

Peale selle oli ta meelega ostnud edasi-tagasi-pileti, et jääks mulje, nagu polekski tal kavatsus üksnes ära sõita, vaid ka tagasi pöörduda. Mis puutub Rooma lendamisse, siis oli tal Itaalias mingi kauge sugulane, keda ta küll iial polnud näinud, aga kelle külastamisest ta vahel juttu oli teinud, ja Inez teadis sellest. Nii et vähemalt selles osas paistis sihtkoha valikus teatavat loogikat olevat.

D. O. Guerrero oli seda plaani haudunud juba mitu kuud, mille vältel ta rahaasjad aina hullemaks läksid. Nende kuude jooksul oli ta hoolega uurinud lennuõnnetuste kirjeldusi, kus üksikisikud olid lennukindlustusest kasu saamise eesmärgil lennuki õhku lasknud.

Niisuguseid juhtumeid oli hämmastavalt palju. Kõigi kirjeldatud katastroofide puhul oli motiiv õnnetuse j argse uurimise teel kindlaks tehtud, ja kui konspiraatorid ellu jäid, tõsteti nende vastu mõrvasüüdistus. Vastavate isikute lennukindlustuse poliis tühistati.

Loomulikult polnud mingit võimalust välja uurida, mil määral teised lennukatastroofid sabotaažiakti tagajärjeks võisid olla. Lennukirusude olemasolu või nende puudumine mängis siin olulist rolli. Kus iganes lennukirusud avastati, klapitasid vilunud uurijad tükid kokku, et saladuse jälile saada. Tavaliselt läks see neil korda. Kui lennu ajal mingi plahvatus toimus, jäi sellest ikkagi jälgi, ja plahvatuse laadi oli võimalik kindlaks teha. Seega pidas D. O. Guerrero oluliseks, et lennukirusude avastamise võimalus oleks ta plaanis välistatud.

Sel põhjusel oligi ta valinud Trans America vahemaandu-misteta lennu Rooma.

Suur osa reis kahe, «Kuldse Karavelli» teekonnast kulges üle ookeani, kust tükkideks purunenud lennuki riisusid enam iial üles ei leita.

Kasutades üht lennukompanii enda brošüüri, kus olid ära näidatud lennuliinid, lennukite kiirused ja kus leidus isegi kaart pealkirjaga Märkige ära oma asukoht õhus, arvestas Guerrero välja, et keskmise tugevusega tuule korral on reis kaks pärast neljatunnilist lendu poolel teel üle Atlandi ookeani. Tee peal kavatses ta oma arvestust kontrollida ja vajaduse korral parandusi teha. Selleks pidi ta kõigepealt ära märkima täpse stardiaja ja siis tähelepanelikult kuulama teadaandeid, mida kaptenid alati kabiini valjuhääldajate

kaudu lennu kulgemise kohta annavad. Nende andmete põhjal on lihtne otsustada, kas lend on ajaplaanist maha jäänud või ette jõudnud, ja kui suurel määral. Ja kui lõpuke jõutakse enam-vähem tema poolt määratud punkti Newfoundlandist kaheksasada miili idas, paneb ta lõhkelaengu plahvatama. See paiskab lennuki või selle, mis temast järele jääb, otsejoones merre. . Rususid ei leita iial.

«Kuldse Karavelli» tükid jäävad igavesti peidetud saladusena Atlandi ookeani põhja. Mingit uurimist ega lennuõnnetuse põhjuste selgitamist ei tule. Need, kes elus on, võivad imestada, küsida, arutada, nad võivad isegi tõtt aimata, aga teada ei saa nad iialgi.

Ja kuna andmed sabotaaži kohta puuduvad, makstakse lennukindlustuse summad sajaprotsendiliselt välja.

Kõik sõltub üksnes plahvatusest. Arusaadavalt peab see olema nii võimas, et lennuk puruneks, kuid sama tähtis on ka see, et plahvatus toimuks õigel ajal. Sellepärast otsustaski Guerrero lõhkelaengu endaga pardale kaasa võtta ja selle ise plahvatama panna. Praegu pani ta lukustatud magamistoas seadeldist kokku, ja hoolimata sellest, et ta vana ehitusettevõtjana lõhkeainetega hästi tuttav oli, higistas ta praegusel hetkel niisamuti kui veerand tunni eest oma tööd alustades.

Seadeldis koosnes viiest põhiosast: kolmest dünamiidipad-runist, tillukesest juhtmetega varustatud sütikukapslist ja ühest kompaktsest transistorraadio patareist. Dünamiidipad-runid olid Du Pont Red Cross Extra — väikesed, kuid nelja-kümneprotsendilise nitroglutseriinisisaldu.se tõttu äärmiselt võimsad. Padruni läbimõõt oli üks ja veerand tolli ja pikkus kaheksa tolli. Padrunid olid musta isoleerpaelaga kokku seotud ja maskeeringu mõttes paigutatud ühest otsast lahtisesse kuivikleivakarpi.
Narmendaval voodikattel, millel Guerrero töötas, oli veel terve hulk muid esemeid. Seal olid puust pesupulk, kaks rõhknaela, ruuttolline tükike läbipaistvat plastikaati ja lühike nöörijupp. Kogu seadeldis, mis pidi hävitama kuue ja poole miljoni dollar ise lennuki, maksis vähem kui viis dollarit. Kõik see, kaasa arvatud ka dünamiit, «ülejääk» D. O. Guerrero ehitusettevõtte päevilt, oli ostetud rauakaupade poest.
Voodil oli veel väike õhuke diplomaadikohver, milles ärimehed lennukisõitude ajal dokumente kaasas kannavad. Sinna paigutaskigi Guerrero parajasti oma lõhkeseadeldist. Selle tahtis ta reisijatekabiini kaasa võtta.
101
Kõik oli uskumatult lihtne. Nii lihtne, mõtles Guerrero, et enamik inimesi, kes lõhkeainetest midagi ei tea, ei usuks, et selline asi üldse funktsioneerib. Aga funktsioneerib küll — purustava, hävitava surmkindlusega.
Isoleerpaelaga kleepis ta dünamiiti sisaldava kuivikleiva-karbi kindlalt mapi sisse kinni. Selle juurde kinnitas ta puust pesupulga ja patarei. Patarei süütab laengu. Pesupulk on lülitiks, mis õigel hetkel patareist voolu annab.
Ta käed värisesid. Ta tundis, kuidas särgi all higi niredena voolas. Nüüd, kus sütik oli kohal, piisas ühestainsast veast, ühestainsast vääratusest, ja ta ise, kogu see tuba, suur osa majast lendab päästmatult pihuks ja põrmuks.
Hinge kinni pidades ühendas ta teise juhtme, mis viis sütiku ja dünamiidilaengu juurde, pesupulga ühe poolega.
Ta ootas, kuulis, kuidas süda taob, võttis taskuräti, et higiseid käsi kuivatada. Ta närvid, ta meeled olid viimseni pingul. Voodile istudes tundis ta enda all õhukest tombulist madratsit. Iga kord kui ta end liigutas, kääksatas vilets raudvoodi pahaselt.
Ta jätkas tööd. Ülima ettevaatusega ühendas ta teise juhtme. Vaid ruuttoll läbipaistvat plastikaati takistas nüüd vooluahela sulgumist ja seega ka plahvatuse tekkimist.
Vähem kui kuueteistkümnendiku tolli paksusel plastikaadi-tükil oli servas väike auk. D. O. Guerrero võttis voodilt viimase eseme — nöörijupi, torkas ühe otsa läbi plastikaadis oleva augu ja sidus selle kõvasti kinni, hoolega jälgides, et plastikaaditükk kohalt ei liiguks. Nööri teise otsa pistis ta läbi vaevalt nähtava augu, mille ta juba varem mapi külje sisse, otse sanga alla oli puurinud. Mapi sees jättis ta nööri parajasti lõdvaks, väljapoole aga sidus teise sõlme, mis oli küllalt suur, et takistada nööril tagasi libisemast. Lõpuks tegi ta väljapoole veel sõrmejämeduse aasa nagu pisikese poomisnööri silmuse ja lõikas siis ülejäänud nööri ära.
Ja oligi valmis.
Sõrm aasast läbi, tõmme nöörist! Vooluring sulgub ja silmapilkselt järgneb plahvatus, mis purustab ja hävitab igaveseks kõik, mis ja kes on lähedal.
Nüüd, kus kõik oli valmis, laskis Guerrero end lõdvaks ja pani suitsu ette. Põlgliku naeratusega mõtles ta uuesti, kui tohutu raskeks inimesed, nende hulgas ka detektiivromaanide autorid pommi meisterdamist peavad. Ta oli juttudest lugenud, et alati on tarvis keerukaid kellade ja süütenööridega mehhanisme, mis tiksuvad, sisisevad või särtsuvad ja mida
102
vette kastes võib kahjutuks teha. Tegelikkuses pole siin midagi keerulist — ainult lihtsad, kodused vahendid, mis ta praegu oli kokku pannud. Ja kui juba kord nöörist on tõmmatud, ei saa miski takistada niisuguse pommi detoneerimist — ei vesi, kuulid ega vaprus. Sigaret

huulte vahel, silmad suitsust kissis, pistis D. O. Guerrero ettevaatlikult mappi mõned paberid, kattes nendega kinni dünamiidi, pesupulga, juhtmed, patarei ja nööri. Ta vaatas, et paberid vajuma ei hakkaks jä et nöör saaks nende all vabalt liikuda. Isegi kui tal mingil põhjusel tuleks mappi avada, paistaks selle sisu täiesti süütuna. Ta sulges mapi ja keeras lukku. Ta vaatas voodi kõrval tiksuvat odavat äratuskella. Oli mõni minut kaheksa läbi; lennuki väljumiseni jäi natuke vähem kui kaks tundi. Aeg on minema hakata. Ta sõidab allmaaraudteega linnast välja lennujaama peatusse ja läheb sealt lennujaama bussiga edasi. Tal jätkus parajasti raha, et lennujaama sõita ja lennukindlustuse poliis välja osta. Kiiresti tõmbas ta mantli selga ja kontrollis, kas Rooma pilet on ikka põuetaskus alles.

Ta keeras magamistoa ukse lukust lahti, võttis mapi ettevaatlikult käe otsa ja läks vaeselt ja maitsetult sisustatud elutuppa.

Jäi teha veel viimane asi! Kiri Inezele. Ta otsis paberitüki ja pliiatsi, mõtles paar sekundit ja kirjutas siis:

Ma lähen mõneks päevaks kodunt ära. Sõidan minema. Loodetavasti on mul sinule varsti häid uudiseid, mis sind üllatavad.

Alla kirjutas ta D. O.

Hetkeks lõi ta kõhklema, süda kiskus härdaks. Kaheksateistkümneaastase abielu lõpetamiseks polnud see just suurem asi kiri. Aga ta leidis siiski, et sellega peab piirduma. Liiga palju öelda oleks viga. Hiljem, ka siis, kui lennuki rususid ei leita, võtavad uurijad reisijate nimekirja luubi alla. Nii seda kirja kui kõiki teisi pabereid, mis temast maha jäävad, hakatakse üksikasjaliselt uurima.

Ta pani kirja lauale, et Inez seda kindlasti märkaks. Trepist alla minnes kuulis D. O. Guerrero räpasest einelauast kostvaid hääli ja automaadimuusikat. Ta tõmbas mantlikrae üles, hoides teise käega kõvasti mappi. Mapi sanga all ta konksus sõrmede juures oli nöörist aas nagu poomis-köie silmus.

Kui ta linna lõunaservas asuvast majast väljus ja allmaaraudtee poole suundus, sadas ikka veel lund.

Teine osa Kell 20.30 — 22.00

1

Uuesti läks Joe Patroni oma soojaks köetud autosse, et helistada lennujaama. TWA tehnilise teenistuse ülem teatas, et tee tema ja lennujaama vahel on ikka veel liiklusõnnetuse tõttu kinni, aga paistab, et varsti on lootust läbi pääseda. Ta päris, kas Aereo-Mexicani 707 istub endiselt mudas. Talle vastati, et seisukord on endine ja et iga paari minuti tagant helistavad selle asjaga tegelevad inimesed TWA-le ja küsivad, kus Patroni on ja kuhu ta nii kauaks jääb: tema abi on hädasti vaja.

Jõudmata end korralikult üles soojendada, väljus Patroni autost ning ruttas läbi lumesaju ja jalge all lirtsuva püdela sulalume mööda sõiduteed avariipaiga poole.

Sel hetkel meenutas külilivajunud autorongi ümbrus lai-ekraanfilmi jaoks lavastatud liiklusõnnetuse stseeni. Hiiglaslik veok lamas endiselt külili, sulgedes kõik neli rida. Nüüd oli ta juba üleni lumega kaetud ja kuna ükski ratas maad ei puudutanud, näis ta nagu röötsakilevajunud dinosauruse surnukeha. Prožektorid ja pöörlevad katusetuled, mille efekti lume valevus veelgi rõhutas, andsid kogu sellele stseenile päevavalguse kirkuse. Prožektorid asusid kolmel puk-siirautol, mille väljakutsumist Patroni oli nõudnud ja mis nüüd kõik kohale olid jõudnud. Politseinikud, keda järjest juurde tuli, olid seadnud üles heledad punased lambid, ja paistis, et kui mõnel politseinikul parajasti midagi paremat teha ei olnud, pani ta järjekordse lambi põlema. Tulemuseks oli ilutulestik, millega oleks kõlvanud tähistada riigi aastapäeva.

Lavastuse muljet suurendas veelgi mõne minuti eest kohale jõudnud televisioonigrupp. Televisioonimeeste upsakas tumepunane mikrobuss, mille küljel toretsesid tähed «WSHT», oli nüüd sireeni huilates ja ebaseadusliku katusetule välkudes mööda teepeenart kohale sõitnud. Nagu oodata võis, olid televisioonigrupi neli noormeest kohe asja enda kätte võtnud, nagu oleks kogu juhtum korraldatud nende jaoks ja nagu oleneks sündmuste edasine kulg ainult nende tahtmisest. Mitu politseinikku, kes mikrobussi ebaseaduslikust

104

katusetulest väljagi ei teinud, suunasid nüüd suure innuga kaht puksiirautot TV meeskonna korralduste kohaselt uuele ositsioonile.

Enne helistama minekut oli Joe Patroni kaks puksiirautot nii paigaldanud, et neil oleks vigastada saanud autorongi kõige soodsam liigutada. Lahkudes oli ta jätnud autojuhid koos abilistega kinnitama raskeid kette, milleks neil tema arvestust mööda pidi mõni minut aega minema. Siis oli politsei tema abiga rahul olnud ja turjakas politseileitnant, kes töid juhatas, oli käskinud puksiirautode juhtidel täita Patroni korraldusi. Kuid nüüd olid uskumatul kombel kõik ketid uuesti lahtA võetud, peale ühe, millega laialt naeratav puksiirimees fotolampide ja kantava telekaamera ees parajasti õiendas.

Lampide ja kaamera taha oli rahvast kinnijäänud autodest veelgi juurde tulnud. Enamik jälgis huviga filmimist, kannatamatus ja külmahäda näis nüüd hoopis unustatud olevat.

Järsk tugev tuulehoog paiskas Joe Patronile jäist lörtsi vastu nägu. Ta kiskus parkakaeluse kokku, aga jäi hiljaks. Ta tundis, kuidas lumi särgi krae vahelt sisse vajus ja põu sai vastikult märjaks. Ebamugavusest hoolimata rühkis ta polit-seileitnandi juurde ja küsis karmilt: «Kes, kurat, autod teise kohta ajas? Nii, nagu nad praegu on seatud, ei liiguta te mitte sittagi. Kui nad üldse midagi tõmbavad, siis ainult teineteist. »

«Ma tean, härra.» Pikk laiaõlgne leitnant, kes lühikesel jässakal Patronil kaugelt üle pea ulatus, paistis korraks kimbatusse sattuvat. «Aga TV poistel on niimoodi parem filmida. Nad on kohalikust stuudiost ja lugu läheb tänaõhtustesse uudistesse, mis on tervenisti tormile pühendatud. Vabandage mind hetkeks.»

Paksu kasukasse pugenud televisioonimees kutsus leitnanti käeviipega kaamera ette. Pea püsti, langevat lund trotsides läks leitnant rühika ülemusliku sammuga puksiirauto poole, mis oli filmivõtete keskpunktiks. Kaks politseinikku järgnesid talle. Nägu kaamera poole hoides asus leitnant laia žes-tiga puksiirauto juhile korraldusi jagama, mis küll suuremalt osalt täitsa mõttetud olid, kuid pidid ekraanil sügava mulje jätma.

Tehnilise teenistuse ülemal, kes hetkekski ei unustanud, et tal on vaja ruttu lennujaama jõuda, läks süda täis. Ta oleks hea meelega televisioonimeestele kallale karanud, haaranud lambid ja kaamera ja need puruks visanud. Ta võis sellega kergesti hakkama saada: alateadlikult tõmbusid lihased

105

pingule, hingamine kiirenes. Suure pingutusega suutis ta end siiski vaos hoida.

Patroni iseloomus oli paras jagu keevalist taltsutamatust. Õnneks ei löönud see mitte väga sageli välja, aga kui pime raev temas kord juba vallandus, kaotas ta igasuguse loogilise mõtlemisvõime. Küpsemas eas oli ta püüdnud end teadlikult harjutada oma loomusest võitu saama. Alati polnud see tal korda läinud, kuid viimasel ajal piisas ühe teatava sündmuse meenutamisest.

Kord oli ta enesevalitsemise täielikult kaotanud. Selle süngeid tagajärgi ei suutnud ta enam iial unustada.

Teise maailmasõja ajal oli Joe Patroni olnud Õhujõududes üldiselt kardetud poksija. Ta võistles keskkaalus ja kord oli tal oma kaalus Õhujõudude Euroopa sõjapiirkonna meistri tiitel juba käega katsuda.

Inglismaal veidi enne Normandia invasiooni korraldatud võistlustel oli ta vastaseks olnud meeskonnavanem Terry O'Hale, kõva ja vintske bostonlane, kes oli üldiselt tuntud oma

nurjatuse poolest nii ringis kui väljaspool ringi. Joe Pat-roni, tol ajal noor lennumehhaanik, tundis ja põlgas O'Hale'i. Põlgus poleks lugenud midagi, kui 0'Hale, kelle võistlus-taktikasse see kuulus, pidevalt sosistanud poleks: õline itaalia värdjas... Noh, litapoeg, miks sa fašistide poolel ei võitle? ... Kas süda hüppab, kui nad meid alla tulistavad, mölakas? ja teisi taolisi komplimente. Patroni nägi läbi, et vastase kavatsuseks on teda sellega närvi ajada, ega teinud välja, kuni 0'Hale lõpuks virutas talle kaks kiiret madalat hoopi kubemesse, mida aga selja taga tiirutav ringikohtunik ei märganud.

Solvangud, keelatud löögid ja ahistav valu sütitasid viha, millega Patroni vastane oli arvestanud. Aga ta ei osanud Joe Patronilt oodata nii kiiret, raevukat ja absoluutselt halasta-matut vasturünnakut, mille ees ta kokku varises, välja loeti ja leiti lõpuks surnud olevat.

Patronit ei süüdistatud. Kuigi ringikohtunik madallööke ei märganud, olid teised ringi äärest neid siiski näinud. Ja isegi kui nad poleks näinud — Patroni polnud teinud midagi rohkemat, kui talt võis oodata: mängu pannud kogu oma osavuse ja jõu. Ainult ta ise teadis, et mõne sekundi vältel oli teda vallanud sõge raev. Hiljem, üksinda olles, oli ta tõdenud, et isegi teadmine 0'Hale'ile antud surmavast löögist poleks teda tookord pidurdada suutnud.

Pärast seda juhtumit ei jälginud ta kulunud eeskujusid ega loobunud poksist, ei riputanud «kindaid igaveseks varna»,

nagu see juturaamatutes niisugusel puhul tavaliselt sünnib. Ta oli edasi poksinud, pannes ringis tagasihoidmatult välja kogu oma füüsilise jõu, end sealjuures siiski teadlikult vaos hoides, et mitte ületada kainet mõistust ja sõgedat raevu lahutavat juuspeent piiri. See õnnestus tal, ja ta ise teadis seda: juhtus edaspidigi, et ta kannatus proovile pandi ja mõistus temas pesitseva metsloomaga võitlema pidi, aga ikka jäi võitjaks mõistus. Siis, ja alles siis loobus Joe Patroni poksist jäädavalt.

Ta viha oli küll vaos hoitud, kuid mitte täiesti raugenud. Kui politseileitnant kaamera eest tagasi tuli, hüppas Patroni talle ägedalt peale: «Sellega panite nüüd maantee veel kahe-küniheks minutiks kinni. Puksiiride kohaleseadmine võttis kümme minutit. Nende tagasipanemiseks läheb teine kümme minutit.»

Nende sõnade ajal kostis pea kohal reaktiivlennuki mürinat, tuletades meelde Joe Patroni kiirustamise põhjust.

«Kuulge, härra.» Leitnandi külmast ja tuulest juba niigi punetav nägu tõmbus tublisti tumedamaks. «Kas teil tõesti pähe ei mahu, et siin kasutan praegu mina. Abi on alati tere-tulnud, teie oma samuti. Aga mina olen see, kes otsustab.»

«Mis te siis veel ootate!»

«Küll ma ise juba... »

«Ei! — Praegu kuulate teie mind!»

Joe Patroni jõllitas talle otsa, laskmata end politseiniku hiiglaslikust kogust häirida. Leitnant, kellele tehnilise teenistuse ülema vaoshoitud viha ja autoriteetne hoiak ilmselt mõju avaldasid, lõi kõhklema.

«Lennujaamas on praegu kriitiline olukord. Seda ma juba seletasin ja ütlesin ka, miks mind sinna vaja on.» Oma sõnade rõhutamiseks torkis Joe Patroni hõõguva sigariga õhku. «Võib-olla mõnel inimesel on tõesti põhjust siin teatrit teha, aga mulle aitab. Mul on autos telefon. Ma võin helistada oma kõige tähtsamale ülemusele, see helistab teie ülemusele, ja enne kui te arugi saate, küsib keegi teie oma raadio kaudu, miks te telekaamerate ees kekutate, selle asemel et teha tööd, milleks teid siia saadeti. Nii et otsustage nüüd, nagu te ise ütlesite! Kas lähen helistama või hakkame liigutama?»

Raevukalt jõllitas leitnant Joe Patronile otsa. Korraks oli politseinik juba valmis vihale voli andma, kuid nähtavasti mõtles siiski ümber. Ta kerekas kogu pöördus rünnakule televisioonimeeskonna vastu. «Koristage see kolu siit minema! Aitab teile, poisid, nüüd küll!»

Üks televisioonimeestest hüüdis üle õla: «Paar minutit veel, peremees.»

Kahe pika sammuga oli leitnant ta kõrval. «Kas kuulsite! Jalamaid!»

Politseinik kummardus lähemale ja ta näoilme, kus ikka veel peegeldus hiljutine tüli Patroniga, pani televisioonimehe järsult võpatama. «Okei, okei.» Ta viipas kähku teistele ja telekaamera prožektorid kustusid.

«Võtame need kaks puksiiri sinna tagasi, kus nad olid!» Raginal jagas leitnant korraldusi politseinikele, kes neid kiiruga täitma asusid. Ta pöördus Joe Patroni poole ja osutas küljelivajunud transpordivahendile. Ta mõistis selgesti, et liitlasena on Patroni kasulikum kui vaenlasena. «Härra, kas te ikka arvate, et rong tuleb kõrvale vedada? Olete kindel, et me teda püsti ei saa upitada?»

«Ainult sel juhul, kui tahate teed koiduni kinni hoida. Sel juhul tuleks järelvagun kõigepealt tühjaks laadida, ja kui te seda tegema nakkate... »

«Selge, selge! Jätame selle! Praegu tõmbame ja tõukame, ja pärast vaatame, mis ära sai lõhutud.» Leitnant viipas ootavate autode reale. «Kui te tahate kohe pärast seda liikuma saada, siis katsuge oma auto reast välja tõmmata ja sõitke siia ette. Tahate lennuväljale sõiduks politseieskorti?» Patroni noogutas asjalikult: «Tänan.»

Kümne minuti pärast naksatas viimane puksiirtrossi konks paigale. Ühe puksiirauto rasked ketid olid kinnitatud abitult lamava veoki telgede külge; jäme terastross ühendas kette puksiirauto vintsiga. Teine puksiirauto ühendati küljelivaju-nud järel vaguniga. Kolmas puksiir oli järelvaguni taga, valmis tõukama.

Kuigi suur autorong oli küljeli, polnud ta vigastused rasked. Kõige teoksiloleva jälgimine pani nüüd juhi oigama. «Minu ülemustele see küll ei meeldi! See on ju peaaegu täitsa uus masin. Te tõmbate ta puhta puruks!»

«Ja kui tõmbame, eks me siis vii lõpule selle, millega te ise alustasite,» vastas talle noor politseinik.

«Mis teil sellest. Teil ükskõik, et mul praegu hea koht käest ära läheb,» urises juht vastu. «Nüüd peab vist mõne sandima otsa võtma. Näiteks võmmiks hakkama.»

Politseinik irvitas. «Miks mitte? Sant autojuht te juba olete.»

«Mis te arvate, kas võib peale hakata?» küsis leitnant Pat-ronilt.

Joe Patroni noogutas. Küllades kontrollis ta kettide ja

trosside pinget. «Tehke aeglaselt ja sujuvalt,» hoiatas ta. «Kõigepealt katsuge kabiiniosa liikuma saada.»

Esimese puksiirauto vints hakkas tööle. Ta rattad pöörlesid lumes ja juht andis gaasi, hoides puksiirtrossi pingul. Külilivajunud autorongi esiosa kraaksatas, libises protesteeriva metallikrigina saatel paar jalga edasi ja jäi toppama.

Patroni vehkis käega. «Laske edasi! Ja tõmmake nüüd järelvagun liikuma!»

Ketid ja tross järelvaguni telgede ja teise puksiirauto vahel tõmbusid pingule. Kolmas puksiir trügis treilerit katusest. Kõigi kolme puksiirauto rattad libisesid, otsides märjas tihkes lumes kindlat toetuspunkti. Pealtvaatajate summa pilavate juubelduste saatel liikusid kabiin ja järelvagun ikka veel omavahel ühendatuna, nagu nad sinna külili olid känt-satanud, veel mõne jala võrra teeserva poole. Telekaamera oli uuesti tööle pandud ja ta prožektorid lisasid vaatemängule sära.

Lai sügav vagu maanteel näitas autorongi endist asukohta. Kabiiniosa ja täislaaditud järelvagun said kannatada, küljel lohiseva järelvaguni katus hakkas kiiva kiskuma. Maantee kiire avamise eest tuli kõrget hinda maksta — kindlustusseltsil muidugi.

Nagu miinitraalerid seadsid kaks lumesahka teine teisel pool avariipaika end töövalmis, et jõudumööda koristama hakata pärast liiklusõnnetust kuhjunud lund. Selleks ajaks olid Patroni, leitnant, politseinikud ja kõik teised lageda taeva all üleni lumised.

Puksiiride mootorid mürisesid jälle. Märjas kinnitambitud lumes pöörlevad kummid aurasid. Aeglaselt, mõtlikult nihkus maas lamav veomasin mõne tolli, mõne jala võrra ja libises siis joonelt tee kaugemasse serva. Mõne sekundi pärast ei tõkestanud ta enam nelja rida, vaid ainult üht. Nüüd oli kolmel puksiirautol lihtne asi nügida autorong teepeenrale.

Politseinikud eemaldasid juba prožektoreid, valmistudes likvideerima tohutut liiklusummikut, mis tõotas neile mitmeks tunniks tegevust anda. Uuesti kostis taevast reaktiivlennuki müra, tuletades Joe Patronile meelde, et põhiülesanne ootab teda täna õhtul hoopis mujal.

Politseileitnant võttis mütsi peast ja raputas sellelt lume maha. Ta noogutas Patronile. «Nüüd on vist teie kord, härra.»

Teepervele pargitud patrullauto ajas maanteele välja. Leitnant osutas sellele. «Sõitke selle auto kannul. Ma ütle-

sin neile, et te järele sõidate ja neil on käsk teid kiiresti lennuväljale toimetada.»

Joe Patroni noogutas. Kui ta oma Buick Wildcafi ronis, hüüdis leitnant talle järele: «Ja palju tänu!»

2

Kapten Vernon Demerest astus avatud kapiukse eest sammu tagasi ja laskis kuuldavale pika vaikse vile.

Ta oli ikka veel Gwen Meigheni köögis, stjuardesside külas. Gwen polnud veel duši alt tulnud ja aega parajaks tehes oli ta neiu soovitust mööda teed keetnud. Tasse ja alustasse otsides oli ta avanud kapiukse.

Ta ees oli neli riiulit tihedalt pudeleid täis. Kõik olid miniatuursed viiekümnegrammised napsipudelid, mida lennukompaniid reisijatele lennu ajal serveerivad. Enamikul oli sildi kohal väike lennukompanii lipik ja kõik olid avamata. Demeresti kiire arvestuse kohaselt võis pudeleid olla kolmesaja ringis.

Ta oli stjuardesside korterites varemgi lennukompanii alkoholi näinud, aga mitte nii suurel määral korraga.

«Meil on muist veel magamistoas ära peidetud,» ütles Gwen ta selja taga reipalt. «Me kogusime neid peo jaoks. Sellest peaks aitama, mis sa arvad?»

Ta oli vaikselt kööki tulnud ja Demerest pööras ringi. Nagu iga kord nende armuloo algusest peale kütkestas ja värskendas Gwen teda kohe esimesel pilgul. Kuigi ta oli mees, kellel naiste suhtes eneseusaldusest kunagi puudu ei tulnud, ei suutnud ta neil pimestavatel hetkedel ometi imestamata jätta, et Gwen üldse talle saab kuuluda. Neiul oli seljas hästiistuv vormiseelik ja pluus, mis tegid ta veel nooremaks, kui ta oli. Ta innukas, kõrgete põsesarnadega nägu vaatas üles, paksud tumedad juuksed särasid köögilampide all. Gweni sügavad tumedad silmad vaatasid teda naeratades, siira nõusolekuga. «Võid mind kõvasti suudelda,» ütles ta. «Mul on huuled veel värvimata.»

Vernon naeratas. Gweni meloodiline inglise hääl võlus teda jälle. Nagu see inglise kõrgema kihi erakoolide tüdrukutel mingil kombel õnnestub, oli ka Gwen omandanud inglise intonatsioonist parima, vältides seda, mis seal on halvemat. Vahel õhutas Vernon Demerest Gweni rääkima lihtsalt selleks, et ta häälest rõõmu tunda.

Praegu olid nad sõnatult teineteise embuses, Gweni huuled vastasid talle innukalt.

Umbes minuti pärast tõukas Gwen end lahti: «Ei!» tõrkus ta kategooriliselt. «Ei, kallis Vernon. Mitte siin.»

«Miks mitte? Meil on aega küll.» Vernoni hääl oli kähe, jõhkralt kannatamatu.

«Sest ma ütlesin sulle, et ma tahan rääkida, ja mõlema jaoks meil aega ei ole.» Gwen korraldas oma pluusi, mis oli seelikuvärvli vahelt välja tulnud.

«Kurat!» urises Vernon. «Ajad mind keema ja siis... Aga olgu peale, ma ootan Napolini.» Ta suudles nüüd Gweni õrnemalt. «Terve tee Euroopasse võid mõelda, kuidas ma üleval kabiinis vaikselt praen.»

«Küll ma sind uuesti keema ajan. Luban seda.» Naerdes liibus Gwen mehe vastu, tõmbas pikkade saledate sõrmedega läbi ta juuste ja üle näo.

«Jumal küll!» oigas Vernon. «Sa ju teed seda juba praegu.»

«Siis aitab.» Gwen võttis mehe käed oma piha ümbert ja tõukas need otsustavalt eemale. Ära pöörates läks ta kapi juurde, mille sisu Vernon oli uurinud.

«Hei, kuule. Mis sa nende kohta ütled?» Demerest osutas tillukestele lennukompanii siltidega napsipudelitele.

«Nende kohta?» Gwen vaatas neljale tihedalt täis riiulile, kergitas kulme ja võttis siis süütult solvatud ilme. «Need on lihtsalt mõned vanad ülejäägid, mida reisijad ei tahtnud. Kapten, sir, ega te ometi mind ülejääkide omastamise eest üles ei anna?»

«Nii palju?» imestas Vernon skeptiliselt.

«Muidugi.» Gwen võttis riiulilt Beefeateri džinni, pani selle tagasi ja uuris siis Canadian Clubi viskit. «Üks kena asi nende lennukompaniide juures on see, et nad ostavad alati kõige paremaid marke. Tahad ühe ära juua?»

Demerest raputas pead. «Tead ise paremini.»

«Jah, tean küll. Sul ei pruugiks ainult nii etteheitev olla.»

«Ma lihtsalt ei taha, et sind tabatakse.»

«Kedagi ei tabata, ja ometi teevad seda peaaegu kõik. Mõtle ise, igale esimese klassi reisijale on määratud kaks niisugust väikest pudelit, aga mõned joovad ainult ühe ja osa ei võta ühtegi.»

«Eeskirjade järgi pead sa kõik tarvitamata pudelid tagasi andma.»

«Oh, armas taevas! Seda me teemegi — paar tükki moe pärast, aga ülejäänud osa jaotavad tüdrukud omavahel ära. Sedasama tehakse ka veiniga.» Gwen turtsatas naerma.

111

«Meile meeldivad alati need reisijad, kes lennu lõpupoole veini küsivad. Nii saab ametlikult uue pudeli avada, ühe klaasi osa välja valada ... »

«Küll ma tean. Ja ülejäägi koju viia?»

«Tahad näha?» Gwen avas teise kapi ukse. Seal oli tosina jagu täis veinipudeleid.

Demerest irvitas. «Tohoo kurat!»

«See pole kõik minu oma. Mu toanaaber ja üks kõrvalkorteri tüdruk toovad enda omad ka siia, sest me tahame ühise peo korraldada.» Ta võttis Demeresti käe alt kinni. «Sa tuled ka, eks ju?»

«Ei tea, kui mind kutsutakse.»

Gwen pani mõlemad kapiuksed kinni. «Kutsutakse küll.»

Nad võtsid köögis istet ja Gwen valas Demeresti valmistatud teed. Mees jälgis teda imetleval pilgul. Isegi kõige tavalisema olukorra, nagu praegu, oskas Gwen sündmuseks muuta. Kui Gwen teisest kapist tasse läks võtma, märkas Demerest lõbustatult, et neid oli seal terve virn — kõik Trans America märgiga. Seda liiki tasse kasutas lennukompanii reiside ajal. Ta ei oleks siiski pidanud ennist lennukompanii napsipudelite pärast ärrituma. Stjuardesside «preemiad» polnud ju mingiks uudiseks. Teda oli lihtsalt hämmastanud see meeletu kogus, muud midagi.

Talle polnud teadmata, et kõik lennukompanii stjuardessid avastavad juba oma karjääri alguses, kuidas väike kokkuhoid lennuki köögis nende majapidamiskulusid vähendada võib. Stjuardessid õpivad ära, et lennukile tuleb tulla isikliku pooltühja kandekotiga, et seda hiljem täita ülejäänud söögikraamiga, mis on muide alati esmajärgulise kvaliteediga, sest

lennukompaniid ostavad alati ainult kõige paremat. Tühjalt pardale kaasatoodud termospudelit kasutatakse vedelike — koore või isegi šampanja kojuviimiseks. Tõeliselt ettevõtlik stjuardess, nagu kord keegi Demerestile oli kinnitanud, võib oma nädalast toiduarvet poole võrra vähendada. Ainult rahvusvahelistel reisidel olid tüdrukud veidi ette-vaatlikumad, sest siin kuulus kogu ülejäänud toit seaduse kohaselt kohe pärast maandumist põletamisele, ükskõik, kas seda oli puudutatud või mitte.

Kõigi lennuliinide sisemäärustikes oli selline omavolitsemine rangelt keelatud, ent kõigele vaatamata jätkus see ometi.

Stjuardessid avastasid ka, et pärast lennu lõppu ei tehta reisijatekabiini liikuva vara osas kunagi mingit inventuuri. Üks põhjus oli, et kompaniidel polnud lihtsalt aega; teine, et oli odavam mõnesuguste kahjudega leppida kui nende

112

pärast tüli tõsta. Seetõttu õnnestus paljudel stjuardessidel hankida kodusesse majapidamisse üllataval määral tekke, patju, käterätte, linaseid salvrätte, klaase, lauahõbedat, ja Vernon Demerest oli käinud stjuardesside pesades, kus enamik igapäevaseid tarbeesemeid näis pärinevat lennukompaniide varudest.

Gwen katkestas ta mõtisklused: «Ma tahtsin ütelda, Ver-non, et ma olen rase.»

See oli öeldud nii igapäevasel toonil, et algul Demerest nagu ei taibanud ta sõnade tähendust. Mõttelagedalt küsis ta: «Mis sa oled?»

«Rase. R-a-s... »

Me«s nähvas pahaselt: «Ma tean, kuidas seda sõna kirjutatakse.» Ta vaim tõrkus ikka veel. «Oled sa kindel?»

Gwen naeris oma helisevat kütkestavat naeru ja rüüpas teed. Demerest tundis, et tema kulul tehakse nalja. Ühtlasi tajus ta, et neiu polnud iial olnud veetlevam ja ihaldusväärsem kui sel hetkel.

«See, mis sa praegu ütlesid, kallis, on vana kulunud stamp,» rahustas teda Gwen. «Igas raamatus, kus ma niisugust stseeni olen lugenud, küsib mees: «Oled sa kindel?»»

«Jäta jama, Gwen,» tõstis Demerest häält. «Kas sa siis oled?»

.«Loomulikult olen. Muidu poleks ma sulle rääkima hakanud.» Ta osutas Demeresti teetassile. «Tahad veel?»

«Ei!»

«Asi on ülimalt lihtne,» ütles Gwen rahulikult. «Selle mahapaneku ajal San Franciscos... mäletad? — me peatusime uhkes hotellis Nob Hillil, kus on ilus väljavaade. Mis selle nimi nüüd oligi?»

««Fairmont». Mäletan küll. Räägi edasi.»

«Noh, ma olin vist ettevaatamatu. Jätsin mõne aja eest pillide tarvitamise katki, sest hakkasin kaalus juurde võtma. Arvestasin, et sel päeval mul mingeid ettevaatusabinõusid tarvis ei lähe, aga tuli välja, et eksisin. Ja kuna ma olin ettevaatamatu, siis on mu sees nüüd pisitilluke Vernon Deme-rest, kes kasvab aina suuremaks ja suuremaks.»

Tekkis vaikus ja siis ütles Demerest häbelikult: «Ma vist ei tohiks seda küll küsida ... »

«Tohid küll,» katkestas teda Gwen. «Sul on täielik õigus küsida.» " Ta sügavad pruunid silmad vaatasid meest ausa otsekohesusega. «Sa tahad nimelt teada saada, kas mul on olnud kedagi teist, ja kas ma olen veendunud, et see oled sina? Eks?»

113

«Vaata, Gwen...»

Gwen puudutas ta kätt. «Miks sul on häbi seda küsida'.' Sinu asemel ma küsiksin ka.»

Demerest lõi õnnetult käega. «Jätame selle jutu. Anna andeks.»

«Aga ma tahan sulle öelda.» Ta rääkis rutakalt, pisut väiksema eneseusaldusega kui enne. «Kedagi teist pole olnud, ei saanudki olla. Tead... juhtumisi ma armastan sind.» Esimest korda langetas ta pilgu. Ta jätkas: «Ma usun... ma tean... et ma armastasin sind juba enne, kui me

San Franciscos olime. Kui ma selle peale mõtlen, siis on mul hea meel, sest meest, kelle käest sa lapse saad, peab ju armastama, kas sa ei arva?»

«Kuula mind, Gwen.» Ta pani oma käed naise kätele. Ver-non Demeresti käed olid tugevad ja tundlikud, harjunud vastutuse ja juhtimisega, kuid võimelised täpsuseks ja hellu-seks. Nüüd olid nad hellad. Naised, kellest ta hoolis, tegid teda alati härdaks, vastupidi meestele, kellega ta käitus järsult ja hoolimatult. «Meil on vaja tõsiselt rääkida ja plaani pidada.» Nüüd, kus esimene üllatus möödas oli, mõtles ta jälle loogiliselt. Talle oli täiesti selge, mida järgmiseks teha.

«Sul pole vaja midagi teha.» Gwen tõstis pea, ta hääl oli rahulik. «Ära karda, et ma hakkan jonni ajama või teen su elu raskeks. Seda ei juhtu. Ma teadsin, mis mind ootab, tead-sin, et see võib juhtuda. Ma ei tahtnud seda, aga nii see läks. Ma pidin sulle seda täna õhtul rääkima, sest laps on sinu oma, see on osa sinust ja sa pead teadma. Nüüd sa tead ja ma ütlen veel kord, et sul pole vaja muretseda. Ma saan ise hakkama. »

«Ära räägi rumalusi, loomulikult ma aitan sind. Kas sa arvad, et ma pööran selja ega tee asjast väljagi.» Demerest mõistis, et kõige tähtsam on praegu kiirus. Soovimatu eos-tumise puhul peab vaatama, kuidas väikesest kutsumata külalisest võimalikult varakult lahti saada. Ta ei teadnud, kas Gwenil pole äkki abordi suhtes usulisi eelarvamusi. Ta polnud iialgi midagi religioonist rääkinud, aga vahel osutub usklikuks mõni inimene, kellest sa seda kõige vähem aimata oskad. «Oled sa katoliiklane?» küsis ta.

«Ei.»

Noh, mõtles Demerest, see kergendab asja. Sel juhul oleks vist kõige õigem teha kiire reis Rootsi; Gwenile piisaks mõnest päevast. Trans America aitaks omalt poolt kaasa. Lennukompaniid aitasid alati, eeldusel, et neid ametlikult asjasse ei segata. Sõnale «abort» võis küll vihjata, kuid välja

öelda ei tohtinud. Sel juhul saaks Gwen Trans America lennukil tasuta sõidu Pariisi ja lendaks Air France'il vastastikuse ametipiletiga edasi Stokholmi. Ja kui ta Rootsi jõuab, tuleb tal juba arstiabi eest neetult kallist hinda maksta. Kompanii rahva hulgas liikus nali, et rootslased teevad oma välismaised abordikliendid ühekorraga lagedaks nii ihu kui raha poolest. Jaapanis tuli see lugu muidugi tükk maad odavam. Paljud stjuardessid sõitsidki Tokiosse ja lasksid seal viiekümne dollari eest aborti teha. Abort pidi kuulu järgi terapeutiline olema, kuid Demerest ei usaldanud neid. Rootsi või Šveits on hoopis usaldusväärsemad. Kord oli ta kindla sõnaga» öelnud: kui mõni stjuardess temast rasedaks jääb, saab tema eest esmaklassiliselt hoolitsetud.

Tema enda seisukohast oli muidugi kuradi tülikas, et Gwen just nüüd pidi õnnistatud seisukorda sattuma, nüüd, kus tal parajasti maja juurdeehitus pooleli on. Nagu ta pahaselt meenutas, oli seegi juba eelarvest üle läinud. Aga olgu, eks ta siis peab mõne aktsia maha müüma — ilmselt General Dynamics'i omad. Need olid juba niigi tublisti tõusnud ja oli paras aeg vaheltkasu välja võtta. Kohe pärast Roomast ja Napolist tagasijõudmist tarvis maaklerile helistada.

«Kas sa ikka minuga Napolisse tuled?»

«Tulen ikka, ma olen seda kogu aeg oodanud. Muuseas, ma ostsin endale uue negližee. Küll sa homme õhtul näed.»

Demerest tõusis laua tagant ja muheles üle näo. «Sa oled üks häbitu plika.»

«Häbitu rase plika, kes sind häbitult armastab. Kas sina mind armastad?»

Gwen tuli ta juurde ja Demerest suudles ta huuli, nägu ja kõrva. Ta puudutas keeleotsaga Gweni kõrvalesta, vastuseks pigistasid Gweni käed teda kõvemini, ja ta sosistas: «Jah, ma armastan sind.» Vähemalt sel hetkel on see tõsi, mõtles ta.

«Vernon, kallis.»

«Mis on?»

Gweni põsk ta põse vastas oli imepehme. Ta hääl kostis mehe õlalt summutatult. «Ma mõtlen seda tõsiselt. Mul pole su abi vaja. Aga kui sa just väga tahad, siis on teine asi.»

«Tahan küll.» Teel lennuväljale kavatses ta Gweni abordi asjus sondeerida.

Gwen vabastas end mehe käte vahelt ja vaatas kella: see oli kakskümmend minutit üheksa peal. «On aeg, kapten, sir. Hakkame minema.»

115

«Loodetavasti sa ikka tead, et sul pole mingit põhjust muretseda,» ütles Vernon Demerest autos. «Lennukompaniid on sellega harjunud, et nende vallalised stjuardessid rasedaks jäävad. Seda juhtub pidevalt. Lugesin viimasest aruandest, et üleriiklik lennukompaniide keskmine on kümme protsenti aastas.»

Nende vestlus, nagu ta heal meelel täheldas, võttis järjest asjalikuma tooni. Hästi! Peaasi on Gweni mõtted beebiga seotud tundeliste totruste juurest kõrvale juhtida. Demerest teadis, et kui Gwen hingeliseks läheb, võib tekkida narr olukord, mis takistab probleemi mõistlikku arutamist.

Ta roolis Mercedest hoolikalt, hella, kuid ometi kindla käega, nagu ta alati loomusunniliselt käsitses iga masinat, sealhulgas ka auto või lennuki juhtimisseadmeid. Äärelinna tänavaid, mis ennist, kui ta lennuväljalt Gweni poole sõitis, olid puhtaks aetud, kattis nüüd uuesti paks lumi. Sadu jätkus endiselt ja lagedatel tuulistel kohtadel, kus hooned varju ei pakkunud, kerkisid hanged järjest kõrgemale. Kapten Demerest vältis hoolega suuremaid hangesid. Tal polnud mingit, tahtmist kinni jääda ega soovi enne Trans America varjualust parkimisplatsi autost välja minna.

Gwen, kes ta kõrval end mõnusasti nahkistmele kerra oli tõmmanud, küsis kahtlevalt: «Kas see peaks tõsi olema, et iga aasta jääb sajast stjuardessist kümme rasedaks?»

Vernon selgitas: «See kõigub aastast aastasse, aga püsib tavaliselt kümne protsendi lähedal. Jah, muidugi, pillid on pilti natuke muutnud, aga nagu kuulda on, mitte sedavõrd, kui võiks oodata. Ühingu juhatuses on mul need andmed kättesaadavad.»

Ta ootas, et Gwen midagi ütleks. Aga kuna ta vaikis, jätkas Demerest ise: «Võta arvesse, et lennukompaniide stjuardessid on enamasti maalt või tagasihoidlikest linnakodudest pärit noored tüdrukud. Nad on soliidse kasvatuse saanud, mõõdukat elu elanud. Ja äkki saavad nad peene ameti peale: reisivad, kohtuvad huvitavate inimestega, peatuvad parimates hotellides. Esimest korda elus maitsevad nad la dolce vita't.» Ta muigas. «Ja vahel juhtub, et pärast esimest sõõmu jääb klaasi põhja veidi setet.»

«See on alatu jutt!» Esimest korda nende tutvuse kestel lõi Gweni viha lõkkele. Ta jätkas põlglikult: «Sa oled äärmiselt ülbe, nagu mees kunagi. Kui minu klaasis või minu sees on mingi sete, siis luba endale meelde tuletada, et see on sinust. Ja kui me seda ka sinna jätta ei kavatsenud, võiks talle minu arust siiski viisakama nime leida. Ja veel, kui sa

116

paned mind ühte patta kõigi nende maalt ja «tagasihoidlikest linnakodudest» pärit tüdrukutega, kellest sa rääkisid, siis see, pagan võtaks, ei meeldi mulle ka põrmugi.»

Gweni põsed õhetasid, silmad välkusid vihaselt.

«Ohoo!» ütles Demerest. «Su kangus meeldib mulle.»

«Kui sa veel samas vaimus jätkad, siis alles näed kangust.»

«Olin ma nii vastik?»

«Sa olid talumatu.»

«Anna siis andeks.» Demerest vajutas pidurile ja auto peatus valgusfoori all, mis säras tuhandete punaste kiirtena läbi langeva lume. Nad ootasid vaikides, kuni tuli jõulu-kaardi muljet jättes roheliseks vilkus. Kui nad uuesti liikuma *pääsesid, ütles Demerest ettevaatlikult: «Ma ei taha sind kellegagi ühte patta panna, sest sina oled erand. Sa oled tark naine, kes korraks ettevaatuse unustas. Sa ise ütlesid, et see nii oli. Me vist olime mõlemad ettevaatamatud.»

«Olgu peale.» Gweni viha hakkas lahtuma. «Aga ära sa mind kunagi teistega ühte patta pane. Ma olen mina ise ja mitte keegi teine.»

Mõnda aega püsis vaikus, kuni Gwen mõtlikult ütles: «Ma arvan, et võikski talle selle nime panna.»

«Mis nime? Kellele?»

«Sa tuletasid mulle meelde, mida ma ennist rääkisin — väikesest Vernon Demerestist, kes mu sees on. Kui meil sünnib poiss, siis võiks talle nimeks panna Vernon Demerest juunior, nagu Ameerikas kombeks on.»

Demerest polnud oma nimest kunagi eriti vaimustatud olnud. Ta alustas: «Oma pojale ma seda küll ei taha ...», kuid jäi siis vait. See oli ohtlik teema.

«Ma tahtsin öelda, Gwen, et lennukompaniid on niisuguse asjaga harjunud. Oled sa kolmepunktilisest raseduse reglemendist kuulnud?»

«Jah,» kõlas napp vastus.

Loomulikult oli Gwen sellest kuulnud. Enamasti kõik stjuardessid teadsid, mida lennukompaniid on nende heaks valmis tegema, kui nad rasedaks jäävad, juhul kui stjuardes-sid ise teatavate tingimustega nõustuvad. Trans America kompaniis nimetati seda süsteemi koduselt RR-3. Teised kompaniid kasutasid muid nimetusi ja ka mõnel määral erinevat süsteemi, kuid põhimõte oli kõikjal sama.

«Ma tunnen tüdrukuid, kes on RR-3 kasutanud,» ütles Gwen. «Ma ei uskunud iial, et minul võiks seda kunagi vaja minna.»

«Ega teised vist ka ei uskunud. Aga ära ilmaasjata muretse.

117

Selle koha pealt juba lennukompanii reklaami ei tee ja kõik laabub vaikselt. Palju meil aega on?»

Gwen sirutas käekella armatuurlaua valgusse. «Jõuame ilusti.»

Ta juhtis Mercedese ettevaatlikult keskmisse sõiduritta, mõistlikult arvestades rataste vedavust märjal lumisel teekattel, ja möödus kolisevast teenindusveokist. Selle poordi-laudade külge klammerdus mitu meest — ilmselt mingi ava-riimeeskond. Mehed olid väsinud, märjad, haletsusväärsed. Demerest kujutles endamisi, mis näo need mehed teeksid, kui nad teaksid, et tema ja Gwen on mõne tunni pärast sooja Napoli päikese all.

«Ma ei tea,» ütles Gwen. «Ma ei tea, kas ma sellega iial hakkama saan.»

Gwen teadis sama hästi kui Demerest, millised kaalutlused tegelikult lennukompaniide raseduse reglemendi taga peitusid. Ükski lennukompanii ei taha asja ees, teist taga oma stjuardessidest ilma jääda. Nende väljaõpe on kulukas: kvalifitseeritud stjuardess on väärtuslik kapitalimahutus. Ja teisest küljest — raske on leida sobivaid tütarlapsi, kel oleks välimust, stiili ja isikupära.

Reglemendis ettenähtud abinõud olid lihtsad ja praktilised. Kui stjuardess jäi rasedaks ega kavatsenud abielluda, võis ta muidugi pärast raseduse lõppu oma ametisse tagasi pöörduda, ja tavaliselt võtsid lennukompaniid ta kahel käel uuesti vastu. Süsteem tagas talle ametliku palgata puhkuse koos ametiastme säilitamisega. Stjuardessi isikliku heaolu eest kandsid hoolt lennukompanii kaadriosakondade erisektorid, mis muu hulgas korraldasid ka arstiabi andmise ja sünnitusmaja valiku vastavalt soovile kas siis tütarlapse elukohas või mõnes kaugemas paigas. Lennukompanii abistas ka psühholoogiliselt, näidates tütarlapsele, et keegi hoolitseb tema eest ja kaitseb tema huve. Vahel võimaldati talle ka rahalist laenu. Hiljem, juhul kui stjuardess häbenes oma endisesse baasi tagasi tulla, viidi ta tema soove arvestades vaikselt teise kohta üle.

Kõige selle tasuks nõudis lennukompanii stjuardessilt kolme punkti täitmist — siit «kolmepunktiline raseduse reglement».

Esiteks pidi tütarlaps kogu rasedusaja vältel pidevalt informeerima lennukompaniid oma asukohast.

Teiseks tuli tal anda nõusolek lapse adopteerimiseks vahetult pärast sündimist. Lapse adoptiivvanemaid neiule ei avaldatud ja seega lahkus laps ta elust igaveseks. Sealjuures

118

tagasid lennukompaniid siiski nõuetekohase adopteerimis-korra ja hoolitsesid, et laps paigutataks korralikku kodusse.

Kolmandaks pidi neiu kolmepunktilise reglemendi jõustumisel lennukompaniile üles andma lapse isa nime. Kui ta oli seda teinud, otsis neis küsimustes kogenud kaadritöötaja jalamaid isa üles, et kindlustada neiule majanduslikku toetust. Kaadritöötaja vahetuks eesmärgiks oli hankida kirjalik lubadus piisava rahasumma tasumiseks, mis kataks medit-siinilise abi ja sünnitusmaja kulud ning võimaluse korral ka tütarlapse kadumaläinud palga kas osaliselt või täies ulatuses. Neis asjaajamistes püüdis lennukompanii jääda sõbralikuks ja diskreetseks. Ent kui tarvis, oskasid nad ka karmid olla ja kasutasid oma tõhusat korporatiivset mõjuvõimu, et põikpäistele üksikisikutele survet avaldada.

Kui stjuardessi lapse isaks osutus mõni meeskonnaliige — kas siis kapten, esimene või teine piloot, oli kompaniil väga harva tarvis karme võtteid kasutada. Niisugustel puhkudel piisas tavaliselt kergest kompaniipoolsest mõjutamisest ja isa enda soovist asja saladuses hoida. Saladuse hoidmisel aitas kompanii igati kaasa. Ajutiste toetussummade maksmist sai korraldada igal mõistlikul viisil ja soovi korral võis kompanii teha igakuuseid mahaarvamisi töötaja palgast. Et vältida piinlikke koduseid arupärimisi, kanti mahaarvamised vastutulelikult lahtrisse «Isiklikud väljaminekud».

Kogu sel teel saadud raha maksti täies ulatuses rasedale stjuardessile välja. Oma kulude katteks kompanii midagi kinni ei pidanud.

«Reglemendi peamine hüve on selles,» ütles Demerest, «et sind ei jäeta üksi ja sulle osutatakse kõikvõimalikku abi.»

Siiamaani oli ta hoolega püüdnud vältida vähimatki vihjet abordile. See oli omaette teema, sest ükski lennukompanii ei tahtnud ega võinudki end otseselt segada abordi korralda-misse. Ebaametlikus korras jagasid abivajavatele stjuardessidele sellekohaseid nõuandeid tihtipeale nende oma brigadirid, kes teistelt saadud kogemuste põhjal teadsid, kuidas niisuguseid asju korraldada. Kui tütarlapsel oli kindel otsus aborti teha, taheti sel juhul igati kindlustada abordi tegemist usaldusväärsetes meditsiinilistes tingimustes ja iga hinna eest vältida ohtlikke nurgataguseid tohtreid, kelle juurde meeleheitele aetud inimesed vahel tormavad.

Uudishimulikult vaatas Gwen oma kaaslast. «Ütle mulle üht. Millest see tuleb, et sa kõigest nii palju tead?»

«Ma ju ütlesin sulle, ma olen ühingu juhatuses... »

«Sa kuulud Kompaniidevahelisse Pilootide Ühingusse.

119

Seal pole sul stjuardessidega mingit tegemist, vähemalt mitte selles mõttes.»

«Võib-olla otseselt mitte.»

«Vernon, sul on seda varemgi ette tulnud... et stjuardess sinust rasedaks jääb ... Vernon, on ju nii?» Mees noogutas tõrksalt. «Jah.»

«Sul paistab stjuardesside, või nagu sa ütled, lihtsameelsete maatüdrukute äranarritamine õige käes olevat. Voi olid nad enamikus «tagasihoidlikest linnakodudest»?» Gwem naal oli täis kibedust. «Kui palju neid kokku tuleb? Kaks tosinat, tosin? Anna mulle ümmargustes arvudes mingi ettekujutus.»

Demerest ohkas. «Üks, ainult üks.»

Tal oli muidugi uskumatul kombel vedanud. Neid oleks võinud olla hoopis rohkem, aga ta vastus oli õige. Tähendab... enam-vähem õige. Üks teine juhus oli veel, nurisünnitusega, aga see ei peaks lugema.

Lähenedes lennujaamale, kuhu jäi nüüd vaid veerand miili, läks liiklus tihedamaks. Suure reisijatehoone säravad tuled, mida täna õhtul küll varjutas lumesadu, panid taeva siiski kumama.

«See teine tüdruk, kes rasedaks jäi. Ma ei hakka ta nime küsima... »

«Ma ei ütleksid sulle.»

«Kas tema kasutas seda, mis ta nüüd oligi — seda kolmepunktilist reglementi?» küsis Gwen. «Jah.»

«Kas sa aitasid teda?»

Demerest vastas kannatamatult: «Ma ütlesin juba — mis inimeseks sa mind õige pead? Muidugi aitasin. Kui sa just teada tahad, siis arvas kompanii mul selle palgast maha. Nii ma saingi teada, kuidas see käib.»

Gwen naeratas. ««Isiklikud väljaminekud».»

«Jah.»

«Kas su naine sai teada?» «Ei,» oli kõhklev vastus. «Mis lapsest sai?» «Ta adopteeriti.» «Mis ta oli?» «Laps nagu ikka.»

«Sa tead küll, mis ma mõtlen. Oli ta poiss või tüdruk?»

«Vist tüdruk.»

«Vist?»

«Kindlasti. Tüdruk.»

Gweni pärimised tegid ta ebamääraselt rahutuks. Need

120

elustasid mälestusi, mida ta oleks parema meelega unustada tahtnud.

Mõlemad vaikisid, kui Vernon Demerest Mercedese lennujaama laiast suurejoonelisest väravast sisse keeras. Värava kohal kõrgusid lennukalt prožektoritest valgustatud futuristlikud paraboolsed kaared — ülemaailmse arhitektuurivõistluse laialt kiidetud saavutus —, mis öeldavasti pidid sümboliseerima lennunduse ülevaid tulevikuunistusi. Ees avanes imponeeriv looklev teedekompleks vahesilmuste, ülesõidusildade ja tunnelitega, projekteeritud selleks, et lennujaama lakkamatu autodevool saaks kiirust vähendamata liikuda. Täna õhtul oli kolmepäevase tormi tõttu liiklus küll tavalisest aeglasem. Osa normaalselt kasutusel olevast teepinnast oli kõrgete lumevallide all. Lumesahad ja lume-veoautod, mis ülejäänud pinda puhtana püüdsid hoida, lisasid üldisele segadusele oma osa.

Pärast paari väikest peatust keeras Demerest teenistusteele, mis viis Trans America peaangaari territooriumile, kuhu nad pidid auto parkima, et meeskonnabussiga reisijate-hoone juurde sõita.

Gwen nihutas end. «Vernon.»

«Jah.»

«Aitäh, et sa minu vastu aus olid.» Ta sirutas käe ja puudutas mehe kätt roolil. «Ma saan kõigest üle. Seda oli vist korraga liiga palju. Ja ma tahan tõesti sinuga Napolisse tulla.»

Mees noogutas ja naeratas, võttis siis käe roolilt ja haaras tugevasti Gweni käest. «Meil on seal jumalik olla, ja ma luban sulle, et me ei unusta seda kunagi.»

Omalt poolt mõtles ta teha kõik, et see lubadus täituks. Niipalju kui see temast olenes, polnud siin mingeid raskusi. Ta oli Gwenisse äärmiselt kiindunud, tundis tema vastu süga-vamat õrnust ja hingelist lähedust kui kellegi teise vastu, keda ta mäletas. Kui ta ainult abielus ei oleks... Järjekordselt kaalutles ta võimalust Sarah'st lahku minna ja Gweniga abielluda. Siis tõrjus ta selle mõtte kõrvale. Ta teadis liiga paljusid ametivendi, kes sellise pöördepunkti olid raskelt läbi elanud, piloote, kes pärast pikka kooselu oma naise maha jätsid ja noorema valisid. Enamasti lõpetasid mehed purunenud lootuste ja suurte alimentidega.

Kuid reisi ajal, kas siis Roomas või Napolis, tuleb tal Gwe-niga veel üks tõsine jutt maha pidada. Siiani ei olnud nende vestlus kulgenud täpselt nii, nagu ta tahtis, ja abordi küsimus polnud üles kerkinud.

121

Mõte Roomale tuletas talle meelde, et vahepeal seisab tal ees otsene ülesanne juhtida Trans America reisi number kaks.

3

See oli O'Hagani võõrastemaja 224. toa võti.

Õhuliikluse radariruumi kõrval asuvas garderoobis istudes selgus äkki Keith Bakersfeldile, et ta on juba mitu minutit seda võtit ja plastmassist numbrilipikut vahtinud. Või ainult mõne sekundi? Võib-olla küll. Nagu ta mitmed muudki võimed, oleks ka ajataju viimasel ajal nagu ähmasemaks ja ebakindlamaks muutunud. Kodus oli Natalie leidnud ta vahel liikumatult tühjusse vahtimas. Alles siis, kui naine murelikult küsis Mis sa seal teed? taipas ta, kus ta viibib, ja hakkas end uuesti liigutama ning teadlikult mõtlema.

Keith oletas, et neil kordadel nagu ka praegu võis põhjuseks olla ta ärakulutatud, väsinud aju väljalülitumine. Kusagil aju veresoonte, närvide, talletatud mõtete ja tunnete keerukas aparatuuris asus väike lüliti, enesekaitse mehhanism nagu elektrimootori termoregulaator, mis hakkab tööle, kui mootor liiga kuumaks läheb, ja seda tuleb sissepõlemise eest kaitsta. Erinevus mootori ja inimaju vahel seisneb aga selles, et mootor jääb vajaduse korral seisma.

Aju ei jää.

Väljast, kontrolltorni prožektoritest kumas läbi garderoobi ainsa akna veel üsna heledat valgust. Tegelikult polnud Keithil valgust üldse vaja. Ta istus puupingil, Natalie valmistatud võileivad puutumatult kõrval, ega teinud muud, kui hoidis 0'Hagani võõrastemaja võtit peos ja mõtiskles inimaju vastuoksuste üle.

Inimaju suudab lennukalt fantaseerida, sünnitada poeesiat ja radareid, luua Sixtuse kabeli ja helist kiirema Concordi. Kuid aju, milles peituvad mälestused ja südametunnistus, võib ka muutuda väsimatult pealekäivaks, rahutuks enese-piinajaks, nii et ainult surm võib ta tagakiusamisele lõpu teha.

Surm... kustumine, unustus, ammuigatsetud puhkus. Sellepärast oligi Keith Bakersfeld otsustanud end täna õhtul tappa.

Varsti peab ta minema tagasi radariruumi. Vahetuse lõpuni jäi veel mitu tundi ja ta oli iseendaga lepingu teinud, et ta enne valvekorra lõppu ei lahku. Ta ei teadnud isegi, miks.

122

See tundus lihtsalt õige olevat ja kohusetundlikult oli ta alati püüdnud teha seda, mis on õige. Kohusetunne oli vist nende perekondlik omadus; vähemalt niigi palju oli tal vend Meliga ühist.

Kui valvekord on läbi ja viimane kohustus täidetud, on ta vaba ja võib minna 0'Hagani võõrastemajja, kuhu ta täna pärast lõunat toa oli võtnud. Sinna jõudes võtab ta viivitamatult sisse nelikümmend «Nembutali» tabletti, kokku 38 grammi, mis tal apteegi tabletikarbiga taskus olid. Viimaste kuude jooksul oli ta tabletid vähehaaval kokku korjanud. Need olid talle välja kirjutatud unerohuks, ja iga kord „kui Natalie neid retsepti järgi apteegist tõi, pani ta ettevaatlikult pooled kõrvale ja peitis ära. Mõne päeva eest oli ta käinud raamatukogus ja vaadanud kliinilise toksikoloogia käsiraamatust järele, kas kogusest piisab surmavaks annuseks.

Ta valvekord pidi lõppema keskööl. Varsti pärast seda, kui ta on tabletid sisse võtnud, saabub kiire ja igavene uni.

Ta vaatas kella, hoides numbrilauda väljast paistvas valguses. Kell hakkas üheksa saama. Kas ta peaks nüüd radari-ruumi tagasi minema? Ei, parem jääda veel mõneks minutiks. Tagasi tahtis ta minna rahulike, puhanud närvidega, et kõigele vastu panna, mida valvekorra viimased tunnid kaasa toovad.

Uuesti sõrmitses Keith Bakersfeld 0'Hagani võõrastemaja 224. toa võtit.

Vahel tuleb ette imelikke arvude kokkulangemisi. Nagu tänagi, kus ta toa number täiesti juhuslikult lõppes arvuga «24». On inimesi, kes usuvad niisuguseid asju, arvude maagiat, arvude müstilist tähenduslikkust. Keith küll ei uskunud, aga kui ta oleks uskunud, oleks arvust «24», millele pealegi eelnes «2», välja võinud lugeda, et sel on juba teist korda ta elus määrav tähtsus.

Poolteist aastat tagasi oli esimene 24 tähistanud kuupäeva. Seda meenutades tõmbusid ta silmad uduseks nagu nii tihti varemgi. Südametunnistuse piin ja meeleheide olid selle kuupäeva ta ajju söövitanud. Siit sai alguse ta sünge meeleheide, ta täielik lootusetus. See oli põhjuseks, miks ta täna oma elule lõpu tahtis teha.

Suvehommik. Neljapäev, kahekümne neljas juuni.

See oli luuletajate, armastajate, värviliste fotode päev, päev, mille inimesed mälusse talletavad, et aastate pärast, kui tuleb tahtmine meenutada kõige ilusamaid aegu ja kohti,

123

seda nagu märkmikust leida võiks. Leesburgis, Virginia osariigis, ajaloolise Harpers Ferry lähedal oli taevas koidu ajal selge: ilmateadetes PPNA, mis lennunduse lakoonilises keeles tähendab «pilvkate puudub, nähtavus absoluutne»; päeva jooksul ilmastikutingimused ei muutunud, kui mitte arvestada õhtupoolikuks taevasse ilmunud üksikuid hõredaid rünkpilvetutte. Päike oli soe, aga mitte roiutav. Orn tuuleõhk Blue Ridge'i mägedest tõi kaasa kuslapuu-lõhna.

Sõites tol hommikul tööle Washingtoni lennumagistraali õhuliikluse dispetšerikeskusse Leesburgis, märkas Keith Bakersfeld õitsvaid kibuvitsu. Talle meenus rida Keatsi luuletusest, mida ta keskkoolis oli õppinud — «Sest suvi oma pillavas ilus .. .». Tänase päevaga sobis see hästi.

Nagu harilikult tuli ta Adamstownist Marylandi osariigis, kus nad Natalie ja kahe pojaga kenasse üürimajja kodu olid soetanud. Tööle sõites ületas ta Virginia piiri. Volkswageni katus oli alla lastud ja ta ei kiirustanud, vaid nautis õhu ja päikese leebust. Kui õhuliikluse keskuse tuttavad madalad moodsad hooned paistma hakkasid, oli ta närvipinge tavalisest hoopis väiksem. Hiljem oli ta mõelnud, kas mitte see polnudki järgnevate sündmuste põhjuseks.

Isegi paksude seintega akendeta operatiivsaalis, kuhu iial ei paistnud päevavalgust, näis Keithile, nagu oleks väljas valitsev imeline suvepäev siiagi sisse immitsenud. Särgiväel töötavad dispetšerid, keda oli vahetuses vähemalt seitsekümmend, olid nähtavasti kõik lahedas meeleolus, vastupidi harilikule pingelisele tõsidusele, mis muidu aasta läbi ise-loomustas peaaegu kõiki tööpäevi. Võib-olla oli üks põhjus selles, et tänu erakordselt selgele ilmale oli liikluskoormus tavalisest väiksem. Paljud mittekommertsiaalsed lennud — era- ja sõjaväelennukid ning isegi osa liinilennukeid lendasid VLR-i, «visuaalsete lennureeglite» järgi, ehk «näe ja ole nähtav» meetodil, mille abil lendurid oma õhuteekonnal kurssi pidasid, ilma et neil oleks vajadust olnud õhuliikluse dispetšeritega raadioühendust võtta.

Washingtoni lennumagistraali keskus Leesburgis oli liikluskontrolli sõlmpunkt. Selle peamisest operatiivsaalist jälgiti ja juhiti kuue mereäärse idaosariigi lennuliinide kogu õhuliiklust. Kontrollitava territooriumi ulatus oli kokku üle saja tuhande ruutmiili. Kui mõnest selle piirkonna lennujaamast lahkus lennuk, mis end registreeris lennuks mõõteriistadel, võttis Leesburgi keskus tema jälgimise ja suunamise enda kätte. Siit kontrolliti teda kuni reisi lõpuni või siis

124

territooriumi piiridest väljumiseni. Ohupiirkonda sissesõitvad lennukid anti üle teiste kontrollkeskuste poolt, mida Ühendriikide mandriosas oli kokku kakskümmend. Leesburg oli maa kõige suurema koormatusega keskusi. Tema alla kuulus «kirdekoridori» lõunatipp, mis oli suurima lennutihedu-sega ala maailmas.

Imelikul kombel ei paiknenud Leesburgi läheduses ühtki lennujaama ja Washington, mille järgi lennumagistraali keskust nimetati, oli sealt neljakümne miili kaugusel. Keskus ise asus

Virginia looduse rüpes, kujutades enesest madalate moodsate hoonete gruppi koos parkimisplatsiga, mida kolmesj küljest ümbritsesid lainjad põllumaad. Läheduses voolas väike jõgi nimega Härjaoja, millele kaks Kodusõja lahingut on igavese kuulsuse kindlustanud. Kord oli Keith Bakersfeld pärast tööd Härjaoja ääres käinud ja mõtisklenud seal Leesburgi mineviku ja oleviku kummaliselt teravate kontrastide üle.

Kuigi kaunis ilm väljas kõigile oma mõju avaldas, käis töö avaras katedraalitaolises dispetšerisaalis nagu tavaliselt. Dispetšeriruumi, mis pindalalt ületas jalgpalliväljaku, val-gustasid nagu ikka hämarad tuled, et kümned astmelistesse ridadesse paigutatud radariekraanid oma rippvarjude all teravamalt näha oleksid. Aga võõrale, kes esimest korda dis-petšeriruumi sattus, jättis kõige sügavama mulje seal valitsev müra. Hiiglaslike raalide, eriotstarbelise elektronapara-tuuri ja automaat-teletaipidega varustatud lennuandmete sektorist kostis masinate pidevat undamist ja plaginat. Samas kõrval, tosinatel tööpostidel, kus istusid õhuliiklust juhtivad dispetšerid, sumisesid paljudel erinevatel lainepikkustel paljude raadiokõneluste hääled. Aparatuuri ja inimeste hääled sulasid kokku, moodustades püsiva müranivoo, mis valitses kõige üle, kuigi akustilised heli absorbeerivad seinad ja laed seda kummaliselt sordiini all hoidsid.

Üle dispetšerisaali töötasandi käis ruumi terves laiuses vaatlussild, kuhu vahetevahel viidi külastajaid, et nad võiksid sealt all toimuvat tegevust jälgida. Siit kõrgelt rõdult nähtuna meenutas dispetšerisaalis keev tegevus kaunikesti börsi. Oma töökohal kohtusid dispetšerid haruharva kõrvaliste isikutega, sest olles treenitud ignoreerima kõike, mis võis tööalast keskendumist kahjustada, ei tõstnud nad peaaegu kunagi pilku silla poole, ja alla pääses ainult mõni üksik eriti eesõigustatud külaline. Siinne tööõhkkond polnud niisiis mitte ainult väga pingeline, vaid ka kloosterlik — viimast asjaolu aitas rõhutada naiste täielik puudumine.

125

Dispetšerisaali kõrvalruumis heitis Keith kuue seljast ja astus sisse, seljas säravvalge särk, mida lennudispetšerid kandsid nagu vormi. Keegi ei teadnud, miks dispetšerid tööl nimelt valgeid särke kannavad. Mingit sellekohast korraldust polnud, aga enamik ometi kandis. Kui ta oma tööpostile suundudes kolleegidest möödus, kostis mitmelt poolt sõbralik «Tere hommikut!» ja seegi oli ebatavaline. Kohese pinge tunne, mis dispetšerisaali astujat alati valdas, sundis tavaliselt piirduma vaid kiire noogutuse või lühikese «terega» — kui sedagi.

Dispetšerisektor, kus Keith tavaliselt töötas, kujutas endast Pittsburgh-Baltimore! piirkonna üht segmenti. Sektori meeskond oli kolmeliikmeline. Keith oli radaridispetšer. Tema ülesandeks oli hoida kontakti lennukitega ja anda raadio teel juhiseid. Kaks abidispetšerit töötlesid lennuandmeid ja lennuväljadelt tulevat informatsiooni. Kõigi kolme tegevust koordineeris vanemdispetšer. Täna oli meeskonnas lisaks veel üks praktikant, keda Keith juba mitme nädala vältel perioodiliselt oli juhendanud.

Brigaadi ülejäänud liikmed saabusid Keithiga ühel ajal, asetusid meeste selja taha, keda nad pidid välja vahetama, ja võtsid endale «pildi» mällusurumiseks paar minutit aega. Teistel tööpostidel üle kogu avara dispetšerisaali tehti sedasama.

Seistes oma sektoris vahetust lõpetava radaridispetšeri selja taga, tundis Keith juba, kuidas ta vaimsed võimed teravnesid, ja kiirendas teadlikult mõttekulgu. Järgneva kaheksa tunni jooksul, välja arvatud kaks lühikest pausi, pidi ta aju lakkamatult sellises tempos funktsioneerima.

Ta pani tähele, et liikluskoormus oli kellaaega ja väga laial alal valitsevat head ilma arvestades keskmine. Ekraani tumedal pinnal osutasid umbes viisteist nööpnõelapea suurust rohelist valguspunkti ehk «märki», nagu radarimehed neid nimetavad, õhus olevaid lennukeid. Allegheny piirkonnas oli üks Convair-440 kaheksa tuhande jala kõrgusel, suunaga Pittsburghi. Convairi järel erinevatel kõrgustel tulid üks Nationali DC-8, American Airlines'i 727, kaks eralennukit — Leari reaktiiv ja Fairchild F-27 ja siis veel üks Nationali lennuk, sedapuhku turboreaktiiv Electra. Keith täheldas, et veel mitu lennukit olid iga hetk ekraanile

ilmumas — mõned teistest sektoritest, teised pärast starti Baltimore'i Sõpruse lennuväljalt. Ekraani teises küljes Baltimore'i pool asus üks Delta dC-9, mida varsti oli vaja Sõpruse lennujaama saabuva liikluse dispetšerile üle anda. Selle järel tuli üks

126

TWA, üks Piedmont Airlines! Martin, veel üks eralennuk, kaks United Air Lines! lennukit ja üks Mohawk. Keith märkas, et kõigi lennukite vertikaal- ja horisontaaldistantsid olid rahuldavad, ainult kaks Baltimore’i suunduvat United Air Lines! lennukit tikkusid pisut lähestikku jääma. Just nagu Keithi mõtteid lugedes andis ikka veel ekraani taga istuv dispetšer sedamaid teisele United Air Lines! piloodile viivitava kõrvalkursi.

«Mul on pilt käes,» ütles Keith rahulikult. Kolleeg noogutas ja vabastas koha.

Keithi selja taga seistes lülitas brigadir Perry Yount oma peatelefonid sisse ja kummardus üle ta õla, et omakorda liiklussituatsiooni memoreerida. Perry oli pikk kõhn neeger, paar aastat Keithist noorem. Tal oli kiire säilitav mälu, mis suutis salvestada tohutul hulgal lennuandmeid ja neid siis raali täpsusega tervikuna või osade kaupa uuesti välja anda. Perry oli mees, kelle juuresolek raskes olukorras alati kindlust andis.

Keith oli juba mitu uut lendu üle võtnud ja omakorda mitu tükki üle andnud, kui brigadir talle õlale koputas. «Keith, mul on selles vahetuses kaks positsiooni kaelas. See ja järgmine. Meil on üks mees puudu. Kas saad natuke aega üksi hakkama?»

Keith noogutas. «Olgu.» Ta andis Easterni 727-le raadio teel kursiparanduse ja osutas siis praktikant George Walla-ce'ile, kes juba ta kõrvalistmele oli asunud. «George hoiab mul silma peal.»

«Okei.» Perry Yount lülitas oma peatelefonid välja ja läks naaberbrigaadi. Niisugust asja oli varemgi ette tulnud ja sellega saadi raskusteta hakkama. Perry Yount ja Keith olid aastaid koos töötanud. Nad teadsid, et võivad teineteist usaldada.

«George, hakka pilti meelde jätma,» ütles Keith enda kõr-1val istuvale praktikandile.

George Wallace noogutas ja nihkus radariekraanile lähemale. Ta oli umbes kahekümne viie aastane ja ligemale kaks aastat praktikal olnud. Enne seda oli ta Ühendriikide Õhu-jõududes aega teeninud. Wallace oli juba ilmutanud erksat, kiiret taipu ja võimet rasketes olukordades rahu säilitada. Nädala pärast pidi ta saama täieõiguslikuks dispetšeriks, kuigi sisuliselt oli ta juba praegu välja treenitud.

Keith laskis meelega American Airlines! BAC-400 ja ühe Nationali 727 teineteisele lähemale kui õigus. Ta oli valmis kiiresti korraldusi andma, kui vahemaa kriitiliseks muutub.

127

George Wallace tabas otsekohe olukorra ja hoiatas Keithi, kes vea parandas.

Seda laadi otsesed harjutused olid ainus kindel viis uue dispetšeri võimete hindamiseks. Samuti tuli praktikandile, kes ise ekraani taga oli ja raskustesse sattus, anda võimalus leidlikkust üles näidata ja olukorda iseseisvalt lahendada. Neil puhkudel oli juhendava dispetšeri ülesanne tegevusetult pealt vaadata, käed kramplikult rusikas, higi otsa ees. «Nagu ripuksid küüntega kiviseina peal,» oli keegi selle kohta kunagi öelnud. Vahelesegamise või ülevõtmise moment tuli äärmiselt täpselt valida: mitte liiga vara ega ka liiga hilja. Kui instruktor töö üle võttis, võis praktikant selle läbi igaveseks eneseusalduse kaotada ja potentsiaalselt hea dispet-šer oleks kaduma läinud. Kuid teisest küljest, kui instruktoril ei õnnestu õigel ajal üle võtta, võib selle tagajärjeks olla kohutav kokkupõrge õhus.

Juhendamisega kaasnevat riski ja vaimset lisapinget arvestades keeldusid mitmed dispetšerid praktikante võtmast. Nad vihjasid sellele, et teiste väljakoolitamise eest ei anta ametlikku tunnustust ega lisatasu. Veel enam, kui midagi viltu läheb, vastutab selle eest täiel määral juhendav dispetšer. Milleks endale nii palju muret ja kohustusi kaela võtta, kui selle eest midagi ei saa?

Keith seevastu oli näidanud end andeka instruktorina, kel jätkus ühtlasi pikka meelt praktikandi kasvatamiseks. Ja kuigi ka tema aeg-ajalt kannatas ja higistas, tegi ta seda tööd,

sest tundis end selleks kohustatud olevat. Sel hetkel oli ta oma õpilase hea edasijõudmise peale õigustatult uhke.

Jälle ütles Wallace rahulikult: «Mina suunaksin United Air Lines'i 284 paremale, kuni nende kõrgusevahe Mohaw-kiga piisavaks saab.»

Keith noogutas pead ja vajutas pöidlaga mikrofoninupule. «United Air Lines'i lennule 284, Washingtoni keskuselt. Pöörake paremale, kurss null-kuus-null.»

Kohe prõksus vastus. «Washingtoni keskus. Siin United Air Lines'i 284. Sain aru. Null-kuus-null.» Paljude miilide kaugusel, kõrgel heledas päikesepaistes läks võimas sale reaktiivlennuk sujuvalt ettenähtud pöörangusse. Reisijad tukastasid või lugesid. Radariekraanil hakkas pooletollise läbimõõduga helendav täpp, mis tähistas United Air Linesl 284, uues suunas liikuma.

Dispetšerisaali all eriruumis, kus mitmelt realt tasakesi pöörlesid magnetofonikettad, võeti see maa ja õhu vaheline

kõnelus lindile, et seda hiljem vajaduse korral maha mängida. Kõigi dispetšerisaali brigaadide kõik niisugused kõnelused võeti lindile ja hoiti alal. Aeg-ajalt mängiti mõned lin-did maha ja kuulati brigadiride poolt kontrolli mõttes läbi. Kui mõni töövõte osutus valeks, sai dispetšer sellest tingimata kuulda, aga ükski dispetšer ei teadnud kunagi, millal mõni tema lindistus analüüsimisele võetakse. Helisalvestus-ruumi uksele oli süngevõitu huumoriga kirjutatud Suur Vend kuulab pealt. Nii möödusid hommikutunnid.

Aeg-ajalt näitas ennast ka Perry Yount. Tema kontrolli all oli ikka veel kaks positsiooni ja oma brigaadi juures püsis ta parajasti nii kaua, kuni sai jooksvast liiklussituatsioonist ülevaate. Vististi jäi ta nähtuga rahule ja Keithi selja taga kulutas ta iga kord vähem aega kui naaberbrigaadis, kus nähtavasti tekkis mitmeid keerulisi probleeme. Keskhommikuks andis liikluspinge pisut järele, aga oli teada, et enne keskpäeva kasvab see uuesti. Varsti pärast kella pool ühtteist vahetasid Keith Bakersfeld ja George Wallace osad. Praktikant asus ekraani juurde, Keith kontrollis kõrvalt. Vahelesegamiseks ei olnud põhjust. Noor Wallace näitas üles taiplikkust ja kiiret reageerimist. Keith lubas endale kerget lõdvestumist, niipalju kui olukord seda võimaldas. Kümme minutit enne ühtteist tundis Keith vajadust tualettruumi minna. Paari viimase kuu vältel oli teda mitu puhku vaevanud kõhugripp ja ta kartis, et järjekordne hoog on tulemas. Ta viipas Perry Yountile ja teatas talle.

Brigadir noogutas. «Kas George'il läheb ladusalt?»

«Nagu veteranil,» ütles Keith küllalt valjusti, et George eda kuuleks.

«Ma pean silma peal,» lubas Perry. «Võid minna, Keith.»

«Tänan,»

Keith andis sektori žurnaali allkirja ja märkis üles oma lahkumise aja. Perry viskas žurnaali järgmisele reale oma nimetähed, võttes seega vastutuse Wallace'i kontrollimise eest enda peale. Samasugune protseduur pidi korduma paari minuti pärast, Keithi tagasitulekul.

Kui Keith Bakersfeld dispetšerisaalist väljus, uuris brigadir parajasti radariekraani, käsi kergelt George Wallace'i õlal.

Tualettruum, kuhu Keith suundus, asus ülemisel korrusel. Läbi jääklaasist akna tungis siiagi suvepäeva kirkust. Kui Keith oma toimingutega valmis sai ja oli ennast kraani all värskendanud, läks ta akna alla ja avas selle. Teda huvitas,

kas ilm on niisama kaunis kui hommikul tööletuleku ajal. Oli küll.

Hoone tagaküljes asuvast aknast paistsid teisel pool majandushoovi haljad aasad, puud ja põllulilled. Oli palavamaks läinud. Õhk oli täis putukate unist suminat.

Keith vaatas välja, tunnistades endale, et ei taha kuidagi rõõmsast päikesepaistest lahkuda ja alla süngesse dispetšerisaali tagasi minna. Talle meenus, et viimasel ajal oli tal varemgi niisuguseid meeleolusid olnud, võib-olla liigagi sageli, ja ta mõtles, et kui täiesti aus olla, siis ei peljanud ta mitte dispetšerisaali sünget hämarust, vaid sealseid vaimseid pingeid. Kunagi oli aeg, kus ta töö rõhuvad pinged, kui halastamatud need ka olid, teda iial ei koormanud.

Nüüd aga koormasid, ja vahetevahel tuli tal end teadlikult sundida, et neile vastu panna.

Sel ajal, kui Keith Bakersfeld mõtiskledes akna all seisis, lähenes üks Northwest Oriendi reaktiiv 727 Minneapolis-Saint Paulist tulles Washingtonile. Reisijatekabiinis kummardas stjuardess eaka meesreisija kohale. Mehe nägu oli tuhakarva. Ta oli nähtavasti kaotanud kõnevõime. Stjuardessi arvates oli tal olnud või parajasti oli südameatakk. Stjuardess tõttas meeskonnaruumi kaptenile teatama. Mõni hetk hiljem, saanud kaptenilt vastava korralduse, palus Northwesti esimene piloot Washingtoni õhuliikluse keskuselt eelismaandumise õigust ja kiirteenindamist Washingtoni Rahvuslikus Lennujaamas.

Mõnikord (ja praegugi) mõtles Keith, kui mitu aastat ta veel suudab oma puhuti väsivat aju tagant sundida. Ta oli viisteist aastat dispetšer olnud. Praegu oli ta kolmekümne kaheksa aastane.

Masendav oli teadmine, et selle ameti juures võis inimene juba neljakümne viie või viiekümneaastaselt osutuda vaimselt kurnatud raugaks, ent väärikalt väljateenitud pensionini jäi veel kümme või viisteist aastat. Paljudele õhuliikluse dispetšeritele kujunesid need viimased aastad ränkraskeks teekonnaks, mida neil lõpuni käia ei õnnestunudki.

Keith teadis nagu enamik ta ametivendigi, et õhuliikluse dispetšeri töö kurnav mõju inimorganismile oli juba ammu täheldatud fakt. Lennunduse arstide ametlikes toimikutes oli kuhjaga meditsiinilist tõestusmaterjali. Dispetšeritööga otseselt seostatavais haiguslugudes tuli ette kõrgenenud vererõhku, südameatakke, maohaavandeid, tahhükardiat, närvivapustusi,

130

pluss suur hulk kergemaid tõbesid. Väljapaistvad sõltumatud meedikud olid oma uurimistöödes niisuguseid tähelepanekuid kinnitanud. Üks neist kirjutas sõna-sõnalt nii: «Dispetšeri saatuseks on öösel tundide kaupa unetult voodis lebada ja imestada, kuidas kuradi päralt tal õnnestus hoida kõiki neid lennukeid üksteisele otsa kihutamast. Täna suutis ta katastroofi ära hoida. Aga kas tal homme niisama palju õnne on? Ja mõne aja pärast murdub ta kehaliselt või vaimselt, sageli nii kehaliselt kui vaimselt — sinna pole midagi parata.»

Toetudes niisugusele ja veelgi veenvamale informatsioonile, oli Riiklik Lennundusagentuur Kongressilt taotlenud dispejšerite pensioniea alandamist viiekümnenda eluaastani või kahekümne teenistusaastani. Nagu arstid kinnitasid, võrdusid need kakskümmend aastat neljakümne tööaastaga enamikul muudel tööaladel. Riiklik Lennundusagentuur hoiatas seaduseandjaid: küsimus puudutab ühiskondlikku julgeolekut. Pärast kahekümnendat teenistusaastat olid dispetšerid juba potentsiaalselt ohtlikud. Keith mäletas, et Kongress oli hoiatuse tähele panemata jätnud ja keeldunud vastavaid abinõusid rakendamast.

Hiljem oli presidendi poolt määratud komisjon dispetšerite pensioniea alandamise küsimust arutades veelgi pöidlaid keerutanud, ja RLA-d, mis tollal allus otse presidendile, oli kästud alla anda ja oma nõudmistest loobuda. Ametlikult oli seda tehtudki. Kuid nagu Keith ja kõik teised teadsid, polnud RLA Washingtoni ametnike isiklik arvamus muutunud. Nad ennustasid, et küsimus tõuseb uuesti üles pärast mõnd õhu-katastroofi või katastroofide seeriat, mille põhjuseks on dis-petšerite vaimne kurnatus, ning toob kaasa raevupuhangu ajakirjanduses ja avalikus arvamuses.

Keithi mõtted pöördusid jälle maaidülli juurde. Oli tõesti kaunis päev. Nurmed meelitasid, isegi kui neid tualettruumi aknast vaadata. Ta oleks tahtnud välja minna ja päikese käes tukkuma jääda. Aga ta ei saanud, ja midagi polnud parata. Tuleb dispetšerisaali tagasi minna. Ta läheb — ainult üks hetk veel.

'Northwest Orient 727 oli Washingtoni keskuse loal juba laskuma hakanud. Teised lennud madalamatel kõrgustel suunati kiiruga kõrvale või said käsu ohutus kaugusss tiirlema jääda. Järjest tihenevasse keskpäevasesse liiklusse õõnestati längus auk, mida mööda Northwest võis laskumist jätkata. 'Washingtoni Rahvusvahelise Lennujaama saabuva liikluse

131

kontrolli oli hoiatatud. Varsti, niipea kui Washingtoni keskus Northwesti üle annab, tuleb tal endal tegevusse astuda. Sel hetkel asus vastutus Northwesti lennu ja teiste naabruses asuvate lennukite eest Keithi naaber sektoril, selsamal sektoril, kus praegu ajutiselt oli ülevaatajaks Perry Yount.

"Mustkunstniku osavusega mahutati viisteist lennukit, mille kiiruste summa ulatus seitsme tuhande viiesaja miilini tunnis, mõne miili laiusse õhukoridori. Kuskil ei tohtinud kaks lennukit lähestikku sattuda ja Northwesti lend tuli kõigi nende vahelt õnnelikult alla tuua.

Niisuguseid olukordi juhtus mitu korda päevas. Halva ilmaga võis neid ette tulla mitu korda tunnis. Vahel langes mitu häireolukorda ajaliselt kokku, nii et dispetšerid pidid neid nummerdama — häireolukord üks, häireolukord kaks, häireolukord kolm.

Praeguses situatsioonis reageeris Perry Yount — külm ja võimekas, hääl rahulik — kogenud osavusega nagu alati. Koostöös kogu sektori brigaadiga koordineeris ta häireolu-korra protseduure, ikka rahulikult, häält tõstmata, nii et juhuslik pealtvaataja poleks osanud tema kõnetoonist üldse järeldada, et on tegemist häireolukorraga. Teised lennukid ei kuulnud, mida raadio teel teatati Northwestile, kellele oli antud korraldus eraldi lainepikkusele üle minna.

Kõik läks hästi. Northwesti lend püsis kindlalt kursil ja laskus aina. Mõne minuti pärast on häireolukord möödas.

Kogu sellest pingest hoolimata leidis Perry Yount aega vahetevahel koguni naaberpositsiooni juurde lipsata, millele ta tavalises olukorras oleks pühendanud kogu oma tähelepanu, ja seal George Wallace'it silmas pidada. Kõik näis hästi minevat, kuigi Perry teadis, et ta süda Keith Bakersfeldi tagasijõudmisel rahulikumaks jääks. Ta heitis pilgu dispetšerisaali ukse poole. Keithi polnud veel näha.

Keith seisis sel ajal ikka veel tualettruumi avatud akna all, vaatas Virginia maastikku ja mõtles Natalie peale. Ta ohkas. Viimasel ajal oli nende vahel olnud lahkarvamusi, mille motiiviks oli Keithi töö. Oli vaatepunkte, millest naine kuidagimoodi ei suutnud või ei tahtnud aru saada. Natalie muretses Keithi tervise pärast. Ta tahtis, et mees lennudispetšeri ametist loobuks ja valiks mõne muu ala, kuni tal veel mingil määral noorust jätkub ja tervis suuremalt osalt alles on. Praegu mõistis ta, et oli teinud vea, pihtides Natalie'le oma kahtlustest ja rääkides talle oma kolleegidest, keda ta oli näinud selle töö juures enneaegselt vananemas ja põdemas.

132

Natalie'1 hakkas hirm ja vist mitte ilmaasjata. Kuid oli rida asjaolusid, mille tõttu ametit nii lihtsalt ei saanud maha panna ega aastatepikkust väljaõpet ja kogemusi kõrvale heita, asjaolusid, millest Natalie'l — nagu arvatavasti kõigil naistel — raske oli aru saada.

Mariinsburgi kohal Lääne-Virginia osariigis, umbes kolmkümmend miili Washingtoni lennurnagistraali keskusest loode pool, seitsme tuhande jala kõrgusel läks parajasti neljaist-meline eralennuk Beech Bonanza lennuliinilt V 166 üle lennuliinile V 44. Väike Beech Bonanza, mida silma järgi ta liblikakujulisest sabast ära võis tunda, lendas 175-miilise tunnikiirusega Baltimore'i suunas. Lennukis oli Redferni perekond: majandusinsener-konsultant Irving Redfern, ta naine Merry ja nende kaks last — kümneaastane Jeremy ja üheksa-aastane Valerie.

Irving Redfern oli ettevaatlik, täpne inimene. Kuigi tänaste soodsate ilmastikutingimustega oleks ta võinud lennata visuaalsete lennureeglite järgi, oli ta siiski pidanud targemaks registreerida end lennuks mõõteriistadel. Startinud oma kodulennuväljalt

Charlestonist Lääne-Virginias, oli ta kogu aeg püsinud kindlaksmääratud lennuliinidel, hoides püsivalt kontakti õhuliikluse dispetšerteenistusega. Mõne hetke eest oli Washingtoni magistraalikeskus andnud talle uue kursi lennuliinile V 44. Kurss oli juba võetud ja ta magnetiline kompass, mis mõnda aega oli kergelt võbelnud, jäi nüüd kenasti paigale.

Redfernid lendasid Baltimore'i osalt Irving Redferni ametiasjade pärast, osalt lihtsalt meelelahutuseks, mille hulka kuulus õhtune perekondlik teatrikülastus. Sellal kui isa pühendas kogu tähelepanu lennuki juhtimisele, arutas ema lastega, mida nad Sõpruse lennujaamas lõunaooteks tellivad.

Washingtoni keskuse dispetšer, kelle käest Irving Redfern oma viimased instruktsioonid sai, oli George Wallace, peaaegu väljaõppinud praktikant, kes ikka veel Keith Bakersfeldi asendas. George oli Redfernide Beechcrafti radariekraanil õigesti määranud — see paistis seal heleda rohelise punktikesena, oli pisem ja liikus aeglasemalt kui enamik teisi lennukeid, mis praegusel hetkel enamasti kõik olid reisi-liinide reaktiivid. Kuid ükski naaber ei tikkunud Beechcraftile ohtlikult lähedale ja tema ümber näis olevat ohtrasti vaba õhuruumi. Sektori brigadir Perry Yount oli selleks ajaks jälle naaberpositsiooni juurde läinud. Ta aitas seal likvideerida

segaduse järelmõjusid, mida oli tekitanud kriitiline Northwest 727, kes ise juba õnnelikult Washingtoni Rahvusvahelise Lennujaama saabuva liikluse dispetšerile üle oli antud. Aeg-ajalt heitis Perry pilgu George'i poole ja küsis korraks: «Kas kõik on okei?» George Wallace noogutas, kuigi ta juba kergelt higistama hakkas. Keskpäevane liikluse tihenemine näis täna algavat varem kui tavaliselt.

Ilma et George Wallace'il või Perry Yountil või Irving Redfernil aimugi oleks olnud, joonistas samal ajal üks Rahvuskaardi Õhujõudude õppelennuk T-33 paar miili lennuliinist V 44 põhja pool rahulikult oma ringe. T-33 oli pärit Martini lennuväljalt Baltimore'i lähedalt ja seda piloteeris rahvuskaartlasest autoagent nimega Hank Neel.

Leitnant Neel, kes kohustuslike kursuste korras täiendas oma sõjalist väljaõpet, oli pilotaaživilumuste süvendamiseks üksiklennule saadetud. Kuivõrd tal oli kästud piirduda ainult kohaliku lennuga kindlaksmääratud tsoonis Baltimore'ist põhja pool, jäi lennuplaan registreerimata. Seepärast polnud Washingtoni magistraalikeskusel õhus olevast T-33-st aimugi. Sellest poleks veel midagi olnud, aga Neel oli õppusest tüdinud ja peale selle ka hooletu piloot. Kui ta oma õppereaktiiviga laisalt tiireldes aeg-ajalt välja vaatas, märkas ta küll, et oli õhumanöövreid harjutades lõunasse nihkunud, tegelikult oli aga kõrvalekaldumine hoopis suurem, kui ta arvata oskas. Ta oli juba nii kaugel lõunas, et Rahvuskaardi reaktiiv mõne minuti eest George Wallace'i radarikontrolli piirkonda sattus ja nüüd parajasti Leesburgis Wal-lace'i ekraanile ilmus — roheline punkt, pisut suurem kui Redferni perekonna Beech Bonanza. Vilunum dispetšer oleks jalamaid taibanud, mida see punkt endast kujutab. George aga, kellel muu liiklusega kibedasti tegemist oli, polnud uut määramata signaali veel märganud.

Asudes viieteist tuhande jala kõrgusel, otsustas leitnant Neel lõpetada oma lennuharjutuse mõne aerobaatilise numb' riga. Kaks sõlme, kaks aeglast ületiivapöörangut ja siis baasi tagasi. Ta viis T-33 järsku pöörangusse, tiirles siis veel mõnda aega ja tegi vastavalt elementaarsetele ohutuseeskirjadele kindlaks, et kõrgemal ega madalamal ei ole teisi lennukeid. Nüüd oli ta lennuliinile V 44 veelgi lähemal kui enne.

Kõige raskem on naisel mõista, mõtiskles Keith Bakersfeld edasi, et mees ei saa lihtsalt niisama vastutustundetult, mingi tuju pärast oma tööst loobuda, isegi kui ta tahaks.

Eriti veel, kui mees peab perekonda ülal pidama ja lapsi koolitama. Eriti kui töö, mida sa seni tegid, ja oskused, mida sa nii suure kannatlikkusega oled omandanud, ei anna sulle mingi muu ala jaoks sobivat ettevalmistust. Mõnelt ametipostilt riigiteenistuses võib töötaja vabalt

lahkuda ja oma vilumusi mujal rakendada. Lennudispetšer seda teha ei saa. Eratööstuses pole nende ametile mingit paralleeli ja keegi ei taha neid.

Sel viisil lõksu jääda — ja Keith mõistis, et seda see kõik just tähendaski — oli üks pettumus teiste pettumuste reas. Sinna hulka käis ka raha. Kui sa olid noor, teotahteline ja igatsesid kuuluda lennunduse sfääri, siis tundusid õhudispet-šerite palgamäärad rahuldavad või enam kui rahuldavad. Alles hiljem said sa aru, kui näruselt madal oli su palk võrreldes su töö kohutava vastutusega. Tänapäeva lennunduse kaks kõige kõrgemini kvalifitseeritud spetsialisti on piloot ja dispetšer. Ometi teenivad piloodid kolmkümmend tuhat dollarit aastas, sellal kui vanemdispetšer saavutab oma lae kümne tuhande juures. Ega keegi ei arvanud, et lendurid peaksid vähem teenima. Aga isegi lendurid, kes oma isekuse poolest kuulsad olid, leidsid, et õhuliikluse dispetšeritele tuleks maksta rohkem.

Erinevalt enamikust muudest tööaladest ei saanud õhudis-petšer kuigivõrd loota edutamise peale. Kõrgemaid juhtivaid kohti oli sel alal vähe. Nendeni jõudsid vaid üksikud õnneseened.

Ja ometi... kui sa just räpakas või hooletu ei olnud — ja niisuguseid inimesi ei leidunud dispetšerite hulgas juba nende töö iseloomu tõttu, polnud sul kuskile minna. Ja Keith otsustas, et järelikult pole ka temal kuskile minna. Ta peab uuesti Natalie'ga rääkima. On aeg, et ta sellega lepiks, tulgu mis tuleb, liiga hilja on midagi muuta. Selles eas polnud tal enam vähimatki kavatsust hädiselt mingit muud leivatee-nistust jahtima hakata.

Aga nüüd peab küll tagasi minema. Ta vaatas kella ja nentis süüdlaslikult, et oli juba peaaegu veerand tundi dis-petšerisaalist eemal olnud. Osa aega oli ta lihtsalt maha tukkunud. Seda tuli tema juures harva ette ja ilmselt oli põhjuseks rammestav suvepäev. Keith tõmbas tualettruumi akna kinni ja ruttas mööda koridori peasaali poole.

Kõrgel Fredericki krahvkonna kohal Marylandis viis leitnant Neel oma Rahvuskaardi T-33 horisontaalasendisse ja võttis otsekursi. Neel oli oma võrdlemisi pealiskaudse

135

kontrollvaatluse sooritanud ega olnud ühtki teist lennukit märganud. Alustades nüüd oma esimest sõlme ja aeglast ületiiva-pöörangut, viis ta õppereaktiivi sügavasse pikeesse.

Kohe dispetšerisaali astudes tajus Keith Bakersfeld, et töötempo oli endisega võrreldes kiirenenud. Hääled sumisesid valjemini kui ta väljumise hetkel. Dispetšerid olid nüüd liiga ametis, et pilku tõsta, mitte enam niisugused nagu hommikul, kui ta oma töökoha poole suundudes neist möödus. Keith viskas allkirja sektori žurnaali, märkis üles kellaaja ja asus siis George Wallace'i selja taha, et pilti mällu suruda ja lasta silmadel harjuda dispetšerisaali poolhämarusega, mis oli teravaks kontrastiks väljas valitsevale heledale päikesepaistele. «Hei!» pomises George Keithi saabumisel ja jätkas siis raadio j ühiste andmist. Mõne hetke pärast, kui Keithil on pilt käes, vahetab ta George'i välja ja istub tema toolile. Keith arutas endamisi, et George'ile oli vist päris kasulik natukeseks ajaks omapead jääda. See tõstab ta eneseusaldust. Ka Perry Yount oli naabersektorist Keithi tagasitulekut märganud.

Keith uuris radaroskoopi ja sellel liikuvaid valgus-punkte — lennukite «märke», mida George oli määranud ja siis väikeste lipikutega ekraanil tähistanud. Talle hakkas kohe silma määramata heleroheline punkt. Ta küsis Georgellt teravalt: «Mis liikleja see on Beech Bonanza 403 juures?»

Leitnant Neel oli oma esimese sõlme ja aeglase ületiiva-pöörangu sooritanud. Seejärel oli ta uuesti viieteistkümne tuhande jala kõrgusele tõusnud ja asus ikka veel Fredericki krahvkonna kohal, ainult natuke kaugemal lõunas. Ta viis T-33 horisontaali, pööras siis nina järsku alla ja sööstis teise sõlme.

«Mis teine liikleja? ... » George Wallace'i pilk jälgis Keithi oma radaroskoobil. Tal jäi hing kinni. «Issand jumal!» hüüatas ta siis lämmatatud häälel.

Üheainsa kärme liigutusega rabas Keith peatelefoni George'ilt ära ja lükkas ta õlaga kõrvale. Ta lülitas vajaliku lainepikkuse sisse ja surus saatenupu alla. «Beech Bonanza NC-

403. Siin Washingtoni keskus. Teist vasemal on määramata liikleja. Tehke kohe pööre paremale!»

Rahvuskaardi T-33 oli nüüd oma pikee kõige sügavamas punktis. Leitnant Neel tõmbas juhise tagasi ja alustas täie

136

gaasiga kiiret järsku tõusu. Otse tema kohal asus pisike Beech Bonanza Irving Redferni ja tema perega, pidades kindlalt kurssi lennuteel V 44.

Dispetšerisaalis jälgisid nad ... hinge kinni pidades .. « vaikides... kogu südamest palvetades, kuidas kaks helendavat rohelist punkti teineteisele lähenevad.

Läbi atmosfäärihäirete praksus raadio. «Washingtoni keskus. Siin Beech... »

Saade katkes äkki.

Irving Redfern oli majandusinsener-konsultant. Ta oli kompetentne amatöör piloot, mitte elukutseline. Elukutseline tsiviillendur oleks Washingtoni keskuse raadiosõnumi peale lennuki jalamaid järsku parempoolsesse pöörangusse viinud. Ta oleks tajunud Keithi hääles erutust ja oleks aega viitmata tegutsenud — kallet korrigeerimata, sõnumi vastuvõtmist kviteerimata, ja jätnud küsimused hiljemaks. Elukutseline piloot poleks hoolinud mingitest vähematest ebamugavustest ja mõelnud vaid, kuidas kõige kiiremas korras pääseda ähvardavast ohust, millele keskuse raadiosõnum kahtlematult osutas. Tema poolest oleks taga reisijatesalongis võinud kuum kohv maha läigatada, toit taldrikuilt lennata, isegi kergemaid vigastusi juhtuda. Hiljem oleksid tulnud kaebused, vabandused, süüdistused, võib-olla oleks Tsiviillennunduse Nõukogu isegi juurdluse korraldanud. Kuid keskmisegi vedamise korral oleksid inimesed ellu jäänud. Kiire tegutsemine oleks seda taganud. See oleks päästnud ka Red-ferni perekonna.

Elukutseliste pilootide juures arendab treening ja harjumus välja kiired kindlad refleksid. Irving Redfernil need puudusid. Ta oli täpsust armastav teadlasetüüp, kes oli harjunud enne tegutsemist järele mõtlema ja ettenähtud protseduure korrektselt täitma. Ta esimeseks mõtteks oli kvitee-rida Washingtoni keskuse raadiosõnumi vastuvõtmist. Sellega raiskas ta ära kaks või kolm sekundit, kogu tema käsutusse jäänud aja. Rahvuskaardi T-33, mis oma sõlme madalaimast punktist ülespoole sööstis, rammis Redferni Beech Bonanzat vasakult küljelt, lõigates eralennuki vasaku kandepinna üheainsa läbilõikava metallikriiksatusega maha. Ise surmavalt haavatuna kihutas T-33 veel natuke aega ülespoole, kusjuures ta esiosa tükkideks lagunes. Juhtunust vaevalt aru saades — ta oli teist lennukit näinud ainult sekundi murdosa vältel — katapulteerus leitnant Neel ja jäi ootama

137

langevarju avanemist. Sügaval tema all langes juhitavuse kaotanud ja sõgedalt pöörlev Beechcraft Bonanza Redferni perekonnaga maa poole.

Värisevi käsi püüdis Keith veel kord raadioühendust saada. «Beech Bonanza NC-403. Siin Washingtoni keskus. Kas kuulete?»

Keithi kõrval liigutas George Wallace hääletult huuli. Ta oli näost valge.

Õudusega jälgisid nad, kuidas punktid radaroskoobil kokku jooksid, äkki helendavaks õieks lahvatasid ja siis tuhmusid.

Taibates, et midagi on lahti, oli Perry Yount nende juurde tulnud. «Mis on?»

Keithi suu oli kuiv. «Meil oli vist õhukokkupõrge.»

Just siis see juhtuski: kostsid painajalikud hääled, mida pealtkuulajad parem kuulda poleks tahtnud ja mida hiljem võimatu oli mälust kustutada.

Pöörleva, hukkumisele määratud Beech Bonanza juhiistmel vajutas Irving Redfern võib-olla tahtmatult, võib-olla viimase meeleheitliku lootusega oma mikrofoni saatenupule ja hoidis seda all. Raadio töötas veel.

Washingtoni keskuses kuuldi seda lauavaljuhääldajast, mille Keith oli sisse lülitanud, kui ta oma häiresõnumit alustas. Algul kostis tugevaid atmosfäärilisi raginaid, millele kohe

järgnesid läbilõikavad, meeletud, verd tarretama panevad karjed. Dispetšerid saalis tõstsid pead. Lähemalolijad kahvatasid. George Wallace nuuksus hüsteeriliselt. Naabersektori-test jooksis kohale vanembrigadire. Äkki kõlas selgelt läbi karjete üksainus hääl — hirmunud, meeleheitlik, anuv. Algul polnud iga sõna arusaadav. Alles hiljem, kui viimane saade lindilt maha mängiti ja seda palju kordi korrati, õnnestus sõnad viimaks kokku panna ja kindlaks teha, et see oli üheksa-aastase Valerie Redferni hääl.

«Ema! Isa!... Tehke midagi! Ma ei taha surra ... Oh armas Jeesus, ma olin hea laps... Palun, ma ei taha... »

Siis tuli saate halastav lõpp.

Beech Bonanza kukkus rusudeks ja põles ära Lisboni küla Jahedal Marylandis. Nelja laiba jäänused olid äratundmatud ija maeti ühishauda.

Leitnant Neel maandus langevarjuga elusalt ja tervelt viie miili kaugusel.

138

Kõik selle tragöödiaga seotud kolm dispetšerit — George Wallace, Keith Bakersfeld ja Perry Yount kõrvaldati juurdluse ootel jalamaid ametiülesannete täitmiselt. Hiljem tunnistati praktikant George Wallace vormiliselt süütuks, kuna ta õnnetuse ajal ei olnud veel täieõiguslik dispetšer. Sellest hoolimata vallandati ta riigiteenistusest ja ta kaotas jäädavalt õiguse õhudispetšeriteenistuses töötamiseks.

Kogu vastutus langes noorele neegerbrigadirile Perry Yountile. Uurimiskomisjon, kes päevade ja nädalate kaupa magnetofonilinte maha mängis, tõendusmaterjali uuris ja vaagis otsuseid, mida Yount ise oli pidanud langetama pingeolukorras mõne sekundi vältel, leidis, et ta oleks pidanud kulutama vähem aega Northwest 727 häireolukorrale ja püsivamalt jälgima George Wallace'it Keith Bakersfeldi äraolekul. Asjaolu, et Perry Yount tegi sel ajal kahe mehe tööd, millest ta oleks võinud keelduda, kui ta vähem vastutulelik oleks olnud, tunnistati ebaoluliseks. Yount sai käskkirjaga karistada ja teda alandati ametiastmes.

Keith Bakersfeld mõisteti täielikult õigeks. Uurimiskomisjon rõhutas suure püüdlikkusega, et Keith oli palunud end ajutiselt tööülesannetest vabastada, et ta palve oli põhjendatud ja et ta ennast välja ja sisse kirjutades oli kõiki määrusi täitnud. Pealegi oli ta kohe pärast tagasijõudmist märganud õhukokkupõrke ohtu ja püüdnud seda vältida. Kuigi tal edu ei olnud, sai ta kiire mõtlemise ja tegutsemise eest komisjonilt kiita.

Keithi äraoleku kestvuse küsimus ei tulnud algul üldse päevakorrale. Alles uurimise lõpul, mõistes, millise pöörde asjad Perry Younti suhtes ähvardavad võtta, püüdis Keith ise seda küsimust üles tõsta ja suurema osa süüst enda peale võtta. Tema taotlusse suhtuti lahkelt, aga oli selge, et uurimiskomisjon pidas seda rüütellikuks žestiks ja mitte enamaks. Niipea kui tema ürituse mõte selgeks sai, jäeti tema tunnistus täielikult välja. Komisjoni lõpparuandes tema vaheleastumisele üldse ei viidatudki.

Rahvuskaardi Õhujõudude iseseisev uurimiskomisjon esitas tõendeid leitnant Neeli vastu, kes omalt poolt oli süüdi kooletuses, kuivõrd ta ei püsinud Middletowni lennuväebaasi tsoonis ja sattus seetõttu oma T-33-ga lennuliini V 44 lähedusse. Et aga tema tegelikku positsiooni ei olnud võimalik lõplikult kindlaks teha, loobuti süüdistuse esitamisest. Leitnant müüs autosid nagu ennegi ja käis nädalalõppudel lendamas.

Uurimiskomisjoni lõppotsusest kuuldes sai brigadir Perry

139

Yount närvivapustuse. Ta viidi psühhiaatriahaiglasse. Mees paistis juba paranemas olevat, kui keegi tundmatu isik saatis talle trükitud bülletääni, mille väljaandjaks oli üks California parempoolne opositsiooniline rühmitus, kes muu hulgas võitles ka neegrite kodanikuõiguste vastu. Bülletäänis leidus Redfernide tragöödia kohta õelalt erapoolik kirjutis. Seal kujutati Perry Younti ebakompetentse käpardliku tainapeana, kes suhtub ükskõikselt oma kohustustesse ja kellele Redferni perekonna surm midagi ei loe. Bülletäänis väideti, et kogu see õnnetusjuhtum peaks olema õppetunniks «härdasüdamelistele liberaalidele», kes aitavad

neegreid vastutusrikastele ametikohtadele, mille jaoks neil ei jätku vaimseid võimeid. Öhudispetšeriteenistusele soovitati «maja neegritest puhtaks teha, enne kui niisugused juhtumid korduvad».

Igal muul ajal oleks nii intelligentne inimene nagu Perry Yount bülletääni peale õlgu kehitanud ja seda maniaki vaimusünnituseks pidanud, mida see ka oli. Kuid nüüdses seisundis tabas teda pärast kirjutise lugemist uus haigushoog ja ta olekski ehk määramata ajaks ravile jäänud, kui Riiklik Atestatsioonikomisjon poleks keeldunud tema haiglaarveid tasumast, väites, et Younti vaimsed häired ei ole tekkinud riigiteenistuses olles. Yount kirjutati haiglast välja, aga ei tulnud enam dispetšeriteenistusse tagasi. Nagu Keith Bakersfeld viimati kuulis, töötas ta kuskil Baltimore'i rannabaaris ja jõi kõvasti.

George Wallace kadus silmapiirilt. Käisid kuuldused, et endine dispetseriteenistuse praktikant olevat uuesti sõjaväkke astunud — seekord küll jalaväkke, mitte õhujõududesse, ja et tal olevat nüüd suuri pahandusi sõjaväepolitseiga. Kuulujuttude järgi tikkuvat Wallace ühtelugu rusikaid kasutama ja märatsema, kusjuures ta endale nagu meelega kehalist karistust kaela tõmbavat. Kinnitust need kuulujutud ei leidnud.

Mis puutub Keith Bakersfeldi, siis tema elu näis mõnda aega jätkuvat endist viisi. Kui komisjon oma uurimise lõpetas, lubati ta jälle tööle tagasi. Ta kvalifikatsioon ja riigiteenistuse arnetijärk jäid endiseks. Ta töötas uuesti Leesbur-gis. Kolleegid mõistsid hästi, et niisugune kurb õnnetus oleks sama hästi võinud tabada neid endid ning olid sõbralikud ja kaastundlikud. Töö läks alguses päris rahuldavalt.

Pärast nurjunud katset seda küsimust uurimiskomisjoni ees üles tõsta ei pihtinud Keith kellelegi, isegi mitte Natalie'le, et ta tol saatuslikul päeval tualettruumis oli logelnud.

140

Aga teadvusest õnnestus tal oma saladust vaid haruharva välja lülitada.

Kodus suhtus Natalie temasse arusaamise ja hellusega nagu alati. Ta mõistis, et Keith on elanud üle raske hingelise vapustuse, millest toibumiseks kulub hulk aega, ja ta katsus mehe meeleolusid arvestada: juttu ajada või lõbus olla, kui Keithil selleks tuju oli, vaikida, kui mees seda eelistas. Omavahel olles tegi Natalie ka poistele, Brianile ja Theole vaikselt selgeks, miks neil tuleb isa vastu väga tähelepanelik olla.

Asja mõistusega võttes nägi ja hindas Keith kõike seda, mida naine teha püüdis. Ta meetod oleks lõpuks võinud vil-jagi kanda, kui poleks olnud üht ületamatut takistust: õhu-dispfctšer vajab und, Keith aga magas vähe, mõnel öösel ei uinunud ta üldse. Ja kui ta uinus, kummitas teda unes pidevalt Washingtoni keskuse dispetšerisaal, kus ta elas uuesti üle õhukatastroofieelseid hetki... valgustäppide kokkusulamist radariekraanil... oma viimast meeleheitlikku raadio-sõnumit... karjeid, väikese Valerie Redferni häält...

Vahel tuli selles unenäos ette variatsioone. Kui Keith tahtis radariekraani juurde minna, et George Wallace'ilt pea-telefoni haarata ja hoiatussõnumit edasi anda, ei kuulanud ta jalad sõna ja liikusid vaid lootusetu aeglusega, nagu oleks ta tammunud sügavas poris. Meeleheitlikult hoiatas mõistus: kui ta end ainult vabalt liigutada saaks, jääks tragöödia sün-dimata ... Kuigi ta keha kõigest väest pingutas ja võitles, jõudis ta alati liiga hilja kohale. Mõnikord sai ta peatelefoni kätte, kuid hääl tõrkus. Ta teadis, et kui ta suudaks sõnu välja öelda, piisaks hoiatusest ja olukord oleks päästetud. Ta mõte töötas palavikuliselt, kopsud ja kõri olid pingul, kuid häält ei tulnud.

Aga hoolimata muudest erinevustest lõppes unenägu alati ühtemoodi — Beech Bonanza viimase raadiosõnumiga, mida ta uurimise käigus magnetofonilindilt nii palju kordi üle oli kuulanud. Ja pärast lebas ta magava Natalie kõrval ärkvel, mõeldes, meenutades, soovides võimatut — muuta minevikus toimunud sündmuste kulgu. Pärast seda hoidus ta magama jäämast, võitles une vastu, et unenäo ahistavat piina mitte £nara uuesti läbi elada.

Just nende öötundide üksinduses tuletas südametunnistus talle meelde magistraalikeskuse tualettruumis varastatud, raisatud minuteid, otsustavaid minuteid, kus ta oleks võinud töö

juurde tagasi minna, kuhu ta oleks pidanud minema, aga laiskusest ja enesearmastusest ometi ei teinud seda. Keith teadis — aga teised ei teadnud —, et tegelik vastutus Redfernide

141

perekonna tragöödia eest lasub temal, mitte Perry Yountil. Perry oli olnud olukorra ohver, vormiline märter. Perry oli olnud Keithi sõber, oli sel päeval uskunud, et Keith kohusetundest nii ruttu dispetšeriruumi tagasi tuleb kui võimalik. Ent Keith, teades, et ta sõber töötab kahel positsioonil, mõistes, mida kahekordne koormus talle tähendab, oli ära olnud kaks korda kauem kui vaja ja oli Perry reetnud, nii et lõpuks seisis Keithi asemel süüpingis Perry Yount.

Keithi asemel sai ohvritalleks Perry.

Aga kuigi Perryle oli ränka ülekohut tehtud, oli ta vähemalt elus. Redfernide perekond oli surnud. Surnud, sest Keith oli vaimselt vedelema jäänud, päikesepaistel oma mõtteid heietanud, jättes väheste kogemustega praktikandi liiga kauaks vastutama töö eest, mis tegelikult kuulus Keithile ja milleks Keith paremat ettevalmistust omas. Oli väljaspool kahtlust, et kui ta oleks varem tagasi tulnud, oleks ta piraat-likku T-33 märganud ammu enne, kui see Redfernide lennukile läheneda jõudis. See oli vastuvaidlematu: tagasi tulles oli ta seda märganud — kuid liiga hilja, et sellest enam kasu oleks olnud.

Ikka ringiratast... üks öö teise järel... keerutas Keith seda mõtet nagu käsikivi, piinas ennast, kahetses ja mõistis hukka, kuni tülgastuseni. Lõpuks jäi ta täiesti kurnatult magama, tavaliselt selleks, et sedasama unes näha ja uuesti ärgata.

Mälestus Redfernide perekonnast saatis teda mitte ainult öösel, vaid ka päeval. Irving Redfern, tema naine ja lapsed hakkasid teda kummitama, kuigi ta polnud neid iial tundnud. Tema enda tervete ja rõõmsate laste Briani ja Theo juuresolek tundus elava etteheitena. Ja seegi, et ta ise elas ja hingas, oli otsekui süüdistus.

Magamata ööd ja vaimne rahutus andsid ta töös varsti tunda. Ta reageeringud olid aeglased, otsused ebakindlad. Paaril korral kaotas Keith pingelises olukorras «pildi» ja teised pidid teda abistama. Hiljem taipas ta, et tal oli hoolikalt silma peal hoitud. Kogemuste põhjal teadsid ülemused, mis juhtuda võib, ja olid niisuguste depressiooniilmingutega mõnel määral arvestanud.

Sellele järgnesid omavahelised sõbralikud vestlused kõrgemate ülemuste kabinettides, mis aga mingeid tulemusi ei andnud. Hiljem viidi Keith Washingtoni soovitusel ja ta enda nõusolekul üle Idarannikult Kesk-Läände — Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama kontrolltorni teenistusse. Loodeti, et

143

kohavahetus avaldab soodsat mõju. Omajagu inimlikkust ilmutav bürokraatia teadis, et Lincolni lennujaama ülem on Keithi vanem vend. Loodeti, et võib-olla avaldab ka Mel Bakersfeld rahustavat mõju. Kuigi Natalie Marylandi armastas, nõustus ta nurinata üle kolima. Kuid kõik need lootused purunesid.

Keithi süütunne ei kadunud, ei kadunud ka unenäod, mis pigem süvenesid, võtsid teise kuju, kuid jäid oma põhiolemuselt alati samaks. Magada suutis ta ainult unerohu abil, mida talle Meli arstist sõber välja kirjutas.

Osaliselt sai Mel venna probleemist aru, aga mitte täiesti. Siiani hoidis Keith Leesburgi tualettruumi saladust üksnes enda teada. Mel, kes mõnda aega Keithi allakäiku oli jälginud, soovitas tal psühhiaatri poole pöörduda, kuid Keith keeldus. Ta mõttekäik oli lihtne. Milleks otsida oma süü sisustamiseks mingit imerohtu, mingit rituaalset posimist, kui süü on tõeline, kui miski taevas, maa peal ega kliinilises psühhiaatrias seda iial muuta ei saa?

Keithi masendus süvenes, kuni isegi Natalie paindlik loomus ta 'tujude vastu mässu tõstis. Kuigi ta teadis, et Keith halvasti magab, ei olnud tal tema unenägudest aimu. Ühel päeval, küsis ta kannatamatu vihaga: «Kas me peame nüüd elu lõpuni takust särki kandma? Kas enam nalja teha ja naerda ei tohigi, nagu vanasti? Kui sa niimoodi jätkata kavatsed, siis võta küll üht asja arvesse — Theod ja Brianit ma niisuguse õnnetuse keskel üles kasvada ei lase.»

Kui Keith selle peale ei vastanud, jätkas Natalie: «Ma olen sulle juba ennegi öelnud: meie enda elu, meie abielu ja lapsed on palju tähtsamad kui sinu töö. Kui sul niisugune töö nüüd üle jõu käib — ja mis seal imestada, kui see nii nõudlik on —, siis loobu sellest kohe ja otsi midagi muud. Ma tean, mida sa selle peale tavatsed öelda: raha saab vähem ja su pension läheb kaduma. Aga on veel tähtsamaid asju, küll me kuidagi toime tuleme. Ma kannatan kõik raskused välja, mis sa mulle turjale laod, Keith Bakersfeld, ja võib-olla ma virisen natuke, aga mitte eriti, sest hullemat kui meie praegune elu ei või enam olla.» Tal oli nutt kurgus, kuid suutis siiski Ksada: «Ma hoiatan sind, ma ei talu seda enam. Kui sa kavatsed niimoodi jätkata, siis tuleb sul seda võib-olla üksinda teha.»

See oli ainus kord, kus Natalie oli vihjanud nende abielu purunemise võimalusele. See oli ka esimene kord, kus Keith enesetappu kaaluma hakkas.

Hiljem mõte küpses ja kujunes otsuseks.

143

Hämarusse vajunud garderoobi uks avanes. Kostis lüliti plõksatus. Keith oli uuesti tagasi Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama kontrolltornis ja pilgutas laelambi halastamatus valguses silmi.

Järjekordne dispetšer astus sisse, et omakorda pausi pidada. Keith pani puutumata jäänud võileivad kappi, lukustas ukse ja hakkas radariruumi poole tagasi minema. Teine mees vaatas talle uudishimulikult järele. Kumbki ei öelnud sõnagi.

Keithi huvitas, kas häireolukord seoses Õhujõudude KC-135-ga, kellega oli katkenud raadioühendus, on juba möödas. Võimalik, et on; võimalik, et lennuk on koos meeskonnaga õnnelikult maandunud. Ta lootis seda. Ta oleks tahtnud, et täna öösel kellelgi kuskil ka hästi oleks läinud.

Kui ta sisse astus, katsus ta uuesti, kas O'Hagani võõrastemaja võti on ikka taskus. Varsti läheb tal seda vaja.

4

Sellest oli peaaegu tund aega möödas, kui Tanya Livingston reisijatehoone keskmises fuajees Mel Bakersfeldist lahkus. Kuigi vahepeal oli nii mõndagi juhtunud, oli tal ikka veel hästi meeles, kuidas nende käed lifti juures kokku olid puutunud ja millise tooniga Mel oli öelnud: «See annab mulle ettekäände sind täna õhtul uuesti üles otsida.»

Tanya lootis südamest, et Mel seda samuti mäletab ja — kuigi ta teadis, et Mel linna peab minema — enne äraminekut tema juurest läbi astub.

Meli iseendast täiesti tarbetuks «ettekäändeks» oli soov lähemalt kuulda asjaolust, mille pärast Tanyale kohvikusse sõna oli saadetud. «Reisil kaheksakümmend on jänes,» oli Trans America brigadir talle öelnud. «Teid kutsutakse, ja niipalju kui mina aru saan, on tegemist hulluga.»

Juba oli selgunud, et brigadiril oli õigus.

Tanya oli uuesti Trans America kassade taguses väikeses salongis, kus ta mõne aja eest meeleheitele viidud kassa-ametnikku Patsy Smithi oli lohutanud. Kuid nüüd oli Patsy Smithi asemel Tanya ees väike vana daam San Diegost.

«Te olete seda ennegi teinud,» ütles Tanya. «Eks ole?»

«Olen küll, kallis laps. Päris mitu korda.»

Väike vana daam oli end mõnusasti toolile puhkama seadnud, käed kombekalt süles risti ja pitstaskurätt edevalt peos. Tal oli seljas tipp-topp must kostüüm ja vanamoeline kõrge

kaelusega pluus ning välimuse järgi oleks ta võinud olla mõni vanavanaema kirikuteel. Aga selle asemel oli ta tabatud hoo-is Los Angelese ja New Yorgi vahel seadusevastaselt ilma iletita sõitmas. Tanya oli kunagi ühest raamatust lugenud, t jäneseid tuli ette juba seitsesada aastat enne meie ajaarva-list foiniiklaste laevadel, mis idapoolset Vahemerd kündsid. eolt tabatuid karistati tol ajal piinarikka surmaga — täis-asvanutel lasti soolikad välja ja lapsed põletati elusalt ohvrikividel.

Sellest ajast peale olid karistusmäärad alanenud, jäneste hulk aga mitte.

Tanya arutles endamisi, kas keegi väljaspool lennukompaniide ametnike kitsast ringkonda üldse teab, millise epideemilise ulatuse piletita reisimine on saavutanud sellest ajast, kui reaktiivlennukite kasutuselevõtt lennunduse tempot ja reisijatekoormust märgatavalt suurendas. Tõenäoliselt mitte. Lennukompaniid tegid omalt poolt kõik, et see teatavaks ei aaks, kartes faktide ilmsikstulekuga endale veel hulgaliselt tasuta sõitjaid juurde saada. Kuid ometi leidus inimesi, kes taipasid, kui lihtne see kõik on, ja nende hulgas oli väike vana daam San Diegost.

Ta nimi oli mrs. Ada Quonsett. Selle oli Tanya sotsiaalkindlustuse kaardilt järele vaadanud. Kahtlemata ei oleks mrs. Quonsett vahele jäänud ja ta oleks New Yorki jõudnud, kui ta poleks teinud üht viga. Viga oli selles, et ta usaldas oma saladuse kohanaabrile, kes omakorda rääkis stjuardessile. Stjuardess kaebas kaptenile, kes raadio teel ette teatas ja Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas ootasid juba piletikontrolör ja julgeolekutöötaja, et teda lennukist maha tõsta. Ta toodi Tanya juurde, kes reisijateteenistuse operatiivsek-etärina oli kohustatud tegelema jänestega, niipalju kui ennukompaniidel neid tabada õnnestus.

Juba harjumuseks muutunud liigutusega silus Tanya oma kitsast hästiistuvat vormiseelikut. «Olgu,» ütles ta. «Ma arvan, et teil oh targem kõik ilusti ära rääkida.»

Vanamutike sättis peos pitstaskurätti ja võttis selle pisut eistmoodi kätte. «Jah, teate, ma olen lesk ja mu abielus tütar elab New Yorgis. Vahel hakkab mul üksinda igav ja la tahaksin talle külla minna. Siis võtan kätte, sõidan Los Angelesse ja lähen mõne New Yorgi lennuki peale.»

«Niisama lihtsalt? Ilma piletita?»

Mrs. Quonsett näis olevat šokeeritud. «Aga kallis laps, mul polnud ju võimalik piletit osta. Ma saan sotsiaalhoolekande abiraha ja pisikest pensioni, mis mu kadunud mees

145

mulle jättis. Kõik, mis ma endale lubada võin, on bussipilet San Diegost Los Angelesse.»

«Nii et bussisõidu eest te siis ikka tasute?»

«Jah, muidugi. Greyhoundi bussiliinidel on väga ranged töötajad. Ükskord ma võtsin pileti ainult esimese peatuseni ja tahtsin edasi sõita. Aga sõitjaid kontrollitakse igas linnas ja bussijuht nägi ära, et mul pole õige pilet. Nad käitusid väga inetult. Lennukompaniide rahvast ei saa nendega mitte võrreldagi.»

«Mind huvitab väga, miks te San Diego lennujaama ei kasuta,» ütles Tanya.

«Vaadake, kallis laps, seal tuntakse mind.»

«Tahate öelda, et teid on San Diegos tabatud?»

Väike vana daam langetas pea. «Jah.»

«Kas te olete ka teiste kompaniide lennukitel jänest sõitnud? Peale meie omade?»

«Jah, muidugi. Aga Trans America meeldib mulle kõige rohkem.»

Hädavaevalt suutis Tanya naeru tagasi hoida. Ta pidi end tublisti pingutama, sest nende vestlus kõlas väga sedamoodi, nagu oleks jutt nurga peal poes käimisest. Kuid laskmata seda oma näoilmest välja paista, küsis ta: «Miks teile siis Trans America meeldib, mrs. Quonsett?»

«Vaadake, New Yorgis on neil alati nii mõistlikud inimesed. Kui ma olen nädala või paar tütre juures olnud ja hakkan koju tahtma, lähen ma lennukompanii kontorisse ja räägin neile kõik ära.»

«Räägite neile tõtt? Et te ilma piletita New Yorki lendasite?»

«Jah, muidugi, kallis laps. Nad küsivad mu käest kuupäeva ja reisi numbrit — ma kirjutan selle alati üles, et meelest ära ei läheks. Siis vaatavad nad mingitest paberitest järele.»

«Lennužurnaalist,» ütles Tanya. Talle hakkas juba tunduma, et see jutuajamine toimub unes ja mitte ilmsi.

«Jah, kallis laps, eks nii seda vist nimetatakse.»

«Palun rääkige edasi.»

Väike vana daam tegi üllatunud näo. «Ega rohkem polegi rääkida. Pärast saadetakse mind lihtsalt koju. Tavaliselt samal päeval, mõne teie lennukiga.»

«Ja see on kõik? Kas muud midagi ei öelda?»

Mrs. Quonsett naeratas lahkelt, otsekui kirikla teeõhtul. «Jah, vahest saan natuke noomida. Mulle öeldakse, et olen pahandust teinud ja et nii enam ei tohi. Aga mis see mulle ikka teeb.»

146

«Jah,» ütles Tanya. «Teile ei tee see tõesti midagi.»

Uskumatuna näis Tanyale just see, et kõik oli ilmselt tõsi. Nagu kompaniidele teada oli, juhtus seda sageli. Jänes tuli lihtsalt lennukisse — seda sai teha väga mitmel viisil — istus vaikselt kohale ja jäi lennuki väljumist ootama. Kuni ta esimese klassi salongist eemale hoidub, kus reisijaid on lihtne identifitseerida, ja kui reis pole täielikult välja müüdud, on avastamise võimalus väike. Tõsi küll, stjuardessid loevad pead üle ja tulemus võib väravakontrolöri andmetest lahku minna. Sel juhul hakatakse jänese pardalolekut aimama, kuid vastutaval kontrolöril jääb nüüd valida kahe võimaluse vahel: kas lasta lennukil ära sõita ja märkida žurnaali, et reisijate ja piletite arv ei klapi, või kontrollida kõigi pardal-viibijate piletid üle.

Piletite ülekontrollimine, kui seda teha otsustatakse, võtab vähemalt pool tundi. Vahepeal aga kasvavad kuue miljoni dollarilise reaktiivlennuki seisukulud peadpööritavalt. Väljumisgraafik ja sõiduplaan kogu marsruudil paisatakse segi. Reisijad, kel on vaja ümber istuda või määratud ajaks kohale jõuda, muutuvad kärsituks ja tigedaks, kuna komandör, kes tingimata tahab lennugraafikust täpselt kinni pidada, vahib kontrolöri nagu marus härg. Ent kontrolöril tuleb arvestada ka võimalust, et ta ise on eksinud, ja kui tal tagatipuks veel lennuki kinnipidamiseks mõjuvat põhjust pole ette tuua, saab ta oma piirkonna transpordiülemalt hiljem paraja sauna. Lõpuks, isegi kui jänes peaks leitama, oleksid kahjud nii dollarite kui hea läbisaamise osas kaugelt suuremad kui üheainsa inimese prii lennukisõidu kulud.

Seega valivad lennukompaniid tavaliselt ainsa mõistliku tee: sulgevad uksed ja saadavad lennuki minema.

Tavaliselt asi sellega lõpebki. Kui lennuk kord juba õhus on, pole stjuardessidel enam mahti pileteid kontrollida ja reisi lõpul poleks reisijad sellise viivituse ja tülitamisega enam kuidagi nõus. Jänes jalutab rahulikult ja takistamatult minema.

See, mida väike vana daam tagasisõidu kohta Tanyale jutustas, oli samuti õige. Lennukompaniid on seisukohal, et piletita reisimist ei tohi ette tulla, ja kui tuleb, siis on see nende enda süü. Samadel alustel võtavad kompaniid enda kanda ka vastutuse jäneste lähtepunkti tagasitoimetamise eest, ja küna muud võimalust nende transportimiseks ei ole, sõidavad seaduserikkujad tagasi täieõiguslike reisijatena, beid teenindatakse tavalises korras, mille hulka kuulub ka toitlustamine lennu ajal.

147

«Teie olete ka kena inimene,» ütles mrs. Quonsett. «Ma näen alati näost ära, mis inimesega mul tegemist on. Aga te olete palju noorem kui teised siin kompaniis — tähendab need, kellega mina kokku puutun.»

«Tähendab need, kes petiste ja jänestega tegelevad.»

«Just-just.» Nagu paistis, ei solvanud see lause väikest vana daami sugugi. Ta mõõtis Tanyat tunnustaval pilgul. «Ma ütleksin, et te olete kahekümne kaheksa aastane.»

«Kolmekümneseitsmene,» ütles Tanya külmalt.

«Jah, te näete noor ja küps välja. See tuleb vist sellest, et olete abielus.»
«Jätke järele,» ütles Tanya. «Ega see teid ei aita.»
«Aga te olete abielus.»
«Olin. Enam ei ole.»
«Küll on kahju. Teil oleks võinud ilusad lapsed olla. Punaste juustega, nagu teil endal.»
Võib-olla punaste juustega, aga ilma hallide karvadeta, mõtles Tanya, hallide karvadeta, mida ta täna hommikul jälle oli märganud. Mis lastesse puutub, siis oleks ta võinud ju seletada, et tal ongi laps, kes on praegu kodus ja loodetavasti magab. Selle asemel ütles ta mrs. Ada Quonsettile karmilt:
«See, mis te tegite, on ebaaus. Te olete petnud, te olete seadust rikkunud. Arvatavasti teate, et teid võib kohtu alla anda.»
Esimest korda tekkis vana naise süütule näole võidukas ilme. «Aga mind ei anta ju? Tegelikult ei anta kedagi kunagi kohtu alla.»
Pole tõesti mingit mõtet jätkata, mõtles Tanya. Ta teadis väga hästi, ja niisamuti teadis mrs. Quonsett, et lennukompaniid ei anna kunagi jäneseid kohtu alla, lähtudes kaalutlusest, et laia avalikkuse tähelepanu toob rohkem kahju kui kasu.
Jäi siiski võimalus, et mõnede lisaküsimuste esitamine annab informatsiooni, mida edaspidi saab ära kasutada.
«Mrs. Quonsett,» ütles Tanya, «kuna Trans America teid nii palju tasuta on sõidutanud, võiksite meid selle eest vähemalt natuke aidata.»
«Hea meelega, kui ma ainult oskan.»
«Ma tahaksin teada, kuidas te meie lennukisse pääsete.»
Väike vana daam naeratas. «Oh, kallis laps, seda saab teha päris mitut moodi. Kui vähegi võimalik, püüan kasutada hästi erinevaid võimalusi.»
«Palun rääkige neist.»
148
«Enamasti katsun aegsasti lennujaama jõuda, et endale pealemineku talongi muretseda.»
«Aga seda ei ole ju kerge hankida?»
«Pealemineku talongi? Oh ei, see on väga lihtne. Tänapäeval kasutavad kompaniid pealemineku talongidena pileti-ümbrist. Ma lähen mõne kassa juurde ja ütlen, et olen oma pileti ümbrise ära kaotanud, ja palun mulle lahkelt uus anda. Ma vaatan niisuguse kassa, kus ametnikel on palju tegemist ja järjekord pikk. Ja mulle antakse alati.»
Loomulikult antakse, mõtles Tanya. See oli harilik, sageli esitatav palve. Kuid selle väikese vahega, et peale mrs. Quonsetti nõutavad teised uut piletiümbrist täiesti seaduslikel põhjustel.
«Aga see on ju täitmata ümbris,» märkis Tanya. «Seda pole pealemineku talongiks vormistatud.»
«Ma ise vormistan — naiste tualetis. Mul on alati mõni vana talong kaasas, sealt ma saan teada, mida kirjutada. Ja rahakotis on mul alati suur must pliiats.» Pitstaskuräti sülle asetanud, avas mrs. Quonsett musta pärlitega tikitud rahakoti. «Näete?»
«Näen küll,» ütles Tanya. Ta sirutas käe ja võttis mrs. Quonsettilt grafiitpliiatsi. «Ega teil midagi selle vastu ei ole, kui ma pliiatsi endale jätan?»
Mrs. Quonsett tegi veidi solvunud näo. «See on tõesti minu jagu. Aga kui te just seda tahate, eks ma siis katsun endale uue muretseda.»
«Jätkake,» ütles Tanya. «Seega on teil pealemineku talong käes. Mis edasi saab?»
«Ma lähen sinna, kust lennuk välja sõidab.»
«Kontrollvärava juurde?»
«Sinna jah. Ma ootan, kuni noormehel, kes pileteid kontrollib, kiire hakkab — tal on alati kiire, kui palju rahvast korraga tuleb. Siis ma astun- temast mööda ja lähen lennuki peale.»
«Aga kui keegi püüab teid kinni pidada?»

«Keegi ei püüa, kui mul talong on.» «Isegi stjuardessid mitte?»

«Nad on ju noored tüdrukud, kallis laps. Nad ajavad harilikult omavahel juttu või vahivad meesterahvaid. Nemad vaatavad ainult reisi numbrit ja see on mul alati õige.»

«Aga te rääkisite, et alati te pealemineku talongi ei kasuta.»

Mrs. Quonsett punastas. «Siis, paraku, tuleb mul mõni väike süütu vale välja mõelda. Vahel ma ütlen, et lähen lennuki peale oma tütart ära saatma — paljud kompaniid luba-

149

vad saatjatel peale minna. Aga kui on läbisõitev lennuk, siis ütlen, et tahan lennukisse tagasi minna, ja olen pileti lennukisse unustanud. Või ütlen, et mu poeg läks parajasti peale, aga pillas rahakoti maha ja ma tahan talle seda ära viia. Ma hoian meeste rahakotti käes ja see aitab kõige paremini.»

«Jah,» ütles Tanya, «seda võib ette kujutada. Paistab, et teil on kõik väga hoolikalt läbi mõeldud.» Nüüd on tal küllaga materjali, et kõigile väravakontrolöridele ja stjuardessidele bülletään välja anda, arutles ta endamisi. Kuigi ta kahtles, kas sellest mingit kasu on.

«Mu kadunud abikaasa õpetas mulle põhjalikkust. Ta oli õpetaja, geomeetriaõpetaja. Tema ütles alati, et sa pead iga vinklit arvesse võtma.»

Tanya vaatas mrs. Quonsettile teravalt otsa. Kas teda taheti viisakalt lolliks teha?

San Diego väikese vana daami nägu ei väljendanud midagi. «Üks tähtis asi jäi mul veel rääkimata.»

Toa teises seinas helises telefon. Tanya tõusis ja läks vastama.

«Kas see vanamutt on ikka veel teie juures?» kostis piirkonna transpordiülema hääl. PTÜ vastutas kogu Trans America liikluse eest Lincolni lennujaamas. Tavaliselt rahulik, heasüdamlik boss tundus täna õhtul õige käredas meeleolus olevat. Selge, et kolm ööd-päeva kestnud lennuviivitused, õnnetute reisijate marsruutide muutumine ja lõputud nurinad kompanii Idaranniku peakontorist avaldasid mõju.

«Jah,» vastas Tanya.

«Kas midagi kasulikku ka kuulda saite?»

«Üpris rohkesti. Saadan teile ettekande.»

«Kui saadate, kasutage mõnikord suuri tähti ka, et ma lugeda saaksin.»

«Jah, sir.»

Ta rõhutas sõnakest «sir» nii osavalt, et liini teises otsas jäi hetkeks kõik vaikseks. Siis kostis PTÜ kohatus. «Vabandust, Tanya! Ma vist valasin teie peale välja, mis mulle New Yorgist kaela sadas. Nagu laevapoiss, kes laevakassi togib, selle vahega, et teie ei ole kass. Saan ma teie heaks midagi teha?»

«Ma tahaksin täna õhtuks ühe otsa Los Angelesse, mrs. Ada Quonsettile.»

«Sellele vanamutile?»

«Temale jah.»

«Ilmselt kompanii kulul,» ütles PTÜ mõrult.

«Karta on.»

150

«Mulle hakkab see vastu, et peame teda eelistama igati ausatele piletiga reisijatele, kes on juba tundide kaupa oodanud. Aga võib-olla on teil õigus. Parem, kui ta meil jalust ära saab.»

«Ma arvan ka.»

«Klaarin tellimise ära. Võite selle piletikassast välja võtta. Aga informeerige tingimata Los Angelest, et nende lennujaama politsei vanamoori territooriumilt välja pukseeriks.»

«Ta näeb välja nagu tundmatu sõduri ema,» ütles Tanya tasakesi.

PTÜ mühatas. «Las siis tundmatu sõdur ostab talle pileti.»

Tanya naeratas ja pani toru hargile. Ta pöördus uuesti mrs. Qütmsetti poole.

«Te ütlesite, et üks tähtis asi lennukile minekust jäi teil veel rääkimata.»

Vanaproua ei suvatsenud kohe vastata. Kuuldes tagasisaatmisest Los Angelesse, millest Tanya telefonikõnes juttu tehti, oli ta huuled jonnakalt kokku surunud.

«Te olete peaaegu kõik ära rääkinud,» aitas Tanya kaasa. «Võiksite ju lõpuni rääkida. Kui teil üldse midagi veel öelda on.»

«Igatahes on.» Mrs. Quonsett noogutas armulikult. «Ma pidin seda ütlema, et parem mitte valida suuri, tähtsaid lennukeid, ma mõtlen neid, mis ilma peatumata üle maa lendavad. Need on tihtilugu täis ja inimestele antakse nummerdatud kohad, isegi kõige odavamas salongis. See teeb asja raskeks, kuigi ma ükskord sõitsin seal, kui nägin, et teisi polnud minemas.»

«Nii et otselendusid te ei vali. Kas teid vahepeatustes ei tabata?»

«Ma teen nagu magaksin. Tavaliselt nad ei hakka mind tülitama.»

«Aga seekord teid tülitati.»

Mrs. Quonsetti huuled tõmbusid põlastavaks kriipsuks. «See oli mees, kes mu kõrval istus. Ta oli väga alatu inimene. Ma usaldasin teda ja ta reetis mind stjuardessile. Usalda siis veel inimesi.»

«Mrs. Quonsett,» ütles Tanya. «Arvatavasti te kuulsite, et tahame teid Los Angelesse tagasi saata.»

Vanades hallides silmades oleks nagu midagi läigatanud. «Jah, kallis laps. Seda ma kartsin. Aga ma tahaksin tassi teed juua. Kui ma nüüd tohin minna ja te ütlete mulle, millal tagasi tulla... »

«Oh ei!» Tanya raputas otsustavalt pead. «Üksi ei lähe te

151

küll kuhugi. Tassi teed võite saada, aga meie töötaja tuleb teiega kaasa. Praegu ma kutsun ühe inimese siia ja ta valvab teid nii kaua, kuni te Los Angelese lennuki pardale astute. Ma tean täpselt, mis juhtub, kui ma lasen teid reisijatehoones vabalt ringi käia. Enne kui keegi aru saab, olete juba mõne New Yorgi lennuki pardal.»

Hetkeks põrnitses mrs. Quonsett Tanyale raevukalt otsa, mis näitas, et oletus oli õige.

Kümne minuti pärast olid kõik ettevalmistused tehtud. Koht oli reserveeritud Los Angelese reisile sada kolm, mis pidi väljuma poolteise tunni pärast. See oli vahemaandumisteta lend; nii võeti mrs. Quonsettilt võimalus tee peal maha minna ja tagasisõitu üritada. Los Angelese PTÜ-le oli teletaibiga teatatud, reis saja kolme ekipaaži hoiatati ette.

Väike vana daam San Diegost anti üle Trans America kontrolörile, hiljuti ametisse võetud õpilasele, kes aastate poolest oleks vabalt võinud ta pojapoeg olla.

Tanya andis kontrolör Peter Coakleyle täpsed juhised. «Teil tuleb kuni lennuki väljumiseni mrs. Quonsetti juures viibida. Ta soovib teed juua, nii et viige ta kohvikusse ja las ta joob. Kui ta küsib süüa, võib seda ka, kuigi lennukis antakse õhtusööki. Aga ükskõik, mida ta teeb, teie olge ta juures. Kui tal on vaja daamide tualetti minna, oodake väljas. Muul juhul ärge teda silmist laske. Lennu väljumise ajal viige ta värava juurde, minge koos temaga pardale ja andke ta vanemstjuardessile üle. Kui ta juba pardal on, siis pange neile südamele, et nad teda mingil juhul lennukist välja ei laseks. Tal on varuks igasugu pisikesi trikke ja usutavaid ettekäändeid, nii et olge valvas.»

Enne lahkumist haaras väike vana daam noorel kontrolöril tugevasti käe alt kinni. «Loodan, et te pahaks ei pane, noormees. Tänapäeval on vanal inimesel abi ja toetust vaja ja teie tuletate mulle kangesti mu kallist väimeest meelde, tema oli noores põlves ka väga hea välimusega, kuigi ta praegu on teist muidugi palju vanem. Teie lennukompaniis on tõesti kenad töötajad.» Mrs. Quonsett vaatas etteheitvalt Tanya poole. «Vähemalt enamikus.»

«Pidage meeles, mis ma ütlesin,» hoiatas Tanya Peter Coakley't. «Trikkidest tal juba puudu ei tule.»

«Nii ei sobi,» ütles mrs. Quonsett karmilt. «Ma olen kindel, et noormees oskab ise järeldusi teha.»

Kontrolör naeratas lollakalt.
Uksel pöördus mrs. Quonsett ümber ja kuulutas Tanyale:
152
«Hoolimata sellest, kuidas te ennast üleval pidasite, kallis laps, olgu teil teada, et ma ei kanna teie peale viha.»
Mõni minut hiljem väljus Tanya väikesest salongist, kus ta täna õhtul kaks intervjuud oli pidanud, ja läks tagasi Trans America juhtkonna kantseleisse administratsiooni korrusel. Ta märkas, et kell on kolmveerand üheksa. Suures kontoriruumis kirjutuslaua taha istudes polnud ta mitte päris kindel, kas see ikka on lennukompaniil viimane kord mrs. Ada Quonsettiga kokku puutuda. Ta kahtles selles. Ta alustas oma suurte tähtedeta kirjutusmasinal ettekannet piirkonna transpordiülemale.
saaja: ptü
saatja: tanya liv'stn
teem.: tundmatu sõduri memm
Siin pidas ta vahet ja arutles endamisi, kus Mel Bakersfeld praegu olla võiks ja kas ta ikka tuleb.

5

Mel Bakersfeld jõudis otsusele, et ta lihtsalt ei saa täna õhtul linna minna.
Mel oli oma kabinetis administratsiooni korrusel. Ta oli telefoni teel lennujaama olukorra kohta viimaseid operatiiv-andmeid nõudnud ja trummeldas nüüd mõtlikult sõrmedega kirjutuslauale.
Rada kolm-null, mida blokeeris kinnijäänud Aereo-Mexicani reaktiiv, oli ikka veel käigust väljas. Selle tagajärjel olid stardirajad viimse piirini koormatud ja liiklusviivitused nii õhus kui maal läksid järjest hullemaks. Oli äärmiselt tõenäoline, et lennujaam tuleb juba mõne tunni pärast suletuks kuulutada.
Vahepeal aga jätkusid lennukite stardid üle Meadowoodi, mis kihas nüüd nagu herilasepesa. Nii lennujaama enda kui õhuljiklüse kontrolli keskjaamu ummistasid vihased kaebused Meadowoodi elanikelt — neilt, kes olid koju jäänud. Ja nagu Mel teadis, viibis teine väga arvukas osa protestimiitingul, millest ta juba varem kuulnud oli. Lisaks oli torniülem talle mõne minuti eest teatanud kuuldusest, et plaanitsetakse mingit avalikku meeleavaldust, mis pidi täna õhtul lennujaamas aset leidma.
153

Kari demonstrante risuks jalus, see veel puudus, mõtles Mel süngelt.
Hea seegi, et kolmanda kategooria häireolukord oli äsja lõpetatud: seda põhjustanud Õhujõudude KC-135 oli õnnelikult maandunud. Aga kes võib tagada, et ühele lõppenud häireolukorrale ei järgne kohe uus. Mel polnud veel unustanud seda ebamäärast rahutust, õnnetuse eelaimust, mis teda tunni aja eest lennuväljal oli jälitanud. Tunne, mida oli võimatu määratleda või põhjendada, vaevas teda ikka veel. Ent isegi ilma selleta nõudis olukord tema kohalviibimist.
Cindy, kes teda heategevuse pitsballil ikka veel ootab, tõstab muidugi põrgulärmi. Naine on Meli hilinemise pärast juba niigi vihane. Nüüd tuleb valmis seada sauna vastu, mis teda ootab, kui ta hoopis minemata jätab. Arvatavasti oleks mõistlik Cindy esimene kogupauk kohe vastu võtta. Paberitükk linna telefoninumbriga, kuhu ta naisele juba varem oli helistanud, oli tal taskus alles. Ta võttis selle välja ja valis numbri.
Nagu ennist, läks Cindyl telefoni juurde tulekuga mitu minutit aega, aga kui ta lõpuks kohale jõudis, polnud nende eelmise jutuajamise tulisusest imelikul kombel enam jälgegi — seda asendas jäine külmus. Vaikides lasti Melil seletada, miks tal hädasti on vaja lennujaama

jääda. Kuna ootusepärased vastuväited jäid tulemata, hakkas Mel rabelema, pikki ja keerulisi vabandusi välja mõtlema, mis teda ennastki täielikult ei veennud.

Ta jäi äkki vait.

Tekkis pikk paus, kuni Cindy viimaks külmalt küsis: «Kas oled lõpetanud?»

«Jah.»

Hääletooni järgi otsustades tundus, nagu räägiks ta väga vastiku ja peaaegu võõra inimesega. «See ei üllata mind, sest ma ei lootnudki, et sa tuled. Ja kui sa lubasid tulla, arvasin kohe, et sa valetad nagu tavaliselt.»

«Ma ei valetanud,» läks Mel põlema, «ja siin pole midagi tavalist. Ma ütlesin sulle juba enne, kui palju kordi ma olen...»

«Minu meelest sa ütlesid, et oled lõpetanud.» Mel jäi vait. Mis mõtet sel on? «Räägi edasi,» leppis ta tüdinult.

«Nagu ma juba püüdsin sulle öelda, enne kui sa mind katkestasid — ikka nagu tavaliselt... » «Cindy, jumalapärast!»

«.. . teadmine, et sa jälle valetasid, sundis mind rahulikult

järele mõtlema.» Ta pidas vahet. «Sa ütlesid, et jääd lennujaama.»

«Aga sellest me ju kogu aeg räägimegi.»

«Kui kauaks?»

«Keskööni, võib-olla hommikuni.»

«Siis tulen mina sinna. Võid mind oodata.»

«Kuule, Cindy, sellel ei ole küll mõtet. Praegu pole selleks õige aeg ja koht.»

«Küll me aja leiame. Ja selleks, mis mul sulle öelda on, sobib iga koht.»

«Cindy, palun ole mõistlik. Ma möönan, et meil on ühtteist arutada, aga mitte... »

Mel jäi vait, taibates, et räägib iseendaga. Cindy oli ühenduse katkestanud.

Temagi pani toru hargile ja jäi kabineti vaikuses mõtlikult istuma. Siis aga haaras ta ilma erilise põhjuseta uuesti telefonitoru ja valis teist korda õhtu jooksul oma koduse telefoninumbri. Enne oli vastanud Roberta, nüüd võttis telefoni nende alaline lapsehoidja mrs. Sebastiani.

«Ma helistan lihtsalt kontrolli mõttes,» ütles Mel. «Kas kõik on korras? Tüdrukud voodis?»

«Roberta on voodis, mr. Bakersfeld. Libby hakkab parajasti minema.»

«Kas ma võiksin temaga rääkida?»

«Noh .. . ainult paar sõna, kui lubate, et teete hästi ruttu.»

«Luban.»

Mel mõistis, et mrs. Sebastiani on oma tavalises koolmeisterlikus olekus. Tööl olles nõudis ta sõnakuulelikkust mitte ainult lastelt, vaid kogu perekonnalt. Mel mõtles vahel, kas Sebastianidel endil — eksisteeris muide ka hiirelik abikaasa, kes vahetevahel nähtavale ilmus — üldse emotsionaalseid abieluprobleeme lahendada tuleb. Vaevalt küll. Mrs. Sebas-tiani poleks niisugust asja iial lubanud.

Ta kuulis Libbyt paljajalu telefoni poole vadimas.

«Isa?» küsis Libby. «Kas veri käib meie sees tõesti igavesti ringi ja ringi?»

Libby küsimused olid alati hämmastavalt ootamatud. Ta avastas aina uusi teemasid nagu kingitusi jõulupuu all.

«Mitte igavesti, tütreke. Miski pole igavene. Ainult niikaua, kuni sa elad. Sinu veri on ringi käinud seitse aastat, sellest ajast peale, kui su süda tuksuma hakkas.»

«Ma tunnen oma südant,» ütles Libby. «Põlve sees.»

Mel pidi juba seletama hakkama, et süda ei asu põlves, et on olemas pulss, arterid ja veenid, aga mõtles ümber. Selleks

on mõni teine kord aega küll. Peaasi, et inimene oma südant tunneb — asugu see näiliselt kus tahes. Libby oskas vaistlikult tabada kõige olulisemat. Mõnikord oli Melil tunne, nagu küüniksid ta väikesed käed taevani ja korjaksid sealt tõdede tähti.

«Head ööd, isa!»

«Head ööd, mu kallis.»

Mel ei teadnud ikka veel, miks ta õieti oli helistanud, aga ta tundis end sellest peale kindlamalt.

Mis aga puutub Cindysse, siis tavaliselt viis ta oma otsused ikka täide, nii et täna õhtul võis teda väga tõenäoliselt lennujaama oodata. Ja võib-olla tegi ta õigesti. Neil oli vaja klaarida põhilise tähtsusega küsimusi ja eelkõige otsustada, kas nende abielu tühja munakoort tasub laste pärast säilitada või mitte. Siin on nad vähemalt omavahel, eemal Robertast ja Libbyst, kes juba liigagi sageli nende tülisid pealt olid kuulnud.

Melil ei olnud sel hetkel õieti midagi muud teha kui lihtsalt kättesaadaval olla. Ta väljus kabinetist, läks administratsiooni korruse rõdule ja vaatas alla reisijatehoone peasaali, kus endiselt käis kibe sagimine.

Veel paar aastat, mõtiskles Mel, ja lennujaamade ootesaalid omandavad hoopis uue näo. Juba kõige lähemal ajal tuleb revideerimisele võtta praegune kohmakas protseduur, mida reisijad lennukisse minnes või sealt lahkudes peavad läbi tegema. Lihtsalt omapead edasi-tagasi liikuvad reisijad on liiga tülikad ja aeglased. Aastast aastasse läksid reisilennukid ikka rohkem ja rohkem miljoneid maksma, samal ajal kasvas ka nende maapealse seisuaja hind. Lennukikonstruk-torid ja lennukompaniide planeerijad püüdsid välja pigistada ikka rohkem lennutunde, mis andsid kasumit, ja vähendada seisuaega maapinnal, mis ei andnud mitte midagi.

Juba olid projekteerimisjärgus «reisijateplokid», umbes samasugused kui American Airline'i standardkonteinerid, mida kauba eelnevaks laadimiseks kasutati. Enamikul teistelgi lennukompaniidel olid mitmesugused konteinersüsteemi variandid kasutusel.

Kaubakonteinerid olid iseseisvad mahutid, mille väliskuju vastas täpselt lennukikere mõõtmetele. Iga konteiner laaditi juba eelnevalt vastava kuju ja mõõtmetega kaupa täis ning seda võis mõne minutiga üles lennukikere kõrgusele tõsta ja kaubaruumi ära paigutada. Erinevalt tavalistest reisilennukitest kujutab kaubaveoreaktiivi kere endast lihtsalt tühja kesta. Kui mõni tänapäevane spetsialiseeritud kaubalennuk

156

lennuvälja kaubajaama jõuab, laaditakse lennukis olevad konteinerid kähku maha ja tõstetakse uued sisse. Terve suur reaktiivlennuk võidakse minimaalse aja- ja töökuluga tühjendada, uuesti täis laadida ning ta on järjekordseks stardiks valmis.

«Reisijateplokkidega» taheti kohandada sedasama ideed reisijate veoks ja Mel oli juba näinud projekteeritava konteineri jooniseid. Need kujutasid endast väikseid mugavaid istmetega kabiinisektsioone, kuhu reisijad kohe kontroll-väravas sisse astuvad. Seejärel lükatakse plokid konveierliinile — umbes samasugusele kui praegune pagasikonveieri süsteem —, mis toimetab nad lennukite parkimisrajooni. Ilma et reisijatel tarvitseks istmetelt tõusta, libisevad plokid sujuvalt lennukisse, mis võib-olla saabus alles paari minuti eest, aga on oma plokid saabuvate reisijatega juba jõudnud maha laadida.

Kui plokid on peale laaditud ja kohale rihitud, satuvad nende aknad lennukikere akendega täpselt kohakuti. Uksed kõigi plokkide otstes avanevad, nii et stjuardessid ja reisijad saavad vabalt läbi teiste sektsioonide liikuda. Teenindusosa-kond koos värske toidu ja värskete stjuardessidega asetatakse paigale omaette plokkidena.

Sellesama süsteemi edasiarendus lubaks edaspidi reisijaid juba linnas peale võtta ja võimaldaks reisijate liinide-vahelist ümberpaigutamist, ilma et neil vaja oleks istmelt tõusta.

Eelnevaga on lähedalt seotud õhuomnibussi idee, mida Los Angeleses juba rakendatakse. Sõiduk, mis mahutab nelikümmend reisijat, on osalt buss, osalt helikopter. Kohalikel mars-

ruutidel liigub ta linna ja äärelinna tänavaid mööda omaenda mootori jõul, heliodroomil muutub ta aga reisijateplo-kiks selleks kohandatud helikopteri all, mida kompaktse ühikuna võib toimetada lennuväljale ja sealt tagasi.

Tulevikus on need kõik olemas, mõtles Mel Bakersfeld, või kui mitte just täpselt niisugused, siis umbes analoogilised, ja kaua see aega ei võta. Lennunduse alal töötavad inimesed lasksid end ikka ja jälle võluda kiirusest, millega kõige fantastilisemad unelmad tõelisuseks muutusid.

Äkki kostis alt ootesaalist vali hõige, mis ta mõttekäigu katkestas.

«Hei, Bakersfeld! Hei, sina seal üleval!»

Mel vahtis ringi, otsides hääleallikat. Hõikajat oli seda raskem kindlaks teha, et umbes viiskümmend inimest, kelle tähelepanu see hüüe oli äratanud, samal ajal uudishimulikult

157

ülespoole vahtisid. Sealsamas tundis ta hüüdja ära. See oli Egan Jeffers, pikk kõhn neeger, kes kandis helepruune pükse ja lühikeste käistega särki. Sooniline pruun käsivars viipas tungivalt.

«Vaata, et sa alla saad, Bakersfeld! Kuuled! Sinu asjad on halvad.»

Mel naeratas. Jeffersit, kelle käes oli lennujaama saapa-puhastuse kontsessioon, tunti väga värvika isiksusena. Lai väljakutsuv naeratus tahumata näol, võis ta teha kõige šokee-rivamaid märkusi ja oskas samal ajal ometi kõiki pahandusi vältida.

«Ma kuulen, Egan Jeffers. Võib-olla tuleksid ise üles.»

Naeratus venis veelgi laiemaks. «Mis sa jamad, Bakersfeld! Ma olen sinu rentnik, ära seda unusta.»

«Kuidas ma seda unustada saan, sa ju hakkad mulle kohe Kodanikuõiguste Akti lugema.»

«Eks sa ise tea, Bakersfeld. Ja nüüd vaju vaikselt alla.»

«Ja sina hoia minu lennujaamas suu vähe koomal.» Endamisi muheldes lahkus Mel rõdubarjääri juurest ja suundus teenistuslifti poole. Suure ooteruumi korrusel ootas teda Egan Jeffers. Reisijatehoones kuulus Jeffersile neli saapa-puhastuse kioskit. See polnud just teab mis suur kontsessioon — sellega võrreldes andsid lennujaama parkimisplatsid, restoranid ja ajakirjanduse kioskid astronoomilisi sissetulekuid. Kuid omaaegsele tänavanurga saapapuhastajale Egan Jeffersile pakkus suurimat lõbu näidata, nagu peaks üksnes temalt saadav kontsessioonimaks lennujaama rahaasju ažuuris.

«Minul on selle lennujaamaga leping. Klaar?»

«Klaar.»

«Kontraktis on selge sõnaga öeldud, et minul on selle territooriumi peal ai-nu-õi-gus saapaid puhastada. Ai-nu-õi-gus. Klaar?»

«Klaar.»

«Ma juba ütlesin, et su asjad on halvad. Tule minuga kaasa, Bakersfeld.»

Nad läbisid suure ootesaali ja jõudsid eskalaatori juurde, mida mööda Jeffers pika sammuga alla ruttas, võttes kaks astet korraga. Möödudes viipas ta joviaalselt mitmele tut-tavale. Haiget jalga hoides järgnes Mel talle vähem sportliku rühiga.

Eskalaatori alumises otsas «Hertzile», «Avisele» ja «Natio-nalile» kuuluvate autoüürimise kioskite juures osutas Egan käega. «Näed nüüd, Bakersfeld! Vaata ise! Otse minu

158

enda ja mu sellide silma all kistakse meil saapaviksimine käest ara.»

Mel uuris kaebuse põhjust lähemalt. «Avise» leti kohal rippus väljakutsuv reklaamsilt:

ÜKS TEE JA KAKS ASJA ANKEETI TÄITES LASKE SAAPAD LÄIKIMA LÜÜA TEIE TEENISTUSES!

Kasutage meie teenuseid!

Sildi alla põrandasse oli paigutatud pöörlevate harjadega elektrisaapapuhastaja, mis oli seatud nii, et leti ees seistes võis igaüks talitada reklaami soovituse kohaselt.

Ühest küljest tegi see Melile nalja, teisest küljest sai ta Egan Jeffersi murest igati aru. Nali naljaks, aga Jeffersil oli tegelikult õigus. Tema lepingus oli selgesti öeldud, et keegi teine ei tohi lennujaamas saapaid puhastada, samuti nagu Jeffers ise ei tohi autosid üürida ega ajalehti müüa. Lennujaam, kes tõhusa osa iga kontsessionääri tuludest endale sai, kohustus vastutasuks nende kõigi huve võrdselt kaitsma.

Egan Jeffers jälgis, kuidas Mel autoüürimise kioski poole suundus. Ta uuris õhukest taskuraamatut, kuhu olid häda korraks märgitud kõigi lennujaama tähtsamate ametnike kodused telefoninumbrid. «Avise» juhataja number oli kirjas. Kui ta lähemale jõudis, ilmus leti taga istuva neiu näole automaatne naeratus. «Lubage mul telefoni kasutada,» nõudis Mel.

«Sir, see pole avalik... » protesteeris neiu.

«Ma olen lennujaama ülem.» Mel sirutas käe, võttis telefonitoru ja valis numbri. Selles, et teda ta enda lennujaamas ära ei tuntud, polnud midagi ebatavalist. Mel tegi oma tööd enamasti kulisside taga, väljaspool reisijateruume, nii et seal töötavad inimesed temaga harva kokku puutusid.

Kuulates kutsetööni, soovis ta endamisi, et kõik muud probleemid niisama kähku ja lihtsalt laheneksid nagu see.

Telefon helises oma tosin korda, seejärel tuli tal veel mitu minutit oodata, enne kui «Avise» juhataja hääl vastas: «Ken Kingsley kuuleb.»

«Ma oleksin võinud autotellija olla,» ütles Mel. «Kus te nii kaua olite?»

159

«Mängisin lapse elektrirongiga. See aitab unustada autod ja inimesed, kes mulle nende pärast helistavad.»

«See on vist suur asi, kui sul on poeg,» ütles Mel. «Minul on ainult tüdrukud. Kas teie poisil on tehnilisi kalduvusi?»

«Kaheksa-aastane geenius. Kui teil on vaja kedagi, kes teie mängulennu jaama käigus hoiaks, andke ainult teada.»

«Tingimata annan, Ken.» Mel pilgutas Egan Jeffersile silma. «Aga tal oleks juba praegu midagi muud teha. Ta võiks teil kodus saapapuhastamise masina üles seada. Ma juhtumisi tean, et siin on üks ülearu. Ja teie teate ka.»

Pisut aega valitses vaikus, siis kostis «Avise» juhataja ohe. «Millest see tuleb, et teie mehed alati nurja ajavad kõik ausad väikesed trikid, rnis võiksid meie kasumeid suurendada?»

«Peamiselt sellepärast, et me oleme väiklased ja õelad. Aga kui vaja, leiame ka paragrahvi. Kas mäletate seda lepinguklauslit, et kõik muudatused väljapanekutes tuleb eelnevalt lennujaama administratsiooniga kooskõlastada? Ja siis on veel teine klausel, mis ei luba teiste kontsessionääride äri kahjustada.»

«Mul on juba selge,» ütles Kingsley. «Egan Jeffers kukkus märatsema.»

«Ma ütleksin, et ta polnud just eriti rõõmus.»

«Okei, teie võit. Ma ütlen oma inimestele, et nad selle neetud kaadervärgi ära koristaksid. Kas sellega on tuli taga?»

«Mitte eriti,» ütles Mel. «Piisab täiesti, kui te teete seda järgmise poole tunni jooksul.»

«Te olete igavene lojus.»

Aga ta kuulis, kuidas «Avise» mees toru hargile pannes naerda turtsus.

Egan Jeffers noogutas heakskiitvalt, kusjuures ta naeratus veelgi laiemaks venis.

Mina olen lennujaama jõuluvana, teen kõiki õnnelikuks, mõtles Mel. Miks ma siis iseennast õnnelikuks teha ei saa?

«Selle asja ajasid sa tipp-topp korda, Bakersfeld,» ütles Jeffers. «Passi ainult peale, et seda uuesti ei juhtuks.» Ikka veel näost särades suundus ta tõusva eskalaatori poole.

Mel läks pikkamisi järele. Peaootesaalis Trans America kassade juures tungles rahvasumm kahe eraldi leti ees, mis kandsid silti:

Reisijate registreerimine

reisile 2 — «Kuldne Karavell»

Vahemaandumisteta Rooma

160

Sealsamas kõrval reisijategrupi keskel seisis Tanya Livingston midagi tungivalt seletades. Ta viipas Melile ja oli varsti ta kõrval.

«Ma ei saa hetkekski ära tulla, siin on päris hullumaja. Aga sina pidid ju linna minema.»

«Mõtlesin ümber,» ütles Mel. «Ja mina jälle arvasin, et sina hakkad varsti koju minema.»

«PTÜ palus mul tööle jääda. Me katsume «Kuldse Karavelli» õigel ajal välja saata, öeldakse, et prestiiži küsimus, aga minu arvates peamiselt sellepärast, et kapten Demeres-tile ei meeldi oodata.»

«Sa lased end eelarvamustest eksitada,» muigas Mel. «Kuigi mina lasen vahel ka.»

Tanya näitas neist mõne meetri kaugusel, keset ootesaali paigutatud ümmarguse platvormi poole, mille ümber käis ringikujuline lett. «Eks sellest su suur tüli õemehega kõik tuligi. Just sellepärast kapten Demerest sinu peale viha kannab. Ega ma ei eksi?»

Nimetatud platvorm oli lennukindlustuse poliiside müügipunkt. Ringikujulise leti ümber seisis umbes tosin reisijat, kellest enamik parajasti täitis lennukindlustuse blankette. Leti taga vehkisid poliise kirjutada kaks veetlevat tüdrukut, üks neist suurte rindadega vapustav blondiin.

«Jah,» tunnistas Mel. «Sellest see meie suur pahandus peamiselt tuligi. Vähemalt see viimane. Vernon ja Pilootide Ühing on arvamusel, et meil tuleks kindlustusseltside müügi-punktid ja kindlustuspoliiside automaadid lennujaamadest ära kaotada. Mina pole sellega nõus. Läksime lennujaama nõukogus selle pärast kärinal kokku. Vernon pole mulle siiani andeks andnud, et mina jäin seal võitjaks.»

«Kuulsin jah.» Tanya vaatas Melile uurivalt otsa. «Meil ei ole paljud sinuga nõus. Seekord leiame, et kapten Demerestil oli õigus.»

Mel raputas pead. «Siin lähevad meie arvamused lahku. Ma olen seda asja palju kordi ikka uuesti kaalunud. Vernoni väidetel ei ole lihtsalt põhja all.»

Meli arvates ei olnud neil juba siis põhja all, kui Vernon Demerest kuu aega tagasi Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas lennujaama nõukogu koosolekul esines. Vernon oli palunud sõna ja kõnelnud Pilootide Ühingu nimel, mis parajasti arendas ägedat kampaaniat kindlustuspoliiside müügi keelustamiseks kõigis lennujaamades.

Melil oli see koosolek üksikasjaliselt meeles. See oli lennujaama

161

nõukogu korraline koosolek, mis toimus ühel reede hommikul lennujaama nõukogu ruumis. Kohal olid kõik viis nõukogu liiget: mrs. Mildred Ackerman, veetlev brünett koduperenaine, keda kuulu järgi linnapea armukeseks peeti ja kelle määramist nõukogusse ka sellega seletati. Tema neli kolleegi, olid mehed — üks ülikooli professor, kes ühtlasi oli nõukogu esimees, kaks kohalikku bisnesmeni ja üks pensionile läinud ametiühingutegelane. Nõukogu ruum oli maha-gonpaneeliga tuba, mis asus lennujaama administratsiooni korrusel. Selle ühes otsas, põrandast kõrgemal poodiumil, ilusa ovaalse laua taga istusid nõukogu liikmed nahksetes õõtstoolides. Poodiumist madalamal oli teine, lihtsama väljanägemisega laud. Siin presideeris Mel Bakersfeld oma osakonnajuhatajate keskel. Selle kõrval oli ajakirjanduse laud ja ruumi teises otsas publikule määratud istekohad, sest nõukogu koosolekud olid nime poolest avalikud. Publiku istmed jäid enamasti tühjaks.

Tol päeval oli peale nõukogu liikmete ja lennujaama personali ainukeseks kõrvaliseks isikuks kapten Vernon Deme-rest, kes nägi oma elegantses Trans America vormis väga peen välja ja laskis nelja kuldset auastmepaela laetulede all särada. Äraootavalt istus ta publiku

sektoris, raamatud ja paberid kahele naabertoolile valmis pandud. Viisakalt otsustas nõukogu enne oma igapäevaste ülesannete juurde asumist kapten Demeresti ära kuulata.

Demerest tõusis. Ta pöördus nõukogu liikmete poole tavalise eneseusaldusega, ainult vahetevahel märkmetele pilku heites. Ta seletas, et on nõukogu ette ilmunud Pilootide Ühingu nimel, mille kohaliku algorganisatsiooni esimeheks ta oli. Aga ta kinnitas, et esitatavad seisukohad langevad kokku ta isikliku arvamusega ja et neid jagab enamik tsiviil-lendureid.

Nõukogu liikmed nõjatusid mugavalt õõtstoolide seljatugedele ja jäid kuulama.

Kindlustuspoliiside müük lennujaamades, alustas Deme-rest, on naeruväärne arhailine igand lennunduse algaegadest. Kindlustusseltside müügikioskid ja automaadid on juba üksnes oma olemasoluga ja oma esiletükkivusega lennujaamade ootesaalides teotuseks tsiviillennundusele, millel kõigi muude transpordiliikidega võrreldes on läbitud miilides mõõdetuna kõige kõrgemad ohutusnäitajad.

Kas on keegi kuulnud, et mõnes raudteevaksalis või bussijaamas või ookeanilaevale asumisel või autoga parkimis-garaažist väljasõidul topitakse lahkuvale sõitjale nina alla

spetsiaalseid kindlustuspoliise küll surmajuhtumi, küll vigastuse puhuks? Muidugi mitte! Miks siis lennunduses?

Demerest vastas oma küsimusele ise. Põhjus on selles, kuulutas ta, et kindlustusseltsid oskavad rasvasest palast jalamaid kinni hakata «ega hooli iialgi tagajärgedest».

Tsiviülennundus on siiski küllaldaselt uus ala ja paljud reisijad peavad õhu teel reisimist riskantseks, hoolimata täiesti tõestatavast faktist, et inimene võib tunda ennast reisilennukis palju ohutumalt kui omaenda kodus. Seda sissejuurdunud umbusku lennunduse vastu õhutatakse kunstlikult neil väga harvadel kordadel, kui õhukatastroofe ette tuleb. See avaldab dramaatilist muljet ja varjutab fakti, et muudes, igapäevasemates olukordades tuleb ette hoopis rohkem surmajuhtumeid ja vigastusi.

Lendamise ohutuse fakti, rõhutas Demerest, tunnistab kindlustusseltside enda praktika. Tsiviillendurid, keda peaksid lendamisel varitsema hoopis suuremad ohud kui reisijaid, võivad võtta tavalist elukindlustust harilike hindadega ja öma kollektiivse kindlustuse kaudu koguni odavamalt kui ülejäänud elanikkond. Leidub aga kindlustusseltse, kes lennujaama ahne direktsiooni õhutusel ja lennukompaniide alandlikul nõusolekul siiamaani rasvuvad õhureisijate hirmude ja lihtsameelsuse arvel.

Seda juttu personali laua taga kuulates jagas Mel naise-vennale vaikselt kiitust selgete argumentide eest, kuigi vihje lennujaamade ahnele direktsioonile ei olnud tark. See märkus oli pannud mitu nõukogu liiget, sealhulgas ka mrs. Acker-mani, kulmu kortsutama. Aga Vernon Demerest ei teinud seda märkama. «Ja nüüd, lugupeetud proua ja härrad, tuleme kõige tähtsama, kõige elulisema küsimuse juurde.» Selleks punktiks pidas ta väga reaalset ohtu, mida vastutustundetu ja hoolimatu kindlustuspoliiside müük lennujaama kassadest ja automaatidest kõigile õhureisi j atele ja kõigile ekipaa-židele kaasa toob... «Äripoliitika, mis tõotab suuri summasid, terveid varandusi mõnedollarilise sissemaksu eest.»

Demerest jätkas tuliselt: «See süsteem — kui te avalikku nuhtlust sellega austada tahate, et te seda süsteemiks nimetate .. . ja enamik lendureid seda ei tee — kujutab endast kullaga raamitud avalikku provokatsiooni, millega hullumeelseid ja kurjategijaid sabotaažile ja massimõrvadele õhutatakse. Neil võib olla kõige primitiivsem eesmärk: nende enda või nende arvatavate pärijate isiklik kasu.»

«Kapten!» Nõukogu naisliige mrs. Ackerman ajas end toolil

sirgu. Tema häälest ja näoilmest järeldas Mel, et proua haudus viha viite pärast lennujaama ahnele direktsioonile. «Kapten, me oleme siin hulk aega teie isiklikke arvamusi kuulnud. On teil kõige selle põhjendamiseks fakte?» «On küll. Fakte on rohkesti.»

Vernon Demerest oli põhjalikult ette valmistanud. Diagramme ja graafikuid kasutades tõestas ta, et ühe aasta kohta tuleb keskmiselt poolteist katastroofi, mille vastuvaidlematuks põhjuseks on pommiplahvatus või muu sabotaažiakt lennu ajal. Motiivid varieeruvad, kuid püsivaks, valitsevaks ajendiks jääb väljamakstud lennukindlustuse rahaline kasu. Niisamuti on ette tulnud pommipaneku katseid, mis kas nurjusid või ära hoiti, ja mitmete katastroofide puhul kahtlustati sabotaaži, aga ei suudetud seda tõestada.

Ta mainis klassikalisi juhtumeid: Canadian Pacific Airlines 1949 ja 1965; Western Airlines 1957; National Airlines 1960 ja arvatav sabotaaž 1959; kaks Mehhiko lennuliini 1952 ja 1953; Venezuelan Airlines 1960; Continental Airlines 1962; Pacific Air Lines 1964; United Air Lines 1950, 1955 ja arvatav sabotaaž 1965. Üheksal juhul kolmeteistkümnest hukkusid kõik reisijad ja kogu meeskond.

On muidugi tõsi, et juhul kui sabotaažiakt kindlaks tehakse, muutuvad kõigi süüdlaste kindlustuspoliisid automaatselt kehtetuks. Ühesõnaga, sabotaaž ei tasu ennast ja normaalsed, hästi informeeritud inimesed on sellest teadlikud. Nad teavad ka, et isegi juhul, kui kõik lennukis viibijad hukkuvad, aga lennuki rusud ometi leitakse, on võimalik kindlaks teha, kas lennukis toimus plahvatus, ja tavaliselt ka selgitada, mil viisil.

Kuid Demerest juhtis nõukogu liikmete tähelepanu sellele, et inimesed, kes korraldavad pommiplahvatusi või muid vägivallaakte, ei olegi normaalsed. Arvestada tuleb just ebanormaalseid, psühhopaate, kuritegelike kalduvustega hulle ja südametunnistuseta massimõrtsukaid. Niisugused inimesed on harva hästi informeeritud ja isegi kui on, siis oskab psühhopaadi aju mingil viisil ignoreerida kõike ebasoovitavat või moonutada fakte meeldivalt usutavaks.

Mrs. Ackerman segas uuesti vahele. Nüüd oli tema vaenulik suhtumine Demerestisse juba täiesti ilmne. «Ma kahtlen, kas kellelgi meist, ja isegi teil, kapten, jätkub asjatundmist, et arutada seda, mis psühhopaatide ajus võib toimuda. »

«Ma polegi seda üritanud,» ütles Demerest kärsitult. «Igatahes pole asi üldse mitte selles.»

164

«Vabandage väga, te arutasite seda. Ja mina juhtumisi rvan, et asi ongi nimelt selles.»

Vernon Demerest punastas. Ta oli harjunud käsutama ja itte küsimustele vastama. Ta kannatus, mis kunagi kuigi ikk ei olnud, katkes.

«Proua, kas te oletegi loll või teete ennast meelega juhmiks?»

Nõukogu esimees kopsas järsult haamriga ja Mel Bakersfeld hoidis vaevaga naeru tagasi.

Sama hästi võiks selle asja kohe praegu ära lõpetada, mõtles Mel endamisi. Vernon peaks piirduma lendamisega, mida ta häsjti tunneb, ja vältima diplomaatilisi läbirääkimisi, kus ta nüüd järjekordselt märgist mööda oli löönud. Kapten Demeresti šansid oma tahtmist lennujaama nõukogus läbi viia olid nüüd kahanenud nullini — vähemalt sel juhul, kui Mei teda hädast välja ei aita. Korraks kaaluski ta seda võimalust. Ta siiski kahtles, kas Demerest ise üldse taipab, et on liiga kaugele läinud. Veel oleks ehk jõudnud juhtunut naljaks pöörata, mille üle kõik, kaasa arvatud Mildred Ackerman, naerda oleksid saanud. Melil oli selle peale soont: ta oskas lahkarvamusi mahendada ja sealjuures mõlema poole au päästa. Samuti teadis ta, et ta on Mildred Ackermani lemmik. Nad said omavahel hästi läbi ja proua kuulas alati tähelepanelikult Meli seisukohti.

Siis tegi ta otsuse: kurat temaga. Ta kahtles väga, kas Demerest hakkaks niisugust asja tegema, kui nende osad oleksid vahetatud. Söögu Vernon ise oma supp. Igatahes mõne minuti pärast kavatses Mel sõna võtta.

«Kapten Demerest,» kuulutas nõukogu esimees külmalt, «teie viimane märkus on sündmatu, ebakohane ja ma palun teid oma sõnad tagasi võtta.»

Demeresti nägu punetas ikka veel. Ta kõhkles viivu ja noogutas siis. «Hästi. Ma võtan tagasi.» Ta heitis pilgu mrs. Ackermani poole. «Ma palun proualt vabandust. Võibolla ta

mõistab, et see on nii minu kui enamiku tsiviillendu-rite jaoks väga südamelähedane küsimus. Kui mulle midagi nii ilmsena tundub ... » Ta jättis lause lõpetamata.

Mrs. Ackerman lõkendas vihast. Mel leidis, et see niigi pealiskaudne vabandus oli väga kohmakalt esitatud. Nüüd oli juba liiga hilja asja siluda, kui ta ka tahtnud oleks.

Üks nõukogu liikmetest küsis: «Kapten, mida te meilt õieti tahate?»

Demerest astus sammu ettepoole. Ta hääl muutus tungivaks. «Ma taotlen teilt kindlustusautomaatide ja kindlustuse

165

letikaubanduse kaotamist selles lennujaamas ja lubadust, et te ka edaspidi keeldute selleks otstarbeks ruume uurimast.»

«Te siis tahate kindlustuste müüki täielikult likvideerida?»

«Jah. Lennujaamades küll. Ma võin teatada, proua ja härrad, et Pilootide Ühing taotleb teistes lennujaamades sedasama. Ühtlasi palume Kongressi samme astuda, et kindlustuste müük lennujaamades ebaseaduslikuks kuulutataks.»

«Mis mõtet on seda teha Ühendriikides, kui lennuliiklus on rahvusvaheline süsteem?»

Demerest naeratas mokaotsast. «Ka see kampaania on rahvusvaheline.»

«Mil määral rahvusvaheline?»

«Meid toetavad aktiivselt neljakümne kaheksa maa lendurite organisatsioonid. Enamik neist on arvamusel, et kui Põhja-Ameerikas, kas siis Ühendriikides või Kanadas eeskuju näidatakse, tulevad teised järele.»

Sama nõukogu liige jätkas skeptiliselt: «Minu arvates on teil küll üpris suured lootused.»

Siin segas esimees vahele: «Kui reisijad soovivad lennu-kindlustusi osta, siis on neil õigus seda teha.»

Demerest noogutas nõustuvalt. «Muidugi. Seda keegi ei eitagi.»

«Teie eitate.» Proua Ackerman tõstis jälle häält.

Demeresti suujooned teravnesid. «Proua, igaühel on õigus osta nii palju reisikindlustusi, kui ta iganes soovib. Tal on vaja vaid kõige elementaarsemat ettenägelikkust, et aegsasti vastavaid samme astuda — kas siis kindlustusagendi kaudu või reisiagentuuris.» Ta osutas pilguga, et nüüdsest peale pöördub ta nõukogu kui terviku poole. «Tänapäeval on paljudel inimestel alaline reisikindlustuse poliis. Nad sõidavad, kuhu tahavad, ja on püsivalt kindlustatud. Niisugust kindlustust võib võtta väga mitmel viisil. Näiteks suuremad krediitkaardikompaniid — Diners, American Express, Carte Blanche — pakuvad kõik oma klientidele pidevat reisikind-lustust. Seda võib igal aastal automaatselt uuendada ja arve järgi tasuda.»

Kuna enamik reisivaid ärimehi, märkis Demerest, omab vähemalt üht eespool mainitud krediitkaarti, ei tohiks kind-lustusmüügi likvideerimine lennujaamades tekitada äritegelastele mingeid raskusi või ebameeldivusi.

«Pealegi on alaliste poliiside hinnad odavad. Ma tean seda, kuna mul on endal niisugune poliis.»

Vernon Demerest tegi pausi ja jätkas siis. «Kõigi nende kindlustuspoliiside juures on oluline just see, et nad käivad

166

läbi mitmest instantsist. Avalduste vastuvõtmisega tegelevad kogenud inimesed. Avalduse sisseandmisest poliisi väljaandmiseni kulub päev või paar. Seetõttu on hoopis suuremad või-malused psühhopaatiliste, maniakaalsete, vaimselt tasakaalutute isikute avastamiseks ning nende taotluste väljaselgitamiseks.

Samuti ei tohi unustada, et vaimuhaige või tasakaalutu isik tegutseb impulsi mõjul. Lennukindlustuste puhul tiivustab sellist impulssi kindlustuspoliis, mida on võimalik

lennujaamade kindlustusautomaatidest ja kindlustuse müügipunktidest kiirelt ja pikema jututa kätte saada.»

«Teie jutu mõte on vist meile kõigile selge,» ütles esimees teravalt. «Te hakkate ennast kordama, kapten.»

Mrs. Ackerman noogutas. «Jagan seda arvamust. Isiklikult sooviksin ma kuulda, mis mr. Bakersfeldil öelda on.»

Nõukogu liikmete pilgud pöördusid Meli poole. Ta noogutas nõusolevalt. «Jah, mul on tõesti mõningaid tähelepanekuid. Aga ma ootaksin siiski ära, kuni kapten Demerest oma jutu lõpetab.»

«Ta lõpetas,» ütles Mildred Ackerman. «See on juba otsustatud. »

Üks nõukogu liikmeist puhkes naerma ja esimees kopsas haamriga. «Jah, ma mõtlen ka... Palun, mr. Bakersfeld.»

Mel tõusis, ja Vernon Demerest pöördus põrnitsedes oma kohale tagasi.

«Ütlen otsekohe välja,» alustas Mel, «et minu arvamused lähevad peaaegu igas punktis Vernoni seisukohtadest lahku. Kui soovite, võite seda perekondlikuks lõheks nimetada.»

Nõukogu liikmed, kes teadsid Vernon Demeresti hõimlus-sidemetest Meliga, naeratasid, ja Mel tundis, et mõne minuti eest valitsenud pinge hakkab vaibuma. Ta oli nende koosolekutega harjunud ja teadis, et ebaametlik toon on parim meetod kontakti saavutamiseks. Ka Vernon oleks võinud seda teada saada, oleks ta vaevaks võtnud nõu küsida.

«Meil on vaja mitmes punktis aru pidada,» jätkas Mel. «Kõigepealt tuleb meil leppida faktiga, et enamikul inimestel on alati olnud sissesündinud hirm lendamise ees, ja ma olen veendunud, et hoolimata sellest, kui suuri edusamme me ka ei teeks või kui kõrgele me reisijate ohutusenäitajaid ei kruviks — see tunne jääb alati püsima. Ühes punktis olen ma juhuslikult siiski Vernoniga nõus: meie ohutusenäitajad on juba praegu äärmiselt kõrged.»

Ta jätkas: selle sissesündinud hirmu tõttu tunnevad paljud reisijad end õhusõidu kindlustust omades mugavamalt ja

167

kindlamalt. Nad soovivad seda. Samuti soovitakse, et see oleks saadaval just lennujaamas, mida kinnitab tohutu suur läbimüük kindlustusautomaatides ja lennukindlustuse müügipunktides. Reisijatel peab olema õigus ja võimalus ise vabalt otsustada, kas võtta kindlustust või mitte. Mis puutub kindlustuse muretsemisse eelmüügi korras, siis on täiesti ilmne, et enamikule inimestele ei tule seda pähegi. Pealegi, lisas Mel, kui lennukindlustusi üksnes sel teel müüma hakatakse, kaotavad lennujaamad, sealhulgas ka Lincolni Rahvusvaheline Lennujaam, suure protsendi oma tuludest. Lennujaama tulude mainimisel Mel naeratas. Lennujaama nõukogu liikmed naeratasid koos temaga.

Mel mõistis, et selles asja tuum just ongi. Kindlustusseltside kontsessioonidelt saadavad tulud olid liiga suured, et neid kaotada. Kindlustuspoliiside müügi protsendid tõid Lincolni Rahvusvahelisele Lennujaamale pool miljonit dollarit aastas, kuigi vähesed kindlustuse võtjad teadsid, et lennujaam võtab igalt kindlustusmaksu dollarilt kakskümmend viis senti vaheltkasu. Kindlustus oli suuruselt neljas kontsessioon ja ainult parkimisalad, restoranid ja autode üürimine tõid lennujaama rahakappidesse suuremaid summasid. Teistes suuremates lennujaamades olid kindlustusmüügi tulud samasugused või isegi suuremad. Vernon Demerestil on hea rääkida «lennujaama ahnest direktsioonist», mõtles Mel endamisi, aga nii suur hulk raha oli lõpuks ka midagi väärt.

Neid mõtteid pidas Mel paremaks endale hoida. Põgusast vihjest tuludele piisas täiesti. Nõukogu liikmed, kes lennujaama rahaasjadega kursis on, saavad niigi aru.

Mel uuris oma märkmeid. Alles eelmisel päeval oli üks Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas tegutsev kindlustuskompanii need materjalid talle kätte toimetanud. Mel polnud neid palunud, samuti polnud ta kellelegi väljaspool oma kantseleid maininud, et tänasel koosolekul võib kindlustuse küsimus arutusele tulla. Kuid kindlustusseltsi rahvas oli mingil

viisil teada saanud — lausa uskumatu, kuidas see neil alati korda läheb — ja otsemaid oma huvide kaitseks välja astunud.

Mel poleks neid materjale kasutama hakanud, kui need tema ausate põhimõtetega kokku poleks sobinud. Õnneks sobisid nad hästi.

«Järgnevalt puudutaksin sabotaaži,» ütles Mel, «nii potentsiaalset kui tegelikku.» Ta tundis, et nõukogu liikmed kuulavad teda tähelepanelikult.

«Vernon rääkis sellest üsna pikalt, aga kuigi ma teda hoolega

168

jälgisin, pean ütlema, et paljud väited tundusid liialdatuna. Tegelikult tuleb siiski äärmiselt harva ette lennu-õnnetusi, kus lennukindlustuse motiividel tekitatud pommiplahvatus oleks vastuvaidlematult tuvastatud.»

Publiku sektsioonis kargas kapten Demerest äkki jalule. «Jumal hoidku! Kui palju katastroofe te veel tahate?»

Esimees kopsas kurjalt haamriga. «Kapten... ma palun teid!»

Mel ootas, kuni Demerest oli rahunenud, ja jätkas siis külmalt: «Et niisugune küsimus kord juba esitati, siis vastan: «ei ühtegi». Aga asjakohasem oleks küsida: kas nimetatud lennuõnnetused oleksid ka sel juhul toimunud, kui lennujaamades poleks kindlustuspoliisid nii kergesti kättesaadaval olnud?»

Mel tegi pausi, lastes oma mõttel kuulajateni jõuda, ja jätkas siis: «Võib loomulikult väita, et kui kindlustusmüük poleks lennujaamades nii käepärane, oleksid kõne all olevad lennukatastroofid võib-olla jäänud toimumata. Teiste sõnadega, need olid impulsiivsed kuriteod, milleks andis tõuke lennukindlustuse kerge kättesaadavus lennujaamades. Samuti võib väita, et isegi kui kuriteod olid ette kavatsetud, oleksid nad ehk lennukindlustuse vähema kättesaadavuse juures jäänud tegemata. Niisugused on minu arvates Vernon Demeresti ja ühtlasi Pilootide Ühingu argumendid.»

Mel vaatas korraks õemehe poole, kes reageeris ainult tigeda kulmukortsutusega.

«Kõigi nende argumentide ilmne nõrkus on selles,» väitis Mel, «et nad on puhtalt hüpoteetilised. Mulle tundub aga sama tõenäoline, et isik, kes niisugust kuritegu plaanitseb, ei lase end eksitada kindlustusmüügi puudumisest lennujaamas, vaid hangib kindlustuse mujalt, mida, nagu Vernon ise märkis, on lihtne teha.»

Teiste sõnadega, jätkas Mel, on lennukindlustus kavatsetava sabotaaži teisejärguline motiiv, mitte aga sellise kuriteo esmane põhjus. Tegelikeks motiivideks on lennusabotaaži puhul ikkagi igipõlised inimlikud nõrkused — armastuse kolmnurgad, ahnus, ärialased ebaõnnestumised, enesetapp.

Kogu inimkonna eksisteerimise vältel, arutles Mel edasi, pole suudetud neist motiividest vabaneda. Seega ei tuleks reisijate julgeolekuga ja sabotaažiaktide ennetamisega tegelevatel isikutel abi otsida lennujaamade kindlustusmüügi kaotamisest, vaid nad peaksid tõhustama muid ohutusabinõusid nii õhus kui maa peal. Üheks niisuguseks abinõuks on rangem kontroll dünamiidi müügi üle, mis on siiani olnud

169

lennusabotööride põhiliseks tööriistaks. Teine ettepanek on välja töötada indikaator pagasis peituva lõhkeaine avastamiseks. Üks selline aparaat, teatas Mel tähelepanelikuks muutunud lennujaama nõukogu liikmetele, on juba katseliselt tarvitusel.

Kolmas idee, mida soovitasid lennukindlustuse kompaniid, oleks avada reisijate pagas kontrollimiseks enne lendu, nagu seda praegu tolliametis tehakse. Mel oli küll arvamusel, et viimati nimetatud idee ellurakendamisel tekib tõsiseid raskusi.

Senisest järjekindlamalt, väitis ta, tuleks jälgida juba olemasolevate seaduste täitmist, mille kohaselt tulirelvade kandmine tsiviillennukites on keelatud. Samuti tuleks sabotaaži-aktide võimalust arvestades võtta vaatluse alla lennukite konstruktsioon, et lennukit sisemisele plahvatusele vastupidavamaks muuta. Selles seoses oli tehtud ettepanek — mille taga jällegi

seisis kindlustusselts — muuta pagasiruumid sisevooderduse abil senisest tugevamaks ja raskemaks, kas või lisanduva kaalu ja lennukompanii tulude kahanemise hinnaga.

Riiklik Lennundusagentuur on lennukindlustuse küsimust uurinud, märkis Mel, ja asunud lennujaamade kindlustus-müügi likvideerimise suhtes eitavale seisukohale. Mel heitis pilgu Vernon Demerestile, kes tigedalt kulmu kortsutas. Mõlemad mehed teadsid, et RLA «uurimus» oli lennukompaniide pilootidel pinnuks silmas, kuna seda oli teinud mingi kindlustuskompanii ametnik, lennukindlustuse mees, kelle erapooletus oli äärmiselt kahtlane.

Kindlustusseltsi materjalides oli veel rida punkte, mida Mel polnud seni puudutanud, aga ta leidis, et on juba küllalt palju öelnud. Pealegi oli ülejäänud argumentide hulgas ka vähem veenvaid. Ja nüüd hakkas ta tõsiselt kahtlema ka pagasiruumi täiendamise ettepanekus, kuigi ta sellest ise alles mõne hetke eest oli rääkinud. Kelle huvisid lennuki kaalu niisugune tõstmine õieti teenib, mõtles ta. Kas see kaitseb reisijaid, lennukompaniisid või peamiselt lennu-kindlustusseltse? Muud esitatud argumendid aga olid tema arvates siiski päris mõistlikud. «Niisiis tuleb meil otsustada,» lõpetas ta, «kas me peame väga vähestele faktidele toetuvate oletuste tõttu jätma reisijad ilma teenustest, mida nad nii ilmselt soovivad.»

Mel ei jõudnud veel istetM võtta, kui Mildred Aekerman kähku ja tunderõhuliselt teatas: «Minu arvates mitte.» Ta heitis Vernon Demeresti poole võiduka pilgu.

170

Nii ebaamethkult kui võimalik avaldasid ka nõukogu ülejäänud liikmed samasugust arvamust ja teoid siis vaheaja jättes järgmised päevakorrapunktid pärastlõunaks

Vernon Demerest ootas Meli koridoris.

«Ära pane pahaks, Vernon,» püüdis Mel kähku lepitavat tooni võtta, enne kui õemees jõudis suud avada. «Ma loodan et sa ei võtnud seda südamesse. Ka sõpradel ja sugulastel tuleb vahel paratamatult lahkarvamusi ette.»

Sõna «sõbrad» oli muidugi liialdus. Mel Bakersfeld ja Vernon Demerest polnud teineteise vastu kunagi sümpaatiat tundnud, kuigi Demerest oli abielus Meli õe Sarah'ga. Ja mõlemad olid sellest suhtumisest teadlikud. Viimasel ajal oli aga ebasümpaatia teravnenud avalikuks vaenuks.

«Kuradi palju põhjust oli seda südamesse võtta,» vastas Demerest. Vihapuhang oli möödas, aga ta pilk oli jäine.

Nõukogu liikmed, kes parajasti koosolekusaalist väljusid, vahtisid neid uudishimulikult. Nõukogu läks lõunale. Mel kavatses neile mõne minuti pärast järele minna.

«Mis teil viga,» ütles Demerest põlglikult. «Pingviini mõtteviisiga maarottidel ja paberimäärijatel nagu sina. Kui sa nii sageli õhus oleksid nagu mina, vaataksid kõigele teise pilguga.»

«Ega ma pole eluaeg paberit määrinud,» vastas Mel teravalt.

«Issand jumal, jäta järele. Ära hakka mulle seda vana sõja-sangari laulu laulma. Praegu on su kõrgus null ja seda näitab ka su mõtlemisviis. Kui see nii ei oleks, siis näeksid sa seda lennukindlustuse värki nii nagu iga enesest lugupidav piloot.»

«Enesest lugupidav — või äkki tahtsid öelda ennast imetlev?» Mel leidis, et kui Vernon tahab sõnalahingut, siis tuleb seda talle võimaldada. Nad olid nüüd nelja silma all. «Teil, lenduritel, on enamasti see viga, et olete harjunud ennast pooljumalateks ja pilverüütliteks pidama, ning olete veendunud, et teil peavad seepärast ka võrratud ajud olema. Aga seda on nad ainult mõnes üksikus väga kitsas lõigus. Mulle tundub vahel, et ülejäänud osa on teil pikapeale seal hõredas õhus pehkima läinud, sellal kui automaatpiloot teie eest töö ära teeb. Ja kui siis mõni inimene ausalt oma arvamust avaldab, mis juhtumisi teie omast erineb, käitute nagu hellitatud lapsed.»

«Selle ma lasen kõik kõrvust mööda,» ütles Demerest, «ehkki, kui siin keegi praegu lapsik on, siis just sina. Olulisem on see, et sa valetad.»

171

«No tead, Vernon...»

«Või sina avaldasid ausalt oma arvamust,» turtsus Demerest põlastavalt. «Kus tuli alles ausus välja! Koosolekul sa kasutasid kindlustusseltsi spikrit. Sa lugesid sealt maha! Sealt, kus ma istusin, oli kõik näha. Ma tean, sest mul on endal ka üks eksemplar!» Ta näitas raamatute ja paberite virna, mida ta kaenlas kandis. «Sa oled koguni nii jultunud ja laisk, et ei viitsinud ise kõnet ette valmistada.»

Mel punastas. Õemees oli tabanud ta nõrka kohta. Ta oleks pidanud oma esinemise ise ette valmistama või kindlustusseltsi materjale vähemalt adapteerima ja laskma need masinal ümber lüüa. Tõsi küll, paaril koosolekueelsel päeval oli tavalisest rohkem tööd olnud, aga see polnud mingi vabandus.

«Ükskord sa võib-olla veel kahetsed,» ütles Vernon Demerest. « Kui see juhtub ja mina satun lähedal olema, siis olen ka esimene, kes sulle tänast päeva meelde tuletab. Seni aga ei kavatse ma sinuga rohkem kokku saada kui hädasti vajalik.»

Enne kui Mel vastata jõudis, keeras õemees selja ja läks.

Nüüd Tanya kõrval seistes tuletas Mel seda meelde ja mõtles nagu tihti varemgi, et seekord Vernoniga tülitsedes oleks ta võinud kaugelt targemini käituda. Muidugi oleks ta ikkagi võinud eriarvamusele jääda. Praegugi ei näinud Mel mingit põhjust oma seisukoha muutmiseks. Aga ta oleks võinud seda teha heasüdamlikumalt, vältides taktitusi, mis kuulusid Vernon Demeresti, aga mitte tema enda arsenali.

Sellest päevast saadik polnud nende vahel mingeid konflikte olnud. Tänaõhtune põgus kokkupuude Vernon Demeres-tiga lennujaama kohvikus oli nende esimene kohtumine pärast nõukogu koosolekut. Melil oli alati puudunud lähedane kontakt oma vanema õe Sarah'ga ja nad külastasid teineteist väga harva. Ent varem või hiljem tuli Melil ja Vernon Deme-restil siiski kokku saada, kui mitte oma lahkarvamuste lahendamiseks, siis vähemalt selleks, et neid ajutiselt kõrvale jätta. Ja meenutades lumekomitee teravalt sõnastatud aruannet, mille taga kahtlemata seisis vaenulik Vernon, leidis Mel, et mida varem see juhtub, seda parem.

«Ma ei oleks tohtinud seda kindlustuse pahandust mainida,» ütles Tanya. «Oleksin pidanud teadma, et see kannab sind minust kaugele eemale.»

Kuigi need mälestused vilksatasid ta ajus ainult mõneks sekundiks, pidi Mel jälle kord endamisi möönma Tanya erakordset

172

läbinägelikkust. Ta ei mäletanud kedagi, kes nii kergesti oleks suutnud ta mõtteid aimata. Ju see vist tähendas instinktiivset lähedust nende vahel.

Mel tundis Tanya uurivat pilku oma näol, ta leebeid mõistvaid silmi, aga selle leebuse taga oli naiselik jõud ja sensuaalsus, ja vaist ütles talle, et see võib ainsa hetkega leegitsema lüüa. Äkki soovis ta, et see lähedus veel lähedasemaks muutuks.

«Sa ei kandnud mind kuhugi eemale,» vastas Mel. «Sa tõid mind endale lähemale. Praegu tahan ma sind väga.» Ja kui nende pilgud kohtusid, lisas ta: «Igas mõttes.»

Siirdus oli Tanya iseloomulik joon. «Mina tahan sind ka.» Ta naeratas põgusalt. «Ja olen ammugi tahtnud.»

Meli esimeseks impulsiks oli Tanya kaasa kutsuda ja otsida kahekesi üks vaikne kohake ... Võib-olla Tanya juurde ... ja kuradile kõik tagajärjed! Siis leppis Mel tõsiasjaga, mida ta juba teadis: ta ei saanud minna. Veel mitte.

«Saame hiljem kokku,» ütles ta Tanyale. «Täna õhtul. Ma ei tea täpselt, millal just, aga kokku me saame. Ära ilma minuta koju mine.» Ta oleks tahtnud käed välja sirutada, Tanyal ümbert kinni võtta, ta keha enda vastu suruda, aga kõikjal ümberringi oli ootesaali sagin.

Tanya sirutas käe ja puudutas sõrmedega tasakesi Meli kätt. Kontakt mõjus elektriseerivalt. «Ma ootan,» ütles Tanya. «Ma ootan, niikaua kui sa tahad.»

Kohe seepeale läks ta minema ja kadus samas reisijatesumma Trans America kassade ees.

6

Kuigi Cindy Bakersfeld poole tunni eest Meliga õige resoluutset tooni oli kasutanud, ei olnud ta nüüd sugugi kindel, mida edasi teha. Ta oleks tahtnud mõnelt usaldusväärselt inimeselt nõu küsida. Kas minna täna õhtul lennujaama või mitte?

Üksi ja mahajäetuna keset Archidona Lastekaitse Fondi Sõprade kokteiliõhtu möllu kaalus Cindy murelikult, kumba teed valida. Siiani oli ta peaaegu kogu õhtu läbi ühe grupi juurest teise juurde liikunud, lõbusalt vestelnud, kohtudes inimestega, keda ta tundis või kellega ta tahtis tutvuda. Kuid mingil põhjusel kippus saatja puudumine teda täna õhtul rohkem häirima kui muidu. Juba mitu minutit seisis ta omaette mõttesse vajunult.

Uuesti arutles ta: mingit tahtmist pole üksi, ilma saatjata õhtusöögile minna. Selle asemel võiks koju sõita, või siis võiks Meli üles otsida ja lahingu vastu võtta.

Telefonis oli ta Melile kindlalt öelnud, et tuleb lennujaama ja klaarib temaga kõik ära. Kuid Cindy teadis väga hästi, et see tähendaks kaartide laualepanekut, mida nad ilmselt kumbki enam tagasi võtta ega muuta ei saa. Kaine mõistus ütles talle, et varem või hiljem peab lõplik klaarimine toimuma, nii et parem, kui selle juba kohe kaelast ära saab. Pealegi on asju, mida sellega seoses tuleb lahendada. Ent viitteist abieluaastat ei saa ju niisama lihtsalt turjalt maha raputada nagu odavat plastmassist vihmakeepi. Olgu puudusi ja pahandusi kui palju tahes — Cindy võis neid suurel hulgal üles lugeda —, aga kui kaks inimest juba nii kaua koos elavad, tekib nende vahele sidemeid, mida on valus läbi lõigata.

Cindy uskus, et isegi praegu saaks veel nende abielu päästa, kui nad mõlemad kõigest hingest püüaksid. Aga oli küsitav, kas nad seda üldse tahavad? Cindy teadis kindlasti, et tema ise tahaks küll — kui Mel mõningaid tema tingimusi täidaks, millest ta varem oli keeldunud. Ent talle tundus äärmiselt kahtlane, et mees end iial nii palju muutma hakkab, nagu tema seda soovib. Kuid kooselu endisel kujul jätkata oleks talumatu. Viimasel ajal polnud isegi lohutust pakkuvat seksi, mis vanasti nii mõnegi puudujäägi tasa tegi. Midagi oli ka siin viltu, kuigi Cindy ei teadnud, mis see õieti on. Mel suutis teda ikka veel seksuaalselt erutada. Isegi praegu, mehest lihtsalt niimoodi mõeldes, tundis ta ärritust, ja samas hakkas ta keha tajutavalt surisema. Ent ometi, kui võimalus avanes, pidurdas vaimse kontakti puudumine neid mõlemaid. Tulemuseks oli vähemalt Cindy puhul norutunne, viha ja hiljem nii tugev suguiha, et ta pidi endale mõne mehe otsima. Ükskõik kelle.

Ta seisis ikka veel üksinda Lake Michigani hotelli elegantses luksussalongis, kus tänane pressivastuvõtt aset leidis. Jutuvada ta naabruses puudutas peamiselt tormi ja ebamugavusi, mida igaüks teel siia oli tunda saanud. Aga nemad — mitte nagu Mel, mõtles Cindy — olid ikkagi kohale jõudnud. Aeg-ajalt mainiti ka Archidonat, mis tuletas Cindyle meelde, et siiamaani polnud ta endale selgeks teinud, kummale Archidonale ta heategevus oli sihitud — kas Ekuadori või Hispaania omale ...Ole sa neetud, Mel Bakersfeld! Okei, ma pole nii tark kui sina.

Kellegi käsivars puutus ta vastu ja sõbralik hääl küsis: «Te

ei joogi midagi, mrs. Bakersfeld? Tohin ma teile ühe klaasikese tuua?»

Cindy pööras pead. Küsijaks oli Derek Edeni nimeline ajakirjanik, keda ta põgusalt tundis. Ta kommentaarid ilmusid tihtipeale «Sun-Times'is». Nagu paljudel temataolistel, oli ka Derek Edenil sundimatu, usaldav rääkimismaneer ja kergelt liiderlik hoiak. Cindy mäletas, et eelmistel kordadel olid nad mõlemad teineteist tähele pannud.

«Olgu peale,» ütles Cindy. «Klaas burbooni ja vett, ainult et vett valage õrnalt. Ja palun kutsuge mind eesnimepidi; te vist peaksite seda teadma.»

«Tingimata tean, Cindy.» Ajalehemees vaatas teda imetleva ja varjamatult hindava pilguga. Noh, mõtles Cindy, miks mitte? Ta teadis, et näeb täna õhtul kena välja; ta oli hästi riides ja hoolikalt mingitud.

«Ma tulen kohe tagasi,» tõotas Derek Eden. «Ärge siit kuhugi minge, muidu pean teid uuesti otsima hakkama.» Ja sihikindlalt suundus ta baari poole.

Oodates laskis Cindy silmadel üle rahvast täis vastuvõtu-saali käia ja tabas vanema daami pilgu, kellel oli peas lilledega kübar. Otsemaid naeratas Cindy südamlikult ja naine noogutas vastu, kuid ometi ei jäänud ta pilk Cindyle peatuma. Daam oli seltskonnaveergude reporter. Ta kõrval seisis fotograaf, kellega nad koos kavandasid homse numbri jaoks pildimaterjali, mis seal arvatavasti terve lehekülje enda alla võtab. Kübaraga daam viipas kokku terve rea heategevuse töötajaid ja nende külalisi, kes sõnakuulelikult naeratades troppi kogunesid, püüdes küll ükskõikset ilmet võtta, ent suutmata varjata rõõmu, et just neid oli välja valitud. Cindy teadis, miks temast mööda mindi. Üksinda polnud ta küllalt tähtis, kuigi koos Meliga oleks ta mõõdu välja andnud. Linna elus oli Melil kaalu. Tuska tegi aga see, et Mel seltskonnaelust raasugi ei hoolinud.

Ruumi teises servas välgatas fotograafi lamp. Kübaraga daam kirjutas nimesid üles. Cindyl oli nutt kurgus. Peaaegu iga ürituse heaks... oli ta vabatahtlikult kaasa löönud, tööd rüganud, kõige madalamates komiteedes orjanud, täitnud alandavaid ülesandeid, mida kõrgema positsiooniga daamid põlastasid; ja nüüd niimoodi kõrvale jääda ...

Ole sa veel kord neetud, Mel Bakersfeld! Olgu neetud see jälk lumi! Ja käigu persse see ahne, haisev abielulõhkuja lennujaam!

Ajakirjanik Derek Eden jõudis tagasi, käes klaasid Cindy ja enese jaoks. Inimeste vahelt läbi pugedes märkas ta endal

Cindy pilku ja naeratas. Ta paistis enesekindlana. Kui Cindy üldse meestest midagi teadis, siis arutas Derek Eden tõenäoliselt praegu, millised šansid on tal Cindyt täna õhtul voodisse viia. Arvatavasti teavad reporterid mahajäetud, üksil-dastest naistest kõik.

Omalt poolt tegi Cindy ka Derek Edeni suhtes mõningaid võrdlevaid arvestusi. Natuke üle kolmekümne, mõtles ta. Küllalt vana, et kogenud olla, ja küllalt noor, et õppida paari uut trikki ning neist põlema minna: just see, mis Cindyle meeldis. Pealtnäha hea kehaehitusega. Arvatavasti tähelepanelik, vististi ka õrn; oskab nii anda kui võtta. Ja mees oli saadaval. Selle oli ta Cindyle selgeks teinud, veel enne kui klaaside järele läks. Kahel ühesuguste plaanidega ja piisavalt tundlikul inimesel ei kulu kontakti leidmiseks kuigi kaua aega.

Veel mõne minuti eest oli ta kõhelnud kodu ja lennujaama alternatiivi ees. Nüüd avanes nähtavasti kolmas võimalus.

«Olge lahke.» Derek Eden ulatas talle klaasi. Cindy silmitses seda. Seal oli tubli annus burbooni ja Eden oli nähtavasti baarimehele soovitanud veega mitte liialdada. No muidugi! Mehed on nii läbipaistvad!

«Tänan teid.» Ta rüüpas ja vaatas ajakirjanikule üle klaasiserva otsa.

Derek Eden tõstis klaasi ja naeratas. «Siin on kangesti kärarikas, kas pole?»

Cindy leidis, et kirjamehe kohta on ta jutt haletsusväärselt ebaoriginaalne. Nähtavasti on nüüd tema kord öelda «jah», mille peale mees loomulikult ütleb: Kui õige läheks kuhugi vaiksemasse kohta. Järgnevad repliigid on niisama täpselt ennustatavad.

Viivitades vastusega võttis Cindy veel ühe lonksu burbooni.

Ta mõtles järele. Muidugi, kui Lionel oleks linnas, ei hakkaks ta selle mehega jändama. Kuid Lionel, kes muudel kordadel ta tormiankruks oli ja kes teda Melist lahutama veenis ja temaga ise abielluda tahtis... Lionel aga oli Cincinnatis (või Columbuses?) mingeid asju ajamas, mida arhitekt ametireisil käies ajama peab, ja ta jäi sinna veel kümneks päevaks, võib-olla kauemakski.

Mel ei teadnud Cindyst ja Lionelist midagi, vähemalt mitte midagi konkreetset, kuigi Cindy oletas, et Mel teda vaikselt varuks hoitud armukese pidamises kahtlustab. Sellega seos-tus veel teine oletus — nimelt et Mel sellest suuremat ei hooli. See nähtavasti andis talle ettekäände lennujaamale pühenduda ja Cindy oma elust täielikult välja lülitada. Olgu

176

neetud see lennujaam, mis oli nende abielule viiskümmend korda hukatuslikum kui armuke. Varem oli kõik teisiti olnud.

Nende abielu alguses, pärast seda kui Mel mereväest lahkus, oli Cindy tema ambitsioonide peale uhke. Hiljem, kui Mel lennuadministratsiooni alamastmelt kiiresti kõrgemale tõusis, tundis ta Meli edutamistest ja uutest ametikohtadest rõõmu. Koos Meliga parandas ka Cindy oma positsiooni — eriti seltskondlikus mõttes, ja neil aegadel viibisid nad peaaegu igal õhtul seltskonnas. Nende mõlema nimel võttis Cindy vastu kutseid kokteiliõhtutele, kodustele õhtusöökidele, avamispidudele, heategevatele suareedele... Ja kui kaks kutset sattus ühele õhtule, oskas Cindy vilunult hinnata, kumb neist tähtsam oli, ja lükkas teise tagasi. Noorele ametiredelil tõusvale mehele oli niisugune seltskondlik läbikäimine oluline ja aitas sõlmida tutvust väljapaistvate inimestega. Sellest sai isegi Mel aru. Nurisemata tegi ta kaasa kõik, mida Cindy plaanitses.

Nagu Cindy nüüd aru sai, oli häda selles, et nende kaugemad tulevikueesmärgid olid täiesti erinevad. Mel nägi nende seltskondlikus tegevuses ainult vahendit oma ametialase auahnuse rahuldamiseks. Peaasi oli karjäär, seltskonnaelu oli ainult vahend, millest hiljem võis loobuda. Cindy jaoks seevastu tähendas Meli karjäär sissepääsuluba veel aktiivsemasse ja veel kõrgema tasemega seltskonda. Nüüd tagasi vaadates näis talle vahel, et kui nad oleksid teineteise vaatepunkti algusest peale paremini mõistnud, oleksid nad võinud kokkuleppele jõuda. Aga õnnetuseks nad ei mõistnud. Lahkhelid algasid umbes sel ajal, kui Mel, kes juba Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama ülem oli, lisaks veel Lennujaama Ülemate Nõukogu esimeheks valiti.

Kui Cindy kuulis, et tema mehe tegevus ja mõju nüüd otsaga Washingtoni ulatub, rõõmustas ta kõigest südamest. Meli järgnevad väljakutsumised Valgesse Majja ja suhted president Kennedyga tekitasid Cindys kindlat lootust edaspidi Washingtoni kõrgemasse seltskonda pääseda. Oma roosi-listes unelmates nägi ta end fotoobjektiivide fookuses koos Jtickie või Etheli või Joaniga Hyannis Portis või Valge Maja muruplatsidel jalutamas.

See jäi tulemata. Mitte sinnapoolegi. Melil ja Cindyl ei tekkinud mingeid sidemeid Washingtoni kõrgema seltskonnaga, kuigi seda oleks olnud nii kerge saavutada. Selle asemel hakkasid nad Meli nõudmisel mõningaid kutseid tagasi lükkama. Meli arvates oli tema ametialane reputatsioon nüüd

177

juba selline, et tal polnud enam tarvis muretseda oma seltskondliku maine pärast, millest ta õieti iial ei olnud hoolinudki.

Kui Cindy toimuvast pöördest lõpuks aru sai, siis ta plahvatas ja nad läksid põhjalikult tülli. Ka see oli viga. Mõistlikke argumente võttis Mel mõnikord kuulda, aga Cindy raev tegi ta enamasti kõigutamatult kangekaelseks. See tüli möllas nädal otsa, ja mida kaugemale see edenes.seda õelamaks Cindy muutus, tehes asjad veel halvemaks. Õelusehood olid üks Cindy nõrkusi ja ta teadis seda. Osalt ta ei tahtnudki niisugune olla, aga mõnikord ajas Meli ükskõiksus tal tahes-tahtmata vere keema, just nagu tänaõhtuse telefonikõne ajal.

Pärast nädalapikkust vaidlemist, mis tegelikult iial lõpuni ei jõudnudki, muutusid nende tülid sagedasemaks. Ühtlasi loobusid nad neid laste eest varjamast, mis niikuinii võimatu oli. Kord teatas Roberta juba nende mõlema häbiks, et edaspidi kavatseb ta pärast kooli ühe sõbranna juures käima hakata, «sest kui ma koju tulen ja teie seal tülitsete, ei saa ma järgmiseks päevaks õppida».

Vähehaaval kujunes välja kindel süsteem. Mõnel õhtul käis Mel Cindyga seltskondlikel üritustel, kuhu ta eelnevalt oli lubanud minna. Muidu aga jäi ta kauemaks lennujaama ja oli üldse vähem kodus. Leides end nüüd palju sagedamini üksinda, pühendus Cindy ihu ja hingega üritustele, mida Mel pilkamisi nimetas «alaealiseks heategevuseks» ja «lollakaks seltskondlikuks ronimiseks».

Jah, mõtles Cindy, võib-olla tundus see tõesti Melile aegajalt lollakana. Aga kuna tal peaaegu mingit muud tegevust ei olnud, siis võttis ta naudinguga osa seltskondlikust võidujooksust — sest seda see just oli. Mis mehel viga arvustada. Meestel jätkub küllalt tegevust, millega aega täita. Melil oli näiteks oma karjäär, oma lennujaam, oma kohustused. Aga mida pidi Cindy tegema? Terve päeva kodus istuma ja tolmu pühkima?

Cindyl polnud oma vaimsete võimete suhtes mingeid illusioone. Intellekti oli tal vähevõitu, ja ta teadis, et vaimselt ei suuda ta mitmeski mõttes Meliga iial sammu pidada. Aga lõpuks polnud selles ju midagi uut. Nende abielu varasematel aastatel oli Mel alati ta pisikesi juhuslikke rumalusi naljakaks pidanud, kuigi ta viimasel ajal, kus ta Cindyt nii sageli pilgata armastas, seda nähtavasti enam ei mäletanud. Ka oma kunagisele näitlejakarjäärile vaatas Cindy lahtise pilguga — staariklassi poleks ta iial jõudnud, isegi sinna lähedale mitte. Tõsi küll, vanasti oli ta vahel mõista andnud, et oleks seda kõike suutnud saavutada, kui abielu ta

lavategevust poleks katkestanud. Kuid see oli pigem mingi enesekaitse võte, vajadus teistele — sealhulgas ka Melile meelde tuletada, et temagi on omaette isiksus ja mitte ainult lennujaama ülema abikaasa. Südames teadis Cindy väga hästi, et elukutselise näitlejana poleks ta tõenäoliselt pisirollidest kõrgemale tõusnud.

Ent osavõtt seltskondlikust elust — kohaliku seltskonna misanstseenis — oli Cindyle igati jõukohane. See andis talle eneseväärtustunnet ja lisas tähtsust. Ja kuigi Mel teda mõnitas ega pidanud Cindy saavutusi millekski, oli tal ometi õnnestunud ülespoole ronida, läbi käia seltskondlikult ^väljapaistvate isikutega, kellega ta muidu poleks iial kohtunud, ja osa võtta niisugustest sündmustest nagu tänane õhtu... ainult et sellel üritusel oleks Mel teda tingimata saatma pidanud, aga Mel, kes oma neetud lennujaama tähtsamaks pidas nagu ikka, vedas teda alt.

Mel, kellel eneseväärtustundest ja prestiižist kunagi puudu ei tulnud, polnud iial mõistnud, et ka Cindy tahab ennast kordumatuks isiksuseks voolida. Ja ta kahtles, kas mees seda üldse kunagi mõistma hakkab.

Cindy oli kõigest hoolimata edasi püüdnud. Ühtlasi hellitas ta suuri tulevikuplaane, väga hästi teades, et juhul, kui nad Meliga kokku jäävad, toob nende plaanide teostamine kaasa kohutava abielutüli. Cindy auahnuseks oli sokutada oma tütar Roberta ja hiljem ka Libby debütandina Passavant Cotillion'ile, Illinoisi seltskondliku debüütsesooni hiilgavale tippüritusele. Tüdrukute emana lootis Cindy ise tagada vastava seltskondliku staatuse.

Kord oli ta sellest ideest Meliga nagu juhuslikult juttu teinud ja mees oli vihaselt vastu hakanud: «Üle minu laiba!» Debütandid ja nende tobedad õndsalikult naeratavad emad kuulusid tema arvates igaveseks möödunud aegadesse. Debütantide ballid, seletas ta, mis tänu jumalale üsna väheseks on jäänud, kujutavad endast snooblikku igandit ja klassistruk-tuuri jäänust, millest rahvas on õnneks küll üle kasvamas. Aga otsustades inimeste järgi, kes ikka veel mõtlevad nagu Cindy, ei lähe see ülekasvamine mitte küllalt ruttu. Mel tahtis (ja ütles ka Cindyle), et tema lapsed astuksid ellu võrdväärsetena teistega, mitte aga upsaka ja väära ettekujutlu-sega oma sotsiaalsest üleolekust. Ja nii edasi.

Tavalisest erinevalt oli Mel, kes oma seisukohti enamasti lühidalt ja täpselt esitas, seekord õige ohtrasõnaline olnud.

Lionel seevastu oli sellest ideest väga heal arvamusel.

Lionel oli Lionel Urquhart. Praegusel hetkel hõljus ta lihtsalt küsimärgi kujul Cindy eluvooluga kaasa.

Imelikul kombel oli Mel ise Cindy ja Lioneli kokku viinud. Mel oli neid teineteisele tutvustanud pidulikul einel linnavalitsuses, kuhu Lionel oli kutsutud mingite arhitektuuriliste teenete eest, mida ta linnale oli osutanud, ja Mel muidugi lennujaama pärast. Mel ja Lionel olid sel ajal juba paar aastat pealiskaudselt tuttavad.

Hiljem oli Lionel Cindyle helistanud ja nad olid paar korda vastuvõttudel ja õhtusöökidel kohtunud. Kohtumised sagenesid, kuni viisid lõpuks selle ülima läheduseni, mis mehe ja naise vahel võib olla.

Erinevalt paljudest teistest, kes abieluvälist seksi harrastasid, oli Lionel seda seiklust äärmiselt tõsiselt võtnud. Ta elas üksinda, oli oma naisest juba paljude aastate eest lahku läinud, aga siiani lahutamata. Nüüd tahtis ta ennast lahutada ja ootas Cindylt sedasama, nii et nad saaksid abielluda. Tal oli ka juba teada, et Cindy enda abielu on kõikuma löönud.

Lionelil ei olnud oma endise naisega lapsi ja ta tunnistas Cindyle, et ta seda väga kahetseb. Aga ta leidis, et pole veel hilja ja kui nad Cindyga lähemal ajal abielluvad, võivad nad lapse saada. Niisamuti oli ta ka rõõmuga valmis Robertale ja Libbyle uut kodu pakkuma ja tõotas teha mis suudab, et neile heaks võõrasisaks olla.

Cindy viivitas otsustamisega üsna mitmel põhjusel. Kõigepealt lootis ta, et nende suhetes Meliga toimub pööre paremuse poole ja nende abielu algaastate õhkkond mõnel määral taastub. Ta ei julgenud koguni täie kindlusega öelda, et ta Meli enam ei armasta. Cindy meelest oli armastus midagi niisugust, mille suhtes inimesed vananedes aina skeptilisemaks muutuvad. Aga ta oli vähemalt Meliga harjunud. Mel oli olemas, samuti Roberta ja Libby. Ja nagu enamik naisi, tundis Cindy hirmu suurte elumuutuste ees.

Alguses kartis ta ka, et lahutus ja uus abielu võivad ta seltskondlikku positsiooni kahjustada. Kuid selles suhtes oli ta nüüd meelt muutnud. Paljud inimesed olid lahutanud, ilma et nad seepärast ajutiseltki seltskondlikult horisondilt kadunud oleksid, ja tuli ette naisi, keda ühel nädalal nägid koos eelmise abikaasaga, järgmisel nädalal aga juba uuega. Cindyl tekkis vahel koguni mulje, et inimene, kes pole vähemalt üks kord lahutatud, mõjub kuidagi primitiivselt.

Võimalik, et abielu Lioneliga oleks Cindy seltskondlikku positsiooni parandanud. Lionel oli külaskäikude ja lõbustuste

180

suhtes kaugelt leplikum kui Mel. Pealegi olid Urquhartid linnas üks vanemaid ja lugupeetumaid perekondi. Nagu lesk-kuninganna troonis Lioneli ema ühes vanas kodunevas üksik-elamus Drake'i hotelli lähedal, kus muldvana ülemteener külastajaid sisse juhatas ja reumahaige teenija serveeris pärastlõunateed hõbekandikult. Lionel oli Cindy ükskord sinna viinud. Hiljem teatas ta, et Cindy olevat hea mulje jätnud, ja oli kindel, et ta suudab ema veenda Robertale ja Lib-yle hooldajaks hakkama, kui nende debüüdi aeg kätte tuleb.
Lahkarvamuste tõttu Meliga, mis sel ajal eriti teravnesid, oleks Cindy tol korral ja sealsamas otsustava sammu astunud ning e/inast Lioneliga sidunud, kui poleks olnud üht takistust.
Seksuaalselt oli Lionel täitsa loojas. Ta püüdis kõigest ingest ja suutis Cindyt vahetevahel üllatadagi, aga enamikul ordadel, kui nad armatsesid, oli ta nagu mahakäinud ved-uga kell. Ühel õhtul oma korteri magamistoas, pärast nurju-ud üritust, mis neile mõlemale pettumuseks kujunes, ütles ta süngelt: «Kahju, et sa mind ei tundnud, kui ma kaheksa-teistkümnene olin. Ma olin siis nagu noor jäär.» Õnnetuseks li kaheksateistkümnes eluaasta Lionelile kaugesse minevikku jäänud. Ta oli nüüd nelikümmend kaheksa.

Cindy nägi ette, et kui ta Lioneliga abiellub, kahaneb seegi . ähene seks, mida nad nüüd armastajatena endale lubada õisid, igapäevases kooselus täiesti olematuks. Muidugi püüab ionel seda muul viisil kompenseerida — ta oli hea, helde ja tähelepanelik —, aga kas sellest piisab? Cindy ise polnud seksuaalselt kaugeltki veel närtsinud. Ta oli alati väga meelas olnud

ja viimasel ajal paistsid ta ihad ja seksuaalsed himud nagu kasvavatki. Teisest küljest — isegi kui Lionelil selles suhtes puudu jäi, siis polnud ka praegune Mel põrmugi parem panus. Nii et seal polnud õieti mingit vahet. Üldkokkuvõttes pakuks Lionel talle siiski rohkem.

Võib-olla oleks veel kõige parem lahendus abielluda Lionel Urquhartiga ja kõrvalt mõne teisega voodis käia. See 'imane kujuneb võib-olla kaunis keeruliseks, eriti värskelt pärast pulmi. Aga kui ta on ettevaatlik, annab ehk kuidagi seada. Mitmed ta tuttavad — nii mehed kui naised, mõned väga kõrgetel kohtadelgi — tegid sedasama, et endale füüsilist rahuldust hankida ja oma abielu koos hoida. Meli oli tal ju õnnestunud petta. Mingeid ebamääraseid kahtlusi tal võis ju olla, aga Cindy oli veendunud, et Mel ei tea ei Lionelist ega kellestki teisest mitte midagi konkreetset.

Nii et mis siis tänase õhtuga saab? Kas sõita lennujaama Meliga arveid klaarima, nagu varem otsustatud, või sõlmida

181

suhteid selle ajakirjaniku Derek Edeniga, kes ikka veel tema kõrval seistes ootas vastust oma küsimusele.

Cindyle torkas äkki pähe, et võib-olla saaks ta mõlemaga hakkama.

Ta naeratas Derek Edenile. «Mis te ütlesite? Ma ei kuulnud.»

«Ma ütlesin, et siin on kärarikas.»

«On küll.»

«Ma mõtlen, et võiksime ehk õhtusöögi peale käega lüüa ja kuhugi vaiksemasse kohta minna.»

Cindy oleks hea meelega valjusti naerma puhkenud, aga selle asemel ta noogutas: «Olgu pealegi.»

Ta vaatas ringi ja jälgis Archidona Lastekaitse Fondi pressivastuvõtu pererahvast ning külalisi. Fotograafid olid pildistamise lõpetanud. Nii et tegelikult polnud tõesti mingit mõtet kauemaks jääda. Ta võiks vaikselt ja tähelepandamatult välja lipsata.

«Kas te olete autoga, Cindy?» küsis Derek Eden.

«Ei. Aga teie?» Halva ilma tõttu oli Cindy tulnud taksoga.

«Mina olen autoga.»

«Hästi,» ütles Cindy. «Aga ma ei välju koos teiega. Kui te mind õues autoga ootate, tulen veerand tunni pärast peauksest välja.»

«Ütleme parem kahekümne minuti pärast. Mul on vaja paar telefonikõnet pidada.»

«Hästi.»

«On teil mingeid erilisi soove? See tähendab, kuhu te tahaksite minna?»

«Jätan selle täielikult teie hooleks.»

Ajakirjanik kõhkles hetke ja küsis siis: «Kas te tahaksite enne õhtust süüa?»

See «enne» on kood, mõtles Cindy lõbustatult. Ajakirjanik tahtis kindlaks teha, kas Cindy selgesti mõistab, mille peale ta välja läheb.

«Ei,» ütles Cindy. «Mul ei ole aega. Pean pärast veel kuhugi minema.»

Ta nägi, kuidas Derek Eden silmad maha lõi ja talle siis uuesti otsa vaatas. Ta tundis, kuidas mees sügavalt hinge tõmbas ja ennast nähtavasti selle haruldase vedamise pärast imetles. «Te olete võrratu,» ütles ta. «Ma ei suuda oma õnne enne uskuda, kui te uksest välja astute.» .

Selle peale pööras ta ümber ja lippas vaikselt La Salle'i salongist välja.

182

Veerand tundi hiljem läks Cindy talle tähelepandamatult järele.

Ta võttis mantli ja tõmbas selle Lake Michigani hotellist väljudes tihedalt ümber keha, sest lagedal kaldapealsel ja rannapromenaadil lõõtsus jäine tuul. Ilm tuletas Cindyle meelde lennujaama. Mõne minuti eest oli ta kindlalt otsustanud: ta läheb täna õhtul siiski sinna, aga hiljem. Praegu on veel vara. Kell pole pool kümmegi ja aega jätkub — kõigeks.

Ukse varjust astus välja hotelli portjee ja puudutas sõrmega mütsi. «Proua soovib taksot?»

«Ei, tänan.»

Samal hetkel süttisid parkimisplatsil ühe auto laternad. Korraks lahtises lumes takerdudes hakkas see liikuma ja lähenes siis uksele, kus ootas Cindy. Auto oli Chevrolet, mitme aasta vanune mudel. Cindy märkas rooli taga Derek Edenit.

Portjee avas ukse ja Cindy istus autosse. Kui uks kinni prantsatas, ütles Derek Eden: «Andke andeks, et auto on külm. Ma pidin toimetusse helistama ja seejärel meie huvides mõningaid samme astuma. Tulin just enne teid.»

Cindy lõdises ja tõmbas mantlihõlmad veel kõvemini kokku. «Ükskõik, kuhu me läheme, peaasi et seal oleks soe.»

Derek Eden haaras ta käest. Kuna käsi lebas põlvel, siis haaras ta ka sellest. Korraks tundis Cindy ta sõrmi liikuvat, siis tõstis mees käe uuesti roolile. Ta ütles tasa: «Te saate sooja. Ma luban.»

7

Kell veerand kümme, nelikümmend viis minutit enne plaanilist väljasõitu oli Trans America Airline'i reis kaks, kapten Vernon Demeresti poolt juhitav «Kuldne Kara veli», jõudnud ettevalmistustööde lõppjärku viie tuhande miili pikkuseks vahemaandumisteta lennuks Rooma.

Lennu üldine ettevalmistus oli kestnud juba kuid, näda-laici Ja päevi. Muud vahetumad eeltööd olid ära tehtud viimase kahekümne nelja tunni jooksul.

Suurest sõlmjaamast lähtuv lend on õieti nagu mere poole voolav jõgi. Teel mere poole toidavad jõge lisajõed, mis alustavad oma voolu nii ajas kui ruumis hoopis kaugelt, ja iga lisajõge toidavad tema jooksul omakorda teised, suuremad või väiksemad jõed.   Oma suudmes on iga suur jõgi kõigi

183

temasse voolanud harude summa. Lennunduse keelde tõlgitult kujutab mereni jõudnud jõgi reisilennukit stardi momendil.

Reis kahele määratud lennuk oli mandritevaheline reak-tiivreisilennuk Boeing 707-320-B, registrinumbriga N-731-TA. Selle jõuallikaks oli neli «Pratt ja Whitney» turboreaktiivmootorit, mis tagasid kuuesaja viie miilise reisikiiruse. Lennuki tegevusraadius maksimaalkoormuse juures oli kuus tuhat miili, mis võrdub linnulennult vahemaaga Islandist Hongkongi. Lennuk võttis peale sada üheksakümmend üheksa reisijat ja kakskümmend viis tuhat ameerika gallonit kütust — piisav kogus, et täita soliidsete mõõtmetega ujumisbasseini. Lennuk oli Trans America Airlines'ile kuus ja pool miljonit dollarit maksma läinud.

Kahe päeva eest oli N-731-TA tulnud Düsseldorf ist, ja Lincolni Rahvusvahelisest Lennujaamast kahe tunni kaugusel oli üks mootor üle kuumenenud. Ettevaatuse mõttes oli kapten lasknud mootori välja lülitada. Ükski reisija ei saanud teada, et lennuk lendas nelja mootori asemel ainult kolmega. Vajaduse korral oleks ta võinud lennata ka üheainsaga. Isegi hilinemist ei olnud.

Kompanii raadio aga andis Trans America tehnilisele teenistusele asjast teada. Seetõttu ootas lennukit saabumisel mehhaanikute brigaad, kes ta pärast reisijate ja laadungi mahavõtmist angaari suunas. Juba sellal, kui lennuk angaari poole ruleeris, olid rikke diagnoosijad tööl, otsides vea põhjust, mille nad ka kähku kindlaks tegid.

Üks pneumaatilise süsteemi kanal — roostevabast terasest toru, mis jooksis ümber mootori, oli lennu ajal pragunenud ja purunenud. Selle tagajärjel tuli mootor jalamaid maha võtta ja riknenud osad asendada. See oli suhteliselt lihtne. Keeruliseks tegi remondi aga asjaolu, et enne kui ülekuumenenud mootor välja lülitati, oli mootorikambrisse mitme minuti

vältel kindlasti pääsenud äärmiselt kuuma õhku. Võimalik, et kuumus oli kahjustanud lennuki elektrisüsteemi sada kaheksat juhtmepaari.

Juhtmete hoolikas uurimine näitas, et kuigi mõned olid ilmselt kuumenenud, polnud ükski nähtavalt vigastada saanud. Analoogiliste asjaolude korral oleks iga auto, omnibuss või veoauto pikemalt arutamata uuesti liiklusse saadetud. Aga lennukompaniid endale niisugust riski ei luba. Otsustati, et kõik sada kaheksa juhtmepaari tuleb välja vahetada.

Juhtmete asendamine oli kõrget kvalifikatsiooni nõudev, aga ka äärmiselt pingutav ja tüütu töö, sest kitsasse mootorikambrisse

184

mahtus korraga ainult kaks meest. Lisaks tuli iga juhtmepaar identifitseerida ja siis tülikatesse torukontakti-desse ühendada. Remont planeeriti tervele päevale ja ööle ilma pausideta, kusjuures elektrikute brigaadid teineteist välja vahetasid.

Kogu see töö maksis Trans America Airlines'ile tuhandeid dollareid kvalifitseeritud spetsialistide töötundides ja kaotatud kasumi näol, sest suur lennuk seisis ebatootlikult maa-pinnal. Aga selle kaotusega lepiti nurisemata, nagu seda kõrgeid ohutusenäitajaid taotledes ilma nurisemata teevad ka kõik teised lennukompaniid.

Boeing 707-N-731-TA, mis enne Rooma reisi oleks pidanud veel läänerannikule lendama, võeti käigust ära. Operatiiv-osakonda hoiatati ja lünga täitmiseks tehti sõiduplaanis kiiruga muudatusi. Üks harulend jäeti ära ja mitukümmend reisijat anti võistlevatele lennukompaniidele üle. Tagavara-lennukit ei olnud. Mitmemiljonilisi reaktiive lennukompa-niid varuks ei hoia.

Kuid operatiivosakond nõudis tehniliselt teenistuselt tungivalt 707 kordaseadmist reis kaheks Rooma, mille plaanilise väljumiseni oli siis veel kolmkümmend kuus tundi aega. Trans America tehnilise teenistuse ülemale helistas New Yorgist üks operatiivala asepresident isiklikult ja sai vastuseks: «Kui teda on võimalik valmis saada, siis saame.»

Üks parimaid avariibrigadire oli oma mehhaanikute ja elektrikute brigaadiga juba ametis ja kõik nad olid oma ülesannete kiire täitmise tähtsusest teadlikud. Teist brigaadi, kes esimese öö jooksul välja vahetaks, koguti juba. Mõlemad brigaadid pidid tegema ületunde, kuni ülesanne täidetakse.

Vastupidiselt üldlevinud arvamusele tunnevad lennuki-mehhaanikud suurt huvi nende teenindada olnud lennukite operatiivlendude vastu. Pärast mõnda keerukat või siis ülima kiirusega tehtud remonti, nagu seda oli käesolev töö, jälgisid nad vastava lennuki edasist käekäiku, et näha, kas nende vaev on vilja kandnud. Ja kui lennuk funktsioneeris hästi, nagu enamasti ikka, pakkus see neile suurt rahuldust. Veel mitme kuu pärast, kui lennuk parajasti sisse ruleeris, tuletati meelde: «Näe, vana 842 tuleb. Kas mäletad... ja mis vaeva me temaga nägime! Nähtavasti sai ta ikka korda.» Kogu kolmekümne kuue kriitilise tunni vältel pärast N-731-TA rikke avastamist käis remont töö pikaldasest iseloomust hoolimata nii kiiresti kui võimalik.

Kolm tundi enne reis kahe väljumist said kõik rohkem kui sada juhtmepaari lõpuks ühendatud. Tund aega kulus veel

185

mootorikatete väljavahetamiseks ja mootori järeleproovimiseks maa peal. Lisaks tuli veel enne lennuki reisikõlblikuks tunnistamist sooritada proovilend. Samal ajal tehti operatiiv-osakonnast telefoni teel tungivaid järelepärimisi. «Kas N-731-TA saab reis kaheks valmis või mitte? Kui mitte, siis öelgu tehniline teenistus seda jumalapärast kohe, et jõuaks veel müügiosakonda võimalikust pikemast viivitusest informeerida ja reisijatele teatada, enne kui nad kodunt välja tulevad.»

Endamisi vaikselt palvetades vastas tehnilise teenistuse ülem, et kui proovilennu ajal mingeid ootamatuid asjaolusid ei ilmne, on lennuk õigeks ajaks sõiduvalmis.

Ja oligi — kuigi äärepealt. Trans America baasi peapiloot, kes ainult selleks otstarbeks kohale oli jäänud, sooritas proovilennu, kruvides lennukit läbi tormi kõrgetesse selgematesse õhukihtidesse. Tagasi jõudes kandis ta ette: «Poisid, siin all on seda raske uskuda, aga kuu on ikka alles,» ja kuulutas siis N-731-TA õhusõiduks täiesti kõlblikuks. Peapilooti-dele meeldisid niisugused ülesanded. Nii sai hõlpsasti vajalikke lennutunde koguda, ilma et oleks vaja olnud kirjutuslauast kuigi kaugele minna.

Kui peapiloot maandus, oli aeg juba nii napiks jäänud, et ta ruleeris lennuki otsekohe reisijatehoone neljakümne seitsmenda värava ette, kus reis kaks — «Kuldne Karavell» laa-dungi peale pidi võtma.

Seega oli tehniline teenistus oma ülesande auga täitnud, nagu nii sageli varemgi, ilma et midagi oleks tehtud uisapäisa.

Niipea kui lennuk värava ette jõudis, võttis töölisteparv ta enda valdusse, asudes ta ümber ja sisemuses kärmete pöial-poistena askeldama.

Toidukraamil oli laadungis oluline osa. Seitsekümmend viis minutit enne starti helistas lähetav dispetšer lennu-kööki ja tellis vastavalt oodatavale sõitjate arvule toitu. Reis kahe esimese klassi salongis oli täna õhtul ainult kaks tühja kohta, turistiklassist oli kolm neljandikku välja müüdud. Esimesele klassile oli nagu tavaliselt ette nähtud kuus lisaportsjonit, turistiklass sai portsjoneid vastavalt reisijate arvule. Seega võis esimese klassi reisija soovi korral veel teise õhtusöögi tellida, turistiklassi reisija aga mitte.

Hoolimata täpsest kalkulatsioonist ei jäänud ka viimasel hetkel ilmunud reisija kunagi söögist ilma. Lisaportsjonid, sealhulgas ka koššerroad olid väljasõidu värava juures kappides

186

valmis. Kui ootamatu reisija uste sulgemise momendil pardale läks, ulatati ka toidukandik ta selja tagant sisse.

Samuti laaditi pardale jookide varud, mis stjuardessidele allkirja vastu üle anti. Esimese klassi reisijatele olid joogid tasuta, turistiklassi reisijad maksid klaasi eest dollari (või vastava summa välisvaluutas), kui nad just ei osanud ära kasutada teatavat ebaametlikku informatsiooni. Oli nimelt teada, et stjuardessidele antakse äärmiselt napilt vahetusraha ja vahel ei anta üldse, ja kui stjuardess raha tagasi anda ei saa, on ta kohustatud jooke tasuta serveerima. Mõned regulaarsed turistiklassi reisijad joovad aastate kaupa tasuta, pakkudes viiekümne- või kahekümnedollarilist ja väites, et neil peenemat raha ei ole.

Samal ajal kui toit ja joogid pardale läksid, kontrolliti ja täiendati ka muid varusid. Kokku oli seal sadu artikleid, alates beebimähkmetest, tekkidest, patjadest, oksenduskotti-dest ja Gideoni piiblist kuni selliste aksessuaarideni nagu kandikud jookide serveerimiseks, kaheksa auguga, viis tükki. Kõik see oli määratud vabaks tarvitamiseks. Reisi lõpul ei hakka lennukompaniid inventuuriga vaeva nägema. Kõik puuduvad esemed asendatakse pikema jututa ja reisijaid, kes lennukist lahkudes mõne lahtise asja kaasa võtavad, peetakse väga harva kinni.

Varustuse hulka kuulusid ka ajakirjad ja ajalehed. Tavaliselt olid ajalehed lennukis alati käepärast, välja arvatud ühel juhul. Trans America varustajal oli kindel käsk: kui ajalehe esiküljel kirjeldatakse lennuõnnetust, ei tohi ajalehti lennukisse anda, vaid tuleb nad ära visata. Teistel lennukompaniidel kehtis enamasti sama reegel.

Sel õhtul oli reis kahel rohkesti ajalehti. Peamiseks uudiste teemaks oli ilm — kolmepäevase talvetormi mõjud kogu Kesk-Läänele.

Kuna reisijad hakkasid juba pileteid registreerima, alustati ka reis kahe pagasi pealeandmist. Kui sõitjal registree-rimisleti ääres kohver silmist kaob, läheb see mööda mitme-järgulist konveierilinti sügaval väljasõiduvärava all asuvasse ruumi, mida pakikandjad omavahel «lõvipuuriks» kutsuvad. Nimi tuli sellest (nagu pakikandjad pärast mitmendat õlut pihtisid), et need peavad üksnes vaprad või lihtsameelsed inimesed olema, kes oma kalli

kohvri sinna lasevad saata. Mõned kohvrid, nagu õnnetud omanikud võisid kinnitada, läksid lõvipuuri ega ole neid sellest ajast enam iial nähtud.

Puuris jälgib valveametnik iga üksiku paki saabumist.

187

Vastavalt sihtjaama lipikule tõmbab ta mõnd kangi juhtpuldil ja hetke pärast sirutub välja automaatkäsivars, haarab kohvri ja asetab selle teiste sama reisi kohvrite kõrvale. Nii sealt kui naaberpunktidest transpordivad mitmemeheli-sed brigaadid need ettenähtud lennukitele.

See on suurepärane süsteem — kui ta töökorras on. Õnnetuseks on ta sageli korrast ära.

Pagasitransport, nagu lennukompaniid eraviisiliselt tunnistasid, on õhusõidu kõige halvemini korraldatud osa. Ajastul, kus inimmõistus on suuteline paraja mootorpaadi suuruse kosmoselaeva välja saatma, jääb ometi faktiks, et pole võimalik kindlalt ette arvestada, kas õhureisi ja kohver temaga ühel ajal või üldse kunagi Pine Bluffi, Arkansasesse või Minneapolis-St. Pauli jõuab. Hämmastav hulk lennu-pagasit — vähemalt üks kohver sajast — saadetakse valesse kohta, hilineb või kaob jäljetult. Vastutavad ametnikud vihjavad hädaldades paljudele inimlikele eksimisvõimalustele, mis pagasi transportimisel ette võivad tulla. Töö organiseerimise eksperdid uurivad järjest lennukompaniide pagasi-töötlemise süsteeme ja järjest tehakse selles ka parandusi. Ent keegi pole välja jõudnud eksimatu süsteemini — isegi mitte sinnapoole. Lõpptulemusena palkavad lennukompaniid endale igasse suuremasse lennujaama koosseisulisi töötajaid, kelle ainsaks ülesandeks on kadumaläinud pagasi jälgi ajada. Harva, kui sel koosseisul midagi teha ei ole .. .

Kogenud ja ettenägelik reisija teeb omalt poolt mis võimalik ja kontrollib juba registreerimise momendil, kas ametnike või pakikandjate poolt kohvritele pandud lipikutel on lõppjaam õigesti märgitud. Tihtipeale on see valesti. Paneb imestama, kui sageli lüüakse kohvritele kiiruga vale lipik peale, mis pärast vea kättenäitamist tuleb ära vahetada. Aga kui kohvrid silmapiirilt kaovad, valdab reisijat ka sel juhul ikka mingi õnnemängija tunne. Nüüdsest alates ei jää tal muud kui vaid palvetada, et ühel ilusal päeval saab ta kusagil oma pagasiga jälle kokku.

Kuigi seda keegi veel ei teadnud, oli sel õhtul Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas reis kahele laaditava pagasi osas juba puudujääke. Kaks kohvrit, mis Rooma pidid minema, laaditi sel hetkel Milwaukeesse sõitva lennuki pardale.

Nüüd käis kauba pealeandmine reisile kaks juba katkematus tempos. Sama lugu oli ka postiga. Seda oli täna õhtul üheksa tuhat naela värvilistes nailonkottides, kusjuures osa neist oli määratud Itaaliast edasisaatmiseks kaugetesse paikadesse,

188

mille nimed kõlasid nagu Marco Polo lehekülgedelt ... Sansibar, Hartum, Mombasa, Jeruusalemm, Ateena, Rhodos, Kalkuta ...

Tavalisest raskem postilaadung andis Trans America'le isatasu. British Overseas Airways Corporation oli äsja tea-anud, et nende lend, mis pidi väljuma veidi enne Trans America reis kahte, viibib kolm tundi. Postkontori brigadir, es jälgis pidevalt sõiduplaane ja viivitusi, tegi silmapilk orralduse post BOAC-i liinilennukilt Trans Americale üle vüa. Briti kompanii oli muidugi õnnetu, sest postivedu on äärmiselt kasulik ja võistlus postiteenuste pärast tihe. Kõigil lennukompaniidel oli lennujaamade postkontorites oma :Undris esindaja, kelle ülesandeks oli posti sissevoolu jäleda ja hea seista, et nende kompanii saaks väljaminevast ogusest «võrdse osa» — või rohkem. Vahel oli postkontori rigadiridel lennukompanii meeste hulgas mõni lemmik, kelle huvisid asjaajamisel silmas peeti. Kuid viivituste puhul ei tulnud sõprus arvesse. Siis kehtis vaid üks vääramatu põhimõte: post läheb kõige kiiremat teed.

Reisijatehoone alumisel korrusel, mõnesaja jala kaugusel reisilennukist Boeing 707, mis praegu oli reis kaks, asus Trans America Lincolni dispetšerikeskus. Keskus kujutas endast inimeste, kirjutuslaudade, telefonide, teletaipide, tele-autograafide, sisetelevisiooni ja

teadetetahvlite sagivat, täiskiilutud ja lärmakat tohuvabohu. Sealsed töötajad vastutasid reis kahe ja kõigi teiste Trans America reiside ettevalmistamise eest. Niisugustel puhkudel nagu täna, kus sõiduplaanid tormi tõttu segi olid löödud, valitses keskuses lausa põrgulik segadus, meenutades endisaegset ajalehetoimetust, nagu seda Hollywoodi filmides kujutatakse.

Dispetšerikeskuse nurgas asus paberilaviini alla uppunud laadungidispetšeri laud, mille valdajaks oli kentsaka nimega habemik noormees Fred Phirmphoot. Tööst vabal ajal tegeles Phirmphoot isetegevusliku abstraktse maalikunstiga. Viimasel ajal harrastas ta lõuendi värviga loopimist, kust ta siis lapse kolmerattalise jalgrattaga üle sõitis. Räägiti, et nädala-lõppudel sehkendavat ta LSD-ga. Lisaks sellele levitas ta vänget higilehka. Viimane asjaolu tekitas pidevat nördimust kõigis, kes töötasid dispetšerikeskuses, mis täna õhtul külmast ja vingest ilmast hoolimata oli palav ja umbne, ja Fred Phirmphootile oli korduvalt räägitud, et ta peaks tihedamini vannis käima.

Ent kõige selle juures omas Phirmphoot haruldast matemaatilist mõtlemisvõimet ja ta ülemused võisid vanduda, et

170

terves ettevõttes temast paremat laadungidispetšerit ei leidu. Sel hetkel nuputas ta reis kahe laadimise kallal.

Lennuk (nagu Fred Phirmphoot aeg-ajalt oma tüdinud biitnikutest sõpradele seletas), «on üks väga peps linnuke. Kui sa koba oled, siis hakkab tibuke vänderdama ja tuikuma, aga minu käes seda juba ei juhtu.»

Trikk seisnes koormuste õiges jaotamises lennuki korpuses, nii et nende toetuspunktid ja raskuskeskmed paikneksid määratud kohtades. Nii saab lennuk tasakaalustatud ja on õhus stabiilne. Fred Phirmphooti ülesandeks oli välja arvutada, kui palju reis kahe (ja teiste reiside) pardale võib mahutada ja kuhu seda paigutada. Ühtki postikotti ega pagasiartiklit ei tohtinud ilma tema korralduseta lennukis paigale panna. Ühtlasi tuli tal vaadata, kuidas võimalikult palju koormat peale suruda. «Illinois — Rooma,» armastas Fred seletada, «see on pikk spageti. Marmelaadiga see ei passi.»

Ta töötas graafikute, kaubanimestike, tabelite, arvutusmasina, viimasel hetkel saabunud teadaannete, raadiosaatja-vastuvõtja, kolme telefoni — ja lausa ebainimliku instinkti abil.

Laadijatebrigadir oli parajasti raadiotelefoni kaudu luba palunud, et veel kolmsada naela posti eesmisse pagasisektsiooni juurde võtta.

«Sain aru,» vastas Fred Phirmphoot. Ta lappas pabereid, kontrollides reisijate nimestikku, mis viimase kahe tunni jooksul tublisti pikemaks oli veninud. Lennukompaniid nägid reisijatele ette keskmise kaalu — talvel sada seitsekümmend naela, suvel kümme naela vähem. Keskmine kaal klappis alati, välja arvatud siis, kui reisis jalgpallimeeskond. Tursked pallurid lõid kõik arvestused segi, ja sellistel puhkudel lisasid laadungidispetšerid oma hinnangut mööda kaalu juurde, vastavalt sellele, kui hästi nad meeskonda tundsid. Pesapalli- ja hokimängijad polnud mingiks probleemiks: nad olid väiksemad ja sobisid keskmisega hästi. Tänaõhtune nimestik näitas, et reis kahel on ainult normaalsed sõitjad.

«Postiga on okei,» vastas Fred Phirmphoot raadiotelefoni, «aga viige see kirst mul taha sabasektsiooni. Kaalulipiku järgi oli surnu paras rasvamagu. Peale selle on olemas üks Westinghouse'i generaator. See paigutage keskele; muu kraam sobitage selle ümber.»

Phirmphootile oli parajasti uusi probleeme juurde toonud reis kahe ekipaaži korraldus peale võtta veel kaks tuhat naela kütust ruleerimise ja mootorite maapealse käigushoidmise tarvis, lisaks selleks otstarbeks ettenähtud reservile.

190

Täna õhtul tuli kõigil lennukitel käivitatud mootoritega enne starti pikalt oodata. Maapinnal töötav reaktiivmootor imeb kütust nagu janune elevant ja kaptenid Demerest ja Harris ei tahtnud raisata väärtuslikke galloneid, mida neil reisil Rooma võib vaja minna. Ent samal ajal tuli Fred Phirmphootil arvestada, et võib-olla ei kulutata lisakütust, mida praegu N-

731-TA külgmistesse tankidesse pumbati, enne starti täielikult ära, ja allesjäänud osa võib seega koormust suurendada. Küsimus oli selles, millisel määral?

Stardi juures kehtivad brutokaalu ohutusemäärad, kuid iga reisilennuki eesmärgiks on võimalikult palju peale võtta, et maksimaalselt kasumit saada. Fred Phirmphooti leinavate küünealustega sõrmed tantsisklevad arvutiklahvidel, tehes kiiruga arvestusi. Mõtlikult takseeris ta saadud tulemust, näppis habet ja lehkas higist hullemini kui muidu.

Lisakütuse pealevõtmine oli üks paljudest otsustest, mida kapten Vernon Demerest viimase poole tunni jooksul langetas. Pigem oli ta küll lasknud kapten Anson Harrisel otsuseid teha ja vastutava kontrollkaptenina, kelle sõna on määrav, need lõpuks heaks kiitnud. Täna õhtul nautis Vernon Deme-rest oma passiivset osa: keegi teine teeb enamiku tööst ära, kahjustamata tema enda autoriteeti. Siiani polnud Demerest ühtki Anson Harrise otsust maha laitnud, mis oli ka täiesti loomulik, sest Harris oli kogemustelt ja ametiastmelt Deme-restiga peaaegu võrdne.

Kui nad täna õhtul teist korda Trans America angaari meeskonnaruumis kohtusid, oli Harris kibestunud ja ärritatud meeleolus. Demerest märkas lõbuga, et Anson Harris kandis määrustekohast särki, kuigi see oli väikesevõitu, ja aeg-ajalt tõusis Harrise käsi, et särgikaeluse pigistust lõd-vendada. Kapten Harrisel oli õnnestunud särk ära vahetada ühe vastutuleliku esimese piloodiga, kes selle loo hiljem mõnuga oma kaptenile edasi rääkis.

Kuid juba mõne minuti pärast sai Harris pingest üle. Igast küljest — kuni hallinevate kulmupuhmasteni — professionaalse lendurina teadis ta, et ükski ekipaaž ei saa tõhusalt töötada, kui lennukabiinis valitseb vaenulik õhkkond.

Meeskonnaruumis vaatasid mõlemad kaptenid oma posti-lahtri üle ja leidsid sealt tavalise kirjadekuhja, selle hulgas kompanii, bülletääne, mis täna õhtul enne reisi tuli läbi lugeda. Ülejäänu — peapiloodi, meditsiiniteenistuse, uurimisosakonna ja kartograafiakabineti teadaanded ning muu võis hiljem koju viia ja seal rahulikult läbi vaadata.

Sel ajal kui Anson Harris tegi paar sissekannet lennupäevikusse,

mida Demerest kontrollida oli lubanud, uuris Vernon Demerest meeskonna sõiduplaani.

Sõiduplaan koostati iga kuu kohta eraldi. Siia märgiti kuupäevad, millal piloodid lendavad, ja millistel marsruutidel. Samasugune plaan stjuardesside kohta asus nende meeskonnaruumis halli teises otsas.

Iga kuu avaldasid piloodid soovi, millistel marsruutidel nad lennata tahavad, ja valikueesõigus kuulus siin ametiastmelt vanematele. Demerest sai eranditult alati, mida ta soovis, samuti Gwen Meighen, kelle teenistusaste stjuardessina oli vastavalt niisama kõrge. Selline avalduste süsteem võimaldas pilootidel ja stjuardessidel kooskõlastada oma vahepuhkuste plaane, nagu Demerest ja Gwen tänaõhtust lendu silmas pidades eelnevalt olid teinud.

Anson Harris lõpetas pakiliste sissekannete tegemise lennupäevikusse.

Vernon Demerest muheles: «Päevik on sul vist tipp-topp korras, Anson. Otsustasin ümber. Mis ma sellest ikka kontrollin. »

Kapten Harrise nägu ei ilmutanud midagi, üksnes suujoon teravnes.

Saabus reisi teine piloot, noor kahe paelaga Cy Jordan. Jordan oli pardainsener ja samuti kvalifitseeritud piloot. Ta oli kõhn ja nurgeline, aukuvajunud põskede ja kurva ilmega, ja teda vaadates jäi alati mulje, nagu oleks tal kõht tühi. Stjuardessid ladusid talle kuhjaga toitu ette, aga kasu ei paistnud sellest kunagi olevat.

Esimesel piloodil, kes tavaliselt Demeresti kaaspiloodina lendas, oli täna õhtul lubatud koju jääda, kuigi kollektiivlepingu kohaselt maksti talle edasi-tagasi-reisi eest täispalk välja. Esimese piloodi puudumisel pidi Demerest osa kaaspiloodi ülesandeid endale võtma, ülejäänu tuli teha Jordanil. Lennukijuhtimine jäi põhiliselt Anson Harrise hooleks.

«Okei,» ütles Demerest oma kaaslastele, «hakkame astuma.»

Angaari ukse juures ootas lumine uduste akendega mees-konnabuss. Reis kahe stjuardessid olid viiekesi juba bussis. Kui Demerest, Anson Harris ja Jordan nende sabas sisse ronisid, tervitati neid kooris: «Tere õhtust, kapten... tere õhtust, kapten.» Piloote saatis tugev tuulepuhang ja lume-pahvak. Bussijuht kiirustas ust sulgema.

«Tere, tüdrukud!» Demerest lehvitas käega ja pilgutas Gwenile silma. Anson Harris lisas veidi konventsionaalsemalt: «Tere õhtust.»

192

Tuulega võideldes otsis bussijuht lahtiaetud lennuvälja ringrajal, kõrgete hangede vahel ettevaatlikult teed. Täna õhtul juhtunud United Air Lines'i toiduveoki lugu oli juba lennujaamas levida jõudnud ja selle tulemusena olid nüüd kõik sõidukijuhid ettevaatlikud. Kui meeskonnabuss sõidu--ihile lähenes, hakkasid ka reisijatehoone heledad tuled pimeduses majakana paistma. Eemal lennuväljal startis ja maandus lennukite katkematu ahel.

Buss peatus ja ekipaaž pudenes välja, sukeldudes lähima ukse varju. Nad asusid nüüd reisijatehoone Trans America tiiva alumisel korrusel. Reisijate pealeminekuväravad, sealhulgas ka neljakümne seitsmes värav, kus reis kahte valmis eati, elid korrus kõrgemal.

Stjuardessid läksid oma lennueelseid protseduure täitma, endurid suundusid kolmekesi Trans America rahvusvahelise dispetšerikontori poole.

Nagu alati, oli dispetšer valmis pannud mapi igakülgse informatsiooniga, mida lennuekipaažil vaja võib minna. Ta lõi selle dispetšeriletil lahti ja kolm pilooti kummardusid süvenenult selle kohale. Leti taga töötas kuus ametnikku, kogudes üle kogu maailma andmeid lennuteede, lennujaamade olukorra ja ilma kohta, mida Trans America rahvusvahelised reisid sel õhtul võisid vajada. Samasugune kodumaiste reiside dispetšeriruum asus halli teises otsas.

Ja siis koputaski Anson Harris piibuvarrega orienteeruvale laadimisandmestikule ja nõudis ruleerimiseks kaks tuhat naela kütust juurde. Ta heitis pilgu teisele piloodile Jordanile, kes kontrollis parajasti kütusekulu graafikut, ja vaatas siis Demeresti poole. Mõlemad noogutasid ja dispetšer täitis kiiresti orderi, mis saadeti edasi parkimistsooni kütusepunkti.

Viiendana astus nende juurde kompanii sünoptik. Ta oli kahvatu, suurte prillidega õpetlasliku välimusega noormees, kellest jäi mulje, et isiklikult ta väljas ilma vaatamas ei käi.

«Noh, John, mida siis raalid meile täna õhtul lubavad?» küsis Demerest. «Loodan, et midagi paremat kui praegu siin.»

Õhuliinide ilmaennustused ja lennuplaanid hakkasid juba üha suuremal määral otse arvutitest tulema. Nii Trans America kui teisedki lennukompaniid säilitasid küll veel teatava personaalse momendi — arvuti- ja lennumeeskondade vahel pidasid ikka veel sidet inimesed, kuid tulevikuennustuste kohaselt pidid inimilmaennustajad varsti hoopis kaduma.

Sünoptik raputas pead ja laotas laiali rea ilmakaartide koopiaid. «Karta on, et enne kui üle Atlandi keskosa jõuate,

193

pole paremat midagi loota. Siin on varsti ilma paranemist oodata, aga kuna teie lendate itta, jõuate järele sellele, mis meist juba üle on käinud. Torm, mis meil praegu on, ulatub siit kuni Newfoundlandini ja kaugemalegi.» Pliiatsiotsaga osutas ta tormi laiale levikupiirkonnale. «Muuseas, teie marsruudil on Detroit Metropolitan ja Toronto mõlemad normi piiridest väljas ja lennujaamad suletud.»

Dispetšer uuris teletaibiriba, mille ametnik talle oli ulatanud. «Ottawa ka, praegu just suletakse,» pistis ta vahele.

«Teisel pool Kesk-Atlandit paistab kõik ilus olevat,» ütles sünoptik. «Nagu näete, on Lõuna-Euroopa kohal üksikuid häiritud alasid, aga teie kõrguse juures ei tohiks need muret teha. Rooma on selge ja päikesepaisteline ja arvatavasti püsib sellisena veel mitu päeva.»

Kapten Demerest kummardus üle Lõuna-Euroopa kaardi. «Kuidas Napolis on?»

Sünoptik kergitas kulme. «Ega teie reis sinna ei lähe.»
«Seda küll mitte, aga ma olen lihtsalt huvitatud.»
«See asub samal kõrgrõhualal kui Roomagi. Ilm on ilus.»
Demeresti nägu tõmbus naerule.
Noor sünoptik alustas põhjalikku ettekannet temperatuuridest, kõrg- ja madalrõhualadest ja ülemiste õhukihtide tuultest. Üle Kanada kulgeva reisietapi osas soovitas ta hoida tavalisest põhjapoolsemat kurssi, et vältida tugevat vastutuult, millega lõuna pool võib kokku põrgata. Lendurid kuulasid tähelepanelikult. Kas siis raali või inimliku kalkulatsiooni abil kujutas sobivate kõrguste ja marsruudi valik endast nagu malepartiid, milles intellekt võib triumfeerida looduse üle. Kõik piloodid olid vastavat väljaõpet saanud, samuti nagu lennukompanii ilmaennustajad, kes teatavate lennuliinide tingimusi paremini tundsid kui nende kolleegid Ühendriikide Ilmajaamas.
«Niipea kui teie kütusekoorem võimaldab,» jätkas Trans America sünoptik, «soovitaksin teile kõrgust kolmkümmend kolm tuhat jalga.»
Teine piloot kontrollis graafikut. Enne kui N-731-TA nii kõrgele saab ronida, tuleb neil oma algsest raskest kütuse-koormast osa ära kulutada.
Mõne hetke pärast teatas teine piloot: «Kolmekümne kolme tuhande saavutamine peaks võimalik olema umbes Detroiti kohal.» . .
Anson Harris noogutas. Kuldse pastapliiatsi valkudes täitis ta kibekiiresti lennuplaani, mille ta mõne minuti pärast õhuliikluse kontrolliga kooskõlastab. ÕLK teatab talle seejärel,
194
kas tema poolt valitud kõrgused on vabad või mitte, ja kui neid kasutada ei saa, siis milliseid neil pakkuda on. Vernon Demerest, kes muidu oleks ise oma lennuplaani koostanud, vaatas graafiku üle, kui kapten Harris sellega valmis oli, ja kirjutas alla.
Kõik reis kahe ettevalmistused näisid hästi minevat. Paistis, et hoolimata tormist sõidab Trans America uhkus — «Kuldne Karavell» õigel ajal välja.
Kui kolm pilooti lennuki pardale jõudsid, võttis neid seal vastu Gwen Meighen. «Kas kuulsite juba?» küsis ta.
«Mida?» küsis Anson Harris vastu.
«Väljasõit on tund aega edasi lükatud. Praegu sai värava-kontrojör teate.»
«Kurat!» vandus Vernon Demerest. «Kuradi kurat!»
«Ilmselt on paljud reisijad teel,» ütles Gwen, «aga pole lumetormi pärast veel pärale jõudnud. Mõned on helistanud ja stardidispetšer otsustas neile lisaaega anda.»
«Kas pealeminek on ka edasi lükatud?» küsis Anson Harris.
«Jah, kapten. Reisi pole seni välja kuulutatud. Vähemalt pool tundi läheb veel aega.»
Harris kehitas õlgu. «Mis seal ikka, eks puhkame siis.» Ta suundus lendurikabiini poole.
«Kui soovite, toon teile kõigile kohvi,» pakkus Gwen.
«Mina joon kohvi reisijatehoones,» ütles Vernon Deme-rest. Ta noogutas Gwenile. «Sa võiksid ju kaasa tulla.»
Gwen kõhkles hetke. «Võiks ju ka.»
«Minge pealegi,» ütles Harris. «Mulle võib mõni teine neiu kohvi tuua, aega on küllalt.»
Paar minutit hiljem läks Gwen kontsade kopsudes ja Ver-non Demeresti hoogsa astumisega sammu pidades läbi Trans America väljasõidutiiva reisijatehoone suure ootesaali poole.
Demerest mõtles endamisi: tunniajane viivitus polegi ehk lõpuks nii paha asi. Kuni selle hetkeni oli ta mõelnud reisiga seotud olulistele küsimustele ja tõrjunud kõrvale kõik mõtted Gweni rasedusest. Kuid kohvi ja sigareti juures oleks võimalus jätkata varem pooleli jäänud vestlust. Võib-olla saaks nüüd lagedale tulla abordiküsimusega, mida ta polnud ennist üles võtnud.

8

Närviliselt läitis D. O. Guerrero uue sigareti eelmise konist. Hoolimata pingutusest käsi vaos hoida värisesid need silmanähtavalt. Ta oli erutatud, pinevil, mures. Nagu mõni aeg tagasi dünamiidipommi kokku monteerides tundis ta jälle, kuidas higi mööda nägu ja keha alla niriseb. Ta masenduse põhjuseks oli aeg — ajavaru, mis jäi praegusest hetkest reis kahe väljumiseni. See lühenes halastamatu kiirusega, voolates nagu liiv liivakellas. Ja palju liiva, liiga palju, oli juba läbi jooksnud.

Guerrero istus lennujaama sõitvas bussis. Poole tunni eest oli buss pööranud Kennedy automagistraalile, kust normaalses olukorras oleks Lincolni Rahvusvahelisse Lennujaama jäänud veerand tundi kiiret sõitu. Kuid automagistraalil nagu kõigil teistelgi osariigi autoteedel olid liiklusolud tormi ja ummikute tõttu raskendatud. Kord jäi liiklus seisma, kord nihkus ainult tollhaaval edasi.

Enne linnast väljasõitu oli teatatud umbes tosinale sõitjale, kes kõik ruttasid reis kahele, et nende lend on tund aega edasi lükatud. Kuid niisuguse sõidutempo juures paistis, et lennujaama jõudmiseks läheb veel kaks, võib-olla isegi kolm tundi.

Teised reisijad olid samuti mures.

Nagu D. O. Guerrero, olid nemadki oma piletid registreerinud Trans America kesklinna agentuuris. Siis oli neil olnud piisavalt aega, aga nüüd, kus edasipääsemine üha raskemaks muutus, kostsid kahtluseavaldused, kas reis kaks neid lõputult ootama hakkab.

Bussijuhil polnud nende julgustamiseks midagi öelda. Pärimiste peale teatas ta, et kesklinna bussi hilinemise korral peetakse reisi tavaliselt nii kaua kinni, kuni buss pärale jõuab. Aga kui olukord väga tõsiseks läheb, nagu täna, võib kõike ette tulla. Kompanii võib arvestada, et buss jääb veel mitmeks tunniks teele — mis ongi täiesti võimalik — ja saadab lennuki minema. Pealegi, lisas bussijuht, otsustades nende väheste järgi, kes bussis on, peaksid reis kahe sõitjad enamikus juba lennujaamas olema. Rahvusvaheliste lendudega on tihtipeale nii, seletas ta. Sugulased tulevad reisijaid saatma ja toovad nad autoga kohale.

Jutt käis üle kogu bussi. Ainult D. O. Guerrero, kelle kiitsakas kogu istmele kössi oli vajunud, ei võtnud sellest osa. Enamik sõitjaid paistsid olevat turistid, välja arvatud

lärmakas itaalia perekond — mees, naine ja hulk lapsi, kes elavalt oma emakeeles vestlesid.

«Mina teie asemel ei muretseks,» oli bussijuht mõne minuti eest öelnud. «Paistab, et eespool on liiklus juba vähe hõredam. Me võime siiski peale jõuda.»

Ent siiani polnud nende kiirus põrmugi suurenenud.

D. O. Guerrero istus üksinda kolmandas pingireas. Ülimalt tähtsat diplomaadikohvrit hoidis ta kõvasti süles. Juba teab mitmendat korda küünitas ta ettepoole, vahtides pingsalt välja pimedusse. Kõik, mida ta nägi läbi kahe poolkaare, mida suured laperdavad klaasipuhastajad selgetena hoidsid, oli vaid lõputuna näiv autolaternate rodu, mis kadus lumesattu. Hoolimata lakkamatust higistamisest olid ta õhukesed kahvatud huuled kuivad; ta niisutas neid keelega.

Viimasel hetkel reis kahele, peale jõudmine Guerrerole ei sobinud. Tal oli vaja vähemalt kümme või viisteist minutit lisaaega lennukindlustuse ostmiseks. Ta kirus end, et ei märganud varem lennujaama valmis minna ja vajalikku poliisi rahulikult ära osta. Plaan jätta kindlustuse ostmine viimasele minutile ja sellega igasuguseid järelepärimiste võimalusi äärmuseni vähendada paistis algul väga taibukana. Aga et tänane õhtu niisuguseks kujuneb, seda ei osanud ta ette näha, ehkki aastaaega arvestades oleks sedagi pidanud ette nägema. See oli just taoline viga — oluliste, muutlike faktorite kahe silma vahele jätmine, mis D. O. Guerrerot kõigis äriettevõtetes oli nöökinud ja ikka jälle ta grandioossed plaanid tühja keeranud. Nagu ta isegi aru sai, oli häda selles, et plaanide tegemisel veenis ta end kõigi lootuste kordaminekus

ja jättis igasugused ootamatused kõrvale. Täpsemalt öeldes, mõtles ta kibedusega, pole ta iial suutnud kogemustest õppida.

Lennujaama jõudes lootis ta — eeldusel, et reis kaks pole veel väljunud — minna Trans America leti juurde ja teatada oma kohalejõudmisest. Siis kavatses ta nõuda, et talle veel enne reisi väljasõitu aega antaks lennukindlustuse ostmiseks. Ent see tekitaks olukorra, mida ta iga hinna eest püüdis vältida: ta tõmbaks endale tähelepanu, nagu ta seda juba teinud oligi — kõige rumalama vea tõttu, mida ta üldse teha võis.

Ta polnud kaasa võtnud mingit pagasit peale väikese õhukese diplomaadikohvri, milles oli dünamiidipomm.

Linnaagentuuri registreerimisleti juures oli kassaametnik talt küsinud: «On see teie pagas, sir?» osutades suurele

197

kohvritehunnikule, mis kuulus tema taga järjekorras seisvale mehele.

«Ei.» D. O. Guerrero kõhkles korraks ja näitas siis väikest kohvrit. «Mul... nii-öelda ... pole peale selle midagi.»

Ametnik kergitas kulmu. «Te lendate Rooma ilma mingi pagasita, sir? Te sõidate tõesti kergelt.» Ta näitas kohvrile. «Kas soovite seda registreerida?»

«Ei, tänan.» D. O. Guerrero ei soovinud muud kui lennupilet kätte saada, leti äärest minema pääseda ja endale lennujaama bussis silmatorkamatu koht kindlustada. Kuid ametnik vaatas talle juba teist korda uudishimulikult otsa ja Guerrero teadis, et sellest hetkest alates peetakse teda meeles. Ta oli end kustumatult kassaametniku mällu söövitanud, ja ainult sellepärast, et unustas kaasa võtta pagasi, mida ta ometi nii kergesti teha oleks võinud. Põhjus selleks oli muidugi täiesti instinktiivne. D. O. Guerrero teadis, mida teised ei teadnud — et reis kaks ei jõua iial pärale. Seega polnud pagasit tarvis. Ent maskeeringuks oleks ta pidanud igal juhul kohvri võtma. Juurdluse käigus, mis lennuki hukkumisele vältimatult järgneb, meenutatakse, ja targutatakse kindlasti, et üks reisija — tema ise — oli ilma pagasita pardale läinud. See suurendab veelgi kahtlusi, mis uurijatel D. Ö. Guerrero suhtes selleks ajaks juba niigi on.

Aga kui nisusid ei ole, tuletas ta endale uuesti meelde, mida nad siis tõestada saavad? Mitte midagi! Lennukindlustus peab maksma.

Kas buss üldse kunagi lennujaama jõuab?

Itaalia perekonna lapsed jooksid pinkide vahel käratsedes edasi-tagasi. Paar pinki tagapool patras ema endiselt itaalia keeles oma mehega; ta süles oli imik, kes kõigest hingest karjus. Kuid ei ema ega isa   teinud lapse nutust väljagi.

Guerrero närvid olid katkemiseni pingul. Ta oleks tahtnud haarata imiku, ta ära kägistada, karjuda teistele: Jääge vait! Jääge vait!

Kas nad tõesti ei mõista?... Kas need lollid ei Saa aru, et praegu ei sobi tühja loba ajada? ... Ei sobi, sest kogu Guerrero tulevik, vähemalt ta perekonna tulevik ... nii suure vaevaga kavandatud plaani õnnestumine . .. kõik, kõik oleneb sellest, kas tal lennujaama jõudes parajal määral aega jääb.

Üks müravatest lastest, umbes viie-kuueaastane ilusa intelligentse näoga poisike, komistas vahekäigus ja kukkus külitsi D. O. Guerrero kõrvale pingile. Tasakaalu saavutamiseks sirutas poiss käe ette ja tõukas diplomaadikohvrit Guerrero süles.   See libises viltu ja Guerrero rabas sellest kinni. Ta

198

sai kohvri kätte, enne kui see maha kukkus, ja pöördus siis lapse poole, nägu vihast moondunud, käsi löögivalmilt püsti.

Pärani silmi vaatas poiss talle otsa. Ta ütles tasa: «Scusi.»

Pingutusega sai Guerrero endast võitu. Võib-olla teised reisijad vaatavad? Kui ta ettevaatlik ei ole, tõmbab ta endale uuesti tähelepanu. Kobamisi leidis ta mälust mõne sõna,

mida ta oma ehitusettevõttes töötanud itaallaste käest oli õppinud, ja ütles kohmakalt: «E troppo rumorosa.»

Laps noogutas tõsiselt. «Si.» Kuid ta seisis endisel kohal.

«Hea küll,» ütles Guerrero. «Aitab nüüd. Lase jalga! Se ne vada!»

«Si,» ütles poiss uuesti. Tal oli häirivalt aval pilk ja Guerrerole meenus hetkeks, et seegi laps on reis kahe pardal. Ja mitte ainult tema. Aga sel pole mingit tähtsust. Pole mõtet sentimentaalseks minna. Miski ei suuda praegu ta kavatsusi muuta. Ja pealegi, kui see juhtub, kui ta diplomaadikohvri nöörist on tõmmanud ja lennuk tükkideks lendab, on kõik nii kiiresti möödas, et keegi, eriti lapsed, üldse arugi ei saa.

Poiss keeras ringi ja läks ema juurde.

Viimaks ometi! Buss hakkas kiiremini sõitma... nüüd lisas juba kiirust! Läbi tuuleklaasi nägi D. O. Guerrero, et liiklus on eespool hõrenenud, teised tuled liiguvad ruttu. Nad võivad . .. võivad siiski.,. jõuda lennujaama, nii et tal jääb aega lennukindlustus ilma tähelepanu äratamata välja osta. Aga ainult üle noatera. Ta lootis, et kindlustusmüügi juures pole palju rahvast.

Ta märkas, et itaalia perekonna lapsed olid oma kohtadele tagasi läinud, ja tänas õnne, et polnud endale mõne hetke eest tähelepanu tõmmanud. Kui ta oleks last löönud — millest palju ei puudunud —, oleksid inimesed skandaali tõstnud. Vähemalt seda oli ta vältida suutnud. Paha lugu siiski, et ta pileti registreerimise juures niimoodi silma torkas, kuigi pikemalt järele mõeldes võis oletada, et parandamatut kahju see kaasa ei too.

Või toob siiski?

Uus mure hakkas teda närima.

Oli mõeldav, et kassaametnikule, kes ta pagasi puudumise vastu huvi tundis, meenus see juhtum uuesti, kui buss juba välja oli sõitnud. Guerrero teadis, et sel momendil polnud ta oma närvitsemist suutnud varjata. Kassaametnik võis seda märgata ja teda hiljem kahtlustama hakata. Ametnik võis sellest mõnele inimesele rääkida, näiteks brigadirile, kes sel

199

juhul arvatavasti juba lennujaama on helistanud. Võib-olla ootab juba praegu keegi — politsei? — bussi saabumist, et D. O. Guerrerot üle kuulata, avada ja läbi uurida ta ainuke väike diplomaadikohver, mis peidab endas kuradi ilusat tõendusmaterjali. Esimest korda mõtles Guerrero, mis siis saab, kui ta peaks tabatama. See tähendaks arreteerimist, vangistust. Siis mõtles ta: enne kui ta sellel sündida laseb .. . kui tema poole pöördutakse, paljastama hakatakse... tõmbab ta kohvrist väljaulatuvat silmust ja laseb enda ja kõik juuresolevad isikud õhku. Ta käsi tõusis. Ta puudutas diplomaadikohvri sanga all olevat silmust ja võttis selle pihku. See andis julgust... Nüüd katsub ta korraks mõne muu asja peale mõelda.

Ei tea, kas Inez on juba ta kirja leidnud?

Oli leidnud.

Väsinult tuli Inez Guerrero viletsasse 51. tänava korterisse, vabastas end kingadest, mis teda vaevasid, ning mantlist ja rätikust, mis olid sulalumest märjad. Teda piinas gripitunne ja rampraske väsimus. Ettekandja tööpäev oli täna olnud tavalisest raskem, külastajad jõhkramad, jootraha väiksem. Pealegi polnud ta tööga veel harjunud, mis selle veel pingutavamaks muutis.

Kaks aastat tagasi, kui Guerrerod veel mugavalt seisusekohases äärelinnamajas elasid, oli Inez, keda küll kunagi ilusaks ei saanud nimetada, meeldiva välimusega hästi säilinud naine. Nüüd aga olid aeg ja olukorrad kiiresti ta nägu laastanud. Ja kui teda kunagi võis pidada tegelikust nooremaks, siis nüüd nägi ta tublisti vanem välja. Oma endises kodus oleks Inez täna õhtul lohutust otsinud soojast vannist, mis teda alati oli rahustanud rasketel hetkedel — ja neid oli Guerrerode abielu jooksul rohkesti ette tulnud. All koridoris oli küll mingi kolme korteri peale ühine vannituba, kuid see oli kütmata ja tuuletõmbeline, värvist kooruvate seinte

ja gaasiahjuga, mida tuli kahekümne viie sendistega toita. Mõte sellele muserdas teda. Ta otsustas, et istub mõnda aega vaikselt oma armetus elutoas ja heidab siis magama. Tal polnud aimugi, kus mees võiks olla.

Alles tüki aja pärast märkas ta elutoa laual kirja.

Ma lähen mõneks päevaks kodunt ära. Sõidan minema. Loodetavasti on mul sinule varsti häid uudiseid, mis sind üllatavad.

200

Vähe oli asju, millega D. O. Guerrero oma naist veel üllatada võis. Ta oli alati ootamatustega hakkama saanud, viimasel ajal aga koguni mõistusevastaselt käitunud. Head uudised oleksid muidugi üllatanud, kuid Inez ei suutnud kuidagi uskuda, et neid oleks oodata. Inez oli liiga palju näinud, kuidas ta abikaasa kõrgelennulised plaanid viltu veavad ja kokku varisevad, et veel mõne võimaluse õnnestumisse uskuda.

Kuid kirja esimene osa pani ta imestama. Kuhu oli D. O-1 «mõneks päevaks» minna? Sama mõistatuslik oli: kust ta lootis selleks raha saada? Paar päeva tagasi olid Guerrerod kokku pannud oma viimase raha, mis neil hinge taga oli. Seda tuli kakskümmend kaks dollarit ja mõni sent. Peale raha oli neil ainult üks asi, mida võis pantida; see kuulus Inezele — ta ema sõrmus, millest ta siiani polnud raatsinud loobuda. Aga võib-olla peab seegi varsti käiku minema.

Kahekümne kahest dollarist ja sentidest oli Inez võtnud neliteist dollarit endale, et toitu osta ja üürist moepärastki natuke ära tasuda. Inez mäletas, kuidas D. O. oli meeleheitlikul ilmel ülejäänud kaheksa dollarit ja sendid tasku pistnud.

Inez pidas targemaks peamurdmine lõpetada ja magama minna, nagu oli kavatsenud. Ta oli nii kurnatud, et ei suutnud isegi laste pärast muretseda, kuigi Clevelandis elavalt õelt, kelle juures lapsed olid, polnud juba üle nädala mingit teadet tulnud. Ta kustutas elutoa ainsa lambi ja läks maga-mistoapugerikku.

Ta ei leidnud kuidagi öösärki üles. Logiseva riidekummuti sisu näis olevat segi pööratud. Lõpuks leidis ta öösärgi ühest sahtlist koos D. O. kolme särgiga. Need olid ta viimased särgid, nii et kuhu ta ka läinud oli, puhtaid riideid polnud ta kaasa võtnud. Ühe särgi all torkas talle silma kollane paberileht. Ta võttis selle välja ja lõi lahti.

Kollane leht oli masinakirjas täidetud trükitud blankett, õieti oli see koopia. Kui ta nägi, mis see on, istus ta voodile ega uskunud oma silmi. Veendumaks, et ta pole eksinud, luges ta blanketi sisu veel kord läbi.

See oli järelmaksuleping Trans America Airlines'i ja D. O. Buerrero vahel — nagu ta märkas, oli nimi valesti kirjutatud. Lepingu kohaselt oli Buerrero saanud edasi-tagasi turistiklassi pileti Rooma. Ta oli tasunud neljakümne seitsme dollarilise sissemaksu ja kohustus maksma ülejäänud nelisada kakskümmend seitse koos intressidega osade kaupa kahekümne nelja kuu jooksul.

201

Arusaamatu.

Inez vahtis juhmilt kollast blanketti. Üks küsimus ajas teist taga.

Milleks oli D. 0-1 üldse lennupiletit vaja? Ja kui pilet, miks siis Rooma? Ja kuidas oli rahaga? Osamakse pole tal võimalik maksta, vähemalt nii palju on kindel. D. O. Guerrero oli endale kaela tõmmanud hulgaliselt võlakohustusi, mis talle üle jõu käisid. Vastupidiselt Inezele ei häirinud võlad teda üldse. Ent võlga kõrvale jättes — kust olid tulnud sissemakstud nelikümmend seitse dollarit? Blanketil oli vastuvõtuallkiri; raha oli ära makstud. Kuid kaks päeva tagasi oli D. O. vandunud, et tal rohkem raha ei ole kui see, mille nad kokku klappisid, ja kuigi ta igasuguste asjadega võis hakkama saada, teadis Inez, et mees talle kunagi ei valeta.

Ent nelikümmend seitse dollarit pidi ometi kusagilt tulema.

Kust?

Äkki meenus talle sõrmus. See oli kullast, plaatinaraami asetatud üksiku briljandiga. Veel nädala või paari eest oli Inez seda pidevalt sõrmes kandnud, kuid viimasel ajal tur-susid ta käed üles, ta võttis sõrmuse ära ja asetas selle väikese karbiga magamistuppa kummutisahtlisse. Juba teist korda tänase õhtu jooksul otsis ta sahtlid läbi. Karp oli alles, kuid tühi. Selge, et D. O. oli neljakümne seitsme dollari saamiseks sõrmuse panti viinud.

Algul oli tal lihtsalt kahju, Ineze jaoks oli sõrmusel oma tähendus. See oli ta viimane habras side minevikuga, oma laialipaisatud perekonnaga, surnud emaga, kelle mälestust ta hardalt austas. Kainemalt võttes oli sõrmus — kuigi just mitte eriti väärtuslik — siiski olnud nende viimane hädavahend. Kuni see alles oli, püsis teadmine, et kui tahes halva pöörde asjad ka ei võta, aitab sõrmus ikka veel mõneks päevaks elatist hankida. Nüüd oli see läinud ja koos sellega ka viimane väike lohutus.

Ent teadmine, kust lennupileti sissemaks oli saadud, ei andnud veel vastust küsimusele — miks? Miks just õhureis? Miks Rooma?

Ikka veel voodil istudes sundis Inez end pingsalt järele mõtlema. Praegu ei saanud ta väsimusest hoolida.

Inez ei olnud eriti intelligentne naine. Oleks ta seda olnud, poleks ta arvatavasti D. O. Guerrero kõrval ligi kakskümmend aastat välja kannatanud, ja praegu oleks ta suuremate vaimsete võimete puhul võinud olla midagi rohkemat kui näruse palgaga kohvikuettekandja. Kuid aeg-ajalt suutis

Inez aeglase hoolika mõttetegevuse ja instinkti abil jõuda õigetele järeldustele. Eriti kui asi ta meest puudutas.

Nüüd hoiatas teda rohkem küll instinkt kui mõistus, et D. O. Guerrero on ennast jälle sisse mässinud — hullemini sisse mässinud kui kunagi varem. Selles veensid teda kaks asja: mehe hiljutine mõistusevastane tegutsemine ja ettevõetud teekonna pikkus. Guerrero praeguse olukorra juures võis üksnes mingi momentaanne, meeletu ettevõte sundida teda Rooma sõitma. Ta läks elutuppa, tõi sealt kirja ja luges selle uuesti läbi. Aastate jooksul oli olnud palju kirju; Inez tundis, et selle kirja ridade taga on midagi muud, kui otseselt öeldud.

Kaugemale ta oma järeldustega ei jõudnud. Ometi oli tal tunne, kindel veendumus, et midagi on võimalik teha, midagi peab ette võtma.

Inezele ei tulnud kordagi pähe end kõigest lahti öelda, lasta D. O-l oma teab mis uue hulluse tagajärgede eest ise vastutada. Oma põhiolemuselt oli ta siiras hing, lihtsakoeline natuur. Kaheksateist aastat tagasi oli ta D. O. Guerrero endale meheks võtnud, «nii õnnes kui õnnetuses». Et selles enamasti õnnetust oli olnud, ei vähendanud Ineze meelest tema kui abielunaise vastutust.

Ettevaatlikult, sammhaaval jätkas ta oma mõttekäiku. Nähtavasti tuleb kõigepealt selgeks teha, kas D. O. on juba välja lennanud. Kui ei ole, võib-olla on veel aega teda takistada. Inezel polnud aimu, kui suur oli D. O. edumaa ja mitme tunni eest ta selle kirja oli kirjutanud. Ta silmitses uuesti kollast järelmaksublanketti: reisi kuupäeva ja stardiaja kohta polnud seal midagi öeldud, aga ta võis ju lennukompaniile — Trans America'le helistada. Nii kiiresti kui suutis, pani Inez jälle selga samad riided, mis ta mõne minuti eest ära oli võtnud.

Kui ta kitsast trepist alla tänavale läks, pitsitasid kingad jälle jalgu, vettinud mantel rõhus ebamugavalt. Alumise korruse vahekojas oli lumi välisukse alt sisse tuisanud ja kattis paljaid põrandalaudu. Väljas nägi Inez, et lumi on veelgi paksem kui ennist koju tulles. Maja varjust väljas fündas teda külm kõle tuul ja peksis lund näkku.

Guerrerodel polnud kodus telefoni, ja kuigi Inez oleks võinud allkorrusel asuva söökla telefoniautomaati kasutada, tahtis ta vältida kohtumist omanikuga, kes oli ühtlasi maja-peremees. Ta oli ähvardanud neid homme korterist välja tõsta, kui Guerrerod oma üürivõlga viimseni ära ei maksa. Ka selle probleemi oli Inez täna õhtul kõrvale tõrjunud. Kui

D. O. hommikuks koju ei ilmu, peab ta selle üksinda ära lahendama.

Telefoniautomaadiga apteek asus ülejärgmises kvartalis. Puhastamata kõnniteel läbi sügava lume sumbates suundus Inez sinnapoole.

Kell oli kolmveerand kümme.

Apteegi telefoni kasutasid parajasti kaks teismelist, ja Inez ootas peaaegu kümme minutit, kuni see vabaks sai. Kui ta siis Trans America numbril helistas, kõlas magnetofonilin-dilt vastus, et kõik ettetellimiskassade numbrid on kinni ja tal palutakse oodata. Oodates kuulis ta sama lauset veel mitmel korral, kuni lõpuks energiline naisehääl teatas, et ta on miss Young ja võib teda aidata.

«Palun, kas ma võiksin teateid saada Rooma reiside kohta?» küsis Inez.

Nagu oleks nupule vajutatud, vastas miss Young, et Trans Ameriea'1 on vahepeatusteta reisid Lincolni Rahvusvaheliselt Lennuväljalt Rooma teisipäeviti ja reedeti. New Yorgi kaudu toimub ühendus iga päev, ja kas helistaja soovib kohe pileti ära tellida?

«Ei,» vastas Inez. «Mina ei sõida. Ma räägin oma abikaasa pärast. Kas te ütlesite, et üks väljub reedeti... üks reis... täna õhtul?»

«Jah, madam, meie reis kaks — «Kuldne Karavell». See väljub kell kümme kohaliku aja järgi, ainult et täna õhtul on start ilmastikutingimuste tõttu ühe tunni võrra edasi lükatud.»

Inez heitis pilgu apteegi kellale. See oli peaaegu viis minutit üle kümne.

Ta ütles ruttu: «Tähendab lennuk pole veel välja sõitnud?» «Ei, madam, veel mitte.»

«Palun... » Nagu seda sageli juhtus, ei leidnud Inez parajaid sõnu. «Palun, mul on väga vaja teada saada, kas mu abikaasa on selles lennukis. Ta nimi on D. O. Guerrero, ja...»

«Vabandage, aga niisuguseid teateid me anda ei tohi.» Miss Young oli rangelt viisakas.

«Preili, te ei saa vist aru. Ma küsin oma abikaasa kohta. Siin räägib tema naine.»

«Ma saan aru küll, mrs. Guerrero, ja ma palun vabandust, aga kompanii reegel on niisugune.»

Miss Youngil ja teistel temataolistel oli see reegel hästi peas ja nad mõistsid ka selle põhjust. Paljud bisnesmenid võtsid sekretärid või armukesed õhusõidule kaasa, pannes nad abikaasadena kirja, et ära kasutada perekondlikele

204

reisidele tehtavaid hinnasoodustusi. Varasematel aegadel olid mõned kahtlustavad tõelised abikaasad järele kontrollinud ja lennukompaniide klientidele — oma meestele — sellega pahandusi kaela toonud. Hiljem olid mehed ebadiskreetsuse pärast kibedaid etteheiteid teinud, mille tagajärjel nüüd lennukompaniid taktikalistel kaalutlustel enam sõitjate nimesid ei avaldanud.

Inez alustas uuesti: «Kas kuidagi ei saaks.»

«Ei, tõesti ei saa.»

«Oh jumal.»

«Kui ma õigesti aru saan,» päris miss Young, «siis te arvate, et abikaasa võib-olla sõidab reis kahega, aga te pole selles kindel?»

«Jah, seda küll.»

«Ainus asi, mida te teha võiksite, mrs. Guerrero, oleks lennujaama minna. Tõenäoliselt pole reisijad veel peale läinud, seega võite oma abikaasat näha, kui ta seal on. Isegi kui reisijad on juba pardal, võidakse teid väljasõiduvärava juures abistada. Aga te peate ruttama.»

«Hästi,» ütles Inez. «Kui muud võimalust ei ole, eks siis peab seda proovima.» Tal polnud aimugi, kuidas selle tormiga ja vähem kui tunni ajaga jõuda lennujaama, kuhu oli üle kahekümne miili.

«Üks moment,» kostis miss Youngi kõhklev, tükk maad inimlikum hääl, otsekui oleks Ineze mure telefoni kaudu osalt temani jõudnud. «Ma ei tohiks seda küll tegelikult teha, mrs. Guerrero, aga ma annan teile veidi nõu.»

«Palun.»

«Kui te lennujaamas väljasõiduvärava juurde jõuate, siis ärge öelge, et te abikaasa on arvatavasti pardal. Öelge, et ta on kindlasti seal ja te tahate temaga rääkida. Kui teda ei ole, siis saate sellest teada. Aga kui ta seal on, siis saab väravakontrolör teile kergemini öelda, mida te teada tahate.»

«Tänan teid,» ütles Inez. «Tänan teid väga.»

«Pole tänu väärt, madam.» Miss Young sai oma masinliku olemuse jälle tagasi. «Head õhtut ja tänan teid, et te Trans Americale helistasite.»

Telefonitoru käest pannes tuli Inezele meelde, mida ta sisse tulles oli märganud. Väljas ootas tühi takso; nüüd nägi ta ka juhti. Kollases nokkmütsis taksojuht seisis apteegi gaseeritud vee automaadi juures ja ajas teise mehega juttu.

Taksosõit maksab palju, aga kui ta kella üheteistkümneks lennujaama tahab jõuda, pole vist teist valikut.

205

Inez läks automaadi juurde ja puudutas juhti varrukast. «Vabandage.»

Taksojuht keeras pead. «Noh, mis on?» Tal oli jõhker lodev nägu, habe ajamata.

«Ma tahaksin teada, kui palju siit taksoga lennujaama maksab.»

Uurivalt mõõtis taksojuht teda pilukil laugude vahelt. «Siit tuleb taksomeetri järgi oma üheksa või kümme dollarit. »

Inez pöördus minekule. Seda oli liiga palju — rohkem kui pool kogu vähesest allesjäänud rahast. Pealegi polnud ta kindel, kas D. O. üldse sõidabki.

«Hõi, kuulge! Oodake vähe!» Taksojuht viskas coca, mida ta joonud oli, põhjani ja ruttas Inezele järele. Ukse juures sai ta naise kätte. «Palju teil kotis puru on?»

«Asi pole selles.» Inez raputas pead. «See on... see on lihtsalt kallim, kui ma endale lubada võin.»

Taksojuht norsatas. «Mõni arvab, et teda peab puha ilma rahata sõidutama. Sinna on marupikk ots.»

«Ma tean.»

«Mis te sinna lähete? Eks te või bussiga minna.»

«See on tähtis. Ma pean seal olema... peaksin seal olema . .. kella üheteistkümneks.»

«Mine tea,» ütles taksojuht. «Ehk saame veel kaubale. Ma viin teid seitsmega kohale.»

«Ei tea... » Inez kõhkles veelgi. Seitse dollarit oli peaaegu kogu see summa, mida ta järgmisel päeval oli kavatsenud majaperemehele pakkuda, et teda üürivõla pärast kuidagi maha rahustada. Kohvikust ta enne järgmise nädala lõppu palka ei saa.

«Paremat teile keegi ei paku. Olete nõus või ei?» küsis taksojuht kannatamatult.

«Jah,» vastas Inez. «Olen nõus.»

«Okei, lähme siis.»

Kui Inez ilma abita taksosse ronis, pühkis taksojuht muheldes tuuleklaasilt ja akendelt harjaga lund maha. Kui Inez teda apteegis kõnetas, oli ta tööaeg juba läbi, ja et ta elas lennujaama lähedal, kavatses ta otsejoones koju põrutada. Nüüd sõitis ta kliendiga. Ühtlasi oli ta valetanud, teatades, et taksomeetri järgi tuleb lennujaama üheksa või kümme dollarit. Tegelikult tuli alla seitsme. Aga vale abil sai ta hakkama sobinguga, mida klient kasulikuks tehinguks pidas. Ta võis nüüd sõita vaba tulega ja seitse dollarit tasku pista. Vaba tulega sõitmine oli seadusega keelatud, aga taksojuht

206

arvas, et selle hirmsa ilmaga ei märka teda küll ükski politseinik.

Seega, mõtles taksojuht mõnuga, õnnestub niihästi seda tobedat vanamoori kui oma peremeheraiska üheainsa liigutusega alt tõmmata.

Kui auto sõitma hakkas, küsis Inez erutatult: «Olete ikka kindel, et me kella üheteistkümneks sinna jõuame?»

«Ma vist ütlesin juba seda, nii et laske mul nüüd juhtida,» urises taksojuht üle õla.

Ometi möönis ta endamisi, et selles ei saa sugugi kindel olla. Teed olid kehvad, liiklus aeglane. Nad võivad ju jõuda, aga ainult äärepealt.

Kolmekümne viie minuti pärast ronis Ineze takso võimatu aeglusega mööda lumme mattunud, autosid täis Kennedy magistraali. Üleni pingul, närviliselt sõrmi murdes istus Inez tagaistmel ja arutas endamisi, kui kaua küll see sõit veel aega võtab.

Samal hetkel keeras lennujaama buss grupi reis kahe sõitjatega Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama parkimisvära-vast hoogsalt sisse. Buss, mis end linnalähedasest aeglasest liiklusest lahti oli raputanud, oli lõpuks pidevalt head sõitu teinud; kell reisijatehoone seinal näitas nüüd kolmveerand üksteist.

Kui buss peatus, oli esimeseks mahatulijaks D. O. Guerrero.

9

«Võtke see võimendusaparatuur kaasa,» kamandas Elliott Freemantle. «Seda võib meil tarvis minna.»

Meadowoodi elanike koosolek Meadowoodi Esimese Bap-tistikiriku pühapäevakooli saalis lausa särtsus erutusest, mille Elliott Freemantle suure osavusega lõkkele oli puhunud. Koosolek oli parajasti üle kolimas Lincolni Rahvusvahelisse Lennujaama.

«Niisugust rumalat loba ärge üldse ajage, et praegu on hilja, või et teie ei taha minna,» oli Elliott Freemantle veidi aja eest oma kuuesajapealist kuulajaskonda manitsenud. Seal ta seisis nende ees, vääramatu ja klanitud, elegantses Blue Spruce'i ülikonnas ja. läikivates alligaatorinahast kingades. Ükski karv ta juuksurisoengus polnud paigalt ära, ja

temast kiirgas eneseusaldust. Koosolek oli nüüd entusiastlikult ta sõiduvees ja paistis, et mida tooremad toonid ta peale võtab, seda rohkem ta rahvale meeldib.

Ta jätkas: «Ja ei maksa siin mingeid hädiseid vabandusi ette tuua, miks te minna ei saa. Lapsehoidjatest, üksi koju jäetud ämmadest ega ahjus moorivatest praadidest ärge mulle mitte rääkima tulgegi, sest need ei lähe mulle põrmugi korda. Niisamuti ei tohiks nad ka teile praegu korda minna. Kui teie auto on lumes kinni, jätke ta sinnapaika ja sõitke mõne teise autos. Tähtis on see: täna õhtul tulen ma teie huvides lennujaama, et ennast talumatuks teha.» Ja kuna järjekordne lennuk neist mürinal üle sõitis, pidas ta väikese pausi. «Jumala eest! — on ammu aeg, et keegi seda teeks.» Viimane märkus kutsus esile aplausi ja naerupuhangu.

«Ma vajan teie toetust ja mul läheb teid seal tarvis — teid kõiki. Nüüd esitan ma teile lihtsa, otsekohese küsimuse: kas tulete?»

Saal möirgas vastu: «Jah!» Rahvas oli juubeldades püsti tõusnud.

«Hästi,» ütles Freemantle jälle rahunenud saalile. «Enne minekut teeme veel mõned asjad klaariks.»

Ta meenutas neile veel kord, et kui Meadowoodi elanikkond lennujaama talumatu müra vastu mingit rohtu tahab leida, peab igal nende aktsioonil olema seaduslik alus. Aga nende hagi ei pea mitte avalikkuse eest varju jääma ega seda ei pea arutatama ainult kuskil kõrvalises inimtühjas kohtusaalis. Otse vastupidi — see tuleb viia avalikkuse tähelepanu ja poolehoiu rambivalgusse.

«Kuidas seda tähelepanu ja poolehoidu saavutada?» Free-mantle tegi pausi ja vastas siis ise.

«Me saavutame selle, kui esitame oma seisukohad nii, et see omaks päevakajalise väärtuse. Siis, ja ainult siis on massimeediumidel — ajakirjandusel, raadiol ja televisioonil võimalik meie seisukohti prominentselt esile tuua, nii, nagu meie seda soovime.»

Ajakirjanikud on meie sõbrad, kuulutas ta. «Me ei tahagi, et nad meie seisukohta jagaksid, tahame vaid, et nad sellest ausalt kirjutaksid, mida, nagu ma oma kogemustest tean, nad ka alati teevad. Aga meie reporteritest sõpradele on suureks abiks, kui juhtum on kergelt dramatiseeritud. Nende lugu tuleb parem.»

«Vaatame, ehk saame neile täna väikest etendust pakkuda,» lisas Freemantle, mille peale kolm reporterit ajakirjanduse laua taga sõbralikult muigasid.

208

Oma kõne ajal jälgis Elliott Freemantle ühtlasi silmanurgast, kuidas edeneb saalis levitatavate lepingublankettide allakirjutamine, mille kohaselt teda iga üksiku majaomaniku seaduslikuks nõuandjaks palgati. Suur hulk blankette — tema hinnangut mööda vähemalt sada — oli juba allakirjutatult ette saadetud. Ta oli jälginud, kuidas ilmusid lagedale pastapliiatsid ja mõlemad abikaasad kummardusid dokumentide kohale, et koos alla kirjutada, kohustudes seega maksma sada dollarit perekonna kohta. Rõõmuga arvestas advokaat Freemantle: sada kindlat klienti teeb talle kokku kümme tuhat dollarit. Esialgu pole see ühe õhtu kohta sugugi halb teenistus, kusjuures lõpptulemusena paisub summa tublisti suuremaks.

Kuna blankette saalis ringi saadeti, otsustas ta veel natuke aega edasi kõnelda.

See, mis täna õhtul lennujaamas toimuma hakkab, jäetagu tema mureks, instrueeris ta oma kuulajaid. Ta lootis, et asi läheb sõnavahetuseni lennujaama juhatusega. Igal juhul kavatses ta lennujaama reisijatehoones korraldada demonstratsiooni, mis kellelgi niipea ei unune.

«Teilt ma palun ainult üht: hoidke kokku ja tõstke kohe häält, kui ma ütlen.»

Ta hoiatas tungivalt igasuguste korrarikkumiste eest, et keegi ei saaks järgmisel päeval öelda, nagu oleks Meadowoodi müravastaste delegatsioon seadust rikkunud.

«Muidugi» — siinkohal naeratas Freemantle sisendavalt — «võime me seal jalgu jääda ja mõningaid ebameeldivusi tekitada; niipalju kui ma tean, on lennujaam täna äärmiselt koor-matud. Aga sinna ei saa me midagi parata.»

Uus naerupahvak. Ta tundis, et rahvas on minekuvalmis.

Uuesti vappus lagi lennukimürinast ja ta ootas selle vaibumist.

«Väga hea! Asume siis teele!» Advokaat Freemantle tõstis käed nagu reaktiivajastu Mooses ja tsiteeris vabalt: «Sest ma võtan oma lubaduse täita, enne kui ma magama heidan.»

Naer paisus uuesti juubeldusteks ja rahvas hakkas uste poole valguma.

Just siis märkas ta kantavat võimendusaparatuuri, mis oli laenatud Meadowoodi Esimesest Baptistikirikust, ja tegi korralduse see kaasa võtta. Koosoleku juhataja Floyd Zanetta, kelle Elliott Freemantle oli oma säraga täiesti varjutanud, ruttas korraldust täitma.

Freemantle ise toppis täidetud lepingublankette portfelli. Kiirel ülelugemisel selgus, et ta oli oma kuulajaid alahinna-

209

nud — blankette oli üle saja kuuekümne, mis tõstis tasumisele kuuluva honorarisumma rohkem kui kuueteistkümnele tuhandele dollarile. Peale selle kinnitasid paljud neist, kes saali ette ta kätt tulid suruma, et saadavad hommikul blanketi koos tšekiga ära. Advokaat Freemantle võidutses.

Samuti nagu täna õhtul siia sõites, kus tal mingit otsest kava ei olnud, kuidas koosolekut üle võtta, puudus tal ka praegu kindel plaan, mida õieti lennuväljal teha. Elliott Freemantle ei sallinud kindlaid plaane. Ta eelistas improviseerida, olukorrad segi lüüa ja neid siis oma äranägemise järgi nii või teisiti suunata. Ta improvisatsioonimeetodid olid täna õhtul üks kord juba tulemusi andnud. Ta ei näinud mingit põhjust, miks seda teist kordagi juhtuda ei võiks.

Peaasi, et Meadowoodi elanikud oleksid kindlal veendumusel, et neil on energiline juht, kes neid lõpuks võidule viib. Ka edaspidi peab see veendumus püsima, kuni lepingu kohaselt seadusega ettenähtud neli osamaksu on tasutud. Hiljem, kui Elliott Freemantle'i rahad juba pangas on, pole klientide arvamus enam nii tähtis.

Seega, arutles ta, tuleb tal asju liikvel hoida kümme või üksteist kuud — ja seda ta ka teeb. Ta pakub neile inimestele nii palju elamusi, kui nad vähegi soovivad. Tuleb korraldada veel paar samasugust koosolekut ja demonstratsiooni nagu täna õhtul, sest need köidavad avalikkuse tähelepanu. Kohtuistungitel pahatihti seda mõju ei ole. Hoolimata sellest, mida ta veidi aja eest kohtulikule menetlusele tuginemisest oli rääkinud, kujuneb asja kohtulik arutamine tõenäoliselt igavaks ja arvatavasti ka kasutuks. Ta katsub sinna juurde muidugi kometit teha nii palju kui suudab, kuigi mõned kohtunikud olid hakanud viimasel ajal ta atraktsioone läbi nägema ja tegid neile rangelt lõpu.

Aga kuni tal meeles püsib — nagu tal niisuguste afääride puhul alati ka püsis —, et kõige tähtsam on Elliott Free-mantle'! isiklik kasu ja hea käekäik, ei ole mingit tõsisemat probleemi karta.

Ta märkas, kuidas «Tribune'i» reporter Tomlinson fuajees parajasti telefoniautomaadist helistas. Teine reporter ootas ta kõrval järge. Suurepärane! See tähendas, et toimetustes alar-meeriti linnakroonika toimetajaid, ja mis iganes lennujaamas juhtub, pääseb ajaleheveergudele.

Ja kui Freemantle'i varasemad sobingud tulemusi annavad, pääsevad mõned kaadrid ka televisiooni.

Rahvast jäi hõredamaks. On aeg minna!

210

10

Lennujaama prožektoritest valgustatud peavärava lähedal kustus politsei patrullauto punane välkuv katusetüli. Patrullauto, mis Joe Patroni autorongi avariipaigast siia oli eskortinud, aeglustas käiku ja roolis istuv politseinik tõmbas masina teeserva, andes TWA tehnilise teenistuse ülemale möödasõiduks märku. Patroni lisas gaasi. Patrullautost Buick Wildcatiga möödudes vehkis Patroni tervituseks sigariga ja andis kaks korda signaali.

Kuigi Joe Patroni teekonna viimane osa läks kiiresti, oli sõiduks kodunt lennujaama, milleks tavaliselt kulus nelikümmend minutit, kulunud üle kolme tunni. Nüüd lootis ta kao-tatucf aja vähemalt osaliseltki tasa teha.

Lume ja libeda teega võideldes lõikas ta reisijatehoone poole suunduvast liiklusreast kiiresti läbi ja pööras kõrval-teele, mis viis lennujaama angaaritsooni. «TWA tehnilise teenistuse» viida juurest pööras ta Buicki järsult paremale. Mõnisada jardi eemal kõrgusid kompanii hiiglasliku remondi-angaari ähmased kontuurid. Peaväravad olid avatud; ta sõitis otse sisse.

Angaaris ootas raadio varustusega furgoon veok koos juhiga. See pidi viima Patroni lennuväljale, kinnijäänud Aereo-Mexicani reaktiivi juurde, mis ikka veel blokeeris rada kolm-null. Autost välja astunud, peatus tehnilise teenistuse ülem ainult hetkeks, et uuesti sigarit süüdata, ignoreerides korraldust «Suitsetamine keelatud», ja vinnas oma jässaka kere autokabiini. «Okei, poja, vajuta nüüd gaas põhja,» inst-rueeris ta juhti.

Veok kihutas minema. Teel sai Patroni tornist raadioj ühiseid. Valgustatud angaaritsoonist välja jõudes hoidus juht ruleerimistulede lähedusse, mis valkjas hämus ainsa orientiirina osutasid betoneeritud ala servi. Tornist saadud korralduse kohaselt tegid nad stardiraja kõrval lühikese peatuse. Samas maandus lumepilves Delta Air Lines'i DC-9, neist vastassuunalise pidurdava reaktiivtõuke mürinal mööda veeredes. Maadispetšer laskis nad üle stardiraja ja küsis seejärel: «Kas see on Joe Patroni?»

«On küll.»

Pärast pausi, mille vältel dispetšer muude liiklusvahenditega tegeles, jätkas ta: «Maakontrollteenistuselt Patronile. Meil on sõnum lennujaama ülema kantseleist. Olete vastu-võtul?»

«Siin Patroni. Jätkake.»

211

«Sõnumis on öeldud: Joe! Vean sinuga sigarikarbi või kahe pesapallivõistluse pileti peale kihla, et sa täna õhtul seda kinnijäänud lennukit kolm-nullilt lahti ei saa. Soovin, et sa võidaksid. Alla kirjutanud Mel Bakersfeld. Vastuvõtt.»

Naerda pugisedes vajutas Joe Patroni saatenupu alla. «Patronilt maakontrollteenistusele. öelge talle, et tal on võimalus võita.»

Mikrofoni tagasi asetades õhutas ta juhti: «Lase aga kõvasti, poja. Mul on nüüd stiimul olemas.»

Raja kolm-null blokeeritud ristmiku juures tuli peatuvale furgoonile vastu Aereo-Mexicani tehnilise teenistuse brigadir Ingram, sama mees, kellega Mel Bakersfeld ennist oli rääkinud. Brigadir oli endiselt kasukasse mässitud ja püüdis iga hinna eest nägu lõikava tuule ja lume eest varjata.

Joe Patroni hammustas uuel sigaril otsa ära, jättes selle seekord siiski süütamata, ning ronis furgoonauto kabiinist välja. Angaari juurest siia sõites oli ta saapad raskete karvase voodriga säärikute vastu vahetanud. Säärikud olid küll kõrged, kuid paks lumi ulatus üle sääre.

Ka Patroni tõmbas endale kasuka ümber ja noogutas Ing-ramile. Mehed tundsid teineteist põgusalt.

«Okei,» ütles Patroni. Tal tuli karjuda, et end tuulemühinas kuuldavaks teha. «Kuulame ära.»

Ingram selgitas olukorda ja süngelt kõrgusid nende pea kohal liikumisvõimetu Boeing 707 kandepinnad ja kere nagu tohutu tontlik albatross. Endiselt vilkus suure reaktiivlennuki kõhu all rütmiliselt punane hoiatustuli ja hulgaliselt veoautosid ning teenindussõidukeid, nende seas ka brigaadi buss ja liikuv jõujaam, ootasid troppis lennuki ruleerimistee poolsel küljel nagu ennegi.

Aereo-Mexicani brigadir võttis lühidalt kokku, mida siiani oli tehtud: reisijad olid ära saadetud ja sooritatud esimene ebaõnnestunud katse lennukit ta enda mootorite jõul liikuma saada. Lisaks teatas ta Joe Patronile, et koormat oli hiljem veel nii palju kergendatud kui võimalik — kaubalaadung, post ja pagas oli maha võetud, paakidest oli välja pumbatud suurem osa kütust. Siis oli uuesti proovitud lennukit ta enda mootorite jõul liikuma saada, kuid ka seekord oli katse ebaõnnestunud.

Patroni lähenes lennukile, järades süütamata sigarit — see oli üks neist harvadest kordadest, kus TWA tehnilise teenistuse ülem tuleohutuse reegleid arvesse võttis, sest lennuki-kütuse lehk oli tavalisest tugevam. Ingram järgnes talle ja nendega liitusid mõned maateenistuse brigaadi mehed, kes

212

olid end vahepeal bussis soojendamas käinud. Kui Patroni olukorraga tutvuma asus, süütas üks brigaadi liikmetest poolringis lennuki nina ette seatud prožektorid. Tulede valguses ilmnes, et peatelikut pole osaliselt enam nähagi —— see oli vajunud lume all olevasse musta mudakihti. Lennuk oli kinni jäänud pinnasesse, mis tavaliselt oli kaetud muruga, mõne jardi kaugusele rajast kolm-null, ruleerimistee ristmiku lähedal, millelt Aereo-Mexicani piloot lumetuisus ja pimeduses välja oli sõitnud. See oli puhas ebaõnn, mõtles Patroni, et pinnas pidi just selles kohas nii märg olema, et isegi kolmepäevane lumesadu ja külm seda tähendada ei jõudnud. Tagajärjeks oli, et mõlemad katsed lennukit omaenda mootorite jõul liikuma saada ebaõnnestusid ja lennuk üksnes veel sügavamale sisse vajus. Nelja reaktiivmootori gondlid tiibade all olid nüüd juba ebameeldivalt maapinna ligidal.

Trotsides lund, mis tuiskas ta ümber nagu filmis «Koos Scottiga lõunasse», süvenes Patroni mõtteisse ja vaagis probleemi lahendamise variante.

Ta jõudis otsusele, et vaatamata kõigele on siiski veel võimalus lennukit omaenda mootori jõul kätte saada. Kui seda teha annab, oleks see kõige kiirem moodus. Kui mitte, tuleb neil kasutusele võtta hiiglaslikud nailonist tõstepadjad — kokku üksteist tükki —, mis asetatakse tiibade ja kere alla ja pumbatakse pneumaatiliste lõõtsade abil täis. Kui padjad on paika pandud, tuleks lennuki rattad võimsate tungraudade abil üles kergitada ja nende alla ehitada kõva põrand. See oleks aeganõudev, raske ja väsitav töö. Joe Patroni lootis, et seda saab vältida.

Ta teatas: «Meil tuleb teliku eest sügavalt ja laialt välja kaevata. Mul on vaja kaks kuue jala laiust kraavi, mis ulatuvad sinna, kus rattad praegu on. Rataste eest võtame kraavid esialgu loodis, siis hakkame pikkamööda kallet tõstma.» Ta pöördus Ingrami poole. «Kaevamist tuleb rängalt.»

Brigadir noogutas. «Seda muidugi.»

«Kui me selle osaga valmis saame, paneme mootorid käima ja anname kõigile neljale täiskäigu.» Patroni viipas vaikiva, liikumisvõimetu lennuki poole. «Sellega peaks ta paigalt ära saajna. Kui ta juba veereb ja kallakust üles läheb, keerame ta selles suunas.» Raskete saabastega, mis ta veoautos jalga oli tõmmanud, trampis ta nüüd lumme tümast kohast kuni betoneeritud ruleerimisteeni kaarekujulise raja. «Veel üks asi — paneme rataste ette pikad plangud, nii palju kui kätte saame. Ju teil mõni ikka leidub?»

«Mõned peaks olema,» vastas Ingram. «Ühes veoautos.»

213

«Tõstke need maha ja las juht otsib veel lennuväljalt kokku, nii palju kui saab. Küsigu kõigi kompaniide ja lennujaama juhatuse käest.»

Patroni ja Ingrami juures viibivad brigaaditöölised hõikasid kohale ka teisi, kes nüüd üksteise järel brigaadi bussist välja hakkasid ronima. Kaks meest rullisid autokastilt maha lumise katte, tuues lagedale tööriistad ja labidad. Labidad jagati välja heledate tulede poolringist kaugemal, ähmases hämaruses sagivatele kogudele. Vahetevahel oli meestel läbi paksu lumetuisu isegi üksteist raske eristada. Nad ootasid korraldust, et tööga peale hakata.

Trepp 707 kabiini ukse eest oli ära viimata. «Kas poisid on veel peal?» küsis Patroni sellele osutades.

«Peal jah,» urahtas Ingram. «See kuradi kapten ja teine piloot.»

Patroni pööras talle terava pilgu. «Kas nad tegid teile tüli?»

«Asi pole selles, mis nad tegid, vaid selles, mis nad tegemata jätsid,» ütles Ingram hapult. «Kui ma siia jõudsin, käskisin neil täisgaasi anda, nagu te ise praegu ütlesite. Kui nad seda kohe esimesel korral oleksid teinud, siis oleks ta ehk ka välja tulnud, aga neil polnud nii palju närvi, ja sellepärast me sügavale vajusimegi. Kapten on täna õhtul juba ühe suure prohmaka teinud, ja teab seda ka ise. Nüüd on hirmu täis, et kupatab viimaks lennukil saba püsti.»

Joe Patroni muigas. «Tema asemel kardaksin vist sedasama.» Ta oli sigari ribadeks järanud, nüüd viskas ta selle lumme ja ajas käe kasuka hõlma alla, et uut otsida. «Kapteniga räägin pärast. Kas sisetelefon töötab?»

«Jah.»

«Helistage siis lendurikabiini. Öelge, et me töötame ja et ma tulen varsti ise üles.»

«Hästi.» Lennukile lähenedes hõikas Ingram umbes kahekümnele ootavale brigaaditöölisele: «Okei, poisid! Hakkame kaevama!»

Joe Patroni haaras ka ise labida ja mõne minuti pärast loopis muda, mulda ja lund juba kogu brigaad.

Kui Ingram oli lennuki sisetelefoni kaudu ülal lenduri-kabiinis viibivate pilootidega rääkinud, asus ta külmast kangete kätega jäises mudas sobrades koos mehhaanikuga paigal-dama esimesi plan küsid lennuki rataste ette.

Aeg-ajalt, kui tuisk hetkeks järele andis ja nähtavus suurenes, võis üle lennuvälja näha startivate ja maanduvate lennukite tulesid, ja tuul kandis töötavate meeste kõrvu

reaktiivmootorite vinguvat mürinat. Kuid nende juurest kulgev stardirada kolm-null oli endiselt vaikne ja tühi.

Joe Patroni arvestuste järgi võis minna veel tund aega, enne kui kaevamistöö lõpule jõuab ja võib käivitada Boeing 707 mootorid, et uuesti suure reisilennuki väljaruleerimisega katset teha. Vahepeal tuleb mehed, kelle töö kahe paralleelse kraavi kallal juba ilmet hakkas võtma, vahetuste kaupa ruleerimisteel ootavasse brigaadibussi soojendama saata.

Kell oli nüüd pool üksteist. Kui hästi läheb, mõtles Patroni, on ta varsti pärast keskööd kodus ja voodis, Marie juures.

Et ta soov kiiremini täituks, ja ka selleks, et sooja saada, laskis Patroni labidal veelgi ägedamalt käia.

11

«Taevakapteni» kohvikus tellis kapten Vernon Demerest Gwenile teed ja endale musta kohvi. Kohv — nagu ikka — pidi aitama tal erksana püsida. Tõenäoliselt neelab ta enne Rooma jõudmist veel kümmekond tassitäit. Kuigi kapten Harris juhib täna õhtul reis kahte põhiliselt ise, ei kavatsenud Demerest end sellepärast veel vaimselt lõdvaks lasta, õhus olles ei teinud ta seda peaaegu kunagi. Nagu enamik kogenud lendureid teadis ta, et vanas eas saavad oma voodis surra vaid need lendurid, kes kogu teenistusaja jooksul on alati valmis ootamatustele silmapilkselt reageerima.

«Imelik, et me kumbki midagi ei räägi,» ütles Gwen oma armsa inglise aktsendiga. «Reisijatehoonesse tulles ei öelnud me vist ühtki sõna.»

Sellest oli möödas vaid mõni minut, kui nad pärast reisi tunniajalise viivituse väljakuulutamist lähetusväravate juurest lahkusid. Neil oli õnnestunud haarata endale laud kohviku tagumises osas ja Gwen uuris end nüüd parajasti väikesest tualettpeeglist, seades paika juukseid, mis võluvalt ta ulja Trans America stjuardessimütsi alt välja olid vajunud. Ta tumedad väljendusrikkad silmad pöördusid korraks peeglilt Vernon Demeresti näole.

«Ma ei rääkinud lihtsalt sellepärast, et mõtlesin,» ütles Demerest.

Gwen niisutas huuli, kuid ei kasutanud huulepulka, sest kompaniide karmide reeglite kohaselt oli stjuardessidel keelatud end avalikus kohas minkida. Ka muidu kasutas Gwen seda vähe. Tal oli rõõsk, piimjas jume, mis paistab olevat paljudele inglise tüdrukutele juba sünnipäraselt omane.

«Millest sa mõtlesid? Kas oma põrutavale elamusele — kuidas teatavaks teha, et meist saavad lapsevanemad?» Gwen naeratas vallatult ja deklareeris siis: «Kapten Vernon Waldo Demerest ja preili Gwendolyn Aline Meighen teatavad, et neil on varsti oodata oma ... oma kelle? ... ilmaletulekut. Me ei tea ju veel, kes see on, poiss või tüdruk. Alles seitsme kuu pärast saame teada. Aga ega see polegi nii pikk aeg oodata.»

Demerest oli vait, kuni kohv ja tee lauale toodi, ja protesteeris siis: «Jumala eest, Gwen, sellega ei maksa nalja teha.»

«Miks mitte? Eriti kui mina tahan. Lõpuks, kui siin keegi peaks muretsema, siis just mina.»

Demerest kippus juba uusi vastuväiteid esitama, kui Gwen laua all ta kätt puudutas. Ta näole ilmus kaastunne. «Anna andeks. Me oleme vist mõlemad veidi läbi raputatud.»

Seda laadi avamängu oli Demerest just oodanud. Ta ütles ettevaatlikult: «Miks see meid ikka peaks raputama? Me ei pruugi ju last saada, kui me ise ei taha.»

«Nii,» ütles Gwen asjalikul toonil. «Ma ootasin juba ammu, millal sa sellega lagedale tuled.» Klõpsatades sulges ta tualettkomplekti ja pani selle käest, «Autos oleksid sa juba äärepealt rääkima hakanud, eks ole? Aga siis mõtlesid ümber.»

«Mis sa sellega öelda tahad?»

«No kuule, Vernon! Milleks teeselda? Me teame mõlemad väga hästi, mida sa öelda tahad. Sa tahad, et ma teen aborti. Kohe, kui ma sulle ütlesin, et olen rase, hakkasid selle peale mõtlema. Noh, on õigus?»

Demerest noogutas tõrksalt. «Jah.» Ikka veel valmistas Gweni otsekohesus talle piinlikkust.

«Milles asi on? Kas arvasid, et ma pole enne abortidest midagi kuulnud?»

Demerest heitis pilgu üle õla, vaadates, kas keegi neid pealt ei kuule. Kuid lauanõude kõlin ja üldine jutusumin olid selleks liiga tugevad.

«Ma ei teadnud, kuidas sa seda võtad.»

«Ma ise ka ei tea.» Nüüd oli Gweni kord tõsineda. Ta vaatas oma käsi, pikki saledaid sõrmi, mida Vernon alati imetles ja mida ta nüüd enda ees laual kõvasti kokku surus. «Ma olen selle üle mõelnud. Aga ma ikka ei tea.»

Demerest sai julgust. Kõik uksed polnud veel suletud, otseselt polnud ära öeldud.

Ta püüdis esindada mõistuse häält. «See oleks tõesti ainus mõistlik tegu. Võib-olla on sellest omajagu ebameeldiv mõelda, aga see läheb vähemalt ruttu. Ja kui seda korralikult,

216

terapeutiliselt teha, pole karta mingit ohtu ega komplikatsioone.»

«Ma tean,» ütles Gwen. «Kõik on kohutavalt lihtne. Praegu on ta sul olemas, siis järsku ei ole enam.» Ta vaatas mehele otse ^silma. «Õigus?»

«Õigus.»

Demerest rüüpas kohvi. Võib-olla läheb kõik veel palju lihtsamalt, kui ta oli arvanud.

«Vernon,» ütles Gwen vaikselt, «aga kas sa selle peale oled mõelnud, et minu sees on ju elav inimolend, isiksus — isegi praegu? Me armastasime. Ta on osa meist, sinust ja minust.» Gweni silmad, mida ta veel kunagi nii murelikena polnud näinud, otsisid mehe näolt vastust.

Rõftutatult, sihilikult karmil häälel ütles Vernon: «See pole tõsi. Sellel arenguastmel pole loode veel mingi inimolend ega ole ta ka veel mingi isiksus. Selleks võib ta pärast saada, aga praegu ta seda ei ole. Tal pole oma elu ega hinge ega tundeid. Abort, eriti nii vara, pole sama, mis inimeselt elu võtmine.»

Gwen reageeris niisama ägedalt kui ennist autos, teel lennujaama. «Tahad öelda, et hiljem poleks see asi enam nii õige? Kui me ootaksime ja siis teeksime aborti, poleks see enam nii eetiline — laps oleks täielikult välja arenenud, sõrmed ja varbad oleksid olemas. Teda siis tappa oleks juba veidi hullem kui praegu. Kas asi on selles, Vernon?»

Demerest raputas pead. «Ma pole midagi niisugust öelnud.»

«Aga sa vihjasid sellele.»

«Kui vihjasin, siis ebateadlikult. Sa väänad mu sõnu, muud midagi.»

«Ma olen naiselik,» ohkas Gwen.

«Kellelgi pole selleks rohkem õigust.» Demerest naeratas; ta mõõtis naist pilguga. Mõte Napolist, koos Gweniga... mõne tunni pärast... erutas teda endiselt.

«Ma armastan sind väga, Vernon. Tõsiselt.»

Laua all võttis mees uuesti Gweni käe. «Ma tean. Sellepärast ongi see meile mõlemale raske.»

«Asi on nii,» ütles Gwen pikkamisi, nagu mõtleks ta valjusti, «et ma pole kunagi varem rasedaks jäänud, ja kuni salle hetkeni ei tea ükski naine, kas ta üldse ongi võimeline jääma. Aga kui sa avastad, just nagu mina praegu, et vastus on positiivne, siis on see nagu omamoodi kingitus, suur, imepärane tünne ... mida ainult naine võib tunda. Ja siis, niisuguses olukorras nagu meil, pead sa äkki leppima teadmisega, et kõigele tuleb lõpp teha, kõik, mis on sulle antud,

217

tuleb minema visata.» Ta silmad olid märjad. «Kas sa saad sellest aru, Vernon? Saad sa tõesti aru?»

«Jah, saan vist küll,» vastas mees vaikselt.

«Meie erinevus seisneb selles, et sinul juba on laps.»

Demerest raputas pead. «Mul ei ole lapsi, Sarah'1 ja minul... »

«Mitte abielu kaudu. Aga laps ju ometi oli, sa ise rääkisid mulle. Väike tüdruk, see 3-RR reglemendi laps,» — Gweni näole ilmus naeruvine — «kes adopteeriti. Juhtugu mis tahes, aga alati on kusagil keegi, kelles sa edasi elad.»

Demerest vaikis.

«Kas sa mõtled kunagi temast? Kas sa ei tahaks teada, kus ta on, missugune ta välja näeb?»

Polnud põhjust valetada. «Jah, vahel küll,» sõnas Deme-rest.

«Kas kuidagi poleks võimalik teada saada?»

Mees raputas pead. Kord oli ta püüdnud seda uurida, kuid talle vastati, et pärast lapsendamise seaduslikku vormistamist visatakse toimikud minema. Mitte kunagi pole enam võimalust teada saada.

Gwen tõstis tassi huultele. Üle tassiääre vaatles ta rahvast täis kohvikut. Ta tundis, et on uuesti meelerahu tagasi saanud, pisarad olid kuivanud.

«Oh taevas, nüüd sa pead minu pärast nii palju muretsema, » ütles ta naeratades.

«Minu muretsemine ei loe siin midagi. Loeb see, mis sulle endale kõige parem on,» ütles Demerest ja mõtles seda tõsiselt.

«Tead, arvatavasti teen ma lõpuks ikka seda, mis on mõistlik. Lasen aborti teha. Pean lihtsalt enne läbi mõtlema ja sellest rääkima.»

«Ma aitan sind, kui sa valmis oled. Me ei tohi ainult kaua viivitada.» «Vist küll.»

«Usu, Gwen,» julgustas teda Demerest, «see läheb kõik väga ruttu ja on meditsiiniliselt igati ohutu.» Ta rääkis Gwe-nile Rootsist, et ta kõik haiglakulud kinni maksab, et lennu-kompanii teda sinnasõitmisel abistab.

«Teen enne reisi lõppu selles asjas kindla otsuse,» ütles Gwen.

Demerest võttis laualt arve ja nad hakkasid minema. Gwen pidi varsti kohal olema, et reis kahe sõitjaid pardaletulekul vastu võtta.

218

Kohvikust lahkudes ütles ta: «Ilmselt pean ma veel õnne tänama, et sa oled niisugune nagu sa oled. Mõni teine mees oleks lihtsalt selja keeranud ja mind maha jätnud.»

«Ma ei jäta sind.»

Ent ometi jätab ta Gweni maha. See oli tal nüüd juba selge. Kui Napoli ja abort möödas on, katkestab ta suhted Gweniga, teeb nende afäärile lõpu, nii delikaatselt kui vähegi oskab, kuid siiski täielikult ja otsustavalt. Väga raskeks see ei kujune. Paar ebamugavat momenti tuleb muidugi üle elada, kui Gwen ta kavatsustest aru saab, aga stseeni tegema ta ei hakka, selles oli Demerest juba veenduda jõudnud. Nii või teisiti, ta tuleb toime olukorraga, mis pole talle ju uus. Ka varem oli Vernon Demerest end edukalt armuafääridest lahti rebinud.

Tõsi küll, seekord oli lugu veidi erinev. Keegi polnud' temas veel kunagi niisuguseid tundeid äratanud kui Gwen. , Ükski naine polnud ta hinge nii sügavalt liigutanud. Mitte ühegi teisega, vähemalt nende hulgast, keda ta mäletas, polnud tal nii hea lihtsalt koos olla kui Gweniga. Talle endale pole lahkumine sugugi kerge, ja ta teadis, et hiljem võib tal tekkida kiusatus oma otsusest taganeda.

Aga ta ei tagane. Vernon Demerest oli alati olnud mees, kes kord juba valitud tegevusliinist kunagi ei taganenud. Enesedistsipliin oli tal muutunud püsivaks harjumuseks.

Pealegi ütles terve mõistus, et kui ta varsti Gweniga suhteid ei lõpeta, võib saabuda aeg, kus ta seda enam ei suuda, kus tal igasugusest enesedistsipliinist hoolimata ei jätku enam jõudu temast loobuda. Kui see peaks juhtuma, on ta end igaveseks sidunud, mis omakorda tooks kaasa katastroofilisi elumuutusi, nii abielulisi, rahalisi kui emotsionaalseid — ja neid kavatses ta igal juhul vältida. Võib-olla kümne või viieteist aasta eest, aga nüüd enam mitte.

Ta puudutas Gweni käsivarrest. «Mine sina ees. Ma tulen kohe järele.»

Suures ootesaalis oli ta rahvasummas Mel Bakersfeldi märganud.

Vernon Demerestil polnud üldiselt selle vastu midagi, kui teda koos Gweniga nähti. Sellest hoolimata ei tasunud nende suhteid perekonna ees reklaamima hakata.

Ta nägi, et naisevend vestleb innukalt leitnant Ned Ord-wayga, tubli, sõbraliku neegriga, kellele allus lennujaama politseiüksus. Võib-olla on Mel liiga hõivatud, et õemeest märgata, ja see oligi Demerestile kõigiti meeltmööda, sest tal

219

polnud mingit erilist soovi Meliga kohtuda. Samas polnud tal aga ka mingit kavatsust kohtumist sihilikult vältida.

Gwen kadus rahvamurdu. Viimasena puutusid Demerestile silma veel sihvakad nailonsukkades sääred ja võrdselt võluvad ja proportsionaalsed luupeksed. O Sole Mio ... tule ruttu.

Kurat! Mel Bakersfeld oli teda märganud.

«Ma just otsisin teid,» oli leitnant Ordway mõne minuti eest Melile öelnud. «Sain äsja teada, et meil on külalisi oodata — sadade kaupa.»

Täna õhtul oli lennujaama politseiülem mundris: pikk võimas kuju, nagu mõni Aafrika kuningas, kuigi nii suure inimese kohta oli tal haruldaselt mahe hääl.

«Meil on juba külalisi.» Mel heitis pilgu üle ootesaalis sagiva rahvasumma, kust ta oma administratsioonikorrusel asuva kabineti poole minnes läbi oli tulnud. «Mitte sadade, vaid tuhandete kaupa.»

«Ma ei mõtle reisijaid,» ütles Ordway. «Need, kellest mina räägin, võivad meile hoopis rohkem tüli teha.»

Ta informeeris Meli müravastasest protestimiitingust Meadowoodis. Nüüd kavatseti koosolekukohta muuta ja enamik osavõtjaid oli juba teel lennujaama. Leitnant Ord-way oli koosolekust ja selle ülekolimise plaanidest kuulnud TV päevauudiste brigaadilt, kes palus luba kaamerate ülesseadmiseks reisijatehoone ootesaalides. Kui Ordway oli TV meestega jutud lõpetanud, helistas ta «Tribune'i» linna-kroonika osakonda ühele oma sõbrale, kes talle koosolekul viibinud reporterilt äsja telefoni teel saadud loo põhipunktid ette luges.

«Kurat!» urises Mel. «Pidid nad just tänase õhtu valima! Kas meil veel muret vähe on.»

«Selles asja mõte ongi. Nii saavad nad endale rohkem tähelepanu tõmmata. Mõtlesin, et pean teid igaks juhuks siiski hoiatama, · kuna neil on ilmselt tahtmine teie ja mõne RLA esindajaga kokku saada.»

«Kui RLA midagi niisugust kuuleb, kaob ta otsemaid põranda alla,» ütles Mel hapult. «Enne nad nägu ei näita, kui lõppalarm on antud.»

«Ja mida teie kavatsete?» Politseinik muigas. «Hakkate ka maa-alust käiku kaevama?»

«Ei. Võite neile öelda, et võtan vastu kuueliikmelise delegatsiooni, kuigi see on täna õhtul puhas ajaraisk. Ma ei saa nende heaks midagi teha.»

«Te ju teate, et juhul, kui nad korda ei riku ega sisustust

220

ei lõhu, pole mul seaduslikku õigust neid minema ajada,» märkis Ordway.

«Jah, ma tean, aga terve selle karjaga ma rääkima ei hakka; kuigi tuleb vaadata, et me neid asjata üles ei ärrita. Las pigistavad meid natuke, peaasi, et me ise kedagi pigistama ei hakka, kuni just hädasti vaja ei ole. Pidage meeles, et ajakirjandus on kohal ja mingeid märtreid ma neile pakkuda ei kavatse.»

«Oma mehi ma juba hoiatasin. Esialgu katsuvad nad nal-jatustega läbi ajada ja jätavad džudžitsu tagavaraks.»

«Hästi!»

Melil oli Ned Ordwaysse usku. Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama politseiteenistust korraldas linna politseijõu-dude iseseisev allüksus ja leitnant Ordway oli elukutselise

politseiniku parimaid näiteid. Ta oli lennujaama politsei-gruppi juhatanud juba aasta ja oli arvata, et varsti edutatakse ta kesklinnas mõnele tähtsamale ametipostile. Melil oleks ta lahkumisest kahju.

«Aga kui Meadowoodi lugu kõrvale jätta,» küsis Mel, «kuidas siis muidu on läinud?» Ta teadis, et Ordway sajameheline politseiüksus oli nagu kõik teisedki lennujaama töötajad tormi algusest saadik pidevalt ületunde teinud.

«Üldiselt normaalselt. Joodikuid on rohkem kui tavaliselt ja paar löömingut oli ka. Aga see tuleb kõik sellest, et reisid hilinevad ja teie baarid kibedasti töötavad.»

Mel muigas. «Baarid jätke rahule. Lennujaam saab iga napsi pealt oma protsendi ja meil on raha hädasti tarvis.»

«Mulle näib, et lennukompaniidel samuti. Vähemalt selle järgi otsustades, kuidas nad joodikuid kainestada katsuvad, et neid pardale saaks panna. Minu mured algavad tavaliselt sellest.»

«Kohvist?»

«Just nimelt. Sel hetkel kui vintis reisija kompanii regist-reerimisleti ette ilmub, saab mõni reisijateenistuse ametnik kohe ülesande talle kohvi sisse kallata. See ei paista kompaniidele kuidagi pähe mahtuvat, et kohv ei tee joodikule muud, kui ergutab ta ärkvele. Ja siis kutsutaksegi tavaliselt meid välja.»

«Küll te nendega hakkama saate.»

Mel teadis, et Ordway mehed tulevad suurepäraselt toime lennujaama napsivendadega, keda harva trahviti, kui nad just märatsema ei hakanud. Enamasti olid nad kusagilt kaugemalt sisse sõitnud ja vahel raskest ärinädalast kurnatud kaubareisijad või ärimehed, kellele juba paar koduteel

221

võetud napsi kõvasti mõjus. Kui ekipaaž keeldus neid pardale võtmast — ja kaptenid, kellele siin viimane sõna kuulus, olid selles küsimuses tavaliselt kõigutamatud —, talutati joodikud politsei arestikambrisse peatäit välja magama. Hiljem lasti neil vaikselt minna, mida nad tavaliselt tallekestena tegidki.

«Ah jaa, veel üks asi,» lisas politseiülem. «Parkimisplatsi inimesed arvavad, et meile on sinna jälle mõned autod maha jäetud. Selle ilmaga on raske kindlaks teha, aga me kontrollime järele, niipea kui võimalik.»

Mel tegi grimassi. Parkimisplatsidele mahajäetud kasutamiskõlbmatud autod olid kõigile suurte linnade lennujaamadele pidevaks nuhtluseks. Vanast, tarbetuks muutunud auto-loksust on tänapäeval uskumatult raske lahti saada. Vana-rauakaupmeeste laoplatsid on viimase võimaluseni täis ega võta enam midagi vastu, kui just autoomanik peale ei maksa. Seega jääb omanikul võimalus kas autost lahtisaamise eest maksta, hoiukoht üürida või leida paik, kuhu sõiduk nii maha jätta, et seda talle enam tagasi saata poleks võimalik. Lennujaamad olid muutunud laialt kasutatavaiks prügimägedeks.

Vana autoga sõideti lennujaama parkimisplatsile ja võeti numbrimärgid ning muud ilmsed identifitseerivad tunnused vaikselt maha. Mootori seerianumbreid muidugi maha võtta ei saanud, kuid nende kaudu omanikku jälitama hakata oli liiga aeganõudev ja tülikas, et see end ära oleks tasunud. Lennujaamal oli lihtsam teha seda, mida endine omanik ei suvatsenud — maksta auto prügimäele vedamise eest, ja mida rutem, seda parem, kuna see hoidis kinni tulusat parkimis-ruumi. Viimati olid Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama vanade autode ühe kuu ärakoristamise kulud lausa hirmuäratavalt suureks paisunud.

Ootesaalis liikuva rahvasumma hulgas märkas Mel äkki kapten Vernon Demeresti.

«Aga üldiselt oleme teie Meadowoodi külaliste vastuvõtuks suurepärases vormis,» ütles Ordway lõbusalt. «Saadan teile sõna, kui nad kohale jõuavad.» Sõbraliku noogutusega läks politseinik oma teed.

Trans America munder seljas, tuli Vernon Demerest tavalisel enesekindlal sammul otse Meli poole. Meli läbis viha-kihvatus, kui talle meenus pahatahtlik lumekomitee ettekanne, millest ta küll kuulnud oli, kuid mida ta siiani polnud veel näha saanud.

Ilmselt ei kavatsenud Demerest peatuda, kuid Mel ütles: «Tere õhtust, Vernon.»

222

«Tere,» kõlas ükskõikne vastus.

«Ma kuulsin, et sa oled nüüd lumekoristamise alal autoriteediks muutunud.»

«Selleks pole vaja mingi autoriteet olla,» heitis Vernon Demerest jämedalt, «et sandisti tehtud tööd ära tunda.»

Pingutusega sundis Mel hääle rahulikuks.

«Kas sa üldse tead, kui palju lund on sadanud?»

«Ikka paremini kui sina. Ilmateadete lugemine käib minu töö hulka.»

«Siis sa peaksid teadma, et viimase kahekümne nelja tunni jooksul tuli lennujaamas maha kümme tolli lund, rääkimata sellest, mis seal juba enne oli.»

Demerest kehitas õlgu. «Eks korista ära.»

«Seda me ju teemegi.»

«Kuradi kehvade tulemustega.»

«Siiani registreeritud maksimaalne lume hulk,» ei andnud Mel järele, «on siin olnud kaksteist tolli samas ajavahemikus. See oli uputus ja lennujaam pandi kinni. Seekord on meil lund peaaegu sama palju, aga ometi käib jaamas töö edasi. Me oleme kõigest jõust püüdnud lennujaama lahti hoida ja siiani on see meil õnnestunud. Kusagil pole ükski teine lennujaam selle tormiga paremini hakkama saanud kui meie. Terve ööpäeva on kõik lumekoristusmasinad meestega väljas olnud.»

«Võib-olla ei ole sul küllaldaselt masinaid.»

«Jumal hoidku, Vernon! Niisuguse tormi ajal, nagu meil viimase kolme päeva jooksul on olnud, ei jätku mitte kellelgi masinaid. Igaühel läheks praegu rohkem vaja, aga sa ei hakka ostma lumekoristusmasinaid harvade eriolukordade puhuks, kui sul vähegi majanduslikku mõtlemist on. Sa ostad optimaalseks tarbeks, ja kui tekib häireolukord, siis võtad kõik olemasoleva kasutusele ja rakendad seda nii hästi kui oskad. Seda on mu mehed kogu aeg teinud ja nad on sellega pagana hästi toime tulnud!»

«Okei,» ütles Demerest, «sinul on oma arvamus, minul on oma. Mina arvan, et sa oled töötanud saamatult. Ja seda ma ka oma ettekandes ütlesin.»

«Mina arvasin, et see oli komitee ettekanne. Või surusid sa teised kõrvale, et mulle oma käega nuga selga lüüa?»

«Kuidas komitee töötab, on meie asi. Oluline on ettekande sisu. Sina-saad oma koopia homme.»

«Suurim tänu.» Nagu Mel tähele pani, ei hakanud õemees üldse eitamagi, et oli ettekande koostamist isiklikult suunanud. Mel jätkas: «Ükskõik, mida sa ka kokku kirjutasid, ega

233

see midagi ei muuda, aga kui sulle rahuldust pakub, siis tüli tuleb temast kindlasti. Homme pean ma oma aega raiskama, et seletada, kui asjatundmatu sa mõne koha pealt õieti oled.»

Mel oli ägedaks läinud ega püüdnudki oma viha varjata, ja esimest korda lõi Demeresti nägu naerule. «Läks nagu väheke südamesse või, ah? Kurb küll, kui see sulle tüli teeb ja su väärtuslikku aega raiskab. Homme, kui ma Itaalias päikest võtan, tuletan seda meelde.» Irvitus näol, marssis ta minema.

Ta sai vaevalt paar sammu astuda, kui irve pahaseks kulmukortsutuseks tõmbus.

Kapten Demeresti pahameele kutsus esile suure ootesaali kindlustusmüügi punkt, kus täna õhtul täiesti ilmselt head äri tehti. Demerest mõistis, et ta võit Mel Bakersfeldi üle oli olnud köömes, ainult tühine nõelatorge. Nädala pärast on lumekomitee vaenulik ettekanne

unustatud, aga kindlustus-lett on endiselt alles. Seega on tegelik võitja ikkagi ta libe ja upsakas naisevend, kes Demeresti argumendid lennujaama nõukogu ees kummutas ja ta avalikult lolliks tegi.

Kaks kindlustuslettide taga töötavat noort neiut — üks neist oli suurte rindadega blondiin — kirjutasid kiiruga soovijatele poliise välja, kuna järjekorras ootas veel oma pool tosinat inimest. Enamikul oota j aist oli paras raha peos valmis — et aga kindlustuskompaniid veelgi rutem oma kasumi kätte saaksid, mõtles Demerest mõrult. Tal polnud kahtlustki, et reisijatehoones mitmesse kohta ülesseatud kindlustusautomaadid on sama kibedasti tegevuses.

Huvitav oleks teada, kas ka ta enda reis kahe reisijatest on mõni siin järjekorras. Tal oli juba kiusatus järele küsida ja vastaval juhul natuke omapoolset propagandat teha, aga ta jättis selle mõtte siiski katki. Ükskord varem oli Vernon Demerest seda juba teha üritanud — püüdnud kindlustusleti ääres inimesi veenda, et nad lennujaamas kindlustuspoliise ei ostaks, ja selgitanud, miks see halb on. Pärast oli tema peale kaevatud ja lõpuks oli ta saanud Trans America juhtkonnalt veel valju noomituse. Kuigi lennukompaniidele ei meeldinud lennujaamas kindlustustega kaubitsemine sugugi rohkem kui lennumeeskondadele, olid kompaniid sunnitud mitmest erinevast suunast tulevatele surveavaldustele järele andma ja selles küsimuses erapooletuks jääma. Esiteks väitsid lennujaamade juhtkonnad, et neil on kindlustuskompaniidelt saadavaid tulusid hädasti vaja. Kui see tuluallikas ära langeb, rõhutasid nad, tuleb võib-olla lennukompaniidel vahe kõrgema maandumismaksuga tasa teha. Teiseks polnud

lennukompaniidel mingit isu pahandada reisijaid, kellele see ilmselt sugugi ei meeldiks, kui nad enam vanal sisseharjunud viisil kindlustust osta ei saaks. Seetõttu olid piloodid ainsad, kes seda asja ajasid — ja ka sõimata said.

Oma mõtetega ametis, oli kapten Demerest mõneks hetkeks kindlustuskassa tegevust vaatama jäänud. Samas märkas ta järjekorra lõppu asunud uustulnukat — närvilise ilmega kiitsakat vimmas meest, kellel olid väikesed liivakarva vurrud. Mehel oli käes väike diplomaadikohver ja ta paistis ajahädas olevat: ühtelugu vaatas ta ootesaali kella ja võrdles seda oma käekellaga. Oli selgelt näha, kuidas ta pika järjekorra pärast murelikuks muutus.

Demerest vaatas teda põlgusega: mees oli endale liiga vähe aega varunud, sel inimesel oleks targem kindlustusele käega lüüa ja lennuki peale minna.

Siis meenus talle: ta ise peaks juba oma lennuki kabiinis olema. Kiiresti seadis ta sammud Trans America lähetussaali poole; iga hetk võidakse reis esimest korda välja kuulutada. Ahaa! — seal see ongi.

Trans America Õhuliinid teatavad, et peatselt väljub reis kaks — «Kuldne Karavell» Rooma ...

Kapten Demerest oli jäänud reisijatehoonesse kavatsetust kauemaks. Nüüd andis ta jalgadele valu ja samal ajal kõlas .teadaanne selgelt ja kuuldavalt üle ootesaali lärmi.

12

... reis kaks, «Kuldne Karavell», Rooma. Lennuk on valmis reisijaid pardale võtma. Kõigil reisijail, kes on piletid registreerinud ...

Lennuki väljumise teadaanne mõjus selle kuulajatele erinevalt. Mõnede jaoks oli see vaid rutiinne üleskutse, sissejuhatus järjekordsele tüütule komandeeringule, millest, kui see nende teha oleks olnud, nad meelsasti oleksid loobunud. Teiste jaoks kõlas väljumise teadaanne kui suure seikluse algus, mõnede jaoks aga kui lõpu lähenemine — kojusõit. Mõne jaoks kätkes see endas kurba lahkumisvalu, teiste jaoks aga, otse vastupidi, rõõmsa taaskohtumise lootust. Alati leidus neid, kes kuulasid teadaannet nagu läbi võõraste kõrvade. Ärasõitjad olid nende sõbrad või sugulased, nende enda jaoks jäid sihtjaamad vaid hetkeks nukrat igatsust

tekitavateks kaugeteks paikadeks, mida nad iial näha ei saa. Oli ka neid, kes väljakuulutamist hirmuga kuulasid. Neid, keda see üks-

225

kõikseks jättis, tuli vaid harva ette. Teadaanne on signaaliks, et pealeminek on alanud. Lennuk on sõiduvalmis, nüüd on aeg pardale minna, enam pole aega venitada. Liinilennukid tavaliselt üksikute inimeste järele ei oota. Natukese aja pärast suundub lennuk inimeste jaoks ebaloomulikku elementi, taevasse, ja selle ebaloomulikkuse tõttu on lend alati olnud ja jääb ka edaspidi mingil määral romantiliseks seikluseks.

Lennu väljakuulutamise mehhaanikas pole aga midagi romantilist. Teadaanne tuleb masinast, mis mitmes mõttes meenutab piaadiautomaati, selle väikese erinevusega, et metallraha asemel kasutatakse käivitamiseks survenuppe. Lähetussaali kohal asuvas reisiinformatsiooniteenistuse miniatuurses kontrolltornis (igal kompaniil on oma RIT või selle vaste) on informaatori töölaual rida nuppe. Naisametnik vajutab nuppudele vajalikus järjekorras ja edasi teeb kogu töö juba masin.

Enamasti kõik lendude väljakuulutamised — siin on erandiks vaid teated eriolukorral — on eelnevalt salvestatud kassettlintidele. Kuigi iga väljakuulutus tundub palja kõrvaga kuulates omaette tervikuna, koosneb see tegelikult kolmest eraldi salvestatud osast. Esimeses osas nimetatakse kompanii ja reisi number, teises antakse pardalemineku situatsioon — reisijaid palutakse kas siis ette valmistada, pardale asuda või kuulutatakse pardalevõtmine lõpetatuks, kolmandas salvestuses teatatakse värava number ja lähetussaal. Kuna kõik kolm salvestust vahetult üksteisele järgnevad, kõlab teadaanne tervikuna, nagu see mõeldud ongi.

Inimesed, kes ebainimlikku automatiseerimist ei salli, tunnevad vahel heameelt, kui reisi väljakuulutamise masin rikki läheb. Aeg-ajalt hakkab mõni masinaosa tõrkuma, mille tulemusena suunatakse viie-kuue reisi sõitjad kõik sama värava juurde. Sellele järgnev kaos, mis haarab rohkem kui tuhandet hämmeldunud ja kannatamatut reisijat, on iga lennukompanii töötaja jaoks luupainajalik elamus.

Täna õhtul töötas masinavärk reis kahe osas tõrgeteta.

... reisijail, kes on piletid registreerinud, palutakse minna neljakümne seitsmenda värava juurde, sinisesse ootesaali «D».

Reisijatehoones olid juba tuhanded inimesed kuulnud reis kahe väljakuulutamist. Mõnda puudutas see rohkem kui teisi. Ja mõnele, kes praegu ükskõikseks jäid, pidi see tähendus-rikkaks muutuma veel enne keskööd.

Lennu väljakuulutamist kuulis üle saja viiekümne reis kahe sõitja. Need, kes olid piletid juba registreerinud, aga

226

polnud veel neljakümne seitsmenda värava juurde jõudnud, kiirustasid sinnapoole, mõned äsja saabunud rapsisid käigu pealt riietelt lund maha.

Vanemstjuardess Gwen Meighen oli juba mitu väikeste lastega perekonda peale aidanud, kui reisi teadustamine parda-koridoris kajama lõi. Ta teatas sellest sisetelefoni kaudu kapten Anson Harrisele ja seadis end valmis, et järgmiste minutite jooksul reisijatetulva vastu võtta. Reisijate ees kargas pardale kapten Vernon Demerest, ruttas edasi ja sulges enda järel lendurikabiini ukse.

Anson Harris oli juba koos teise piloodi Cy Jordaniga alustanud lennueelset kontrolli.

«Okei,» ütles Demerest. Ta libistas end esimese piloodi parempoolsele istmele ja võttis kontrollkaardi üle. Jordan asus oma tavalisele istmele nende selja taha.

Mel Bakersfeldile, kes ikka veel viibis suures ootesaalis, meenus reisi teadustamist kuuldes, et «Kuldne Karavell» on Vernon Demeresti reis. Mel kahetses südamest, et järje-kordne võimalus õemehega tüli lõpetada, või vähemalt mahendadagi, luhta läks. Nüüd olid nende isiklikud suhted veelgi hullemad kui enne — kui siin miski veel halveneda võis. Melil

polnud päris selge, kui palju ta siin ise süüdi oli, osalt kindlasti, sest Vernonil oli nagu mingi eriline talent Meli kõige halvemate iseloomuomaduste leidmiseks, kuid ometi uskus Mel siiralt, et kogu" nende tüli on põhiliselt siiski Vernoni süü. Osalt oli häda ka selles, et Vernon pidas ennast mingiks kõrgemaks olendiks ega kannatanud, kui teised tema arvamust ei jaganud. Paljud piloodid, keda Mel tundis, eriti just komandörid, arvasid endast samamoodi.

Praegugi veel süttis temas iga kord viha, kui tal meelde tuli, kuidas Vernon teda pärast lennujaama nõukogu koosolekut 'spingviini mõtteviisiga maarotiks ja paberimäärijaks» oli tembeldanud. Just nagu oleks lennuki juhtimine teiste ametitega võrreldes mingi kuradi maailma ime!

Sellest hoolimata oleks Mel tahtnud täna õhtul mõneks tunniks uuesti lenduriks saada ja nagu Vernongi alustada lendu Rooma. Talle meenus, kuidas Vernon oli lubanud homme Itaalias päikest võtta. Ka Melile kuluks praegu ära natuke päikesepaistet ja veidi vähem lennunduse maapealset logistikat. Täna õhtul tundusid need tüütud sidemed, mis teda maa külge aheldasid, veel tüütumatutena kui muidu.

Politseileitnant Ned Ordway, kes Mel Bakersfeldist mõne

227

minuti eest lahku oli läinud, kuulis reis kahe väljakuulutamisest ootesaali juures asuva väikese valvetoa avatud ukse kaudu. Ordway võttis seal parajasti telefoni teel vastu raportit lennujaama politseijaoskonna korrapidajaseersandilt.

Patrullautolt saadud raadioandmete järgi sõitis praegu parkimisplatsidele massiliselt sisse inimestest tulvil eraautosid, millele kuidagi parkimiseks ruumi ei leitud. Järelepärimisel selgus, et enamik saabujaid on Meadowoodi elanikud — müravastasest demonstratsioonist osavõtjad, kellest leitnant Ordway juba varem kuulda oli saanud. Vastavalt leitnandi korraldusele, märkis korrapidaja, oli lennujaama politseile linnast juba täiendus välja saadetud.

Reisijate ooteruumis, mõnisada sammu leitnant Ordwayst, pidas pisike vanaproua San Diegost, mrs. Ada Quonsett, väikese pausi vestluses Trans America noore ametniku Peter Coakley'ga, ja mõlemad jäid reis kahe väljakuulutamist kuulatama.

Nad istusid kahekesi kõrvuti ootesaali musta nahkkattegä pingil. Mrs. Quonsett oli parajasti kirjeldanud oma kadunud abikaasa voorusi, kasutades väljendusi, millega kuninganna Victoria omal ajal vististi prints Albertit iseloomustas. «Küll ta oli üks kuldne inimene, nii haruldaselt tark ja nägus. Ta ju astus minu ellu alles vanemas eas, aga ma kujutan ette, et nooremast peast oli ta väga teie moodi.»

Peter Coakley naeratas tobedalt, nagu juba palju kordi viimase poolteise tunni jooksul. Saanud Tanya Livingstonilt korralduse vana daami seniks silmas pidada, kuni jänes jälle Los Angelese poole teele saadetakse, oli Peter Coakley pidanud kuulama mrs. Quonsetti peaaegu katkematut monoloogi, kus teda tihti ja tunnustavalt võrreldi kadunud Herbert Quonsettiga. See teema hakkas Peterit juba lõplikult tüütama. Ta ei teadnud, et seda Ada Quonsett oma kavaluses just taotleski.

Peter Coakley haigutas vargsi. Niisugust tööd polnud ta Trans America reisijateteenistuse ametnikuks saades küll oodata osanud. Ta tundis end täieliku tolana, istudes siin, munder seljas, ja mängides lapsehoidjat täiesti ohutule jutukale vanale daamile, kes oleks võinud olla ta vanavanaema. Ta lootis oma kohustustest varsti vabaneda. Õnnetuseks oli mrs. Quonsetti Los Angelese reis, nagu paljud teisedki täna õhtul, tormi tõttu viibinud. Muidu oleks vanamammi juba tund aega tagasi teele asunud. Peter ootas kõigest hingest, et Los Angelese lend ükskord ometi juba välja kuulutataks.

228

Seniks aga oli reis kahe parajasti kõlav väljakuulutus teretulnud vaheldus, olgugi lühike.

Noor Peter Coakley oli juba jõudnud unustada Tanya hoiatavad sõnad: «Pidage meeles ... trikkidest tal puudu ei tule.»

«Kujutage ette!» ütles mrs. Quonsett, kui teadustus lõppes. «Lend Rooma! Kas te ei leia, et lennujaam on haruldaselt huvitav koht, eriti just teiesuguse noore intelligentse inimese jaoks. Näete, praegu alles räägiti Roomast, kuhu mu kallis kadunud mees mind alati viia tahtis.» Ta pani käed risti, nii et puhvis pitstaskurätt välja paistis, ja õhkas: «Aga seda õnne polnud meil kummalgi.»

Ent samal ajal kui Ada Quonsett juttu puhus, tiksus ta aju nagu täiuslik šveitsi kell. Ta eesmärk oli seda mundris lapsukest korraks vääratama panna. Olgugi et poiss juba varjamatut tüdimust ilmutas, ei aidanud tüdimusest üksi veel midagi. Ta istus ikka veel siin. Mrs. Quonsett pidi olukorra nii kaugele viima, et tüdimus hooletuseks muutuks. Ja sellega oli kiire käes.

Mrs. Quonsett polnud oma algset plaani New Yorgi lennukile lipsata hetkekski unustanud. Ta oli hoolega kuulanud New Yorgi lähetusteateid, ja viis erinevate õhukompaniide reisi oligi juba välja kuulutatud, kuid ükski neist ei tulnud vähegi sobival hetkel, kus tal oleks olnud pisimatki lootust oma noore vangivalvuri kõrvalt märkamatult jalga lasta. Nüüd polnud tal enam kuidagi võimalik välja uurida, kas enne Trans America Los Angelese reisi, millega teda vastu tahtmist sõitma sunniti, üldse New Yorgi lennukeid väljubki.

Parem ükskõik mis, kui täna õhtul Los Angelesse tagasi sõita, mõtles mrs. Quonsett tusaselt. Ükskõik mis! Kas või... ja talle torkas äkki pähe üks mõte ... kas või sellesama Rooma lennu peale pääseda.

Ta kõhkles veidi. Aga miks mitte? Paljugi, mis ta täna õhtul Herbertist oli rääkinud, polnud tõsi, aga see oli ometi tõsi, et nad ükskord kahekesi mingeid Rooma piltpostkaarte olid vaadanud ... Kui ta ka Rooma lennujaamast kaugemale ei jõua, oleks ta seal vähemalt korra ära käinud. Ja kui ta lõpuks New Yorki jõuab, oleks tal Blanche'ile midagi jutustada. Sama mõnus oleks ka seda punapäist reisijateteenistuse lipakat ninapidi vedada... Aga kas ta saab hakkama? Ja mis värava numbri nad nüüd välja kuulutasidki? Kas see polnud mitte... neljakümne seitsmes värav sinises ootesaalis «D»? Jah, täpselt õige.

Lennuk võib muidugi nii täis olla, et ei jätku enam ruumi jänesele ega kellelegi teisele, aga võimalust tuleb alati proovida.

229

Peale selle võis oletada, et Itaalia reisidel nõutakse pardaleminekul passi ettenäitamist, ei tea, kuidas seegi tal välja kukub. Ja ometi, kui nüüd mõni New Yorgi reis peaks välja kuulutatama...

Peaasi on siin mitte niisama istuda, vaid tegutseda.

Mrs. Quonsetti haprad kortsulised käed hakkasid tõmblema. «Oh taevas!» hüüatas ta. «Oh taevas!» Ta parema käe sõrmed tõusid kaela juurde, kobasid vanamoodsa pluusi kõrget kraed. Ta topsutas pitstaskurätikuga suud ja tõi kuuldavale vaikse sügava oige.

Noore piletikontrolöri näole tekkis korrapealt ehmunud ilme. «Mis on, mrs Quonsett? Mis teil juhtus?»

Ta pani silmad kinni, tegi siis uuesti lahti ja ahmis paar korda kiiresti õhku. «Andke andeks. Ma ei tunne vist ennast eriti hästi.»

«Kas ma pean teile abi tooma? Kutsun arsti?» küsis Peter Coakley ärevalt.

«Ma ei tahaks tüli teha.»

«Mis te nüüd... »

«Ei.» Jõuetult raputas mrs. Quonsett pead. «Lähen vist hoopis naiste tualetti. Loodan, et mul läheb paremaks.»

Noor piletikontrolör paistis kahevahel olevat. Ta ei tahtnud, et vanamammi tal kätte ära sureks, kuigi see näis kõigeks valmis olevat. «Kas ikka kindlasti?» küsis ta murelikult.

«Jah, üsna kindlasti.» Mrs. Quonsett ei tahtnud siin ega üldse reisijatehoone peasaalides tähelepanu äratada. Liiga palju rahvast oli ümber, kes kõik teda vaatama võisid hakata. «Palun, aidake mind püsti... tänan väga... lubage ma võtan teil nüüd käe alt kinni. Naiste

tualettruum jääb vist sinnapoole.» Tee peal pistis ta vahele veel paar sügavat oiet, nii et Peter Coakley tema poole ehmunud pilke saatis. «Mul on niisuguseid atakke ennegi olnud,» rahustas ta noormeest. «Küll see läheb mul varsti üle.»

Naiste tualeti ukse juures vabastas ta noore Coakley käsivarre. «Te olete vanainimese vastu nii lahke. Paljud tänapäeva noored... Oh taevas! ...» Ent ta talitses end kiiresti: aitab nüüd küll, peab vaatama, et ta üle ei pakuks. «Kas jääte mind siia ootama? Ega te ära ei lähe?»

«Oh ei. Ma ei lähe kuhugi.»

«Suur tänu,» ta avas ukse ja läks sisse.

Tualettruumis oli paar-kolmkümmend naist. Täna õhtul pole lennujaamas kusagil rahu, isegi pesutoas mitte, mõtles mrs. Quonsett. Tal oli nüüd liitlast vaja. Ta vaatas tegevus-põllu enne hoolega üle ja valis siis välja noore sekretäritüüpi

230

naise beežis kostüümis, kellel ei paistnud kiiret olevat. Mrs. Quonsett astus ta juurde.

«Vabandage, ma ei tunne end just eriti hästi. Võib-olla aitaksite mind.» Väike vanaproua San Diegost rabistas käsi ja sulges ning avas silmi nagu ennist Peter Coakley ees.

Noorem naine muutus kohe osavõtlikuks. «Aga muidugi aitan teid. Tahate, ma viin teid ... »

«Ei... palun.» Mrs. Quonsett nõjatus vastu kraanikaussi, ilmselt tuge otsides. «Ma tahaksin ainult sõna saata. Väljas ukse juures ootab üks noormees, lennukompanii mundris — Trans America'st. Ta nimi on mr. Coakley. Palun öelge talle .. . jah, et ta mulle siiski arsti kutsuks.»

«Ütlen kohe. Kas suudate niikaua vastu panna, kuni ma tagasi tulen?»

Mrs. Quonsett noogutas. «Jah, tänan teid väga. Aga tulge teie tagasi... ja öelge mulle.»

«Muidugi.»

Vähem kui minuti pärast oli noorem naine tagasi. «Ta läks otsekohe arsti järele. Katsuge nüüd veidi puhata. Miks ta ei... »

Mrs. Quonsett ei nõjatunud enam kraanikausile. «Tähendab, et ta läks juba ära?» «Ta läks otsekohe.»

Ja nüüd leidis mrs. Quonsett, on ta ainus mure sellest naisest lahti saada. Uuesti sulges ja avas ta silmi. «Ma tean, et ei tohiks teilt seda enam paluda... te olete juba minu heaks nii palju teinud ... aga mu tütar ootab mind peaukse juures, United Air Lines'i lähedal.»

«Soovite, et ma tooksin ta teie juurde? Kutsuksin ta siia?»

Mrs. Quonsett puudutas pitstaskurätiga huuli. «Ma oleksin teile väga tänulik, kuigi see on tegelikult teie suhtes ülekohtune. »

«Teie teeksite minu heaks kindlasti sedasama. Kuidas ma teie tütre ära tunnen?»

«Tal on seljas pikk helelilla mantel ja peas väike valge kollaste lilledega kübar. Tal on väike koer — prantsuse puudel.»

. Sekretäritüüpi naine naeratas. «See peaks lihtne olema. Ma tulen varsti tagasi.»

«See on teist tõesti väga kena.»

Kui naine oli läinud, ootas Ada Quonsett vaid mõne sekundi. Ta lootis südamest, et ajutine abiline ei raiska liialt oma aega, otsides väljamõeldud helelilias mantlis daami olematu prantsuse puudliga.

231

Endamisi naeratades lahkus väike vanaproua kärmel sammul tualettruumist. Keegi ei kõnetanud teda, kui ta tualettruumist eemaldus ja reisijatehoones tungleva rahvamassi hulka kadus.

Ja nüüd, mõtles ta, kust viib tee sinise ootesaali «D» neljakümne seitsmenda värava juurde?

Tanya Livingstoni jaoks oli reis kahe väljakuulutamine nagu muudatus spordivõistluse neljaveerulisel tulemustetablool. Neli Trans America lendu olid sel hetkel erinevas lähetusstaadiumis ja reisijateteenistuse operatiivsekretärina oli Tanyal nende kõigiga tegemist. Vähe sellest — tal oli parajasti olnud närvesöov vahejuhtum ühe Kansas Cityst sisse-lennanud reisijaga.

Ründavalt meelestatud, ägedaid sõnu pilduv reisija kaebas, et ta naise nahkkohver, mis käsipakkide ringkonveierilt tulles oli külje pealt rebenenud, olevat nimelt hooletu ümber-käimise tagajärjel ära lõhutud. Tanya ei uskunud teda — rebend paistis kaunis vana olevat —, kuid pakkus talle siiski kahjutasuks raha, nagu seda Trans America's ja teistes lennu-kompaniides üldiselt praktiseeriti, et pahandust otsemaid kohapeal lõpetada. Summa suuruses ei saadud aga kuidagi kaubale. Tanya pakkus kolmkümmend viis dollarit, mis tema arvates juba kohvri väärtuse ületas, reisija nõudis visalt nelikümmend viis. Lõpuks lepiti kokku neljakümnele dollarile. Aga see, et reisijateteenistuse operatiivsekretäril oli õigus tülika nõudmise korral summat kuuekümne dollarini tõsta, jäigi reisijale teadmatuks. Isegi kelmust kahtlustades oli lennukompaniidel lihtsam raha kohe lauale panna kui pikalt vaidlema hakata. Teoreetiliselt olid piletikontrolörid kohustatud juba registreerimisel katkised kohvrid ära märkima, aga seda tehti harva, mille tulemusena mõned reisijad, kellel see trikk käes oli, vahel sel kombel oma vanu kohvreid uuendasid.

Ehkki raha ei tulnud tema taskust, oli Tanyal seda alati vastumeelne käest anda, kui tema meelest lennukompaniid peteti.

Nüüd aga koondas ta oma tähelepanu reis kahe hilinejatele, kellest mõned alles praegu pärale jõudsid. Õnneks oli buss linnas registreeritud reisijatega mõne minuti eest saabunud ja selle sõitjad olid juba enamikus suunatud ootesaali «D» neljakümne seitsmenda värava juurde. Tanya otsustas, et paari minuti pärast, juhul kui viimasel hetkel pealeminejatega

232

veel sekeldusi tekib, tuleb tal ka endal neljakümne seitsmenda värava juurde minna.

D. O. Guerrero kuulis reis kahe väljakuulutamist reisijate-hoone suures ootesaalis järjekorras seistes.

See oli Guerrero, keda Vernon Demerest nägi kiirustades ja närvitsedes pärale jõudvat, käes väike diplomaadikohver, mis peitis endas dünamiidipommi.

Guerrero oli bussi pealt otse kindlustusleti juurde tulnud ja oli nüüd järjekorras viies. Esimest kahte järjekorras seisjat teenindas neidudepaar, kes töötas lausa hulluksajava aeg-lusega. Üks ametnikest, sügavalt dekolteeritud pluusis raske rinnapartiiga blondiin, ajas pikalt juttu oma praeguse kliendi, keskealise naisterahvaga. Ilmselt soovitas ametnik naisel välja võtta suuremat poliisi, kui see algul oli küsinud. Naine oli kahevahel. Paistis, et enne kahtkümmend minutit Guerrero järjekorra etteotsa ei jõua, kuid selleks ajaks on reis kaks arvatavasti juba teel. Aga ta p e a b kindlustuse ostma. Ta peab lennukile jõudma.

Valjuhääldajatest kuulutati, et pealeasumine toimub neljakümne seitsmenda värava juurest. Guerrero peaks juba praegu seal olema. Ta hakkas üle keha värisema. Ta käed kohvrisanga ümber kleepusid higist. Juba kahekümnendat korda heitis ta pilgu käekellale, võrdles seda ootesaali kellaga. Reis kahe väljakuulutamisest oli möödunud juba kuus minutit. Viimane teadaanne ... lennuki uste sulgemisest... võis iga hetk kõlada. Ta peab midagi ette võtma.

D. O. Guerrero trügis toorelt järjekorra etteotsa. Kas ta sellega endale tähelepanu tõmbab või kedagi solvab, ei läinud talle enam korda. «Hei, vennas, meie ootame niisamuti,» protesteeris üks mees. Guerrero ei teinud temast välja. Ta pöördus rinnaka blondiini poole: «Palun... minu reis on välja kuulutatud — see, mis Rooma läheb. Mul on kindlustust vaja. Ma ei saa oodata.»

Mees, kes teda juba varem oli kõnetanud, hüüdis vahele: «Siis minge ilma kindlustuseta. Teinekord tulge varem.»

Guerrerol oli tahtmine vastu öelda: Teist korda ei tule enam. Selle asemel pöördus ta uuesti blondiini poole: «Palun teid!»

Üllatuseks naeratas neiu sõbralikult: Guerrero oli oodanud tõrjuvat vastust. «Te ütlesite Rooma?»

«Jah, jah. Reis on välja kuulutatud.»

«Ma tean küll.» Ta naeratas uuesti. «Trans America reis kaks. Seda nimetatakse «Kuldseks Karavelliks».»

233

Hoolimata erutusest köitis Guerrero tähelepanu neiu seksikas aktsent — tõenäoliselt oli ta ungarlanna.

Pingutusega sundis D. O. Guerrero end normaalselt rääkima. «Seda küll.»

Neiu pööras nüüd oma naeratuse teiste ootajate poole. «Sellel härral pole tõesti enam aega. Usun, et te keegi ei pane pahaks, kui ma temale esimesena välja kirjutan.»

Täna õhtul oli Guerrerol juba nii palju viltu vedanud, et ta oma õnne enam hästi uskudagi ei suutnud. Järjekorras ootajate hulgast kostis summutatud nurinat, aga mees, kes varem häält oli tõstnud, jäi nüüd vait.

Neiu tõi lagedale kindlustusblanketi. Säravalt naeratas ta naisele, keda ta parajasti oli teenindanud. «Ainult üks moment.» Ja uuesti suunas ta naeratuse D. O. Guerrerole.

Alles nüüd sai Guerrero aru, kui tugev mõju sel naeratusel on ja miks teised ootajad tõsisemalt protesteerima ei hakanud. Kui neiu talle otse silma vaatas, tundis Guerrero, kes peaaegu kunagi naistest välja ei teinud, et ta süda hakkab sulama. Pealegi polnud ta elu sees veel nii suuri rindu näinud.

«Minu nimi on Bunnie,» ütles neiu oma euroopaliku aktsendiga. «Kuidas teie nimi on?» Ta pastasulepea oli kirjutamiseks valmis.

Lennujaama kindlustusmüügi agendiks sobis Bunnie Voro-bioff erakordselt hästi.

Ta oli tulnud Ühendriikidesse mitte Ungarist, nagu D. O. Guerrero oletas, vaid Ida-Saksamaa lõunaosas asuvast Glauchaust.

Kahekümne ühe aastasena Ühendriikidesse immigreerunud, andus ta lausa usuliselt ärganu vaimustusega ameerika vaba ettevõtluse ja selle hüvede nautimisele. Ta rabas päeval haiglapõetajana, milleks tal pisut ettevalmistust oli, ja töötas õhtutundidel ettekandjana. Ülejäänud aega mahtusid imekombel veel Berlitzi inglise keele kursused ja pealekauba jõudis ta ka magada — vahel üksi, enamasti aga koos haigla noorte arstidega. Tasuks Gretcheni seksuaalsete teenete eest tutvustasid meedikud talle rindade silikoosi süste, mis algas juhuslikult ja muutus lõpuks lõbusaks grupieksperimendiks, et lihtsalt näha, kui suureks ta rinnad üldse minna võivad. Aga enne kui need juba üle gargantuaalike mõõtmete jõudsid paisuda, kasutas ta õnneks oma äsja kättevõidetud vabadust, laskis haiglast jalga ja asus uut, parema sissetulekuga ametit otsima. Kusagil vahepeal jõudis ta

234

Washingtoni ja käis ära Valges Majas, Kapitooliumis ning Playboy Klubis.

Nüüd, poolteist aastat hiljem, oli Bunnie Vorobioff juba täielikult assimileerunud. Ta käis Arthur Murray tantsukursustel, Sinises Ristis ja Kolumbia heliplaadiklubis, tal oli Carson Pirie Scotti juures isiklik arve, ta tellis «Reader's Digesfi» ja televisioonilehte, ostis õigel ajal välja «Maailma Raamatute Entsüklopeediat», oli paruka ja Volkswageni omanik, kogus kaubamärke ja kasutas eostumisvastaseid pille.

Samuti armastas Bunnie igasugu võistlusi, eriti aga neid, kus oji lootust midagi konkreetset võita. Üks põhjus, miks ta oma praegust ametit rohkem armastas kui kõiki eelmisi, oli see, et aeg-ajalt korraldasid kindlustusagentuuri isandad oma personalile

läbimüügivõistlusi esemeliste auhindadega. Niisugune võistlus oli parajasti käimas. See pidi täna õhtul lõppema.

Võistluse tõttu oligi Bunnie D. O. Guerrerosse nii soosivalt suhtunud, kui too teatas, et kavatseb Rooma sõita. Bunnie'1 oli vaja veel nelikümmend punkti, et võita selle võistluse ihaldatud auhinda — elektrihambaharja. Korraks oli ta juba lootuse kaotanud, et ei saagi viimaks oma punkte kokku, sest enamik täna müüdud kindlustuspoliise olid siseliinidele ja tõid madalamat preemiat ning andsid seega vähem punkte. Kui aga õnnestuks müüa maksimaalne poliis mõnele välisreisile, annaks see kakskümmend viis punkti ja ülejäänu oleks juba kukepea. Küsimus oli selles, kui suurt poliisi see Rooma reisija tahab, ja kui see peaks olema alla maksimumi, kas Bunnie Vorobioff suudaks talle rohkem kaela määrida? Tavaliselt läks tal see korda. Bunnie laskis käiku oma kõige seksikama naeratuse, mida ta oli õppinud sisse lülitama nagu elektriahju, naaldus kliendi poole, et teda oma rindadega uimastada, ja teatas siis, kui suurt kasu võib saada tühise lisasumma eest. Enamikul juhtudel läks see vemp tal läbi ja tagas Bunnie kui kindlustusagendi edu.

Kui D. O. Guerrero oli oma nime tähthaaval ette lugenud, küsis ta: «Missugust kindlustust te oleksite soovinud, härra?»

'Guerrero neelatas. «Täielikku elukindlustust — seitsmekümne viie tuhande dollari väärtuses.»

Neid sõnu välja öeldes muutus ta suu kuivaks. Teda valdas hirm, et kõik järjekorras seisjad on ta sõnu kuuldes valvsaks muutunud, nende pilgud puurisid ta selga. Ta vabises kogu kehast, kindlasti ei jää see märkamata. Tähelepanu hajutamiseks süütas ta sigareti, kuid käsi värises nii tugevasti, et

235

ta ei saanud kuidagi tikku sigareti juurde. Õnneks ei paistnud neiu, kelle sulepea parajasti «põhisumma» rea juures ootas, seda märkavat.

«See tuleks kaks dollarit ja viiskümmend senti.»

«Kuidas? ... Jah, muidugi.» Guerrero sai lõpuks sigaretile tule otsa ja viskas siis tiku maha. Ta soris taskupõhjas seda vähest raha, mis tal veel järele oli jäänud.

«Aga see on üsna pisike poliis.» Bunnie Vorobioff ei olnud ikka veel põhisummat märkinud. Nüüd nõjatus ta ettepoole, lükates rinnad kliendile lähemale. Ta nägi, kuidas mees neid võlutult vahtis, nagu mehed ikka. Vahel oli tal tunne, et mõni oleks neid hea meelega käega katsunud. See mees siiski mitte.

«Pisike?» Guerrero rääkis imelikult, takerdudes. «Ma mõtlesin ... et see on kõige suurem.»

Isegi Bunnie tajus nüüd selgesti mehe erutust. Ta arvas, et see on äralennueelne sõidupalavik. Ta saatis pimestava naeratuse üle leti.

«Oh ei, härra, te võite osta kolmesaja tuhande dollarilise poliisi. Kõik tavaliselt ostavad ja sissemaks on ainult kümme dollarit. Tegelikult on see niisuguse suure kindlustuse eest ju väga väike raha.» Naeratus oli tal pidevalt voolu all, vastusest olenes peaaegu kakskümmend võistluspunkti, see võis tähendada elektrihambaharja võitmist või kaotamist.

«Te ütlesite ... kümme dollarit?»

«Täpselt — kolmesaja tuhande dollari eest.»

Mul polnud aimugi, mõtles D. O. Guerrero. Kogu aeg oli ta mõelnud, et lennuväljalt müüdavate välisreiside kõige suurem kindlustusmäär on seitsekümmend viis tuhat dollarit. Selle informatsiooni oli ta saanud kindlustusvõtu blanketilt, mille ta oli paar kuud tagasi ühest teisest lennujaamast hankinud. Nüüd tuli talle meelde küll, et selle blanketi sai ta müügiautomaadist. Talle polnud pähegi tulnud, et otse letist ostetud poliisid võiksid nii palju suuremad olla.

Kolmsada tuhat dollarit!

«Jah,» ütles Guerrero innukalt. «Palun... jah.»

Bunnie lõi särama. «Täis summa eest, mr. Guerrero?»

Ta pidi juba peaaegu noogutama, kui talle äkki selgus olukorra ülim iroonia. Tõenäoliselt pole tal kümmet dollarit. «Oodake... preili!» käskis ta Bunnie't ja hakkas taskutes sobrama, tuues lagedale kogu raha, mida ta leida suutis.

Järjekord muutus rahutuks. Mees, kes algul oli keeldunud Guerrerot vahele lubamast, hakkas nüüd Bunnie'ga riidlema: «Teil pidi temaga ainult minut aega minema!»

236

Guerrero oli leidnud neli dollarit ja seitsekümmend senti.

Kaks päeva tagasi, kui D. O. Guerrero ja Inez olid oma viimase raha kokku kraapinud, oli D. O. kaheksa dollarit ja kogu peenikese raha endale võtnud. Pärast Ineze sõrmuse pantimist ja Trans America pileti ostmist oli mõni dollar alles jäänud, aga ta ei teadnud, kui palju, pealegi oli ta mitu korda söömas käinud, metrooga sõitnud, lennujaama bussis pileti ostnud. Ta teadis kogu aeg, et lennukindlustuse jaoks on tal vaja kaks ja pool dollarit, ja seda oli ta hoolega eraldi taskus hoidnud. Ülejäänud raha pärast ei hakanud ta muretsema, sest lennukis poleks tal rahaga niikuinii enam midagi teha.

«Kui teil ei ole lahtist raha, võite mulle tšeki anda,» soovitas Bunnie Vorobioff.

| «Ma jätsin tšekiraamatu koju.» See oli vale, tal oli taskus tšekke küll. Aga kui ta ka kirjutaks tšeki, poleks sellel katet ja kindlustus muutuks kehtetuks.

Bunnie ei andnud alla. «Aga teie Itaalia raha, mr. Guerrero? Ma võin teile liirid ümber arvestada.»

«Mul ei ole Itaalia raha,» pomises mees, kuid samas hakkas end nende sõnade eest needma. Linnas oli ta end registreerinud, Rooma lennuks ilma pagasita, nüüd oli ta kõigi pealtvaatajate ees lollakalt demonstreerinud, kuidas tal üldse raha ei ole, ei Ühendriikide ega Itaalia oma. Kes veel ilma pagasita ja ühegi pennita välisreisile läheb kui mitte see, kes teab, et reis iial sihtjaama ei jõua?

Siis tuli D. O. Guerrerole meelde, et need kaks juhtumit — linnas ja siin — pole üldse seostatavad ... välja arvatud tema enda teadvuses. Neid saab seostada alles hiljem, aga see ei loe enam.

Nagu oma teekonna alguses, nii arutles ta ka nüüd: tähtis pole mitte see, kui palju sind kahtlustatakse. Oluline tegur on ikkagi rusude puudumine, tõendi puudumine.

Äsjasest prohmakast hoolimata tundis ta äkki imelikul kombel, et rahu tuleb tagasi.

Ta lisas veel mõned viletsad veeringud peenraha hunnikule kindlustuskompanii letil. Ja äkki leidis ta imekombel pintsaku rinnataskust viiedollarilise.

Üllatust varjamata hüüdis ta: «Näe! Raha küllalt!» Umbes dollari võrra jäi veel peenikest raha ülegi.

Kuid isegi Bunnie Vorobioffile tundus asi nüüd kahtlasena. Selle asemel et ootajale kolmesaja tuhande dollarilist poliisi välja kirjutada, jäi ta kõhklema. Sellal kui mees taskutes sõbras, oli Bunnie kliendi nägu jälginud.

Tõesti imelik, et see mees läheb välisreisile ilma rahata,

237

kuid lõpuks oli see tema enda asi, selleks võis olla tuhat põhjust. Mis teda tegelikult häiris, oli mehe pilk, milles oli midagi sõgedat, meeleheitlikku. Niisugune silmavaade oli talle minevikust tuttav. Ta oli seda teiste inimeste silmis näinud. Vahel harva — kuigi see tundus nii ammu olevat — polnud ta isegi sellest väga kaugel olnud.

Bunnie kindlustuskompanii peremeestel oli kindel nõue: kui lennukindlustuse ostja käitub arulagedalt, on ülemäära ärritatud või purjus, peab sellest teatama lennukompaniile, kelle lennukiga ta reisib. Bunnie't vaevas küsimus, kas antud juhtumil tuleb sellest nõudest kinni pidada?

Ta ei teadnud, mida teha.

Kompanii korraldust oli mõnikord ametnikega omavahel arutatud. Mõned tüdrukud kirusid ja ignoreerisid seda, öeldes, et neile makstakse palka kindlustuspoliiside müümise ja

mitte mingi ühiskondliku isehakanud psühholoogi mängimise eest. Teised jälle teadsid, et paljud inimesed, kes lennujaamas kindlustust ostavad, ongi kohe närvilised, ja et kuidas saab ilma vastava hariduseta otsustada, kus närvilisus lõpeb ja algab hullumeelsus? Bunnie polnud ise kunagi üleskruvitud närvidega kliendi peale kaebamas käinud, aga ta teadis ühte tüdrukut, kes oli, ja reisija osutus lennukompanii viitse-presidendiks, kes oli ärritatud sellepärast, et ta naine hakkas sünnitama.   Sellest oli küll igasugu pahandust tulnud.

Bunnie kõhkles ikka veel. Letile laotatud raha lugemine võimaldas tal oma kõhklust varjata. Teda huvitas, kas teine ametnik Marj, kes tema kõrval töötas, on midagi iseäralikku tähele pannud. Ilmselt mitte. Marj kirjutas nobedasti poliisi välja ja teenis oma võistluspunkte. Lõpuks osutus siiski Bunnie minevik otsuse tegemisel määravaks. Ta varasem elu oli õpetanud talle, kuidas ellu jääda, ning andnud talle veel ühe õppetunni: hoidu liigsest uudishimust, ära esita tarbetuid küsimusi. Küsimustega segad sa end alati teiste inimeste probleemidesse ja seda tuleb vältida, kui sul endal on probleeme.

Rohkem midagi küsimata ja samas lahendades probleemi, kuidas võita elektrihambaharja, kirjutas Bunnie Vorobioff välja lennukindlustuse lepingu D. O. Guerrero nimele kolmesaja tuhande dollari väärtuses.

Teel neljakümne seitsmenda värava poole, kust väljus reis number kaks, pani Guerrero lepingu oma naise Ineze aadressil posti.

13

Ühendriikide tolliinspektor Harry Standish ei kuulnud reis kahe väljakuulutamist, kuid ometi teadis, et see oli toimunud. Lendude väljakuulutamist tollihoones ei teadustatud, kuna siin käisid ainult rahvusvahelistelt liinidelt saabuvad reisijad, ja Standishil tuli informatsiooni hankida telefoni kaudu Trans America lennukompaniilt. Ta sai teada, et reis kaks hakkab peale võtma neljakümne seitsmenda värava juures ja sõidab uue plaani kohaselt välja kell 23.00.

Standish jälgis kella ja kavatses mõne minuti pärast neljakümne seitsmenda värava juurde minna, mitte ametiasjus, vaid head aega ütlema oma õetütrele Judyle, kes sõitis aastaks Euroopasse õppima. Standish oli oma Denveris elavale õele lubanud Judyt kindlasti saatma minna. Kui ta õhtupoolikul õetütrega, kes oli muide kena ja enesekindel kaheksateistaastane tütarlaps, veidi lennujaamas aega veetis, lubas ta enne starti temaga veel kord kohtuda, et lõplikult hüvasti jätta.

Vahepeal aga tuli inspektor Standishil selle erakordselt raske päeva krooniks veel üks äärmiselt tüütu lugu ära lahendada.

«Proua,» ütles ta mahedal häälel upsakale ja järeleandmatule naisterahvale, kelle kohvrid lamasid avatult tolliins-pektsiooni laual. «Kas te ei sooviks ehk siiski oma lugu muuta?»

«Nähtavasti tahate mind valetama sundida, kuna ma teile juba tõtt olen rääkinud. Ennekuulmatu! Teie inimesed siin on nii pealetükkivad ja kahtlustavad. Mul hakkab lõpuks juba tunduma, nagu elaksime mingis politseiriigis.»

Harry Standish laskis viimase märkuse kõrvust mööda, sest tolliametnikke on õpetatud ignoreerima lõputuid solvanguid, mida nad kuulma peavad, ja vastas viisakalt: «Ma ei taha teid millekski sundida, proua. Ma lihtsalt küsisin, kas te ei tahaks parandada oma avaldust nende esemete — kleitide, džemprite ja kasuka kohta.»

Naine, kes passiandmete järgi oli Ameerika Ühendriikide kodanik mrs. Harriet Du Barry Mossman, elukoht Evansto-nis, ja kes oli parajasti viibinud kuu aega Inglismaal, Prant-susmaal ja Taanis, vastas teravalt: «Ei, ma ei taha. Pealegi on mu abikaasa advokaat, ja kui ta sellest ülekuulamisest teada saab... »

«Jah muidugi, proua,» ütles Harry Standish.   «Sellisel

juhul olge nii lahke ja andke siia oma allkiri. Kui soovite, võin teile selgitusi anda.»

Kleidid, džemprid ja kasukas olid kohvrite otsa laiali laotatud. Kui inspektor Standish mõne minuti eest tolliinspektsiooni ruumi number üksteist tuli, oli mrs. Mossmanil veel kasukas, täpsemalt sooblinahast jakk, seljas. Inspektor oli palunud tal kasuka seljast võtta, et seda lähemalt uurida. Hetk enne seda oli suure tollihoone keskel seinapaneelil süttinud punane lamp Standishi välja kutsunud. Need lambid, mis olid ühendatud kõigi tolliruumidega, näitasid, et inspek-teerival ametnikul on tekkinud keeruline olukord ja ta vajab autoriteetset abi.

Noor tolliametnik, kes oli algselt mrs. Mossmaniga tegelnud, seisis nüüd inspektor Standishi kõrval. Enamik reisijaid, kes olid saabunud Skandinaavia lennukompanii DC-8 pardal Kopenhaagenist, olid juba tollist läbi käinud ja lahkunud. Ainult see hästirõivastatud ameerika daam tekitas probleeme, kuigi ta väitis, et polevat Euroopast ostnud midagi t muud kui natuke lõhnaõli, ehteid ja kingi. Kõigi ostude deklareeritud väärtus oli üheksakümmend dollarit — kümme dollarit vähem talle lubatust tollivabast summast. Noor ametnik oli kahtlema hakanud.

«Miks ma peaksin allkirja andma?» nõudis mrs. Harriet Du Barry Mossman.

Standish heitis pilgu seinakellale: oli kolmveerand üksteist. Tal oli veel aega see asi ära lõpetada ja enne väljumist reis kahe juurde jõuda. Ta vastas kannatlikult: «Et teil endal ker-gem oleks, proua. Me palume teid lihtsalt allkirjaga tõendada seda, mida te meile juba rääkisite. Te ütlete, et kleidid on ostetud... »

«Mitu korda ma pean teile rääkima? Need on ostetud Chicagost ja New Yorgist, enne kui ma Euroopasse sõitsin, niisamuti džemprid. Kasukas on mulle kingitud — Ühendriikidest ostetud. Ma sain selle kuus kuud tagasi.»

Mispärast inimesed küll niimoodi teevad, mõtles Harry Standish. Kogu jutt, mida ta praegu kuulis, oli vale, seda teadis ta kindlasti.

Esiteks — kõigi kuue kallist materjalist kleidi firmamärgid olid eemaldatud. Tavaliselt seda ei tehta, sest naised armastavad oma kallite rõivaste firmamärkidega uhkustada. Veel enam — kõik kleidid olid ilmeksimatult õmmeldud Prantsusmaal, samas stiilis oli ka kasukas — kuigi selle voodri külge oli käpardlikult õmmeldud «Saks Fifth Avenue» lipik. Aga mrs. Mossmani taolised inimesed ei tea, et väljaõppinud

tolliametnikul pole vaja lipikult vaadata, kus rõivad on tehtud. Lõige, õmblused, isegi tõmbluku kinnitusviis on nagu tuttav käekiri, mida võib eksimatult ära tunda.

Sedasama võis öelda kolme hinnalise džempri kohta. Ka need olid ilma lipikuteta ja pärit kahtlemata Sotimaalt, tüüpilistes inglise «luitunud» toonides, mida Ühendriikides pole saada. Kui mingi ameerika kaubamaja niisuguseid džempreid tellib, valmistavad šoti vabrikud neid palju erksamates toonides, nagu põhja-ameerika turg nõuab. Kõik see ja veel palju muudki kuulus tolliametniku hariduse hulka.

«Mis siis saab, kui ma alla kirjutan?» küsis mrs. Moss-man. ,

«Siis võite lahkuda.»

«Ja võin oma asjad kaasa võtta? Kõik asjad?»

«Jah.»

«Aga kui ma keeldun kirjutamast?»

«Siis oleme kohustatud teid siin kinni pidama, kuni me uurimist jätkame.»

Naine kõhkles hetkeks, aga ütles siis: «Olgu. Täitke teie blankett ära ja mina kirjutan alla.»

«Ei, proua. Teie täidate selle blanketi. Siia kirjutage, palun, esemete kirjeldus ja siia kõrvale, kust te need esemed muretsesite. Palun märkige kaubamaja nimi ja samuti isik, kes teile kasuka kinkis ... »

Ühe minuti pärast peab minema hakkama, mõtles Harry Standish endamisi. Kell on juba kümne pärast üksteist. Kui uksed on suletud, pole reis kahe juurde enam mõtet minna. Aga praegu hakkas talle midagi koitma ...
Ta ootas, kuni mrs. Mossman blanketi ära täitis ja alla kirjutas.
Homme alustab uurija mrs. Mossmani äsja tehtud avalduse kontrollimist. Kleidid ja džemprid võetakse sundkorras tagasi ja viiakse kaubamajadesse, kust need olevat ostetud; kasukat näidatakse Saksi kaubamajas Viiendal avenüül, kus seda kindlasti omaks ei tunnistata... Mrs. Mossmanil, kuigi ta seda ise veel ei teadnud, tuleb palju pahandust kõva tollimaksu ja tingimata vänge trahvi näol.
« Proua, ega teil enam midagi deklareerida ei ole?» küsis inspektor Standish.
«Loomulikult mitte!» nähvas mrs. Mossman põlglikult.
«Olete ikka kindel?» Tollibüroo taktika nõudis, et reisijatele antaks kõik võimalused vabatahtlikuks deklaratsiooniks. Kedagi ei tahetud sisse mässida, kui inimene just ise endale pahandust kaela ei tõmba.

Suvatsemata suud lahti teha noogutas mrs. Mossman kõrgilt.
«Sellisel juhul,» sõnas inspektor Standish, «palun teid avada oma käekott.»
Esimest korda ilmutas kõrk daam teatavat ebakindlust. «Aga kuidas, käekotti ei vaadata ju kunagi. Ma olen korduvalt tollist läbi käinud.»
«Tavaliselt mitte. Aga meil on selleks õigus.»
Daami käekoti sisu uuriti tõepoolest äärmiselt harva. Nagu meeste taskuid, nii peeti ka käekotte privaatseks ega vaadatud kunagi nende sisemusse. Aga kui mõni inimene jonnima hakkas, võisid ka tolliametnikud kiuslikud olla.
Vastumeelselt tegi mrs. Harriet Du Barry Mossman koti-luku lahti. Harry Standish uuris huulepulka ja kuldset puudritoosi. Toosis puudrit läbi sõrmitsedes avastas ta sealt briljandi ja rubiiniga sõrmuse. Ta puhus sõrmuse puudrist puhtaks. Kotis oli veel pooleldi kasutatud kätekreemi tuub. Tuubi sirgeks keerates märkas ta, et põhi oli lahti tehtud,. Kui ta tuubi ülemist otsa surus, tundis ta seal midagi kõva. Et need isehakanud salakaubavedajad ka midagi originaalsemat välja ei suuda mõelda, imestas Standish. Aegunud trikid! Neid oli ta kõiki korduvalt näinud.
Mrs. Mossman oli silmanähtavalt kahvatu. Kogu ta kõrkus oli kadunud.
«Proua,» ütles inspektor Standish, «pean korraks ära käima, aga tulen varsti tagasi. Igal juhul läheb meil sellega tükk aega.» Ta instrueeris noort tolliametnikku enda kõrval: «Uurige kõik muu hästi hoolega läbi. Kontrollige koti ja kohvrite voodreid, kõigi riiete õmblusi ja palistusi. Tehke nimekiri. Te teate, mida teha.»
Ta oli juba minekul, kui mrs. Mossman talle järele hüüdis: «Härra tolliametnik!»
Standish jäi seisma. «Jah, proua.»
«Kasuka ja kleitide osas ... ma võib-olla eksisin ... ma sattusin segadusse. Tegelikult ma ostsin need ja veel mõned asjad . .. »
Standish raputas pead. Inimesed ei paista kunagi taipavat, et kusagile tuleb piir tõmmata ja et pärast seda on hilja mingit koostööd üritada. Ta nägi, et noor ametnik on veel midagi leidnud.
«Palun ... ma anun teid ... mu abikaasa ... » Kui inspektor selja keeras, oli naine kahvatu ja näost ära kukkunud.
Kiirel sammul suundus Harry Standish kõige otsemat teed ootesaali alt ja läbi «D» tunneli neljakümne seitsmenda

värava poole. Minnes mõtles ta uuesti mrs. Harriet Du Barry ja paljude teiste temataoliste tobeduse peale. Oleks ta ausalt oma kasuka ja kleidid deklaratsiooni kirjutanud, poleks tolli-maks nende pealt suur tulnud, seda eriti inimese jaoks, kes oli täiesti ilmselt jõukas. Kuigi noor tolliametnik oleks džempreid märganud, poleks ta neist arvatavasti numbrit teinud ja

käekotti poleks küll kindlasti keegi uurima hakanud. Tolliametnikud teadsid, et enamikul tagasisõitvatel reisijatel oli natuke salakaupa kaasas, ja nad olid selles suhtes sageli leplikud. Kui ametnikke paluti, aitasid nad inimestel kõrge tariifiga esemeid tollivabade esemete alla peita ja tarifitsee-risid esemeid, mille tollimaks oli madalam.
Inimesed, keda kinni nabiti, valusalt karistati ja vahel kohtu alla anti, olid eranditult ahnete killast nagu mrs. Moss-man, kes tahtis kogu kraamiga läbi lipsata. Harry Standishile tegi täna tuska just see, et niisuguseid inimesi nii palju on.
Kergendusega nägi ta, et Trans America reis kahe uksed pole veel suletud ja üksikuid reisijaid lastakse veel peale. Ameerika Ühendriikide tolliametniku munder võimaldas talle läbipääsu kõikjal lennujaama piirides ja kiirustav värava-kontroll heitis mööduvale inspektorile üksnes põgusa pilgu. Standish märkas, et väravakontrolli abistab punajuukseline reisijateteenistuse ametnik, mrs. Livingston.
Inspektor astus turistiklassi sillale, tagumise ukse silla juures seisis stjuardess. Standish naeratas: «Ma tulen kohe välja. Ärge mind peale jätke.»
Ta leidis oma õetütre Judy kolmeistmelise sektsiooni vahe-käigupoolsel istmel. Ta lõbustas parajasti väikest lapsukest, kelle vanemad istusid ta kõrval kahel ülejäänud kohal. Nagu kõigis lennukite turistiklassides, tundus siingi, et ruumi on rõhuvalt vähe, inimesed on nagu üksteise otsas ning istekohad liiga tihedasti koos. Kui inspektor Standish vahel harva lennukiga reisis, sõitis ta turistiklassis, kuid alati valdas teda klaustrofoobia. Täna ei kadestanud ta küll ühtki neist, kel seisis ees üksluine kümnetunnine reis.
«Onu Harry!» hüüdis Judy. «Ma juba arvasin, et sa ei jõua!» Ta andis lapse ema sülle tagasi.
«Tulin jumalaga jätma!» ütles mees. «Olgu sul siis hea aasta, ja kui tagasi tuled, vaata et sa salakaupa kaasa ei vea.»
Tüdruk hakkas naerma.
«Ei vea. Hüvasti, onu Harry.»
Õetütar sirutas näo suudluseks ja mees musutas teda heldinult. Judy oli tore tüdruk. Standishi meelest temast küll mingit mrs. Mossmani ei saa.
243
Ta lahkus lennukist, noogutas sõbralikult stjuardessidele, kuid peatus viivuks veel tunnelivärava juures ja jäi vaatama. Viimased hetked enne lennuki väljumist, eriti kui see mõnda kaugesse paika sõitis, olid teda alati köitnud nagu paljusid teisigi. Valjuhääldajast kostis parajasti viimane teadustus...
Trans America Airlines teatab, et kohe väljub reis kaks, «Kuldne Karavell».
Pardalelaskmist ootavate inimeste grupp oli vahepeal kahele kahanenud. Punapäine reisijateteenistuse ametnik mrs. Livingston korjas pabereid kokku ja väravakontroll tegeles eelviimase saabujaga — pika blondi ilma mütsita mehega kaamelikarva mantlis. Nüüd lahkus blond mees kontroll-laua juurest ja suundus turistiklassi sillale. Ka mrs. Livingston lahkus, eemaldus värava juurest ja hakkas ooteruumide peasaali poole minema.
Lennukit jälgides oli inspektor Standish tajunud inimese lähedust, kes seisis lähetusvärava vastasseina ääres ja vaatas aknast välja. Nüüd pööras see inimene ringi. Standish nägi, et see on vana daam — väga väike, tagasihoidlik ja haprake. Daamil oli seljas pedantne must vanamoodne kostüüm ja käes must pärlitega tikitud kott. Välimuse järgi otsustades oleks keegi tema eest kindlasti hoolitsema pidanud ja inspektorile tundus üpris imelik, et nii vana inimene nii hilja õhtul siin ilmselt täiesti üksinda viibib.
Ent üllatavalt kärmel sammul tõttas vana, daam Trans America piletikontrolli juurde, kes tegeles reis kahe viimase reisijaga. Kõik, mida seal räägiti, Standishi kõrvu ei kostnud, kuid midagi ta siiski kuulis. Vana daami sõnu summutas väljast kostev käivitatavate mootorite müra. «Vabandage... mu poeg läks praegu peale ... valged juuksed, ilma mütsita, kaamelikarva mantel... unustas rahakoti... kõik ta raha.» Standishile paistis, et vana daam hoidis käes midagi meeste rahatasku taolist

Väravakontroll heitis talle kannatamatu pilgu. Ametnik oli ilmselt närvis, mis on viimastel stardieelsetel hetkedel üpris tavaline nähtus. Ta sirutas juba käe, et rahataskut võtta, vaatas siis vanale daamile otsa, muutis äkki meelt ja ütles midagi kiirustades. Ta osutas turistiklassi silla poole ja Standish kuulis sõnu: «Küsige stjuardessi käest.» Vana daam naeratas, noogutas ning astus sillale. Hetk hiljem oli ta silmist kadunud.

Kõik see, mida tolliinspektor Standish nägi, toimus mõne hetke, võib-olla vähem kui minuti vältel. Nüüd märkas ta

veel üht hilinejat — vimmas õlgadega kõhetut meest, kes ruttas mööda «D» tunnelit neljakümne seitsmenda värava poole. Mehel oli kõhn nägu ja hõredad kollakad vurrud. Tal oli kaasas väike diplomaadikohver.

Standish oli juba minekul, kuid miski selle mehe juures äratas ta tähelepanu. Imelik oli see, kuidas mees oma kohvrit hoidis — kaenla all, nagu tahaks ta seda kaitsta. Standish oli tollist läbitulevate inimeste juures niisugust asja korduvalt täheldanud. See oli reetlik märk, et kohvri sisu, ükskõik, mis seal ka oli, taheti varjata. Kui mees oleks välismaalt saabunud, lasknuks Standish tal kohvri avada, et selle sisu läbi kontrqllida. Kuid mees sõitis Ühendriikidest välja.

Ühesõnaga, see polnud enam Harry Standishi asi.

Ent miski... mingi instinkt, kuues meel, mis tolliametnikul välja areneb, samuti isiklik huvi seoses Judy ja reis kahega ... miski tegi ta siiski valvsaks ja ta ei pööranud pilku väikeselt diplomaadikohvrilt, mida kõhetu mees ikka veel hellitavalt kaenla all hoidis.

Enesekindlus, mille D. O. Guerrero kindlustusleti ees seistes tagasi oli saanud, püsis. Neljakümne seitsmendale väravale lähenedes ja märgates, et jõuab veel õigel ajal lennukile, valdas teda veendumus, et kõige hullem on möödas. Ta sisendas endale, et nüüdsest peale läheb kõik nii, nagu ta ette on näinud. Ta veendumuse kinnituseks läks väravas kõik libedasti. Nagu ta algusest peale oli otsustanud, juhtis ta sel momendil tähelepanu pisikesele erinevusele piletil oleva nime «Buerrero» ja passis oleva «Guerrero» vahel. Heitnud korraks pilgu passile, parandas ametnik nii pileti kui reisijate nimekirja ja vabandas: «Andestust, sir, meie eelmüügi aparaat on vahel lohakas.» Nüüd täheldas Guerrero rahuldusega, et nimi on õigesti kirjas; hiljem, kui reis kahe kaduma-minekust teatatakse, ei teki tema isiku suhtes mingit kahtlust.

. «Head lendu teile, sir.» Väravakontroll andis ta pileti-kupongi tagasi ja osutas turistiklassi sillale.

Kui D. O. Guerrero lennukisse astus, diplomaadikohver ettevaatlikult kaenla all, olid parempoolsed mootorid juba käivitatud.

Ta nummerdatud koht kolmeistmelises sektsioonis akna all oli juba linna eelmüügikassas ära määratud. Stjuardess juhtis ta kohale. Teine meesreisija otsmisel istmel tõusis pooleldi püsti, et Guerrerot mööda lasta. Keskmine koht nende vahel oli tühi.

Rihmu kinnitades hoidis D. O. Guerrero kohvrit ettevaatlikult põlvedel tasakaalus. Ta koht oli turistikabiini keskel vasakul pool. Teised reisijad alles asusid kohtadele, seadsid käsipakke ja riideid, mõned olid tõkestanud keskmise vahekäigu. Huuli liigutades loendas üks stjuardessidest reisijaid, näol ilme, mis palus kõiki paigal püsida.

Esimest korda pärast South Side'i korterist lahkumist sai D. O. Guerrero end lõdvaks lasta: ta nõjatus vastu tooli seljatuge ja sulges silmad. Käed, mis olid nüüd rahulikumad kui kogu tänase õhtu jooksul, püsisid kindlalt diplomaadikohvril. Silmi avamata kobas ta sõrmedega käepideme alt ülimalt tähtsat nöörsilmust. Selle puudutamine andis julgust. Ta otsustas, et istub just täpselt selles asendis, kuni umbes nelja tunni pärast tõmbab silmusest, ühendades vooluringi, mis paneb kohvris lõhkema koguka dünamiidilaengu. Kui see hetk saabub, kas tal siis jääb üldse aega midagi tunda, arutles ta. Ja vastas endale, et ühe viivu vältel... vaid ühe

imelühikese sekundi murdosa vältel saab ta nautida võidurõõmu. Ja siis saabub halastav pimedus ...
Nüüd, kui ta juba lennukis valmis oli, ootas ta kannatamatult ärasõitu. Kuid silmi avades nägi ta, et sama stjuardess jätkab loendamist.

Turistikabiinis oli sel hetkel kaks stjuardessi. Väike vana daam San Diegost, mrs. Ada Quonsett, oli neid mõlemaid pidevalt jälginud tualettruumi poolavatud ukse vahelt, kus ta end varjas.
Mrs. Quonsettile polnud enne starti toimuv reisijate ülelugemine, mis praegu käimas oli, mingiks uudiseks. Ta teadis väga hästi, et just sel ajal sai piletita pardalviibijaid kõige kergemini avastada. Aga kui jänes ülelugemisest terve nahaga pääseb, võib kergesti juhtuda, et ta avastatakse alles hoopis hiljem, kui üldse avastatakse.
Õnneks ei loendanud mitte see stjuardess, keda mrs. Quon-sett lennukisse tulles oli kohanud. Väljas oli mrs. Quonsettil tulnud paar erutavat hetke üle elada. Ta oli hoolega jälginud seda vastikut punase peaga reisijateagenti, kelle ta oli oma kurvastuseks leidnud neljakümne seitsmenda värava juures passimas. Õnneks oli naine enne pealemineku lõppu ära läinud ja meesametnikust oli juba hoopis kergem mööda lipsata.
Pärast kordas mrs. Quonsett oma rahatasku lugu veel lennuki ukse juures seisvale stjuardessile. Stjuardess, kes püüdis
246
kõigi sissepääsu juures tunglevate reisijate küsimustele midagi vastata, keeldus rahataskut vastu võtmast, kui säi teada, et seal on «suurem summa raha». Mrs. Quonsett oli sellega juba ette arvestanud. Täiesti ootuspäraselt anti talle ka luba rahatasku ise pojale ära viia, kui ta ruttu teeb.
Pikk blond mees, kes enese teadmata oli mrs. Quonsetti «pojaks» saanud, asus parajasti oma kohale kabiini eesotsas. Mrs. Quonsett suunduski tema poole, kuid ainult esialgu. Ta passis hoolega peale, oodates, et ukse juures valvava stjuardessi tähelepanu kõrvale tõmmataks. Seda ei tulnud kaua oodata.
Mrs. Quonsetti taktika nägi ette juhuslike võimaluste kasutamist. Sealsamas lähedal oli vaba koht, kuhu ta oleks võinud istuda. Ent ootamatult astusid mõned inimesed kõrvale ja tee ühe tualettruumi juurde jäi vabaks, ning juba mõne hetke pärast nägi ta tualettruumi paokil ukse vahelt, kuidas endine stjuardess eemaldus ja tema asemele asus teine, kes esimesest reast alustades reisijaid loendama hakkas.
Kui teine stjuardess ikka veel loendades lennuki tagumisse otsa hakkas jõudma, väljus mrs. Quonsett tualettruumist ja lipsas tast kiiresti mööda, pomisedes: «Vabandage.» Ta kuulis, kuidas stjuardess kannatamatult keelt naksutas. Mrs. Quonsett taipas, et teda võeti arvele, kuid see oli kõik.
Vasakul, mõni rida eespool, oli kolmelise sektsiooni keskel tühi koht. Kogenud lennuki jänesena oli väike vana daam San Diegost õppinud niisuguseid kohti hindama, sest tavaliselt ei tahtnud inimesed seal istuda. Istekohtade plaanidel valiti need alati viimastena, ja kui lennuk päris täis ei olnud, jäid need kohad tavaliselt tühjaks.
Kord juba istuma pääsenud, hoidis mrs. Quonsett pead maas, püüdes end nii märkamatuks muuta kui võimalik. Ta ei teinud endale illusioone, et jääb lõpuni avastamata. Roomas ootavad ees tolli- ja immigratsiooni teenistuse formaalsused ning tal ei lasta vabalt minema jalutada, nagu ta oma piletita reisidel New Yorki oli harjunud tegema. Hea õnne korral saab ta tunda Itaaliasse jõudmise põnevust, ja lisaks seisab veel ees meeldiv tagasisõit. Sellel reisil aga serveeritakse head einet, näidatakse filmi ja pärast saab ehk kahe kohanaabriga mõnusasti juttu puhuda.
Huvitav, mis inimesed ta kohanaabrid ka on. Ta oli märganud, mõlemad on mehed, kuid mõnda aega tuli hoiduda parempoolse mehe poole vaatamast, sest siis oleks ta pidanud näo

vahekäigu ja ühtlasi stjuardesside poole pöörama, kes praegu kahekesi edasi-tagasi liikusid, uuesti reisijaid
247
loendades. Ent vasakpoolse mehe sai ta salamahti siiski üle vaadata, seda enam, et viimane oli istme seljatoele nõjatunud ja silmad sulgenud. Ta tegi kindlaks, et see oli kõhn ja kuivetanud, kollakashalli jume ja soonilise kaelaga mees, kellele oleks ilmselt hea kõhutäis marjaks ära kulunud. Tal olid pisikesed kollakad vurrud.
Mrs. Quonsett pani tähele ka seda, et vasakpoolsel naabril oli kaasas diplomaadikohver, millest ta kõvasti kinni hoidis, kuigi ta silmad olid suletud.
Nüüd olid stjuardessid loenduse lõpetanud. Esimese klassi kabiinist ilmus välja veel kolmas stjuardess ja nad hakkasid millegi üle kiiruga nõu pidama.
Mees mrs. Quonsetti vasakul käel oli silmad avanud. Ta hoidis ikka veel kohvrist kõvasti kinni. Väike vana daam San Diegost, kes oli juba loomu poolest uudishimulik, oleks kangesti teada tahtnud, mis seal sees on.
Tolliameti poole tagasi minnes — seekord lennujaama ooteruumide kaudu — mõtles inspektor Standish ikka veel diplomaadikohvriga mehe peale. Meest küsitlema hakata ta ei tohtinud: väljaspool tolliameti piire polnud tolliametnikel õigust kedagi tülitada, välja arvatud juhud, kui inimene oli nende teada tolliinspektsioonist mööda hiilinud. Kuid mees värava juures selles ilmselt süüdi polnud. Standish võis muidugi Itaalia tolliametile telegrafeerida ja neid võimaliku sala-kauba eest hoiatada. Kuid Standish kahtles, kas ta hakkab seda tegema. Rahvusvahelisi koostööd tolliosakonnad ei harrastanud, nende vahel valitses üksnes pingeline elukutseline rivaliteet.
Isegi Kanada tolliga siinsamas käe-jala juures polnud lugu targem. Oli teada juhtumeid, kuidas Ühendriikide toll sai salajasi andmeid, et mitu partiid ebaseaduslikke teemante kavatsetakse Kanadasse sokutada, kuid taktikalistel kaalutlustel Kanada võimudele sellest kunagi ei teatatud. Selle asemel märkisid Ühendriikide agendid kahtlased isikud Kanadasse saabumisel ära, panid neile saba taha ja arreteerisid alles Ameerika Ühendriikide piiri ületamisel. Ameerika poole mõttekäik oli järgmine: riik, mis seda laadi konterbandi kon-fiskeerib, hoiab selle tervikuna endale ja tolliametitel pole mingit tahtmist saaki jagada.
Ei, otsustas inspektor Standish, mingit telegrammi ta Itaaliasse ei saada. Kuid ta teatab Trans America kompaniile oma kahtlustest ja jätab otsustamise nende mureks.
Selleks ajaks oli ta juba jõudnud uuesti silmata äsja
248
lähetusvärava juures viibinud reisijateteenistuse ametnikku nirs. Livingstoni, kes vestles ühe lennukapteni ja grupi reisijatega. Standish ootas, kuni kapten ja reisijad lahkusid.
«Tervist," mr. Standish,» ütles Tanya. «Tolli peal on teil arvatavasti vaiksem kui siin.»
«Sugugi mitte,» vastas Standish, meenutades mrs. Harriet Du Barry Mossmanit, keda tollihoones ilmselt praegu veel küsitleti.
Tanya ootas, et Standish veel midagi ütleb, kuid mees kõhkles. Vahel tundus talle endale, et on juba superdetektiiviks muutumas ja usaldab liigselt oma teravat instinkti. Enamasti osutus ta instinkt siiski õigeks.
«MaVaatasin teie reis kahe pealeminekut,» ütles Standish. «Üks asi hakkas mulle muret tegema.» Ta kirjeldas kõhna kiitsakat meest ja kahtlustäratavat ettevaatust, millega see oma diplomaadikohvrit hoidis.
«Arvate, et ta mugeldab midagi?»
Inspektor Standish naeratas. «Oleks ta välismaalt saabunud, selle asemel et sinna sõita, oleksin välja uurinud. Ma ei oska teile muud öelda, mrs. Livingston, kui et kohvris on midagi, millest teised teada ei tohi.»
«Ma ei taipa praegu hästi, mida ma siin teha saan.» Tanya polnud sugugi kindel, et see kompanii asi on, isegi kui mees tõesti salakaupa veab.

«Arvatavasti polegi midagi teha. Aga kuna teie inimesed meiega koostööd arendavad, siis mõtlesin, et räägin teile selle loo ära.»
«Aitäh, mr. Standish. Teatan sellest meie transpordiülemale, võib-olla soovib ta kaptenit hoiatada.»
Kui tolliinspektor lahkus, vaatas Tanya lennujaama seinakella: ühe minuti pärast üksteist. Suundudes Trans America administratsiooni poole vahe-korrusel, arutles ta endamisi: praegu on juba hilja reis kahte värava juurest kätte saada. Kui lennuk pole värava juurest ära sõitnud, siis mõne hetke pärast sõidab kindlasti. Ei tea, kas piirkonna transpordiülem on oma kabinetis. Kui PTÜ peab seda informatsiooni oluliseks, võib ta kapten Demeresti raadio teel hoiatada, kuni reis kaks on veel maa peal ja ruleerib. Tanya kiirustas.
PTÜ ei olnud kabinetis, kuid seal oli Peter Coakley.
«Mis teie siin teete?» nähvas Tanya.
Noor Trans America ametnik, kelle käest väike vana daam minema oli lipsanud, rääkis alandlikult ära, kuidas see kõik oli juhtunud.
249
Peter Coakley oli juba ühe nahatäie saanud. Arst, kes vale väljakutse peale naiste tualettruumi ruttas, oli ta toorelt läbi sõimanud. Ilmselt ootas nooruke Coakley enam-vähem sama ka mrs. Livingstonilt. Tal ei tulnud pettuda.
«Kuradi kuradi kurat!» plahvatas Tanya. «Kas ma ei hoiatanud teid, et ta tunneb kõiki maailma trikke?»
«Jah, hoiatasite küll, mrs. Livingston. Ma arvasin, et...»
«Mis see enam loeb! Helistage kõigile meie väravatele. Hoiatage neid ühe vana süütu välimusega mustas riides naisterahva eest — teate isegi, kuidas ta välja näeb. Ta üritab otse New Yorki, aga võib ka ringiga sõita. Kui ta tabatakse, hoidku väravakontroll teda kinni ja helistagu siia. Teda ei tohi ühelegi lennule lasta, rääkigu ta mis tahes. Seni kui teie seda teete, helistan mina teistele kompaniidele.»
«Jah, mrs. Livingston.»
Kabinetis oli mitu telefoni. Peter Coakley võttis ühe, Tanya teise.
Ta teadis peast TWA, Americani, Unitedi ja Northwesti numbreid. Kõigil neljal oli otseliin New Yorki. Kõigepealt oma TWA ametikaaslase Jenny Henline'iga rääkides kuulis ta ühtlasi Peter Coakley sõnu: «Jah, väga vana... mustas riides ... kui te teda näete, siis te ei usu... »
Tanyale tundus, nagu oleks tema ja geniaalse ning osavalt põikleva Ada Quonsetti vahel käimas vaimne kahevõitlus. Kumb neist teise lõpuks üle trumpab?
Hetkeks oli ta täiesti unustanud äsjase vestluse tolliinspektor Standishiga ja kavatsuse PTÜ üles otsida.
Reis kahe pardal vihastas kapten Vernon Demerest: «Miks pagana pärast meid kinni hoitakse?»
Lennuki N-731-TA parempoolsed mootorid number kolm ja neli olid käivitatud. Läbi kogu lennuki oli tunda nende summutatud, kuid võimast tüminat.
Lendurid olid mõne minuti eest saanud sisetelefoni kaudu lähetuskontrollilt loa käivitada mootorid number kolm ja neli, kuid ootasid ikka veel luba esimese ja teise käivitamiseks, mis jäid pealeminekupoolsesse külge ja mida tavaliselt ei lülitata enne sisse, kui uksed on suletud. Üks punane lamp armatuurlaual oli paari minuti eest kustunud, näidates, et kere tagumine uks on suletud ja kinnitatud. Kohe pärast seda eemaldati tagumine sild. Kuid teine erepunane lamp, mis edasi hõõgus, osutas, et esimese sektsiooni ust pole veel suletud. Lendurikabiini akendest heidetud pilk kinnitas, et esimene sild on veel paigal.
250
End parempoolsel istmel ringi keerates andis kapten Demerest teisele piloodile Jordanile korralduse: «Tehke uks lahti.»

Cy Jordani koht oli kahe piloodi taga, instrumentide ja mootori mõõteriistadega koormatud keeruka kontrollpuldi juures. Nüüd ajas ta oma pika kõhna kere pooleldi püsti ja lükkas lahti lendurikabiini ukse, mis avanes väljapoole. Läbi ukseava nägid nad esimeses reisijatekabiinis viit-kuut Trans America vormis isikut, nende hulgas Qwen Meighenit.

«Gwen!» hüüdis Demerest. Ja kui kutsutu juhikabiini ilmus, lisas ta: «Mis pagana jant seal toimub?»

Gweni nägu oli murelik. «Turistikabiini reisijateloendus ei klapi. Me oleme kaks korda üle lugenud, aga nimekirja ja piletitega kokku ei lähe.»

«Kas lähetaja on seal?»

«Jah, ta kontrollib meie loendust.»

«Tulgu siia.»

Kõikide lennureiside selles staadiumis tekkis alati küsimus, kellele võim õieti kuulub. Nime poolest olid ohjad juba kapteni käes, kuid ta ei tohtinud mootoreid käivitada ega minema ruleerida ilma lähetaja loata. Kaptenil ja lähetus-ülemal oli sama eesmärk — lennuk sõiduplaani kohaselt välja viia. Kuna aga nende kohustused erinesid, tekkis sellel pinnal vahel kokkupõrkeid.

Hetk hiljem jõudis vormi kandev lähetaja, auastmemärgiks üksainus hõbetriip, lendurikabiini.

«Kuule, sõber,» ütles Demerest. «Ma tean, et sul on omad raskused, aga meil on ka. Kui kaua me siin veel istume?»

«Nõudsin praegu piletite ülekontrollimist. Turistikabiinis on üks reisija rohkem, kui olema peab.»

«Hea küll,» ütles Demerest. «Las ma ütlen nüüd sulle ka midagi. Iga hetkega, mis me siin istume, põleb kolmandas ja neljandas, mis sa ise käivitada lasid, suur hulk kütust, mida me täna öösel õhus vajame. Nii et kui lennuk praegu kohe välja ei sõida, panen ma kõik seisma, me kutsume kütuse kohale ja laseme paagid uuesti täis tankida. Ja veel üks asi, mida sul oleks kasulik teada: õhuliikluse kontroll teatas meile just praegu, et neil on väike liikluspaus. Kui me praegu välja ruleerime, saame kähku maast lahti, aga kümne minuti pärast võib juba kõik teisiti olla. Ja nüüd tee otsus ära. Milline see oleks?»

Kahekordse vastutuse koorma all lõi lähetaja kõhklema. Kaptenil oli kütusekulu suhtes õigus, aga praegu mootoreid seisatada ja paake täis tankida tähendaks veel pooletunnilist kallihinnalist viivitust lisaks sellele tunnile, mis reis kaks

251

niigi juba kaotanud oli. Teisest küljest oli see tähtis rahvusvaheline reis, kus reisijateloendus ja piletite arv peaksid klappima. Kui lennukis on tõesti piletita isik ja ta üles leitakse ning ära viiakse, saaks lähetaja hiljem lennuki kinnipidamist hästi põhjendada. Aga kui arvude erinevus osutub lihtsalt näpuveaks — ja see on täiesti võimalik —, siis paneb PTÜ ta küll elusalt nahka.

Ta otsus oli ootuspärane. Läbi lendurikabiini ukse kamandas ta: «Lõpetage piletite ülekontrollimine. Lennuk sõidab kohe välja.»

Kui lendurikabiini uks sulgus, võttis muigav Anson Harris sisetelefonil ühenduse tehnilise teenistuse mehega all maapinnal. «Kas kaks on käivituseks klaar?»

«Kaks käivituseks klaar,» ragises vastus tagasi.

Kere esimene uks suleti ja kinnitati, lendurikabiinis kustus selle punane indikaatorlamp. Mootor number kaks läks käima ja hakkas ühtlaselt müri-sema.

«Üks käivituseks klaar?» «Üks käivituseks klaar.»

Esimene pealeminekusild tõmbus lennujaama hoonesse tagasi nagu läbilõigatud nabanöör. Vernon Demerest küsis raadio teel maakontrollist.ruleeri-misluba.

Mootor number üks käivitus ja hakkas sujuvalt tööle. Vasakpoolsel istmel kinnitas kapten Harris, kes pidi lennuki välja ruleerima ja õhku viima, jalad piduripedaalidele. Raske lumesadu polnud lakanud.

«Trans America reis kahele maakontrollilt. Võite alustada ruleerimist... »
Mootorite tuurid tõusid.
Demerestil käis peast läbi: Rooma... ja Napoli... me tuleme!
Kell oli 23.00 kohaliku aja järgi.
Tunnelis «D» jõudis üks kogu pooljoostes, poolkomistades neljakümne seitsmenda värava juurde.
Kui tal ka oleks jätkunud jõudu küsida, polnud sel enam mõtet.
Pealeminekusillad olid suletud. Võeti maha silte, mis kuulutasid reis kahe, «Kuldse Karavelli» väljasõitu. Ruleeriv lennuk eemaldus värava juurest.
Abitult, teadmata, mida nüüd edasi teha, vaatas Inez Guerrero eemalduvatele lennukituledele järele.

Kolmas osa kell 23.00—1.30

1

Nagu alati reisi alguses, tundis vanemstjuardess Gwen Meighen teatavat kergendustunnet, kui esimese kabiini uks kinni paugatas ja mõni hetk hiljem lennuk liikuma hakkas.
Lennujaamas on lennuk nagu vaene sugulane, kes sõltub oma perekonna tujudest ja toetusest. Niisugune elu pole kunagi iseseisev. Ta olemus on ebamäärane: varustusvõrk hoiab teda kammitsais, võõrad inimesed, kes pärast õhkutõusmist ta juurde ei kuulu, käivad sisse ja välja. Aga kui uksed lõpuks suletakse ja lennuk stardiks valmistub, saab temast jälle iseseisev üksus. Eriti teravalt tajuvad seda muutust meeskonnaliikmed, kes nüüd pöörduvad tagasi tuttavasse, välismaailmast sõltumatusse keskkonda, kus nad tegutsevad osavuse ja iseseisvusega, milleks neid on koolitatud. Keegi ei takista neid, jalge all on neil ainult see, millega nad on harjunud ja millel nad end kodus tunnevad. Nende tööriistad ja aparaadid on esmaklassilised. Varustus ja taga-varaosad on täpselt teada. Eneseusaldus tuleb tagasi. Õhus seob neid jälle eriline seltsimehelikkus, määratlematu, ent ometi selgelt tajutav kõigile, kes seda jagavad.
Isegi reisijad — vähemalt tundlikumad nende hulgast — tajuvad vaimse õhkkonna muutust, ja kui lennuk juba õhus on, tunnetatakse seda järjest selgemini. Suurest kõrgusest alla vaadates näivad igapäevased maailmamured palju tühisemad. Mõni analüütilisem vaim suudab selles uues perspektiivis elu väikluse endast maha raputada.
Gwen Meighenil, kes stardieelsete ettevalmistustega kibedalt ametis oli, polnud niisuguseks analüüsiks aega. Sel ajal kui viiest stjuardessist neli mitmes lennuki osas majapidamis-ülesannetega tegelesid, tervitas Gwen pardaraadio kaudu reisijaid. Oma pehmel inglisepärasel häälel tõlgendas ta nii hästi kui suutis stjuardessikäsiraamatu siirupmagusat ebasiirast paragrahvi, mida kompanii nõudmisel tuli igal lennul ette lugeda.
Kapten Demeresti ja teie lennukimeeskonna nimel.. . soovime teile südamest head ja puhkuseküllast reisi... õige pea on meil meeldiv ülesanne teile serveerida... kui peaks olema midagi, millega teie reisi veelgi nauditavamaks teha...
253
Gwenile tundus vahel imelik, kuidas lennukompaniid ometi ei taipa, et niisugune teadustus iga lennu alguses ja lõpus enamikku reisijaid tüütab ja segab.
Hoopis tähtsamad olid teated varuväljapääsude, hapnikumaskide ja hädamaandumise kohta. Koos kahe stjuardessiga, kes asja näitlikuks tegid, sai ta sellega kiiresti hakkama.
Nad ruleerisid ikka veel. Gwen tundis, et see käib aeglasemalt kui muidu ja et stardirajale väljajõudmiseks läheb neil täna tunduvalt rohkem aega. Põhjuseks oli muidugi tihe liiklus ja torm. Väljast kostis aeg-ajalt vastu aknaid ja keret tuiskava lume vihinat.

Üks teadustus tuli veel teha — nimelt see, mis lennumees-kondadele kõige vähem meeldib. Seda nõuti enne starti kõikidelt lennujaamadelt, mille läheduses asusid elamurajoonid _ nende hulgas Lincolni Rahvusvaheline, New York, Boston, Cleveland ja San Francisco.
Õige pea pärast õhkutõusmist kuulete lennukimüra tunduvat vähenemist, mis tuleneb mootorivõimsuse kahanemisest. See on täiesti loomulik ja seda tehakse vastutulekust neile, kes elavad lennujaama lähedal ja vahetult lennutee all.
Teine lause oli vale. Mootorivõimsuse vähenemine polnud ei loomulik ega ka soovitav. Tegelikult oli see järeleandmine — mõnede meelest lihtsalt žest — avalikkuse nõudmisele, mis ohustas nii lennukit kui inimelusid. Lendurid võitlesid tuliselt mürasummutamise eeskirjade vastu. Paljud piloodid keeldusid oma ametiga riskides seda täitmast.
Gwen oli kuulnud, kuidas Vernon Demerest omavahel olles seda teadustust parodeeris...
«Daamid ja härrad, õhkutõusmise kõige kriitilisemal hetkel, kui meil on vaja kõigi mootorite täisvõimsust ja meil on juhikabiinis sada muud asja õiendada, tuleb meil gaasi rängalt maha võtta ja sooritada järsk tõusev pööre maksimaalse koormuse ja minimaalse kiiruse juures. See on ülimalt lollakas manööver, mille eest lennukooli õpilane koolist välja visataks. Ent me teeme seda oma kompanii ülemuste ja Föderaalse Lennundusvalitsuse korraldusel, sest mõned inimesed, kes tükk aega pärast lennujaama rajamist endale sinna majad ehitasid, nõuavad, et me neist kikivarvul mööda käiksime. Lennuohutus ei lähe neile üldse korda, samuti ei hooli nad ei meie ega teie eludest. Niisiis, inimesed, hoidke kõvasti kinni! Head õnne teile ja palun hakake palvet lugema.»
Seda meenutades naeratas Gwen. Vernon Demeresti juures

meeldisid talle väga paljud asjad. Ta oli elav ja energiline, tal olid tugevad tunded. Kui miski teda huvitas, sekkus ta sellesse aktiivselt. Isegi ta halvad omadused, ta hammustavad maneerid ja upsakus olid mehelikud ja huvitavad. Ent ta oskas ka õrn olla ja armastades oligi ta seda, kuigi kirele vastas ta ägedalt, nagu Gwenil oli põhjust teada. Gwen teadis kindlalt, et meeste hulgas pole kedagi peale Vernon Deme-resti, kelle last ta meelsamini kannaks. See oli kibemagus mõte.
Mikrofoni esimese sektsiooni niššī asetades tundis ta, et lennuki ruleerimiskiirus on kahanenud: varsti algab õhku-tõus. Need on veel viimased minutid enne eelseisvaid tunde, kus ei ole enam võimalik isiklikke mõtteid mõlgutada. Pärast õhkutõusmist jääb aega ainult tööks. Gwenil tuli juhtida nelja stjuardessi ja sealjuures täita oma isiklikke kohustusi esimese klassi sektsioonis. Paljudel rahvusvahelistel reisidel juhtisid reisijate teenindamist meesstjuuardid, kuid Trans America edutas sellele tööle kogenud naistöötajaid, nagu Gwen, kes näitasid, et neil on selleks võimeid.
Nüüd oli lennuk seisma jäänud. Aknast nägi Gwen nende ees teise lennuki tulesid ja veel mitmeid reas nende selja taga. Eelnev lennuk pööras stardirajale, reis kaks on järgmine. Gwen tõmbas klapptooli alla ja kinnitas rihmad. Teised tüdrukud olid mujal endale istme leidnud.
Uuesti mõtles ta: kibemagus tunne ja siis ikka seesama küsimus. Vernoni ja tema enda laps — kas teha aborti või mitte? .. . Jah või ei? Olla või mitte olla? .. . Nüüd on nad stardirajal... Abort või mitte? .. . Mootorite tuurid tõusevad. Nad võtavad kiirust, aega kaotamata; mõni sekund, rohkem mitte, ja nad on õhus ... Ei või jaa? Ellu jätta või surma mõista? Kuidas teeb inimene valiku armastuse ja tegelikkuse, südametunnistuse ja mõistuse vahel?

Tuli välja, et Gwen Meighenil poleks vaja olnud mootorite võimsuse vähendamisest teadustada.
Välja ruleerides oli kapten Harris Demerestile tõredalt sõnanud: «Täna õhtul ei kavatse ma mürasummutamise eeskirja täita.»
Vernon. Demerest, kes parajasti oli lõpetanud raadio teel tulnud keeruka teekonnaloa kirjapaneku, noogutas vastuseks. «Täitsa õige! Mina ka ei täidaks.»

Enamikul juhtudel oleksid lendurid selle asja niisama jätnud, kuid Demerest, nagu talle iseloomulik, tõmbas logiraamatu
255
enda poole ja tegi märkuste lahtrisse sissekande: «MSE täitmata. Põhjus: ilm, ohutus.» Hiljem võib selle sissekande pärast ütlemist tulla, aga seda sorti ütlemisi Demerest ei kartnud ja läks pea ees rünnakule.
Lendurikabiini tuled tehti hämaraks. Stardieelne kontroll oli lõpetatud.
Ajutise liikluse soikumisega oli neil vedanud: see oli neil võimaldanud kiiresti, ilma pikkade maapealsete toppamis-teta, mis täna õhtul paljusid lennukeid kummitasid, stardiraja kaks-viie otsa jõuda, kust nende õhkutõus algas. Teistel lennukitel nende järel tuli juba jälle toppama jääda. Trans America reis kahe taga oli terve rida lennukeid järjekorras ja suur rodu veel neid, kes lennujaama juurest välja ruleerisid. Raadio teel läkitas liikluskontrolli maadispetšer terve kiire korraldusteahela reisidele, mille peremeesteks olid United Air Lines, Eastern, American, Air France, Flying Tiger, Lufthansa, Braniff, Continental, Lake Central, Delta, TWA, Ozark, Air Canada, Alitalia ja Pan Am, ja mille kirev sihtpunktide loend sarnanes maailmaatlase indeksiga.
Reis kahe täiendavaid kütusevarusid, mida Anson Harris käivitatud mootoritega ooteaja katteks välja oli tellinud, ei läinud lõpuks siiski vaja. Kuid isegi oma raske kütuselaa-dungiga püsisid nad ikka õhkutõusuks lubatud ohutus-piirides. Selle oli teine piloot Jordan graafikuid jälle kord laiali laotades välja arvestanud, nagu tal täna öösel ja homme hommikul enne reisi lõppu veel palju kordi tuli teha.
Nii Demeresti kui Harrise raadiod olid mõlemad lülitatud stardiraja kontrollteenistuse lainele. Vahetult Trans America ees, stardirajal kaks-viis sai BOAC-i VC-10 stardiloa. Ta hakkas liikuma, algul raskelt ja aeglaselt, siis kiirust lisades. Kompanii värvid — sinine, valge ja kuldne välgatasid korraks teiste lennukite tulede peegelduses, ent kadusid siis tuiskava lume ja musta heitgaasi keerisesse. Kohe kostis maadispetšeri laulev hääl: «Trans America kaks, ruleerige positsioonile stardirajal kaks-viis ja jääge ootama: maandumisliiklus rajal üks-seitse, vasakul. »
Üks-seitse vasakul oli rada, mis lõikus otse rajaga kaks-viis. Nende kahe raja samaaegne kasutamine kujutas endast teatavat riski, kuid kontrolltorni mehed olid startivate ja maanduvate lennukite suunamisel niisuguse osavuse saavutanud, et aja kokkuhoiu juures siiski kaks lennukit iial samal
256
momendil ristumiskohta ei sattunud. Piloodid, kuuldes raadiost, et mõlemad rajad on kasutusel, arvestasid kerge kõhedustundega kokkupõrkevõimalust ja kuulasid kontrolltee-nistuse korraldusi vastuvaidlematult.
Kiiresti ja osavalt manööverdas Anson Harris reis kahe stardirajale kaks-viis.
Läbi lumevihurite välja piiludes nägi Demerest lennukit, mis sedamaid pidi üks-seitsmele laskuma. Ta vajutas pöidla mikrofoninupule. «Siin Trans America. Positsioonil ja ootel. Maanduv lennuk on näha.»
Veel enne kui maanduv lennuk nende enda rada lõigata jõudis, kostis dispetšeri hääl: «Trans America kaks, luban startida. Lase käia!»
Viimased kaks sõna puudusid küll kõigist lennuliikluse kontrolli käsiraamatutest, kuid nii dispetšeritele kui lenduritele tähendasid nad ühte ja sama: «Pane nüüd kuradi ruttu ajama! Pärast seda on kohe teine lennuk maandumas.» Ja juba iäheneski rajale üks-seitse uus tuledekombinatsioon — lennuväljale kurjakuulutavalt ligidal.
Anson Harris ei viivitanud. Ta väljasirutatud sõrmed tõmbasid neli põhihooba täisvõimsusele välja. Ta käsutas: «Trimmi gaasi,» ja surus hetkeks piduripedaalidele, lastes tuuridel tõusta, sellal kui Demerest kõigi nelja mootori võimsused võrdsustas. Mootorite hääl paisus ühtlasest

vingumisest möirgavaks mürinaks. Siis vallandas Harris pidurid ja N-731-TA sööstis stardirajale.
«Trans America kaks hoovõtul,» teatas Vernon Demerest torni ja surus juhise kergelt ette, sellal kui Harrise vasak käsi tegeles esirattatüüriga ning parem käsi pöördus tagasi gaasihoobade juurde.
Kiirus kasvas. «Kaheksakümmend sõlme,» hüüdis Demerest. Harris noogutas, laskis esirattatüüri lahti ja võttis juhise üle... Välgukiirusel möödusid lumetuisus rajatuled. Suure reaktiivi tuurid tõusid, paisusid järjest vägevamaks... Saja kolmekümne kahe sõlme juures, nagu varem arvestatud, hüüdis Demerest: «V-üks» — mis tähendas Harrisele, et nad on jõudnud «otsustava kiiruseni», mille juures võib õhkutõusmist veel katkestada ja lennukit peatada. V-ühe ületamisel peab start jätkuma .. . Nüüd oli V-üks ületatud . .. Ikka veel kiirust kogudes tuhisesid nad läbi radade ristumiskoha, märgates het-keks paremal läheneva lennuki maandumistulesid. Mõne sekundi pärast läbib see sama ristmiku, kust reis kaks äsja üle sööstis. Jälle oli osavalt kalkuleeritud riskihetk möödas — aga pessimistid arvasid, et ühel heal päeval see enam

ei õnnestu... Kui kiirus oli tõusnud saja viiekümne neljale' sõlmele, alustas Harris tõusu, tõmmates juhise aeglaselt tagasi. Teliku esiratas eraldus rajapinnalt, lennuk oli tõusu-asendis, valmis end maapinnast lahti rebima. Hetk hiljem, kiiruse üha kasvades, olid nad juba õhus.
Vaikselt ütles Harris: «Telik sisse.»
Demerest sirutas käe ja tõstis hooba keskmisel juhtpuldil. Teliku sissetõmbamise heli kajas läbi kogu lennuki ja lõppes mütsatusega, kui telikupesa luugid sulgusid.
Nad tõusid kiiresti — nelisada jalga oli läbitud. Mõne hetke pärast neelavad pilved ja öö nad endasse.
«Klapid kahekümnele.»
Ikka veel teise piloodi ülesandeid täites lükkas Demerest sõnakuulelikult klapiselektori kolmekümnelt kraadilt kahekümnele. Tekkis kerge vajumise tunne, kui tiivaklapid, mis stardil tõstejõudu lisavad, nüüd kõrgemale kerkisid.
«Klapid üles.»
Nüüd olid klapid täielikult sees.
Hilisema aruande jaoks tähelepanekuid tehes nentis Deme-rest, et kogu stardiprotseduuri jooksul oli Anson Harris täiesti veatult tegutsenud, üheski punktis eksimata. Seda oli ka oodata. Hoolimata kergest nöökimisest enne lendu, teadis Vernon Demerest väga hästi, et Harris on tippklassi komandör, täpne ja nõudlik nii enese kui teiste suhtes, just nagu Demerest isegi. See andis talle alust juba ette uskuda, et nende reis Rooma talle endale kergeks kujuneb.
Ainult mõni hetk oli möödunud õhkutõusmisest, nüüd ronis lennuk järsult ülespoole, nad lendasid üle stardiraja lõpu, tuled nende all paistsid ähmaselt läbi pilvede ja langeva lume.
Anson Harris ei vaadanud enam välja ja lendas nüüd vaid mõõteriistadel.
Cy Jordan küünitas pardainseneri istmelt ettepoole, seades hoobi, et kõigi nelja mootori võimsust võrdsustada.
Pilvedes said nad parasjagu loopida — teekonna algus oli tagapool istuvatele reisijatele kaunis räbal. Demerest lülitas välja tulekirja «Suitsetamine keelatud», ent kiri «Kinnitage rihmad» jäeti seniks põlema, kuni reis kaks jõuab rahulikumasse õhukihti. Hiljem pöördub kas Harris või Demerest teadaandega reisijate poole, kuid mitte praegu. Sel hetkel oli lendamine tähtsam.
«Pöörame pakpoordi üks kaheksa null; lahkume kõrguselt tuhat viissada jalga,» raporteeris Demerest väljasuunduva liikluse dispetšerile.
Ta märkas, kuidas Anson Harris naeratas ta sõnade peale

«pöörame pakpoordi», mis oleks pidanud kõlama «pöörame vasakule». Esimene oli küll õige, kuid ebaametlik. See oli üks Demeresti isikupäraseid väljendeid. Neid kasutasid paljud vanad piloodid — väike mäss ÕLK ametikeele vastu, mille järgi tänapäeval kõik lendurid pidid joonduma. Dispetšerid õppisid tihtipeale piloote niisuguste omapäraste väljendite järgi eristama.
Samas sai reis kaks raadio teel loa kahekümne viie tuhande jala kõrgusele tõusta. Demerest vastas kutsungile, Anson Harris aga juhtis lennukit ülespoole. Mõne minuti pärast jõuavad nad sinna kõrgele selgesse vaiksesse õhku, tormipil-ved jäävad neist allapoole ja ülal pea kohal löövad sirama tähed»

Keegi oli «pakpoordi pööramist» maa peal tõesti tähele pannud — nimelt Keith Bakersfeld. Rohkem kui tunni aja eest oli Keith dispetšerite riietusruumist, kus ta mõnda aega üksinda minevikku meenutades ja oma öiseid kavatsusi kinnitades viibis, tagasi radarival-vesse tulnud.
Selle aja jooksul oli Keithi käsi iseenesest korduvalt taskusse libisenud, et katsuda salaja 0'Hagani võõrastemajas üüritud toa võtit. Aga muidu oli ta keskendunud radariekraanile enda ees. Praegu tegeles ta idast sissesõitvate lennukitega ja ühtlaselt tihedana püsiv liiklus nõudis terast tähelepanu.
Reis kaks teda ennast otseselt ei puudutanud, kuid välja-sõidudispetšer istus siinsamas lähedal ja ta saadete vahele tekkinud hetkelise pausi vältel kuulis Keith väljendit «pöörame pakpoordi» ning tundis selle ära, samuti nagu õemehe häälegi. Selle hetkeni polnud Keithil aimugi, et Vernon Demerest täna öösel lendab — kuidas ta oleks pidanudki seda teadma!
Keith ja Vernon kohtusid harva. Nagu Melil polnud ka Keithil iial õemehega sõbralikku vahekorda tekkinud, kuigi nende vahel polnud ka mingeid otseseid hõõrumisi, mis Demeresti ja Meli suhteid rikkusid.
Kohe pärast reis kahe väljasõitu veeretas radaribrigadir Wayne Tevis oma ratastel liikuva tooli Keithi juurde.
«Võta viis minutit, poja,» ütles Tevis venival Texase nina-häälel. «Ma kostan sinu eest. Su suur vend tuli sind vaatama. »
Peatelefoni kontaktist välja tõmmates ja end ringi keerates märkas Keith selja taga varjus Meli kuju. Ta oli kogu

aeg lootnud, et Mel täna õhtul siia ei tule, kartes, et nendevaheline kohtumine kujuneb raskemaks, kui ta hingeliselt taluda suudab. Nüüd oli tal ometi hea meel, et Mel oli tulnud. Nad olid alati olnud head sõbrad ja vennad ning omavaheline jumalagajätt oli igati õige ja kohane, kuigi Mel ei saa teada, et see on jumalagajätt — vähemalt mitte enne homset.
«Tere,» ütles Mel. «Ma läksin siit mööda. Kuidas sul on läinud?»
Keith kehitas õlgu. «Ei tea, hästi vist.»
«Kohvi tahad?» Mel oli tee peal ühest lennujaama restoranist kaks topsi kaasavõtukohvi ostnud. Need olid tal paberkotis. Ta pakkus ühe topsi Keithile ja võttis teise endale.
«Aitäh.» Keith oli tänulik nii kohvi kui pausi eest. Nüüd, olgugi lühikeseks ajaks radariekraanist eemal viibides, sai ta aru, et vaimne pinge oli viimase tunni jooksul uuesti tõusnud. End nagu teise inimese pilgu läbi vaadates nägi ta, et ta kohvitopsi hoidev käsi pole päris kindel.
Mel heitis pilgu üle tööhoos radariruumi. Hoolikalt hoidus ta liiga avalikult Keithi vaatamast, kelle välimus — kõhn kurnatud nägu ja aukuvajunud silmad teda šokeerisid. Viimaste kuude jooksul oli Keithi välimus järjest hullemaks läinud, kuid täna õhtul nägi ta halvem välja kui kunagi varem.
Mõtted ikka veel Keithi juures, osutas ta peaga rohkele radariaparatuurile. «Ei tea, mida meie vana selle peale öelnud oleks?»

«Vana» oli või õigemini oli olnud nende isa Wally Bakersfeld (Metsik Sinine), lenduriprillidega aviaator, näituselen-daja, põldude väetaja, öine postivedaja ja langevarjuhüp-pega — viimast siis, kui tal hädasti raha vaja oli. Metsik Sinine oli olnud Lindberghi kaasaegne, Orville Wrighti sõber, ja oli lennanud kuni oma elu lõpuni, mis ootamatult katkes mingi Hollywoodi trikkfilmi tegemisel, kus kavatseti lavastada õnnetust, mis aga kujunes tõeliseks. See juhtus siis, kui Mel ja Keith olid veel teismelised, kuid igatahes mitte enne, kui ta oli poistesse suutnud sisendada armastuse lennunduse vastu, mis määras nende elukutsevaliku ja jäi hilisemas elus püsima. Melile näis vahel, et Keithile oli isa sellega küll karuteene osutanud.
Keith raputas pead, jättes Meli küsimuse vastamata, aga sellest polnud midagi, sest küsimus oli retooriline. Melil oli vaja aega võita, et leida parim moodus teda vaevavale prob-

leemile lähenemiseks. Ta otsustas asjaga otse lagedale tulla.
Häält tasandades ütles Mel: «Keith, sul pole tervis korras, sa näed jube välja. Mina tean seda ja sa ise tead seda, milleks siin teeselda? Kui sa lubad, siis tahaksin sind aidata. Räägime, milles häda on. Me oleme teineteise vastu alati ausad olnud.»
«Jah,» nõustus Keith, «seda me oleme alati olnud.» Ta rüüpas kohvi, Meli pilku vältides.
Isa mainimine, olgugi möödaminnes, oli Keithi imelikult liigutanud. Ta mäletas Metsikut Sinist väga hästi. Isa oli olnud vilets majandusmees — Bakersfeldi pere oli pidevalt rahahädas —, kuid lastega oli ta hea, eriti siis, kui juttu tuli lendamisest, mida mõlemad poisid tavaliselt ootasidki. Kuid lõpuks kujunes nii, et Mel oli Keithile rohkem isa eest kui Metsik Sinine — Mel Bakersfeld, kes nii kaua kui Keith mäletas, oli alati olnud mõistlik ja tasakaalukas, mitte nagu isa. Mel oli see, kes alati Keithi järele vaatas, sellest mingit numbrit tegemata ja hoolitsusega liialdamata, nagu mõned vanemad vennad vahel teevad, riivates sellega noorema poisi eneseväärikust. Melil oli juba siis võime inimestele head teha, neid seejuures alandamata.
Mel oli kõike Keithiga jaganud, ta oli olnud taktitundeline ja tähelepanelik ka väikestes asjades. Seda oli ta nüüdki. Hea näide sellest oli tänane kohvitoomine, mõtles Keith, kuid võttis end siis kokku: papist kohvitorbiku pärast ei maksa veel sentimentaalseks minna, olgugi see meie viimane kohtumine. Seekord ei saa Mel Keithi ta üksinduses, masenduses ja süümepiinades aidata. Isegi Mel ei suuda väikest Valerie Redferni ja ta vanemaid enam ellu äratada.
Mel osutas peaga ukse poole ja nad läksid radariruumist välja koridori.
«Kuule, sõber,» ütles Mel. «Sul on vaja puhkust, ja päris pikaks ajaks. Või isegi rohkem kui puhkust — pead siit ehk hoopis ära tulema.»
Esimest korda naeratas Keith:
«Seda kuulsid sa Natalie käest.» . «Natalie võib arukat juttu ajada.»
Olgu Keithi muude probleemidega kuidas tahes, mõtles Mel endamisi, kuid Natalie'ga oli tal ülimal määral vedanud. Mõte vennanaisele tuletas Melile samas meelde ta oma naist Cindyt, kes arvatavasti oli praegu teel lennujaama. Mel teadis küll, et pole aus omaenda abielu mõne teisega ebasoodsas valguses võrrelda, kuid vahel oli raske seda tegemata

jätta. Huvitav, kas Keith tõesti ise ei taipa, kui hästi tal vähemalt selles tähtsas asjas on vedanud.
«Veel üks asi,» ütles Mel. «Ma ei ole tahtnud sellest varem rääkida, aga võib-olla on praegu õige moment. Sa ei ole mulle kunagi kõigest rääkinud, mis õieti Leesburgis sel õnnetuse päeval juhtus. Võimalik, et sa ei rääkinud kellelegi, sest ma olen kogu tunnistuse läbi lugenud. Kas o n midagi, millest sa kunagi pole rääkinud?»
Keith jäi ainult viivuks kõhklema. «Jah.»

«Ma arvasin ise ka.» Mel valis hoolikalt sõnu. Ta tundis, et see, mis praegu nende vahel toimub, võib olla kriitilise tähtsusega. «Aga ma arvasin ka, et kui sa oleks tahtnud mulle rääkida, oleksid sa seda ka teinud, ja kui mitte, siis pole see lõpuks minu asi. Mõnikord siiski, kui sa kellestki väga hoolid, ütleme nagu vennast, siis peab see sinu asi olema, hoolimata sellest, kas su vahelesegamine meeldib või mitte. Nii et ma teen selle praegu oma asjaks.» Ja ta lisas vaikselt: «Kuuled sa mind?»

«Jah,» vastas Keith, «kuulen küll.»

Muidugi, mõtles ta, selle jutuajamise võiks ju lõpetada, ilmselt peaks selle kohe praegu lõpetama, sest see on mõttetu, peaks end vabandama ja radariekraani juurde tagasi minema. Mel arvaks, et teine kord võivad nad juttu jätkata, aimamata, et mingit teist korda nende jaoks enam ei tule.

«See päev Leesburgis,» käis Mel peale. «See asi, millest sa pole kunagi rääkinud, mõjutab praegu su tundeid, su olekut. On nii?»

Keith raputas pead. «Palun jäta mind rahule.» «Siis on mul õigus. Mingi seos on olemas. Õigus?» Mis mõtet oli eitada midagi nii ilmset? Keith noogutas. «Jah.»

«Sa ei räägi mulle? Sa pead kellelegi rääkima, varem või hiljem pead ikka.» Meli hääl oli tungiv, anuv. «Sa ei saa selle asjaga elada, olgu ta mis ta on, sa ei saa seda igavesti endas kanda. Kellele on veel parem rääkida kui mulle? Ma saaksin sinust aru.»

Sa ei saa sellega elada... Kellele on veel parem rääkida kui mulle?

Keithile näis, nagu tuleks venna hääl, isegi Meli kogu, tema juurde läbi tunneli, kaugelt, tunneli otsast. Tunneli kaugemas otsas olid ka kõik teised inimesed — Natalie, Brian, Theo, Perry Yount, Keithi sõbrad —, kellega tal ammu olid sidemed katkenud. Kõigi nende hulgast oli Keith ainus, kes käe välja sirutas, püüdis ületada kuristikku nende vahel...

262

Kuid tunnel oli pikk, kaugus nende vahel pärast lahus oldud aega, mil Keith oli olnud üksinda, liiga suur. Ja ometi...

Nagu oleks keegi teine talle sõnad suhu pannud, küsis Keith: «Tahad, et räägiksin sulle siinsamas? Praegu kohe?» «Miks mitte?» õhutas Mel.

Tõepoolest, miks mitte? Miski Keithis liigutas end, mingi soov koormast vabaneda, kuigi see ju lõpuks midagi ei muuda.. . Aga äkki muudab? Kas mitte selles ei seisa pihilkäimise mõte? Katarsises, patust vabanemises selle ülestun-
nistamise ja kahetsuse läbi? Vahe oli muidugi selles, et pihilkäimine tõi andestust ja lunastust, aga Keithi jaoks pole olemas lunastust mitte iial. Vähemalt... see pole tal kunagi mõttesse tulnud. Nüüd huvitas teda, mida Mel ütleb.

Kusagil Keithi hingesügavuses avanes vähehaaval uks, mis oli kogu aeg suletud olnud.

«Ma arvan, et pole põhjust, miks ma ei peaks sulle rääkima,» ütles ta pikkamisi. «See ei võta palju aega.»

Mel ei öelnud midagi. Ta tundis vaistlikult, et mõni vale sõna võib Keithi meelt muuta, läbi lõigata pihtimuse, mida talle ehk usaldatakse ja mida ta nii kaua ärevusega oli oodanud. Ta mõtles, et kui ta lõpuks teada saab, mis Keithi painab, võivad nad ehk kahepeale sellest jagu saada. Otsustades venna välimuse järgi täna õhtul, oli vaja kiirustada.

«Nagu sa äsja ütlesid, oled sa tunnistust lugenud,» sõnas Keith. Ta hääl kõlas monotoonselt. «Seega on sul üldjoontes teada, mis tol päeval juhtus.»

Mel noogutas.

«See, mida sa ei tea ja mida ei tea keegi peale minu, mis juurdlusel välja ei tulnud, millest ma vahetpidamata olen mõelnud...» Keith jäi kõhklema, paistis, et ta ei taha enam jätkata.

«Jumala nimel! Su enda pärast, Natalie ja minu pärast, räägi edasi!»

Nüüd oli Keithi kord noogutada. «Olgu.»

Ta hakkas kirjeldama hommikut Leesburgis poolteist aastat tagasi, lennuliikluse pilti, siis kui ta pesuruumi läks, brigadir Perry Younti, praktikanti, kellele jäi otsene vastutus. Nüüd kohe,

mõtles Keith, tunnistab ta üles, kuidas ta niisama vahtis, kuidas ta teised oma ükskõiksuse ja hoolimatusega hätta jättis, kuidas ta liiga hilja oma postile tagasi läks, kuidas õnnetus, Redfernide mitmekordselt traagiline surm ainuüksi tema süü oli ja kuidas teisi selles süüdistati. Nüüd, kus ta tegi seda, mida ta ammu enesele teadmata oli
263
igatsenud, tundis ta kosutavat kergendust. Nagu paisu tagant valla pääsenud, tormasid sõnad tal suust. Mel kuulas.
Järsku avanes eemal koridori otsas uks. Kellegi hääl — see oli torni valveülema oma — hüüdis: «Hei, mr. Bakersfeld!»
Mööda koridori lähenesid torniülema sammud. «Leitnant Ordway otsib teid kogu aeg taga, mr. Bakersfeld, samuti lumelaud. Mõlemad paluvad helistada.» Ta noogutas Keithi poole: «Tere, Keith.»
Mel oleks tahtnud kisendada, vaikust nõuda, paluda oodata, et veel mõne minuti Keithiga üksinda olla. Aga ta teadis, et sellest pole abi. Niipea kui Keith torniülema häält kuulis, jäi ta poole lause pealt' vait, nagu oleks magnetofon välja lülitatud.
Keith ei jõudnudki veel oma süüd Melile kirjeldama hakata. Automaatselt torniülema tervitusele vastates imestas ta, miks ta üldse rääkima oli hakanud. Mida ta oli sellega saavutada tahtnud? Mingit paranemist, mingit unustust ei saa olla. Mitte mingi pihtimus, olgu kellele tahes, ei saa seda ta mälust kustutada. Silmapilguks oli ta nagu uppuja õlekõrrest haaranud, tajunud ähmast lootusesädet, isegi mingit ajutist kergendust. Aga nagu välja tuli, oli see vaid meelepete. Võib-olla oligi hea, et just sel hetkel vahele segati.
Ja uuesti tundis Keith, kuidas üksindus nagu nähtamatu paks kardin ta endasse mässib. Selle kardina all oli ta oma mõtetega üksi, ja mõtete all oli ta isiklik piinakamber, kuhu ei küüni mitte keegi, isegi mitte oma vend.
Sellest piinakambrist... ootamisest, lõputust ootamisest ... oli ainult üks pääsetee. See oli tee, mille ta oli juba valinud ja mida mööda ta ka läheb.
«Mine tea, Keith, sind võib seal sees vaja minna,» ütles torniülem. See oli noomitus kõige leebemas vormis. Täna õhtul oli Keith juba ühe tööpausi teinud, teine tähendas aga kaastöötajatele paratamatut lisakoormust. See oli vihje ka Melile, kuigi ehk mitte sihilik, et tema kui lennujaama ülema volitused siin ei maksa.
Keith pomises midagi ja noogutas ebalevalt. Lootusetu tundega vaatas Mel, kuidas vend radariruumi tagasi läks. Ta oli kuulnud piisavalt, et mõista, kui äärmiselt oluline oleks rohkem kuulda saada. Millal ja kuidas selleks võimalust leida, oli talle teadmata. Mõne minuti eest oli ta Keithi kaitsetõk-kest, ta saladuskattest läbi murdnud. Kas see tal uuesti õnnestub? Kahtlane küll, tundis Mel ahastusega.
264
Täna õhtul pole Keithi poolt enam mingeid pihtimusi loota. See on kindel.
«Andke andeks, mr. Bakersfeld.» Nagu hilinenult Meli mõtteid aimates laiutas torniülem käsi. «Teie tahate alati kõigile head teha. Aga ega see kerge pole.»
«Seda küll.» Mel surus ohke alla. Kui niisugune asi juhtub, siis ei jää muud kui uut parajat võimalust oodata, vahepeal tuleb aga teised asjad ära ajada.
«Öelge, palun, mis teated need olid,» sõnas Mel.
Torniülem kordas need talle üle.
Selle asemel et lumelauda helistada, läks Mel kontrolltornis ühe korruse võrra allapoole ja astus sisse. Danny Farrow ,oli ikka veel lumetõrje komando ülemana kibedasti ametis. Võistlevate lennukompaniide vahel oli tekkinud arusaamatus lennukite parkimisalade puhastamise järjekorra pärast. Mel lahendas vaidluse. Siis kontrollis ta blokeeritud stardiraja kolm-nulli seisundit. Olukord oli endine, ainult et Joe Patroni oli nüüd lennuväljal ja juhendas ise kinnijäänud Aereo-Mexicani 707 lahtikangutamist. Mõne minuti eest oli Patroni raadio teel teatanud, et loodab tunni aja jooksul uue katse teha ja lennuki lahti saada. Tundes Joe

Patroni kui esmaklassilise nuputa ja reputatsiooni, leidis Mel, et üksikasjalisema aruande nõudmine ei annaks midagi juurde.

Lumelauas tuli Melile meelde, et pidi politseileitnant Ord-way le helistama. Oletades, et leitnant on veel lennujaamas, laskis ta käskjalal Ordway üles otsida, ja veidi aja pärast oligi Ordway telefoni juures. Mel kartis, et leitnant tahab rääkida Meadowoodi elanike müravastase delegatsiooni asjus, kuid ta eksis.

«Meadowoodi rahvast hakkab kogunema, aga mingit tüli pole tekkinud ja teid pole nõutud,» vastas Ned Ordway Meli küsimuse peale. «Küll ma teile teatan, kui asi nii kaugele läheb.»

Politseinik teatas, et ta on mures hoopis ühe naise pärast, kelle üks ta alluvatest oli leidnud. Naine nuttis ja uitas ilmselt täiesti sihitult mööda lennujaama. «Ühtki mõistlikku sõna ma tema suust ei kuulnud, aga kuna ta midagi halba ei teinud, siis ei tahtnud ma teda korrapidaja juurde tirida. Ta oli niigi endast väljas.»

«Mida te tegite?»

«Kuna täna õhtul pole kusagil ühtki vaikset nurgakest leida, panime ta teie kabineti ooteruumi,» ütles Ordway

vabandavalt. «Mõtlesin, et teatan teile siiski enne, kui tagasi tulete ja imestama hakkate.»

«Hea küll. On ta üksi?»

«Üks meestest jäi sinna, aga võib-olla tuli ta nüüd ära. Muide, naine on ohutu, selles pole kahtlust. Varsti kontrollime teda uuesti.»

«Lähen õige pea oma kabinetti tagasi,» ütles Mel. «Ehk saan ise midagi ära teha.»

Huvitav, kas tal õnnestub selle võõra naisega paremini jutule saada kui Keithiga, aga raskemaks see igatahes osutuda ei või. Mõte Keithile, kes omadega täiesti otsas paistis olevat, rõhus rängalt Meli südant.

Jutujätkuks küsis ta: «Kas saite naise nime teada?»

«Jah, niipaljukest meil õnnestus. Oli mingi hispaania kõlaga nimi. Üks hetk, ma kirjutasin selle üles.»

Tekkis paus, siis ütles leitnant Ordway: «Ta nimi on Guerrero. Inez Guerrero.»

«Tahate öelda, et mrs. Quonsett on reis kahe pardal?» küsis Tanya Livingston. See tundus talle uskumatu.

«Siin ei ole vist võimalik enam kahelda, mrs. Livingston. See oli väike vana daam, täpselt niisugune, nagu te kirjeldasite. »

Väravakontrolör, kes «Kuldse Karavelli» pealeminekut oli juhtinud, oli nüüd PTÜ kabinetis koos Tanya ja noore Peter Coakley'ga. Viimane oli ikka veel masendatud sissekukkumise pärast tema -hoole alla usaldatud mrs. Ada Quonsettiga.

Väravakontrolör, kuulnud telefonist Coakley hoiatust plehkupannud mrs. Quonsetti kohta kõigile Trans America lennuväravatele, oli paari minuti eest kabinetti jõudnud.

«Mul ei tulnud pähegi, et midagi võiks viltu olla,» ütles väravakontrolör. «Täna õhtul sai mitmeid saatjaid pardale lastud, need tulid kõik tagasi.» Ja ta lisas eneseõigustuseks: «Terve õhtu läbi oli mul kohutav tramp peal — mitu ametnikku puudus ja ma tegin kahe inimese tööd, välja arvatud see aeg, kui teie mind aitasite. Te teate küll.»

«Jah,» vastas Tanya. «Tean küll.» Tal polnud mingit kavatsust kedagi süüdistama hakata. Kui keegi juhtunu eest vastutab, siis on see Tanya ise.

«See juhtus kohe pärast teie lahkumist, mrs. Livingston. Vana daam rääkis, nagu oleks ta poeg — kui ma nüüd õigesti mäletan — oma rahatasku maha jätnud. Ta isegi näitas seda mulle. Tema jutu järgi pidi seal raha sees olema, sellepärast ma kotti enda kätte ei võtnudki.»

«Sellega oli ta ette arvestanud. See on ta tavaline trikk.»

«Kuna ma seda ei teadnud, lasksin ta lennukisse. Siis unustasin ta ära, ja enne ta mulle meelde ei tulnud kui te helistasite.»
«Ta tegi teid lolliks,» märkis Peter Coakley ja vaatas siis silmanurgast Tanya poole. «Mind ennast ta tegi muidugi ka lolliks.»
Ametnik raputas pead. «Isegi praegu on mul seda raske uskuda. Aga lennukis ta on, ja sinna pole midagi parata.» Ta kirjeldas, kuidas turistiklassi reisijateloendus piletite arvuga ei klappinud ja kuidas lähetusülem hiljem otsustas lennuki väljamaata, et edasist viivitust vältida.
«Reis kaks on kahtlemata juba õhku tõusnud,» ütles Tanya rutakalt.
«Jah on. Kui siia tulin, küsisin järele. Ja isegi kui ei oleks, vaevalt nad lennukit uuesti sisse tooma hakkaksid, eriti tänase ilmaga.»
«Muidugi mitte.» Tanya sai väga hästi aru, et tühipalja Ada Quonsetti pärast ei hakka keegi «Kuldse Karavelli» kurssi muutma ja lennukit maandama. Ühe Iennujänese tagasitoomine maksaks mitu tuhat dollarit — kaugelt rohkem kui mrs. Quonsetti sõidutamine Rooma ja tagasi.
«Kas vahemaandumist tuleb?» Nagu Tanya teadis, tegid Euroopasse sõitvad lennukid mõnikord Montrealis või New-foundlandis väljaspool sõiduplaani vahemaandumise, et kütusevaru täiendada. Kui nii, siis oleks võimalus mrs. Quon-sett maha võtta ja ta Raalisse sõidu lõbust ilma jätta.
«Küsisin operatiivosakonnast järele,» vastas ametnik. «Lennuplaan näitab, et nad lendavad otse, ilma vahemaandumisteta.»
«Neetud vanaeit,» käratas Tanya.
Seega saab Ada Quonsett oma edasi-tagasi Itaalia-reisi kenasti kätte, arvatavasti antakse talle ka öömaja ja söödetakse kõht täis — kõik lennukompanii kulul. Ta hing sai enda peale täis: ta oli alahinnanud vana daami raudset otsust mitte mingil juhul Läänerannikule tagasi minna, samuti oli ta eksinud, arvates, et mrs. Quonsett üksnes New Yorki tüürib.
Alles viisteist minutit tagasi oli Tanya endamisi tema ja Ada Quonsetti vahel toimuvat ajude kahevõistluseks nimetanud. Nüüd oli väljaspool kahtlust, et võit kuulub väikesele vanale daamile San Diegost.
Talle ebaiseloomuliku õelusega oleks Tanya soovinud, et

kompanii teeks seekord erandi ja võtaks mrs. Quonsetti vastutusele. Kuid ta teadis, et seda ei tehta.
Noor Peter Coakley avas juba suu, et midagi öelda.
«Ah, olge vait!» nähvas Tanya.
Mõni minut pärast Coakley ja väravakontrolöri lahkumist ilmus piirkonna transpordiülem oma kabinetti tagasi. PTÜ Bert Weatherby oli viiekümnele lähenev mees, kõva töötegija ja trügija, kes end omal jõul pagasi vedaja ametist juhtivale kohale üles oli töötanud. Tavaliselt viisakas ja humoorikas, oli ta täna kolmepäevasest pidevast pingest väsinud ja ärritatud. Kannatamatusega kuulas ta aruannet, milles Tanya põhilise vastutuse enda peale võttis, Peter Coakley't ainult möödaminnes mainides.
Käega läbi hõredate hallinevate juuste tõmmates märkis PTÜ: «Tundub, et midagi on mul veel pealae peale jäänud. Aga vaat niisugused asjad võtavad need viimasedki karvad peast.» Ta mõtles veidi ja põrutas siis: «Teie meile selle supi keetsite, nüüd katsuge ise ära ka süüa. Rääkige lennudispet-šeritega, paluge reis kahe kaptenile kompanii raadio teel teatada, mis on juhtunud. Ma ei tea, mida tema teha saab. Mina isiklikult võtaks ja viskaks selle vana krõnksu kolmekümne tuhande jala kõrguselt alla, aga mis see lõpuks minu asi on. Muuseas, kes on komandör?»
«Kapten Demerest.»

PTÜ oigas. «See veel puudus. Tema meelest on see muidugi tore nali, et administratsioon jälle prohmaka tegi. Igal juhul soovitage tal see vanatädi pärast maandumist pardal aresti alla võtta ja mitte ilma valveta välja lasta. Kui Itaalia võimud tahavad ta vangi panna, seda parem. Siis signalisee-rige meie transpordiülemale Roomas. Kui nad sinna jõuavad, on see juba tema titt ja ma loodan, et sel mehel seal on vähe kompetentsem personal kui minul.»
«Jah, sir,» vastas Tanya.
Ta hakkas PTÜ-le rääkima ka teisest probleemist seoses reis kahega — kahtlasena tundunud mehest diplomaadikohvriga, keda tolliinspektor Standish oli näinud lennukisse minevat. Enne kui Tanya lõpetada jõudis, katkestas PTÜ ta jutu.
«Jätame selle! Mis need tolliametnikud õige tahavad — et me nende töö ära teeksime? Kui see kompaniid ei puuduta, siis pole minul sellest sooja ega külma, mida see kuju endaga kaasa tassib. Kui meie toll tahab teada, mis kohvris on, lasku Itaalia tollil kontrollida, ärgu meid tülitagu. Olgu ma neetud, kui ma hakkan korralikku piletiga reisijat küsitlema ja

vaata et veel solvama mingi asja pärast, mis üldse meisse ei puutu.»
Tanya kõhkles hetke. Midagi selle diplomaadikohvriga mehe puhul — kuigi ta teda ise ei näinud — tegi talle muret. Ta oli kuulnud juhtumitest, kus ... See oli muidugi absurdne
«Ma ei tea,» ütles Tanya, «aga võib-olla polegi kohvris salakaupa.»
«Ma ütlesin juba, jätame selle!» nähvas PTÜ.
Tanya lahkus. Oma laua juurde tagasi jõudnud, asus ta koostama sõnumit reis kahe kaptenile Demerestile mrs. Ada Quonsetti kohta.

2

Südalinnast taksoga lennuvälja poole sõites nõjatus Cindy Bakersfeld vastu tagaistme seljatuge ja sulges silmad. See, et väljas ikka veel lund sadas ja takso tihedas liikluses väga aeglaselt edasi nihkus, ei jõudnud üldse ta teadvusse ega läinud see talle ka põrmugi korda. Tal oli aega küllalt. Ta hõljus füüsilises mõnu- ja rahuldustundes. (Kas õige sõna on eufooria? mõtles Cindy endamisi.)
Selle põhjuseks oli Derek Eden.
Derek Eden, kes oli viibinud Archidona abistamiskomitee kokteiliõhtul (Cindy ei teadnud siiamaani, kumma Archi-dona), kes oli talle toonud kolmekordse burbooni, mille Cindy joomata jättis, ja teinud talle siis kõige labasemat laadi ettepaneku. Derek Eden, keda ta kuni tänase päevani oli vaid põgusalt tundnud kui «Sun-Times'i» teisejärguliste kõrval-veergude reporterit; liiderliku näo, ükskõikse ilme, kahtlasevõitu pressimata ülikonnaga Derek Eden; Derek Eden oma mõlkis, seest ja väljast räpase Chevroletiga; Derek Eden, kes oli tabanud Cindy kaitsetus olukorras, kus ta vajas meest, ükskõik missugust meest, ega teinud endale erilisi illusioone; Derek Eden, kes oli osutunud ta elu kõige hurmavamaks ja erutavamaks armukeseks.
.Iial, mitte iial polnud Cindy midagi niisugust üle elanud. Oi jumal, mõtles ta, kui üldse on olemas ülimat meelelist, füüsilist täiuslikkust, siis täna õhtul sai ta selle küll kätte. Ja kui edasi mõelda, nüüd, kus ta Derek Edenit on tundma õppinud ... kallist Derekit... tahab ta teda jälle — sageli. Õnneks pole mingit kahtlust, et mehel on tema vastu samad tunded.

Takso tagaistmele naaldudes elas ta vaimus kahe viimase tunni sündmused uuesti läbi.
Nad olid sõitnud vana koleda Chevroletiga Lake Michigani hotellist kehvavõitu võõrastemajja Merchandise Marti lähedal. Uksehoidja võttis auto põlglikult vastu — Derek Eden ei paistnud seda märkavatki — ja fuajees ootas öövalve administraator. Cindy taipas, et ühe telefonikõne oli ta partner just nimelt siia võtnud. Mingit sisseregistreerimist ei toimunud ja administraator

saatis nad otsemaid ühte üheteistkümnenda korruse tuppa. Võtme üle andnud ja kiiresti head ööd soovinud, lahkus ta.

Tuba oli nagu ta oli, vanamoodne, spartalik, mööblil sigaretipõletused, ent puhas. Kaheinimesevoodiga. Voodi kõrval laual avamata viskipudel, mõned toonikud ja jää. Joogikan-dikule asetatud kaardilt võis lugeda: Parimate soovidega — administratsioonilt. Derek Eden uuris kaarti ja pistis selle taskusse.

Kui Cindy hiljem asja vastu huvi tundis, seletas Derek: «Teinekord on hotellidel ajakirjanduse teeneid tarvis. Nad võivad meid muidugi paluda, aga mingeid lubadusi me neile ei anna — ajaleht selle peale välja ei lähe. Aga vahel võib mõni reporter või toimetaja hotelli nime jutu sisse torgata, kui see kasuks tuleb, või kui on paha lugu — näiteks surmajuhtum, mida hotellid kuidagi ei salli —, siis võib nime välja jätta. Aga nagu ma ütlesin, lubadusi me ei anna. Teed, mis võid.»

Nad jõid klaasi, lobisesid, võtsid veel ühe ja teise klaasi ajal hakkas ta Cindyt suudlema. Õige varsti tajus ta, kui õrnad on mehe käed, mis alguse tegemiseks tal kaua ja korduvalt läbi juuste libisesid, kuidagi nii, et ta seda üle kogu keha tundis. Siis hakkasid käed aeglaselt kobama, oh, nii aeglaselt ... ja siis saigi Cindy aru, et sellest võib midagi erakordset tulla.

Kui mees teda riidest lahti võttis, seejuures peent osavust ilmutades, mis ta juures pisut ootamatuna tundus, sosistas ta Cindyle: «Ma ei taha kiirustada, Cindy, ära sina ka kiirusta.» Aga kui nad pärast juba voodis olid ja neil imeliselt soe hakkas,' nagu Derek Eden enne autos oli lubanud, siis tahtis Cindy ometi kiirustada ja hüüdis: «Jah, jah!... Oi, palun! Ma ei jõua oodata!» Ent mees nõudis õrnalt: «Jõuad küll. Pead.» Ja Cindy kuuletus talle, alludes talle täielikult, naudinguga, kuna mees teda juhtis, kättpidi nagu last, viimase piiri peale, ja siis jälle paar sammu tagasi, kus nad nagu õhus hõljudes ootasid, ja siis jälle piiri lähedale ja tagasi, ja

270

sama ikka uuesti ja uuesti, nii et seda õndsust oli peaaegu võimatu taluda. Ja kui lõpuks kumbki enam kauem oodata ei suutnud, saabus ühine võimas lõpp, nagu taevane muusika ja tuhat magusat sümfooniat, ja kui Cindy oleks saanud oma surmahetke valida, oleks ta valinud selle, sest sellega võrdset hetke ei tule enam kunagi.

Hiljem järele mõeldes leidis Cindy, et kõige rohkem meeldis talle Derek Edeni juures igasuguse teeskluse puudumine. Kümme minutit pärast ülimat hetke, kui Cindy jälle nor-maalselt hingata sai ja ta süda jälle tavalises rütmis lööma hakkas, toetas Derek Eden end küünarnukile ja süütas neile mõlemale sigareti.

«Me olime vahvad, Cindy.» Ta naeratas. «Varsti teeme kordusmatši ja mitmeid veel.» Cindy mõistis, et Derek oli sellega möönnud kahte asja: nende poolt läbielatu oli puhtalt füüsiline, meeleline elamus ja kummalgi ei maksa midagi enamat teeselda. Ent kahekesi olid nad saavutanud selle haruldase nirvaana, mida vaid täielik seksuaalne sobivus anda võib. Nüüd oli neil igal ajal käepärast isiklik füüsiline paradiis, mida tuli harida ja järjest sügavamalt uurida. See süsteem sobis Cindyle hästi.

Muidugi oli kahtlane, kas neil Derek Edeniga väljaspool magamistuba midagi ühist saab olla ja seltskondlikus ringis uhkustamiseks ei kõlvanud see mees hoopiski. Koos Dere-kiga end avalikult näidata on talle pigem kahjulik kui kasulik, see oli Cindyle pikemalt mõtlematagi selge. Pealegi oli mees juba vaikselt vihjanud, et ta enda abielu on korras, kuigi Cindy taipas, et kodus ta oma seksuaalseid vajadusi piisavalt rahuldada ei saa, mis suhtes ta mehele igati kaasa tundis, kuna oli ise samas olukorras.

Jah, Derek Edenit tuleb hoida, kuid tunded peab mängust välja jätma. Ta otsustas Derekit hoida. Ta ei tohi minna nõudlikuks ega lasta nende armuhetkedel liiga sageli korduda. Ühest niisugusest korrast nagu täna aitab Cindyle tükiks ajaks ja pealegi saab seda mõttes uuesti üle elada. Ei tohi liiga kergesti kättesaadav olla, hoiatas ta end. Tuleb mängida nii, et Derek Eden teda kogu aeg tahaks, nagu Cindy ise teda tahab. Nii võib see lugu neil mitu aastat kesta.

Dereki avastamine oli Cindyle imelikul kombel ka suurema vabaduse andnud, kui tal varem oli.

Nüüd, kus tal üle keskmise seks nii-öelda eraldi riiulil võtta oli, sai ta valikut Meli ja Lionel Urquharti vahel kainemalt kaaluda.

Ta abielu Meliga oli mõnes mõttes juba läbi. Nad olid nii

271

vaimselt kui seksuaalselt teineteisest võõrdunud, vähimgi mõtete lahkuminek lõppes ägeda tüliga. Paistis, et Mel enam muust ei mõtlegi kui oma neetud lennujaamast. Iga päev oleks neid nagu teineteisest üha rohkem eemale tõuganud.

Lionel, kes küll voodis mõõtu välja ei andnud, ent igas muus mõttes Cindyt rahuldas, nõudis kogu aeg lahutust, et Cindyga abielluda.

Mel põlastas Cindy seltskondlikku auahnust. Mitte ainult, et ta midagi naise huvides ei teinud, vaid ta lausa takistas teda. Seevastu oli Lionel Illinoisi seltskonnas lugupeetud isik, ta ei näinud Cindy seltskondlikes taotlustes midagi iseäralikku ja tahtis ning sai nende saavutamisel kaasa aidata.

Siiani oli Cindyt otsuse tegemisel häirinud mälestus nende viieteistaastasest kooselust Meliga ja kõigist headest aegadest, mida nad nii hingeliselt kui ihuliselt koos olid nautinud. Ta oli elanud mingis ebamäärases lootuses, et minevikku — ja sellega koos ka rahuldavat seksuaalelu — saab uuesti ellu äratada. Ta tunnistas endale nüüd, et see lootus on petlik. Seksuaalpartnerina pakkus Lionel vähe või õigemini mitte midagi. Ja ega Melilgi enam midagi pakkuda ei ole — vähemalt Cindyle mitte.

Aga kui seks kõrvale jätta — ja selle võimaluse oli Derek Eden, ta salaja soetatud täkk talle nüüd andnud —, siis osutus Lionel Meli võistlejana kaugelt etemaks.

Cindy avas silmad ja vajus mõttesse.

Enne ta mingit kindlat otsust ei tee, kui on Meliga rääkinud. Otsuste tegemine oli Cindyle üldse vastumeelne ja alati lükkas ta selle kuni viimase hetkeni edasi. Pealegi oli asju, mida niisama lihtsalt kõrvale ei saa heita: lapsed, mälestused Meliga elatud aastatest, mis kõik polnud ju halvad. Ja kui sa kord kedagi tõsiselt oled armastanud, ei saa seda iial täielikult maha raputada. Aga ta oli siiski rahul, et oli lõpuks otsustanud täna õhtul siia tulla.

Esimest korda pärast linnast lahkumist kummardus Cindy ettepoole ja püüdis pimedusse vaadates kindlaks teha, kui kaugel nad juba on. See oli võimatu. Läbi uduste akende nägi ta vaid lund ja palju teisi autosid, mis kõik aeglaselt edasi liikusid. Ta oletas, et nad on Kennedy automagistraalil, aga see oli ka kõik.

Ta tundis, et taksojuhi silmad jälgivad teda tagasivaatepeeglist. Cindyl polnud aimugi, missugune see taksojuht on: ta polnud teda lihtsalt märganud, kui hotelli juures taksosse istus. Nad olid Derekiga hotellist eraldi välja tulnud, otsustades,   et parem juba kohe algusest peale ettevaatlik olla.

272

Kuid täna õhtul sulasid tal niikuinii kõigi inimeste näod ja kehad üheksainsaks Derek Edeniks kokku.

«Sealt paistab Portage Park, proua,» ütles taksojuht. «Varsti jõuame lennujaama juurde. Enam kaua ei lähe.»

«Aitäh.»

«Peale meie pressib sinnapoole veel paksult masinaid. Võib arvata, et lennujaama omadel on selle ränga tormiga kõvasti muret olnud.»

Ei tea, keda see huvitab? mõtles Cindy. Kas tõesti keegi enam muust ei oska rääkida ega mõelda kui sellest vastikust lennujaamast? Aga ta hoidis suu kinni.

Lennujaama peasissekäigu ees tasus ta taksojuhile ja tormas sisse, et pääseda märja lume käest, mis paiskus varikatuste alla ja tuiskas mööda kõnniteid. Ootesaalis trügis ta . läbi rahvasumma ja läks ringiga ümber arvuka inimgrupi, kes nähtavasti mingit demonstratsiooni

plaanitsesid, sest paar meest olid ametis kantava võimendussüsteemi ülesseadmisega.
Mustanahaline politseileitnant, keda Cindy oli mitu korda Meliga koos näinud, rääkis paari mehega, ilmselt grupi liidritega. Politseinik raputas energiliselt pead. Mingit erilist uudishimu tundmata — siin majas ei huvitanud teda õieti miski — läks Cindy edasi, suundudes rõdul asuvate admi-nistratsiooniruumide poole.
Kõik ruumid olid valgustatud, kuid enamikus tühjad, puudus päevastele töötundidele iseloomulik kirjutusmasina-klõbin ja kõnesumin. Mõni inimene ikka taipab ööseks koju minna, mõtles Cindy.
Ainus, kes talle silma puutus, oli keegi kehvalt riietatud keskealine naisterahvas Meli kabineti ooteruumis. Tühjal pilgul istus ta ooteruumi pingil ega paistnud Cindyt märkavatki, kui see sisse astus.
Naise silmad olid punased, nagu oleks ta nutnud. Vettinud riiete ja kingade järgi otsustades oli ta väljas tormi käes olnud.
Enne Meli kabinetti sisenemist heitis Cindy naisele üksnes põgusa uudishimuliku pilgu.
Ruum oli tühi. Ta istus toolile ja jäi ootama. Mõne hetke pärast sulges ta silmad ja hakkas, jälle mõnuga Derek Edeni peale mõtlema.
Umbes kümne minuti pärast tormas Mel sisse, longates rohkem kui tavaliselt, nagu Cindy kohe märkas.
«Oh!» Cindy nägemine paistis teda üllatavat ja ta läks tagasi ust sulgema. «Tegelikult ma ei uskunudki, et sa tuled.»
«See oleks sulle vist rohkem meeldinud.»
Mel raputas pead. «Ma arvan ikka veel, et niisugusest
273
hoiakust pole mitte mingit kasu, vähemalt mitte selles suhtes, mida sina nähtavasti silmas pead.» Ta vaatas naist uurivalt, püüdes ära arvata, mis eesmärgiga ta täna õhtul siia tuli. Ta teadis ammustest kogemustest, et Cindy motiivid on tavaliselt keerukad ja pole tihtipeale üldse niisugused, nagu esimesel hetkel võib arvata. Ometi pidi ta endale tunnistama, et naine näeb täna õhtul väga hea välja — silmatorkavalt veetlev ja kuidagi eriliselt särav. Õnnetuseks polnud sel veetlusel tema jaoks ammu enam mingit mõju.
«Võib-olla ütled siis,» jätkas Cindy, «mis mul sinu arvates mõttes on.»
Mel kehitas õlgu. «Mul on mulje, et sa tulid siia tülitsema. Kodus oleme me seda juba küllalt teinud, nii et siin pole enam mõtet stseeni korraldada.»
«Aga äkki peab siin midagi korraldama, sest kodus sa peaaegu üldse enam ei käi.»
«Ma tuleksin koju, kui seal õhkkond veidi leebem oleks.» Me oleme vaid mõne hetke rääkinud, aga juba tulistame teineteise pihta, mõtles Cindy. Viimasel ajal polnud neil kahel enam üldse võimalik teisiti rääkida.
Sellegipoolest ei saanud ta jätta vastamata: «Kas tõesti! Tavaliselt sa sellega oma äraolekut ei põhjenda. Sa ju räägid alati, kui kohutavalt tähtsad asjad sind siin lennuväljal kinni peavad — kas või kakskümmend neli tundi järjest. Nii kcle tähtsad asjad — vähemalt sinu jutu järgi — pidid siin pidevalt toimuma.»
«Täna toimuvad tõesti,» nähvas Mel. «Aga teistel kordadel?»
«Kui sa tahad sellega öelda, et ma olen mõnikord kojuminekule eelistanud siiajäämist, siis on sul õigus.»
«See on esimene kord, kus sa seda ausalt tunnistad.»
«Ja kui ma ka koju tulen, siis ajad sa mulle peale, et ma sinuga mingile tobedale tõusiklikule üritusele tuleksin, nagu täna õhtul.»
«Nii et sa üldse ei kavatsenudki täna õhtul tulla!» hüüdis naine vihaselt.
«Kavatsesin küll. Ma ütlesin sulle. Aga ... »
«Aga võta näpust!» Cindy tundis, kuidas ta viha lühike süütenöör põleb. «Sa arvestasid juba ette, et küllap midagi ikka juhtub, mis sul tulla ei lase, nagu alati. Et küll sa välja vingerdad ja

mingi alibi leiad, et su enda südametunnistus rahule jääb. Ainult et mind sa enam alt ei tõmba, sest et minu arvates oled sa valetaja ja suli.»
«Jää nüüd vait, Cindy.»
274
«Ei jää.»
Nad jõllitasid teineteist vihaselt.
Mis nendega küll toimub, mõtles Mel endamisi, et nad nii madalale laskuvad — kaklevad nagu halvastikasvatatud lapsed, vahetavad väiklasi süüdistusi, õelaid torkeid. Tagatipuks pole ta ise põrmugi parem kui Cindy. Tülitsedes toimus nende mõlemaga midagi, mis neid madaldas. Huvitav, kas see juhtub kõigi inimestega, kes on kaua koos elanud ja enam omavahel ei klapi? Kas see on sellepärast nii, et nad teineteise nõrkusi tunnevad ja neid siis valusalt tabada oskavad? Keegi oli kunagi öelnud, et lagunev abielu toob mõlema poole juures lagedale nende halvimad jooned. Cindy ja tema puhul vastas Aee täiesti tõele.
Ta püüdis mõistlikumalt rääkida. «Ma ei usu, et ma olen valetaja või suli. Aga selles osas võib sul tõesti õigus olla, et ma südamepõhjas millelegi loodan, mis annaks ettekäände seltskondlikust jahmerdamisest kõrvale hoida, sest ma ei salli seda, nagu sa tead. Ma ise pole lihtsalt selle peale tulnud. »
Kuna Cindy vaikis, jätkas ta: «Usu või ära usu, aga ma tõesti kavatsesin täna õhtul sinuga linnas kokku saada — mulle endale vähemalt näib nii. Aga võib-olla ei kavatsenud ka — nagu sa ütlesid, ma tõesti ei tea. Seda ma tean aga kindlasti, et tormi pole mina organiseerinud, ja kogu selle aja jooksul on juhtunud igasugu asju, mis mind — seekord päris ausalt — siin kinni on hoidnud.» Ta osutas ooteruumi poole. «Üks niisugune on kohe see naine, kes seal väljas istub. Lubasin leitnant Ordwayle, et ma selle naisega räägin. Tal on ilmselt mingi mure südamel.»
«Su enda naisel on mure südamel,» ütles Cindy. «See naine võib oodata.»
«Olgu,» nõustus Mel.
«Meil on vist mõlemal mõõt täis,» ütles Cindy. «Nii sinul kui minul. Kas sulle ei tundu?»
Mel ei vastanud kohe, ta ei tahtnud kiirustada, ometi mõistis ta, et nüüd, kus see asi üles on kerkinud, oleks rumal tõele mitte näkku vaadata. «Jah,» vastas ta lõpuks, «tundub vist küll.»
«Kui sa ometi ennast muudaksid!» heitis Cindy vastu. «Kui sa suudaksid end minu vaatepunktile seada. Alati läheb kõik nii, nagu sina tahad või ei taha. Kui sa ometi teeksid nii, nagu mina tahan.»
«See tähendab, kuuel õhtul musta lipsuga ja seitsmendal valge lipsuga väljas käiksin?»
275
«Ja miks mitte?» Cindy vaatas teda võimuka tundeküllusega. Mel oli alati ta juures seda särtsakat hoiakut imetlenud, isegi siis, kui see oli tema vastu suunatud. Isegi praegu...
«Sedasama võiksin ma sinu kohta öelda,» vastas ta. «Sa räägid muutumisest ja nii edasi. Häda on selles, et inimesed ei muutu — oma põhiolemuse poolest mitte. Nad ainult kohanevad. Selles ongi abielu mõte — kahe inimese kohanemises teineteisega.»
«Kohanemine ei pea olema ühepoolne.»
«Meie puhul see nii ei ole,» vaidles Mel vastu. «Mõtle sina, mis tahad. Mina olen katsunud kohaneda, ja küllap oled sinagi. Ma ei tea, kumb meist rohkem on pingutanud — mulle tundub muidugi, et mina, sulle jälle, et sina. Põhiline on see, et kuigi me oleme seda küllalt kaua aega üritanud, pole midagi välja tulnud.»
«Ma arvan, et sul on õigus,» ütles Cindy pikkamisi. «Vähemalt viimases punktis. Olen ise sedasama mõelnud.»'Ta vaikis ja lisas siis: «Ma vist tahan lahutust.»
«Katsu parem kindlale veendumusele jõuda. See on väga tähtis samm.» Isegi praegu, mõtles Mel, püüab Cindy otsuse tegemisest kõrvale hiilida, ootab temalt abi. Kui nende jutt poleks nii tõsine olnud, oleks see teda muigama pannud.

«Ma olengi veendunud,» ütles Cindy. Ja ta kordas juba suurema kindlusega: «Jah, ma olen veendunud.»
«Siis on see meie mõlema jaoks õige otsus,» ütles Mel vaikselt.
Viivuks lõi Cindy kõhklema: «Oled sa ise veendunud?» «Jah,» vastas mees. «Ma olen veendunud.» Cindyt näis häirivat, et see kõik nii ruttu ja vaidlusteta lahenes. «Nii et oleme otsustanud?» üritas ta uuesti.
«Jah.»
Nad vaatasid ikka veel teineteisele otsa, kuid nende viha oli vaibunud.
«Oh põrgu!» Mel tegi liigutuse, nagu oleks tahtnud sammu lähemale astuda. «Kahju, kahju, Cindy.»
«Mul on ka kahju.» Cindy jäi oma kohale. Tema hääl kõlas kindlamalt. «Aga nii on kõige mõistlikum, eks ole?»
Mees noogutas. «Jah. Küllap on.»
Nüüd oli kõik möödas. Mõlemad mõistsid seda. Jäid ainult üksikasjad, mida tuli täpsustada.
Cindy tegi juba plaane. «Mina jätan muidugi Roberta ja Libby enda juurde, aga sina võid neid alati vaatamas käia. Selle koha pealt ma mingeid takistusi ei tee.»
276
«Seda ma ei arvagi.»
Jah, mõtles Mel, see on loomulik, et tüdrukud emale jäävad. Ta hakkab neid taga igatsema, eriti Libbyt. Kohtumised väljaspool, toimugu nad nii sageli kui tahes, ei suuda iial asendada igapäevast elu koduseinte vahel. Tal tuli meelde, kuidas noorem tütar talle täna helistas. Mis see oligi, mida Libbyl nii kangesti vaja läks? Veebruarikuu kaarti. Noh, nüüd on tal see käes — ja õige ootamatute käänakutega.
«Ma pean advokaadi võtma,» ütles Cindy. «Teatan sulle, kes ta on.»
Mees noogutas. Kas kõik abielud peaksid nii asjalikus toonis katkema, kui neile kord on juba otsustatud lõpp peale teha, rn,õtles ta. Nähtavasti on see kultuurne tegutsemisviis. Igatahes paistis, et Cindy oli end haruldaselt kiiresti kogunud. Istudes samal toolil kus varemgi, uuris ta puudritoosi peeglist oma nägu ja värvis end. Melil tekkis isegi tunne, et naise mõtted on juba mujal — ta suunurkades oli naeruvine. Niisugustes olukordades oleksid naised Meli arvates pidanud meestest hoopis emotsionaalsemad olema, kuid Cindy juures polnud sellest märkigi. Melil endal olid pisarad kurgus.
Ta kuulis müra — inimeste hääli ja liikumist kabineti ooteruumis. Kostis koputus. Mel hüüdis: «Sisse!»
Tuli leitnant Ordway. Ta sisenes ja sulges enda järel ukse. Cindyt märgates ütles ta: «Oi vabandage, mrs. Bakersfeld.»
Cindy vaatas üles, pööras siis pilgu mujale ega vastanud sõnagi. Ordway, kes atmosfääri pinget tajus, jäi kõheldes seisma. «Ma ehk tulen hiljem tagasi.»
«Mis seal toimub, Ned?»
«See Meadowoodi müravastane demonstratsioon. Paarsada inimest on juba peasaalis ja neid tuleb veel juurde. Tahtsid kõik teie juurde tulla, aga ma sain nad siiski niikaugele, et leppisid delegatsiooniga, nagu te ise soovitasite. Nad valisid kuus inimest välja ja kolm ajalehereporterit on ka kaasas. Ma ütlesin, et tulgu reporterid ka.» Politseinik näitas peaga ooteruumi poole. «Nad ootavad väljas.»
Delegatsioon tuleb vastu võtta, see on selge. Ainult kas ta suudab praegu üldse kellegagi rääkida?
«Cindy, see ei võta kaua aega,» palus ta. «Ootad sa natuke?» Ja kui naine ei vastanud, lisas ta: «Palun sind!»
Cindy oli otsustanud neid mõlemaid ignoreerida.
«Teate,» ütles Ordway, «kui praegu on ebasobiv hetk, siis ma ütlen neile, et tulgu mõni teine päev.»

Mel raputas pead. Lubadus oli antud, see oli ta enda ettepanek. «Juhatage nad parem sisse.» Kui politseinik minekule
277
pöördus, lisas ta: «Oh, ma ei saanud selle naisega rääkida ... Mis ta nimi nüüd oligi?»
«Guerrero,» ütles Ordway. «Ja teil pole vajagi rääkida. Ta hakkas parajasti minema, kui ma siia tulin.»
Viivu aja pärast tuli delegatsioon — neli meest ja kaks naist — uksest ükshaaval sisse, ajakirjanduse kolmik nende järel. Üks reporteritest oli «Tribune'i» juurest — noorepoolne energiline mees nimega Tomlinson, kelle erialaks oma ajalehe juures oli lennujaam ja üldse lennunduse uudised. Mel tundis teda hästi ja oli alati ta täpsusest ja õiglusest lugu pidanud. Tomlinsoni väiksemaid artikleid ilmus aeg-ajalt ka ülemaalistes ajakirjades. Mel tundis põgusalt ka mõlemat teist reporterit — üks oli noor mees «Sun-Times'i» juurest ja teine keegi vanem naisajakirjanik kohalikust nädalalehest.
Läbi avatud ukse nägi Mel, kuidas leitnant Ordway rääkis väljas selle naisega, mrs. Guerreroga, kes püsti seistes mantlinööpe kinni pani.
Cindy ei lahkunud oma kohalt.
«Tere õhtust.» Mel tutvustas end ja osutas siis toolidele ning diivanitele kabineti seinte ääres. «Palun võtke istet.»
«Okei, eks istume.siis,» ütles üks delegatsiooni liikmetest. Ta oli silmatorkavalt hästi riietatud, hoolikalt soengusse kammitud halliseguste juustega, ja paistis grupi liider olevat. «Aga võtke arvesse, et me pole tulnud siia mugavalt lobisema. Meil on lihtne, otsekohene jutt rääkida ja me ootame samasuguseid vastuseid, mitte mingit ümbernurga keerutamist. »
«Püüan teid sellest säästa, öelge, palun, kes te olete.» «Mu nimi on Elliott Freemantle. Olen advokaat. Ma esindan neid ja teisi all ootavaid inimesi.»
«Hästi, mr. Freemantle,» ütles Mel. «Alustage siis.» Ooteruumi uks oli ikka veel lahti. Mel märkas, et väljas oodanud naine oli lahkunud. Nüüd tuli Ned Ordway sisse ja sulges kabineti ukse.

3

Trans America Airlines'i reis kaks oli Lincolni Rahvusvahelisest Lennujaamast kahekümne minuti kaugusel ja tõusis pidevalt. Tõus pidi jätkuma veel üksteist minutit, kuni kolmekümne kolme tuhande jala saavutamiseni kuskil Detroiti kohal. Reis oli jõudnud teekonnakursile, mis suure
278
kaarena Rooma suundus. Lennuk oli nüüd juba mitu minutit vaikses ohus lennanud, tormipilved ja sellega kaasnevad õhukeerised jäid kaugele allapoole. Kuu kolmveerandik rippus kõrgel ees nagu lömmis latern ja kõikjal sirasid selged kirkad tähed.
Lendurikabiinis oli esimene pinge möödas. Kapten Harris oli reisijatele pardaraadio kaudu lennu kulgemisest ülevaate andnud. Kolm pilooti asusid pika lennu rutiinsete ülesannete juurde.
Kapten Harrise ja Demeresti selja taga, teise piloodi laua all hakkas kell valjusti helisema. Samal hetkel lõi raadio-paneelil gaasihoobade kohal vilkuma kollane tuli. Kell ja lamp mõlemad signaliseerisid raadiokutsungit Selcali raadio-süsteemis, mille kaudu sai enamikku liinilennukeid nagu eratelefoni kaudu välja kutsuda. Nii Trans America kui ka teiste suurte kompaniide igal lennukil oli oma kutsungikood, mille valimine ja vastuvõtt toimus automaatselt. Lennuki N-731-TA jaoks sel hetkel väljasaadetud signaale ei näinud ega kuulnud ükski teine lennuk.
Anson Harris lülitas raadio, mida ta parajasti oli kuulanud, välja lennuliini navigatsiooniteenistuse lainelt ja vastas: «Siin Trans America kaks.»

«Reis kaks, siin Trans America dispetšer Clevelandis. Mul on teadaanne LRL piirkonna transpordiülemalt. Teatage, kui olete vastuvõtuks valmis.»
Harris märkas, et ka Vernon Demerest oli oma raadio lainepikkust muutnud. Nüüd tõmbas Demerest märkmiku lähemale ja noogutas.
Harris teatas: «Oleme valmis, Cleveland. Laske tulla.»
See oli sõnum, mille Tanya Livingston reis kahe lennu-jänese Ada Quonsetti kohta oli koostanud. Kui dispetšer San Diego väikese vana daami kirjelduseni jõudis, tõmbusid mõlema kapteni näod muigele. Läkituse lõpus paluti veel kinnitust, et mrs. Quonsett tõesti pardal asub.
«Kontrollime ja teatame,» vastas Harris. Ülekande lõppedes lülitas ta raadio uuesti lennulüni navigatsiooniteenistuse lainepikkusele.
Vernon Demerest ja teine piloot Jordan, kes seda sõnumit oma istme kohal asuvast valjuhääldajast olid kuulnud, puhkesid valjusti naerma.
«Ma ei usu seda!» kuulutas teine piloot.
«Mina usun,» itsitas Demerest. «Suur kari asjamehi valvab seal maa peal ja mingi vana, antiikne hani teeb nad kõik lolliks!» Ta surus esimese kabiini väljakutsenupule. «Hei!»

ütles ta, kui üks stjuardessidest vastas. «Ütle Gwenile, et ta tuleks kontorisse.»
Ta mügises ikka veel naerda, kui lennukabiini uks avanes. Gwen Meighen astus sisse.
Demerest luges Gwenile ette Selcali sõnumi mrs. Quonsetti kirjeldusega. «Oled sa niisugust näinud?»
Gwen raputas pead. «Ma pole veel õieti jõudnud turisti-klassi minna.»
«Mine siis nüüd,» käskis Demerest, «ja vaata, kas see vanaproua on seal. Teda ei peaks olema raske leida.»
«Kui ta seal on, mida ma siis tegema pean?»
«Ei midagi. Tule lihtsalt tagasi ja kanna ette.»
Gwen oli mõne minuti ära. Kui ta tagasi tuli, naeris ta nagu teisedki.
Demerest keeras tooliga ringi. «Nägid teda?» Gwen noogutas. «Jah, istub kohal neliteist-B. Ta on just niisugune, nagu sõnumis öeldud, ja veel rohkemgi.» «Kui vana ta on?» küsis teine piloot.
«Vähemalt seitsekümmend viis, võib-olla isegi kaheksakümne lähedal. Ja nagu mõnest Dickensi romaanist välja astunud.»
«Lõhnab küll rohkem Agatha Christie järele,» lisas Anson Harris üle õla.
«On ta tõesti jänes, kapten?»
Harris kehitas õlgu. «Maa pealt öeldi. Ja minu meelest seletab see, miks teie loendus ei klappinud.»
«Me saame selle kergesti kindlaks teha,» pakkus Gwen. «Mul pole vaja muud kui tagasi minna ja paluda tal pileti-kupongi näidata.»
«Ei,» keelas Vernon Demerest. «Seda ei maksa teha.»
Kuigi pimendatud lendurikabiinis oli hämar, jäid kõik teda uudishimulikult silmitsema. Mõne hetke pärast suunas Harris taas pilgu mõõteriistadele ja teine piloot Jordan pöördus tagasi oma kütusegraafikute juurde.
«Oota,» käskis Demerest Gweni. Ja Gwen ootas, kuni Demerest kompanii raadio kaudu raporti kontrollpunkti ära andis.
«Muud meil teha ei kästud,» ütles Demerest pärast ettekande lõpetamist, «kui vaadata, kas vanaproua on pardal. Noh, ja ongi. Seda ma lennudispetšerile ka ütlen. Küllap nad Roomas juba mõne teda ootama panevad. Sinna ei saa me midagi parata, isegi kui tahaksime. Aga kui see mammi-kene siiani välja on jõudnud ja meie ise ju tagasi ei pöördu, mis mõttes me siis peaksime ta järgmised kaheksa tundi

ära rikkuma? Parem jätame ta rahule. Võib-olla ütleme talle alles enne Rooma jõudmist, et ta on tabatud, siis pole see talle mi kohutav üllatus. Aga vahepeal — ias tunneb lennust rõõmu. Andke vanaemale süüa ja vaadaku rahumeelega filmi.»

«Kas tead,» ütles Gwen meest mõtlikult jälgides, «vahel sa meeldid mulle kangesti.»

Kui Gwen lendurikabiinist lahkus, vahetas Demerest ikka veel omaette muheldes raadiokanalid ja tegi ise Clevelandi dispetšerile nõutud ettekande.

Anson Harris, piip suus tossamas, tõstis pilgu autopiloodilt, mida ta parajasti oli reguleerinud, ja ütles kerge irooniaga: «Ma ei teadnudki, et sul vanade daamide suhtes nii suur nõrkus on.» Ta rõhutas sõna «vanade».

«Ma eelistan muidugi nooremaid,» irvitas Demerest vastuseks.

«Seda ma olen kuulnud.»

Raport lennujänese kohta ja ta enda vastus olid tõstnud Demeresti tuju. Nüüd juba hoopis lahedamalt kui enne lisas ta: «Eks võimalused muutuvad. Õige varsti tuleb meil mõlemal nende mitte nii väga noortega leppida.»

«Mina olengi leppinud.» Harris popsutas piipu. «Juba pikemat aega.»

Mõlemal piloodil oli üks kõrvaklapp üles keeratud, nii et nad omavahel normaalselt vestelda said ja ühtlasi iga raadiokutsungit kuulsid.

Lendurikabiini müraaste — pidev, kuid mitte kõrvulukustav — oli parajasti nii tugev, et nende omavaheline jutt kellegi teise kõrvu ei ulatunud.

«Sa oled vist eluaeg truu olnud?» küsis Demerest. «See tähendab oma naisele. Ei mingit ringiaelemist — vahe-puhkuste ajal olen näinud sind raamatuid lugemas.»

Nüüd oli Harrise kord muiata. «Vahel käin kinos ka.»

«On selleks mingi eriline põhjus?»

«Mu naine oli stjuardess — sõitis DC-4-del, seal me kohtusimegi. Ta tunneb seda elu: juhuslikud kontaktid, rasedu-sed, abordid ja nii edasi. Hiljem sai ta brigadiriks ja tal tuli oma töös niisuguste asjadega palju kokku puutuda. Igatahes kui.me abiellusime, andsin talle lubaduse — saad isegi aru. Ma olen seda alati pidanud.»

«Sinu suur lastekari aitas vist kaasa.»

«Võib-olla.»

Uuesti tegi Harris autopiloodil väikese paranduse. Tree-igu ja harjumuse mõjul liikusid mõlema piloodi silmad

281

ka vesteldes otse nende ees, kahel pool kõrval ja üleval asuvatel valgustatud mõõteriistade paneelidel. Igasugune ebaõige näit mõõteriistadel osutab kohe, et lennukis on kuskil miski korrast ära. Praegu oli kõik korras.

«Kui palju lapsi sul on? Kuus?» küsis Demerest.

«Seitse.» Harris naeratas. «Neli oli planeeritud, kolm tuli niisama. Aga kõik laabus hästi.»

«Need, keda te ei planeerinud — kas te nendega midagi ette võtta ei kavatsenud? Enne sündimist.»

Harris heitis talle terava kõrvalpilgu. «Mõtled aborti?»

Küsimus tundus Vernon Demerestile endalegi ootamatuna. Miks ta nii oli küsinud? Ilmselt olid kaks äsjast jutuajamist Gweniga ta mõtted laste peale juhtinud. Kuid see pole talle iseloomulik, et ta nii pikalt ühe asja peale mõtleb — näiteks Gweni abordi peale, mis on iseenesest lihtne ja selge probleem. Sellegipoolest tundis ta huvi, kuidas Harris küsimusele reageerib.

«Seda jah,» ütles Demerest.

«Vastus on eitav,» nähvas Harris teravalt. Siis lisas ta leebemal toonil: «Muuseas, see on üks asi, mille suhtes mul on kindlad põhimõtted.»

«Oled usklik?»

Harris raputas pead. «Olen agnostik.» «Mis põhimõtted need siis on?» «Tahad ikka tõesti teada?»
«Pikk öö on ees,» ütles Demerest. «Miks mitte?»
Nad kuulasid pealt raadiokõnelust lennuliini navigatsiooni-teenistuse ja ühe Pariisi lendava TWA reisi vahel, mis oli startinud kohe pärast Trans America reis kahte. TWA reaktiiv oli neist kümme miili järel ja mitu tuhat jalga allpool. Nii nagu reis kaks, jätkas ka TWA tõusu. Teiste lennukite raadioülekandeid kuulates kujuneb erksama tähelepanuvõimega pilootidel vaimus osaline pilt ümbritsevast liiklusest. Demerest ja Harris lisasid varem kuuldud tähelepanekutele ka äsja saadud andmed. Kui maa-õhk ülekanne lõppes, õhutas Demerest uuesti Anson Harrist: «Räägi edasi.»
Harris kontrollis kurssi ja kõrgust ning hakkas siis piipu toppima.
«Olen palju ajalugu uurinud. Huvi tekkis kolledžis ja jätkus hiljemgi. Ehk oled ise sama teinud?»
«Ei,» vastas Demerest. «Mitte rohkem kui just hädasti vaja.»
«Vaata, kõike seda läbi võttes — ma mõtlen ajalugu —
282
torkab silma üks asi. Kõik sammud inimkonna arengus on tehtud üheainsa lihtsa eesmärgi — üksikisiku staatuse parandamise nimel. Iga kord, kui tsivilisatsioon kobamisi järgmisse ajastusse astub, eelmisest pisut paremasse, pisut val-gustatumasse, siis seepärast, et inimesed on hakanud teistest inimestest rohkem hoolima ja neist kui üksikisikutest rohkem lugu pidama. Aga kui nad teistest ei hooli, saabuvad tagasilanguse ajad. Isegi lühike maailma ajalugu — kui sa seda loeksid — näitab seda.» «Ma usun sind niigi.»
«Asi pole uskumises. On küllaldaselt näiteid. Me kaotasime orjanduse, sest respekteerisime üksikut inimelu. Samal põhjusel lõgetasime laste poomise ja umbes samal ajal mõtlesime välja habeas-corpuse. Ja nüüd oleme rajanud õigluse kõigile, vähemalt nii palju, kui see meile jõukohane on. Viimasel ajal on enamik arukaid, mõtlemisvõimelisi inimesi võtnud seisukoha surmanuhtluse vastu, mitte . niivõrd hukatava pärast kui just selle kõlbelise kahju pärast, mida inimelu, igasuguse inimelu hävitamine ühiskonnale toob.»
Harris vaikis. Istme kaitserihmu pingutades nõjatus ta ettepoole ja vaatas hämardatud lendurikabiinist välja öösse. Heledas kuuvalguses paistsid sügaval all tumedad pilve-koonlad. Kuna ilmaennustuse kohaselt jätkus pilvituse katkematu ahel kogu nende teekonna vältel Kesk-Atlandini, polnud neil sel ööl lootust maa pealt ainustki tulukest näha. Mitu tuhat jalga kõrgemal välgatasid korraks vastassuunas lendava lennuki tuled ja kadusid siis.
Oma istmelt kahe piloodi taga küünitas teine piloot Cy Jordan ettepoole ja reguleeris gaasi, et tagada vastavust suurenenud lennukõrgusega.
Demerest ootas, kuni Jordan valmis sai, et siis Harri-sele vastu vaielda: «Surmanuhtlus ja abort on kaks erinevat asja.»
«Tegelikult ei ole,» vastas Harris, «kui põhjalikumalt järele mõelda. See on kõik seotud austusega inimelu vastu, tsivilisatsiooni praeguse taseme ja arengusuunaga. Naljakas on see, kuidas inimesed ühe hingetõmbega surmanuhtluse kaotamise eest välja astuvad ja sealsamas abordi legaliseerimist* nõuavad. Ja nad ei märka vastuolu ühest küljest inimelu väärtuse tõstmise ja teisest küljest selle madaldamise vahel.»
Demerestile tulid meelde sõnad, mida ta õhtul Gwenile oli " elnud: «Sündimata lapsel pole elu — vähemalt isiklikku elu itte. See on loode, see pole inimene.»
283
«Ma tahaksin sinult midagi küsida,» ütles Harris. «Oled sa kunagi aborditud last näinud? Pärast seda.»
«Ei ole.»

«Mina üks kord olen. Tuttav arst näitas. See oli klaaspurgis, formaldehüüdi sees, sõber hoidis seda kapis. Ma ei tea, kust ta selle sai, aga ta rääkis, et kui loode oleks elanud — mitte aborditud —, oleks temast kasvanud normaalne laps, poiss. Olgu peale, et ta oli loode, nagu sa äsja ütlesid, aga lisaks sellele oli ta olnud ka inimene. Kõik oli olemas, täiuslikult välja kujunenud — ilus nägu, käed, jalad, varbad, isegi väike penis. Tead, mis tunne mul oli seda vaadates? Mul oli häbi. Mõtlesin, kus pagana kohas mina siis olin, kus olid kõik teised korralikud, tundelised inimesed, kui mõrvati see väike laps, kes end ise kaitsta ei suutnud? Just täpselt seda temaga tehti, kuigi me enamasti kardame õiget sõna kasutada.»

«Käi põrgu! Ma ei räägi, et laps peaks välja võetama siis, kui kõik juba nii kaugel on.»

«Kas tead?» jätkas Harris. «Kaheksa nädalat pärast eostu-mist on lootel olemas kõik, mis igal väljaarenenud vastsündinul. Kolmandal kuul on tal juba lapse välimus. Nii et kuhu siin piiri tõmmata?»

«Sa oleksid pidanud hakkama advokaadiks, aga mitte lenduriks,» torises Demerest. Sellest hoolimata hakkas teda ometi huvitama, kui kaugel Gweniga lood õieti on, ja ta arvutas välja, et kui eostumine oli San Franciscos, nagu naine kinnitas, siis pidi see olema kaheksa või üheksa nädalat tagasi. Seega, eeldades, et Harrise väited on õiged, oli laps nüüd juba peaaegu välja kujunenud.

Oli aeg järgnevaks ettekandeks õhuliini navigatsioonitee-nistusele. Selle tegi Vernon Demerest. Nad asusid kolmekümne kahe tuhande jala kõrgusel ja olid juba peaaegu oma tõusu lõpetanud. Mõne hetke pärast ületavad nad Kanada piiri ning lendavad Lõuna-Ontario kohale. Detroit ja Windsor, kaksiklinnad teine teisel pool piiri, paistsid tavaliselt heledas tuledesäras ja olid juba miilide kauguselt näha. Täna õhtul olid linnad kaetud pimedusevaibaga, jäädes kusagile sügavale tüürpoordi alla. Demerestile meenus, et Detroiti lennujaam oli parajasti enne nende väljasõitu suletud. Praegu peaks torm, mis itta liikus, mõlemat linna juba täie võimsusega ründama.

Demerest teadis, et praegu on Gwen juba reisijatekabiinides tagasi ja serveerib seal teiste stjuardessidega järgmist joogikorda ning esimese klassi reisijatele kuuma eelrooga uhkel Rosenthali portselanil.

284

«Ma hoiatasin sind, et mul on kindlad põhimõtted,» ütles Anson Harris. «Selleks pole vaja usklik olla, et inimlikku eetikasse uskuda.»

«Või totrustesse,» urises Demerest. «Neid, kes sinu moodi mõtlevad, jääb igatahes järjest vähemaks. Praegu on suund abordi kergendamise poole ja ükskord tehakse see veel kõigile kättesaadavaks ja seaduslikuks.»

«Kui nii peaks juhtuma, siis astume sellega sammu tagasi Auschwitzi ahjude poole.»

«Jama!» Demerest tõstis pilgu pardapäevikult, kuhu ta märkis äsja teadustatud lennuasendit. Närvid, mis tal õieti kunagi sügaval naha all polnud, hakkasid turritama. «Abordi kättesaadavuse kasuks räägib hulk toekaid argumente: lapsed, keda keegi ei taha, keda ootab vaesus ja ilma igasuguste väljavaadeteta tulevik. Lisaks erijuhtumid — vägistamine, verepilastus, ema haigus.»

«Erijuhtumeid leidub alati. Siis võiks ju öelda: «Olgu, lubame teil ühe väikese mõrva sooritada, kui te seda veenvalt põhjendada oskate.»» Harris raputas eitavalt pead. «Sa räägid mittesoovitavatest lastest. Neid saab ju eostumisvastaste vahenditega ära hoida. See võimalus on tänapäeval kõigil olemas, olenemata majanduslikust olukorrast. Aga kui siin eksitus juhtub ja inimelu kasvama hakkab, siis on see juba uus inimolend, ja meil pole mingit moraalset õigust teda surma mõista. Missugusesse maailma me sünnime, on juhus ega sõltu meist enestest, aga kui meile kord elu on antud, kas hea või halb, oleme kohustatud seda hoidma, ja vähesed on valmis oma elust loobuma, olgu see nii halb kui tahes. Vaesust ei saa kaotada mitte sündimata laste tapmise, vaid ühiskonna parandamise teel.»

Harris mõtles pisut ja jätkas siis: «Mis majandusse puutub, siis võib majanduslike argumentidega õigustada mida tahes. Majandusliku loogika järgi tuleks vaimselt puudulikud ja mongoliidid kohe pärast sündimist hukata, lootusetult haigete suhtes rakendada eutanaasiat, kõrvaldada vanad ja kasutud inimesed, nagu seda tehakse Aafrikas, kus nad džunglisse hüäänide saagiks jäetakse. Kuid meie ei tee seda, sest me hindame inimese elu ja inimväärikust. Ma tahan öelda seda, Vernon, et kui me tahame progressi, peaksime neid väärtusi pisut rohkem hindama.»

Kõrgusmõõturid — kummagi piloodi ees üks — näitasid ' olmkümmend kolm tuhat jalga. Nad olid tõusu haritipul. son Harris seadis lennuki horisontaallennule ning uuesti

küünitas teine piloot Jordan ettepoole, et gaasihoobasid reguleerida.

«Sinu häda on aju hällitamine,» ütles Demerest Harrisele sapisel toonil. Ta sai aru, et oli ise selle vaidluse algataja, aga kahetses seda praegu vihaselt. Et sellele teemale lõppu teha, sirutas ta käe stjuardessi väljakutse nupu poole. «Võtame ka natuke suupistet, enne kui esimese klassi reisijad kõik nahka panevad.»

Harris noogutas. «Hea mõte.»

Paari minuti pärast tõi Gwen telefoni kaudu antud tellimuse peale kohale kolm taldrikut isuäratavalt lõhnavate suupistetega ja kohvi. Trans America lennukites, nagu enamikus teisteski kompaniides, teenindati kapteneid esmajärjekorras.

«Aitäh, Gwen,» ütles Demerest. Ja kui Gwen Anson Har-risele serveerides allapoole kummardus, nägid Demeresti silmad seda, mida nad näha tahtsid. Gweni piht on sama sale kui alati, välja ei paista veel midagi ja ei hakkagi paistma, ükskõik, mis seal sees ka toimub. Käigu Harris põrgusse oma vanaeideloraga! Muidugi teeb Gwen aborti — otsemaid, kui nad tagasi jõuavad.

Oma kuuskümmend jalga lendurikabiinist tagapool turisti-klassis oli mrs. Ada Quonsett elavas vestlushoos oma parempoolse naabriga, kes osutus armastusväärseks keskealiseks oboemängijaks Chicago sümfooniaorkestrist. «Küll on ikka tore olla muusikainimene, ja veel n i i andekas. Mu kadunud abikaasa armastas klassikalist muusikat. Ta mängis ise ka natuke viiulit, aga muidugi mitte professionaalselt.»

Klaas «Dry Sacki» šerrit, mille oboemängijast sõber talle välja oli teinud, küttis mrs. Quonsetti soojaks. Ja nüüd küsis naaber, et kas ta teist veel ei sooviks. Mrs. Quonsett lõi särama. «Teate, see on teist äärmiselt kena, kuigi ma seda ei tohiks, aga ma arvan, et ma vist ikka soovin.»

Vasakpoolne reisikaaslane, väikeste kollaste vuntsidega ja soonilise kaelaga mees, polnud üldse nii sõbralik, see naaber osutus täielikuks pettumuseks. Mrs. Quonsetti korduvad katsed vestlust alustada tõrjuti tagasi hädavaevalt kuuldavate ühesilbiliste vastustega. Mees istus enamasti sõnatult enda ette vahtides ja hoidis diplomaadikohvrit ikka veel kõvasti süles.

Kui nad kõik jooke tellisid, tekkis mrs. Quonsettil korraks lootus, et ehk läheb mees nüüd pisut lahedamaks. Aga ei. Ta võttis stjuardessilt viski, maksis selle eest peotäie peenrahaga,

mille ta ükshaaval pidi kokku lugema, ja viskas siis joogi peaaegu ühe sõõmuga kõrist alla. Mrs. Quonsett aga sulas oma šerriklaasist sedamaid niivõrd üles, et mõtles: vaene mees, ju tal on oma mured, mis ma teda ikka tüütan.

Siiski pani ta tähele, et soonilise kaelaga mees muutus ootamatult erksaks, kui kapten varsti pärast õhkutõusmist teadustas kiirust, kurssi, lennu kestvust ja kõiki muid asju, mida mrs. Quonsett haruharva kuulata viitsis. Naaber kritseldas andmed mingi ümbriku tagaküljele ja võttis hiljem välja ühe sellise «Määra ise oma asend õhus» kaardi, mida lennukompanii jagab, ning laotas selle oma diplomaadikohvrile laiali. Nüüd asus ta kaarti uurima ja tegi sinna pliiatsiga märke, vahepeal käekellalt aega kontrollides. Kõik see tundus mrs. Quonsettile üsna

rumala ja lapsikuna, kuna ta kindlasti teadis, et kuskil eespool on navigaator, kes selle eest hoolitseb, millal lennuk kusagil olema peab.

Mrs. Quonsett pühendas nüüd oma tähelepanu taas oboe-mängijale, kes talle parajasti seletas, kuidas ta alles hiljaaegu ühe Bruckneri sümfoonia ettekande ajal publiku hulgas istudes teada sai, et siis, kui tema pillidegrupp mängib «pum-tidi-pum-pumm», kõlavad tšellod «ai-tudi-ludi-lii». Oma väite illustreerimiseks laulis ta mõlemad käigud ette.

«Tõesti. Kui haruldaselt huvitav! Ma poleks kunagi selle peale tulnud!» hüüatas mrs. Quonsett. «Mu kadunud abikaasal oleks nii huvitav olnud teiega kohtuda, kuigi teie olete muidugi palju noorem.»

Ta oli nüüd teisest šerriklaasist juba paraja osa ära pruukinud ja tundis ennast imehästi. Ta arutles endamisi: küll ta ikka oskas toreda reisi valida, nii kena lennuk ja kena meeskond, stjuardessid nii viisakad ja abivalmis, haruldased reisijad, välja arvatud vasakpoolne naaber, aga see ei loe. Varsti serveeritakse õhtusööki ja pärast, nagu ta oli kuulnud, näidatakse filmi ühe tema lemmiknäitleja, Michael Caine'iga. Mida võib inimene veel elult tahta?

Mrs. Quonsett oli eksinud, arvates, et ees üleval lenduri-kabiinis on navigaator. Tegelikult ei olnud. Trans Americal ega teistel suurematel lennukompaniidel polnud isegi üle-merereisidel enam navigaatoreid — neid asendasid komplitseeritud radari- ja raadiosüsteemid, mida kaasaegsetel reaktiivlennukitel kasutatakse. Selle vähese navigeerimise, mida vaja läks. tegid piloodid lennuliini navigatsiooniteenistuse Pidevate vaatlusandmete abil ise ära.

287

Kui reis kahe pardal olekski olnud vanaaegne lennunavigaator, poleks tema graafik D. O. Guerrero ligilähedaste arvestuste abil saadud graafikust suurt erinenud. D. O. Guerrero oli mõne minuti eest välja arvutanud, et nad peavad üsna Detroiti lähedal olema, ja see hinnang oli õige. Ta teadis, kuivõrd kapten oli seda ise reisijatele teatanud, et nende kurss läheb edaspidi üle Montreali, Frederictoni New Brunswickis, Cape Eay ja hiljem üle St. Johni Newfoundlandis. Kapten oli isegi nii vastutulelik olnud ja teatanud ka lennuki maapealse kiiruse ning lennukiiruse, millele tuginedes Guerrero edaspidigi sama täpseid arvutusi võis teha.

D. O. Guerrero arvestuste kohaselt pidid nad Newfoundlandi idaranniku kohale jõudma kahe ja poole tunni pärast. Kuid enne seda annab kapten loodetavasti lennuki positsioonist uusi andmeid, nii et vajaduse korral saab ta oma hinnanguid veel täpsustada. Nagu varem mõeldud, ootab Guerrero pärast seda veel ühe tunni, et lennuk ikka kindlasti parajalt Atlandi ookeani kohal oleks, enne kui ta kohvrist väljaulatuvat nööri tõmbab ja selles peituva dünamiidilaengu plahvatama paneb. Selle mõtte juures klammerdusid ta sõrmed ootusärevuses veelgi kõvemini diplomaadikohvri külge.

Nüüd, mil kulminatsioonihetk nii lähedal oli, ootas ta, et see juba rutem tuleks. Kas ta üldse hakkabki tervet seda aega ära ootama? Kui Newfoundland juba selja taha on jäänud, pole tegelikult enam tähtis, millise momendi ta valib.

Viskilonks parandas ta enesetunnet. Kuigi esialgne pinge oli pardale tulles peaaegu vaibunud, hakkas see varsti pärast õhkutõusmist uuesti kasvama, eriti siis, kui see vana hani ta kõrval vestlema tükkis. D. O. Guerrero ei tahtnud mingit vestlust, ei nüüd ega hiljem. Selles elus ei hakka ta enam kellegagi vestlema. Ta ei tahtnud muud kui istuda ja unistada kolmesaja tuhandest dollarist, mis oli rohkem, kui ta iial korraga oli omanud, ja mis oletuste kohaselt mõne päeva pärast Ineze ja ta kahe lapse omaks saab.

Praegu oleks talle veel üks viski ära kulunud, aga tal polnud selle jaoks enam raha. Pärast ootamatult suure kindlustuspoliisi ostmist oli talle alles jäänud ainult nii palju peenikest, et sellest hädavaevalt ühe klaasi jaoks piisas. Järelikult tuleb ilma läbi ajada.

Ta sulges uuesti silmad. Seekord mõtles ta, mis näo Inez ja lapsed teevad, kui nad sellest rahast kuulda saavad. Kas nad oskavad ka tema tegu hinnata, olgugi et nad kõike teada ei saa.

Ta ju ohverdab end, annab oma elu nende eest. Aga ehk nad natuke ikka aimavad. Ja kui aimavad, siis ehk mõt-
288
le vad temast ka austusega, kuigi siin päris kindel ei saa olla, sest nagu kogemused näitavad, on inimeste suhtumine neile tehtud heategudesse vahel õige ootamatu ja imelik.
Naljakas oli see, et Ineze ja laste peale mõeldes ei suutnud ta kuigi hästi nende nägusid meenutada. Just nagu oleks ta mõelnud mingitest võõrastest, inimestest, keda ta tegelikult kunagi polnud tundnud.
Lõpuks leppis ta sellega, et manas silme ette dollarimärke, mille järel tulid kolmed ja lõputu arv nulle. Mõne aja pärast oli ta nähtavasti magama jäänud, sest kui ta silmad avas ja kiiresti pilgu kellale heitis, oli juba kakskümmend minutit möödas ja stjuardess kummardus vahekäigust tema poole. Kena bpünett stjuardess, kes rääkis inglise aktsendiga, küsis talt:
«Kas võib teile nüüd õhtusööki tuua, sir? Sel juhul ehk lubate, et võtan teie kohvri.»

4

Peaaegu kohe esimesest kohtumishetkest peale tundis Mel Bakersfeid Meadowoodi elanike delegatsiooni juhi advokaat Elliott Freemantle'i suhtes mingit instinktiivset vastumeelsust. Nüüd, kus delegatsioon juba oma kümme minutit Meli kabinetis oli viibinud, muutus see mees talle järjest vastikumaks.
Tundus, nagu oleks advokaat end meelega nii talumatuks teinud, kui vähegi oskas. Juba enne arutelu algust oli Free-mantle pillanud inetu märkuse, et ta ei soovi «ümbernurga keerutamist», mille Mel oli küll leebel toonil pareerinud, aga mis taile siiski südamesse läks. Sellest hetkest peale põrkusid kõik Meli vastuväited niisama jõhkrale ja skeptilisele hoiakule. Mel tajus instinktiivselt, et Freemantle õrritab teda meelega, lootes, et ta närvid kaotab ja midagi sobimatut ütleb, mille ajakirjandus kohe kirja saab panna. Kui see oli advokaadi strateegia, siis polnud Melil mingit kavatsust talle kaasa aidata. Ehkki see kerge polnud, hoidis ta kogu aeg mõistlikku viisakat tooni.
Fteemantle oli protesteerinud, nagu ta end ise väljendas, «selle lennujaama administratsiooni südametu ükskõiksuse vastu, millega minu klientide, Meadowoodi korralike perekondade tervisesse ja heaolusse suhtutakse».
Mel vastas vaikselt, et lennujaam ja seda kasutavad lennukompaniid pole kunagi olnud südametud ega ükskõiksed. «Otse vastupidi, me tunnistame, et müra kujutab endast
289
tõsist probleemi, ja oleme selle lahendamiseks püüdnud anda oma parima.»
«See teie parim, mu härra, on äärmiselt armetu ja hädine! Ja mida te õieti teinud olete?»
Advokaat Freemantle vastas ise: «Niipalju kui näevad — ja kuulevad — minu kliendid ja ka mina ise, pole te teinud midagi peale tühjade sõnade, kokkuvõttes mitte midagi. On täiesti ilmne — ja see on ka põhjuseks, miks me asjale seadusliku käigu anname —, et tegelikult ei hooli siin sellest asjast mitte keegi.»
Süüdistus oli vale, väitis Mel vastu. Oli koostatud kindel programm startide vältimiseks lennurajalt kaks-viis, mis suundus otse Meadowoodi poole — kui iganes mõnd teist stardirada oli võimalik kasutada. Seega rakendati kaks-viit põhiliselt ainult maandumisteks, mis Meadowoodis kuigi tugevat müra ei põhjustanud, ehkki see lennuoperatsioonide efektiivsust mõnevõrra kahandas. Lisaks sellele oli kõigi kompaniide pilootidel korraldus kasutada müravähendamise võtteid pärast starte mistahes üldsuunaga Meadowoodi poole kulgevalt rajalt. Muu hulgas kasutati ka lennukite ärapööra-mist Meadowoodi suunalt vahetult pärast õhkutõusmist. Ka dispetšeriteenistus oli siin igas mõttes kaasa aidanud.
«Te ärge unustage, mr. Freemantle, et see pole kaugeltki meie esimene kohtumine kohalike elanikega. Oleme oma ühiseid probleeme korduvalt varemgi arutanud,» lisas Mel.

«Võib-olla ei nimetatud eelmistel kordadel asju õigete nimedega,» nähvas Elliott Freemantle. «Kui see ka nii oli, siis püüate te seda ilmselt praegu kuhjaga tasa teha.»
«Me kavatseme veel paljugi tasa teha — kaotatud aega, asjatuid jõupingutusi ja ebasiirust, kusjuures viimast palun mitte minu klientide kontosse kanda.»
Mel otsustas mitte vastata. Niisuguse sõnasõjaga ei võida kumbki pool midagi — kui just Elliott Freemantle'i kõmu-taotlused välja arvata. Mel märkas, et reporterid vehivad kiiruga kirjutada. Seda, kuidas ajakirjandusele värvikat materjali anda, teadis advokaat suurepäraselt. Mel otsustas, et niipea kui viisakus vähegi lubab, teeb ta sellele istungile lühikese lõpu. Ta tajus teravalt Cindy kohalolekut, kes ikka veel samal toolil istus, kuhu ta delegatsiooni ilmumisel jäänud oli, kuigi paistis nüüd tüdinud olevat nagu alati, kui lennujaamasse puutuvatest asjadest juttu tuli. Ent seekord sai Mel temast aru. Nende äsjase jutuajamise tõsi-dust arvestades tundus kogu M^adowoodi lugu talle endalegi vägivaldse vahelesegamisena.
290
Samuti häiris teda pidevalt mure Keithi pärast. Ei tea, kuidas ta vennaga seal dispetšeriteenistuses lood on? Võibolla ta oleks pidanud nõudma, et Keith täna õhtul töölt ära tuleks, et juttu jätkata? See hakkas ju parajasti kuhugi välja viima, kui torni vahetuseülem neid ootamatult katkestas. Võib-olla poleks praegugi veel liiga hilja... Aga ei tohi unustada Cindyt, kellel on siiski suurem eesõigus kui Keithil, ja tagatipuks seda mürgist advokaati Freemantle'!!, kes ikka veel oma praalimist jätkas...
«Kuna te suvatsesite mainida neid niinimetatud müra-vähendamise võtteid,» ütles Elliott Freemantle sarkastiliselt, «kas ma tohin siis küsida, mis neist täna õhtul on saanud?»
Mel ohkas. «Kolm päeva on kestnud torm.» Ta laskis pilgu üle kogu delegatsiooni käia. «See on kõigile teada. Torm on põhjustanud häireolukordi.» Ta rääkis lennuraja kolm-null blokeerimisest ja ajutisest vajadusest kasutada startideks rada kaks-viis, mis paratamatult Meadowoodile mõju avaldab.
«See on arusaadav,» ütles üks meestest, raske lõuapartii ja paljakuga isand, keda Mel varemgi lennujaama mürakoosolekutel oli näinud. «Me teame, et on torm, mr. Bakersfeld. Aga kui sa otse seal all elad, siis ei tee teadmine, miks lennukid sul üle pea lendavad, asja sugugi paremaks, olgu torm või mitte. Muuseas, mu nimi on Floyd Zanetta. Ma olen koosoleku juhataja.»
Elliott Freemantle lõikas osavalt vahele: «Võib-olla vabandate mind, aga ühest asjast tuleb veel rääkida, enne kui me edasi läheme.» Ilmselt polnud advokaadil vähimatki tahtmist delegatsiooni hetkekski peost lasta. Ta pöördus Meli poole, sihtides silmanurgast ajakirjanduse esindajaid. «See pole mitte üksnes müra, mis täidab Meadowoodi kodusid ja kõrvu, kuigi juba seegi on küllalt hirmus — närvide vapus-tamine, tervise lõhkumine, lastelt nii vajaliku une röövimine. Aga tegemist on lausa füüsilise sissetungiga ... »
Seekord segas Mel vahele: «Kas teete tõsiselt ettepaneku, et tänaõhtuste sündmuste alternatiiviks on lennujaama sulgemine?»
«Ma mitte ainult ei tee teile ettepanekut, vaid me sunnime teid selleks. Äsja mainisin füüsilist kallaletungi. Ja seda ma ka tõestan, kohtulaua ees, oma klientide nimel. Ja me võidame! »
Delegatsiooni liikmed, kaasa arvatud Floyd Zanetta, noogutasid heakskiitvalt. Et lasta oma viimastel sõnadel tõhusamalt mõjuda, võttis Freemantle endale väikese arupidamise
291
pausi. Nüüd oli ta arvatavasti juba küllalt kaugele läinud. Pettumuse valmistas see, et lennujaama ülem kordagi ei plahvatanud, kuigi Freemantle teda innukalt tagant suskis. Taktika oli sama, mida ta varem sageli edukalt oli kasutanud, ja see oli hea taktika, sest inimesi, kes närvid kaotasid, kujutati ajaleheartiklites alati halvemas valguses, mida ka Freemantle otseselt taotles. Aga Bakersfeld, kes küll ilmselt pahane oli, osutus liiga targaks, et lõksu langeda. Tühja ka, mõtles Freemantle, kõigest hoolimata oli ta edu saavutanud. Ka tema märkas, kuidas reporterid usinalt ta sõnu kirja panid, sõnu, mis trükituna (ilma irvitava ja

kärkiva toonita) hästi mõjuvad, võib-olla isegi paremini kui ta esimene kõne Meadowoodi koosolekul.
Freemantle sai muidugi aru, et kogu see kõnekoosolek polnud midagi muud kui väike semantikaharjutus. Mingeid tulemusi see ei anna. Isegi kui õnnestuks lennujaama ülemat Bakersfeldi oma poole meelitada — mis oli ülimalt ebatõenäoline väljavaade —, poleks temalgi siin peaaegu midagi võimalik ära teha. Lennujaam oli elu paratamatus ja mitte miski ei saanud ta asukohta ega olemust muuta. Ei, täna-õhtuse käigu oli ta ette võtnud osalt selleks, et avalikkuse tähelepanu võita, peamiseks eesmärgiks aga (just advokaat Freemantle'i seisukohalt) oli Meadowoodi elanikele näidata, kui vapper eestvõitleja neil on, ja tagada, et käsirahablan-kettide (ja muidugi ka tšekkide) vool Freemantle'i ja Sye kontorisse katkematult jätkuks.
Kahju, mõtles Freemantle, et kogu alla ootama jäänud Meadowoodi jõuk pealt ei kuule, kuidas tema siin üleval Bakersfeldile nende nimel raskeid süüdistusi portsude kaupa ette laob. Aga eks nad homme lehest loe.
Pealegi polnud Elliott Freemantle sugugi kindel, et sellega, mis siin praegu toimub, Meadowoodi teema lennujaama tänaõhtuses programmis veel ammendatud saab. Ta oli juba lubanud televisioonimeestele — kes alla ootama jäid, kuna nad oma aparatuuriga siia sisse ei pääsenud — pärast koosoleku lõppu avalduse teha. Ta lootis, et praegu — nii oli ta ise soovitanud — on telekaamerad juba lennujaama suurde ootesaali üles seatud, ja ehkki too neegrist politseileitnant polnud seal mingeid demonstratsioone lubanud, kujutas Freemantle ette, et üks osavalt korraldatud telesaade võib kergesti demonstratsiooniks areneda.
Elliott Freemantle oli mõni hetk tagasi lubanud asjale seadusliku käigu anda, mis, nagu ta Meadowoodi elanikele juba täna õhtul varem oli öelnud, oleks tema peamine panus nende
292
huvide kaitsel. «Minu ala on seadus,» oli ta öelnud. «Seadus ja ainult seadus.» See polnud muidugi tõsi, aga Elliott Freemantle'! taktika võimaldas vastavalt olukorrale edasi-tagasi manööverdada.
«Millise seadusliku käigu te asjale annate,» märkis Mel Bakersfeld, «on loomulikult teie oma asi. Tuletan teile siiski meelde, et kohus on alati jätnud lennujaamadele õiguse rahva hüvangu ja vajaduste nimel tööd jätkata, hoolimata naabruses asuvatest elamurajoonidest.»
Freemantlel kulmud kerkisid. «Ma ei teadnudki, et teie olete ka advokaat.»
«Ma ei ole advokaat. Ja ma olen kindel, et te seda teate.»
«Mul tekkis juba kerge kahtlus,» ironiseeris Elliott Free-mantle. «Sest mina näiteks olen, ja mul on neis asjades mõningaid kogemusi. Pealegi võin teile kinnitada, et on olemas terve rida kohtuasju, mis on lõppenud minu klientide võiduga.» Nagu eelmiselgi koosolekul, vuristas ta ette mõjuka kohtuasjade nimekirja — Ühendriigid Causby vastu, Griggs Allegheni krahvkonna vastu, Thornburg Portlandi lennusadama vastu, Martin Seattle'i lennusadama vastu.
Melile tegi see nalja, kuid ta ei näidanud seda. Ta teadis neid protsesse. Aga peale nende teadis ta veel teisi, mis olid lõppenud otse vastupidiste tulemustega ja mida Freemantle kas siis ei teadnud või otsustas kavalalt maha vaikida. Mel kahtlustas viimast, kuid ta ei tahtnud juriidilisse vaidlusse laskuda. Selle koht on kohtusaalis, kui asi üldse kunagi nii kaugele läheb.
Mel ei näinud siiski põhjust, miks peaks advokaat, kes talle nüüd järjest vastikumaks muutus, kogu aeg oma tahtmist saama. Kogu delegatsiooni poole pöördudes selgitas Mel, miks ta praegu juriidilisi probleeme väldib, kuid lisas siiski: «Kuna me praegu siin koos oleme, oleks mul üht-teist öelda lennujaamade ja müra kohta laiemas mõttes.»
Ta märkas, et Cindy haigutab.
Freemantle reageeris silmapilkselt: «Ma kahtlen, kas seda on vaja. Järgmine samm oleks meie poolt... »

«Ohoh!» Esimest korda loobus Mel oma leebest toonist ja tungis ägedalt peale. «Kas ma pean nii aru saama, et pärast seda, kui ma teid olen kannatlikult ära kuulanud, ei kavatse teie ega teie grupp mulle sama viisakusega vastata?»
Delegaat Zanetta, kes varemgi oli sõna võtnud, vaatas teistele otsa. «Ma arvan siiski, et me peaksime ... »
«Las mr. Freemantle vastab,» ütles Mel teravalt.
«Pole tõesti mingit põhjust,» — ja advokaat naeratas mahe-
293
dalt — «et keegi meist peaks häält tõstma või üle viisakuse piiride minema.»
«Kui see nii on, miks te siis ise kogu aeg mõlemat teete?»
«Ma tõesti ei tea ... »
«Mina tean küll.»
«Ega te viimaks kannatust ei kaota, mr. Bakersfeld?»
«Ei,» naeratas Mel. «Pean teile küll pettumuse valmistama, aga ei kaota.» Ta mõistis, et advokaati ootamatult rünnates oli ta ohjad enda kätte saanud. Nüüd jätkas ta: «Teie, mr. Freemantle, saite õige palju ära öelda, kuigi mitte just eriti viisakas vormis. Ka minul oleks üht-teist öelda, mida ma palun kirja panna. Olen kindel, et ajakirjandus tahaks ka vastaspoole arvamust kuulda, kuigi see teie hulgast kedagi ehk ei huvita.»
«Oh, miks ei huvita. Ainult et me oleme neid vahutavaid vabandusi juba enne kuulnud.» Nagu alati, kogus Eiliott Freemantle end kiiresti. Ta tunnistas, et oli lasknud end Bakersfeldi mahedast maneerist uinutada ja langenud terava vasturünnaku ohvriks. Lennujaama ülem oli ilmselt kavalam, kui pealtnäha paistis.
«Ma ei kavatse mingeid vabandusi esitada,» märkis Mel. «Tahan anda ülevaate lennujaama müraprobleemidest laiemas mõttes.»
Freemantle kehitas õlgu. Lasta reportaažil mingile uuele huvipakkuvale rajale keerata, mis temalt endalt tähelepanu kõrvale juhib, oli küll kõige viimane, mida ta lubada võis. Aga praegu ei leidnud ta moodust, kuidas seda vältida.
«Daamid ja härrad,» alustas Mel. «Täna, kui te siia tulite, räägiti midagi mõlemapoolsest avameelsusest ja otsekohesest mõtetevahetusest. Mr. Freemantle on oma panuse andnud, nüüd on minu kord niisama avameelne olla.»
Mel tundis, et delegatsiooni kaks naist ja neli meest ning ajakirjanikud kuulavad teda täie tähelepanuga. Isegi Cindy jälgis teda salamisi. Ta jätkas vaiksel toonil.
«Te kõik teate, või vähemalt peaksite teadma, milliseid vahendeid on rakendatud Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas, et muuta lennuvälja läheduses elavate inimeste elu kergemaks ja talutavamaks. Mõningaid neist vahenditest ma juba varem mainisin, kuid on veel teisigi, näiteks lennuvälja rajooni kaugemate piirkondade kasutamine mootorite proovimiseks ja sedagi üksnes kindlatel kellaaegadel.»
Eiliott Freemantle, kes juba närviliselt nihverdas, lõikas vahele: «Aga te ise tunnistasite, et need nõndanimetatud süsteemid ei anna tulemusi.»
294
«Ma pole midagi niisugust tunnistanud,» sähvas Mel vastu. «Enamasti nad annavad tulemusi, niipalju nagu iga kompromiss tulemusi annab. Ütlesin vaid seda, et erakorraliste tingimuste tõttu ei saa neid täna rakendada. Ausalt öeldes, kui ma oleksin ise lendur, siis niisuguse ilmaga startides ei tahaks minagi kohe pärast õhkutõusmist võimsust maha võtta ega hoolennul pööret teha. Peab lisama, et niisuguseid olukordi tuleb edaspidigi aeg-ajalt ette.»
«Pidevalt! »
«Ei, sir! Ja palun lubage mul lõpetada.» Mel jätkas pausi tegemata: «Tegelikult on lennujaamad nii meil kui mujal müra vähendamise osas enam-vähem kõik ära teinud, mis üldse teha annab. Teil ei ole seda võib-olla meeldiv kuulda, ja kõik selle ala inimesed ei taha seda tunnistada, kuid on fakt, et siin pole enam kellelgi midagi erilist võimalik ära teha.

Kolmesaja tuhande naela raskust võimsat masinat lihtsalt ei saa tasahiljukesi ühest kohast teise viia. Suure reaktiivlennuki sissetoomine või väljaviimine põrutab üksikud läheduses viibivad inimesed paratamatult läbi.» Nii mõnigi nägu tõmbus korraks muigele, kuigi mitte Eiliott Freemant-le'i oma, mis oli õige sünge. Mel lisas: «Seega, kui me lennujaamu vajame — ja nii see ilmselt on —, siis peab keegi kusagil mõnevõrra müra taluma või ära kolima.» Nüüd nägi omakorda Mel, kuidas reporterite pliiatsid kiiruga ta sõnu üles märkisid.
«Tõsi,» jätkas Mel, «lennukitööstus tegeleb küll müra vähendamise seadmetega, kuid teie vastu ausaks jäädes peab ütlema, et lennunduse alal on väga vähe neid, kes seda tõsiselt võtavad, ja kindlasti ei kujuta see endast mingit laiahaardelist üritust, nagu seda on näiteks uue lennukitüübi väljaarendamine. Parimal juhul on need leevendusvahendid. Kui te mind ei usu, siis lubage meenutada, et ehkki veoautod on lennukitest märksa kauem käigus olnud, pole keegi siiamaani veoautole tõesti efektiivset summutit leiutanud.
Veel tasub meeles pidada, et selleks ajaks kui üht tüüpi reaktiivmootor pisut maha vaigistatakse — kui seda üldse juhtub —, tulevad tema asemele uued võimsamad mootorid, rais isegi summutajatele vaatamata teevad suuremat müra, kui eelmine mootor alguses tegi. Nagu ma ütlesin,» lisas Mel, «ma olen täiesti avameelne. »
«Paistab jah,» pomises üks naistest süngelt.
«Nüüd puudutaksin mõningaid tulevikuprobleeme,» jätkas Mel. «On tulemas uued lennukipõlvkonnad — uus lennukite perekond Boeing-747 järel, nende hulgas niisugune hiig-
295
lane nagu Lockheed-500, mis varsti kasutusele võetakse, õige pea pärast seda ülehelikiirusega Concorde koos oma järglastega. Lockheed-500 ja temataolised on lähihelikiirusega, see tähendab, et nende kiirus on heli liikumise kiirusest väiksem, nende müra aga samalaadne, mis meil praegugi on, ainult tugevam. Ülehelikiirusega lennukitel on samuti võimas mootorimüra, kuid sellele lisandub lööklaine helibarjääri läbimisel, mis kujuneb palju hullemaks, kui mistahes müraprobleem seni on olnud.
Võib-olla olete — nagu minagi — kuulnud või lugenud optimistlikke mõtteavaldusi, et lööklaine tekib suures kõrguses, linnadest ja lennujaamadest eemal, ja et maa peal on ta mõju vähe tunda. Ärge seda uskuge! Meid ootavad suured mured, meid kõiki — ühtesid oma kodudes, nagu teie, aga ka minutaolisi inimesi, kes lennujaamades töötavad, ja lennukompaniisid, kes on paigutanud miljardeid dollareid varustusse, mida nad pidevalt käigus peavad hoidma, et mitte pankrotti minna. Uskuge mind, tuleb aeg, mil me veel taga igatseme seda lihtsat sorti müra, millest me täna õhtul räägime. »
«Mida te minu klientidele õieti öelda tahate?» küsis Elliott Freemantle sarkastiliselt. «Et parem juba praegu hullumajasse joosta, kui ootama jääda, millal teie oma hiiglastega nad sinna ajate?»
«Ei,» vastas Mel kindlalt. «Seda ma küll öelda ei taha. Ma räägin avameelselt — nagu te mind palusite —, et mul pole lihtsaid vastuseid, ega anna ma ka mingeid lubadusi, mida lennujaam täita ei saa. Ütlen samuti, et minu arvates lennujaama müra suureneb, mitte ei vähene. Tahaksin teile siiski meelde tuletada, et see pole mingi uus probleem. Ta eksisteerib sellest ajast peale, kui hakkasid sõitma rongid ja neile lisandusid veomasinad, bussid ja autod. Sama probleem tekkis ka siis, kui maanteid läbi elamurajoonide ehitama hakati ja kui tekkisid ning laienesid lennujaamad. Kõik need asjad on rahva hüvanguks — vähemalt nii me usume —, ent nad kõik tekitavad müra, ja vaatamata igasugu pingutustele teevad seda ikka edasi. Et veokid, rongid, maanteed, lennukid ja muud müratekitajad on olemas, sinna ei ole midagi teha. Nad kuuluvad meie elulaadi juurde, ja kui me seda ei muuda, siis tuleb meil ka müra kui elu paratamatusega leppida.»
«Teiste sõnadega, minu kliendid ei saa kuni surmatunnini maitsta õnnelikku elu, segamatut und, kodurahu ja vaikust?»
«Ei,» ütles Mel. «Arvan, et lõpuks tuleb neil ära kolida.

See pole muidugi ametlik jutt, kuid olen veendunud, et nii meie kui teised lennujaamad on tulevikus sunnitud ümbritsevaid elamurajoone miljardite dollarite eest ära ostma. Võimalik, et paljud neist piirkondadest muudetakse tööstusrajoonideks, kus müra ei loe. Ja majaomanikele, kes oma kodu peavad maha jätma, makstakse muidugi vastavat kompensatsiooni.»
Elliott Freemantle tõusis püsti ja andis delegatsiooni liikmetele märku sedasama teha.
«Teie viimane märkus,» teatas ta Melile, «oli ainus mõistlik mõte, mida ma siin täna õhtul kuulsin. Muide, seda kompensatsiooni tuleb teil ehk juba varem maksma hakata, kui te aVvate, ja seda võib ka rohkem olla.» Freemantle noogutas külmalt. «Te saate meist veel kuulda. Kohtus näeme.»
Ta väljus, teised tema kannul.
Läbi ooteruumi ukse kuulis Mel, kuidas üks naisdelegaa-tidest hüüdis: «Te olete lihtsalt võrratu, mr. Freemantle. Ma räägin seda kõigile.»
«Tänan teid. Olen väga ... » Hääled kaugenesid. Mel läks ukse juurde, et seda sulgeda.
«Anna andeks,» ütles ta Cindyle. Nüüd, kus nad uuesti kahekesi olid jäänud, ei teadnud ta enam, mida neil veel teineteisele ütelda on.
«See oli täiesti ootuspärane,» ütles Cindy jäiselt. «Sa oleksid pidanud abielluma lennujaamaga.»
Ukse juurest nägi Mel, et üks meesreporteritest oli ooteruumi tagasi tulnud. See oli Tomlinson «Tribune'i» juurest.
«Mr. Bakersfeld, kas ma saaksin teiega paar sõna rääkida?»
«Milles on asi?» küsis Mel tüdinult.
«Mul jäi mulje, et te ei olnud mr. Freemantle'ist just eriti vaimustatud.»
«Kas kavatsete mind tsiteerida?»
«Ei, sir.»
«Sel juhul on teie mulje õige.»
«Arvasin, et see võiks teile huvi pakkuda,» ütles reporter. «See» oli üks käsirahablankettidest, mida Freemantle oli Meadowoodi elanike koosolekul välja jaganud.
Blanketi läbi lugenud, küsis Mel: «Kust te selle saite?» Reporter seletas talle. «Kuip>alju koosolekul rahvast oli?» «Lugesin üle. Oma kuussada inimest.» «Ja kui palju blankette ära täideti?»
«Ei tea täpselt öelda, mr. Bakersfeld. Minu arvates võis neid olla umbes sada viiskümmend, mis kohapeal alla kirjutati

ja ära anti. Peale selle oli veel teisi, kes lubasid postiga ära saata.»
Nüüd oli Melile selge, mis kometit Freemantle oli mänginud, keda mõjutada püüdnud, ja miks.
«Te tegite vist sama arvutuse mis minagi,» ütles reporter Tomlinson.
Mel noogutas. «See teeb kokku ilusa ümmarguse summa.» «Igatahes. Natuke kuluks sellest endalegi ära.» «Võib-olla oleme mõlemad vale ameti valinud. Kas te viibisite ka Meadowoodi koosolekul?»
«Jah.»
«Kas seal keegi ütlema ei hakanud, et advokaadi honorar teeb kokku vähemalt viisteist tuhat dollarit?»
Tomlinson raputas pead. «Võib-olla ei tulnud keegi selle peale või ei hoolinud nad sellest. Pealegi on Freemantle omaette isiksus; hüpnotiseeriv, nagu vist öeldakse. Ta hoidis neid oma lummuses, täitsa nagu Billy Graham.»
Mel andis trükitud käsirahablanketi tagasi. «Kas panete selle oma reportaaži sisse?»

«Panen sisse küll, aga ärge imestage, kui linnakroonika toimetus selle maha tõmbab. Nad on elukutseliste juristide koha pealt üpris ettevaatlikud. Muide, kui õiglane olla, siis pole selles tegelikult midagi seadusevastast.»
«Ega ei ole küll,» vastas Mel. «See võib ebaeetiline olla, ja ma kujutan ette, et advokaatide kolleegiumile see ei meeldi, aga ebaseaduslik see tõesti ei ole. Meadowoodi rahval oleks muidugi targem olnud kokku tulla ja ühiselt advokaat palgata. Aga kui inimesed on lollid ja tahavad advokaate rikkaks teha, siis on see minu meelest nende enda asi.»
Tomlinson muigas. «Võin ma neid sõnu tsiteerida?»
«Praegu te just ütlesite, et teie leht seda trükki ei lase. Muide, praegune jutt ei kuulu tsiteerimisele. Jääb meelde?»
«Olgu.»
Kui sellest mingit kasu oleks olnud, arutas Mel, siis oleks ta võinud käega lüüa, kas teda tsiteeritakse või mitte. Aga ta teadis, et mingit kasu sellest niikuinii ei ole. Üle kogu maa koguvad Elliott Freemantlel taolised kiirabiadvokaadid rahva käest grupiviisiliselt allkirju ja kimbutavad siis lennujaamu, lennukompaniisid ning mõnel juhul isegi lendureid.
Mel ei vaielnud otseselt niisuguse kimbutamise vastu, selleks oli igaühel õigus, nii nagu ka õigus juriidilist abi saada. Asi oli lihtsalt selles, et paljudel juhtudel veeti majaomanikest kliente ninapidi, peibutati neid tühjade lootustega ja toodi neile ette mõjukatena tunduvaid, kuid erapoolikult

valitud näiteid varasemast kohtupraktikast, nagu seda Elliott Freemantle täna õhtul oli teinud. Selle tulemuseks oli terve laviin kulukaid ja aeganõudvaid kohtuasju, mis enamikus olid juba ette läbikukkumisele määratud ja millest ainult asjaosalised advokaadid kasu said.
Oleks Mel seda ometi enne teadnud, mida ta praegu Tomlinsoni käest kuulis! Sel juhul oleks ta oma märkused rohkem delegaatidele adresseerinud, püüdnud neid Elliott Freemantle'! eest hoiatada ning mõista andnud, millesse Meadowoodi elanikud end mässivad. Nüüd oli juba hilja.
«Mr. Bakersfeld,» ütles «Tribune'i» reporter, «ma oleksin tahtnud teilt veel paari asja küsida — lennujaama kohta üldiselt. Kui teil oleks paar minutit aega ...»
«Igal muul ajal suurima rõõmuga.» Mel laiutas abitult käsi. «Praegu on mul viisteist asja korraga kaelas.»
Reporter noogutas. «Saan aru. Igal juhul olen veel mõnda aega siin. Kuulsin, et Freemantle'i kamp kavatseb seal all midagi valmis keeta. Nii et kui hiljem peaks juhust olema ... »
«Teen, mis võimalik,» vastas Mel, kuigi ta ei kavatsenud end täna õhtul enam reportereile kätte anda. Ta suhtus sümpaatiaga Tomlinsonisse, kes iga reportaaži tehes alati püüdis asjaolude pealispinna alla tungida. Sellegipoolest oli tal delegatsioonidest ja reporteritest täna õhtuks mõõt täis.
Mida muud Freemantle ja Meadowoodi rahvas «seal all valmis keedavad», jäägu seekord leitnant Ordway ja ta politseinike mureks, otsustas Mel.

5

Kabineti ukse «Tribune'i» reporteri järel sulgenud, nägi Mel ümber pöörates, et Cindy on püsti tõusnud ning tõmbab kindaid kätte. Naine nähvas sapiselt: «Nagu sa vist ütlesid, pidi sul viisteist asja korraga kaelas olema. Ma ei tea, mis need ülejäänud neliteist on, aga kindlasti on nad tähtsamad kui mina.»
«Saad väga hästi aru, et ma mõtlesin seda kujundlikult,» vaidles Mel vastu. «Ma juba palusin sinult vabandust. Ma ei teadnud, et niisugused asjad juhtuvad — või et nad kõik korraga kaela sajavad.»

«Aga sa ju armastad seda, eks? Kõike, mis siin on. Palju rohkem kui mind, oma kodu, lapsi, viisakat seltskonnaelu.» «Ah! Juba hakkad jälle peale!» Mel jäi vait. «Pagan

võtaks! Mis me jälle tülitseme? Me lahendasime ju kõik ära. Pole enam mingit põhjust tülitseda.»
«Ei ole,» vastas Cindy. Ta muutus äkki alandlikuks. «Vist ei ole enam jah.»
Tekkis ebamäärane vaikus. Mel katkestas selle esimesena.
«Tead, lahutuse korraldamine on kaunis ränk asi meile mõlemale, samuti Robertale ja Libbyle. Kui sa peaksid kahtlema ...»
«Kas me siis ei rääkinud juba sellest?»
«Jah, aga kui sa tahad, võime sellest veel viiskümmend korda rääkida.»
«Ei taha.» Cindy raputas otsustavalt pead. «Ma ei kahtle milleski. Ja ega sa ise ka tegelikult ei kahtle. Või kuidas?»
«Ei,» vastas Mel. «Vist mitte.»
Cindy oleks nagu midagi öelda tahtnud, aga mõtles ümber. Korraks kavatses ta Melile juba Lionel Urquhartist rääkida, aga loobus sellest. Aega on, küllap Mel ise hiljem teada saab. Mis puutus Derek Edenisse, kellele Cindy peamiselt oli mõelnud, kui Meadowoodi delegatsioon kabinetis viibis, siis tema olemasolust polnud tal küll mingit kavatsust ei Melile ega ka Lionelile teatada.
Kostis koputus — kerge, ent tungiv.
«Issand!» pomises Cindy. «Kas üldse enam rahu ei saa?»
«Kes seal on?» hüüdis Mel ärritatult.
Uks avanes. «Ainult mina,» ütles Tanya Livingston. «Mel, ma tahtsin nõu küsida...» Cindyt märgates jäi ta äkki vait. «Palun vabandust. Arvasin, et oled üksinda.»
«Küll ta kohe jääb,» ütles Cindy. «Silmapilk, otsemaid.»
«Palun, pole vaja!» Tanya punastas. «Ma võin pärast tagasi tulla, mrs. Bakersfeld. Ma ei tahtnud teid häirida.»
Cindy heitis kiire pilgu Tanyale, kes ikka veel Trans America mundrit kandis.
«Ongi vist paras aeg häirida,» ütles Cindy. «Pealegi on juba kolm minutit möödas, kui eelmised lahkusid, ja seda on seegi rohkem, kui me tavaliselt saame omavahel olla.» Ta pööras end ägedalt Meli poole: «Noh, on nii?»
Mees raputas pead, sõnagi lausumata.
«Muide,» pöördus Cindy uuesti Tanya poole. «Mind huvitab üks asi. Kuidas te nii kindlalt teate, kes mina olen?»
Hetkeks kaotas Tanya oma tavalise enesekindluse. End uuesti kogunud, naeratas ta kergelt: «Ma vist lihtsalt arvasin ära.»
Cindy kergitas kulme. «Kas mina pean sedasama tegema?» Ta vaatas Meli poole.

«Ei pea,» ütles mees. Ta tutvustas neid.
Mel tajus, kuidas Cindy Tanya Livingstonile oma hinnangu andis. Ta oli päris kindel, et naine on asunud juba Tanya ja tema kohta järeldusi tegema. Mel oli ammu aru saanud, et Cindyl on mingi fantastiline instinkt meeste ja naiste vahelisi suhteid läbi näha. Pealegi oli ta kindel, et ta Tanyat tutvustades mingi reetliku vea oli teinud. Abikaasad tunnetavad teineteise kõnevarjundeid liiga hästi, et niisugust asja varjata. Isegi see poleks teda üllatanud, kui Cindy nende eelseisva randevuu ära oleks aimanud, kuigi ta samas mõistis, et kujutlusvõime kannab ta juba liiga kaugele.
Ent kui palju Cindy ka teadis või aimas, oli nüüd tähtsusetu. Lõpuks oli ju tema see, kes lahutust tahtis, nii et mis peaks tal nüüd sellega asja olema, et Meli elus on keegi teine, kusjuures ta isegi veel kindlalt ei tea, kui vähe või kui palju Tanya talle tähendab. Kuid samas

sai Mel aru, et niisugune oleks loogiline mõttekäik. Naised, sealhulgas Cindy ja arvatavasti ka Tanya, on harva loogilised.
Viimane mõte osutus õigeks.
«Oh kui tore,» ütles Cindy talle võltsmagusal toonil, «et mitte üksi need vanad igavad delegatsioonid su käest nõu ei käi küsimas.» Ta silmitses Tanyat. «Teil pidi vist mingi prob-leem olema?»
Tanya jäi ta pilgu all kindlaks. «Ütlesin, et mul on nõuannet vaja.»
«Oh, kas tõesti! Mis nõuannet? Ametialast või isiklikku? .,. Või on teil ehk meelest läinud?»
«Cindy,» ütles Mel teravalt. «Nüüd aitab! Sul pole mingit põhjust... »
«Milleks pole põhjust? Ja millest aitab?» Naise hääletoon oli pilkav ja Melile tundus, et Cindy tunneb olukorrast isegi mingit pahelist naudingut. «Sa heidad mulle alati ette, et ma sinu probleemide vastu küllalt huvi ei tunne. Nüüd ootan ma suu ammuli, mis probleem su sõbrataril on... tähendab, kui on.»
«See puudutab reis kahte,» ütles Tanya kuivalt. «Trans America reisi Rooma, mrs. Bakersfeld. Start oli pool tundi tagasi.»
«Mis reis kahega on?» küsis Mel.
«Ausalt öeldes,» — Tanya lõi kõhklema — «ma pole päris kindel.»
«Laske tulla,» ütles Cindy. «Mõelge midagi välja.»
«Jää ükskord vait!» käratas Mel. Ja ta pöördus Tanya Poole: «Mis lahti on?»
301
Tanya heitis pilgu Cindyle ja rääkis siis Melile oma jutuajamisest tolliinspektor Standishiga. Ta kirjeldas meest, kes oli oma diplomaadikohvrit kahtlaselt hoidnud ja keda Stan-dish salakaubavedamises kahtlustas.
«Läks ta reis kahe peale?»
«Jah.»
«Siis, kui see mees isegi peaks salakaupa vedama,» märkis Mel, «läheb see Itaaliasse. USA tollimehed selle pärast, ei muretse. Nemad lasevad teistel riikidel oma asju ise ajada.»
«Ma tean. Seda ütles ka meie transpordiülem.» Tanya jutustas talle mõttevahetusest piirkonna transpordiülemaga, mis oli lõppenud viimase kannatamatu, kuid kindla korraldusega: «Jätame selle!»
Mel oli hämmeldunud. «Siis ma ei saa aru, milleks...»
«Ma ütlesin sulle, et ma ei ole kindel ja võib-olla on see kõik totrus. Aga see mõte hakkas mind kiusama ja ma kontrollisin järele.»
«Mida sa kontrollisid?»
Mõlemad olid nüüd Cindy unustanud.
«Inspektor Standish rääkis mulle, et mees — see diplomaadikohvriga — oli peaaegu üks viimaseid, kes peale läks. See pidi ilmselt nii olema, sest mina olin värava juures ja ma ei näinud ühte vana naist...» Ta parandas end samas: «See pole tähtis. Igatahes sain ma natukese aja eest reis kahe väravakontrolli kätte ja me vaatasime reisijate nimekirja ning piletid koos läbi. Diplomaadikohvriga meest ta ei mäletanud, aga meil jäi sõelale viis nime.»
«Ja siis?»
«Igaks juhuks helistasin registraatoritele, et kas keegi nende viie inimese kohta midagi mäletab. Lennujaamas ei mäletanud keegi. Aga linnakassas üks ametnik mäletas seda kohvriga meest. Nii et ma tean ta nime, kirjeldus vastab^... üldse kõik.»
«Ma ei saa ikka veel aru, mis selles nii erakordset on. Kusagil pidi ta ju registreerima? Ja tema tegi seda linnas.»
«Põhjus, miks ametnik teda mäletas,» jätkas Tanya, «oli see, et mehel polnud üldse pagasit peale selle väikese kohvri. Lisaks olevat ta hirmus närviline olnud.»
«Paljud inimesed on närvilised...» Mel jäi äkki vait. Ta kortsutas kulmu. «Ilma pagasita! Rooma reisile!»

«Täpselt. Mitte midagi peale selle väikese kohvri, mida ta kaasas kandis ja mida inspektor Standish tähele pani. Linna-kassa ametnik nimetas seda mapiks.»
302
«Aga niisugusele matkale ei lähe ju keegi ilma pagasita. Siin ei klapi midagi.»
«Mina arvasin sedasama.» Tanya jäi uuesti kõhklema. «Niikaua ei klapi, kui... »
«Kui mis?»
«Kui sa juba ette ei tea, et see lennuk, milles sa istud, iial sinna ei jõua, kuhu ta jõudma peaks. Kui sa seda tead, siis tead ka seda, et sul pole pagasit vaja.»
«Tanya,» ütles Mel vaikselt, «mida sa sellega öelda tahad?»
«Ma ei ole kindel.» vastas ta pisut takerdudes. «Sellepärast ma sinu juurde tulingi. Kui ma mõtlema hakkan, tundub see totter ja melodrarnaatiline, ainult et... »
«Räägi edasi.»
«Noh, oletame, et mees, kellest me räägime, ei vea üldse salakaupa, vähemalt mitte selles mõttes, nagu me kõik arvame. Oletame, et põhjus, miks tal pagasit polnud, miks ta närviline oli, miks ta oma kohvrit nii hoidis, et inspektor Standish seda märkas... oli selles, et... mistahes kontra-bandi asemel on tal seal... hoopis pomm.»
Tükk aega vaatasid nad teineteisele silma. Mel kaalutles, arvestas võimalusi. Ka temale tundus praegu Tanya poolt esitatud idee naeruväärne ja võimatu. Ometi... oli minevikus niisuguseid asju aeg-ajalt juhtunud. Tekkis küsimus: mille järgi otsustada, et praegu just see järgmine kord ei ole? Mida rohkem ta mõtles, seda rohkem talle tundus, et kogu see diplomaadikohvriga mehe lugu võib väga kergesti ilmsüütu olla; tegelikult see ilmselt nii ka oli. Kui tõde pärast asjatu paanika tekitamist välja tuleb, jääb paanika algataja igal juhul lolliks. Täiesti inimlikult mõistetav, et keegi seda ei taha, ent kas lennuki ja ta reisijate julgeoleku nimel lolliksjäämine üldse loeb? Teisest küljest peaks pommiohuga kaasnevate drastiliste võtete rakendamiseks siiski mõjuvamaid põhjusi olema kui üksnes oletused. Vahest leidub mingi mõeldav moodus veenvama seose, isegi tõestuse leidmiseks, arutles Mel endamisi.
Esimesel hoobil ei suutnud ta midagi välja mõelda.
Kuid ühte asja oli tal siiski võimalik kontrollida. See oli küll kauge oletus, aga selle kindlakstegemiseks piisas telefonikõnest. Ta ise arvas, et sellele mõttele viis teda täna-õhtune kohtumine Vernon Demerestiga ja mälestus nende kokkupõrkest lennujaama nõukogu ees. Juba teist korda uuris Mel täna õhtul oma taskuraamatust hädavajalike telefoninumbrite nimestikku. Siis valis ta lennujaama sisetelefonil suure ooteruumi kindlustusmüügi
303
leti numbri. Neiu, kes talle vastas, oli Melile tuttav, lennujaamas juba pikemat aega töötanud ametnik.
«Marj,» ütles ta, kui oli oma nime öelnud, «olete te täna Trans America reis kahele palju poliise välja kirjutanud?»
«Pisut rohkem kui tavaliselt, mr. Bakersfeld. Aga teiste reisidega on sama lugu, seda sorti ilm mõjub alati nii. Reis kahele on mul olnud üle kümne ja ma tean, et Bunnie — minu paariline — on ka mõned kirjutanud.»
«Teate, mis ma teilt palun,» ütles Mel. «Lugege mulle ett« kõik nimed ja lepingute summad.» Saanud aru, et neiu kõhkleb, lisas ta: «Kui tarvis, helistan teie piirkonna ülemale ja võtan talt nõusoleku. Aga te teate niikuinii, et ta selle mulle annab. Parem uskuge mind, kui ma teile ütlen, et see on tähtis. Tehke seda ja te säästate mu aega.»
«Hea küll, mr. Bakersfeld, kui te just nii ütlete, siis okei. Aga poliiside kokkukorjamine võtab mõne minuti aega.»
«Ma ootan.»

Mel kuulis, kuidas toru lauale pandi ja neiu kellegi kindlustuse ootaja käest viivituse pärast vabandust palus. Kostis paberikrabinat ja siis ühe teise neiu hääl: «Kas midagi on korrast ära?»
Telefoni mikrofoni käega kinni kattes küsis Mel Tanyalt: «Kuidas see nimi sul oli — selle kohvriga mehe nimi?»
Tanya vaatas paberilehelt järele. «Guerrero, aga võib olla ka Buerrero. Meil oli tä kahte moodi kirjutatud.» Tanya nägi Meli võpatavat. «Initsiaalid D. O.»
Meli käsi oli ikka veel telefonitorul. Ta koondas mõtteid. Naine, keda poole tunni eest ta kabinetti toodi, oli olnud Guerrero, ta mäletas, et leitnant Ordway oli nii öelnud. Tema oli see, kelle lennujaama politsei oli tabanud vaksalis ringi hulkumas. Ned Ordway jutu järgi oli naine nutnud ja ahas-tanud. Politsei ei saanud talt ühtki mõistlikku sõna kätte. Mel oli kavatsenud temaga ise rääkida, aga polnud nii kaugele jõudnud. Kui Meadowoodi delegatsioon sisse tuli, oii ta näinud, kuidas naine parajasti ooteruumist välja hakkas minema. Loomulikult ei pruugi sellel veel mingit seost olla...
Läbi telefoni kuulis Mel ikka veel hääli kindlustuskassa juures ja tagaplaanil lennuhoone suure ootesaali kauget müra.
«Tanya,» ütles ta tasa, «umbes kahekümne minuti eest oii kabineti ooteruumis üks naine — keskealine, viletsalt riides. Ta oli märg ja nagu torudest läbi tõmmatud. Ma usun, et ta läks ära, kui ühed teised inimesed sisse tulid, aga võib-olla

on ta veel kusagil läheduses. Kui ta peaks väljas olema, too ta siia. Igal juhul, ära teda käest lase, kui sa ta leiad.» Tanya oli hämmelduses. Mel lisas: «Ta nimi on mrs. Guerrero.»
Kui Tanya kabinetist lahkus, kostis telefonist uuesti kind-lustuskassa neiu hääl: «Mul on kõik poliisid käes, mr. Bakersfeld. Võin ma nüüd need teile ette lugeda?»
«Jah, Marj. Laske tulla.»
Ta kuulas tähelepanelikult. Üks viimaseid nimesid pani ta äkki võpatama. Esimest korda kõlas ta hääl nõudlikult: «Rääkige sellest poliisist. Kas see on teie kirjutatud?»
«Ei. Selle kirjutas Bunnie. Las ta ise räägib teiega.»
Mel kuulas ära, mis teisel neiul öelda oli, ja esitas paar küsimust. Nende jutt oli lühike. Ta lõpetas kõne ja valis parajasti teist numbrit, kui Tanya tagasi tuli.
Kuigi Tanya pilgust paistis tuhat küsimust, ei saanud Mel talle sel hetkel vastata, ja ta raporteeris viivitamatult: «Rõdul pole kedagi. All on ikka veel miljon inimest, aga nende hul-gast ei leia kedagi üles. Kas teadustame raadio teel?»
«Võib ju proovida, kuigi suurt lootust ei ole.» Seni teadaolevat arvesse võttes järeldas Mel, et vaevalt jõuab praegu midagi Guerrero naise teadvusse, ja on ebatõenäoline, et raadioteadustus talle mõju avaldab. Pealegi ei viibi ta ammu enam lennujaamas ja on poolel teel linna. Ta tegi endale etteheiteid, et ei olnud siiski naisega rääkida proovinud, nagu oli kavatsenud, aga muud asjad tulid vahele: Meadowoodi delegatsioon ja ta mure Keithist venna pärast. Melile meenus, et ta oli mõelnud kontrolltorni tagasi minna... noh, see tuleb esialgu kõrvale jätta... ja siis tuli Cindy. Süüdlasliku jahmatusega oma tähelepanematuse pärast märkas ta, et Cindy on läinud.
Ta sirutas käe siseraadio mikrofoni järele ja lükkas selle Tanya poole.
Telefonist kostis vastus äsja valitud numbrile. See tuli lennujaama politsei peakorterist. Mel tegi lühidalt: «Ma tahan leitnant Ordwayd. On ta veel peahoones?»
«Jah, sir.» Korrapidajaseersant tundis Meli häälest ära.
«Otsige ta nii kiiresti üles kui võimalik. Jään ootama. Muuseas, mis selle Guerrero-nimelise naise eesnimi oli, kelle üks teie meestest täna õhtul leidis? Ma vist tean, aga tahan täp-sustada.»
«Üks hetk, sir. Kohe vaatan.» Hetke pärast ütles seersant: «See oli Inez; Inez Guerrero. Ja leitnandile on juba piiksutatud.»

Mel teadis, et leitnant Ordwayl nagu paljudel teistelgi
305
lennujaama töötajatel oli kaasas taskuraadiovastuvõtja, mis andis piiksuva signaali, kui selle kandjat tungivalt vajati. Polnud kahtlust, et sel hetkel ruttas Ordway kusagil telefoni poole.
Mel andis Tanyale paar lühikest näpunäidet ja lülitas siis lennujaamasisese raadio mikrofoni sisse, kõiki teisi kanaleid sellega vaikima sundides. Läbi ooteruumi ja rõdu lahtiste uste kuulis ta, kuidas American Airlines'i reisi väljakuulutamine poole lause pealt katkes. Ainult kaks korda oli Mel ofha kaheksa-aastase lennujaama ülema karjääri jooksul seda väljalülitussüsteemiga mikrofoni kasutanud. Esimene kord — mis talle igaveseks mällu oli sööbinud —, et teatada president Kennedy surmast. Teine kord, aasta hiljem, oli siis, kui üks äraeksinud ja nuttev laps otse Meli kabinetti ukerdas. Harilikult tegeldi kadunud lastega tavalise korra kohaselt, kuid seekord oli Mel ise mikrofoni võtnud, et meeleheitele aetud vanemaid üles otsida.
Nüüd andis ta Tanyale peanoogutusega märku teadaande alustamiseks, kuigi ta veel praegugi päris kindel polnud, mil leks nad seda naist, Inez Guerrerot, vajavad, või kas ikk üldse midagi tõsist lahti on. Kuid instinkt ütles talle, et on juhtunud või juhtumas midagi tõsist. Ja kui su ees on niisugune mõistatus, siis ainus tark ja möödapääsmatu tegu on kõik võimalikud otsad pihku haarata, lootuses, et kuida teiste inimeste abiga, õnnestub sul need kokku sobitada ja neile mõte anda.
«Palun tähelepanu,» ütles Tanya oma selgel rahulikul hää lel, mida nüüd kõigisse lennujaamahoone soppidesse kuuld oli. «Mrs. Inez Guerrerol või Buerrerol palutakse viivitamatult ilmuda lennujaama ülema kabinetti lennujaama peahoone administratsiooni korrusel. Paluge ükskõik millist lennukompanii või lennujaama töötajat teid juhatada. Kordan ...»
Meli telefonis kostis klõpsatus. Leitnant Ordway oli liinil.
«Meil on seda naist vaja,» ütles Mel talle. «Seda, kes siin oli — Guerrerot. Me teadustame praegu ... »
«Ma tean,» ütles Ordway. «Ma kuulen.»
«Meil on teda hädasti vaja. Selgitan hiljem. Praegu uskuge niisama...»
«Usun, usun. Millal te teda viimati nägite?»
«Kui ta mu ooteruumis istus. Kui ta teiega koos oli.»
«Hästi. On veel midagi?»
«Ainult et see võib ülimalt tähtis asi olla. Soovitan muu kõrvale jätta; pange kõik mehed välja. Ja kas te ta leiate või mitte, tulge varsti siia üles.»
306
«Korras.» Kostis uus klõpsatus, kui Ordway toru ära pani.
Tanya oli teadaande lõpetanud, ta lülitas mikrofoni välja. yiel kuulis, kuidas väljas alustati uut teadaannet: «Tähelepanu, mr, Lester Mainwaring. Mr. Mainwaringil ja kõigil tema kaaslastel palutakse viivitamatult ilmuda vaksali peasissekäigu juurde.»
«Lester Mainwaring» oli lennujaama politsei kodeeritud nimetus. Harilikult oleks niisugune teadaanne tähendanud seda, et lähim valves olev politseinik peab väljakutses mainitud kohta minema. «Kõik ta kaaslased» tähendas kõiki vaksalis olevaid politseinikke. Enamasti kõik lennujaamad kasutavad samalaadset süsteemi, et oma politseid alarmeerida, ilma et publik sellest teada saaks.
Ordway ei raisanud aega. Kahtlemata annab ta oma meestele andmed Inez Guerrero kohta, kui need peasissekäigu juurde kogunevad.
«Helista oma piirkonnaülemale,» andis Mel Tanyale korralduse. «Palu tal nii kiiresti kui võimalik minu kabinetti tulla. Ütle, et see on tähtis.» Ja ta lisas nagu iseendale: «Alustame sellest, et kutsume kõik siia kokku.»

Tanya helistas ja teatas siis: «Ta on teel.» Tanya hääles oli tunda erutust. Mel läks kabineti ukse juurde ja sulges selle.
«Sa pole mulle veel rääkinud,» ütles Tanya, «mida sa teada said.»
Mel valis hoolikalt sõnu.
«Sinu Guerrero, mees, kellel polnud mingit pagasit peale diplomaadikohvri ja kes sinu arvates reis kahe peale pommi viis, võttis just enne starti välja kindlustuspoliisi kolmesaja tuhandele dollarile. Kindlustussumma saaja on Inez Guerrero. Ta maksis selle eest ilmselt oma viimaste sentidega.»
«Mu jumal!» Tanya läks näost valgeks. Ta sosistas: «Oh armas jumal... ei!»

6

Mõnikord — nagu näiteks täna õhtulgi — tänas Joe Patini taevast, et ta lennunduse tehnikapoole peal töötas, aga mitte selle kommertspoolel.
See mõte tuli talle siis, kui ta Aereo-Mexicani reaktiivi all ja ümber toimuvat kibedat müttamist juhatas, et ikka veel rada kolm-null kinni hoidvat lennukit lahti päästa.
Patroni arvates olid lennunduse kommertsharu inimesed, kellega ühte punti ta ladus ka kogu kontoripersonali ja kõik

ülemused, mingid täispuhutud kummist nukud, kes üksteisest mööda vaatavad nagu pahurad lapsed. Seevastu oli ta veendunud, et kogu tehniline personal ja remondikaader tegutsevad küpse täismehe kombel. Tehnikamehed (armastas Joe väita), isegi kui nad võistlevatesse lennukompaniidesse kuulusid, töötasid alati üksmeelselt käsikäes, jagasid oma teadmisi, kogemusi ja isegi saladusi ühise hüve nimel.
Nagu Joe Patroni vahel sõpradele saladuskatte all usaldas, oli sellise koostöö heaks näiteks omavaheline informat-si oonifond, mida tehniline personal üksikute lennukompaniide konverentside kaudu regulaarselt täiendas.
Patroni tööandjad, nagu enamik reisilennukompaniisid, korraldasid iga päev telefonikonverentsi, niinimetatud välk-koosoleku, mille puhul kõik piirkondlikud peakorterid, baasid ja kaugemad jaamad ühendati ülemandrilisse intertele-j fonivõrku. Välkkoosolekud, mida juhatas peakontori asepresi-l dent, olid tegelikult kriitika- ja informatsioonivahetused lennukompanii viimase kahekümne nelja tunni töö kohta. Kogu kompanii süsteemi tähtsamad ametnikud rääkisid üksteisega vabalt ja avameelselt. Operatiiv- ja müügiosakondadel olid iga päev oma välkkoosolekud ja samuti hooldus- ja remondiosakonnal, mis Patroni arvates tegelikult kõige tähtsam oli.
Tehnilise teenistuse koosolekutel, millest Patroni viisi päeva nädalas osa võttis, andsid jaamad kordamööda aru.
Kui kusagil oli eelmisel päeval tehnilistel põhjustel töö-J seisakuid tekkinud, tuli vastutaval isikul selle kohta aru anda. Keegi ei hakanud vabandusi otsima. «Kui oled alt vedanud, siis tunnista seda,» tavatses Patroni öelda. Tehnilistest avariidest või riketest, isegi kõige tühisematest, kanti ette: eesmärk oli teadmisi fondeerida ja pahanduste kordumist vältida.
Järgmisel esmaspäeval räägib Patroni tänaõhtusest kogemusest Aereo-Mexicani 707-ga ja oma edust vgi ebaedust, nii nagu välja kukub. Igasugune bluffimine oli neil koosolekutel rangelt välistatud, põhiliselt sellepärast, et tehnilise teenistuse mehed olid vintsked vennad, kes teadsid, et nad ei suuda üksteist lollitada.
Pärast ametlikku koosolekut — tavaliselt küll vanema personali teadmata — algas ebaametlik konverents. Patroni ja teised helistasid oma sõpradele võistlevate lennukompaniide teenindusosakondadest. Võrreldi vastastikku üksteise konve-rentsimärkmeid, vahetati väärtuslikumana tunduvat informatsiooni. Harva jäeti midagi saladusse.

Tähtsamatel puhkudel, eriti kui asi puutus ohutusküsimustesse,
308
levitati sõnumeid kompaniist kompaniisse samamoodi, ainult et ilma päevase viivituseta. Kui näiteks Deltal oli DC-9 lennu ajal rootori laba purunenud, said Easterni, TWA, Continentali ja teiste DC-9-id kasutavate kompaniide hooldus- ja remondiosakonnad sellest mõne tunni pärast teada, kuna niisugune informatsioon võis selletaoliste avariide kordumist teiste lennukite juures vältida. Hiljem saadeti veel lahtivõetud mootori fotod ja tehniline raport järele. Soovi korral võisid teiste kompaniide brigadirid ja mehhaanikud teadmiste laiendamise mõttes ise kohapeale tulla ning purunenud osa või mistahes mootoririket oma silmaga vaa-data.

Niisugused vastastikuse abi õhkkonnas töötavad inimesed nagu Patroni rõhutasid meelsasti, et kui võistlevate lennukompaniide kommerts- ja administratiivosakondadel vahel ongi juhust midagi arutada, ei tulda kunagi üksteise peakorteritesse, vaid kohtutakse neutraalsel pinnal. Tehnikamehed seevastu külastavad oma võistlejate territooriumi tõelise vabamüürliku enesekindlusega. Teinekord jälle, kui mõni hooldus- ja remondiosakond hätta jääb, tulevad teised neile jõudumööda appi.

Seda laadi abi oli täna õhtul ka Joe Patronile saadetud.

Pärast seda, kui poolteist tundi tagasi alustati järjekordset katset lennuraja kolm-nulli ääres sissevajunud reaktiivi väljatõmbamiseks, oli Patroni abivägi peaaegu kahekordistunud. Ta oli alustanud Aereo-Mexicani esialgse väikese meeskonnaga, kellele mõned tema enda TWA inimesed appi olid võetud. Nüüd kaevasid õlg õla kõrval teistega ka Braniffi, Pan Ami, Americani ja Easterni maameeskonnad.

Kui uut väge mitmesuguste lennukompaniide masinatel veelgi juurde tuli, selgus, et kuuldus Patroni ees seisvast probleemist oli kiiresti kõigisse lennujaama soppidesse levinud ja teised tehnikaosakonnad olid ilma palumata käe külge pannud. Joe Patronil tuli sellest hea tänulik tunne südamesse.

Ent vaatamata abivägedele, oldi Patroni esialgsest plaanist ettevalmistustööd tunni ajaga lõpetada nüüd juba maha jäädud. Kahe paralleelse kraavi kaevamine lennuki peateliku ette ja nende sillutamine paksude plankudega edenes pidevalt, kuid aeglaselt, sest kõigil meestel tuli aeg-ajalt töö juurest "unna varju alla soojendama. Varju ja teataval määral ka ?°pja sai kahes meeskonnabussis. Bussi tulles tagusid mehed käsi vastamisi ja näpistasid põski, mis teravast, jäiselt üle Iumise lennuvälja pühkivast tuulest tuimaks olid jäänud.
309
Bussid ja teised veokid, nende hulgas veoautosid, lumetõrje, masinaid, kütuseauto, mitmeid teenindusmasinaid ja murisev jõujaam, enamikul katuse tuled vilkumas, olid ikka veel kobaras lähedal asuval ruleerimisteel. Kogu see stseen uppus prožektorivalgusse, moodustades ümbritsevas pimeduses valge, lumes sätendava oaasi.

Paralleelsed kraavid, kumbki kuus jalga lai, läksid suure reaktiivlennuki peateliku juurest üles kõvema pinnase suunas, kuhu, nagu Patroni lootis, õnnestub lennuk omal jõul välja viia. Kraavide kõige sügavamas kohas oli lume all pehme muda, kuhu teelt hetkeks kõrvalekaldunud lennuk algul oligi sisse vajunud. Nüüd segunes muda veel lumelörtsiga, aga kraavide tõustes muutus pinnas siiski pisut kindladmaks. Kolmas kraav, madalam ja kitsam kui teised kaks, kae vati ninaratta jaoks. Kui lennuk juba kõvemale pinnale välj saab, vabastab ta ka raja kolm-null, mille kohale üks kande pind praegu ulatus. Edasi oleks juba üsna kerge teda manööverdada lähedal asuvale betoneeritud ruleerimisrajale.

Ettevalmistustööd olid enam-vähem valmis ja kogu järg-, neva osa õnnestumine olenes nüüd lennuki pilootidest, kei ootasid ikka veel Boeing-707 lendurikabiinis, töömeestest hea tükk maad kõrgemal. Nende asi oli otsustada, kui palju gaasi nad lennuki edasitõmbamiseks julgevad anda, ilma et seda ähvardaks ninalepaiskumise oht.

Sellest hetkest peale, kui Joe Patroni kohale ilmus, oli tai peaaegu kogu aeg meestega koos kühveldanud. Tal oli raskel ilma tegevuseta olla. Meeleldi kasutas ta iga võimalust end füüsiliselt vormis hoida. Isegi nüüd, kakskümmend aasta parast poksiringist lahkumist, oli ta füüsiliselt paremas vor4 mis kui nii mõnigi temast noorem mees. Kompanii maa-\ meeskonnal oli tore vaadata, kuidas Patroni kärmas rässa-kas kuju nendega koos tööd vehkis. Ta vedas eest ja õhutas takka...
Lase käia, poju, muidu mõtleme, et oleme hauakaevajad ja sina oled laip . Mehed, mis te seal bussis kogu aeg käite, on teil mõni naine sinna ära peidetud? ... Kui sa, Jack, veel kauem labidat toetad, külmud kangeks nagu Loti naine .. | Mehed, meil on seda lennukit enne tarvis, kui ta muuseumil viiakse.
Siiani polnud Joe Patroni veel kapteni ja esimese piloodiga ise rääkinud, jättes selle Aereo-Mexicani brigadiri Ingrami hooleks, kes enne Patroni tulekut töid oli juhatanud. Ingram oli lennuki sisetelefoni kaudu üles piloотidele teatanud, mis all toimub.
310
Nüüd teatas tehnilise teenistuse ülem selga sirutades ja labidat Ingrami kätte torgates: «Üle viie minuti ei peaks enam minema. Kui valmis olete, tee plats meestest ja masinatest lagedaks.» Ta osutas lumevaiba all olevale lennukile: «Kui see siit välja tuleb, siis kargab ta nagu sampuse kork pudelilt.»
Kasukasse mässunud Ingram, kes siiamaani külmetas ja lõdises, noogutas vastuseks.
«Niikaua kui sina seda teed,» ütles Patroni, «lähen mina lendurpoistega parleerima.»
Vanamoodne lennukitrepp, mis mitu tundi tagasi lennujaamahoonest kohale oli taritud, et vangijäänud reisijaid maha aidata, oli siiani lennuki nina juures püsti. Joe Patroni ronis paksu lumega kaetud treppi mööda üles ja sisenes esimesse reisijatesektsiooni. Edasi suundus ta lendurikabiini poole, käigu pealt kergendustundega oma lahutamatut sigarit süüdates.
Kontrastiks väljas valitsevale külmale ja lumetuisule oli pilootide kabiinis soe ja hubane. Üks sideraadio oli keeratud mingile kommertsjaamale, kust tuli vaikset muusikat. Kui Patroni sisse astus, keeras särgiväel olev Aereo-Mexicani esimene piloot nuppu ja muusika vaikis.
«Seda pole küll tarvis teha.» Jässakas tehnilise teenistuse ülem raputas end nagu terjer ja ta riietelt paiskus lumepilv. «Mis sellest siis on, et te end mõnusalt tunnete. Ega me seda pole oodanudki, et te alla lund loopima tuleksite.»
Kabiinis olid ainult mõlemad piloodid. Patronile tuli meelde, et pardainsener olevat koos stjuardesside ja reisijatega jaamahoonesse läinud.
Kapten, tüse tõmmu mees, kes Anthony Quinni meenutas, keeras end oma vasakpardapoolse istmega ringi. Ta ütles jäigalt: «Meil on oma töö. Teil on oma.» Ta inglise keel oli laitmatu.
«Just nii,» nõustus Patroni. «Ainuke häda on see, et teised inimesed teevad meile tööd juurde ja keeravad selle lõpuks kihva.»
«Kui te mõtlete seda, mis siin juhtus,» ütles kapten, «Madre de Dios! — ega te ometi ei arva, et ma selle lennuki keelega mudasse ajasin.»
«Ei arva.» Patroni heitis sigari kõrvale, mis närimisest nätsu oli läinud, torkas uue sigari suhu ja süütas põlema. «Aga kuna ta seal on, siis tahan ta sealt kindla peale välja saada, kui me nüüd järgmise katse teeme. Kui ei saa, vajub lennuk veel palju sügavamale ja meie temaga koos, teie kaasa
311
arvatud.» Ta osutas peaga kapteni istme poole. «Kas te ei tahaks lasta mind sinna istuda ja lennuk välja juhtida?»
Kaptenile tõusis veri näkku. Lennukompaniides polnud just palju neid, kes Joe Patroni kombel neljapaelameestega nii vabalt suud pruukisid.
«Tänan, ei,» ütles kapten külmalt. Ta oleks võinud muidugi palju vängemalt vastata, kui tal poleks praegu piinlik olnud, et ta üldse nii õnnetusse seisukorda sattus. Tal oli kõva. kahtlus,

et homme saab ta Mexico Citys kompanii peapifoo-dilt kuuma sauna. Ta raevutses sisemiselt: Jesucristo y por Vamor de Dios!
«Väljas on kari pool külm unud poisse, kes on oma naba paigast ära tõstnud,» ei jätnud Patroni järele. «Praegu on kaunis kunst välja sõita. Aga mina olen seda ennegi teinud. Võib-olla jätate selle nüüdki minu hooleks.»
Aereo-Mexicani kapten ajas pea püsti. «Ma tean, kes ta olete, mr. Patroni, ja mulle on räägitud, et teie võite meid sellest tümast kohast välja aidata, kuigi see teistel ei õnnestunud. Mul ei ole mingit kahtlust, et teil on õigus lennukeid ruleerida. Aga lubage endale meelde tuletada, et siin on kaks inimest, kellel on õigus nendega lennata. Me saame sellel eest palka. Sellepärast jääme oma kohale.»
«Nagu soovite.» Joe Patroni kehitas õlgu, siis viipas sigariga juhtimisseadmete poole. «Ainult et kohe, kui ma märku annan, andke täisgaasi. Vajutage täiesti põhja, kas kuulete,! ja ärge põnnama lööge.»
Ta lahkus kabiinist ega teinud pilootide vihasest jõllitamisest väljagi.
Väljas oli kaevamine lõppenud, mõned töömehed olid uuesti meeskonnabussi end soojendama läinud.
Bussid ja autod peale jõujaama, mida läks vaja mootori käivitamiseks, viidi lennukist parasjagu eemale.
Joe Patroni pani eesmise reisijatesektsiooni ukse enda järel kinni ja laskus trepist alla.
Brigadir, kes nüüd veel sügavamale kasukasse oli pugenud, raporteeris: «Kõik otti valmis.»
Patronile tuli meelde, et ta sigar põleb, ta tõmbas veel mõne mahvi ja viskas sigari siis lumme, kus see kustus. Ta osutas vaikivatele reaktiivmootoritele: «Okei, paneme kõik neli käima.»
Mõned mehed tulid uuesti bussist välja. Neljakesi pandi lennuki kõrval seisvale trepile õlad alla ja lükati eemale. Teised kaks vastasid brigadiri vastu tuult hõigatud käsklusele: «Mootorite käivitamiseks valmis!»
312
Üks neist kahest asus lennuki ette jõujaama lähedale. Tal olid peas telefoniklapid, mis olid ühenduses lennukikerega. Teine mees signaallampidega kõndis kaugemale, kus ta piloodidele ülalt näha oli.
Joe Patroni, peas laenatud kaitseklapid, läks telefoniklap-pidega mehe juurde. Ülejäänud mehed ronisid puhkebussidest välja, kõiki huvitas, mis nüüd edasi juhtub.
Lendurikabiinis lõpetasid piloodid oma kontrollprotse-duuri.
All maa peal alustas telefoniklappidega tehnik reaktiivi stardirituaali. «Mootorite käivitamiseks valmis.»
Paus. Kapteni hääl: «Käivitamiseks valmis ja andke survet.»
Jõujaama voolikust paiskuv suruõhu juga lõikas vastu kolmanda mootori õhuturbiini käiturit. Labad pöörlesid, keerlesid kiiremini, hakkasid undama. Viieteistprotsendilise kiiruse juures andis esimene piloot lennubensiini peale. Kui kütus süttis, paiskus tagasi suitsupilv ja bassihäälse möirgega hakkas mootor tööle.
«Neljas käivitamiseks valmis.»
Kolmandale mootorile järgnes number neli. Mõlemate mootorite generaatorid laadisid.
Kapteni hääl. «Lähen üle generaatoritele. Lülitage maa jõuallikas välja.» Jõujaama elektri juhtmed langesid alla.
«Väljas. Number kahe käivitamiseks valmis.»
Ka number kaks hakkas tööle. Juba kolm mootorit. Kõrvulukustav möirgamine.
Tagasipaiskuv lumetuisk.
Number üks käivitus ja jäi pidama.
«Katkestage õhk.»
«Katkestatud.»
Õhuvoolikust nabanöör libises maha. Brigadir juhtis jõujaama eemale.

Lennuki ees seisnud prožektorid nihutati kõrvale.
Patroni vahetas oma kaitseklapid lennukikere ees seisva brigaadiliikme peatelefoniga. Tehnilise teenistuse ülemal olid nüüd telefoniklapid ja seega ühendus pilootidega.
«Siin Patroni. Kui te seal üleval valmis olete, siis veere-tame välja.»
Lennuki nina ees seisev tehnik tõstis signaallambid üles, olles valmis lennukit pärast kraave suunama mööda ellipsi-kujulist rada, mis oli samuti Patroni näpunäidetel ära tähistatud. Tehnik oli valmis iga hetk jooksu pistma, kui 707 peaks oodatust kiiremini mudast välja veerema.   Patroni kükitas
313
ninaratta lähedal. Kui lennuk kiiresti liikuma hakkab, on temagi ohus. Ta hoidis kätt sisetelefoni pistikul, valmis seda lahutama. Ta jälgis pingsalt peatelikut, oodates edasiliiku-mise märki.
Kapteni hääl: «Hakkan gaasi andma.»
Reaktiivmootorite tuurid tõusid. Kauget müristamist meenutava möiratusega lõi lennuk võppuma, maa ta all värises. Kuid rattad jäid paigale.
Patroni pani käed kaitseks ümber sisetelefoni mikrofoni. «Võimsust juurde! Gaasihoovad kõik täiesti välja!»
Mootorimüra tugevnes, kuid ainult veidi. Rattad tõusid silmanähtavalt, kuid ei suutnud edasi liikuda.
«Kuradi päralt! Täiesti välja!»
Mõne sekundi vältel püsis mootoritempo endisena, siis vähenes äkki. Sisetelefonis ragises kapteni hääl, selle toon oli pilkav: «Patroni, por javor, kui ma täisgaasi annan, tõuseb see lennuk nina peale püsti. Kinnijäänud 707 asemel on meil sus 707 vrakk.»
Tehnilise teenistuse ülem oli uurinud hoolega teliku rattaid, mis nüüd tagasi olid vajunud, ja nende ümber olevat maapinda. «Ma ütlen, ta tuleb välja! Muud pole vaja kui närvi, et täit võimsust peale panna.»
«Hoolitsege parem oma närvide eest,» nähvas kapten vastuseks. «Ma panen mootorid seisma.»
Patroni kisendas telefoni: «Hoidke mootorid käigus, laske nad töötavad! Ma tulen üles!» Nina all ettepoole liikudes vehkis ta ägedalt lennukitrepi poole, et see tagasi pandaks. Aga juba siis, kui seda paigale lükati, vaibusid kõik neli mootorit ja surid välja.
Kui ta lendurikabiini jõudis, võtsid mõlemad piloodid ist-merihmu lahti.
«Lõite põnnama!» ütles Patroni etteheitvalt.
Kapteni vastus oli imekspanevalt leebe. «Es posible. Võibolla on see ainus arukas tegu, mida ma täna õhtul olen teinud.» Ja ta küsis ametlikul toonil: «Kas teie hooldus- ja remondiosakond võtab selle lennuki vastu?»
«Olgu.» Patroni noogutas. «Võtame ta üle.»
Esimene piloot vaatas kella ja tegi pardapäevikusse sissekande.
«Kui olete selle lennuki vabastanud, ükskõik mil viisil,» teatas Aereo-Mexicani kapten, «siis astub teie kompanii mui dugi ühendusse minu kompaniiga. Seniks, buenas noches.»
Kui piloodid kahekesi lahkusid, paksud mantlid kõvasti kurguni kinni nööbitud, tegi Joe Patroni kiiresti ära instrumentide
314
ja mõõteriistade rutiinkontrolli. Paari minuti pärast järgnes ta pilootidele, ronides lennukitrepist alla.
Aereo-Mexicani brigadir Ingram ootas teda all. Ta osutas peaga eemalduvatele pilootidele, kes ruttasid meeskonna-bussi poole. «Sedasama tegid nad ennist minuga, ei andnud küllalt gaasi.» Ta näitas süngelt lennuki esiteliku poole. «Sellepärast vajus ta ennegi sügavamale ja on nüüd veelgi sügavamale kaevunud.»
Seda oli Joe Patroni kartnud.

Koos Ingramiga, kes elektrilambiga valgust näitas, puges ta kere alla, et esiteliku rattaid uurida. Need olid uuesti muda ja lörtsi sees kinni, nüüd umbes jala võrra sügavamal kui enne. Patroni võttis lambi ja valgustas tiibade alt. Kõik neli mootorigondlit olid maale rahutukstegevalt lähedal.

«Nüüd ei aita talle küll enam muu kui kopteri konks,» tähendas Ingram.

Tehnilise teenistuse ülem pidas aru ja raputas siis pead. «Üks võimalus on meil veel. Kaevame veel natuke, süvendame kraavid rataste praeguse tasandini välja ja paneme uuesti mootorid käima. Ainult et seekord sõidan mina.»

Nende ümber ulgus veel ikka lumetorm.

Lõdisedes ja kõheldes jäi Ingram nõusse: «Üks meist peab tohtriks olema. Parem siis juba sina kui mina.»

Joe Patroni hakkas naerma. «Kui ta paugupealt välja ei hüppa, võib ta meil käes lõhki minna.»

Ingram suundus kohalejäänud meeskonnabussi poole, et mehi välja kutsuda. Teine buss oli sõitnud Aereo-Mexicani pilootidega lennujaama.

Patroni pidas aru: tund aega läheb veel kindlasti, enne kui saab uue katse teha lennukit liigutada. Vähemalt niikauaks peab lennurada kolm-null ikkagi käigust välja jääma.

Ta läks oma raadioga varustatud auto juurde, et õhuliikluse teenistusele ettekannet teha.

7

On olemas teooria, et äärmuseni pingutatud, ülekurnatud ajus hakkab tööle kaitseventiil, mille tulemusena inimene passiivsesse, pooleldi teadvusetusse seisundisse langeb. Kuigi Inez Guerrero sellest ise midagi ei teadnud, osutus see teooria tema puhul õigeks. Praegu kõndis ta ringi nagu kuutõbine.

315

Täna õhtul teda otseselt puudutanud sündmused koos viimaste nädalate masenduse ja väsimusega andsid lõpliku hävitava löögi. Ta teadvus lülitus välja nagu ülekoormatud elektrisüsteem, Kuigi see oli ajutine, mitte jääv seisund, ei mäletanud Inez Guerrero selles püsides enam, kus ta viibib, ja miks.

Alatu, jõhker taksojuht, kellega ta lennujaama oli sõitnud, polnud teda millegagi aidanud. Linnas sõiduhinna üle kaubeldes oli ta lubanud naise seitsme dollariga kohale viia. Taksost väljudes oli Inez talle kümnedollarilise andnud, mis oli peaaegu ta viimane raha, ja jäänud ootama, et talle tagasi antakse. Pomisedes, et tal pole peenikest ja peab vahetama minema, sõitis juht ära. Inez ootas oma kümme minutit, paaniliselt lennuhoone kella vahtides, mis hakkas juba üheteistkümnele, reis kahe väljumishetkele lähenema, enne kui talle lõpuks koitma hakkas, et mees ei mõtlegi tagasi tulla. Ta polnud vaadanud takso numbrit ega juhi nime, ja selle peale juht mängiski. Ja olekski ta vaadanud, poleks Inez Guerre-rost niikuinii mingit, kõrgemale poole kaebajat olnud — ka selle oli mees õigesti ära aimanud.

Hoolimata sellest, et linnast väljasõit oli alguses veninud, oleks ta siiski enne väljumist reis kahe juurde jõuda võinud, poleks ta oma äranäpatud vahetusraha ootama jäänud. Ent paraku jõudis ta väljasõiduvärava juurde alles siis, kui rulee-riv lennuk saba näitas:

Et kindlaks teha, kas ta mees ikka tõesti lennuki pardal on, kavatses Inez isegi nüüd veel Trans America informat-siooniametniku miss Youngi poolt soovitatud kavalust kasutada. Neljakümne seitsmenda värava juurest, kust reis kaks oli äsja reisijaid peale võtnud, lahkus parajasti vormiriietuses ametnik. Tema poole Inez pöörduski.

Nagu miss Young oli soovitanud, vältis Inez küsimusi ja kasutas kindlat kõneviisi: «Mu abikaasa on selle lennuki peal, mis praegu väljus.» Ta seletas, et ei jõudnud meest saatma tulla, aga tahaks kangesti teada, kas ta õnnelikult peale sai. Inez võttis lahti kollase järelmaksulepingu, mille ta kodus D. O. särkide vahelt oli leidnud, ja näitas seda Trans America ametnikule. Mees heitis sellele üksnes hooletu pilgu ja hakkas siis uurima pabereid, mis tal käes olid.

Korraks tekkis Inezel juba lootus, et ehk osutub D. O. ärasõit vaid rumalaks oletuseks, sest siiamaani tundus ta abikaasa lend Rooma liiga fantastilisena. Kuid siis ütles ametnik, et jah, reisijate hulgas on tõesti keegi D. O. Guerrero, ja väljendas kahetsust, et mrs. Guerrero abikaasaga
316
kokku ei saanud, aga et täna on kõik tormi tõttu sassis ja et nüüd on tal küll kiire .. .
Kui ametnik ära läks ja Inez aru sai, et hoolimata lennujaamahoones tunglevast rahvasummast on ta jumalaüksi, nakkas ta nutma.
Alguses voolasid pisarad vaikselt, aga kui talle kõik ta õnnetused meenusid, hakkas ta kogu kehast vappudes kramplikult nuuksuma. Ta nuttis mineviku pärast ja oleviku pärast, nuttis taga kaotatud kodu, lapsi, keda ta enam enda juures pidada ei saanud, D. O. Guerrerot, kes hoolimata sellest, et ta vilets abielumees oli ja perekonda üleval ei suutnud pidada, ometi lähedane oli. Aga nüüd oli ta Ineze maha jätnud. Ta nuttis sellepärast, mis ta enne oli olnud ja mis temast nüüd oli saanud, sellepärast, et tal ei olnud raha ega kuhugi minna peale viletsa prussakatest kubiseva üürikorteri, kust ta homme välja visatakse, sest sellestki haletsusväärsest summast, millega ta homme oli lootnud majaperemeest ajutiseks maha rahustada, polnud pärast taksosõitu ja taksojuhi vargust enam midagi järel... ta ei teadnud isegi seda, kas tal niipaljukest peenraha on, et ta linna tagasi saab. Ta nuttis sellepärast, et kingad ikka veel jalgu pigistasid, et riided olid viletsad ja märjad, et ta oli väsinud, nohus ja palavikus, mis tundus tõusvat. Ta nuttis enda ja kõigi teiste pärast, kel enam mingeid lootusi polnud.
Et teda vahtima jäänud inimeste pilke vältida, hakkaski ta mööda vaksalit ringi uitama, ise kogu aeg edasi nuttes. Umbes sel ajal alustas oma tööd ka aju kaitsesüsteem, mis ta meeled tuimaks tegi, nii et ta kurbus küll püsis, ent selle põhjused mõneks ajaks halastavalt tuhmusid.
Varsti pärast seda leidis ta üks lennujaama politseinik, ja kuni ta ise ülemuste käest telefoni teel nõu käis küsimas, paigutas ta taktitundega, mille eest politseinikke just alati kiita ei saa, kuhugi nii hämarasse nurka kui võimalik. Leitnant Ordway juhtus parajasti kohal olema ja võttis asja isiklikult üle. Tema otsustaski, et Inez Guerrero, kes küll segast juttu ajas ja erutatud oli, polnud ohtlik, ning käskis ta viia lennujaama ülema kabinetti, sest teist vaikset, kuid sealjuures mitte nii hirmuäratavat kohta kui politsei peakorter, ei osanud Ned Ordway välja mõelda.
Vaguralt oli Inez lifti ja seejärel rõdukorrusele läinud, üksnes hämaralt tajudes, et teda üldse kuhugi viiakse. Ja ega ta hoolinudki. Hiljem oli ta vaikselt istunud toolile, kuhu ta juhatati, ja kui mitte ta mõistus, siis vähemalt keha oli Puhkuse eest tänulik. Ta tajus, kuidas inimesi tuli ja läks ja
317
mõned midagi rääkisid, kuid ei suutnud ei nähtut ega kuuldut fokuseerida — see nõudis liiga suurt pingutust.
Kuid närvisüsteemi nõtkus, teiste sõnadega inimlik vaimujõud, mida omab igaüks, olgu ta nii rõhutud ja alandlik kui tahes, tõi ta mõne aja pärast jälle hämaravõitu arusaamisele, et ta peab edasi minema, sest elu läheb edasi, nagu see alati on olnud ja on ka tulevikus, ükskõik kui palju kaotusi see endaga kaasa toob ning kui vilets ja tühi see ka tundub.
Inez Guerrero tõusis püsti, ikka veel selgesti taipamata, kus ta viibib ja miks ta seal on, ent ometi valmis minema hakkama.
Just samal ajal astus Mel Bakersfeldi kabineti ooteruumi, kus Inez viibis, Meadowoodi delegatsioon Ned Ordway saatel. Delegatsioon läks edasi teise tuppa, Ned Ordway aga oli tagasi tulnud Inez Guerreroga rääkima ja Mel nägi neid kahekesi koos, hetk enne seda, kui kabineti uks sulgus.
Läbi uduse hämmelduse jõudis Ineze teadvusse pikk mustanahaline politseinik, keda ta oleks nagu kusagil enne näinud, veel üsna hiljuti, kes oli tema vastu lahke olnud, nagu ta praegugi

oli, kes abistas teda vaiksete küsimustega, mis polnudki nagu küsimused, ja kes näis ilma sõnadetagi mõistvat, et Inezel on vaja linna sõita ja et ta üldse ei teagi, kas tal nii palju raha on. Ta hakkas rahakotis sobrama, tahtis üle lugeda, kui palju sinna on jäänud, aga politseinik ei lasknud tal seda teha. Seljaga teise toa poole seistes libistas ta siis kolm ühedollarilist Inezele pihku ja tuli temaga koos välja, näidates talle teed ja juhatades, kus buss peatub. Veel ütles ta, et sellest, mida ta talle andis, piisab pileti ostmiseks, ja niipalju jääb veel ülegi, et linnas edasi sõita, ükskõik, kuhu tal on vaja minna.
Siis läks politseinik tuldud teed tagasi ja Inez tegi, nagu teda oli kästud, läks mingist trepist alla. Üsna suure ukse lähedal, kustkaudu ta bussi peale pidi minema, nägi ta äkki tuttavat pilti — viineriletti, ja kohe sai ta aru, kui näljane ja janune ta on, kõigest muust rääkimata. Ta soris rahakotis, leidis koti põhjast kolmkümmend viis senti, ostis ühe piruka ja paberist topsi sees kohvi, ja nende kahe väga hariliku asja nägemine mõjus julgustavalt. Üsna puhveti lähedal leidis ta laua ja puges nurka istuma. Ta ei mäletanud enam, millal ta sinna oli istunud, aga nüüd, kui kohv ja pirukas olid otsas, hakkas mõtteselgus, mis vahepeal nagu tagasi paistis tulevat, uuesti halastavalt ära kaduma. Midagi lohutavat oli isegi ta ümber liikuvas rahvasummas, häältes, valjuhääldajast kostvates teadaannetes. Kahel korral tundus Inezele, et ta oleks
318
valjuhääldajast nagu oma nime kuulnud, aga ta teadis, et see on pettekujutus ja ei saa tõsi olla, sest keegi ei hakka teda kutsuma ega teagi üldse, et ta siin on.
Ta tajus ähmaselt, et varsti, mõne aja pärast, peab ta liikuma hakkama, ja et eriti täna õhtul nõuab see ränka pingutust. Aga ta mõtles, et nii kaua istub ta vaikselt seal, kus ta on.

8
Kõik, peale ühe, kes administratsioonikorrusele lennujaama ülema kabinetti kokku olid kutsutud, jõudsid ruttu kohale. Neile telefoni kaudu koosolekust teatades olid Mel Bakersfeld ja Tanya Livingston rõhutanud asja pakilisust ja palunud kõik muud toimingud kõrvale jätta. Tanya ülemus, Trans America piirkonna transpordiülem Bert Weatherby saabus esimesena. Tema järel jõudis kohale leitnant Ordway, kes oli oma politseinikud Inez Guerrerot otsima saatnud, kuigi ta siiani veel ei teadnud, miks. Seniks oli ta omapead jätnud suure Meadowoodi elanike grupi, kes ikka veel peaootesaalis sagisid, kuulates pealt, kuidas advokaat Freemantle nende asja telekaamerate ees lahkab.
Kui transpordiülem Weatherby ooteruumi uksest Meli kabinetti astus, küsis ta kohe hoogsalt: «Noh, Mel, mis lahti on?»
«Kindlalt me veel ei tea, Bert, sest andmeid pole piisavalt, aga on võimalik, et sinu reis kahe peal on pomm.»
Transpordiülem heitis uuriva pilgu Tanyale, kuid ei hakanud aega raiskama, et küsida, miks tema seal viibib. Ta pilk pöördus tagasi Meli peole. «Kuulame ära, mis sul öelda on.»
Nii transpordiülema kui Ned Ordway poole pöördudes võttis Mel lühidalt kokku, mida nad siiani teadsid või oletada oskasid: tolliinspektor Standishi ettekanne diplomaadikohvriga reisija kohta, kes hoidis kohvrit viisil, mida Standish oma kogenud pilguga kahtlaseks pidas; kohvriga mehe nime — D. O. Guerrero või Buerrero — kindlakstegemine Tanya poolt; linnakassa ametniku teade, et Guerrero registreerus lennuks ilma muu pagasita peale eelmainitud kohvri; Guerrero poolt lennujaamast ostetud kolmesaja tuhande dollariline kindlustuspoliis, mille jaoks tal vaevalt raha jätkus, nii et ta paistis asuvat viie tuhande miili pikkusele

teekonnale mitte ainult ilma vahetusriieteta, vaid ka ilma rahata; ja lõpuks — võib-olla juhuslikult, aga võib-olla ka mitte — mrs. Inez Guerrero, oma abikaasa kindlustuspoliisi ainus tulusaaja, kes ilmselt suures meeleheites lennuvaksalis ringi oli uidanud.

Meli ettekande ajal tuli sisse alles vormiriietuses tolliinspektor Harry Standish, Bunnie Vorobioff tema kannul. Bunnie sisenes kõheldes ja jäi küsival pilgul enda ümber olevaid võõraid inimesi ja võõrast ümbrust vaatama.

Kui ta Meli sõnade mõtte ära taipas, kahvatas ta ja näis kartma löövat.

Ainsana jäi tulemata reis kahe väljasõidu ajal neljakümne seitsmenda värava juures valves olnud kontrolör. Brigadir, kellega Tanya mõne minuti eest oli kõnelnud, ütles talle, et sellel ametnikul on tööaeg läbi ja ta on koju läinud. Tanya palus ametnikule koju helistada ja sõna jätta, et ta neile kohe tagasi helistaks, kui koju jõuab. Ta kahtles, kas see midagi annaks, kui ta ametnikul täna õhtul lennujaama tagasi laseks tulla, pealegi teadis ta juba, et mees Guerrero lennukisseminekut ei mäletanud. Kuid mõni teine tahab talle ehk telefoni teel küsimusi esitada.

«Kutsusin kohale kõik, kes selle looga siiamaani seotud on,» informeeris Mel transpordiülemat, «juhuks, kui sul või mõnel teisel peaks küsimusi olema. Arvan, et meil tuleb otsustada — õieti on see küll põhiliselt sinu otsustada —, kas meil on piisavalt alust sinu reis kahe kaptenit hoiatada. Melile meenus uuesti asjaolu, mille ta oli ajutiselt peast välja visanud — nimelt et lennu komandöriks on ta oma õemees Vernon Demerest. Mel teadis, et hiljem peab ta sellest tulenevad järeldused uuesti läbi mõtlema. Aga mitte praegu.

«Las ma mõtlen.» Transpordiülem oli õige sünge. Ta pöördus Tanya poole: «Mida me ka ei otsustaks, operatiivosakond tuleb kaasa tõmmata. Vaadake, kas Royce Kettering on veel baasis. Kui on, tulgu kohe siia.» Kapten Kettering oli Trans America peapiloot Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas. Tema oligi lennukiga N-731-TA täna õhtul proovilennu tei-nud, enne kui see reis kahena «Kuldse Karavelli» nime all Rooma suundus.

«Jah, sir,» vastas Tanya.

Kui ta ühelt telefonilt kõne võttis, helises teine. Mel haaras toru.

Rääkis torni vahetuseülem. «Mul on teie poolt palutud raport Trans America kahe kohta.» Muude kõnede vahel oli

320

Mel mõne minuti eest kontrolltorni helistanud, nõudes andmeid lennu stardiaja ja senise kulgemise kohta. «Ma kuulen.»

«Start toimus kell 23.13 kohaliku aja järgi.» Mel heitis pilgu seinakellale. See näitas peaaegu kümme minutit pärast südaööd. Lennuk oli juba ligemale tund aega õhus olnud.

Torniülem jätkas ettekannet: «Chicago keskus andis lennuki üle Clevelandi keskusele kell 24.27 idavööndi aja järgi, Cleveland andis ta üle Torontole kell 01.03 idavööndi aja järgi, see tähendab seitsme minuti eest. Toronto keskus teatab praegu, et lennuki positsioon on Londoni lähedal Ontarios. Mul on veel informatsiooni — kurss, kõrgus, kiirus —, kui te soovite.»

«Sellest esialgu piisab,» ütles Mel. «Tänan.»

«Veel üks asi, mr. Bakersfeld.» Ja torniülem esitas kokkuvõtlikult Joe Patroni äsjase ettekande lennuraja kolm-nulli kohta. Lennurada jääb veel vähemalt tunniks ajaks käigust välja. Mel kuulas kannatamatult, praegu tundusid muud asjad palju tähtsamatena.

Toru ära pannud, kordas Mel transpordiülemale informatsiooni reis kahe positsiooni kohta.

Tanya lõpetas oma telefonikõne. «Operatiivosakond leidis kapten Ketteringi üles. Ta tuleb kohe,» kandis Tanya ette.

«See naine — selle reisija abikaasa,» ütles transpordi-ülem. «Mis ta nimi oli?»

«Inez Guerrero,» vastas Ned Ordway.

«Kus ta on?»

«Me ei tea.» Politseinik seletas, et ta mehed kammivad praegu lennujaama, kuigi naine võib juba lahkunud olla. Ta lisas, et ka linna politseijaoskondi on alarmeeritud ja et kõik lennujaamast linna sõitvad bussid vaadatakse saabumisel läbi.
«Kui ta siin oli,» seletas Mel, «siis polnud meil aimugi... »
Transpordiülem mühatas pahaselt: «Me olime kõik aeglase taibuga.» Ta vaatas algul Tanya ja siis tolliametnik Standishi Poole, kes siiani polnud midagi öelnud. Tanya oli kindel, et ülemus meenutab praegu kahetsusega omaenda korraldust — «Jätame selle!».
Siis ütles ta Tanyale: «Me peame lennuki komandörile midagi teatama. Tal on õigus sama palju teada kui meilgi, kuigi me siiamaani ainult oletusi teeme.»
«Kas ei peaks saatma talle Guerrero kirjelduse?» küsis Tanya. «Kapten Demerest tahab ehk ilma mehe teadmata ta isiku kindlaks teha.»

«Kui te seda teete,» märkis Mel, «võime teid aidata. Siin on inimesi, kes on seda meest näinud.»
«Hästi,» nõustus transpordiülem, «mõtleme selle läbi. Vahepeal, Tanya, helistage meie dispetšerile. öelge, et mõne minuti pärast saabub tähtis teadaanne ja las ta hoiab lahti Selcali raadioühenduse reis kahega. Ma tahan, et see oleks salajane, mitte kõigile pealtkuulamiseks. Vähemalt esialgu mitte.»
Tanya läks telefoni juurde tagasi. .
«Kas teie olete miss Vorobioff?» küsis Mel Bunnie'lt.
Kui Bunnie närviliselt noogutas, pöördusid kõigi silmad tema poole. Automaatselt langes meeste pilk ta võimsale rinnapartiile, ja transpordiülem pidi juba peaaegu vilistama, kuid suutis end siiski valitseda.
«Kas te saate aru, missugusest mehest meil juttu on?»
«Ma ... ma ei tea kindlasti.»
«Tema nimi on D. O. Guerrero. Te müüsite talle täna õhtul kindlustuspoliisi, eks ju?»
Bunnie noogutas uuesti. «Jah.»
«Kui te lepingut välja kirjutasite, kas vaatasite teda siis hoolega?»
Neiu raputas pead. «Mitte eriti,» ütles ta tasa. Ta niisutas huuli.
See näis Meli üllatavat. «Telefonis jäi mulle mulje... »
«Seal oli palju inimesi,» ütles Bunnie kaitse valmilt.
«Aga te ennist ütlesite mulle, et mäletate seda meest.»
«See oli keegi teine.»
«Ja Guerrero-nimelist meest te ei mäleta?»
«Ei.»
Mel oli hämmelduses.
«Lubage mind, mr. Bakersfeld.» Ned Ordway astus sammu lähemale, lähendas näo tüdruku näole. «Kardad end sisse mässida, mis?» Ordway rääkis nüüd karmil politseinikuhäälel, hoopiski mitte niisugusel mahedal toonil, mida ta enne
Inez Guerrero juures oli kasutanud.
Bunnie võpatas, kuid ei vastanud.
«Noh, kardad või? Vasta mulle.»
«Ma ei tea.»
«Selge see! Kardad aidata teisi inimesi hirmust, mis su endaga võib juhtuda. Tunnen sinusuguseid!» Ordway sõnad kõlasid rõhutatud põlgusega. Seda leitnandi loomuse jõhkrat ja karmi külge polnud Mel kunagi varem näinud. «Nüüd kuula mind, beebi. Kui sa pahandusi kardad, siis praegu teenid endale just ühe välja. Aga pahandusest võid pääseda — kui

sa võid — küsimustele vastamisega. Ja vasta kiiresti! Aega on vähe.»

Bunnie hakkas värisema. Karm kool oli teda õpetanud politsei ülekuulamisi kartma. Seda hoiakut ei saanud iial täielikult välja juurida. Ordway oli selle märke tabanud.
«Miss Vorobioff,» ütles Mel. «Lennukil, mille pärast me muretseme, on praegu kakssada reisijat. Neid ähvardab võib-olla suur oht. Ma küsin nüüd teilt uuesti. Kas te vaatasite seda Guerrero-nimelist meest hoolega?»
Bunnie noogutas pikkamisi. «Jah.»
«Palun kirjeldage teda.»
Ja Bunnie kirjeldas, alguses kobavalt, siis kasvava enesekindlusega.
Kõik jäid kuulama ja nende ette kerkis pilt D. O. Guerrerost: kõhn ja kiitsakas, kahvatu, tuhakarva nägu etteulatuva lõuaga, pikk sooniline kael, kitsad huuled, väikesed kollakad vurrud, rahutud käed, närvilised sõrmed. Kui Bunnie Vorobioff kord juba asja juurde asus, näitas ta end väga tähelepaneliku vaatlejana.
Transpordiülem, kes nüüd Meli laua taga istus, kirjutas kõik üles ja pani isikukirjelduse reis kahe jaoks kavandatavasse sõnumisse sisse.
Kui Bunnie seletama hakkas, kuidas D. O. Guerrero peaaegu rahapuudusse jäi, ja kuidas tal ka Itaalia raha ei olnud, kuidas mees pööraselt närvitses ja kobamisi oma sente kokku püüdis lugeda, kuidas ta rinnataskust viiedollarilist leides vaimustusse sattus, tõstis transpordiülem ühtaegu põlgust ja õudust väljendava pilgu. «Jumal hoidku! Ja ikka andsite talle poliisi välja? Olete te seal hullud või?»
«Ma mõtlesin ... » tahtis Bunnie midagi öelda. «Teie mõtlesite! Aga te ei teinud midagi, ah?»
Näost ärakukkunud ja kahvatu, raputas Bunnie Vorobioff pead.
Mel tuletas transpordiülemale meelde: «Bert, me raiskame aega.»
«Ma tean, ma tean! Aga ikkagi... » Transpordiülem pigises pliiatsit, millega oli parajasti kirjutanud. Ta pomises omaette: «Ega see üksi tema ega ta peremeeste süü ei ole. Aee on sama hästi meie, lennukompaniide süü. Meid tuleb samamoodi süüdistada. Oleme lennujaama kindlustuspoliiside müügi asjus pilootidega ühel nõul, aga ei julge seda valja öelda. Laseme neil enda eest musta töö ära teha... »
Napisõnaliselt pöördus nüüd Mel tolliinspektor Standishi

poole: «Harry, on sul veel midagi Guerrero kirjeldusele lisada?»
«Ei ole,» vastas Standish. «Ma ei olnud talle nii lähedal kui see noor daam, ja tema nägi mõningaid asju, mida mina ei näinud. Aga nagu sa tead, vaatasin ma seda, kuidas ta kohvrit hoidis, ja ma ütleksin niipalju: kui seal sees peaks tõesti olema see, mis te arvate, siis ärgu küll keegi katsugu seda tema käest ära kahmata.»
«Mida sa siis soovitad?»
Tolliinspektor kehitas õlgu. «Ma ei ole asjatundja ja ei oska sellepärast midagi muud öelda, kui et minu arvates tuleks see ta käest mingi triki abil ära võtta. Aga kui see on pomm, siis peab kogu kohver seda täis olema, ja järelikult peab kusagil olema ka päästik. On väga tõenäoline, et see on niisugune päästik, millele ta kergesti ligi pääseb. Praegu on kohver kindlalt tema käes. Kui keegi katsuks seda talt ära võtta, mõtleks ta, et talle on jälile saadud ja tal pole midagi kaotada.» Ning Standish lisas süngelt: «Päästikut hoidev sõrm võib sügelema hakata.»
«Me ei tea ju,» ütles Mel, «aga sama hästi võib see mees ka mõni harilik veidrik olla ja kohvris ei pruugi tal olla muud kui pidžaama.»
«Kui te minu arvamust kuulda tahate,» ütles tolliinspektor, «siis seda ma küll ei usu, kuigi ma tahaksin uskuda, sest mul on õetütar selles lennukis.»
Standishil olid juba kurvad mõtted pähe tulnud: kuil midagi peaks tõesti juhtuma, taevas hoidku, mismoodi ta siis sellest oma õele Denverisse teatab? Tal tuli silme ette Judy, nagu ta teda viimast korda nägi: armas noor tütarlaps naabrite sülelapsega mängimas. Ta oli

Standishile musi andnud. Head aega, onu Harry! Nüüd kahetses ta hirmsasti, et reso-
luutsemalt, suurema vastutustundega selle diplomaadikohvriga mehe asja ei ajanud.
Noh, mõtles Standish, olgu või hilja, aga vähemalt nüüd kavatseb ta resoluutne olla.
«Tahaksin veel midagi öelda.» Kõigi silmad pöördusid tema poole.
«Pean teile selle ära rääkima, kuna meil pole aega tagasihoidlikkust teeselda: ma olen hea inimestetundja, tavaliselt esimesest pilgust, ja halvad inimesed tunnen harilikult lõhnast ära. See on mingi instinkt, ärge ainult küsige, kuidas ma seda teen, sest ma ei oska seda öelda, aga selle ameti peal areneb mõnel niisugune joon välja. Ma nägin selle mehe täna ära ja ütlesin, et ta on «kahtlane». Kasutasin seda sõna, kuna
324
pidasin teda kontrabandistiks, nagu mind on välja õpetatud. Nüüd, meie praegusi teadmisi arvestades — olgugi neid v ä h e — ütleksin hoopis kõvemini. See mees, Guerrero, on «ohtlik».» Standish vaatas Trans America transpordiülema poole. «Mr. Weatherby, saatke see sõna «ohtlik» oma lennu-meeskonnale.»
«Seda ma teen, inspektor.»
Transpordiülem tõstis pilgu sõnumitekstilt. Standishi äsjased sõnad olid enamikus juba reis kahele määratud sõnumis sees.
Tanya, kes ikka veel telefonil oli, rääkis Trans America New Yorgi dispetšeriga otseliinil. «Jah, see on pikk sõnum. Pange, palun, keegi kirjutama.»
Kabineti ukselt kostis energiline koputus ja ooteruumist astus sisse pikk, armilise ja tuulest parkunud näo ning julgete siniste silmadega mees. Tal oli käsivarrel paks mantel ja seljas sinine toimsest riidest ülikond, mida oleks võinud vormiks pidada, kuid mis seda ometi ei olnud. Uustulnuk noogutas Melile, kuid enne kui kumbki neist suud avada jõudis, lõikas transpordiülem vahele.
«Royce, aitäh, et sa nii kähku tulid. Me oleme siin natuke hädas.» Ta sirutas välja märkmeploki äsja kirjutatud tekstiga.
Tähelepanelikult luges Trans America baasi peapiloot kapten Kettering sõnumi visandit, kusjuures ta nägu jäi rahulikuks, arvestamata järjest tugevnevat pinget suu ümber, kui ta pilk mööda lehekülge allapoole rändas.
Peapiloodi nagu ka transpordiülema ja paljude teiste viibimine lennujaamas nii hilisel öötunnil polnud sugugi tavaline. Kuid kolmepäevase tormiga kaasnevad hädad ja sage vajadus operatiivseid otsuseid teha olid teda siin kinni hoidnud.
Hetkelise vaikuse katkestas teise telefoni helin. Mel võttis kõne vastu ja viipas siis Ned Ordwayle, kes toru üle võttis.
Kapten Kettering oli lugemise lõpetanud. Transpordiülem küsis: «Oled selle saatmisega nõus? Meil on dispetšeril Selcali liin ootevalmis.»
Kettering noogutas. «Jah, ainult tahan, et te lisaksite: «Soovitan tagasi pöörduda või muuta maandumiskohta kapteni valikul,» ja laske dispetšeril neile anda viimane ilmateade. »
«Muidugi.» Transpordiülem kirjutas ta sõnad tekstile Juurde ja ulatas siis ploki Tanyale, kes alustas läkituse dikteerimist.
325
Kapten Kettering laskis pilgul libiseda üle kõigi ruumis: viibijate. «Kas see on kõik, mida me teame?» «Jah,» vastas Mel. «Siiamaani küll.»
«Varsti ehk saame rohkem teada,» ütles leitnant Ordwayj Ta oli oma telefonikõne lõpetanud. «Leidsime praegu GuerJ rero naise üles.»

Sõnum Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama piirkonna
transpordiülemalt oli adresseeritud TRANS AMERICA REIS
KAHE KOMANDÖRILE ja algas nii:

ON OLEMAS TÕESTAMATA VÕIMALUS, ET TEIE LENNUKI TURISTIKLASSI MEESREISIJA D. O. GUERRERO VALDUSES ON LÕHKEKEHA. REISIJA ILMA PAGASITA JA ILMSELT ILMA RAHATA, KINDLUSTAS END ENNE LENDU SUURELT. MÄRGATI KAHTLAST KÄITUMIST DIPLOMAADI KOHVRI TÜÜPI MAPIGA, MIDA VEAB KÄSI-PAGASINA. JÄRGNEB KIRJELDUS...

Nagu transpordiülem oli ette näinud, võttis kompanii raadio kaudu ühenduse saamine mitu minutit aega. Pärast eelmist lennukile saadetud sõnumit seoses lennujänese mrs. Ada Quonsettiga oli lennuk Trans America Clevelandi saateväljast New Yorgi piirkonda liikunud. Nüüd tuli kompanii läkitused saata New Yorgi dispetšeri kaudu lennukile edasiandmiseks. Samal ajal kui Tanya sõnumit dikteeris, lõi New Yorgis üks noor naisametnik selle kohe masinasse. Trans America dispetšer luges masinakirjutaja kõrvalt mõned esimesed read ja tõmbas siis lähemale otsetelefoni, mis ühendas teda operaatoriga suletud kommunikatsioonisüsteemis, mida ühiselt kasutasid kõik suuremad lennukompaniid. Operaator, kes asus samuti kuskil New Yorgis, seadis omakorda sisse otseühenduse enda ja Trans America dispetšeri vahel ning andis siis kommutaatorisse neljatähelise koodi, AGFG, mis oli spetsiaalselt määratud lennukile N-731-TA. Ja uuesti, nagu ühise telefoniliini eraldi numbril, kostis väljakutsesignaal ainult reis kahe pardal.

Mõne hetke pärast oli New Yorgis kuulda kapten Vernon Demeresti hääl, mis kõrgelt Ontario kohalt vastas: «Siin Trans America kaks. Vastan Selcalile.»

326

«Trans America kaks, siin New Yorgi dispetšer. Meil on tähtis sõnum. Teatage, kui olete kirjutamiseks valmis.»

Lühike paus ja uuesti Demeresti hääl: «Okei, New York. Oleme valmis.»

«REIS KAHE KOMANDÖRILE,» alustas dispetšer. «ON OLEMAS TÕESTAMATA VÕIMALUS ...»

Inez istus ikka veel vaikselt oma nurgas puhveti lähedal, kui tundis äkki, et keegi teda õlast raputab.

«Inez Guerrero! Kas te olete mrs. Guerrero?»

Ta vaatas üles. Läks tükk aega, enne kui ta suutis mõtteid koguda, mis olid olnud ähmased ja uitlevad, kuid sai sus aru, et tema kohale kummardub politseinik.

Mees raputas teda uuesti ja kordas küsimust.

End kokku võttes suutis Inez noogutada. Ta nägi, et see on hoopis erinev eelmisest politseinikust. See oli valge ja polnud ta ka nii lahke ega maheda häälega.

«Hakkame astuma, proua!» Politseinik võttis tal õlast veel kõvemini kinni, nii et valus hakkas, ja tõmbas ta järsu liigutusega jalule. «Kuulete või? Lähme nüüd! Üleval karjutakse teid taga ja kõik jaoskonna mehed aeti välja teid otsima.»

Kümne minuti pärast oli Inez Meli kabinetis tähelepanu keskpunktiks. Ordway istus ta vastas. Politseinik, kes Ineze kohale toimetas, oli ära läinud.

Kõik, kes juba varem kohal viibisid — Mel, Tanya, tolliinspektor Standish, Bunnie Vorobioff, Trans America trans-pordiülem Weatherby ja peapiloot kapten Kettering istusid ringis ümber toa. Kõik olid Meli soovil kohale jäänud.

«Mrs. Guerrero,» alustas Ned Ordway. «Miks teie mees Rooma sõitis?»

Inez vaatas talle tühja pilguga otsa ega vastanud sõnagi. Politseinik kõrgendas häält, kuid ei muutunud ebasõbralikuks. «Mrs. Guerrero, palun kuulake mind tähelepanelikult. Mul on teile paar tähtsat küsimust. Need puudutavad teie abikaasat ja mul on teie abi vaja. Kas saate aru?»

«Ma ... ma ei tea.»
«Teil pole vaja teada, miks ma seda küsin. Selleks on Pärast aega küll. Ma tahan, et te mind oma vastustega aitaksite. Kas vastate? Palun teid.»
.Transpordiülem segas ägedalt vahele: «Leitnant, ega me sUn öö otsa istuda ei saa. Lennuk kaugeneb meist kuuesaja-mülise tunnikiirusega. Kui on tarvis, tuleb karmim olla.» «Jätke see minu hooleks, mr. Weatherby,» ütles Ordway
327
teravalt. «Kui me siin kõik karjuma hakkame, läheb m hoopis rohkem aega, ja teada saame hoopis vähem.»
See ei paistnud transpordiülema kannatamatust kahandavat, kuid ta jäi siiski vait.
«Inez,» ütles Ordway, «... kas ma võin teid Inezeks nimetada?»
Naine noogutas.
«Inez, kas te vastate mulle?»
«Jah... kui ma oskan.»
«Miks teie mees Rooma sõitis?» «Ei tea,» sosistas ta vaevaliselt. «On teil seal sõpru või sugulasi?»
«Ei ole... Milanos on üks kauge sugulane, aga me pole teda kunagi näinud.»
«Kas teie mees ja see sugulane peavad kirjavahetust?»
«Ei.»
«Kas teil tuleb pähe mõni põhjus, miks teie mees nii ootamatult selle sugulase juurde võis sõita?» «Ei ole mingit põhjust.»
«Asi on nii, leitnant,» segas Tanya Livingston vahele, «et kui keegi tahab Milanosse sõita, siis ta meie Rooma reisi ei kasuta. Ta sõidaks Alitaliaga, mis läheb otse ja on odavam, ja Alitalial on just täna õhtul reis.»
Ordway noogutas. «Selle sugulase võime vist maha kanda.» Ta pöördus Ineze poole: «Kas teie mehel on Itaalias ametiasju ajada?»
Naine raputas pead.
«Mis ametit teie mees peab?»
«Ta on... oli... ettevõtja.»
«Mis ettevõtja?»
Aeglaselt, kuid ometi märgatavalt hakkas Inez uuesti asjadest aru saama. «Ta ehitas tööstushooneid, elumaju.»
«Te ütlesite, et ta oli. Miks ta enam ettevõtja ei ole?»
«Asjad ... läksid pahasti.»
«Majanduslikus mõttes?» «Jah, aga ... miks te seda küsite?»
«Palun uskuge mind, Inez,» jätkas Ordway, «mul on tõsine põhjus. Teie mehe ja teiste inimeste elu on mängus. Kas usute, mis ma räägin?»
Naine tõstis silmad. Nende pilgud kohtusid. «Usun.»
«Kas teie mees on praegu rahalistes raskustes?»
Ta kõhkles ainult hetke. «Jah.»
«Tõsistes raskustes?»
Inez noogutas pikkamisi.
328
«On ta pankrotis? Võlgades?»
Jälle sosin: «Jah.»
«Kust ta siis raha sai, et Rooma piletit osta?»
«Ma arvan...» Inez pidi juba oma sõrmusest rääkima hakkama, mille D. O. pandimajja oli viinud, kuid siis meenus talle Trans America kompanii järelmaksuleping. Ta võttis käekotist nüüd juba kortsunud kollase lehe ja näitas seda Ordwayle, kes sellest pilgu üle laskis käia. Transpordiülem tuli ka ligi.

«See on «Buerrero» nimele välja antud,» ütles transpordi-ülem. «Kuigi allkirjast võib välja lugeda mida tahes.»

«Buerrero on see nimi, mis meil alguses reisi nimekirjas oli,» märkis Tanya.

Ned Ordway raputas pead. «Sel pole praegu tähtsust, aga seda vana trikki kasutavad inimesed, kellel on vilets krediit. Nad annavad nime esimese tähe valesti, et krediidipuudus järeleuurimisel kohe korrapealt välja ei tuleks. Pärast, kui viga avastatakse, võib süü ajada selle kaela, kes blanketi täitis.»

Ordway pöördus nüüd tõsiselt Ineze poole: «Kuidas te sellega nõus olite, kui te teadsite, et teie mees pettuse peale välja läheb?»

«Ma ei teadnud seda,» tõrjus naine süüdistuse tagasi.

«Aga kuidas see paber nüüd teie käes on?»

Kõheldes jutustas ta, kuidas ta selle täna õhtul oli leidnud ja siis lennujaama tulnud, lootes meest enne ärasõitu kätte saada.

«Tähendab tänase õhtuni ei teadnud te üldse, et ta kavatses ära sõita?»

«Ei, sir.»

«Või üldse kuhugi sõita?» Inez raputas pead.

«Ja isegi nüüd ei oska te seda reisi kuidagi põhjendada?»

«Ei.» Ta paistis segadusse sattuvat.

«Kas te mees teeb vahel mõistusevastaseid tegusid?»

Inez ei vastanud kohe.

«Noh,» ergutas Ordway, «teeb või?»

«Vahetevahel, viimasel ajal... »

«On ta mõistusevastaselt käitunud?»

Sosin. «Jah.»

«On vägivaldne?»

Inez noogutas vastumeelselt.

«Teie mehel oli täna üks .kohver kaasas,» ütles Ordway

329

vaikselt. «Väike diplomaadikohver, ja ta paistis seda erilise hoolega hoidvat. On teil aimu, mis seal sees võiks olla?»

«Ei, sir.»

«Inez, te ütlesite, et teie mees oli ettevõtja — ehitusettevõtja. Kas ta oma töö juures vahel lõhkeaineid ka kasutas?»

Küsimus tuli nii muuseas ja ettevalmistamatult, et kuulajad ei pannud esialgu nagu tähelegi, et see esitati. Ent kui nad mõtte ära taipasid, tekkis ruumis äkki pinev vaikus.

«Seda küll,» vastas Inez, «sageli.»

Ordway tegi märgatava pausi, enne kui uuesti küsis: «Kas teie mees tunneb hästi lõhkeaineid?»

«Tunneb vist küll. Talle meeldis alati neid kasutada. Aga ... » Ta jäi ootamatult vait.

«Aga mida, Inez?»

Äkki oli Ineze jutus märgata ärevust, mida seal varem ei olnud. «Aga... ta on nendega väga ettevaatlik.» Ta pilk rändas toas ringi. «Palun ... milles asi on?»

«Teil tuli üks mõte, Inez,» ütles Ordway pehmelt. «Tuli ju?»

Kui naine ei vastanud, küsis ta nagu möödaminnes: «Kus te elate?»

Ta andis oma South Side'i korteri aadressi ja politseinik kirjutas selle üles. «Kas teie mees oli seal täna pärastlõunal, enne kui ta õhtul ära läks?»

Nüüd juba üleni hirmul, noogutas Inez vastuseks.

Ordway pöördus Tanya poole. Häält kõrgendamata palus ta: «Palun võtke ühendus linna politsei peakorteriga sellel numbril» — ta kritseldas numbri plokilehele. «Paluge neid oodata.»

Tanya läks kiiresti Meli laua juurde.
«Kas teie mehel oli korteris lõhkeaineid?» Kui naine kohe ei vastanud, rõhus ta ootamatu karmusega peale: «Siiamaani olete mulle õigust rääkinud, ärge nüüd ka valetage!
Kas oli?»
«Jah.»
«Mis liiki lõhkeaineid?»
«Natuke dünamiiti... ja kapsleid... Need jäid üle.»
«Ehitusettevõtja päevadest?»
«Jah.»
«Kas ta neist midagi rääkis? Ütles, mis põhjusel ta neid hoiab?»
Inez raputas pead. «Ainult seda, et... kui sa tead, kuidas neid kasutada... pole nad ohtlikud.»
«Kus ta neid lõhkeaineid hoidis?»
330
«Lihtsalt sahtlis.»
«Kus sahtlis?»
«Magamistoas.»
Äkki langes Inez Guerrero näost ära. Ordway märkas seda.
«Teile tuli midagi meelde! Mis see oli?»
«Mitte midagi!» Ta silmis ja hääles oli paanika.
«Tuli küll!» Pealetungiva ilmega kummardus Ned Ordway ettepoole, Ineze lähedale. Juba teist korda täna õhtul oli kogu ta lahkus äkki kadunud, nüüd asendas seda politseiniku karm, jõhker raevukus, mis nõuab vastust ja saab selle. Ta karjus: «Ärge püüdkegi midagi varjata või valetada! Sellest ei tule midagi välja. Öelge mulle, mis teile meelde tuli!» Kui Inez tihkuma hakkas, jätkas ta: «See ei aita! Rääkige ära!»
«Täna õhtul... Ma ei tulnud varem selle peale.. , need asjad... »
«Dünamiit ja kapslid?»
«Jaa.»
«Ärge viitke aega! Mis nendega on?»
«Need olid kadunud!» sosistas Inez.
Tanya ütles vaikselt: «Kõne on võetud, leitnant. Nad ootavad.»
Keegi teine ei öelnud sõnagi.
Ordway noogutas, pilk ikka veel Inezele naelutatud. «Kas te teadsite, et täna õhtul, enne kui reis välja sõitis, kindlustas teie mees end suure, isegi väga suure summa eest, nimetades teid kindlustussumma väljavõtjaks?»
«Ei, sir. Ma vannun, et ma ei tea midagi... »
«Ma usun,» ütles Ordway. Ta vaikis ja jäi mõttesse. Uuesti rääkima hakates kõlas ta hääles karm noot.
«Inez Guerrero, kuulake mind nüüd tähelepanelikult. Me arvame, et teie mees võttis selle lõhkeaine, millest te meile rääkisite, täna õhtul kaasa. Me arvame, et ta viis selle endaga Rooma lennukisse, ja — sest muud seletust sellele ei leidu, miks see tal kaasas on — kavatseb lennuki õhku lasta, tappa enda ja kõik teised lennukis viibivad inimesed. Nüüd on rnul veel üks küsimus, ja enne kui te vastate, mõelge hoolega järele. Tuletage meelde neid teisi inimesi, süütuid inimesi, väikseid lapsi, kes ka seal lennukis on. Inez, te tunnete oma meest, tunnete teda paremini kui keegi teine. Kas ta võiks... kindlustusraha eest, teie heaks... võiks ta seda teha, mida ma praegu ütlesin?»
Pisarad voolasid mööda Inez Guerrero nägu alla. Ta paistis olevat kokkuvarisemise äärel, kuid noogutas siiski aegamisi.
331
«Jah.» Nutt lämmatas ta hääle. «Jah, arvan, et võiks küll.

Ned Ordway pööras ära. Ta võttis Tanyalt telefonitoru j hakkas kiiresti vaiksel häälel rääkima. Ta andis informat siooni, mida järjest katkestati küsimustega.
Korraks tegi Ordway pausi, pöördudes uuesti Inez Gue rero poole. «Teie korter otsitakse läbi, vajaduse korral saam läbiotsimisloa. Kuid oleks lihtsam, kui te ise nõusoleku annate. Kuidas jääb?»
Inez noogutas tuimalt. ·
«Olgu,» ütles Ordway telefoni, «ta on nõus.» Umbes minuti pärast lõpetas ta kõne. Transpordiülemale ja Melile ütles ta: «Hangime korterist tõendusmaterjali, kui seal midagi leidub. Peale selle ei saa me praegu vist enam suurt midagi teha.»
Süngelt vastas transpordiülem: «Ega siin keegi enam suurt midagi teha saa, kui ehk ainult palvetada.» Näost hall ja kurnatud, alustas ta uue sõnumi kirjutamist reis kahele.

9

Reis kahe piloodid said kapten Vernon Demeresti poolt tellitud kuumad road kätte. Kandikutäis isuäratavaid toite, mille üks stjuardessidest esimese klassi kambüüsist oli toonud, kadus kiiresti. Demerest ümises heakskiitvalt, hammustades suutäie merivähi ja seentega täidetud ning parma juustuga garneeritud korvikest.
Nagu tavaliselt, jätkasid stjuardessid noore ja väga kõhna teise piloodi Cy Jordani nuumamiskampaaniat. Nad olid talle salamahti kahe kapteni selja taga eraldi taldrikul veel mõned road ette pistnud ja nüüd jukerdas ta kütuse jaotus-ventiilidega, põsed kanamaksast ja peekonist punnis.
Varsti pidi kolmele piloodile, kes nüüd hämaralt valgustatud lendurikabiinis kordamööda puhkust võtsid, ette toodama sedasama meelepärast vaherooga ja desserti, mida lennukompanii oma esimese klassi reisijatele serveeris. Ainus, mida reisijatele anti, meeskonnale aga mitte, olid lauavein ja šampanja.
Trans America, nagu enamik teisigi lennukompaniisid, pööras suurt tähelepanu kõrgetasemelisele toitlustamisele lennu ajal. Leidus neid, kes väitsid, et lennukompaniid — ja isegi rahvusvahelised kompaniid — tegelgu üksnes trans-pordiküsimustega, viigu teenindus lennu ajal argipäevastandardite

tasemele ja hoidugu peenutsemast, sealhulgas ka kõigist roogadest, mis kvaliteedi poolest ületavad keskmise komplekteine. Paljud seevastu arvasid, et kaasaegne reisimine on juba niigi liiga argipäevasele tasemele viidud ja tervitasid seda elegantse stiili meeleolu, mille lõi hea lennu-eine. Toitlustamise kohta tuli lennukompaniidele silmatorkavalt vähe kaebusi. Enamikule reisijatele, niihästi turisti-klassi kui esimese klassi omadele pakkusid eined meeldivat vaheldust ja neid söödi suure naudinguga.
Vernon Demerest, kes parajasti merivähi viimaseid mahlaseid osi keelega taga ajas, mõtles enam-vähem sama. Sel hetkel kõlas kabiinis Selcali kutsungi vali kellahelin ja raadio-paneelil sähvatas põlema hoiatuslamp.
Anson Harris kergitas kulmu. Juba üksainus Selcali kõne oli ebatavaline, ent kaks tükki tunni jooksul oli midagi täiesti haruldast.
«Me peaksime oma numbri salastada laskma,» ütles Cy Jordan selja tagant.
Demerest sirutas käe, et vastuvõtjaid ümber lülitada. «Ma võtan vastu.»
Kui reis kaks ja New Yorgi dispetšer olid teineteist vastastikku identifitseerinud, asus Vernon Demerest varjatud lambi all sõnumit plokkmärkmikku üles kirjutama. Sõnum tuli Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama transpordiülemalt ja algas nii: ON OLEMAS TÕESTAMATA VÕIMALUS... Lambi vastupeegelduses oli näha, kuidas Demeresti näolihased teksti jätkudes

järjest pingumale tõmbusid. Ta lõpetas vastuvõtu lühidalt ja katkestas sõnagi lausumata raadioüle-kande.
Demerest andis märkmiku Anson Harrisele, kes ta kõrval valgusele lähemale kummardudes selle läbi luges. Harris vilistas vaikselt. Ta sirutas märkmiku üle õla Cy Jordanile.
Selcali läkitus lõppes sõnadega: SOOVITAN TAGASI
PÖÖRDUDA VÕI MUUTA MAANDUMISKOHTA KOMANDÖRI VALIKUL.
Nagu see mõlemale kaptenile teada oli, tuli nüüd komando-°igus ära otsustada. Kuigi Anson Harris oli täna õhtul komandörina lennukit juhtinud ja Demerest esimese piloodi ülesandeid täitnud, kuulus kõrgem komandoõigus Vernon Demerestile, kui ta pidas vajalikuks seda kasutada.
Vastuseks Harrise küsivale pilgule ütles Demerest pikema jututa: «Sina oled vasakul istmel. Mis me veel ootame?»
Harris mõtles pisut ja teatas siis: «Me lendame tagasi, kuid teeme laia aeglase pöörde, et reisijad seda ei märkaks. Siis

laseme Gwen Meighenil kindlaks teha, kus see vennike istub, kelle pärast nad muretsevad, sest selge on, et kumbki meist ei tohi ennast reisijatekabiinis näidata, muidu ta muutub valvsaks.» Ta kehitas õlgu. «Pärast seda mängime vist kuulmise järgi.»
«Olgu,» nõustus Demerest. «Sina pööra ots ümber, mina võtan reisijatekabiini enda peale.»
Ta vajutas stjuardessi väljakutse nupule, kasutades kolme kella koodi, et tuleks Gwen.
Samal lainel, mida ta varemgi oli kasutanud, kutsus Anson Harris lennuliini dispetšeriteenistust. Ta teatas lakooniliselt: «Siin Trans America kaks. Meil paistab siin pahandusi olevat. Palun luba Lincolni tagasipöördumiseks ja radarisekto-rit praegusest positsioonist Lincolni.»
Kiirelt läbi mõeldes oli Harris juba mõnes teises lennujaamas maandumise võimaluse välistanud. Ottawa, Toronto ja Detroit, nagu neid oli informeeritud, olid tormi tõttu lennuliikluseks suletud. Ja pealegi oli reis kahe meeskonnal vaja aega, et tegelda murettekitava mehega tagumises reisijatekabiinis. Lincolni lennujaama tagasipöördumine või-maldab seda.
Tal polnud mingit kahtlust, et ka Demerest on samasugusele järeldusele jõudnud.
Toronto lennumagistraali keskusest, rohkem kui kuus miili allpool, vastas dispetšeri hääl: «Reis kaks, sain aru.» Väike paus, ja siis: «Võite alustada pööret vasakule suunaga kaks seitse null. Olge valmis kõrguse muutmiseks.»
«Sain aru, Toronto. Alustame pööret. Tahaksime selle teha laia ja sujuva.»
«Trans America kaks. Nõustume laia pöördega.»
Kõnelus toimus kõrgendamata toonil nagu selletaolised kõnelused ikka. Nii õhus kui maa peal kehtis arusaamine, et kõige paremaid tulemusi annab rahu, kõige halvemaid aga dramaatilisus ja ärritatus. Reis kahe palve iseloomu larvestades oli dispetšerile otsemaid selge, et tegemist on häireolu-korraga, olgu siis kas tõelise või potentsiaalsega. Reaktiiv-lainerid, mis juba reisikõrgusel sõidavad, ei hakka niisama, ilma tõsise põhjuseta tagasikurssi võtma. Dispetšer teadis ka seda, et kui kapten selleks valmis on, teeb ta häire-olukorra ametlikult teatavaks ja avaldab selle põhjuse. Seniks ei hakka aga dispetšer aega raiskama ja meeskonnale, kel kahtlemata on praegu oma pakilised ülesanded, tarbetuid küsimusi esitama.
Ükskõik millist abi lennumagistraali dispetšeriteenistuselt

ka palutakse, seda antakse ilma pikema pärimiseta ja nii ruttu kui võimalik.
Ja maa peal olidki juba rattad liikuma pandud. Toronto lennumagistraali keskusest, mis asus ilusas moodsas hoones oma neliteist miili linnast väljas, oli reis kahe raadiosõnumi vastuvõtnud dispetšer kohe brig-adiri välja kutsunud. Brigadir võttis nüüd ühenduse teiste sektoritega ja tegi reis kahe ees ning ka vahetult tema all olevad kõrgused vabaks — viimased

küll ettevaatuse mõttes. Clevelandi keskust, mis enne oli lennuki Toronto keskusele üle andnud ja pidi selle nüüd jälle tagasi saama, oli samuti alarmeeritud. Chicago keskust, mis omakorda lennuki Clevelandi käest üle võtab, hoiatati ette.

Reis kahe lendurikabiinis võeti parajasti vastu uut lennu-magistraali dispetšeri sõnumit: «Alustage laskumist reisi-kõrgusele kaks-kaheksa-null. Teatage lahkumisest kõrguselt kolm-kolm-null.»

Anson Harris vastas: «Toronto keskus, siin Trans America kaks. Alustame praegu laskumist.» Harrise korraldusel teatas teine piloot Cy Jordan kompanii raadio kaudu Trans America dispetšerile otsusest tagasi pöörduda.

Reisijatekabiini uks avanes. Gwen Meighen tuli sisse.

«Teate,» ütles ta, «kui te veel süüa peaksite tahtma, siis kahjuks enam ei saa. Võib-olla te olete märganud, aga meil on juhuslikult ka mõned reisijad pardal.»

«Ülemusele vastuhakkamise eest võtan sind hiljem käsile,» ütles Demerest. «Aga praegu,» jätkas ta Gweni inglise aktsenti matkides, «on meil pisut muid pahandusi.»

Pealtnäha polnud lendurikabiinis Lincolni PTÜ sõnumi vastuvõtmisest saadik peaaegu mitte midagi muutunud. Ent seal varem valitsenud õdus meeleolu oli märkamatult kadunud. Vaatamata kätteõpitud enesevalitsemisele, olid kõik kolm meeskonnaliiget nüüd ametlikud ja napisõnalised, kõik nende vaimsed võimed üles kruvitud, ja igaüks tajus samasugust ümberkohanemist kaaslaste juures. Just selleks, et niisugustel hetkedel nõtkelt ja kiiresti reageerida, oligi tee reisilennuki komandörikohani pikk ja nõudis aastatepikkust treeningut ning kogemusi. Lendamine üksi — lennuki juhtimine — pole iseendast midagi eriti keerulist, kuid see, mille eest tsiviillenduritele kõrget palka makstakse, on nende tegutsemisosavuse, lenduritarkuse ja üldiste lennundusalaste teadmiste pagas. Demerest, Harris ja vähemal määral ka Cy Jordan asusidki nüüd sellest pagasist ammutama. Olukord

reis kahe pardal polnud veel kriitiline ja hea õnne korral võib-olla ei muutugi kriitiliseks. Kuid võimalikuks kriisi-hetkeks oli meeskond vaimselt valmis.

«Soovin, et sa ühe reisija asukoha kindlaks teeksid,» ütles Demerest Gwenile. «Ta ei tohi teada, et sa teda otsid. Meil on siin kirjeldus. Aga parem juba loe see kõik läbi.» Ta ulatas Gwenile märkmiku Selcali sõnumiga. Neiu astus lähemale ja hoidis märkmikku mehe kõrval varjatud lambi all.

Kui lennuk kergelt küljele kaldus, puudutas Gweni käsi Vernon Demeresti õlga. Mees tundis ta lähedust ja tuttavat kerget parfüümi. Kõrvale vaadates nägi ta hämaruses Gweni profiili. Lugedes oli ta nägu tõsine, ent mitte jahmunud. See tuletas talle meelde, mida ta täna õhtul varemgi nii väga oli imetlenud: Gweni tugevus ei vähenda mitte põrmugi ta naiselikkust. Ühe põgusa hetke vältel meenutas ta, kuidas Gwen oli talle täna õhtul kaks korda öelnud, et armastab teda. Ja ta oli endalt siis küsinud, kas ta ise on üldse elus kedagi tõsiselt armastanud. Kui oma isiklikke tundeid kõvasti ohjes hoida, siis ei saa selles kunagi täit selgust. Kuid sel hetkel tundis ta alateadlikult, et ta tunded Gweni vastu on armastusele lähemal, kui ta iial varem on kogenud.

Gwen luges sõnumi uuesti aeglasemalt üle.

Korraks kerkis Demerestis must viha selle uue asjaolu vastu, mis ei lasknud neil — temal endal ja Gwenil — oma plaane Napoli suhtes ellu viia. Kuid kohe sai ta endast võitu. Praegu on tööasjad ainutähtsad. Pealegi tähendas praegune olukord ainult edasilükkamist, pärast tagasipöördumist Lin-colni võib-olla ööpäeva pikkust ooteaega. Aga lõpuks toimub see reis ikkagi. Tal ei tulnud kordagi pähe, et pommiohtu otsekohe likvideerida ei saa, või et see kõik niisama ohutult ei lõpe, nagu niisugused olukorrad enamasti lõpevad.

Demeresti kõrval hoidis Anson Harris lennukit kerges pöördes, seda ainult õige pisut kaidesse viies. See oli täiuslik pööre, täpselt teostatud, nagu näitas kummagi piloodi ees olev nõelkuulindikaator, lennumõõteriistade vanaisa, mida siiani kasutavad moodsad

reaktiivlennukid ja mida omal ajal kasutas Lindberghi «Spirit of St. Louis» ja teised lennukid ammu enne seda. Nõel oli kaldu, kuul täpselt keskel. Ainult magnet- ja vurrkompass reetsid pöörde ulatust — seda, et reis kaks oli lõpetamas saja kaheksakümne kraadist kursimuutust. Harris oli ennist öelnud, et reisijad ei märkagi tagasikursi võtmist, ja küllap tal oli õigus, kui just mõni, kes kabiiniaknast välja piilub, lääne- ja idakursil erinevalt paistvate tähtede ja kuu asendiga tuttav pole. Sel juhul oleks
336
nad kursimuutust muidugi märganud, kuid selle riski peale tuli paratamatult välja minna. Õnneks oli maa pilvedest varjatud, nii et linnu polnud võimalik näha ega ära tunda. Nüüd asus Harris kõrgust vähendama, lennuki nina laskus veidi, hoovad tõmmati ainult õige pisut tagasi, nii et mootorite hääl rohkem ei muutuks kui tavaliselt iga lennu ajal. Harris oli keskendunud, ta lendas lausa õpiku täpsusega, Gwenist ja Demerestist välja tegemata. Gwen andis märkmiku tagasi.

«Palun mine nüüd,» ütles Demerest Gwenile, «ja tee mehe asukoht kindlaks. Vaata, kas see portfell paistab ja kas oleles mingi võimalus seda tema käest ära võtta. Saad aru, et meist ei saa keegi minna, vähemalt esialgu mitte, — muidu hirmutame ta ära.»

«Jah,» vastas Gwen. «Saan aru. Aga minul pole ka vaja minna.»

«Miks?»

«Ma juba tean, kus ta istub,» ütles Gwen tasa. «Kohal neli-teist-A.»

Vernon Demerest vaatas teda uurival pilgul. «Mul pole vist vaja sulle rääkima hakata, kui tähtis see on. Kui sa vähegi kahtled, mine siiski tagasi ja tee kindlaks.»

«Ma ei kahtle.»

Poole tunni eest, nagu Gwen selgitas, oli ta pärast esimese klassi õhtusöögi serveerimist taha turistisektsiooni läinud, et seal abiks olla. Üks reisijatest — vasakul akna all — oli tukkunud. Kui Gwen teda kõnetas, ärkas ta paugupealt üles. Ta hoidis kõvasti süles väikest diplomaadikohvrit ja Gwen soovitas selle söögi ajaks tema kätte anda või maha panna. Reisija keeldus. Ta jättis kohvri endisesse asendisse ja Gwen märkas, et mees hoidis sellest kramplikult kinni, nagu oleks see väga tähtis. Selle asemel et eelmise istme seljatoe küljest lauaklappi alla lasta, toetas ta hiljem õhtusöögikandiku kohvrile, mida ta sülest ei pannud. Reisijate veidrustega harjunud, ei hakanud Gwen sellele pikemalt mõtlema, kuigi mees ise talle hästi meelde jäi. Sõnumis äratoodud kirjeldus klappis täpipealt.

«Teine põhjus, miks ma teda mäletan, on see, et ta istub otse piletita vanaproua kõrval.»

«Sa ütlesid, et ta istub akna all?»

«Jah.»

«See teeb asja raskemaks — ei ulata hästi haarama.» Samas tuli Demerestile meelde teatud lõik transpordiülema läkitusest: KUI OLETUS ÕIGE, ASUB LÕHKELAENGU PÄÄS-
237

TIK VÄLJASPOOL KOHVRIT JA ON KERGELT KÄTTESAADAV. SELLEPÄRAST OLGE ÄÄRMISELT ETTEVAATLIKUD, KUI ÜRITATE KOHVRIT JÕUGA ÄRA VÕTTA. Demerest aimas, et küllap mõtleb ka Gwen praegu sellele hoiatusele.

Esimest korda häiris ta mõttekäiku mingi tunne, mitte küll hirm, vaid pigem kahtlus. Hirm võib pärast tulla, praegu veel mitte. On see tõesti võimalik, et pommipaanika osutub millekski rohkemaks kui lihtsalt paanikaks? Vernon Demerest oli niisugustest olukordadest tihti mõelnud ja rääkinud, aga et niisugune asi võib juhtuda tema endaga, se polnud ta iial tõsiselt uskunud.

Anson Harris lõpetas nüüd pöörde niisama sujuvalt, k oli seda alustanud.

Uuesti helises Selcali kell. Demerest viipas Cy Jordanile, kes lülitas raadiod vastuvõtule, vastas ja hakkas sõnumit üles kirjutama.

Anson Harris rääkis jälle Toronto lennumagistraali keskusega.

«Ma mõtlen praegu,» ütles Vernon Demerest Gwenile, «kas oleks mingi võimalus, kuidas Guerrero kõrvalt need kaks reisijat minema saaks, nii et ta oma sektsiooni üksinda jääks. Siis vahest võiks üks meist talle selja tagant läheneda, üle istme seljatoe kummarduda ja kohvri ära krabada.»
«Ta hakkaks kahtlustama,» ütles Gwen veendunult. «Kindlasti hakkaks. Ta on juba praegu närvis. Niipea, kui me need teised kohalt ära toome, ükskõik mis ettekäändel, arvaks ta kohe, et midagi on lahti, muutuks valvsaks ja jääks passima.»
Teine piloot ulatas neile Selcali sõnumi, mille ta vahepeal kirja oli pannud. See oli Lincolni transpordiülemalt. Varjatud lambi valgel luges Demerest seda koos Gweniga.
UUS INFORMATSIOON OSUTAB, ET VARASEM OLETUS REISIJA GUERRERO VALDUSES OLEVAST LÕHKEKEHAST ON NÜÜD ÄÄRMISELT TÕENÄOLINE. KORDAN, ÄÄRMISELT TÕENÄOLINE. REISIJA USUTAVASTI VAIMSELT EBANORMAALNE, KÕIGEKS VALMIS. KORDAN EELNEVAT HOIATUST LÄHENEDA ÄÄRMISE ETTEVAATUSEGA. SOOVIN EDU.

«Need viimased sõnad mulle meeldivad,» ütles Cy Jordan. «Kui armas, et nad seda meile soovivad.»
338
«Jää vait!» ütles Demerest toorelt.
Mõneks sekundiks — kui lendurikabiini tavalised mürad välja arvata — jäi täiesti vaikseks.
«Kui leiaks mingi mooduse,» ütles Demerest pikkamisi, «mingi nõksu, kuidas meelitada teda kohvrit lahti laskma. Rohkem pole vaja kui paar sekundit, et sellest kinni rabada ja ära tõmmata... kui ruttu teha, aitaks paarist sekundist.»
«Ta ei tahtnud ju seda isegi käest maha panna,» märkis Gwen.
«Tean, tean! Ma ainult mõtlen, muud midagi.» Ta jäi vait. «Arutame veel kord läbi. Guerrero ja vahekäigu vahel on kaks reisijat. Üks neist... »
«Üks on neist mees, tema istub vahekäigu ääres. Keskel on see vana daam, mrs. Quonsett. Siis tuleb Guerrero.»
«Nii et vanaema on kohe Guerrero naaber, istub kohe kohvri kõrval.»
«Jah, aga mis sellest kasu on? Isegi kui talle ära saaks rääkida, ei suudaks ta ... »
«Ega sa talle veel midagi öelnud pole? Ta ei tea, et ta meil peos on?»
«Ei. Sa ju ei lubanud.»
«Igaks juhuks küsisin.»
Uuesti tekkis vaikus. Vernon Demerest pingutas ajusid, mõtles, vaagis võimalusi. Lõpuks ütles ta sõnu kaaludes: «Mul on üks mõte. Võib-olla ei tule sellest midagi välja, aga praegu meil paremat ei ole. Kuula nüüd, ma räägin sulle täpselt ära, mida sa tegema pead.»
Reis kahe turistisektsioonis oli enamik reisijaid õhtusöögi lõpetanud ja stjuardessid koristasid nobedasti kandikuid. Serveerimine oli täna õhtul tavalisest rutem läinud. Üheks põhjuseks oli see, et väljalennu hilinemise tõttu oli osa reisijaid juba lennujaamas einetanud ja nüüd, nii hilisel kellaajal olid nad õhtueinest loobunud või seda üksnes proovinud.
Kolmeistmelise rea juures, kus mrs. Ada Quonsett ikka veel oma uue oboemängijast sõbraga vestles, seisatas üks turisti-kabiini stjuardessidest, terane noor blondiin, ja küsis: «Kas teie kandikud on vabad?»
«On küll, preili,» vastas oboemängija.
Mrs. Quonsett naeratas lahkelt. «Aitäh, kallis, võite minu oma ära võtta. Väga hea oli.»
Tusane mees mrs. Quonsettist vasakul andis oma kandiku sõnagi lausumata.
339
Alles sel hetkel märkas väike vana daam San Diegost, ei ka teine stjuardess seisab vahekäigus.

See oli toosama, keda mrs. Quonsett mitu korda varem oli näinud ja kes paistis teiste tüdrukute ülemus olevat. Tal olid süsimustad juuksed, ilus, kõrgete põsesarnadega nägu ja jul-ged tumedad silmad, mis praegusel hetkel otse ja- külmalt Ada Quonsetti puurisid.
«Vabandage, madam. Kas ma võiksin teie piletit näha?»
«Minu piletit? Aga loomulikult.» Mrs. Quonsett teeskles suurimat üllatust, kuigi ta silmapilk taipas, mis selle küsimuse taga peitub. Ilmselt oli ta jänesestaatus teada või kahtluse all. Aga ta polnud kunagi kergelt alla andnud ja isegi praegu püüdis ta midagi välja nuputada. Küsimus oli selles: kui palju see tüdruk teab?
Mrs. Quonsett avas käekoti ja tegi, nagu otsiks ta oma pabereid läbi. «Ma tean, kullake, et ta mul oli. Ta peab siin kusagil olema.» Süütul ilmel vaatas ta üles. «Muidugi kui piletikontrolör seda mul lennukisse tulekul ära ei võtnud. Võib-olla ta jättis selle oma kätte, nii et ma ei märganudki.»
«Ei,» ütles Gwen Meighen, «seda ta ei saanud teha. Kui see oli edasi-tagasi-pilet, peaks tagasisõidu pool teie käes olema. Ja kui see oli ühe otsa pilet, peaks teie käes ikkagi olema kupong ja pardaletuleku kaart.»
«Tõesti naljakas...» Ja mrs. Quonsett sõbras käekotis edasi.
«Lubate, et ma vaatan?» küsis Gwen jahedalt. Kogu vestluse jooksul polnud ta kordagi oma tavalist sõbralikkust ilmutanud. Ta jätkas: «Kui teil pilet kotis on, leian ma selle üles. Kui ei ole, siis hoiame sellega mõlemad aega kokku.»
«Loomulikult ei luba,» vastas mrs. Quonsett rangelt, ent muutus kohe jälle leebeks: «Ma saan aru, et te sellega midagi halba ei mõtle, mu kallis, aga mul on siin isiklikud dokumendid. Teie olete inglanna ja peaksite isikupuutumatust austama. Te ju olete inglanna, eks ju?»
«Mis see siia puutub, kas ma olen või mitte. Praegu räägime teie piletist. Muidugi, kui teil see üldse on.» Gweni ebaharilikult kõrgendatud toon kostis üle mitme rea. Kaas- | reisijate pead pöördusid nende poole.
«Muidugi on mul pilet. Küsimus on ainult selles, kus ta ; praegu on.» Mrs. Quonsett naeratas võluvalt. «Aga et teie inglanna olete, sellest sain ma otsekohe aru, kui te rääkima hakkasite. Nü paljud inglased — nagu teiegi, mu kallis, — panevad meie keele imekaunilt kõlama. Küll on kahju, et

meil nii vähe on ameeriklasi, kes seda teha oskavad. Mu kadunud abikaasa ütles alati... »
«Las ta ütles pealegi. Kuidas teie piletiga jääb?»
Gwenil oli raske nii jõhkralt ja vastikult käituda, nagu ta seda praegu tegi. Tavalisel juhul oleks ta selle vana naisterahvaga küll otsustavalt, ent ometi sõbralikult ja heatahtlikult asju ajanud. Gwenile oli ka äärmiselt vastumeelne ähvardada kedagi, kes temast rohkem kui kaks korda vanem oli. Kuid enne lendurikabiinist väljumist oli Vernon talle ranged juhtnöörid kätte andnud.
Mrs. Quonsett paistis kergelt šokeeritud olevat. «Kuulge, noor daam, mina olen teiega kannatlik. Aga kui ma oma pileti üles leian, siis pean ma teie tooni kohta küll üht-teist ütlema... »
«Kas tõesti, mrs. Quonsett?» Gwen nägi, kuidas vanaproua oma nime kuuldes võpatas, ja esimest korda võis ta väärika fassaadi taga teatud nõrkust aimata. Gwen ei andnud talle asu: «Te olete ju Ada Quonsett?»
Väike vana daam tupsutas pitstaskurätikuga huuli ja ohkas. «Kui te nii hästi teate, kes ma olen, mis seal siis enam varjata?»
«Aga muidugi, sest meil on teie kohta kõik teada. Teil on päris pikk pattude register, mrs. Quonsett.»
Nüüd oli pealtkuulajaid ja vahtijaid juba rohkem, paar inimest oli isegi püsti tõusnud, et paremini näha. Väljendati poolehoidu vanale daamile, Gweni peale pahandati. Vahekäigu

ääres istuv mees, kes Gweni saabudes mrs. Quonset-tiga oli vestelnud, nihutas end rahutult. «Kui on mingi arusaamatus, võib-olla ma saaksin aidata ... »
«Mingit arusaamatust ei ole,» ütles Gwen. «Kas te reisite selle daamiga koos?»
«Ei.»
«Siis pole teil vaja end tülitada, sir.»
Siiamaani oli Gwen hoidunud vaatamast kaugemal akna all istuva mehe poole, kelle ta teadis olevat Guerrero. Samuti polnud mees tema poole vaadanud, kuigi selle järgi, kuidas ta oma pead kallutas, sai Gwen aru, et ta iga sõna hoolega kuulab. Ilma otseselt vaatamata nägi Gwen, et ta hoiab ikka veel väikest diplomaadikohvrit kramplikult süles. Mõeldes, mida see kohver võib sisaldada, valdas teda jäine hirmu-sööst. Mingi kohutava sündmuse ähvardav eelaimus pani ta uleni värisema. Ta oleks tahtnud ära joosta, lendurikabiini tagasi minna ja öelda Vernonile, et ta ise selle asja ära ajaks. Aga ta ei jooksnud kuhugi ja nõrkushetk läks üle.

«Ma ütlesin, et me teame teist kõik, ja nii see ka on,» veenis Gwen mrs. Quonsettit. «Teid tabati täna õhtul juba varem ilma piletita ühel meie reisil Los Angelesest. Teid võeti aresti alla, aga teil õnnestus minema lipsata. Siis tulite pettuse abil selle lennuki peale.»
Selle peale vastas väike vana daam San Diegost vapralt: «Kui te juba nii palju teate, või arvate teadvat, siis ei tasu ju enam selle üle vaielda.» Ja ta otsustas, et muretsemisest ei ole nüüd enam kasu midagi. Ta oli ju lõpuks sellega arvestanud, et ta tabatakse. Seikluse ja hea õhtusöögi oli ta vähemalt kätte saanud. Ja pealegi, mis see loeb. Nagu see punase peaga naisterahvas Lincolnis isegi oli tunnistanud, ei anna ükski lennukompanii jäneseid kohtu alla. Ent ometi huvitas teda, mis edasi saab. «Kas me keerame nüüd tagasi?»
«Nii tähtis te ka ei ole. Kui me Itaalias maandume, antakse teid võimudele üle.» Vernon Demerest oli Gwenile kinnitanud, et igal juhul tuleb mulje jätta, nagu sõidaks reis kaks ikka Rooma poole, ja mitte mingil tingimusel tunnistada, et nad on juba otsa ümber pööranud ja lendavad tagasi. Ühtlasi oli ta Gwenile südamele pannud vana daamiga karmilt käituda, mis Gwenile sugugi ei meeldinud. Kuid reisija Guerrerole tuli vastavat muljet avaldada, et Demerest oma järgmist sammu saaks astuda.
Guerrero seda küll ei teadnud — ja kui kõik hästi laabub, saab ta teada alles siis, kui see enam midagi ei loe —, aga kogu see etendus oli määratud ainult temale.
«Te peate minuga kaasa tulema,» käskis Gwen mrs. Quonsettit. «Kaptenile on teie kohta signaal tulnud ja ta peab ettekande tegema. Enne seda tahab ta teid näha.» Ja ta palus väljaspool istuvat meest: «Olge hea, lubage see naine välja.»
Esimest korda ilmutas vana daam teatud erutusemärke. «Kapten tahab mind?»
«Jah, ja talle ei meeldi, et teda oodata lastakse.»
Kõhklevalt vabastas mrs. Quonsett istmerihma. Kui oboe-mängija õnnetul ilmel eest ära tuli, et teda mööda lasta, astus mrs. Quonsett ebakindlal sammul vahekäiku. Käsivarrest kinni võttes tõukas Gwen teda tagant, ja endal kõikide ümberviibijate vaenulikke pilke tundes hakkasid nad mööda vahekäiku minema.
Gwen surus maha soovi pöörata ringi ja vaadata, kas ka kohvriga mees teda vahib.
«Mina olen kapten Demerest,» ütles Vernon. «Palun astuge sisse — nii kaugele kui võimalik. Gwen, pane uks kinni ja

vaatame, kuidas me siia kõik ära mahume.» Ta naeratas mrs. Quonsettile. «Pole midagi parata, lendurikabiinid tehakse nii väikesed, et ei saa kuidagi külalisi vastu võtta.»
Vana daam San Diegost piilus kapteni poole. Tulnud reisi-jatesektsiooni heleda valguse käest, polnud ta silmad veel lendurikabiini hämarusega harjunud. Kõik, mida ta esialgu nägi, olid mingid varjukujud, kes istusid, ümbritsetuna kümnetest punaselt hõõguvatest

numbrilaudadest. Kuid hääle sõbralikkuses polnud võimalik kahelda. Selle mõju ja toon olid hoopis teistsugused, kui ta oodata oskas.
Cy Jordan tõmbas Anson Harrise selja taga oleva tühja meeskonnatooli käetoe üles. Õrnalt, vastupidiselt oma käitumisele mõne minuti eest, pani Gwen vana daami sinna istuma. Kuna õhk väljas oli esialgu veel rahulik, oli lennukis kerge liikuda. Kuigi nad pidevalt kõrgust kaotasid, oli lennuk ikka veel kõrgel tormipilvede kohal, ja vaatamata üle viiesaja-miilisele tunnikiirusele laugles ta sujuvalt nagu rahulikul siledal merel.
«Mrs. Quonsett,» ütles Vernon Demerest, «katsuge ära unustada, mis teiega seal väljas juhtus. See pole põhjuseks, miks teid siia toodi.» Ja ta küsis Gwenilt: «Sa olid tema vastu vist õige karm?»
«Pean seda tõesti tunnistama.»
«Miss Meighen tegutses minu korralduste kohaselt. Mina käskisin tal täpselt seda teha, mida ta tegi. Me teadsime, et üks teatud isik vaatab ja kuulab seda pealt. Me tahtsime, et asi oleks usutav, et oleks mõjuv põhjus teie siiatoomiseks.»
Suur varjukuju, kes temaga parempoolselt istmelt rääkis, hakkas nüüd Ada Quonsettile selgemalt paistma. Nii palju kui ta mehe näost näha võis, oli tegemist kena inimesega. Ent praegusel hetkel ei saanud ta selle jutu mõttest muidugi midagi aru. Ta vaatas ringi. Kõik oli väga huvitav. Ta polnud veel kunagi lendurikabiinis käinud. See oli hoopis kitsam ja ahtam, kui ta arvas. Ja soe oli siin ka, nii et kõik kolm meest, keda ta pilk seletas, olid särgiväel. Nüüd on tal tõesti niidagi tütrele New Yorgis rääkida, kui ta üldse kunagi sinna jõuab.
«Vanaema,» ütles mees, kes end kaptenina oli tutvustanud, «kas te lööte kergesti kartma?»
See oli üpris imelik küsimus ja ta mõtles enne järele, kui vastas. «Mitte vist eriti kergesti. Vahel hakkan närveerima, aga mitte nii nagu vanasti. Kui inimene vanemaks saab, siis Pole tal enam suurt midagi, mille pärast karta.»

Uurivalt vaatas kapten talle silma. «Olen otsustanud teile midagi rääkida ja siis tahan teie abi paluda. Meil ei ole palju aega ja ma teen kiiresti. Arvan, et olete vist märganud seda meest, kes teie kõrval istub — akna pool küljes.»
«Seda kõhna väikeste vurrudega meest?»
«Jah,» vastas Gwen, «just sedasama.»
Mrs. Quonsett noogutas. «Imelik inimene. Ei räägi kellegagi, ainult hoiab kogu aeg oma väikest kohvrit ega lase seda ilmaski käest. Tal on vist mingi mure.»
«Meil on ka mure,» ütles Vernon Demerest vaikselt. «Meil on alust arvata, et tal on seal kohvris pomm. Me tahame seda talt ära võtta. Sellepärast ongi meil teie abi vaja.»
Ada Quonsettile tundus imestamisväärsena, et siin üleval pilootide juures nii vaikne on. Äsja öeldud sõnadele järgnenud vaikuses kostis ta istme lähedalt seinaraadiost sõnum: «Trans America kaks, siin Toronto keskus. Teie asend on viisteist miili Kleinburgi tuletornist ida poole. Teatage oma lennukõrgus ja kavatsused.»
Mees vasakpoolsel esiistmel, kelle nägu ta veel polnud näinud, vastas: «Toronto keskusele Trans America kahelt. Lahkume lennukõrguselt kaks-üheksa-null. Soovime jätkata aeglast laskumist, kuni me uuesti teatame. Kavatsust Lincolni tagasi pöörduda ei muuda.»
«Kuulen, Trans America. Teeme teie ees tee liiklusest vabaks. Võite jätkata aeglast laskumist.»
Kolmas mees Ada Quonsettist paremat kätt asuva väikese laua taga, kelle ees oli veelgi numbrilaudu, kummardus mehe juurde, kes parajasti oli rääkinud. «Minu andmetel teeme selle tunni ja seitsmeteistkümne minutiga ära. Ennustatud tuult kasutades tuleb nii välja, aga kui tormirinne on liikunud oodatust kiiremini, võib ka vähem minna.»
«Me siis lähemegi tagasi?» mrs. Quonsettil oli raske erutust varjata.
Demerest noogutas. «Aga te olete ainus, kes peaje meie sellest teab. Mõnda aega peate seda saladuses hoidma, ja peaasi, et Guerrero — kohvriga mees — midagi teada ei saa.»

Kas see kõik sünnib tõesti temaga, mõtles Ada Quonsett hinge kinni pidades. See oli nii kohutavalt põnev, just nagu televiisoris. Natuke hirmutav muidugi oli, aga ta pidas paremaks sellele mitte liiga palju mõelda. Kõige tähtsam on see, et ta on siin, võtab kõigest osa, räägib kapteniga salajuttu, ja mis ta tütar selle peale veel ütleb?
«Niisiis, kas aitate meid?»
344

«Aga muidugi. Te vist tahate, et ma vaataksin, kas ma selle kohvri ta käest ära saan ... »
«Ei!» kiiresti keeras Vernon Demerest end tooliga lähemale ja nõjatus mõjukuse mõttes veel üle seljatoe. Ta ütles karmilt: «Te ei tohi mingil juhul oma kätt sinna külge panna, isegi ligidale mitte.»
«Kui te nii ütlete,» nõustus mrs. Quonsett alandlikult, «ega ma siis ei pane.»
«Just seda ma ütlen. Ja pidage meeles: Guerrero ei tohi aru saada, et me teame midagi tema kohvrist või sellest, mis seal sees on. Ja nagu ma miss Meigheniga natuke aega tagasi tegin, õpetan nüüd ka teile täpselt kätte, mida teha, kui te tagasi reisijatekabiini lähete. Palun kuulake hoolega.»
Kui ta oli lõpetanud, lubas väike vana daam San Diegost endale kerge põgusa naeratuse. «Oh jaa, jaa, küll ma sellega hakkama saan.»
Ta ajas end juba istmelt püsti ja Gwen tahtis lenduri-kabiini ust lahti teha, et koos minema hakata, kui Demerest küsis: «Kui te selle Los Angelese reisi peal jänest sõitsite — räägiti, et tahtsite New Yorki minna. Milleks?»
Ta rääkis kaptenile, et tunneb läänerannikul vahel hirmsat üksildust ja tahab oma abielus tütart itta vaatama minna.
«Vanaema,» ütles Vernon Demerest, «kui me sellest võiduga välja tuleme, siis luban isiklikult, et kõik teie mured lahendatakse ja et meie kompanii annab teile pileti New Yorki ja tagasi esimeses klassis.»
Mrs. Quonsett oli nii liigutatud, et pidi peaaegu nutma hakkama.
«Oi, tänan väga! Tänan väga!» seekord oli isegi temal pisut raske rääkida. Missugune haruldane mees, mõtles ta; kui lahke, armas inimene!
See üllas tunne, mis valdas mrs. Quonsettit lendurikabii-nist lahkumisel, aitas teda läbi esimese klassi sektsiooni minna ja uuesti turistisektsiooni astuda. Kõvasti tal käsivarrest kinni hoides tõukas Gwen Meighen teda edasi ja Pitstaskurätikuga silmi tupsutades etendas vana daam pisar-likku, täiesti usutavat südamevalu. Pisarate taga aga mõtles ta peaaegu lõbusalt, et see on tal täna õhtul juba teine etendus. Esimese oli ta haigust teeseldes lennujaamas Peter Coakley ees maha mänginud. Ta oli juba siis veenvalt esinenud, miks mitte ka nüüd?
Üks reisija, kes seda etendust igati ehtsaks pidas, pöörduski ägedalt Gweni poole: «Preili, ükskõik, milles ta ka
245
süüdi on, kas teil tõesti on vaja temaga nii toorelt käituda?»
Gwen vastas talle nipsakalt, teades, et ta on juba Guerrero kuuldeulatusse jõudnud: «Palun ärge segage vahele, sir.»
Turistisektsiooni jõudnud, tõmbas Gwen kahe kabiini vahelisele ukseavale kardina ette. See oli osa Vernoni plaanist. Vaadates tagasi lennuki nina poole, kust nad olid tulnud, nägi Gwen, et lendurikabiini uks on paokil. Ta teadis, et selle taga ootab ja valvab Vernon. Niipea kui esimese klassi ja turistiklassi vaheline kardin ette tõmmatakse, ttfleb Vernon esimese klassi kabiini, jääb kardina taha seisma ja jälgib toimuvat läbi kardinapilu, mille Gwen talle targu on jätnud. Ja kui õige moment kätte jõuab, heidab ta kardina kõrvale ning tormab kiiresti sisse.
Kui Gwen mõtlema hakkas, mis järgmiste minutite jooksul sünnib — tulemusi arvestamata —, valdas teda taas jäine hirm, mingi eelaimus. Ent uuesti surus ta selle maha. Tuletades meelde

oma kohustusi meeskonna ja reisijate ees, kelle keskel, neile enestele teadmata, see draama maha mängitakse, juhtis ta mrs. Quonsettit veel natuke maad edasi istekohani välja.
Reisija Guerrero vaatas kiiresti üles ja pööras kohe jälle pilgu ära. Gwen nägi, et väike diplomaadikohver on tal samas asendis süles ja et ta sellest kätega kinni hoiab. Mees, kes mrs. Quonsetti kõrval vahekäigu ääres istus — oboemän-gija —, tõusis nende lähenemisel püsti. Kaastundlikul ilmel astus ta rea vahelt välja, et vana daami kohale lasta. Nagu poolkogemata astus Gwen tema ette, takistades tal kohale tagasi pöördumast. Vahekäigupoolne iste pidi vabaks jääma, kuni Gwen minema saab. Gweni pilk tabas kardina vahele jäetud pilu tagant kerget liikumist. Vernon Demerest oli oma positsioonil ja tegutsemisvalmis.
«Ma palun teid!» Ikka veel vahekäigus seistes pööras mrs. Quonsett pisaraist nõretava pilgu Gweni poole: «Ma anun südamest — paluge kaptenil ringi mõelda. Ma ei taha, et mind Itaalia politsei kätte antakse ... »
Ent Gwen vastas karmilt: «Selle peale oleksite pidanud I varem mõtlema. Ja muide, ega mina pole kapteni käsuta ja.»
«Aga paluge teda! Ta kuulab teid.»
D. O. Guerrero pööras pead, vaatas selle stseeni üle ja suunas pilgu mujale.
Gwen haaras vana daami käsivarrest kinni. «Ma ütlen teile — minge oma kohale!»
Ada Quonsetti hääl paisus valjuks halamiseks: «Ma ei palu
346
muud, kui et mind tagasi viidaks. Andke mind seal politsei kätte, aga mitte võõral maal!»
Oboemängija hakkas Gweni selja taga protesteerima: «preili, kas te siis ei näe, et see vana daam on endast väljas?»
«Palun ärge segage vahele,» nähvas Gwen. «Sellel naisel pole üldse õigust siin olla. Ta on piletita reisija.»
«Mind see ei huvita. Kõigepealt on ta ikkagi vana daam,» ütles oboemängija pahaselt.
Temast välja tegemata tõukas Gwen mrs. Quonsettit, nü et too vaaruma lõi. «Kas te kuulsite? Istuge maha ja jääge vakka.»
Ada Quonsett kukkus istmele. Ta kiljus: «Te tegite mulle haiget! Tegite mulle haiget!»
Mitmed reisijad olid nüüd püsti tõusnud, avaldasid pahameelt.
Endiselt vahtis D. O. Guerrero otse enda ette. Ta käed, nagu Gwen nägi, hoidsid ikka veel diplomaadikohvrit. Mrs. Quonsett hakkas uuesti halama.
«Te olete hüsteerikas,» ütles Gwen külmalt. Kaalutletult, end seejuures südamest põlastades, kummardus ta pingirea kohale ja lõi mrs. Quonsettile tugeva hoobi näkku. Laks kajas üle kogu kabiini. Reisijad ahmisid õhku. Teised kaks stjuardessi ei tahtnud oma silmi uskuda. Oboemängija haaras Gweni käsivarre, kuid kiiresti raputas ta end lahti.
Edasi läks kõik nii ruttu, et isegi kõige lähemad pealtvaatajad ei osanud asjade järjekorda taibata.
Mrs. Quonsett keeras end vasakul istuva D. O. Guerrero poole. Ta hakkas teda anuma: «Sir, palun aidake mind! Aidake mind!»
Nägu kramplikult liikumatu, ei teinud mees temast väljagi.
Murest ja hirmust murtuna, nagu see selgelt näha oli, naal-dus vana daam mehe vastu ja heitis talle hüsteeriliselt käed ümber kaela. «Palun, palun!»
Guerrero käänas end eemale, püüdes end haardest vabastada. See ei läinud korda. Ada Quonsett pigistas käed hoopis kõvemini ümber ta kaela. «Oh palun, aidake mind!»
Näost punane ja lämbumas, tõstis D. O. Guerrero mõlemad käed, et naist eemale tõugata. Nagu teda anudes vallandas Ada Quonsett oma haarde ja kahmas tal kätest kinni.
Samal hetkel küünitas Gwen aknaaluse istme poole. Ta sirutas käe ja ainsa puhta liigutusega — nagu polekski ta kiirustanud — haaras diplomaadikohvrist kõvasti kinni ja tõmbas selle Guerrero sülest ära. Hetk hiljem oli kohver juba

vahekäigus. Guerrero ja kohvri vahele jäi Gweni ja Ada Quonsetti kindel kaitsetõke.
Esimese klassi ukseava eest tõmmati kardin kõrvale. Sealt ruttas sisse Vernon Demerest, pikk, lendurimundris mõjukas kuju.
Näol kergenduseilme, sirutas ta käe diplomaadikohvri järele. «Ilusti tehtud, Gwen. Anna minu kätte.»
Keskmise vedamise korral oleks kogu lugu, välja arvatud hilisem õiendamine Guerreroga, sellega lõppenud. Et see aga nii ei läinud, oli kõik üksnes Marcus Rathbone'i süü.
Kuni selle hetkeni oli Rathbone tundmatu, mitte millegagi tähelepanu äratanud reisija, kes istus kohal neliteist-D, teisel pool vahekäiku. Kuigi teised teda tähele ei pannud, oli ta ennast täis, isekas mees, kes kogu aeg ainult enesele mõtles.
Väikeses Iowa linnas, kus ta elas ja pisikest äri pidas, hüüdsid naabrid teda kiusupunniks. Ükskõik, mida kaaslinlased iganes tegid või ette panid, Marcus Rathbone oli alati vastu. Tema jonniajamine, olgu väikestes või suurtes asjades, oli legendaarseks muutunud. Ta polnud nõus kohaliku raamatukogu raamatute valikuga, naabermajadele ühise antenni ülesseadmise plaaniga, oma poja hädavajaliku karistamisega koolis või ühiskondliku hoone värvitooniga. Vahetult enne praegusele matkale asumist oli ta organiseeritult läbi kukutanud siltide kooskõlastamise projekti, mis oleks linnakese peatänavat kaunistanud. Vaatamata harjumuspärasele kiusu-ajamisele, polnud keegi ta suust iial ühtki konstruktiivset ettepanekut kuulnud.
Üks Marcus Rathbone'i iseärasustest oli veel see, et ta vihkas naisi, sealhulgas ka oma abikaasat. Naiste huvides polnud ta veel kunagi jonni ajanud. Arusaadavalt ei häirinud teda viivu aja eest ka mrs. Quonsetti alandamine, kuid D. O. Guerrero diplomaadikohvri konfiskeerimine Gwen Meigheni poolt seevastu häiris teda väga.
Marcus Rathbone'i silmis oli siin tegemist mundris bürokraatiaga — pealegi veel naise näol! —, mis riivas samasuguse tavalise reisija huve, nagu ta ise oli. Nördimusega tõusis Rathbone oma kohalt püsti ning seadis end Gweni ja Vernon Demeresti vahele.
Samal hetkel rabeles näost tulipunane ja arusaamatuid sõnu sajatav D. O. Guerrero end Ada Quonsetti haardest lahti ja kargas püsti. Kui ta vahekäiku jõudis, kahmas Marcus Rathbone Gwenilt kohvri ja sirutas selle viisaka kummardusega Guerrerole. Nagu metsloom, silmis hullunud pilk, rabas see kohvri tagasi.

Vernon Demerest sööstis lähemale, kuid jäi hiljaks. Ta püüdis Guerrerot kätte saada, kuid käigu kitsus ja nende vahele jäänud inimesed — Gwen, Rathbone ja oboemän-gija — takistasid teda. Küüru tõmbudes oli D. O. Guerrero teiste vahelt läbi pugenud ja suundus lennuki saba poole. Teisedki reisijad kargasid kohtadel püsti. «Pidage see mees kinni! Tal on pomm!» karjus Demerest meeleheites.
Selle peale hakkasid inimesed kiljuma ja kohtadelt välja tulema, mis vahekäiku omakorda veelgi rohkem ummistas. Ainult Gwen Meighen, kes endale rabeldes, tõugeldes ja küü-nistades teed rajas, suutis Guerrerol kannul püsida.
Nagu nurkaaetud loom keeras Guerrero end kabiini otsas ringi. Tema ja lennuki saba vahele ei jäänud enam muud kui kolm tagumist tualettruumi; märktuled näitasid, et kaks olid vabad, üks kinni. Selg tualettruumide poole, sirutas Guerrero diplomaadikohvri enda ette välja, üks käsi sanga, teine nöörist silmuse küljes, mis nüüd sanga alt näha oli. Sumbunud häälel, nagu sosistades või lõrisedes, hoiatas ta: «Jääge paigale! Ärge ligemale tulge!»
Üle inimeste peade hüüdis Vernon Demerest uuesti: «Guer-rero, kuulake mind! Kas kuulete mind? Kuulge!»
Hetkeks tekkis vaikus, mille jooksul keegi end ei liigutanud. Kostis vaid lennuki reaktiivmootorite kauge ühtlane vingumine. Guerrero pilgutas silmi ja vahtis vilaval umb-usklikul pilgul enda ees olevaid inimesi.

«Me teame, kes te olete!» hüüdis Demerest. «Me teame teie kavatsusi! Teie elukindlustus ja pomm on meile teada. Maa peal teatakse seda samuti, mis tähendab, et teie kindlustus ei kehti. Saate aru? Teie kindlustus on kehtetu, tühistatud, väärtuseta. Kui te selle pommi lahti lasete, tapate end ilmaasjata. Mitte keegi ei saa sellest kasu, kõige vähem veel teie perekond. Tegelikult on teie perekond kaotaja, sest neid hakatakse süüdistama ja taga kiusama. Kuulake mind! Mõelge järele!»
Üks naine karjatas. Guerrero kõhkles veelgi. Vernon Demerest käis peale: «Guerrero, laske need inimesed istuvad. Siis võime rääkida, kui teil tahtmist on. Võite mulle küsimusi esitada. Luban, et niikaua kui me räägime, ei lähene teile keegi.» Demerest kaalutles, et kui saaks Guerrero tähelepanu mõneks ajaks hõivata, jõuaks veel vahekäigu vabaks teha. Pärast seda prooviks Demerest Guerrerot mõjutada kohvrit ära andma. Kui ta keeldub, jääks Demerestil ikka veel võimalus edasi söösta, Guerrerole otsa viskuda ja kohver ära rebida, enne kui see jõuab päästikut tõm-

mata. See oleks kohutav risk, aga midagi paremat polnud teha.
Erutatult nihkusid inimesed kohtadele tagasi.
«Nüüd, Guerrero, kus ma teile öelnud olen, mis me teame, ja nüüd, kus teie teate, et pole enam mõtet jätkata, palun ma teid, et te oma kohvri minu kätte annate.» Demerest püüdis mõistlikku tooni hoida, tundes, et on oluline kogu aeg edasi rääkida. «Kui teete nii, nagu ma ütlesin, annan teile oma ausõna, et mitte keegi siin lennukis teile viga ei tee.»
D. O. Guerrero silmis peegeldus hirm. Ta niisutas keelega õhukesi huuli. Kõige lähemal oli talle Gwen Meighen.
«Ole rahulik, Gwen. Katsu kuhugi istuda,» ütles Demerest vaikselt. Kui tal hüpata tuleb, ei tohtinud keegi talle ette jääda.
Guerrero selja taga avanes kinni olnud tualettruumi uks. Sealt tuli välja paksude prillidega, öökullinäoga noormees. Ta jäi seisma, lühinägelikult enda ümber piiludes. Ilmselt polnud ta midagi kuulnud, mis kabiinis toimus.
Üks reisijaist karjus: «Võtke see kohvriga tüüp kinni! Tal on pomm!»
Tualettruumi ukse esimese plõksatuse peale oli Guerrero ümber pööranud. Nüüd sööstis ta edasi, tõukas prillidega mehe kõrvale ja sisenes tualettruumi, mis oli parajasti vabaks jäänud. Kui Guerrero kohalt liikus, liikus Gwen Meighen temaga kaasa, püsides tal otse kannul. Mõni meeter neist eemal trügis Vernon Demerest meeleheitlikult mööda ikka veel rahvast täis vahekäiku saba suunas.
Tualettruumi uks hakkas sulguma, kui Gwen pärale jõudis. Ta lükkas jala ukse vahele ja surus peale. Jalg ei lasknud uksel sulguda, aga ta ei suutnud seda ka uuesti lahti lükata. Jalas lõikav valu, tundis ta ahastusega, kuidas Guerrero teisel pool kogu keharaskusega uksele surus.
Viimase paari minuti sündmused olid D. O. Guerrero ajus sünnitanud ähmase segadiku. Ta polnud toimunust täielikult aru saanud ega olnud ta ka kuulnud kõike, mida Demerest rääkis. Aga üks oli talle selge. Ta mõistis, et nagu nii paljud muud suured plaanid, oli seegi läbi kukkunud. Kusagil — nagu kõigi tema ürituste puhul — oli ta midagi ära vusserdanud. Kogu ta elu oli luhta läinud. Kibestunult mõtles ta, et isegi ta surm läheb luhta.
Ta surus seljaga kõvasti vastu tualettruumi ust. Ka väljastpoolt rõhuti peale ja ta teadis, et iga hetk võib surve tugevneda ning ta ei suuda enam kauem ust kinni hoida.

Meeleheitlikult kohmitses ta diplomaadikohvri kallal, püüdis leida käepideme alt nööri, mis tõmbaks ära plastikaaditüki, paneks tööle pesupulgast lüliti ja detoneeriks kohvris peituva dünamiidi. Isegi siis, kui ta juba nööri oli leidnud ja seda sikutas, kartis ta, et äkki on ka pomm, mille ta meisterdas, luhta läinud.

Viimase sekundi murdosa vältel, mil ta veel elas ja aru sai, mõistis ta, et nii see siiski ei olnud.

10

Plahvatus Trans America reis kahe, «Kuldse Karavelli» pardal oli silmapilkne, elajalik ja purustav. Lennuki piiratud ruumis lajatas see saja kõuekärgatuse mürina, maast laeni ulatuva leegi ja hiiglasliku sepahaamri löögijõuga.
D. O. Guerrero sai silmapilkselt surma, ta keha plahvatuse tsentris rebiti tuhandeks tükiks. Ühel hetkel oli ta veel olemas, järgmisel aga oli temast järel vaid paar väikest verist lihatompu.
Lennuki kere lõhenes.
Gwen Meighenile, kes Guerrero kõrval plahvatusele kõige lähemal oli, paiskus surve vastu nägu ja rinda.
Hetk pärast seda, kui dünamiidilaeng lennuki kooriku rebestas, tekkis kabiinis alarõhk. Kohe plahvatusele järgneva möiratuse ja tormi-iili jõuga paiskus õhk lennuki sisemusest, mida siiani normaalse rõhu all oli hoitud, läbi lõhenenud kere välja ja hajus suure kõrguse peaaegu vaakumiläheduses tühjuses. Läbi reisijatekabiinide rullus lennukisaba poole tume, kõike endasse mattev tolmupilv. Nagu vee-pöörisesse sattunud prahi kiskus see enesega kaasa kõik lahtised esemed, nii kerged kui rasked — paberid, toidukandikud, viinapudelid, kohvikannud, käsipakid, riided, reisijate isiklikud asjad —, mis kõik nagu mingi kükloopliku tolmuimeja poolt ülestõmmatuina läbi õhu tuhisesid. Kardinad lendasid minema. Sisemised uksed — lendurikabiini, laoruumi ja tualettruumide eest — väändusid lukkude ja hingede küljest lahti ja kisti koos teiste asjadega saba poole.
Mitmed reisijad said vigastada. Mõned, kes rihmaga istme külge polnud kinnitatud, klammerdusid, kuhu vähegi said, kuna õhuvool neid armutult lennuki saba poole imes.
Üle kogu lennuki kargasid lahti istmete kohale paigutatud päästepakid. Robinal kukkusid välja kollased hapnikumaskid,

mis lühikeste plastmassist torude kaudu olid ühendatud pea-hapnikupaagiga.
Imev õhuvool vähenes äkki. Lennukisse tungis peenike udu ja hammustav jäine pakane. Mootorite ja tuule müra mattis kõik hääled.
Vernon Demerest, ikka veel turistiklassi vahekäigus, kus ta oli istme seljatoest instinktiivselt kinni rabanud, röögatas: «Hapnikumaskid pähe!» Ta haaras ka ise maski.
Tänu oma teadmistele ja väljaõppele taipas Demerest seda, mida paljud ei teadnud: õhk kabiini sees oli nüüd niisama hõre kui väljas ja elutegevuse tagamiseks ebapiisav. Igaühte, kes lennuki avariisüsteemist hapnikku ei ammuta, ähvardab viieteistkümne sekundi pärast teadvusekaotus.
Juba isegi viie sekundi pärast hakkab otsustusvõime ilma hapnikuta nõrgenema.
Järgmise viie sekundi jooksul tekkivas eufooriaseisundis löövad paljud hapniku peale käega. Nad vajuvad teadvusetusesse, millestki hoolimata.
Need, kes dekompressiooni ohtu mõistsid, olid juba ammu lennukompaniidelt nõudnud, et lennueelses informatsioonis hapnikuvarustusele senisest suuremat tähelepanu pöörataks. Väideti, et reisijatele tuleks teatada järgmist: Sel hetkel, kui teie ette ilmub hapnikumask, haarake see kätte, pistke pea sisse ja küsimusi esitage hiljem. Kui on tegemist tõelise dekompressiooniga, pole teil ühtki sekundit kaotada. Kui on valehäire, võite hiljem igal ajal maski ära võtta, vahepeal ei tee see teile aga midagi halba.
Pilootidele, kes dekompressioonikatseid tegid, demonstreeriti suurte kõrguste hapnikuvaeguse mõju lihtsa näite abil. Hapnikumask ees alarõhu kambris viibides said nad käsu alustada oma

allkirjade kirjutamist, kusjuures poole harjutuse pealt võeti neil maskid eest. Allkirjad vajusid ära kritselduseks või kadusid hoopis. Enne kui saabus teadvusetus, pandi maskid tagasi. Pilootidel oli raske uskuda, mida nad enda ees paberil nägid.
Ent lennukompaniide juhatused, kartes, et üksikasjalikum hapnikualane nõustamine võiks reisijad paanikasse viia, jätkasid kangekaelselt üksnes süütu lennueelse informatsiooni jagamist. Tüdinud ilmel või naljatades demonstreerisid naeratavad stjuardessid varustust, samal ajal kui nähtamatu teadustaja, kes enne õhkutõusmist kiiresti asja kaelast ära tahtis saada, korrutas kulunud fraase: Ebatõenäolisel juhtumil, kui... ja .. , Valitsuse korraldusel peame teid informeerima.
352
Kordagi ei mainitud, et kui varustust tõesti tarvis peaks minema, tuleb tegutseda viivitamatult. Selle tulemusena suhtusid reisijad hapnikuvarustusse samasuguse ükskõiksusega nagu sellesse nähtavasti suhtusid kompaniid ja nende personal ise. Pea kohale kinnitatud karbid ja monotoonsed, alati ühesugused demonstratsioonid olid (reisijate arvates) mingite eeskirjade maania all kannatavate riigiametnike väljamõeldis. (Haigutama ajab!) Nähtavasti oli kogu see asi suurelt osalt mingi lollimäng, mida surusid peale sama sorti inimesed, kes tulumakse korjasid ja sissetulekuid varjata ei lubanud. Nii et käigu põrgu!
Vahel juhtus sedagi, et mõne regulaarse lennu ajal hapnikumaski vutlarid iseendast lahti kargasid ja maskid reisijate ette välja kukkusid. Sellistel puhkudel vahtis enamik reisijaid maske uudishimulikult, kuid ei proovinudki neid pähe panna. Täpselt samasugune reaktsioon, kuigi oht oli seekord tõeline, tekkis ka reis kahe pardal.
Vernon Demerest märkas seda ja hetkelise vihapurskega tuletas ta meelde iseenda ja teiste lendurite poolt tehtud kriitikat hapnikuinformatsiooni kergekäelisuse kohta. Kuid enam polnud aega teist hoiatust hüüda ega isegi Gweni peale mõelda, kes nüüd temast mõne sammu kaugusel juba surnud I või suremas võis olla.
Ainult üks asi oli praegu tähtis: kuidagi lendurikabiini tagasi saada ja aidata lennukit päästa, kui see ta võimuses on.
Sügavalt hapnikku sisse hingates kavandas ta oma liikumist lennuki nina suunas. Turistikabiinis oli iga istmerea kohale langenud neli hapnikumaski — iga kohalistuja jaoks üks ja lisaks veel üks vaba mask, mida parajasti vahekäigus seisja vajaduse korral haarata võis. Niisuguse vaba maski oligi Demerest endale haaranud ja kasutas seda praegu.
Kuid lendurikabiini minnes pidi ta selle maha jätma ja kasutama kaasaskantavat maski, mis teda vabalt edasi laseks liikuda.
Ta teadis, et kaks kaasaskantavat hapnikusilindrit on kaugel eespool esimese klassi kabiini vaheseina lähedal seinariiulil. Kui ta kuidagi kaasaskantavate silindriteni jõuaks, aitaks üks neist ta vaheseinast lendurikabiinini.
Vaheseinani läks ta istmesektsioonide kaupa, kasutades üksteise järel vabalt rippuvaid maske. Ta nägi, et paar sektsiooni eespool on kõik neli maski reisijate käes, üks igal istekoha omanikul, kelle hulgas oli teismeline neiu, kes neljandat maski enda kõrval ema süles
353
istuva väikelapse näol hoidis. Paistis, et tütarlaps on juhtimise enda kätte võtnud ja annab teistele lähemalviibijatele eeskuju, mida teha. Demerest sööstis kabiini teise serva, nägi vaba maski rippumas, ja hingates sügava sõõmu hapnikku, laskis endise maski käest ning haaras uue järele. Ta sai selle kätte ja hingas uuesti sügavalt sisse. Üle poole turistikabiini pikkusest jäi tal ikka veel minna.
Ta oli jõudnud parajasti ühe rea võrra edasi liikuda, kui lennuk äkki järsult paremale kaldus ja siis järsult pikeerima hakkas.
Demerest hoidis end kinni. Ta teadis, et praegusel hetkel pole tal võimalik midagi teha. Kõik järgnev olenes kahest asjast: kui suur oli plahvatusest tekkinud purustus ja kui oskuslikult Anson Harris üksinda juhtimisseadmetega toime

tuli.

Lendurikabiinis olid viimaste hetkede sündmused Veelgi ootamatumad kui sabaosas. Pärast Gwen Meigheni ja mrs. Quonsetti lahkumist, kellele Vernon Demerest varsti järgnes, polnud kahel ülejäänud meeskonnaliikmel — Anson Harrisel ja teisel piloodil Cy Jordanil vähimatki aimu, mis nende selja taga reisijatekabiinides toimub, kuni dünamiidi-plahvatus lennukit vapustas ja sellele hetk hiljem järgnes alarõhu keeristorm.
Nagu reisijatekabiinid, nii täitus ka lendurikabiin paksu musta tolmupilvega, mis aga peaaegu kohe välja paiskus, kui lendurikabiini uks luku ja hingede küljest lahti rebiti ning ära lendas. Kõik, mis lendurikabiinis lahtist oli, tõusis õhku ja lendas muu prahi hulgas tuulispasast kaasakistuna tahapoole.
Pardainseneri laua all hakkas häirepasun katkendlikult plärisema. Mõlema esiistme kohal sähvatasid põlema erekol-lased tuled. Nii pasun kui tuled signaliseerisid ohtlikult madalat rõhku.
Tolmupilv asendus põrgulikult külma peenikese uduga. Anson Harris tundis kõrva trumminahkadel valusat survet.
Kuid juba enne seda oli ta aastatepikkuse väljaõppe ja kogemuste tulemusena viivitamatult olukorrale reageerinud.
Pilootide pikk karjääriredel lennukompanii kaptenipostini hõlmas pingelisi õppetunde klassiruumides ja simulaatorites, nii normaalse kui häireolukorra õppimist ja praktiseerimist õhus. Eesmärk oli vähehaaval sisendada kiireid ja õigeid reaktsioone mistahes olukorras.
354
Simulaatoreid oli kõigis suuremates lennubaasides ja neid omasid kõik tähtsamad lennukompaniid.
Väljast vaadates sarnaneb simulaator lennuki ninaga, mille küljest ülejäänud kereosa on maha raiutud, sees on aga kõik nii nagu igas normaalses lendurikabiinis.
Piloot, kes kord juba simulaatori sees on, ei pääse sealt enam mitme tunni jooksul välja, ning tal tuleb läbi mängida täpsed kauglennu tingimused. Kui välisuks sulgub, tekib kummaline efekt, isegi liikumine ja müra on olemas, mis loob tõelise lennutunde. Kõik teised tingimused vastavad reaalsusele. Esiakende ees olevale ekraanile võivad ilmuda lennujaamad ja stardirajad, mis suurenedes ja kaugenedes vastavalt õhkutõusmise ja maandumise mulje tekitavad. Ainus erinevus simulaatori ja tõelise lendurikabiini vahel seisneb selles, et simulaa-tor iial maapinnalt õhku ei tõuse.
Simulaatoris olevad piloodid vestlevad lähedal asuva dis-petšeriruumiga, nagu se-da lennu ajal raadio teel tehakse. Dispetšeriruumis kopeerivad vilunud operaatorid lennuliikluse kontrollprotseduure ning teisi lennutingimusi. Operaatorid võivad pilootidele ilma hoiatamata ka avariiolukordi ette mängida — alates mitmesugustest mootorivigastustest kuni tulekahju, halva ilma, elektri- ja kütuseprobleemide, plahvatusliku alarõhu, mõõteriistade väljalangemise ja muude valitud ebameeldivusteni välja. Isegi lennukatastroofi võib imiteerida. Vahel kasutatakse simulaatoreid ka lennukatas-troofi põhjuste väljaüürimiseks.
Mõnikord võivad operaatorid ka mitmeid häiresituatsioone korraga ette anda, mille peale piloot hiljem kurnatult ja higist tilkuvana simulaatorist välja ronib. Suurem osa piloote tuleb niisuguste testidega toime, kusjuures neile vähestele, kes hakkama ei saa, tehakse vastav märkus toimikusse, korraldatakse uus katse ja Ihoitakse hiljem hoolega silma peal.
Simulaatorikatsed toimuvad pidevalt, mitu korda aastas kõigi lenduri teenistusastmete jooksul kuni pensionileminekuni välja.
Tulemuseks on, et kui tekib tõeline häireolukord, teavad reisilennukite piloodid täpselt, mida teha, ning teevad seda vääratamata ja kallist aega raiskamata. See on ka üks paljudest faktoritest, mis teeb õhusõidu regulaarliinide lennukitel kõige ohutumaks transpordiliigiks

kogu inimkonna ajaloo vältel. See andis ka Anson Harrisele võimaluse viivitamatult reis kahe päästmiseks tegutsema hakata.
„ Plahvatusliku deherm etiseerumisolukorra treeningus on üks põhireegel: lennumeeskonnal tuleb kõigepealt iseenda
355
eest hoolitseda. Vernon Demerest nagu ka Anson Harris ja Cy Jordan järgisid seda reeglit täpselt.
Esimene asi oli kohe hapnikku võtta — isegi enne reisijaid. Siis, kui vaimsed võimed olid täielikult taastunud, võis otsuste tegemisele asuda.
Iga piloodi selja taga rippus välkkiirelt kasutusele võetav hapnikumask, mis meenutab pesapallimängija maski. Nagu ta seda lugematuid kordi oli harjutanud, tõmbas Anson Harris oma peatelefoni maha ja sirutas käe üle õla maski järele. Ta sikutas, nii et kinnitusklamber lahti kargas, ja tõmbas maski pähe. See oli ühendatud lennuki hapnikupaagiga ning varustatud mikrofoniga. Nüüd, kus tal peatelefoni enam polnud, lülitas Harris vastuvõtuks sisse pea kohale kinnitatud valjuhääldaja.
Kõike seda tegi ta selja taga sama kiirelt ka Cy Jordan.
Anson Harrise järgmine refleksne tegevus oli reisijate eest hoolitsemine. Rõhu alanemise korral hakkasid kabiinide hapnikusüsteemid automaatselt tööle, kuid ettevaatuse mõttes, juhuks, kui nad tööle ei hakka, oli pilootide pea kohal ka üldlüliti. See kindlustas reisijate maskide väljatõuke ja suunas neisse hapnikuvoolu. Harris vajutas lülitile. Ta parem käsi vajus gaasihoobadele, tõmmates kõik neli tagasi. Lennu-kiirus vähenes. Aga seda tuli veelgi kahandada.
Hoobadest vasakul asus kiiruspiduri käepide. Harris tõmbas selle täiesti välja. Mõlema tiiva peal tõusid üles pidur-dusklapid, mis kahandasid veo jõudu ja vähendasid kiirust veelgi.
Cy Jordan sulges häirepasuna.
Siiani oli kogu nende tegevus olnud automaatne. Nüüd oli jõudnud kätte otsuse tegemise hetk. Oli tingimata vaja lennukile allpool ohutum lennukõrgus leida. Kahekümne kaheksa tuhande jala kõrguselt, kus nad praegu lendasid, tuli laskuda allapoole, tihedamatesse õhu-kihtidesse oma kolm ja pool miili, et nii reisijad kui meeskond ilma lisahapnikuta hingata ja elus püsida võiksid.
Harrisel oli vaja otsus teha — kas sooritada aeglane laskumine või söösta suure kiirusega alla?
Kuni viimaste aastateni oli pilootidele õpetatud: plahvatusliku dekompressiooni korral pikeeri kohe. Õnnetuseks oli see instruktsioon põhjustanud vähemalt ühe lennuki traagilise purunemise, ehkki aeglasem laskumine oleks võinud ta päästa. Nüüd hoiatati lendureid: Kõigepealt tehke kindlaks kere vigastuse ulatus. Kui vigastus on raske, võib järsk laskumine seda suurendada; seega laskuge aeglaselt.
356
Ent ka sellel taktikal olid oma ohud. Anson Harrisele olid need otsekohe selged.
Polnud kahtlust, et reis kaks oli saanud kerevigastuse. Seda tõendas järsk dekompressioon. Dekompressioonile vahetult eelnenud plahvatus, millest nüüd oli küll juba minut aega möödas, oli võib-ollä suuri vigastusi tekitanud. Mõnel teisel juhul oleks Harris Cy Jordani lennuki sabasse vaatama saatnud, kui ulatuslik vigastus on. Kuna aga Demeresti ei olnud, pidi Jordan kohale jääma.
Ent olgu kerevigastus kui suur tahes, ometi tuli arvestada ka teist, võib-olla isegi pakilisemat tegurit.
Õhutemperatuur väljaspool lennukit oli miinus viiskümmend kraadi Celsiuse järgi. Kuna Harrisel endal peaaegu halvavalt külm oli, võis järeldada, et sisetemperatuur on enam-vähem sama. Niisuguse ägeda külma käes ei pea keegi ilma kaitseriietuseta vastu rohkem kui mõne minuti.

Seega — mis on suurem oht, kas kindla peale ära külmuda, või riskida ja kiiresti alla söösta? Langetades otsuse, mille kohta alles hilisemate sündmuste põhjal öelda võib, kas see oli õige või vale, hüüdis Harris läbi pardatelefoni Cy Jordanile: «Hoiata lennuliikluse dis-petšerit! Me pikeerime!»
Samal hetkel kallutas Harris lennuki järsult paremale tiivale ja laskis maandumisteliku välja. Kaldel enne pikeerin-gut oli kaks mõtet: reisijaid ja stjuardesse, kes rihmadega oma kohtadele pole kinnitatud või seisavad, hoiab tsentrifu-gaaljõud paigal, seevastu järsk pikeering paiskaks nad lakke. Samuti suunab pööre reis kahe ära seni kasutatud õhuteelt ja viib loodetavasti eemale allpool olevatest lennukitest.
Maandumisteliku allalaskmine aga vähendab veelgi kiirust ja teeb allasööstu järsemaks.
Pea kohale kinnitatud valjuhääldajast kuulis Harris Cy Jordanit hädakutsungit lugemas: «Mayday, mayday. Siin Trans America kaks. Plahvatuslik dehermetiseerumine. Me pikeerime, pikeerime.»
Harris lükkas kõrgustüüri juhise tugevasti ette. Üle õla hüüdis ta: «Küsi kümme!»
Cy Jordan lisas: «Palume kümme tuhat jalga.»
Anson Harris lülitas radari translaatori seitsmekümne seitsmele — see oli radari SOS. Nüüd on maa peal kõigi monitoride ekraanidel näha kahekordne valgustäpp, mis osutab nende avariiolukorda ja on ühtlasi nende määranguks.
Nad sööstsid kiiresti alla, kõrgusmõõtur keris tagasi nagu lahtipääsenud vedruga kell... Selja taha jäi kakskümmend
357
kuus tuhat jalga... kakskümmend neli... kakskümmend kolm... Tõusu- ja laskumismõõtur näitas laskumiskiiruseks kaheksa tuhat jalga minutis .. . Laevaljuhääldajas kostis Toronto lennumagistraali keskus: «Kõik kõrgused teie all on vabad. Teatage oma kavatsustest, kui valmis olete. Jääme ootama.» .. . Harris oli pöördest välja tulnud, sööstis otse alla... Polnud aega külma peale mõelda: kui nad küllalt kiiresti madalale jõuavad, võivad nad ellu jääda — kui vaid lennuk koos püsib .. . Harris nägi juba, et kõrgustüüri juhise transmissiooniga ei ole midagi korras. Kõrgustüür liikus kangelt; stabilisaator oli jäik, ei reageerinud... Kakskümmend üks tuhat jalga ... kakskümmend ... üheksateist... Juhiste järgi tundus, et plahvatus on vigastanud saba; kui raskelt, seda saavad nad siis teada, kui ta minuti või vähem kui minuti aja pärast hakkab lennukit pikeeringust välja rebima. See on kõige pingelisem hetk. Kui miski mingis kriitilises punktis järele annab, jätkub allasööst... Harris oleks õnnelik olnud, kui teine piloot oleks teda aidanud, aga parempoolne iste oli tühi ja nüüd oli Cy Jordanil juba hilja sinna üle kolida. Pealegi läks teist pilooti seal vaja, kus ta oli — ta sulges õhufiltreid ja suunas lennukikeresse kogu käepärast oleva kuuma õhu, oli valvel toitesüsteemi võimalike vigastuste või tulekahjusignaalide puhuks .. . Kaheksateist tuhat jalga... seitseteist... Harris otsustas, et neljateistkümnele tuhandele jõudes hakkab ta lennukit pikeest välja tooma, ja lootis kümne juures lennuki horisontaallennule viia... Viisteist tuhat läbitud ... neliteist... Alustada väljarebimist nüüd!
Juhised olid rasked, kuid reageerisid. Harris tõmbas kõr-gustüüri juhise tugevasti tagasi. Pikeering muutus lamedamaks, kõrgustüüri pinnad pidasid vastu, lennuk hakkas pikeeringust välja tulema... Kaksteist tuhat jalga, nüüd oli laskumine juba aeglasem .. . üksteist tuhat... kümme ja pool... kümme!
Nad olid horisontaalis! Seni oli kõik koos püsinud. Siin oli õhk juba hingatav ja laskis elada, lisahapnikku polnud vaja. Välisõhu termomeeter näitas miinus viis kraadi Celsiuse järgi. See oli ikka veel külm, aga mitte tappev pakane nagu kõrgemates õhukihtides.
Pikeering oli kestnud kokku kaks ja pool minutit.
Laevaljuhääldajaist kostis jälle: «Trans America kaks, siin Toronto keskus. Kuidas teil läheb?»

Cy Jordan vastas. Anson Harris võttis üle: «Kümnel tuhandel horisontaalis, pöördume tagasi kursile kaks-seitse
358
null. Meil on kerevigastus plahvatuse tagajärjel, ulatus teadmata. Palun ilmateadet ja lennuraja informatsiooni — Toronto, Detroiti Metropolitani ja Lincolni kohta.» Hetkega manas Harris vaimusilma ette kõik piisavalt suured lennujaamad, mis suudavad vastu võtta Boeing 707-t ja omavad alle vajalikke eritingimusi maandumiseks. Vernon Demerest ronis üle purunenud lendurikabiini ukse ja muu väljas vedeleva prahi ja vajus oma parempoolsele istmele.
«Me juba igatsesime sind,» ütles Harris. «Kas suudame lennukit valitseda?»
Harris noogutas. «Kui saba küljest ära ei kuku, võib meil veel Ifästi minna.» Ta rääkis kõrgustüüri tõrgetest ja stabilisaatori jäikusest. «Keegi vist laskis seal taga raketti?»
«Umbes nii. Kuradi suure augu tegi. Mul polnud aega üle mõõta.» Meeste ükskõikne toon oli muidugi ainult näiline. Harris tasakaalustas veel lennukit, püüdes saavutada ühtlast kõrgust ja kurssi. Ta ütles tähelepanelikult: «See oli ju hea plaan, Vernon. Oleks võinud tulemusi anda.»
«Oleks võinud, aga ei andnud.» Demerest keeras end teise piloodi poole: «Mine turisti tagasi. Kontrolli vigastust, teata pardatelefoni kaudu. Siis tee inimeste heaks, mis vähegi suudad. Meil on vaja teada, kui paljud vigastada said, ja kui raskelt.» Alles nüüd andis ta esimest korda voli masendavale mõttele: «Ja vaata, kuidas Gweniga on.»
Toronto keskus hakkas andma Anson Harrise poolt palutud informatsiooni lennujaamade kohta: Toronto lennujaam ikka veel suletud, paks lumi ja hanged kõigil lennuradadel. Detroiti Metropolitan — kõik lennurajad regulaarliiklusele suletud, kuid sahad ajavad lahti vasakpoolse kolmanda raja, kui see avariiolukorras lähenemiseks ja maandumiseks oluliselt vajalik on. Lennurada katab viie kuni kuue tolline ühtlane lumekiht, mille all on jää. Detroiti nähtavus — kuussada jalga lumetuisus. Lincolni Rahvusvaheline — kõik len-nurajad lahti aetud ja kasutusel; rada kolm-null ajutiselt suletud tõkke tõttu. Lincolni nähtavus üks miil, loodetuul tugevusega kolmkümmend sõlme, puhanguline.
«Ma ei kavatse kütust välja lasta,» ütles Anson Harris Demerestile.
Demerest, kes Harrise mõttekäigust aru sai, noogutas vastuseks. Eeldades, et nad suudavad lennuki kontrolli all hoida, kujuneb nende maandumine igal juhul keerukaks ja raskeks tänu suurele kütusekoormale, mis neid teisel juhul Rooma välja oleks viinud. Ent praeguses olukorras oleks
359
üleliigse kütuse väljalaskmine veelgi ohtlikum. Võimalik, et plahvatus ja sabaosa vigastus on tekitanud lühiseid või hõõrduvaid metallpindu, mis praegu võivad sädemeid anda. Kui lennu ajal kütust välja lasta, piisab ainsast sädemest, et lennukit leegitsevaks tulelondiks muuta. Mõlema kapteni arvamus oli, et parem on vältida kahjutule riski ja kanda raske maandumise karistust.
Ent see otsus tähendas ka, et maandumist Detroitis — lähimas suures lennujaamas — võib üritada üksnes meeleheitlikus olukorras. Oma suure koormise tõttu peavad nad maanduma väga kiiresti ja vajavad iga viimast maandumisraja meetrit ning viimast pidurdus j õu raasukest. Kolmas vasakpoolne rada — Detroiti Metropolitani pikim, mida nad vajaksid — oli kaetud lume all oleva jääga, mis antud tingimustes oli kõige halvem võimalik kombinatsioon.
Ent ükskõik, kuhu reis kaks ka ei maanduks, tuli arvestada tundmatu teguriga — kõrgustüüri ja stabilisaatori vigastusest tingitud juhitavuse piiratusega, millest nad küll teadsid, kuid mille ulatus neile veel selge ei olnud.
Ohutuse seisukohalt pakkus Lincolni Rahvusvaheline Lennujaam siiski kõige paremaid võimalusi. Kuid Lincolni oli vähemalt tunni aja tee. Nende praegune kiirus — kakssada viiskümmend sõlme — oli suures kõrguses kasutatud kiirusest madalam, ja Anson Harris

hoidus seda suurendamast, lootuses vältida uusi vigastusi. Aga ka sellel taktikal olid õnnetuseks oma halvad küljed. Lennates madalal, kümne tuhande jala kõrgusel, loopis ja vintsutas neid torm, mis neist enne tükk maad allapoole oli jäänud, kuid nüüd kõikjal nende ümber möllas.
Kõige olulisem küsimus oli siiski see, kas nad suudavad veel tund aega õhus püsida? Kõigist vahepealsetest tormilistest sündmustest hoolimata polnud plahvatusest ja dehermetiseerumisest möödunud rohkem kui viis minutit.
Uuesti päriti õhuliikluse dispetšeriteenistusest: «Trans America kaks, teatage oma kavatsustest.»
Vernon Demerest vastas, paludes otsekurssi Detroiti, kuni vigastuse määra veel kontrollitakse. Maandumiskavatsustest, kas siis Detroiti Metropolitani või mujale, lubas ta mõne minuti jooksul teatada.
«Sain aru, Trans America kaks. Detroit teatas, et lume-sahkasid viiakse kolmandalt vasakult rajalt juba ära. Kui teist korraldust ei saabu, valmistuvad nad hädamaandumiseks.»
360
Kõlas pardatelefoni kell ja Demerest võttis kõne vastu. Helistas Cy Jordan lennuki sabast, kes end üle tuule möirgamise karjudes kuuldavaks tegi; «Kapten, sabas on suur auk, umbes kuus jalga lai, tagumise ukse taga. Kambüüsis ja tualettides on peaaegu kõik sodi. Aga niipalju kui mina aru saan, püsib lennuk koos. Kõrgustüüri võimendus on tükkideks lennanud, aga transmissiooni trossid vist terved.»
«Kuidas kõrgustüüri pindadega on? Kas näed midagi?»
«Tundub, et koorik on sabani üles pundunud, mistõttu stabilisaator ongi kinni kiilutud. Peale selle ei näe ma väljas muud kui mõnda auku ja sügavaid kramme, arvatavasti taha lennanud risudest. Aga midagi ei ripu lahtiselt — vähemalt selle färgi, mis paistab. Ütleksin, et suurem osa lõhkejõust mõjus külgsuunas.»
Sellist tulemust polnud D. O. Guerrero ette näinud. Kohe algusest peale oli ta vusserdanud ja valearvestusi teinud. Ka plahvatuse oli ta vussi keeranud.
Ta ei taibanud, et igasuguse plahvatuse jõud mõjub väljapoole ja läheb suuremalt osalt raisku, niipea kui hermeti-seeritud lennuki kere mulgustub. See oli ta suurim viga.
Teine viga oli see, et ta ei taibanud, kui tugeva konstruktsiooniga on kaasaegsed reaktiivlennukid. Reaktiivreisilennukitel dubleerivad kerekonstruktsioon ja mehhaanilised süsteemid teineteist nii, et üksainus rike või vigastus ei too veel kaasa terviku hävingut. Reisilennukit võib muidugi pommiga hävitada, kuid ainult sel juhul, kui pomm kas plaani kohaselt või juhuslikult mingis eriti õrnas kohas plahvatab. Niisugust plaani Guerrerol ei olnud.
«Kas me suudame ühe tunni õhus püsida?» päris Demerest Cy Jordanilt.
«Minu arvamine on, et lennuk suudab. Reisijate osas ma nii kindel ei ole.»
«Kui palju on haavatuid?»
«Ei oska veel öelda. Kontrollisin kõigepealt kerevigastust, nagu sa käskisid. Aga midagi head siit ei paista.»
«Jää sinna niikauaks, kui vaja. Tee, mis suudad.» Ta kõhkles, venitas järgmise küsimusega, kuna kartis vastust. Siis võttis ta end kokku: «Kas Gwenist mingit jälge on näha?» Ta ei teadnud siiamaani, kas esimese plahvatuse õhuvool mitte Gweni lennukist välja ei kiskunud. Niisuguseid asju oli teistega ennegi juhtunud, nende hulgas ka stjuardessidega, kes kaitsetult järsu alarõhu tekkekoha juures viibisid. Ja isegi kui see nii ei läinud, seisis Gwen plahvatuskohale siiski kõige lähemal.
361
Cy Jordan vastas: «Gwen on siin, aga üsna halvas seisukorras, nagu mulle tundub. Meil on siin kolm arsti ja nad aitavad nii teda kui teisi. Teatan, kui saan.»

Vernon Demerest asetas pardatelefoni tagasi. Hoolimata viimasest küsimusest ja saadud vastusest, ei lubanud ta endale ikka veel mingeid segavaid isiklikke mõtteid ega tundeid. Nende jaoks on hiljem aega. Ametialased otsused, lennuki ja kõigi pardal viibi jäte julgeolek oli esmase tähtsusega. Ta andis Anson Harrisele edasi teise piloodi ettekande põhi-tuuma. Harris kaalutles, arvestades kõiki tegureid. Vernon Demerest polnud ikka veel kordagi vihjanud, et soovib komandot üle võtta, ja oli siiani ilmselt kõigi Harrise otsustega päri olnud, sest vastasel juhul oleks ta seda öelnud. Nüüd paistis, et Dernerest jätab ka maandumiskoha valiku Harrise otsustada.

Isegi kõige raskema kriisi hetkel käitus kapten Demerest nii, nagu lendurinstruktor käituma peab.

«Püüame Lincolni välja jõuda,» ütles Harris. Lennuki julgeolek oli kõige tähtsam; kui halvad tingimused reisijatekabiinides ka ei valitseks, tuli neil loota, et enamik inimesi suudab siiski vastu panna.

Demerest noogutas ja hakkas tehtud otsusest Toronto keskusele teatama. Mõne minuti pärast võtab Clevelandi keskus nad üle. Demerest palus, et Detroiti Metropolitan siiski ootele jääks, juhul kui nad äkki oma plaani muudavad, kuigi see pole tõenäoline. Lincolni Rahvusvahelist tuli alarmeerida, et reis kaks palub luba hädamaandumiseks otsekursil.

«Kuulen, Trans America kaks. Detroitile ja Lincolnile teatatakse.» Järgnes kursi muutus. Nad lähenesid Huroni järve läänekaldale Ameerika Ühendriikide — Kanada piiril.

Mõlemale lendurile oli teada, et maal on reis kaks praegu tähelepanu keskuses. Kindlasti on mitmete lennumagistraalide keskuste dispetšeritel ja brigadiridel praegu kõvasti tegemist, et nende teelt kooskõlastatult eemaldada kogu muu liiklus, eespool olevaid sektoreid nende lähenemisest hoiatada ja õhuteed vabaks teha. Iga nende palve täidetakse eelisjärjekorras.

Kui nad piiri ületasid, lõpetas Toronto keskus ülekande ja lisas hüvastijätuks: «Head ööd ja head õnne.»

Hetk hiljem vastas nende kutsungile juba Clevelandi lennumagistraali keskus.

Läbi augu, kus enne oli olnud lendurikabiini uks, tagasi reisijatekabiinide poole vaadates märkas Demerest seal

362

liikumist — kuigi ähmaselt, sest kohe pärast ukse kadumist oli Cy Jordan esimese klassi kabiini tuled hämaramaks keeranud, et valgus lendurikabiini ei peegelduks. Paistis siiski, nagu oleks reisijaid ettepoole aetud, millest võis järeldada, et keegi on sabas kamandamise enda kätte võtnud. Arvatavasti oli see Cy Jordan, kellelt võis iga hetk järgmist ettekannet oodata. Isegi lendurikabiinis oli ikka veel lõikavalt külm, mis siis veel tagumistest kabiinidest rääkida. Ühe masendava hetke vältel pöördusid ta mõtted uuesti Gweni juurde, kuid armutult tõrjus ta need kõrvale, koondades end järgmise otsuse tegemiseks.

Kuigi nad alles mõne minuti eest olid teinud riskantse otsuse veel ühe tunni õhus püsida, oli juba praegu aeg oma lähenemist ja maandumist Lincolni Rahvusvahelisele Lennujaamale kavandama hakata.

Kuna Harris jätkas lendamist, otsis Vernon Demerest välja lähenemisvööndi ja maandumisradade plaanid ning laotas need põlvedele.

Lincolni Rahvusvaheline oli mõlema piloodi kodubaas ja lennujaam koos ta lennuradade ja ümbritseva õhuruumiga oli neile peensusteni tuttav. Ometi nõudsid ohutusreeglid ja väljaõppekogemused, et mälu tuleb värskendada ja kontrollida.

Plaanid kinnitasid seda, mida mõlemad juba niigi teadsid.

Suure kiiruse ja raske koormisega maandumine, mille nad sooritama pidid, nõudis maksimaalselt pikka maandumisrada. Kahtlases seisukorras pöördetüüri tõttu vajasid nad ka kõige laiemat maandumisrada. Ühtlasi peab maandumisrada olema otse vastu tuult, mis Lincolni ilmateate kohaselt puhus loodest tugevusega kolmkümmend sõlme ja oli puhanguline. Lennurada kolm-null vastas kõigile neile nõudmistele.

«Me vajame kolm-nulli,» ütles Demerest.
«Viimases teadaandes öeldi, et see on ajutiselt suletud takistuse tõttu,» märkis Harris.
«Ma kuulsin,» urises Demerest. «See neetud rada on juba mitu tundi suletud ja tee peal ees pole muud midagi kui üks sissevajunud Mehhiko reaktiiv.» Ta voltis Lincolni lähenemisvööndi plaani kokku, kinnitas selle klambriga juhisesamba külge ja hüüdis vihaselt: «Mis kuradi takistus! Me anname leile veel- viiskümmend minutit aega seda sealt lahti kangutada. »
Parajasti kui Demerest mikrofoninupu pöidlaga alla vajutas, et lennumagistraali dispetšerit informeerida, saabus lendurikabiini tagasi Cy Jordan, kahvatu ja vapustatud.

11

Lincolni Rahvusvahelise Lennujaama peahoones oli advokaat Freemantle täielikus hämmelduses.
Äärmiselt iseäralik, mõtles ta, et mitte keegi juhtkonnast pole keelama tulnud Meadowoodi elanike suurt, järjest lärmakamaks muutuvat demonstratsiooni, mis praegu juba üsna paraja jao suurest ootesaalist enda alla võttis.
Kui Elliott Freemantle õhtul neegrist politseileitnandi käest avaliku protestimiitingu pidamiseks luba küsis, keeldus see kategooriliselt. Ja siin nad nüüd on, suur uudishimulike kari ümber, aga ühtki politseinikku pole silmapiiril!
Freemantle'i jaoks oli see tõeline mõistatus.
Ent kogu lugu oli uskumatult lihtne.
Pärast intervjuud lennujaama ülema Bakersfeldiga oli delegatsioon Elliott Freemantle'i juhtimisel administratsiooni rõdult suurde ootesaali tagasi tulnud. Seal olid televisioonimehed, kellega Freemantle enne sisseminekut oli rääkinud, juba oma kaamerad üles seadnud. Ülejäänud meadowoodlased, keda nüüd vähemalt oma viissada tükki koos oli ja kelle vägi veelgi paisus, kogunesid televisioonimeeste tegevust vahtima.
Üks televisioonimeestest teatas talle: «Meie poolt on kõik valmis, mr. Freemantle.»
Esindatud oli kaks televisioonijaama, ja mõlemad kavatsesid homse saate jaoks eraldi intervjuu filmida. Talle omase kavalusega oli Freemantle juba järele küsinud, mis saatesse need intervjuud lähevad, et end vastavalt häälestada teaks. Nagu ta kuulis, oli esimene intervjuu mõeldud populaarsesse saatesse parimal vaateajal, kus armastati sõnasõda, särtsakust ja isegi šokiravi. Seda kõike oli ta valmis neile andma.
Televisioonireporter, ilus Ronald Reagani soenguga noormees, küsis: «Milleks te siin olete, mr. Freemantle?»
«Kuna see lennujaam on vargapesa.»
«Kas võiksite seda lähemalt kommenteerida?»
«Meeleldi. Meadowoodi rajooni elanike kodudes käiakse päevast päeva vargil. Varastatakse nende rahu, nende kodude puutumatust, nende tööga väljateenitud puhkust, nende und. Varastatakse nende vaba aja nautimise võimalusi; varastatakse nende vaimset ja füüsilist tervist, nende laste tervist ja heaolu. Kõike seda, mida meie konstitutsioonis inimeste põhiõigusteks nimetatakse, varastavad Lincolni lennujaama funktsionäärid neilt kõige häbitumal kombel, ilma seda ise tunnistamata või heaks teha püüdmata.»

Reporter avas suu naeratuseks, näidates kahte laitmatut hammasterida. «Need on sõjakad sõnad, härra advokaat.»
«Mina ja mu kliendid oleme sõjakas meeleolus.»
«Kas seda põhjustasid mingid täna asetleidnud sündmused?»
«Just nii, sir. Saime täna õhtul näha selle lennujaama juhtkonna kõige kalgimat ükskõiksust minu klientide probleemide suhtes.»

«Ja mis plaanid teil on?»
«Kohtulaua taga — vajaduse korral läheme kõige kõrgemale välja — taotleme teatavate lennuradade sulgemist ja võib-olla ka kogu lennujaama sulgemist öötundideks. Euroopas, kus niisugustesse asjadesse palju kultuursemalt suhtutakse, on näiteks Pariisi lennuväljal sisse seatud öine liikius-keeld. Kui meil see ei õnnestu, nõuame julma ülekohtu ohvriks langenud majaomanikele õiglast kompensatsiooni.»
«Nagu ma aru saan, taotlete oma praeguse väljaastumisega avalikkuse toetust.»
«Just nii.»
«Kas loodate, et avalikkus toetab teid?»
«Kui ei toeta, siis palume neid kahekümne neljaks tunniks Meadowoodi elama tulla — kui nende kõrvatrumminahad ja vaimne tervis vastu peavad.»
«Aga ometi on lennujaamadel olemas ametlik müra vähendamise programm?»
«Pettus, sir! Puru silmaajamine! Avalik vale! Selle lennujaama ülem ise tunnistas mulle täna õhtul, et neidki armetuid nõndanimetatud müravähendamise vahendeid üldse ei rakendata.»
Ja nõnda edasi.
Pärast hakkas Elliott Freemantle mõtlema, kas ta ei oleks pidanud müravähendamise vahenditest rääkides siiski tänasele tormist tingitud eriolukorrale vihjama. Aga olgu tõde pealegi poolik, nii kõlas see hoopis mõjuvamalt, ja vaevalt et keegi selle kallal norima hakkab. Igatahes oli ta mõjuva etenduse andnud — niihästi teise kui ka esimese intervjuuga. Mõlema filmimise ajal olid kaamerad mitmel korral ka kokkutulnud Meadowoodi elanike pingsaid ja väljendusrikkaid nägusid jäädvustanud. Elliott Freemantle lootis, et kui nad end homme kodus ekraanil näevad, tuleb neile ka see meelde, keda kogu neile pühendatud tähelepanu eest tänada.
Et nii palju meadowoodlasi talle nagu oma isiklikule Hamelni Rotipüüdjale lennujaama järgnevad, pani ta imestama.
365
Meadowoodi pühapäevakooli saalis oli neid kuuesaja ümber. Koledat ilma ja hilist aega arvestades oli ta rehkendanud, et heal juhul võivad neist ehk pooled lennujaama kaasa tulla, ent nagu selgus, ei tulnud sinna mitte ainult enamik koosolekust osavõtjaid, vaid ilmselt olid mõned sõpradele ja naabritele helistanud ning needki kaasa kutsunud. Ja ka trükitud blankette, milles ta end nende seaduslikuks nõuandjaks kuulutas, küsiti juurde. Rõõmuga täitis ta nende palve. Uus peastarvutus näitas veenvalt, et esialgne lootus Meadowoodist kokku kakskümmend viis tuhat dollarit honorari tõmmata võib kergesti osutuda liiga tagasihoidlikuks.
Pärast televisiooniintervjuusid küsis «Tribune'i» reporter Tomlinson, kes filmimise ajal märkmeid oli teinud: «Mis järgmiseks sünnib, mr. Freemantle? Kas kavatsete siin mingi demonstratsiooni korraldada?»
Freemantle raputas pead. «Kahjuks ei tunnista selle lennujaama juhtkond sõnavabadust ja meilt võeti ära elementaarne õigus avalikku koosolekut pidada. Sellele vaatamata,» ja ta osutas kokkutulnud meadowoodlastele, «kavatsen ma neile daamidele ja härradele olukorda selgitada.»
«Kas see pole sama mis avalik koosolek?»
«Ei ole.»
Kõigest hoolimata tunnistas Elliott Freemantle südames, et vahet pole siin tegelikult mingisugust, kuna ta pealegi täiesti teadlikult kavatses järgneva etenduse avalikuks demonstratsiooniks keerata, kui see tal vähegi korda läheb. Tal oli plaanis alustada agressiivse kõnega, mille lennujaama politsei käsiks kohusetundlikult kohe ära lõpetada. Freemantle ei mõelnudki vastu hakata ega ennast arreteerida lasta. Piisab täiesti, et politsei teda katkestab, kõige parem veel mõne hoogsa oraatorliku koha peal, mis temast Meadowoodi märtri teeks ja samal ajal homsetele ajalehtedele veel ühe värvika loo juurde annaks. (Võis arvata, et

hommikused lehed tema ja Meadowoodi kohta peale eelmiste artiklite midagi enam sisse panna ei saa, aga õhtuväljaannete toimetajad on uue materjali eest kindlasti tänulikud.)
Ja mis veelgi tähtsam, Meadowoodi majaomanikele saab järjest selgemaks, kui hea nõuandja ja juhi nad endale on palganud, mehe, kes väärib täiesti oma honorari, mis, nagu advokaat Freemantle lootis, juba homme kokkuvoolavate tšekkide näol laekuma hakkab.
«Meie oleme kõik hakkamas,» teatas eelmise Meadowoodi koosoleku juhataja Floyd Zanetta.
Kuni Freemantle ja «Tribune'i» ajakirjanik omavahel
366
vestlesid, seadsid Meadowoodi mehed kiiruga üles kantava võimendussüsteemi, mille nad pühapäevakooli saalist kaasa olid toonud. Nüüd ulatas üks meestest Freemantle'ile mikrofoni. Seda kasutades hakkas ta rahvale kõnet pidama.
«Kallid sõbrad, täna oleme siia kokku tulnud arukas meeles ja konstruktiivsete ettepanekutega. Samasugust meeleolu ja hoiakut ootasime ka lennujaama juhatuselt, uskudes, et meil on tõsine ja pakiline probleem, mis väärib tõsist tähelepanu. Teie nimel püüdsin ma kaalutletud, kuid karmide sõnadega seda probleemi ka teatavaks teha. Lootsin, et heal juhul võin teile vastuseks tuua mingi paranemist tõotava lubaduse või vähemalt edasi anda juhatuse head soovid ja kaastunde. Ent pean kahetsusega nentima, et teie delegatsioon ei saavutanud kumbagi. Selle asemel sai meile osaks vaenulikkus, tänitamine, ning küünilise hoolimatusega kinnitati meile, et lennujaama müra teie kodude kohal ja ümber läheb edaspidi veelgi hullemaks.»
Häälekalt väljendas rahvahulk vihast nördimust. Freemantle tõstis käe. «Küsige neilt, kes minuga koos olid. Nemad räägivad teile.» Ta osutas esimeste ridade poole. «Kas teatas lennujaama ülem meile, et asi läheb hullemaks, või ei teatanud?» Esimese ehmatusega nagu vastumeelselt, siis aga juba veendunumalt noogutasid delegatsiooni kuulunud isikud pead.
Mel Bakersfeldi poolt delegatsioonile osutatud siira avameelsuse osavalt pahupidi pööranud, jätkas Elliott Free-mantle: «Ma näen siin teisigi, kes mu Meadowoodi sõprade ja klientide kõrvale uudistades seisma on jäänud, et vaadata, mis siin toimub. Teie huvi on teretulnud. Lubage, et ma informeerin teid... » Ja ta jätkas oma tavalises suuresõnalises stiilis.
Ennegi juba arvukas rahvahulk oli nüüd kasvanud ja kasvas edasi. Lähetusväravate poole suunduvad reisijad ei pääsenud enam hästi läbi. Kära summutas lendude väljakuulutamise.
Meadowoodlaste ridadest kerkis kiiruga maalitud plakateid: KAS LENNUKOMPANIID VÕI INIMESED? REAKTIIVID MEADOWOODIST VÄLJA!... TAPVALE MÜRALE EI... KA MEADOWOOD MAKSAB MAKSE . LINCOLN KOHTUSSE!
Kui Freemantle juhtus pausi tegema, paisusid hüüded ja üldine lärm järjest valjemaks. Keegi hallipäine tormijakiga mees hüüdis: «Teeme lennujaamale ta oma müra tagasi!» Ta sõnu tervitati möirgavate kiiduavaldustega.
Ei saanud mingit kahtlust olla, et Elliott Freemantle!
367
«informatsioon» oli nüüd täismõõduliseks miitingukõneks kujunenud. Ta ootas iga hetk politsei vahelesegamist.
Seda aga advokaat Freemantle ei teadnud, et samal ajal kui tehti filmivõtteid ja Meadowoodi elanikud kogunesid, hakkas reis kaks lennujaama juhatusele muret valmistama. Kohe pärast seda pandi kõik lennujaama politseinikud Inez Guer-rerot otsima ja Meadowoodi demonstratsioon jäi tähelepanu-orbiidist välja.
Ka pärast Ineze ülesleidmist oli politseileitnant Ordway seotud Mel Bakersfeldi kabinetis toimunud erakorralise koosolekuga.
Nõnda juhtuski, et kui veel veerand tundi mööda läks, hakkas Elliott Freemantle juba rahutuks muutuma. Olgu see demonstratsioon nii mõjuv kui tahes, ilma ametliku vahelesegamiseta polnud tal sügavamat mõtet. Jumala eest, mõtles ta endamisi, kuhu jääb lennujaama politsei ja miks nad oma ülesandeid ei täida?

Parajasti sel hetkel tulidki leitnant Ordway ja Mel Bakersfeld kahekesi administratsiooni rõdult alla.

Koosolek Meli kabinetis oli mõne minuti eest lõppenud. Pärast Inez Guerrero ülekuulamist ja teise hoiatussõnumi saatmist reis kahele polnud enam mingit mõtet inimesi kinni hoida. Tanya Livingston oli koos transpordiülema ja pea-piloodiga lennukompanii peahoones olevatesse ruumidesse tagasi läinud, et seal mureliku südamega uusi teateid ootama jääda. Teised peale Inez Guerrero, keda linna politseidetektiivid edasiseks uurimiseks kinni hoidsid, pöördusid tagasi oma ametipostile. Tanya oli lubanud kohe teatada tolliinspektor Standishile, kes oli masendatud ja mures oma reis kahe pardal oleva õetütre pärast, kui nad midagi uut peaksid kuulma.

Mel, kes veel ei teadnud, kus ta oma valvekorra veedab, lahkus koos Ned Ordwayga kabinetist.

Ordway märkas esimesena Meadowoodi demonstratsiooni ja samas silmas ta ka Elliott Freemantle'it. «See neetud advokaat! Ma ütlesin talle, et mingit demonstratsiooni ei tohi olla.» Ta suundus kiiresti rahvasumma poole all ooteruumis. «Sellele saab kohe lõpp peale tehtud.»

«Võib-olla ta seda just ootabki — tahab kangelaseks saada,» hoiatas Mel.

Kui nad lähemale jõudsid, Ordway ees, õlgadega läbi rahvamurru teed rajades, kuulutas Elliott Freemantle parajasti: «Hoolimata lennujaama juhatuse poolt alles täna õhtul antud

368

lubadustest, jätkub lennuliiklus, sama kõrvulukustav ja vapustav nagu alati, ka sel hilisel tunnil. Isegi praegu... »

«Olgu pealegi,» lõikas Ordway järsult vahele. «Ma ütlesin teile juba, et mingit demonstratsiooni korraldada ei tohi.»

«Aga kuulge, leitnant, see ei ole mingi demonstratsioon.» Freemantle hoidis ikka veel mikrofoni peos ja ta sõnad kostsid kaugele. «Asi on selles, et ma lubasin pärast koosolekut lennujaama juhatusega — ütleksin, et täiesti tulemusteta koosolekut — televisioonile intervjuu anda ja pärast seda informeerisin neid inimesi... »

«Tehke seda kuskil mujal!» Ordway pööras ümber ja ütles kõige lähemal seisjaile. «Nüüd lõpetame selle siin ära.»

Tecfa põrnitseti vaenulikult ja rahva seast kostis vihast nurinat. Kui politseinik uuesti Elliott Freemantle'i poole pööras, välgatasid fotograafide impulsslambid. Televisioonipro-žektorid, mis vahepeal olid kustutatud, süttisid uuesti ja kaamerad võtsid nad kahekesi fookusesse.

Lõpuks ometi läheb kõik nii, nagu vaja, mõtles Elliott Freemantle.

Rahvasummast pisut kõrval vestles Mel Bakersfeld ühe televisioonimehe ja «Tribune'i» reporteri Tomlinsoniga. Reporter lappas oma märkmikku ja luges ühe koha ette. Seda kuuldes tõmbus mehe nägu vihast tumedaks.

«Leitnant,» pöördus Elliott Freemantle nüüd Ned Ordway poole. «Ma suhtun sügava lugupidamisega teisse ja teie mundrisse. Sellele vaatamata tahaksin juhtida teie tähelepanu sellele, et täna õhtul meil juba oligi koosolek kuskil mujal, nimelt Meadowoodis, aga teie lennujaama müra tõttu ei kuulnud me omaenda sõnu.»

«Mina pole tulnud siia teiega vaidlema, mr. Freemantle,» nähvas Ordway talle vastu. «Kui te ei tee, nagu ma teile ütlesin, vahistan ma teid. Ma käsin teid see grupp siit eemale toimetada.»

«Aga kui me ei lähe?» hüüdis keegi rahva hulgast.

«Ei maksa kuhugi minna! Ega nad meid kõiki ikka arreteerida saa!» agiteeris teine hääl.

«Ei!» Nagu õige mees kunagi, tõstis Elliott Freemantle käe. «Palun kuulake mind! Ei mingit korralagedust, ei mingit vastuhakkamist. Kallid sõbrad ja kliendid, see politseiohvitser käsib meid lõpetada ja lahkuda. Me täidame ta käsu. Me võime pidada seda jämedaks sõnavabaduse piiramiseks ... » Rahvahulk reageeris hõiskamise ja huilgamisega ... «Aga ärgu keegi öelgu, et oleme ükskõik mis punktis seadust trotsinud.» Veidi teravamal toonil lisas ta:

«Ajakirjandusele teen avalduse õues.»

«Üks moment!» Mel Bakersfeldi vali hääl kostis üle teiste peade. Ta trügis kiiresti ettepoole. «Freemantle, ka mind huvitab, mida teie avaldus sisaldab. Kas uusi väärtõlgendusi? Järjekordseid kohtupraktika moonutusi, et eksitada inimesi, kes asjast midagi ei tea? Või on see tavaline aegunud sõnade-väänamine, mille peale te meister olete?»
Mel rääkis kõvasti, ta sõnad kandusid lähemalviibijateni. Tõusis huvi väljendav sumin. Inimesed, kes olid hakanud juba laiali minema, peatusid uuesti.
Elliott Freemantle reageeris sellele automaatselt. «See on õel laimujutt!» Hetk hiljem, haistes ohtu, kehitas ta õlgu: «Aga ma ei hakka sellest numbrit tegema.»
«Mispärast? Kui see tõesti on laim, küllap te siis teate ka, kuidas sel juhul toimida.» Mel vaatas advokaadile julgelt otsa. «Või on teil äkki hirm, et see tõeks osutub?»
«Mul pole mingit hirmu, mr. Bakersfeld. Asi on selles, et politseinik käskis meil kokkutuleku ära lõpetada. Nii et võibolla vabandate mind... »
«Ma ütlesin, et teie peate ära lõpetama,» õiendas Ned Ordway vahele. «Mida mr. Bakersfeld teeb, on tema asi. Võim kuulub siin talle.» Ordway oli astunud Meli kõrvale, kahekesi panid nad advokaadile tee kinni.
«Kui te oleksite õige politseinik,» ajas Freemantle vastu, «siis kohtleksite meid võrdselt.»
Ootamatult sõnas Mel: «Ma arvan, et tal on õigus.» Ordway vaatas talle üllatunult otsa. «Te peaksite meid tõesti võrdselt kohtlema. Ja selle asemel et koosolekut ära lõpetada, peaksite mullegi andma samasuguse õiguse inimestega rääkida, nagu seda äsja oli mr. Freemantle'il. Muidugi juhul, kui te tahate õige politseinik olla.»
«Küllap ma tahan.» Ja neist mõlemast peajagu pikem mustanahaline politseinik naeratas laialt. «Ma hakkan nüüd nii teie kui ka mr. Freemantle'i huvisid paremini mõistma.»
Ja leebelt selgitas Mel Elliott Freemantle'ile: «Näete, ta mõtles ümber. Ja kuna me kõik juba siin koos oleme, oleks paras aeg mõned asjad selgeks rääkida.» Ta sirutas käe. «Lubage see mikrofon mulle.»
Meli paari minuti eest vallanud viha ei paistnud enam eriti välja. Saanud «Tribune'i» reporteri Tomlinsoni märkmete põhjal ülevaate Elliott Freemantle'i televisiooniintervjuust ja hilisemast sõnavõtust, oli Mel põlema läinud. Tomlinson ja telereporter palusid tal varem öeldut kommenteerida. Ta lubas seda teha.
«Ei, ei, ei!» Freemantle raputas otsustavalt pead. Oht, mida

ta natuke aega tagasi haistis, oli nüüd käegakatsutav. Korra oli ta täna õhtul juba seda Bakersfeldi alahinnanud ja niisugust viga ta enam korrata ei taha. Freemantle'il endal oli Meadowoodi rahvas praegu kõvasti käpa all ja talle oli väga oluline, et see ka nii jääks. Nüüd ei tahtnud ta muud, kui et kõik kiiresti laiali läheksid.
«Siin on juba rohkem räägitud kui tarvis.» Melist välja tegemata ulatas ta mikrofoni ühele Meadowoodi mehele ja näitas võimendussüsteemi poole. «Võtame selle maha ja hakkame astuma.»
«Andke minu kätte.» Ned Ordway sirutas käe ja haaras mikrofoni. «Ja jätke kõik muu paigale.» Ta viipas mitmele politseinikule, kes nüüd rahva hulgas siin-seal nähtavale ilmusid. Politseinikud astusid lähemale. Freemantle oli sunnitud abitult pealt vaatama, kuidas Ordway mikrofoni Melile üle andis.
«Aitäh.» Mel pöördus meadowoodlaste poole, kellest paljud teda vaenulikult põrnitsesid. Kuulajate hulgas oli nüüd juba palju juhuslikke möödujaid, kes olid seisatanud ja kuulama jäänud. Kuigi kell oli juba kakskümmend minutit pärast südaööd ja laupäev kätte jõudnud, ei paistnud rahvavool suures ootesaalis sugugi vähenevat. Paljude lennuviivituste tõttu oli ette näha, et tippkoormust jätkub hommikuni, kuni see niikuinii kõrgenenud nädalalõpukoormusega kokku sulab. Kulub aega, enne kui sõiduplaan jälle normaalseks muutub. Kui meadowoodlaste üheks eesmärgiks oli lihtsalt tüli tekitada, siis pidi Mel

tunnistama, et see on neil korda läinud. Umbes tuhandepealine üleplaaniline rahvahulk ahendas suure ootesaali niigi vähest vaba ruumi ning saabuvate ja lahkuvate reisijate vool pidi nagu tõusuvesi ümber leetsel-jaku teed otsima. Oli selge, et niisugune olukord ei tohi jätkuda rohkem kui paar minutit.
«Ma teen lühidalt,» ütles Mel. Mikrofoni rääkides tegi ta neile kõigepealt teatavaks oma nime ja ametiposti.
«Täna õhtul käis minu juures teid kõiki esindav delegatsioon. Rääkisin neile mõningatest probleemidest, millega lennujaamal tuleb võidelda, samuti ütlesin, et mõistame teie probleemi ja tunneme teile kaasa. Lootsin, et öeldu antakse teile edasi, kui mitte sõna-sõnalt, siis vähemalt põhimõtteliselt. Selle asemel näen, et minu sõnu on moonutatud ja teid on petetud.»
Elliott Freemantle röögatas vihaselt. «See on vale!» Ta nägu lõkendas. Esimest korda tänase õhtu jooksul oli ta laitmatu soeng sassis.

Leitnant Ordway võttis advokaadil kõvasti käsivarrest kinni. «Kuss-kuss! Teie kord juba oli.»
Lisaks käsimikrofonile, mida Mel kasutas, oli ta ette ilmunud ka telemeeste mikrofon. Teleprožektorite valgusvihus jätkas ta:
«Mr. Freemantle süüdistab mind valetamises. Ta on täna õhtul üldse kõvu sõnu tarvitanud.» Ta heitis pilgu oma märk-metele. «Nagu ma näen, on nende hulgas sõnad «vargus», «ükskõiksus»; teie delegatsiooni olevat ma vastu võtnud «vaenuliku tänitamisega»; müravähendamise vahendid, mida me püüame rakendada, olevat «pettus, puru silmaajamine ja avalik vale». Eks vaatame siis, kes siin teie meelest valetab või fakte moonutab ja kes mitte.»
Mel taipas, et varem väikese delegatsiooniga, aga mitte kogu grupiga rääkides oli ta vea teinud. Ta oli taotlenud vastastikust arusaamist ja püüdnud vältida lennujaama töö häirimist. Ta polnud saavutanud kumbagi.
Nüüd püüab ta vähemalt vastastikust arusaamist saavutada.
«Lubage teile põhijoontes kirjeldada meie lennujaama hoiakut müra vähendamise küsimuses.»
Juba teist korda täna õhtul kirjeldas Mel piiramisi, mida piloodid ja lennukompaniid lennuoperatsioonidel rakendavad. Ta lisas: «Normaalsetes tingimustes on need piirangud maksvad. Raskete ilmastikutingimuste korral, nagu seda on tänane torm, tuleb aga pilootidele tegevusvabadus anda, ja meie esimeseks mureks on lennukite ohutus.»
Lennuradade suhtes: «Kui vähegi võimalik, väldime starte üle Meadowoodi, rajalt kaks-viis.» Kuid nagu ta selgitas, tekib aeg-ajalt vajadus seda rada kasutada, kui lennurada kolm-null on käigust väljas, nagu praegu.
«Teeme teie heaks, mis võimalik,» rõhutas Mel. «Ja me ei ole ka ükskõiksed, nagu siin vihjati. Aga lennujaam on lennujaam, ja me ei saa oma põhitööd tegemata jätta ega lennu-ohutuse peale käega lüüa.»
Rahvas vaatas teda ikka veel vaenulikult, ent ometi oli märgata teatavat huvi asja vastu.
Ka Elliott Freemantle, kes vihast vahutades Meli poole jõllitas, tajus huvi tärkamist.
«Selle põhjal, mis ma kuulsin,» ütles Mel, «jättis mr. Free-mantle teile edasi andmata mõned üldised seisukohad, mida ma teie delegatsioonile lennujaamade poolt tekitatava müra kohta esitasin. Need minu märkused» — ta vaatas uuesti oma märkmeid — «polnud sugugi tehtud «hoolimatu küünilisuse

vaimus», nagu siin vihjati. Ma püüdsin lihtsalt aus Ja avameelne olla. Soovin seda avameelsust ka teiega jagada.»
Nagu ennegi, tunnistas Mel ka nüüd, et müra vähendamise alal pole enam võimalik suurt midagi ära teha. Inimeste näod tõsinesid, kui ta õige pea kasutusele võetavate uute lennukite veelgi suuremat müra kirjeldas. Kuid oli tunda, et ta objektiivne ausus leidis hindamist. Peale

üksikute repliikide polnud vahelehüüdeid kuulda ja ta sõnad kostsid selgelt üle lennujaama tavalise taustmüra.
«On veel kaks asja, mida ma teie delegatsioonile ei maininud, kuid mida ma praegu öelda kavatsen.» Meli hääl muutus karmimaks. «Vaevalt, et need teile meeldivad.»
Esimene puudutas Meadowoodi elamurajooni.
«Kaheteistkümne aasta eest polnud teie rajooni veel olemas. See oli tühi maalapp, mille hind oli madal, kuid lennujaama lähedus ja selle kasv viisid ümbritseva maa hinnad kõrgele. Selles mõttes sarnaneb teie Meadowood tuhandete teiste rajoonidega, mis nagu seened on kerkinud ümber lennujaamade kogu maailmas.»
«Kui me siia elama tulime, ei teadnud me reaktiivimürast midagi!» hüüdis üks naine.
«Aga meie teadsime!» Ja Mel näitas näpuga naise poole. «Lennujaama juhatusel oli ammu teada, et reaktiivlennukid on tulemas ja me teadsime ka, milline see müra on. Me hoiatasime inimesi ning kohalikke planeerijaid ja palusime neid ei tea kui paljudes Meadowoodides mitte elamuid ehitada. Mind siis selles lennujaamas ei olnud, kuid meie toimikutes leidub selle kohta protokolle ja fotosid. Meie lennujaam pani praeguse Meadowoodi territooriumile üles plakatid: LENNUKID HAKKAVAD STARTIMA JA MAANDUMA ÜLE SELLE PIIRKONNA. Teised lennujaamad tegid sedasama. Aga kuhu need plakatid ka ei ilmunud, rebisid kruntidega hangeldajad ja nende agendid need maha. Siis müüsid nad maa ja majad teiesugustele inimestele ega lausunud sõnagi ähvardavast mürast ja lennujaama laiendamise plaanidest, millest nad enamasti teadlikud olid, ja ma arvan, et maaga spekuleerijad tõmbasid lõpuks meil kõigil naha üle kõrvade.»
Seekord ei kõlanud vastuväiteid, ta nägi vaid mõtlike nägude merd ja talle näis, et ta mõte on kohale jõudnud. Ta tundis sügavat kahetsust. Siin polnud tegemist vaenlastega, kellest ta tahtis jagu saada. Need olid ausad inimesed, kellel oli tõeline, pakiline mure, naabrid, kelle heaks ta oleks tahtnud rohkem ära teha.
373
Samas märkas ta ka Elliott Freemantle'i irvitavat lõusta. «Noh, Bakersfeld, arvate vist, et see on väga vaimukas.» Advokaat pööras ümber ja karjus ilma võimenduse abita üle lähemalseisjate: «Ärge seda uskuge! Teid tahetakse pehmeks teha! Kui hoiate minu poole, tõmbame neil lennujaama omadel naha maha, nii et aitab!»
«Kui mõni teist juhuslikult ei kuulnud,» ütles Mel mikrofoni, «siis oli see mr. Freemantle, kes soovitas teil enda poole hoida. Ka selle kohta on mul midagi öelda.»
Ta rääkis nüüd juba õige tähelepanelikuks muutunud rahvahulgale: «Paljusid inimesi — nagu teidki — on alt tõmmatud sellega, et neile on müüdud maad või maju piirkondades, mida ei oleks tohtinud hoonestada, või oleks pidanud hoonestama tööstuslikuks otstarbeks, kus lennujaama müra ei loe. Te pole veel kõike kaotanud, sest teil on teie maa ja majad, kuid on väga tõenäoline, et nende väärtus on langenud.»
«Kuradi õige!» ütles üks mees süngelt.
«Nüüd on käimas uus salaplaan, kuidas teie rahakotti kergendada. Üle kogu Põhja-Ameerika jooksevad advokaadid lennujaamade läheduses asuvatele elamurajoonidele tormi, sest «sellel müral on kulla lõhn man».»
Advokaat Freemantle, nägu lõkendav ja vihast moondunud, kriiskas: «Kui te veel ühe sõna ütlete, võtan teid vastutusele! »
«Ei tea mille eest?» sähvas Mel vastu. «Või arvasite juba ära, mida ma ütelda kavatsen?»
Olgu peale, mõtles ta, Freemantle võib ta ju laimamise eest kohtusse anda, kuigi ta selles kahtles. Nii või teisiti, Mel tundis, et väikesel viisil tärkas temas jälle kunagine tulipäisus, küpses otsus asju õige nimega nimetada ja tagajärgede peale vilistada. Seda tunnet oli ta viimase paari aasta jooksul harva kogenud.
«Kõne all olevate rajoonide elanikke,» arutles Mel edasi, «püütakse veenda, et lennujaamu võib kohtusse kaevata ja et see tasub end. Lennujaamade naabruses elavatele majaomanikele

töötatakse, et iga lennuraja otsa on maetud rahapada. Ma ei taha sugugi öelda, et lennujaamu ei saa kohtusse kaevata või et lennujaamadega ei protsessi häid ja usaldusväärseid advokaate. Tahan teid vaid hoiatada, et neid teistsuguseid on ka paras jagu.»
Sama naine, kes varemgi oli sõna võtnud, küsis — kuigi leebemal toonil kui enne: «Kust me peame teadma, kes on kes?»
«Ilma tegevusprogrammita on seda raske teha; teiste sõnadega, kui te pisut ei tunne lennujaamu puudutavat seadusandlust.
374
Kui te seda ei tunne, võib teid ühekülgsete kohtupraktika näidetega haneks võtta.» Mel kõhkles pisut, enne kui hsas: «Tana õhtul kuulsin siin mainitavat mõningaid kohtupretsedente. Kui soovite, võin teile rääkida ka asja teisest küljest.»
Keegi mees esireast ütles: «Kuulame teie versiooni ära, härra.»
Üsna paljud jäid uudishimulikult Elliott Freemantle'it vaatama.
Mel kõhkles viivu, mõistes, et see lugu on kestnud kauem, kui ta algul kavatses. Ent ta leidis, et veel paar minutit ei loe enani midagi.
Rahvasumma tagumistes ridades märkas ta Tanya Livingstoni.
«Kohtuasjad, mida meile kõigile täna õhtul kõneosavalt on meenutatud,» väitis Mel, «on lennujaamade administratsioonidele ammu tuntud. Esimene, nagu ma mäletan, oli Ühend-riigid Causby vastu.»
See juhtum, advokaat Freemantle'i trump Meadowoodi grupile peetud kõnes, oli, nagu Mel seletas, üle kahekümne aasta vana. «See puudutas üht kanafarmerit ja sõjaväelennukeid. Lennukid lendasid pidevalt üle farmeri maja, sageli ainult kuue-seitsmekümne jala kõrgusel, seega palju madalamal, kui ükski lennuk iial üle Meadowoodi lendab. Kanad hakkasid kartma, mõned surid ära.»
Pärast aastatepikkust protsessi jõudis asi Ühendriikide Ülemkohtusse. Mel märkis: «Kogu kahjutasu ei ulatunud neljasaja dollarinigi, mis oli surnud kanade hind.»
Ta lisas: «Farmer ei leidnud rahapada. Nimetatud kohtulik pretsedent ei tõota seda teilegi.»
Mel nägi, kuidas Elliott Freemantle'i nägu kord raevust punetama lõi, kord kahvatus. Ned Ordway oli advokaadil uuesti käsivarrest kinni võtnud.
«On olemas üks kohtuasi,» jätkas Mel, «millest mr. Freemantle pidas paremaks vaikida. See on küllaltki tähtis ja hästi tuntud ning ka siin on mängus Ülemkohtu otsus. Kahjuks ei toeta see mr. Freemantle'i argumente, vaid räägib neile vastu.»
See oli Batteni hagi Batteni vastu, mille kohta Ülemkohus 1963. aastal otsuse langetas, et ainult tegelik «füüsiline invasioon» annab aluse kohtuasja alustamiseks. Mürast üksi ei piisa.
«Teine samalaadne juhtum oli Loma Portali Kodanike Klubi hagi American Airlines'i vastu, mille kohta Kalifornia
375
Ülemkohus 1964. aastal otsuse langetas,» jätkas Mel. Ta rääkis, et selle kohtuotsuse kohaselt pole omandi valdajail alust nõuda lendude piiramist üle lennujaama lähedal asuvate majade. Kalifornia kohus leidis, et lennuliikluse jätkumine üldsuse huvides on otsustava ja määrava tähtsusega...
Mel esitas need kohtupraktika näited enesekindlalt ja märkmetest abi otsimata. Oli näha, et see avaldas kuulajaile mõju. Ta naeratas. «Kohtupraktika on nagu statistika. Kui oskad sellega opereerida, võid tõestada mida tahes.» Ta lisas: «Teil ei pruugi mu sõnu heast peast uskuda. Vaadake ise järele. Kõik on kirjas.»
Üks naine Elliott Freemantle'i kõrval pahandas: «Teie ei rääkinud meile sellest sõnagi. Rääkisite ainult seda, mis teile meeldis.»
Osa vaenulikkusest, mis algul Meli vastu oli suunatud, kandus nüüd üle advokaadile.

Freemantle kehitas õlgu. Lõpuks oli tal käes ikkagi üle saja kuuekümne allakirjutatud blanketi, mis kõik olid ettenägelikult lukustatud portfellis auto pagasiruumi peidetud. Nende olemasolu ei saa ükski siin öeldud sõna enam muuta.
Ent järgmisel hetkel hakkas ta juba selleski kahtlema.
Mitmed inimesed esitasid Mel Bakersfeldile küsimusi lepingute kohta, mis nad täna õhtul olid sõlminud. Nende hääletoon reetis kahtlust. Ilmselt olid nii Meli esinemisviis kui ka ta sõnavõtu sisu inimestele sügava mulje jätnud. Rahvasumm jagunes väikesteks rühmadeks, peaaegu kõikjal käis elav vaidlus.
«Mulle on ühe teatava lepingu kohta küsimusi esitatud,» ütles Mel. Rahvas jäi vaikseks, ning ta jätkas: «Arvatavasti te teate, mis lepingut ma mõtlen. Olen ühte blanketti näinud. »
Elliott Freemantle trügis lähemale. «Mis see teie asi on! Teie ei ole advokaat, selle tegime juba varem klaariks. Seetõttu ei ole teil ka lepingute kohta mingit ütlemist.» Seekord oli Freemantle mikrofonile niivõrd lähedal, et ta sõnad või-mendajasse jõudsid.
«Mul on päevast päeva lepingutega tegemist!» nähvas Mel talle vastu. «Kõik selle lennujaama rentnikud kõige suuremast lennukompaniist kuni peavalutablettide müüjani välja tegutsevad minu poolt kinnitatud ja minu ametnikega läbiarutatud lepingute alusel.»
Ta pöördus uuesti rahva poole. «Mr. Freemantle märkis siin õigesti, et mina ei ole advokaat, seega annan ma teile nõu
376
ärimehe seisukohalt. Teatavate tingimuste korral võib teie poolt sõlmitud leping jõustuda. Leping on leping. Teid võib võlakohtusse anda ja raha sisse nõuda. Kuid minu arvamus on, et juhul kui te otsemaid nõuetekohase avalduse esitate, ei juhtu kumbagi. Esiteks pole te mingeid varasid vastu võtnud, mingeid teeneid pole teile osutatud. Teisest küljest tuleks igaühte eraldi vastutusele võtta.» Mel naeratas. «Ja sellega oleks juba tohutult tegemist.»
«Ja veel üks asi.» Ta vaatas otse Elliott Freemantle'i poole. «Ma ei usu, et ükski kohus vaataks hea pilguga advokaadi honorarile — mille kogusumma on viieteist tuhande dollari ringis -- juriidilise abi eest, mis on parimal juhul äärmiselt udune olnud.»
Mees, kes varemgi sõna oli võtnud, küsis nüüd: «Mida me siis nüüd teeme?»
«Kui te tõesti olete meelt muutnud, siis soovitan teil kas täna või homme kiri kirjutada. Adresseerige see mr. Freemantle'ile. Märkige seal, et te ei soovi enam seaduslikku esindamist, nagu oli varem kokku lepitud, ja näidake ära põhjus. Jätke kindlasti ärakiri endale. Rohkem te sellest asjast enam ei kuule — ehkki see on jälle vaid minu isiklik arvamus.»
Mel oli esinenud sõjakamalt, kui ta algul kavatses, ja nagu ta ise arvas, ka äärmiselt ettevaatamatult, lastes asjal nii kaugele minna. Kui Elliott Freemantle'il tahtmist on, võib ta palju pahandust teha. Küsimuses, millest lennujaam ja seega ka Mel ise oli aktiivselt huvitatud, oli ta end klientide ja advokaadi vahele toppinud, sealjuures viimase ausust kaht-luse alla seades. Advokaadi silmist kiirgava tigeduse põhjal võis arvata, et ta teeks suurima naudinguga Melile nii palju paha, kui vähegi oskab. Kuid ta tundis instinktiivselt, et advokaadi klientide värbamise meetodite ja ta tööviiside avalik uurimise alla võtmine oleks küll viimane asi, mida Freemantle igatseb. Juriidilise eetika küsimustes tundlik kohtunik hakkaks ebameeldivaid küsimusi esitama ja hiljem võiks sedasama teha ka advokaatide kolleegium, kes juristide-kutseeetika eest valvel seisab. Mida rohkem Mel sellele mõtles, seda vähem nägi ta põhjust muretsemiseks.
Kuigi Mel seda ei teadnud, oli Elliott Freemantle samale järeldusele jõudnud. Oli Freemantle, mis ta oli, kuid ta võttis asju realistlikult. Ta oli juba ammu aru saanud, et elus tuleb ette võite, tuleb ette kaotusi. Vahel on kaotus ootamatu ja ebaloogiline. Mõni juhus, riugas, mõni rohu sisse peitunud nõges võis juba peaaegu käegakatsutava võidu alandavaks
377
kaotuseks muuta. Ent Freemantle'i-taoliste inimeste õnneks juhtus vahel ka vastupidist.

Lennujaama ülem Bakersfeld oli osutunud nõgeseks, ettevaatamatult pihku haaratud nõgeseks, kelle eest oleks tulnud hoiduda. Isegi pärast nende esimest kokkupõrget, mis, nagu Elliott Freemantle praegu mõistis, oleks pidanud talle hoiatuseks olema, oli ta ikka veel oma vastast alahinnanud ja lennujaama jäänud, selle asemel et sealt kohe jalga lasta, kuni tal veel edumaa oli. Teine asi, mille Freemantle samuti liiga hilja avastas, oli see, et Bakersfeldil peale kavaluse ka õnnemängija soont oli. Üksnes õnnemängija võis niisuguse riski peale välja minna, nagu Bakersfeld seda mõne hetke eest oli teinud. Ja ainult Elliott Freemantle teadis sel hetkel, et Bakersfeld on võitnud.

Freemantle teadis, et advokaatide kolleegium ta täna-õhtusele tegevusele tõesti hea pilguga ei vaataks. Veel enam: üks kokkupõrge oli tal juba kolleegiumi juurdluskomisjoniga olnud ja tal polnud mingit soovi jälle provotseerida uut.

Bakersfeldil on õigus, mõtles Elliott Freemantle. Muidugi ei hakka ta allakirjutatud lepingublankettide alusel kohtu kaudu honorari sisse nõudma. Risk oli liiga suur, saagilootus kahtlane.

Täielikult alla anda ta muidugi ei kavatsenud. Ta otsustas homme kokku seada kirja kõigile Meadowoodi elanikele, kes olid blankettidele alla kirjutanud. Kogu oma talenti mängu pannes kavatses ta inimesi veenda, et nad kinni peaksid lepingust, millega nad teda kokkulepitud honorari eest oma seaduslikuks esindajaks palkasid. Ta ei uskunud küll, et kuigi paljud sellele reageerivad. Kahtlus, mille Bakersfeld — et susi teda sööks! — neisse nii mõjusalt oli istutanud, oli liiga suur. Mõned raasukesed ehk pudenevad neilt vähestelt, kel on tahtmist jätkata, ja hiljem ta veel vaatab, kas needki end ära tasuvad. Kuid lootus suurele saagile oli luhtunud.

Sellegipoolest oli ta veendunud, et varsti avaneb mingi uus võimalus. Alati avanes.

Ned Ordway ajas nüüd koos teiste politseinikega rahvast laiali, liiklus ootesaalis muutus jälle normaalseks. Kantav võimendussüsteem võeti viimaks ometi maha ja viidi minema.

Mel Bakersfeld nägi, et Tanya, keda ta paari hetke eest oli märganud, tuleb tema poole. Keegi naine — üks Meadowoodi elanikest, keda Mel oli korduvalt varemgi tähele pannud — jäi ta ette seisma. Naisel oli intelligentne tahtejõuline nägu ja õlgadeni ulatuvad tumedad juuksed.

«Mr. Bakersfeld,» ütles naine vaikselt, «me kõik oleme täna palju rääkinud ja me saame nii mõnestki asjast paremini aru kui enne. Aga ma ei ole ikka veel kuulnud ainsatki sõna, mida ma võiksin kodus lastele öelda, kui nad nutma hakkavad ja küsivad, miks see müra juba ei lõpe, et nad saaksid magama jääda.»

Mel vangutas kahetsevalt pead. Mõne sõnaga oli naine ära näidanud, kui mõttetu see kõik oli, mis siin täna õhtul toimus. Ta teadis, et tal ei ole naisele midagi vastata. Ta kahtles, kas tulevikuski — nii kaua kui elamurajoonid lennujaamade naabrusse jäävad — mingit vastust olla saab.

Ta pidas ikka veel endamisi aru, mida ütelda, kui Tanya pistis talle pihku kokkumurtud paberilehe.

Mel avas ilmselt suure kiiruga trükitud sõnumi ja luges:

REIS KAHEL OLI ÕHUS PLAHVATUS. KERE VIGASTUS & HAAVATUID. PRAEGU TAGASITEEL SIIA. NELJANDA JÄRGU HÄDAMAANDUMINE, ARV SAAB. 0130. KAPT. ÜTLEB VAJAB RADA KOLM-NULL. TORNIST TEATATI RADA SENI KINNI.

12

Keset verist segadikku, mida reis kahe turistikabiini tagumine ots endast kujutas, pani doktor Milton Compagno, üld-praksisega arst, mängu kõik oma ametialased oskused, et Gwen Meigheni elu päästa. Ta polnud kindel, et see tal korda läheb.

Kui D. O. Guerrero dünamiidipomm plahvatas, seisis Gwen — kui D. O. Guerrero ise välja arvata — plahvatus-keskmele kõige lähemal. Teistes tingimustes oleks ta silmapilkselt surma saanud nagu D. O. Guerrero ise. Ent tänu kahele asjaolule oli ta esialgu eluga pääsenud. Gweni ja plahvatuse vahele jäi Guerrero keha ja tualettruumi uks. Kumbki neist ei pakkunud erilist kaitset, kuid kahekesi koos piisas neist siiski, et plahvatuse jõudu sekundi murdosa võrra pidurdada.

Selle sekundi murdosa jooksul rebenes lennukikere koorik ja tagajärjeks oli teine plahvatus — järsk dekompressioon.

Dünamiidi lööklaine küll tabas Gweni, paisates ta raskelt haavatuna ja verisena tagasi, ent pommi lõhkejõule oli nüüd

tekkinud vastassuunaline jõud — lennuki sabas avanenud augu kaudu välja tungiv õhuvool. Selle efekti võis võrrelda kahe kokkupõrkava keeristormiga. Hetk hiljem jäi võitjaks dekompressioon, pühkides esimese plahvatuse välja suure kõrguseööpimedusse.

Hoolimata plahvatuse jõulisusest polnud inimeste vigastused eriti massilised.

Gwen Meighen, kes oli kõige raskemini haavatud, lamas teadvusetult vahekäigu põrandal. Tema kõrval seisis tualettruumist väljunud vigastatud, tugevasti veritsev ja uimane öökullinäoga noormees, kes siiski veel jalul ja teadvuse juures püsis. Viis-kuus lähemal viibinud reisijat olid saanud lendavast risust ja pommikildudest väiksemaid haavu ja marras-tusi. Mitmeid olid tabanud esemed, mis järsu alarõhu tagajärjel lennuki saba poole lendasid, aga keegi neist polnud tõsisemalt vigastatud.

Pärast dekompressiooni tekkimist kiskus imev õhuvool kõiki, kes polnud istme külge kinnitatud, lennuki sabas haigutava augu poole. Ka sellele ohule oli Gwen Meighen kõige lähemal. Kuid kukkudes oli ta käsivars kas loomusunnil või juhuse tõttu istmepõhja ümber klammerdunud. See ei lasknud tal edasi libiseda ja ta keha oli ka teistele tõkkeks ees. Pärast esimest purset hakkas imev jõud vähenema. Suurimaks vahetuks ohuks kõigile, nii haavatutele kui tervetele, kujunes nüüd hapnikuvaegus.

Kuigi hapnikumaskid otsemaid pesadest välja kukkusid, oli vaid väike osa reisijaist need kohe haaranud ja pähe tõmmanud. Mõned jõudsid siiski veel tegutseda, enne kui hilja oli. Vastavalt väljaõppele olid stjuardessid seal, kus nad parajasti viibisid, maskid haaranud ja teistele ette näidanud, mida teha. Kolm arsti, kes koos abikaasadega talvisele puhkereisile sõitsid, taipasid, et tegutseda tuleb ruttu, tõmbasid ise maskid pähe ja andsid ka ümberkaudsetele kiiruga juhendeid.

Tolliinspektor Standishi kaheksateistaastane õetütar Judy, terase taibuga tüdruk, asetas maski oma kõrvalistmel oleva imiku näole ja võttis siis teise endale. Kohe näitas ta ka lapse vanematele ja teisel pool vahekäiku istuvatele reisijatele, et

on vaja hapnikku kasutada. Mrs. Quonsett, piletita vanaproua, kes oma ebaseaduslike reiside ajal oli korduvalt hapnikudemonstratsioone näinud, teadis, mida teha. Ta võttis ise maski ja ulatas teise oma oboemängijast sõbrale, kelle

ta enda kõrvale istmele tagasi tõmbas. Mrs. Quonsett ei osanud arvata, kas ta jääb ellu või sureb, ja ta avastas, et talle

on see üsna ükskõik; ent mis ka ei juhtuks, kuni viimse hetkeni tahtis ta kõigega kursis püsida.

Keegi lükkas maski Gweni lähedal viibiva haavatud noormehe näole. Tuikudes ja vaevu enda ümber toimuvat tajudes suutis ta seda siiski näo ees hoida.

Kõigele vaatamata olid ikkagi vaid pooled reisijad hapnikumaskides, kui viieteistsekundiline kriitiline aeg mööda sai. Need, kes hapnikku ei hinganud, vajusid sel hetkel unisesse oimetusse ja veel viieteist sekundi möödudes kaotas enamik neist teadvuse.
Gwen Meighen ei saanud ei hapnikku ega kohest abi. Vigastustest tingitud teadvusetus süvenes veelgi.
Sel hetkel tegi Anson Harris lendurikabiinis otsuse suure kiirusega pikeerida, ehkki see ähvardas lennukit täielikult hävitada või selle vigastusi suurendada. Ent sellega päästis ta Gweni ja teised lämbumisest.
Pikee algas kahekümne kaheksa tuhande jala kõrgusel ja lõppes kaks ja pool minutit hiljem kümne tuhande jala juures.
Inimolend võib elada hapnikuta kolm kuni neli minutit, ilma et ajus kahjustusi tekiks.
Pikee esimese poole jooksul — minuti ja viieteist sekundi vältel, kuni üheksateistkümne tuhande jalani — jäi õhk endiselt hõredaks, elutegevusele kõlbmatuks. Sellest hetkest peale aga suurenes hapniku hulk pidevalt ning õhk muutus hingatavaks.
Juba kaheteistkümne tuhande jala kõrgusel sai normaalselt hingata. Kümne tuhande juures — üsna viimasel hetkel, aga ikka veel õigel ajal — tulid kõik, kes reis kahe pardal teadvuse olid kaotanud, uuesti meelemärkusele. Kõik peale Gweni. Paljudel polnud endal aimugi, et nad olid vahepeal teadvuse kaotanud.
Pikapeale, kui esimene vapustus möödas oli, hakkasid reisijad ja stjuardessid oma olukorrast aru saama. Gwenile ametiastmelt järgmine stjuardess, Illinoisist, Oak Lawnist pärit terane linalakk, ruttas lennuki sabasse haavatute juurde. Ise näost valge, hõikas ta tungivalt: «Palun, kas siin on arsti?»
«Jah, miss.» Dr. Compagno oli juba ise oma kohalt tõusnud, kutsumist ootamata. Väikest kasvu, teravate näojoontega, kärsitute liigutuste ja kiire Brooklyni kõnemaneeriga mees vaatas ruttu sündmuspaiga üle ja tajus nüüd juba hammustavaks muutuvat pakast. Läbi lennukikeres haigutava augu puhus undav tuul. Seal, kus enne olid olnud tualettruumid
381
ja tagumine kambüüs, oli nüüd ainult söestunud vereplekiline puu- ja metallirisu. Kabiini tagaosa oli kuni saba sisemuseni avatud, paistsid tüüritrossid ja sisekonst-ruktsiooni detailid. Et end kuuldavaks teha, tuli arstil karjuda üle tuule ja mootorite pideva kõikematva müra, mis nüüd isoleerimata kabiinis kõiki kurdistas.
«Toimetage nii palju inimesi kui võimalik ettepoole. Katsuge neid võimalikult soojas hoida. Haavatute jaoks on tekke vaja.»
«Katsun mõne leida,» ütles stjuardess kõhklevalt. Suurem osa tekke, mida tavaliselt seinavõrkudel hoiti, olid koos reisijate riiete ja muude esemetega alarõhu keeristormis välja lennanud.
Kaks teist arsti doktor Compagno matkagrupist olid ta kõrvale ilmunud. Üks neist palus stjuardessi: «Tooge meile kogu esmaabivarustus, mis teil on.» Compagnol, kes nüüd juba Gweni kõrval maas põlvitas, oli ainsana arstipaun kaasas.
Esmaabivahendite kaasaskandmine kõikjal, kus ta käis, oli Milton Compagnole iseloomulik joon, nagu seegi, et ta siin juhtimise kohe enda kätte võttis, kuigi ta lihtsa terapeudina ametialaselt madalamal seisis kahest teisest tohtrist, kes haiglas eriarstidena töötasid.
Milton Compagno oli oma meelest alati ametikohustuste täitmisel. Kolmkümmend viis aastat tagasi, kui ta oli end noore mehena New Yorgi agulist üles töötanud, riputas ta arstisildi välja Chicago Väikeses Itaalias, Milwaukee ja Grand Avenue lähedal. Sellest ajast peale, nagu ta naine tavaliselt ohates rääkis, katkestas ta inimeste arstimise ainult uneajaks. Talle meeldis, et teda vajati. Ta tegutses nii, nagu oleks ta elukutse mingi kättevõidetud auhind, mis valvsuse puudumisel võib käest ära lipsata. Polnud teada, et ta iial oleks mis tahes kellaajal keeldunud patsienti vastu võtmast või poleks kodusele visiidile läinud, kui teda kutsuti. Iial ei sõitnud ta õnnetuspaigast mööda, nagu seda tegid paljud ta ametivennad, kartes ametialaseid

kohtuprotsesse. Tema pidas alati auto kinni, ronis välja ja tegi, mis oskas. Kohusetundlikult püüdis ta ajaga kaasas käia. Ent mida rohkem ta töötas, seda enam tal teha jäi. Ta jättis mulje, et rabab ööd ja päevad, nagu oleks tal kavas leevendada kõiki maailma hädasid ühe inimea jooksul, millest niigi suur osa oli juba ära kulutatud.
Matk Rooma, mida mitu aastat oli edasi lükatud, oli mõeldud ta vanemate sünnipaiga külastamiseks. Doktor Compagno

kavatses veeta seal koos abikaasaga kuu aega ja kuna ta hakkas vanaks jääma, oli ta nõustunud täieliku puhkusega. Kuid täiesti teadlikult arvestas ta, et kusagil tee peal või siis Itaalias (tühja ka, et tal litsentsi ei olnud) võis teda vaja minna. Kui nii juhtub, siis on ta selleks valmis. See ei üllatanud teda põrmugi, et teda praegu vaja läks.
Kõigepealt suundus ta Gweni juurde, kes oli haavatute hulgas täiesti ilmselt kõige kriitilisemas seisukorras. Üle õla ütles ta oma kolleegidele: «Hoolitsege teie teiste eest.»
Kitsas vahekäigus keeras doktor Compagno Gweni osaliselt ringi, et vaadata, kas ta hingab. Ta hingas, kuid nõrgalt ja puudulikult. Uuesti hõikas ta stjuardessi, kellega oli äsja rääkinud: «Mul on siin hapnikku tarvis!» Kuni neiu kantava hapnikuballooni ja maskiga tagasi tuli, kontrollis ta Gweni suud, et hingamistee vaba oleks. Suus olid purunenud hambad. Ta eemaldas need. Ta tegi kindlaks, et verejooks hingamist ei takista. Stjuardessilt palus ta: «Hoidke mask paigal.» Hapnik sisises. Paari minuti pärast tõmbus Gweni nahk, mis seni pahaendeliselt valge oli olnud, pisut jumekamaks.
Siis püüdis ta kontrolli alla saada verejooksu, mis eriti rohke oli näo ja rinna piirkonnas. Kiiresti tegutsedes paigaldas ta hemostaatikumi, et sulgeda näoarterit, välise verejooksu üht halvimat kohta, ja kasutas mujal survesidemeid. Ta oli juba avastanud rangluu ja vasaku käsivarre arvatava murru, mis hiljem tuli lahastada. Kurvastusega märkas ta kannatanu vasakus silmas plahvatusel tekkinud killukesi, kuigi parema silma osas ta nii kindel ei olnud.
Teine piloot Jordan, kes ettevaatlikult doktor Compagnost ja Gwenist möödus, võttis teised stjuardessid oma hoole alla ja juhatas reisijate liikumist lennuki esiossa. Võimalikult paljud turistiklassi reisijad suunati esimese klassi sektsiooni, mõned pigistati istuma kahekesi ühele pingile, teised juhatati väikesesse poolringikujulisse esimese klassi puhkeruumi, kus veel vabu kohti leidus. Kõik allesjäänud riided jagati nende vahel, kes neid kõige hädalisemalt paistsid vajavat, hoolimata sellest, kellele need kuulusid. Nagu alati niisugustes olukordades, ilmutasid inimesed soovi üksteist aidata, seltsrrnehelikkust ja kohati isegi huumorimeelt.
Ülejäänud kaks arsti sidusid reisijaid, kes olid haavu saanud, kuigi kellegi seisund polnud eriti tõsine. Prillidega noormees, kes plahvatuse hetkel Gweni selja taga seisis, oli saanud sügava lõikehaava käsivarde, kuid niisugune haav paraneb täiesti välja. Näol ja õlgadel leidus veel teisi väiksemaid vigastusi. Esialgu tõmmati haavatu käsivars survesidemega

kinni, talle süstiti morfiini ja tehti ta olemine nii mõnusaks ja soojaks kui võimalik.
Nii meditsiinilise abi andmist kui reisijate liikumist raskendas torm, mis nüüd madalale laskunud lennukit tugevasti loopis. Pidevale õõtsumisele lisandus iga paari minuti tagant järsk püst- või külgsuunas vappumine. Kõigi muude hädade tipuks jäid paljud reisijad veel merehaigeks.
Pärast teist aruandekäiku lendurikabiini pöördus Cy Jordan doktor Compagno poole.
«Doktor, kapten Demerest palus mul edasi öelda, et ta on tänulik kõige eest, mida teie siin koos teiste arstidega teete. Tal oleks hea meel, kui leiaksite aega korraks lendurikabiini tulla ja talle öelda, mida inimohvrite kohta raadio teel ette teatada.»
«Hoidke seda sidet,» käskis doktor Compagno. «Suruge kõvasti alla, näete siia. Aidake mul nüüd lahast teha. Kasutame üht nahast ajakirjamappi, mille alla pistame käteräti. Tooge kõige suurem mapp, mis te leiate, ja jätke ajakiri vahele.»

Hetke pärast lisas ta: «Tulen kohe, kui saan. Võite öelda oma kaptenile, et minu arvates võiks ta kõige lähemal ajal reisijaid informeerida. Rahvas hakkab juba šokist toibuma. Neile oleks natuke julgustust vaja.»

«Jah, sir.» Cy Jordan vaatas alla Gweni teadvusetult lamavale liikumatule kogule ja mehe juba niigi kurba ning lohkus põskedega näkku ilmus sügava mure vari. «Kas tal on lootust, doktor?»

«Lootust on, poeg, kuigi ma ei julge öelda, et see väga suur oleks. Kõik oleneb sellest, kui palju tal endal jõudu jätkub.»

«Sellest polnud tal minu arvates kunagi puudu»

«Ta oli vist ilus tüdruk?» Rebestunud ihu, vere ja räpaste sassis juuste tõttu ei saanud seda just kindlalt öelda.

«Isegi väga.»

Compagno vaikis. Mis ka ei juhtuks, põrandal lamav tütarlaps enam ilus olla ei saa, vähemalt ilma plastilise kirurgia abita mitte.

«Annan kaptenile teie sõnad edasi, sir.» Veelgi hädisema ilmega kui enne läks Cy Jordan ette lendurikabiini poole.

Mõne hetke pärast kostis reisijatekabiini pardaraadios: Vernon Demeresti rahulik hääl.

«Daamid ja härrad, siin kapten Demerest...» Et ta sõnum tuule ja masinate möirgest üle kostaks, oli Cy Jordan hääle täisvõimsusele keeranud. Iga sõna kajas selgelt.

«Te teate, et elasime üle õnnetuse, raske õnnetuse. Ma ei

kavatse selle suurust vähendama hakata. Mul pole himu ka naljatada, sest siin lendurikabiinis ei paista meile midagi naljakana ja ma usun, et teilgi on sama tunne. Oleme üle elanud sündmuse, mida ükski meeskonnaliige pole varem kogenud, ja loodan, et seda ka tulevikus kunagi enam ei juhtu. Aga üle me selle elasime. Nüüd on meil lennuk kontrolli all, oleme otsa ringi keeranud ja loodame umbes kolmveerand tunni'parast maanduda Lincolni lennuväljal.»

Mõlemas reisijatekabiinis, kus reisijad nüüd ilma klassivahedeta segunenud olid, lakkas liikumine ja jutt. Loomusunnil pöördusid kõigi pilgud valjuhääldajate poole ja kõik kuuldekauguses olijad pingutasid kõrvu, et ükski sõna kaduma ei läheks.

«Te muidugi teate, et lennuk on vigastatud. Kuid võib julgelt öelda, et vigastus oleks võinud kaugelt hullem olla.»

Lendurikabiinis, pardaraadio mikrofon peos, mõtles Ver-non Demerest korraks järele, kui üksikasjalik ja aus tal reisijate vastu tuleks olla. Oma regulaarlendude ajal piirdus ta kapteniteadustus reisijatele üksnes napisõnalise miinimumiga. Ta ei sallinud «kauamängivaid kapteneid», kes oma sunnitud kuulajaskonda lennu algusest lõpuni mitmesuguste kommentaaridega pommitasid. Ent seekord tundis ta siiski, et peab pikemalt rääkima ja et reisijatel on õigus tõtt teada saada.

«Ma ei hakka teie eest varjama,» ütles Demerest mikrofoni, «et meil seisab ees veel nii mõnigi katsumus. Me peame maanduma raske koormisega ja pole teada, kuidas saadud vigastus seda mõjutab. Räägin seda sellepärast, et kohe pärast seda teadaannet asub meeskond teid juhendama, kuidas vahetult enne maandumist istuda ja end kinnitada. Lisaks sellele räägitakse teile, kuidas vajaduse korral kohe pärast maandumist lennukist kiiresti väljuda. Kui niisugune vajadus tekib, palun tegutsege rahulikult, kuid kiiresti, ja kuulake kõigi meeskonnaliikmete korraldusi.»

«Kinnitan teile, et maal tehakse teie abistamiseks kõik mis võimalik.» Meenutades lugu rajaga kolm-null, lootis ta, et see tõesti tõsi on. Ta mõtles ka, et pole mõtet niisugustesse üksikasjadesse laskuda nagu kinnikiilunud stabilisaator — enamik reisijaid ei saaks sellest niikuinii aru. Kerge nalja-varjundiga lisas ta: «Ühes mõttes on teil täna õhtul siiski vedanud, sest ühe kogemustega kapteni asemel on neid täna lendurikabiini sattunud kaks — kapten

Harris ja mina ise. Me oleme kaks vana pelikani, kel on rohkem läbilennatud aastaid seljataga, kui me teinekord ise tahaksimegi, välja
385
arvatud küll praegu, kus kogu meie kogemustepagas marjaks ära kulub. Me abistame teineteist koos teise piloodi Jordaniga, kes osa aega taga kabiinides teie juures viibib. Palun aidake ka teie meile kaasa. Kui te seda teete, siis luban, et tuleme sellest koos välja — õnnelikult.» Demerest pani pardamikrofoni käest.
Tõstmata silmi instrumentidelt, märkis Anson Harris: «See tuli ilusti välja. Sa peaksid poliitikuks hakkama.»
«Keegi ei hääletaks minu poolt,» vastas Demerest hapult. «Inimesed enamasti ei armasta otsekohesust ja tõde.» Kibedusega meenutas ta lennujaama nõukogu koosolekut Lincolnis, kus ta oli nõudnud lennujaamas kindlustusmüügi piiramist. Otsekohesusel oli seal olnud hukatuslik mõju. Ei tea, kuidas nõukogu liikmed, nende hulgas ka ta sile ja libe naisevend, end tunnevad, kui nad D. O. Guerrero kindlustuspoliisi ostmisest ja maniakaalsest reis kahe õhkulaskmise kavatsusest teada saavad. Arvatavasti on nad endaga rahul nagu alati, kuigi nad enam ei ütle: Seda ei juhtu kunagi, vaid ütlevad: See, mis juhtus, oli erandlik; tõenäosust arvestades ei saa seda enam juhtuda. Olgu, eeldades, et reis kaks õnnelikult tagasi jõuab, ja hoolimata sellest, mida öeldakse või ütlemata jäetakse, surmkindlalt annab ta neile lennujaama kindlustus-müügi küsimuses uue suure lahingu. Erinevus on seekord selles, et rohkem inimesi tuleb kuulama. Katastroof, mis täna peaaegu juhtunud oleks, leiab kindlasti ajakirjanduses laialdast tähelepanu, ja selle kasutab ta maksimaalselt ära. Midagi varjamata räägib ta reporteritele lennukindlustusest, Lincolni lennujaama nõukogust ja ei säästa ka oma armast naisevenda Mel Bakersfeldi. Trans America informatsiooni-teenistuse tegelased teevad muidugi, mis vähegi annab, et ta suud «kompanii huvides» kinni toppida. Eks katsugu vaid!
Raadio hakkas praksuma. «Trans America kaks, siin Clevelandi keskus. Lincoln teatab, et rada kolm-null on ikka veel ajutiselt käigust väljas. Nad püüavad enne teie saabumist takistuse kõrvaldada. Kui see korda ei lähe, võtavad teid vastu kaks-viiel.»
Harrise nägu tõmbus süngeks, kui Demerest vastuvõttu kviteeris. Rada kaks-viis oli kaks tuhat jalga lühem, samuti kitsam ja praegusel hetkel ebasoodsa risttuule all. Selle kasutamine mitmekordistaks ohte, mis neid niigi ähvardasid.
Demeresti ilmest võis selgesti lugeda, mida ta sõnumist arvas.
386
Torm loopis neid endise halastamatusega. Harris nägi peaaegu kogu aeg vaeva, et lennukit enam-vähem stabiilsena hoida.
Demerest pöördus teise piloodi poole: «Cy, mine reisijate juurde tagasi ja võta seal juhtimine enda kätte. Vaata, et tüdrukud maandumisdrilli teevad ja et igaüks asjast aru saaks. Siis vali mõned usaldusväärsemad inimesed endale välja. Näita neile täpselt ära, kus varuväljapääsud on ja kuidas neid kasutada. Kui me rajalt välja jookseme, mis rajal kaks-viis ka kindlasti juhtub, siis võib kõik korraga uppi lennata. Kui nii läheb, katsume kõik taha tulla ja aidata, aga võib-olla ei ole selleks enam aega.»
«Jah, sir.» Taas puges Jordan pardainseneri toolilt välja.
Demerest, kelle süda Gweni pärast valutas, oleks hea meelega ise läinud, aga praegusel hetkel ei tohtinud ei tema ega Harris lendurikabiinist lahkuda.
Samal hetkel kui Cy Jordan väljus, saabus doktor Com-pagno. Nüüd oli kergem lendurikabiini sisse tulla ja välja minna, sest Jordan oli purunenud ukse kõrvale tõstnud.
Asjalikult tutvustas Milton Compagno end Vernon Demerestile.
«Kapten, tõin teile andmeid haavatute kohta, nagu palusite. »
«Oleme teile väga tänulikud, doktor. Kui teid ei oleks olnud...»
Compagno lõi käega. «Jäägu see kõik pärastiseks.» Ta avas nahkkaantega märkmiku, mille vahel hoidis järge peenike kuldpliiats. Täiesti iseloomulik talle, et ta juba nimed, vigastused ja

ravi kirja oli jõudnud panna. «Teie stjuardess miss Meighen on kõige raskemini haavatud. Tal on rohkesti haavu näo ja rinna piirkonnas, millega kaasneb raske verejooks. Vasakus käsivarres on komplitseeritud luumurd ja loomulikult on ta šokiseisundis. Ühtlasi paluge neid, kes maa peal asju korraldavad, et silmakirurg oleks viivitamatult kättesaadaval. »
Vernon Demerest, tavalisest kahvatum, oli end sundinud arsti informatsiooni pardapäevikusse kandma. Nüüd peatus ta äkilise võpatusega.
«Silmakirurg! Tähendab ... ta silmad?»
«Karta on,» ütles doktor Compagno tõsiselt. Ta parandas end: «Vähemalt vasakus silmas on kilde, kas puust või metallist, pole mul võimalik öelda. Selleks on vaja spetsialisti, et kindlaks teha, kas silma võrkkest on kahjustatud. Parem silm, nii palju kui ma öelda võin, on terve.»
387
«Oh jumal!» Südamepööritust tundes surus Demerest käe näole.
Doktor Compagno raputas pead. «On vara veel järeldusi teha. Kaasaegne silmakirurgia võib imet teha. Aga aeg loeb.»
«Anname kogu teie jutu kompanii raadio kaudu edasi,» rahustas teda Anson Harris. «Neil on aega kõik valmis seada.»
«Räägiksin teile nüüd ka muud asjad ära.»
Mehhaaniliselt pani Demerest arsti ettekande lõpuni kirja. Gweni vigastustega võrreldes olid reisijate haavad tühised.
«Parem lähen nüüd tagasi,» ütles doktor Compagno. «Vaatan, kas midagi on muutunud.»
«Ärge minge,» ütles Demerest järsult.
Arst peatus üllatunult.
«Gwen ... tähendab miss Meighen ... » Demeresti hääl kõlas pingutatult, kinninööritult, isegi talle endale. «Ta oli... on... rase. Kas see muudab asja?»
Ta nägi, kuidas Anson Harris talle jahmunud kõrvalpilgu saatis.
Arsti vastuses kõlas kerge eneseõigustuse varjund: «Ma tõesti ei teadnud. Rasedus ei või olla kuigi kaugele arenenud.»
«Ei.» Demerest vältis mehe pilku. «Ei ole.» Mõne minuti eest oli ta otsustanud seda küsimust mitte esitada, aga arvas siis, et arst peab teadma.
Milton Compagno pidas aru. «Loomulikult ei mõjusta see ta enda paranemisvõimalusi. Mis lapsesse puutub, siis polnud ema nii kaua ilma hapnikuta, et see kahju teeks... keegi ei olnud. Kõhu piirkonnas tal vigastusi ei ole.» Ta vaikis ja jätkas siis pisut kohmetult: «Nii et mingeid tagajärgi ei tohiks olla. Kui miss Meighen ellu jääb — ja kiire hospitaliseerimise korral on ta väljavaated üsna head —, peaks laps sündima normaalselt.»
Demerest noogutas, ilma et oleks sõnagi lausunud. Pärast hetkelist kõhklust lahkus doktor Compagno.
Pisut aega valitses lendurikabiinis vaikus. Anson Harris katkestas selle. «Vernon, ma tahaks veidi puhata, enne kui maanduma hakkan. Kas sa ei lendaks natuke aega?»
Demerest noogutas, ta käed ja jalad asusid automaatselt tüüride juurde. Ta oli tänulik, et talle Gweni kohta küsimusi ega kommentaare ei esitatud. Ükskõik, mida Harris mõtles või oletas, tal jätkus siiski peenetundelisust seda endale hoida.
Harris võttis pardapäeviku doktor Compagnolt saadud informatsiooniga. «Ma saadan selle ära.» Ja ta lülitas raadio-
388
vastuvõtjad ümber, et välja kutsuda Trans America dispetšerit.
Pärast vapustust ja läbielamisi, mida äsja kuuldud uudised Vernon Demerestis olid tekitanud, tundis ta lennuki juhtimisest füüsilist kergendust. Võib-olla oli Harris seda just silmas pidanud, aga võib-olla mitte. Nii või teisiti, sellel, kes asub maandumist sooritama, oli täiesti mõttekas enne jõudu koguda.

Mis puutub maandumisse, nii riskantne kui see ka ei ole, siis pidas Anson Harris seda ilmselt täiesti loomulikult oma ülesandeks. Demerestil polnud Harrise senist tegutsemist arvestades selle vastu midagi.

Harris lõpetas raadioülekande, kallutas istme taha ja andis kehale puhkust.

Ta kõrval püüdis Vernon Demerest üksnes lendamisele keskenduda. See ei õnnestunud. Osaval, kogenud piloodil polnud horisontaallennul ja isegi raskete tingimuste puhul nagu praegu mingit vajadust täielikult kontsentreeruda. Ja tavaliselt seda ka ei tehtud. Kuigi ta püüdis Gweni probleemi mõtteist kõrvale tõrjuda või seda vähemalt edasi lükata, ei läinud see tal korda.

Gwen ... kellel olid «üsna head» lootused ellu jääda, kes täna õhtul oli olnud nii särav ja ilus ja paljutõotav, ei sõida nüüd enam kunagi Napoli, nagu nad olid kavatsenud .. . Gwen, kes veel paari tunni eest oli talle oma selge armsa inglise häälega öelnud, tead, ma armastan sind ... Gwen, keda ta ka ise tahes-tahtmata armastas ... ja miks seda mitte tunnistada?...

Kahetsuse ja meeleheitega kujutas ta teda ette — haavatuna, meelemärkuseta, tema laps südame all; seesama laps, kellest Gwen tema pealekäimisel pidi vabanema nagu tarbetust rämpsust... Ägedalt oli naine talle vastanud: Ma juba ootasin, millal sa sellega välja tuled ... Pärast oli ta murelikuks muutunud. See on kingitus... suur ja imeline. Ja siis äkki pead sa meie olukorras faktidele silma vaatama ja kõigele lõpu tegema, kõik, mis sulle on antud, ära pillama.

Viimaks oli ta tema nõudmistele siiski järele andnud: Olgu, lõpuks teen ma vist ikka nii, nagu mõistlik on. Lasen aborti teha.

Nüüd ei tule mingit aborti. Niisuguses haiglas, kuhu Gwen nüüd viiakse, seda ei lubata, kui veel sündimata laps just otseselt ema elu ei ohusta. Sellest, mida doktor Compagno oli öelnud, mingit niisugust ohtu välja lugeda ei saanud; ja pärast oleks juba liiga hilja.

Seega, kui Gwen ellu jääb, peab laps sündima. Tundis ta kergendust või oli tal kahju? Vernon Demerest ei teadnud isegi.

Ent tal tuli veel midagi meelde, mida Gwen oli öelnud. Meie erinevus seisneb selles, et sinul juba on laps... juhtugu mis tahes, aga alati on kusagil keegi, kelles sa edasi elad.

Gwen oli rääkinud lapsest, keda Vernon ei olnud iial tundnud, isegi nimepidi mitte, tütarlapsest, kes oli sündinud Trans America 3-RR sobingute hämaruses ning kohe viivitamatult ja igaveseks silmapiirilt kadunud. Kui Demerestilt täna õhtul seda küsiti, oli ta tunnistanud, et ta vahel lapse peale mõtleb. Ent seda, et ta temast rohkem mõtleb, kui ta seda ise tahaks, ja teda tihtipeale meenutab, ta tunnistama ei hakanud.

Ta tundmatu tütar oli üheteistaastane. Demerest teadis ta sünnipäeva, kuigi ta seda unustada püüdis, ent ometi tuli see talle ikka ja jälle meelde ning igal aastal soovis ta ühte ja sama: et ta saaks midagi teha, kas või lihtsalt sünnipäeva-tervitusegi saata... Küllap see oli vist sellepärast, et neil Sarah'ga lapsi ei olnud (kuigi nad mõlemad olid last tahtnud), kelle sünnipäevast ta oleks võinud osa võtta... Teinekord esitas ta endale küsimusi, millele juba ette mingit vastust ei saanud olla: Kus ta tütar on? Missugune ta välja näeb? On ta õnnelik? Vahel vaatas ta tänaval lapsi. Kui nende vanus paistis sobivat, siis mõtles ta, kas äkki, mingi imeliku juhuse läbi... ja noomis siis end oma narruse pärast. Mõnikord hakkas teda kummitama mõte, et ta tütart koheldakse halvasti, või et laps vajab abi ja tema ei teagi sellest ega saa teda aidata... Seda meenutades haarasid ta käed nüüd tugevamini juhisest.

Esimest korda sai talle selgeks, et niisugust teadmatust ei suudaks ta enam iial uuesti taluda. Ta loomus nõudis selgust. Abordi oleks ta välja kannatanud, sest see oli midagi lõplikku, kindlat. Pealegi polnud Anson Harrise selleteemaline jutt ta meelt muutnud. Tõsi, hiljem võis ta ju kahtlema ja isegi kurvastama hakata. Aga ta vähemalt teaks.

Ta mõtted lõikas järsult läbi hääl raadiovastuvõtjast. «Trans America kaks, siin Clevelandi keskus. Pöörake vasakule, kurss kaks-null-viis. Kui olete valmis, alustage laskumist kuuele tuhandele. Teatage, kui lahkute kümnelt.»
Demeresti käsi tõmbas kõik neli gaasihooba tagasi, et alustada laskumist, reguleeris kursiindikaatorit ja läks pöörangusse.
390
«Trans America kaks läheb kursile kaks-null-viis,» vastas Anson Harris Clevelandile. «Lahkume praegu kõrguselt kümme tuhat.»
Laskumisel ägenes loopimine, kuid iga minut lähendas neid eesmärgile ja suurendas pääsemislootust. Samuti lähenesid nad ka lennumagistraali punktile, kus Cleveland nad Chicago keskusele üle annab. Pärast seda jääb veel kolmkümmend minutit lennata, enne kui nad Lincolni saabuva liikluse dispetšeri piirkonda jõuavad.
«Vernon,» ütles Harris tasakesi, «ma arvan, et sa tead isegi, kui raske tunne mul Gweni pärast on.» Ta kõhkles veidi. «Mis teie kahe vahel on, ei puutu minusse, aga kui peaks midagi olema, mida ma kui sõber teha saan ... »
«Teha ei saa midagi,» vastas Demerest. Tal polnud mingit kavatsust hakata südant puistama Anson Harrisele, kes oli küll kompetentne piloot, kuid Demeresti meelest siiski täielik vanatüdruk.
Demerest kahetses, et oli end äsja niigi palju paljastanud, ent tunded olid tast jagu saanud, mida temaga küll haruharva juhtus. Nüüd tõmbus ta nägu pilve, mis talle isiklike tunnete varjamisel kilbiks oli.
«Läbime kaheksa tuhat jalga,» teatas Anson Harris lennu-magistraali dispetšerile.
Pidevalt laskudes hoidis Demerest lennukit kursil. Kindlas järjekorras liikus ta pilk üle mõõteriistade.
Talle meenus midagi seoses lapsega, tema lapsega, kes oli sündinud üheteistkümne aasta eest. Mitu nädalat enne lapse sündimist oli ta iseendaga vaielnud, kas ta peaks oma truu-dusemurdmise Sarah'le üles tunnistama, koos ettepanekuga laps päriselt adopteerida. Lõpuks ei jätkunud tal selleks siiski julgust. Ta kartis oma naise šokeeritud reageerimist, kartis, et Sarah ei võta iial omaks last, kelles ta hakkaks nägema nagu alalist etteheidet.
Tüki aja pärast, kui juba liiga hilja oli, sai ta aru, et oli Sarah'le ülekohut teinud. Tõsi, ta oleks olnud vapustatud ja solvunud, nii nagu ta nüüdki vapustatud ja solvunud on, kui ta Gwenist kuuleb. Aga mõne aja pärast oleks Sarah' võime kõigega toime tulla end maksma pannud. Hoolimata Sarah' tasadusest ja Demeresti meelest isegi tuimusest, vaatamata ka ta isetegevusharrastustele aedlinna jääspordiklubis ja õlimaali alal, oli ta naine oma põhiolemuselt siiski mõistlik, kindel inimene. Ta arvas, et selle tõttu oligi nende abielu püsima jäänud, ja praegugi ei mõelnud ta lahutuse peale.
Sarah oleks mingi lahenduse välja mõelnud. Mõneks ajaks,
391
võib-olla isegi tükiks ajaks, oleks ta mehe vingerdama ja kannatama pannud, aga ta oleks adopteerimisega nõustunud ja kõige vähem oleks selle juures kannatanud küll laps ise. Selle eest oleks Sarah hea seisnud, ta on kord juba niisugune inimene. Ta mõtles: oleks .. .
Ja Demerest ütles valjusti: «Elu pole muud kui üks kuradi «oleks».»
Kuue tuhande jala juures läks ta üle horisontaallennule ja surus gaasihoobadele, et kiirust säilitada. Reaktiivmootorite undamine tõusis tooni võrra.
Harris oli vahepeal ametis raadio ümberlülitamisega uuele lainepikkusele ja pidas nüüd juba ühendust Chicago keskusega, kellele nad olid üle antud. Ta küsis: «Kas sa ütlesid midagi?»
Demerest raputas pead.
Torm vintsutas ja loopis lennukit niisama ägedalt kui ennegi.
«Trans America kaks, olete meiega radarikontaktis,» kärises uus hääl Chicago keskusest. Raadioühendusega tegeles ikka veel Harris.

Vernon Demerest arutles edasi: mis Gwenisse puutub, siis võib ta sama hästi juba praegu otsuse langetada.
Olgu peale, mõtles ta, ta võtab vastu Sarah' pisarad ja hurjutused ja võib-olla isegi viha, aga ta räägib talle Gwenist.
Ta võtab endale vastutuse Gweni raseduse eest.
Kodus võib sellest põhjustatud hüsteeria kesta mitu päeva ja selle järelmõjud nädalaid või isegi kuid, mille jooksul tal endal kõvasti kannatada tuleb. Aga kui kõige hullem on möödas, siis mõtlevad nad midagi välja. Imelikul kombel — ja küllap näitas see ta usaldust Sarah' vastu — polnud tal vähimatki kahtlust, et see nii läheb.
Tal polnud aimugi, mida nad teevad, ja väga palju olenes ka Gwenist. Hoolimata sellest, mida arst äsja Gweni rasketest vigastustest oli rääkinud, teadis Demerest, et ta paneb vastu. Gwen on tarmukas ja julge, isegi meelemärkusetult võitleb ta oma elu eest, ja ükskõik, mis vead talle ka külge ei jääks, ta suudab nendega kohaneda. Lapsega on tal muidugi oma plaanid. Võib-olla ei anna ta teda kergesti käest, võibolla ei anna üldse. Gwen pole kellegi tõugata ja lükata, talle ei saa midagi ette kirjutada. Tal on iseseisvat mõtlemist.
Lõpuks võib veel nii välja kukkuda, et tal on ühe naise asemel kaks tükki ja laps veel pealekauba. See alles tooks peamurdmist!
Muidugi tekiks kohe ka küsimus — kui kaugele Sarah üldse minna tahab?
392
Jumal! — Missugune jama!
Kuid nüüd, kus ta oma kõige tähtsama otsuse oli langetanud, tekkis tal kohe veendumus, et kõik lõpeb veel hästi. Olgu siis seegi hüvituseks kõigi nende hingepiinade ja raskete rahade eest, mis see talle niikuinii maksma läheb.
Kõrgusemõõtja näitas, et nad püsisid kuue tuhande jala kõrgusel.
Laps igatahes tuleb. Juba hakkaski ta asja seda külge kuidagi uuel, erineval viisil nägema. Loomulikult ei luba ta endale mingit lääget sentimentaalsust, millega mõned inimesed, näiteks Anson Harris, lastesse suhtuvad; aga lõpuks on see ikkagi tema laps. See on kahtlemata täiesti uus kogemus.
Mis Gwen täna autos ütleski, kui nad lennujaama sõitsid? ... väike Vernon Demerest mu sees. Kui meil sünnib poiss, võiksime talle nimeks panna Vernon Demerest juunior, nagu ameeriklastel kombeks.
Võib-olla polekski see paha mõte. Ta turtsatas naerma.
Harris vaatas kõrvale. «Mille peale sa naerad?»
«Ma ei naera!» plahvatas Demerest. «Mis kuradi pärast peaksin mina naerma? Mis meil siin kellelgi naerda on?»
Harris kehitas õlgu. «Mulle tundus, et kuulsin midagi.»
«See on juba teist korda, kus sa kuuled asju, mida tegelikult pole olnud. Pärast seda kontrollsõitu soovitan sul lasta oma kõrvad läbi vaadata.»
«Ei ole mingit põhjust tigedaks minna.»
«Ei ole või? Ei ole või?» Demerest läks vihaselt pinevile. «Võib-olla on selle olukorra juures just tarviski, et keegi tigedaks läheks.»
«Kui see nii on,» ütles Harris, «siis on sinul selleks küll kõige parem ettevalmistus.»
«Kui sa ükskord oma neetud pärimised oled lõpetanud, siis hakka uuesti lendama ja lase ma räägin vähe nende tainapeadega maa peal.»
Anson Harris lükkas istme ettepoole. «Kui sa nii soovid, miks mitte?» Ta noogutas. «Võtan üle.»
Juhise lahti lasknud, sirutas Demerest käe raadiomikrofoni järele. Nüüd, kus otsus oli tehtud, tundis ta end paremini, tugevamana. Nüüd võtab ta pakilisemad asjad käsile. Ta laskis häälel karmilt käriseda. «Chicago keskus, siin kapten Demerest, Trans America kaks. Kas te ikka kuulate veel või olete unerohtu võtnud ja koju läinud?»

«Siin Chicago keskus, kapten. Me kuulame ja pole meist keegi koju läinud.» Dispetšeri hääl oli kergelt etteheitev, kuid Demerest ei teinud välja.
393
«Miks pagana pärast te siis ei tegutse? Meie lennuk on tõsises ohus. Meil on abi vaja.»
«Palun oodake veidi.» Tekkis vaikus, siis kostis uus hääl. «Siin Chicago keskuse brigadir. Kapten, Trans America kaks, ma kuulsin teie viimast sõnumit. Palun uskuge, et teeme kõik, mis on meie võimuses. Enne kui te meie sektorisse jõudsite, oli meil kaksteist inimest ametis, et liiklust teie teelt kõrvale juhtida. See töö käib meil praegugi. Anname teile eesõiguse, hästi kuuldava lainepikkuse ja otsekursi Lincolnile.»
«Sellest ei aita,» haukus Demerest vastu. Ta tegi pausi, hoides mikrofoninuppu all, ja jätkas siis: «Chicago brigadir, kuulake nüüd hoolega. Otsekursist Lincolni pole mingit kasu, kui see lõpeb rajal kaks-viis või ükskõik missugusel rajal peale kolm-nulli. Ärge hakake mulle seletama, et kolm-null on kasutamiskõlbmatu, ma juba kuulsin seda ja tean ka põhjust. Nüüd kirjutage mu sõnad üles ja vaadake, et Lincoln ka sellest aru saaks: Meie lennuk on raske koormisega, me maandume väga kiiresti. Peale selle on meil kerevigastus, sealhulgas mittefunktsioneeriv stabilisaator ja kahtlane pöördetüür. Kui meid tuuakse alla kaks-viiele, on enne tunni aja möödumist lennuk puru ja inimesed surnud. Nii et võtke Lincolniga ühendus ja andke neile valu. öelge neile, et mul on ükskõik, mismoodi nad seda teevad, kui tarvis on, lasku see õhku, mis kolm-nulli blokeerib, aga meil on seda rada vaja. Saate aru?»
«Jah, Trans America kaks, saame väga hästi aru.» Brigadiri hääl oli endiselt rahulik, kuid siiski kraadi võrra inimlikum kui enne. «Anname teie sõnumi nüüd Lincolnile üle.»
«Hästi.» Demerest vajutas uuesti ülekandenupu alla. «Mul on veel üks sõnum. See läheb Lincolni lennuvälja ülemale Mel Bakersfeldile. Andke talle eelmine sõnum ära ja siis pange see kohe otsa — isiklik, tema õemehelt: «Sina, sunnik, aitasid sellele õnnetusele kaasa, et sa mind lennujaama lennu-kindlustuse asjas ei kuulanud. Nüüd kergita oma pingviini - tagumikku ja tee see lennurada vabaks. Seda võlgned sa mulle ja teistele, kes pardal on.»
Seekord oli brigadiri hääl kõhklev. «Trans America kaks, kirjutasime teie sõnumi üles. Kapten, olete ikka kindel, et me just nendesamade sõnadega peame teie sõnumi üle andma?»
«Chicago keskus,» lajatas Demerest vastu, «teil on täpselt õigus, just nendesamade sõnadega! Ma käsin teid see sõnum ära saata, kiiresti, valjusti ja selgelt!»
394

13

Oma kihutavas autos kuulis Mel Bakersfeld maadispetšeri raadiolainet, kuidas lennujaama häireolukorra autosid kokku kutsuti ja kohtadele suunati.
«Maadispetšerilt linna kahekümne viiele.»
Kakskümmend viis oli lennujaama tuletõrjeülema kutsungi kood.
«Siin linna kakskümmend viis sõidul. Jätkake, maa.»
«Järgneb informatsioon. Teise kategooria häireolukord umbes kolmekümne viie minuti pärast. Kõne all olev lennuk on vigastatud ja maandub rajale kolm-null, kui rada vaba. Kui ei oie vaba, kasutab rada kaks-viis.»
Kui vähegi võimalik, hoidusid lennujaama dispetšerid õnnetuse üleelanud või ohustatud lennukit raadio teel otseselt nimetamast. Sõnu «kõne all olev lennuk» kasutati katteks. Lennukompanüd olid niisuguste asjade suhtes väga hellad, olles arvamusel, et mida vähem nende nime niisugustes kontekstides pruugitakse, seda parem.
Ent ometi teadis Mel, et tänase öö sündmused leiavad laialdast, tõenäoliselt isegi ülemaailmset tähelepanu.
«Linna kakskümmend viis maadispetšerile. Kas piloot tahab lennurajale vahtu?»
«Vahtu mitte. Kordan, vahtu mitte.»

Kuna vahtu ei vajatud, tähendas see, et lennuki telik on kasutuskõlblik ega tingi kõhulemaandumist.
Mel teadis, et kõik häireautod, pumbad, päästeveokid ja kiirabimasinad jälgivad tuletõrjeülemat, kel oli samuti omaette raadiokanal, et nendega individuaalselt ühendust võtta.
Kui alarmeeriti häireolukorrast, ei hakanud keegi enam ootama. Tegutseti põhimõttel: parem valmis olla liiga vara kui liiga hilja. Häiremeeskonnad asuvad nüüd positsioonile kahe lennuraja vahel, et vajaduse korral ükskõik kummas suunas liikuda. See polnud improviseeritud protseduur. Niisuguste olukordade puhuks oli lennujaama häireolukordade generaalplaanis iga samm üksikasjalikult ette nähtud.
Kui raadioülekannetes tekkis vaheaeg, vajutas Mel oma raadiomikrofoni sisse.
«Maadispetšerile autolt üks.»
«Auto üks, vastuvõtul.»
«Kas Joe Patronile rajal kolm-null kinnijäänud lennuki juures on uuest häireolukorrast teatatud?»
«Just nii. Meil on raadioühendus.»
«Ja mida Patroni oma tulemuste kohta on teatanud?»
395

kavatses veeta seal koos abikaasaga kuu aega ja kuna ta hakkas vanaks jääma, oli ta nõustunud täieliku puhkusega. Kuid täiesti teadlikult arvestas ta, et kusagil tee peal või siis Itaalias (tühja ka, et tal litsentsi ei olnud) võis teda vaja minna. Kui nii juhtub, siis on ta selleks valmis. See ei üllatanud teda põrmugi, et teda praegu vaja läks.
Kõigepealt suundus ta Gweni juurde, kes oli haavatute hulgas täiesti ilmselt kõige kriitilisemas seisukorras. Üle õla ütles ta oma kolleegidele: «Hoolitsege teie teiste eest.»
Kitsas vahekäigus keeras doktor Compagno Gweni osaliselt ringi, et vaadata, kas ta hingab. Ta hingas, kuid nõrgalt ja puudulikult. Uuesti hõikas ta stjuardessi, kellega oli äsja rääkinud: «Mul on siin hapnikku tarvis!» Kuni neiu kantava hapnikuballooni ja maskiga tagasi tuli, kontrollis ta Gweni suud, et hingamistee vaba oleks. Suus olid purunenud hambad. Ta eemaldas need. Ta tegi kindlaks, et verejooks hingamist ei takista. Stjuardessilt palus ta: «Hoidke mask paigal.» Hapnik sisises. Paari minuti pärast tõmbus Gweni nahk, mis seni pahaendeliselt valge oli olnud, pisut jumekamaks.
Siis püüdis ta kontrolli alla saada verejooksu, mis eriti rohke oli näo ja rinna piirkonnas. Kiiresti tegutsedes paigaldas ta hemostaatikumi, et sulgeda näoarterit, välise verejooksu üht halvimat kohta, ja kasutas mujal survesidemeid. Ta oli juba avastanud rangluu ja vasaku käsivarre arvatava murru, mis hiljem tuli lahastada. Kurvastusega märkas ta kannatanu vasakus silmas plahvatusel tekkinud killukesi, kuigi parema silma osas ta nii kindel ei olnud.
Teine piloot Jordan, kes ettevaatlikult doktor Compagnost ja Gwenist möödus, võttis teised stjuardessid oma hoole alla ja juhatas reisijate liikumist lennuki esiossa. Võimalikult paljud turistiklassi reisijad suunati esimese klassi sektsiooni, mõned pigistati istuma kahekesi ühele pingile, teised juhatati väikesesse poolringikujulisse esimese klassi puhkeruumi, kus veel vabu kohti leidus. Kõik allesjäänud riided jagati nende vahel, kes neid kõige hädalisemalt paistsid vajavat, hoolimata sellest, kellele need kuulusid. Nagu alati niisugustes olukordades, ilmutasid inimesed soovi üksteist aidata, seltsrrnehelikkust ja kohati isegi huumorimeelt.
Ülejäänud kaks arsti sidusid reisijaid, kes olid haavu saanud, kuigi kellegi seisund polnud eriti tõsine. Prillidega noormees, kes plahvatuse hetkel Gweni selja taga seisis, oli saanud sügava lõikehaava käsivarde, kuid niisugune haav paraneb täiesti välja. Näol ja õlgadel leidus veel teisi väiksemaid vigastusi. Esialgu tõmmati haavatu käsivars survesidemega
383
kinni, talle süstiti morfiini ja tehti ta olemine nii mõnusaks ja soojaks kui võimalik.

Nii meditsiinilise abi andmist kui reisijate liikumist raskendas torm, mis nüüd madalale laskunud lennukit tugevasti loopis. Pidevale õõtsumisele lisandus iga paari minuti tagant järsk püst- või külgsuunas vappumine. Kõigi muude hädade tipuks jäid paljud reisijad veel merehaigeks.

Pärast teist aruandekäiku lendurikabiini pöördus Cy Jordan doktor Compagno poole.

«Doktor, kapten Demerest palus mul edasi öelda, et ta on tänulik kõige eest, mida teie siin koos teiste arstidega teete. Tal oleks hea meel, kui leiaksite aega korraks lendurikabiini tulla ja talle öelda, mida inimohvrite kohta raadio teel ette teatada.»

«Hoidke seda sidet,» käskis doktor Compagno. «Suruge kõvasti alla, näete siia. Aidake mul nüüd lahast teha. Kasutame üht nahast ajakirjamappi, mille alla pistame käteräti. Tooge kõige suurem mapp, mis te leiate, ja jätke ajakiri vahele.»

Hetke pärast lisas ta: «Tulen kohe, kui saan. Võite öelda oma kaptenile, et minu arvates võiks ta kõige lähemal ajal reisijaid informeerida. Rahvas hakkab juba šokist toibuma. Neile oleks natuke julgustust vaja.»

«Jah, sir.» Cy Jordan vaatas alla Gweni teadvusetult lamavale liikumatule kogule ja mehe juba niigi kurba ning lohkus põskedega näkku ilmus sügava mure vari. «Kas tal on lootust, doktor?»

«Lootust on, poeg, kuigi ma ei julge öelda, et see väga suur oleks. Kõik oleneb sellest, kui palju tal endal jõudu jätkub.»

«Sellest polnud tal minu arvates kunagi puudu»

«Ta oli vist ilus tüdruk?» Rebestunud ihu, vere ja räpaste sassis juuste tõttu ei saanud seda just kindlalt öelda.

«Isegi väga.»

Compagno vaikis. Mis ka ei juhtuks, põrandal lamav tütarlaps enam ilus olla ei saa, vähemalt ilma plastilise kirurgia abita mitte.

«Annan kaptenile teie sõnad edasi, sir.» Veelgi hädisema ilmega kui enne läks Cy Jordan ette lendurikabiini poole.

Mõne hetke pärast kostis reisijatekabiini pardaraadios: Vernon Demeresti rahulik hääl.

«Daamid ja härrad, siin kapten Demerest...» Et ta sõnum tuule ja masinate möirgest üle kostaks, oli Cy Jordan hääle täisvõimsusele keeranud. Iga sõna kajas selgelt.

«Te teate, et elasime üle õnnetuse, raske õnnetuse. Ma ei

384

kavatse selle suurust vähendama hakata. Mul pole himu ka naljatada, sest siin lendurikabiinis ei paista meile midagi naljakana ja ma usun, et teilgi on sama tunne. Oleme üle elanud sündmuse, mida ükski meeskonnaliige pole varem kogenud, ja loodan, et seda ka tulevikus kunagi enam ei juhtu. Aga üle me selle elasime. Nüüd on meil lennuk kontrolli all, oleme otsa ringi keeranud ja loodame umbes kolmveerand tunni'parast maanduda Lincolni lennuväljal.»

Mõlemas reisijatekabiinis, kus reisijad nüüd ilma klassivahedeta segunenud olid, lakkas liikumine ja jutt. Loomusunnil pöördusid kõigi pilgud valjuhääldajate poole ja kõik kuuldekauguses olijad pingutasid kõrvu, et ükski sõna kaduma ei läheks.

«Te muidugi teate, et lennuk on vigastatud. Kuid võib julgelt öelda, et vigastus oleks võinud kaugelt hullem olla.»

Lendurikabiinis, pardaraadio mikrofon peos, mõtles Ver-non Demerest korraks järele, kui üksikasjalik ja aus tal reisijate vastu tuleks olla. Oma regulaarlendude ajal piirdus ta kapteniteadustus reisijatele üksnes napisõnalise miinimumiga. Ta ei sallinud «kauamängivaid kapteneid», kes oma sunnitud kuulajaskonda lennu algusest lõpuni mitmesuguste kommentaaridega pommitasid. Ent seekord tundis ta siiski, et peab pikemalt rääkima ja et reisijatel on õigus tõtt teada saada.

«Ma ei hakka teie eest varjama,» ütles Demerest mikrofoni, «et meil seisab ees veel nii mõnigi katsumus. Me peame maanduma raske koormisega ja pole teada, kuidas saadud

vigastus seda mõjutab. Räägin seda sellepärast, et kohe pärast seda teadaannet asub meeskond teid juhendama, kuidas vahetult enne maandumist istuda ja end kinnitada. Lisaks sellele räägitakse teile, kuidas vajaduse korral kohe pärast maandumist lennukist kiiresti väljuda. Kui niisugune vajadus tekib, palun tegutsege rahulikult, kuid kiiresti, ja kuulake kõigi meeskonnaliikmete korraldusi.»

«Kinnitan teile, et maal tehakse teie abistamiseks kõik mis võimalik.» Meenutades lugu rajaga kolm-null, lootis ta, et see tõesti tõsi on. Ta mõtles ka, et pole mõtet niisugustesse üksikasjadesse laskuda nagu kinnikiilunud stabilisaator — enamik reisijaid ei saaks sellest niikuinii aru. Kerge nalja-varjundiga lisas ta: «Ühes mõttes on teil täna õhtul siiski vedanud, sest ühe kogemustega kapteni asemel on neid täna lendurikabiini sattunud kaks — kapten Harris ja mina ise. Me oleme kaks vana pelikani, kel on rohkem läbilennatud aastaid seljataga, kui me teinekord ise tahaksimegi, välja

arvatud küll praegu, kus kogu meie kogemustepagas marjaks ära kulub. Me abistame teineteist koos teise piloodi Jordaniga, kes osa aega taga kabiinides teie juures viibib. Palun aidake ka teie meile kaasa. Kui te seda teete, siis luban, et tuleme sellest koos välja — õnnelikult.» Demerest pani pardamikrofoni käest.

Tõstmata silmi instrumentidelt, märkis Anson Harris: «See tuli ilusti välja. Sa peaksid poliitikuks hakkama.»

«Keegi ei hääletaks minu poolt,» vastas Demerest hapult. «Inimesed enamasti ei armasta otsekohesust ja tõde.» Kibedusega meenutas ta lennujaama nõukogu koosolekut Lincolnis, kus ta oli nõudnud lennujaamas kindlustusmüügi piiramist. Otsekohesusel oli seal olnud hukatuslik mõju. Ei tea, kuidas nõukogu liikmed, nende hulgas ka ta sile ja libe naisevend, end tunnevad, kui nad D. O. Guerrero kindlustuspoliisi ostmisest ja maniakaalsest reis kahe õhkulaskmise kavatsusest teada saavad. Arvatavasti on nad endaga rahul nagu alati, kuigi nad enam ei ütle: Seda ei juhtu kunagi, vaid ütlevad: See, mis juhtus, oli erandlik; tõenäosust arvestades ei saa seda enam juhtuda. Olgu, eeldades, et reis kaks õnnelikult tagasi jõuab, ja hoolimata sellest, mida öeldakse või ütlemata jäetakse, surmkindlalt annab ta neile lennujaama kindlustus-müügi küsimuses uue suure lahingu. Erinevus on seekord selles, et rohkem inimesi tuleb kuulama. Katastroof, mis täna peaaegu juhtunud oleks, leiab kindlasti ajakirjanduses laialdast tähelepanu, ja selle kasutab ta maksimaalselt ära. Midagi varjamata räägib ta reporteritele lennukindlustusest, Lincolni lennujaama nõukogust ja ei säästa ka oma armast naisevenda Mel Bakersfeldi. Trans America informatsiooni-teenistuse tegelased teevad muidugi, mis vähegi annab, et ta suud «kompanii huvides» kinni toppida. Eks katsugu vaid!

Raadio hakkas praksuma. «Trans America kaks, siin Clevelandi keskus. Lincoln teatab, et rada kolm-null on ikka veel ajutiselt käigust väljas. Nad püüavad enne teie saabumist takistuse kõrvaldada. Kui see korda ei lähe, võtavad teid vastu kaks-viiel.»

Harrise nägu tõmbus süngeks, kui Demerest vastuvõttu kviteeris. Rada kaks-viis oli kaks tuhat jalga lühem, samuti kitsam ja praegusel hetkel ebasoodsa risttuule all. Selle kasutamine mitmekordistaks ohte, mis neid niigi ähvardasid.

Demeresti ilmest võis selgesti lugeda, mida ta sõnumist arvas.

Torm loopis neid endise halastamatusega. Harris nägi peaaegu kogu aeg vaeva, et lennukit enam-vähem stabiilsena hoida.

Demerest pöördus teise piloodi poole: «Cy, mine reisijate juurde tagasi ja võta seal juhtimine enda kätte. Vaata, et tüdrukud maandumisdrilli teevad ja et igaüks asjast aru saaks. Siis vali mõned usaldusväärsemad inimesed endale välja. Näita neile täpselt ära, kus varuväljapääsud on ja kuidas neid kasutada. Kui me rajalt välja jookseme, mis rajal kaks-viis ka kindlasti juhtub, siis võib kõik korraga uppi lennata. Kui nii läheb, katsume kõik taha tulla ja aidata, aga võib-olla ei ole selleks enam aega.»

«Jah, sir.» Taas puges Jordan pardainseneri toolilt välja.
Demerest, kelle süda Gweni pärast valutas, oleks hea meelega ise läinud, aga praegusel hetkel ei tohtinud ei tema ega Harris lendurikabiinist lahkuda.
Samal hetkel kui Cy Jordan väljus, saabus doktor Com-pagno. Nüüd oli kergem lendurikabiini sisse tulla ja välja minna, sest Jordan oli purunenud ukse kõrvale tõstnud.
Asjalikult tutvustas Milton Compagno end Vernon Demerestile.
«Kapten, tõin teile andmeid haavatute kohta, nagu palusite. »
«Oleme teile väga tänulikud, doktor. Kui teid ei oleks olnud...»
Compagno lõi käega. «Jäägu see kõik pärastiseks.» Ta avas nahkkaantega märkmiku, mille vahel hoidis järge peenike kuldpliiats. Täiesti iseloomulik talle, et ta juba nimed, vigastused ja ravi kirja oli jõudnud panna. «Teie stjuardess miss Meighen on kõige raskemini haavatud. Tal on rohkesti haavu näo ja rinna piirkonnas, millega kaasneb raske verejooks. Vasakus käsivarres on komplitseeritud luumurd ja loomulikult on ta šokiseisundis. Ühtlasi paluge neid, kes maa peal asju korraldavad, et silmakirurg oleks viivitamatult kättesaadaval. »
Vernon Demerest, tavalisest kahvatum, oli end sundinud arsti informatsiooni pardapäevikusse kandma. Nüüd peatus ta äkilise võpatusega.
«Silmakirurg! Tähendab ... ta silmad?»
«Karta on,» ütles doktor Compagno tõsiselt. Ta parandas end: «Vähemalt vasakus silmas on kilde, kas puust või metallist, pole mul võimalik öelda. Selleks on vaja spetsialisti, et kindlaks teha, kas silma võrkkest on kahjustatud. Parem silm, nii palju kui ma öelda võin, on terve.»
387
«Oh jumal!» Südamepööritust tundes surus Demerest käe näole.
Doktor Compagno raputas pead. «On vara veel järeldusi teha. Kaasaegne silmakirurgia võib imet teha. Aga aeg loeb.»
«Anname kogu teie jutu kompanii raadio kaudu edasi,» rahustas teda Anson Harris. «Neil on aega kõik valmis seada.»
«Räägiksin teile nüüd ka muud asjad ära.»
Mehhaaniliselt pani Demerest arsti ettekande lõpuni kirja. Gweni vigastustega võrreldes olid reisijate haavad tühised.
«Parem lähen nüüd tagasi,» ütles doktor Compagno. «Vaatan, kas midagi on muutunud.»
«Ärge minge,» ütles Demerest järsult.
Arst peatus üllatunult.
«Gwen ... tähendab miss Meighen ... » Demeresti hääl kõlas pingutatult, kinninööritult, isegi talle endale. «Ta oli... on... rase. Kas see muudab asja?»
Ta nägi, kuidas Anson Harris talle jahmunud kõrvalpilgu saatis.
Arsti vastuses kõlas kerge eneseõigustuse varjund: «Ma tõesti ei teadnud. Rasedus ei või olla kuigi kaugele arenenud.»
«Ei.» Demerest vältis mehe pilku. «Ei ole.» Mõne minuti eest oli ta otsustanud seda küsimust mitte esitada, aga arvas siis, et arst peab teadma.
Milton Compagno pidas aru. «Loomulikult ei mõjusta see ta enda paranemisvõimalusi. Mis lapsesse puutub, siis polnud ema nii kaua ilma hapnikuta, et see kahju teeks... keegi ei olnud. Kõhu piirkonnas tal vigastusi ei ole.» Ta vaikis ja jätkas siis pisut kohmetult: «Nii et mingeid tagajärgi ei tohiks olla. Kui miss Meighen ellu jääb — ja kiire hospitaliseerimise korral on ta väljavaated üsna head —, peaks laps sündima normaalselt.»
Demerest noogutas, ilma et oleks sõnagi lausunud. Pärast hetkelist kõhklust lahkus doktor Compagno.
Pisut aega valitses lendurikabiinis vaikus. Anson Harris katkestas selle. «Vernon, ma tahaks veidi puhata, enne kui maanduma hakkan. Kas sa ei lendaks natuke aega?»

Demerest noogutas, ta käed ja jalad asusid automaatselt tüüride juurde. Ta oli tänulik, et talle Gweni kohta küsimusi ega kommentaare ei esitatud. Ükskõik, mida Harris mõtles või oletas, tal jätkus siiski peenetundelisust seda endale hoida.
Harris võttis pardapäeviku doktor Compagnolt saadud informatsiooniga. «Ma saadan selle ära.» Ja ta lülitas raadio-
388
vastuvõtjad ümber, et välja kutsuda Trans America dispetšerit.
Pärast vapustust ja läbielamisi, mida äsja kuuldud uudised Vernon Demerestis olid tekitanud, tundis ta lennuki juhtimisest füüsilist kergendust. Võib-olla oli Harris seda just silmas pidanud, aga võib-olla mitte. Nii või teisiti, sellel, kes asub maandumist sooritama, oli täiesti mõttekas enne jõudu koguda.
Mis puutub maandumisse, nii riskantne kui see ka ei ole, siis pidas Anson Harris seda ilmselt täiesti loomulikult oma ülesandeks. Demerestil polnud Harrise senist tegutsemist arvestades selle vastu midagi.
Harris lõpetas raadioülekande, kallutas istme taha ja andis kehale puhkust.
Ta kõrval püüdis Vernon Demerest üksnes lendamisele keskenduda. See ei õnnestunud. Osaval, kogenud piloodil polnud horisontaallennul ja isegi raskete tingimuste puhul nagu praegu mingit vajadust täielikult kontsentreeruda. Ja tavaliselt seda ka ei tehtud. Kuigi ta püüdis Gweni probleemi mõtteist kõrvale tõrjuda või seda vähemalt edasi lükata, ei läinud see tal korda.
Gwen ... kellel olid «üsna head» lootused ellu jääda, kes täna õhtul oli olnud nii särav ja ilus ja paljutõotav, ei sõida nüüd enam kunagi Napoli, nagu nad olid kavatsenud .. . Gwen, kes veel paari tunni eest oli talle oma selge armsa inglise häälega öelnud, tead, ma armastan sind ... Gwen, keda ta ka ise tahes-tahtmata armastas ... ja miks seda mitte tunnistada?...
Kahetsuse ja meeleheitega kujutas ta teda ette — haavatuna, meelemärkuseta, tema laps südame all; seesama laps, kellest Gwen tema pealekäimisel pidi vabanema nagu tarbetust rämpsust... Ägedalt oli naine talle vastanud: Ma juba ootasin, millal sa sellega välja tuled ... Pärast oli ta murelikuks muutunud. See on kingitus... suur ja imeline. Ja siis äkki pead sa meie olukorras faktidele silma vaatama ja kõigele lõpu tegema, kõik, mis sulle on antud, ära pillama.
Viimaks oli ta tema nõudmistele siiski järele andnud: Olgu, lõpuks teen ma vist ikka nii, nagu mõistlik on. Lasen aborti teha.
Nüüd ei tule mingit aborti. Niisuguses haiglas, kuhu Gwen nüüd viiakse, seda ei lubata, kui veel sündimata laps just otseselt ema elu ei ohusta. Sellest, mida doktor Compagno oli öelnud, mingit niisugust ohtu välja lugeda ei saanud; ja pärast oleks juba liiga hilja.
389
Seega, kui Gwen ellu jääb, peab laps sündima. Tundis ta kergendust või oli tal kahju? Vernon Demerest ei teadnud isegi.
Ent tal tuli veel midagi meelde, mida Gwen oli öelnud. Meie erinevus seisneb selles, et sinul juba on laps... juhtugu mis tahes, aga alati on kusagil keegi, kelles sa edasi elad.
Gwen oli rääkinud lapsest, keda Vernon ei olnud iial tundnud, isegi nimepidi mitte, tütarlapsest, kes oli sündinud Trans America 3-RR sobingute hämaruses ning kohe viivitamatult ja igaveseks silmapiirilt kadunud. Kui Demerestilt täna õhtul seda küsiti, oli ta tunnistanud, et ta vahel lapse peale mõtleb. Ent seda, et ta temast rohkem mõtleb, kui ta seda ise tahaks, ja teda tihtipeale meenutab, ta tunnistama ei hakanud.
Ta tundmatu tütar oli üheteistaastane. Demerest teadis ta sünnipäeva, kuigi ta seda unustada püüdis, ent ometi tuli see talle ikka ja jälle meelde ning igal aastal soovis ta ühte ja sama: et ta saaks midagi teha, kas või lihtsalt sünnipäeva-tervitusegi saata... Küllap see oli vist sellepärast, et neil Sarah'ga lapsi ei olnud (kuigi nad mõlemad olid last tahtnud), kelle sünnipäevast ta oleks võinud osa võtta... Teinekord esitas ta endale küsimusi, millele juba ette

mingit vastust ei saanud olla: Kus ta tütar on? Missugune ta välja näeb? On ta õnnelik? Vahel vaatas ta tänaval lapsi. Kui nende vanus paistis sobivat, siis mõtles ta, kas äkki, mingi imeliku juhuse läbi... ja noomis siis end oma narruse pärast. Mõnikord hakkas teda kummitama mõte, et ta tütart koheldakse halvasti, või et laps vajab abi ja tema ei teagi sellest ega saa teda aidata... Seda meenutades haarasid ta käed nüüd tugevamini juhisest.

Esimest korda sai talle selgeks, et niisugust teadmatust ei suudaks ta enam iial uuesti taluda. Ta loomus nõudis selgust. Abordi oleks ta välja kannatanud, sest see oli midagi lõplikku, kindlat. Pealegi polnud Anson Harrise selleteemaline jutt ta meelt muutnud. Tõsi, hiljem võis ta ju kahtlema ja isegi kurvastama hakata. Aga ta vähemalt teaks.

Ta mõtted lõikas järsult läbi hääl raadiovastuvõtjast. «Trans America kaks, siin Clevelandi keskus. Pöörake vasakule, kurss kaks-null-viis. Kui olete valmis, alustage laskumist kuuele tuhandele. Teatage, kui lahkute kümnelt.»

Demeresti käsi tõmbas kõik neli gaasihooba tagasi, et alustada laskumist, reguleeris kursiindikaatorit ja läks pöörangusse.

390

«Trans America kaks läheb kursile kaks-null-viis,» vastas Anson Harris Clevelandile. «Lahkume praegu kõrguselt kümme tuhat.»

Laskumisel ägenes loopimine, kuid iga minut lähendas neid eesmärgile ja suurendas pääsemislootust. Samuti lähenesid nad ka lennumagistraali punktile, kus Cleveland nad Chicago keskusele üle annab. Pärast seda jääb veel kolmkümmend minutit lennata, enne kui nad Lincolni saabuva liikluse dispetšeri piirkonda jõuavad.

«Vernon,» ütles Harris tasakesi, «ma arvan, et sa tead isegi, kui raske tunne mul Gweni pärast on.» Ta kõhkles veidi. «Mis teie kahe vahel on, ei puutu minusse, aga kui peaks midagi olema, mida ma kui sõber teha saan ... »

«Teha ei saa midagi,» vastas Demerest. Tal polnud mingit kavatsust hakata südant puistama Anson Harrisele, kes oli küll kompetentne piloot, kuid Demeresti meelest siiski täielik vanatüdruk.

Demerest kahetses, et oli end äsja niigi palju paljastanud, ent tunded olid tast jagu saanud, mida temaga küll haruharva juhtus. Nüüd tõmbus ta nägu pilve, mis talle isiklike tunnete varjamisel kilbiks oli.

«Läbime kaheksa tuhat jalga,» teatas Anson Harris lennu-magistraali dispetšerile.

Pidevalt laskudes hoidis Demerest lennukit kursil. Kindlas järjekorras liikus ta pilk üle mõõteriistade.

Talle meenus midagi seoses lapsega, tema lapsega, kes oli sündinud üheteistkümne aasta eest. Mitu nädalat enne lapse sündimist oli ta iseendaga vaielnud, kas ta peaks oma truu-dusemurdmise Sarah'le üles tunnistama, koos ettepanekuga laps päriselt adopteerida. Lõpuks ei jätkunud tal selleks siiski julgust. Ta kartis oma naise šokeeritud reageerimist, kartis, et Sarah ei võta iial omaks last, kelles ta hakkaks nägema nagu alalist etteheidet.

Tüki aja pärast, kui juba liiga hilja oli, sai ta aru, et oli Sarah'le ülekohut teinud. Tõsi, ta oleks olnud vapustatud ja solvunud, nii nagu ta nüüdki vapustatud ja solvunud on, kui ta Gwenist kuuleb. Aga mõne aja pärast oleks Sarah' võime kõigega toime tulla end maksma pannud. Hoolimata Sarah' tasadusest ja Demeresti meelest isegi tuimusest, vaatamata ka ta isetegevusharrastustele aedlinna jääspordiklubis ja õlimaali alal, oli ta naine oma põhiolemuselt siiski mõistlik, kindel inimene. Ta arvas, et selle tõttu oligi nende abielu püsima jäänud, ja praegugi ei mõelnud ta lahutuse peale.

Sarah oleks mingi lahenduse välja mõelnud. Mõneks ajaks,

391

võib-olla isegi tükiks ajaks, oleks ta mehe vingerdama ja kannatama pannud, aga ta oleks adopteerimisega nõustunud ja kõige vähem oleks selle juures kannatanud küll laps ise. Selle eest oleks Sarah hea seisnud, ta on kord juba niisugune inimene. Ta mõtles: oleks .. .

Ja Demerest ütles valjusti: «Elu pole muud kui üks kuradi «oleks».»
Kuue tuhande jala juures läks ta üle horisontaallennule ja surus gaasihoobadele, et kiirust säilitada. Reaktiivmootorite undamine tõusis tooni võrra.
Harris oli vahepeal ametis raadio ümberlülitamisega uuele lainepikkusele ja pidas nüüd juba ühendust Chicago keskusega, kellele nad olid üle antud. Ta küsis: «Kas sa ütlesid midagi?»
Demerest raputas pead.
Torm vintsutas ja loopis lennukit niisama ägedalt kui ennegi.
«Trans America kaks, olete meiega radarikontaktis,» kärises uus hääl Chicago keskusest. Raadioühendusega tegeles ikka veel Harris.
Vernon Demerest arutles edasi: mis Gwenisse puutub, siis võib ta sama hästi juba praegu otsuse langetada.
Olgu peale, mõtles ta, ta võtab vastu Sarah' pisarad ja hurjutused ja võib-olla isegi viha, aga ta räägib talle Gwenist.
Ta võtab endale vastutuse Gweni raseduse eest.
Kodus võib sellest põhjustatud hüsteeria kesta mitu päeva ja selle järelmõjud nädalaid või isegi kuid, mille jooksul tal endal kõvasti kannatada tuleb. Aga kui kõige hullem on möödas, siis mõtlevad nad midagi välja. Imelikul kombel — ja küllap näitas see ta usaldust Sarah' vastu — polnud tal vähimatki kahtlust, et see nii läheb.
Tal polnud aimugi, mida nad teevad, ja väga palju olenes ka Gwenist. Hoolimata sellest, mida arst äsja Gweni rasketest vigastustest oli rääkinud, teadis Demerest, et ta paneb vastu. Gwen on tarmukas ja julge, isegi meelemärkusetult võitleb ta oma elu eest, ja ükskõik, mis vead talle ka külge ei jääks, ta suudab nendega kohaneda. Lapsega on tal muidugi oma plaanid. Võib-olla ei anna ta teda kergesti käest, võibolla ei anna üldse. Gwen pole kellegi tõugata ja lükata, talle ei saa midagi ette kirjutada. Tal on iseseisvat mõtlemist.
Lõpuks võib veel nii välja kukkuda, et tal on ühe naise asemel kaks tükki ja laps veel pealekauba. See alles tooks peamurdmist!
Muidugi tekiks kohe ka küsimus — kui kaugele Sarah üldse minna tahab?
392
Jumal! — Missugune jama!
Kuid nüüd, kus ta oma kõige tähtsama otsuse oli langetanud, tekkis tal kohe veendumus, et kõik lõpeb veel hästi. Olgu siis seegi hüvituseks kõigi nende hingepiinade ja raskete rahade eest, mis see talle niikuinii maksma läheb.
Kõrgusemõõtja näitas, et nad püsisid kuue tuhande jala kõrgusel.
Laps igatahes tuleb. Juba hakkaski ta asja seda külge kuidagi uuel, erineval viisil nägema. Loomulikult ei luba ta endale mingit lääget sentimentaalsust, millega mõned inimesed, näiteks Anson Harris, lastesse suhtuvad; aga lõpuks on see ikkagi tema laps. See on kahtlemata täiesti uus kogemus.
Mis Gwen täna autos ütleski, kui nad lennujaama sõitsid? ... väike Vernon Demerest mu sees. Kui meil sünnib poiss, võiksime talle nimeks panna Vernon Demerest juunior, nagu ameeriklastel kombeks.
Võib-olla polekski see paha mõte. Ta turtsatas naerma.
Harris vaatas kõrvale. «Mille peale sa naerad?»
«Ma ei naera!» plahvatas Demerest. «Mis kuradi pärast peaksin mina naerma? Mis meil siin kellelgi naerda on?»
Harris kehitas õlgu. «Mulle tundus, et kuulsin midagi.»
«See on juba teist korda, kus sa kuuled asju, mida tegelikult pole olnud. Pärast seda kontrollsõitu soovitan sul lasta oma kõrvad läbi vaadata.»
«Ei ole mingit põhjust tigedaks minna.»
«Ei ole või? Ei ole või?» Demerest läks vihaselt pinevile. «Võib-olla on selle olukorra juures just tarviski, et keegi tigedaks läheks.»

«Kui see nii on,» ütles Harris, «siis on sinul selleks küll kõige parem ettevalmistus.»
«Kui sa ükskord oma neetud pärimised oled lõpetanud, siis hakka uuesti lendama ja lase ma räägin vähe nende tainapeadega maa peal.»
Anson Harris lükkas istme ettepoole. «Kui sa nii soovid, miks mitte?» Ta noogutas. «Võtan üle.»
Juhise lahti lasknud, sirutas Demerest käe raadiomikrofoni järele. Nüüd, kus otsus oli tehtud, tundis ta end paremini, tugevamana. Nüüd võtab ta pakilisemad asjad käsile. Ta laskis häälel karmilt käriseda. «Chicago keskus, siin kapten Demerest, Trans America kaks. Kas te ikka kuulate veel või olete unerohtu võtnud ja koju läinud?»
«Siin Chicago keskus, kapten. Me kuulame ja pole meist keegi koju läinud.» Dispetšeri hääl oli kergelt etteheitev, kuid Demerest ei teinud välja.

«Miks pagana pärast te siis ei tegutse? Meie lennuk on tõsises ohus. Meil on abi vaja.»
«Palun oodake veidi.» Tekkis vaikus, siis kostis uus hääl. «Siin Chicago keskuse brigadir. Kapten, Trans America kaks, ma kuulsin teie viimast sõnumit. Palun uskuge, et teeme kõik, mis on meie võimuses. Enne kui te meie sektorisse jõudsite, oli meil kaksteist inimest ametis, et liiklust teie teelt kõrvale juhtida. See töö käib meil praegugi. Anname teile eesõiguse, hästi kuuldava lainepikkuse ja otsekursi Lincolnile.»
«Sellest ei aita,» haukus Demerest vastu. Ta tegi pausi, hoides mikrofoninuppu all, ja jätkas siis: «Chicago brigadir, kuulake nüüd hoolega. Otsekursist Lincolni pole mingit kasu, kui see lõpeb rajal kaks-viis või ükskõik missugusel rajal peale kolm-nulli. Ärge hakake mulle seletama, et kolm-null on kasutamiskõlbmatu, ma juba kuulsin seda ja tean ka põhjust. Nüüd kirjutage mu sõnad üles ja vaadake, et Lincoln ka sellest aru saaks: Meie lennuk on raske koormisega, me maandume väga kiiresti. Peale selle on meil kerevigastus, sealhulgas mittefunktsioneeriv stabilisaator ja kahtlane pöördetüür. Kui meid tuuakse alla kaks-viiele, on enne tunni aja möödumist lennuk puru ja inimesed surnud. Nii et võtke Lincolniga ühendus ja andke neile valu. öelge neile, et mul on ükskõik, mismoodi nad seda teevad, kui tarvis on, lasku see õhku, mis kolm-nulli blokeerib, aga meil on seda rada vaja. Saate aru?»
«Jah, Trans America kaks, saame väga hästi aru.» Brigadiri hääl oli endiselt rahulik, kuid siiski kraadi võrra inimlikum kui enne. «Anname teie sõnumi nüüd Lincolnile üle.»
«Hästi.» Demerest vajutas uuesti ülekandenupu alla. «Mul on veel üks sõnum. See läheb Lincolni lennuvälja ülemale Mel Bakersfeldile. Andke talle eelmine sõnum ära ja siis pange see kohe otsa — isiklik, tema õemehelt: «Sina, sunnik, aitasid sellele õnnetusele kaasa, et sa mind lennujaama lennu-kindlustuse asjas ei kuulanud. Nüüd kergita oma pingviini -tagumikku ja tee see lennurada vabaks. Seda võlgned sa mulle ja teistele, kes pardal on.»
Seekord oli brigadiri hääl kõhklev. «Trans America kaks, kirjutasime teie sõnumi üles. Kapten, olete ikka kindel, et me just nendesamade sõnadega peame teie sõnumi üle andma?»
«Chicago keskus,» lajatas Demerest vastu, «teil on täpselt õigus, just nendesamade sõnadega! Ma käsin teid see sõnum ära saata, kiiresti, valjusti ja selgelt!»

13
Oma kihutavas autos kuulis Mel Bakersfeld maadispetšeri raadiolainet, kuidas lennujaama häireolukorra autosid kokku kutsuti ja kohtadele suunati.
«Maadispetšerilt linna kahekümne viiele.»
Kakskümmend viis oli lennujaama tuletõrjeülema kutsungi kood.
«Siin linna kakskümmend viis sõidul. Jätkake, maa.»
«Järgneb informatsioon. Teise kategooria häireolukord umbes kolmekümne viie minuti pärast. Kõne all olev lennuk on vigastatud ja maandub rajale kolm-null, kui rada vaba. Kui ei oie vaba, kasutab rada kaks-viis.»

Kui vähegi võimalik, hoidusid lennujaama dispetšerid õnnetuse üleelanud või ohustatud lennukit raadio teel otseselt nimetamast. Sõnu «kõne all olev lennuk» kasutati katteks. Lennukompanüd olid niisuguste asjade suhtes väga hellad, olles arvamusel, et mida vähem nende nime niisugustes kontekstides pruugitakse, seda parem.
Ent ometi teadis Mel, et tänase öö sündmused leiavad laialdast, tõenäoliselt isegi ülemaailmset tähelepanu.
«Linna kakskümmend viis maadispetšerile. Kas piloot tahab lennurajale vahtu?»
«Vahtu mitte. Kordan, vahtu mitte.»
Kuna vahtu ei vajatud, tähendas see, et lennuki telik on kasutuskõlblik ega tingi kõhulemaandumist.
Mel teadis, et kõik häireautod, pumbad, päästeveokid ja kiirabimasinad jälgivad tuletõrjeülemat, kel oli samuti omaette raadiokanal, et nendega individuaalselt ühendust võtta. Kui alarmeeriti häireolukorrast, ei hakanud keegi enam ootama. Tegutseti põhimõttel: parem valmis olla liiga vara kui liiga hilja. Häiremeeskonnad asuvad nüüd positsioonile kahe lennuraja vahel, et vajaduse korral ükskõik kummas suunas liikuda. See polnud improviseeritud protseduur. Niisuguste olukordade puhuks oli lennujaama häireolukordade generaalplaanis iga samm üksikasjalikult ette nähtud.
Kui raadioülekannetes tekkis vaheaeg, vajutas Mel oma raadiomikrofoni sisse.
«Maadispetšerile autolt üks.»
«Auto üks, vastuvõtul.»
«Kas Joe Patronile rajal kolm-null kinnijäänud lennuki juures on uuest häireolukorrast teatatud?»
«Just nii. Meil on raadioühendus.»
«Ja mida Patroni oma tulemuste kohta on teatanud?»

«Ta loodab tõkestava lennuki kahekümne minuti pärast lahti saada.»
«On ta kindel?»
«Ei.»
Enne uue raadioühenduse võtmist ootas Mel veidi. Täna õhtul suundus ta juba teist korda üle lennuvälja, üks käsi roolil, teine mikrofonil, sõites nii kiiresti, kui ta tuiskavas lumes ja piiratud nähtavuse juures vähegi julges. Ruleeri-mis- ja lennuradade tuled, ainsad orientiirid pimeduses, vilksasid mööda. Auto esiistmel ta kõrval istusid Tanya Livingston 4a «Tribune'i» reporter Tomlinson.
Mõne minuti eest, kui Tanya teate reis kahe pardal toimunud plahvatusest Melile üle andis, lahkus Mel silmapilkselt Meadowoodi elanike miitingult. Koos Tanyaga seadsid nad sammud lifti poole, et sõita sellega kaks korrust allpool asuvasse keldrikorruse garaaži Meli ametiauto juurde. Meli koht oli nüüd rajal kolm-null, et vajaduse korral juhtimist enda kätte võtta. Läbi suurt ootesaali täitva rahvamurru trügides märkas ta «Tribune'i» reporterit ja ütles talle lühidalt: «Tulge kaasa!» Ta tahtis Tomlinsonile mingi vastuteene osutada informatsiooni eest, mida reporter talle Elliott Free-mantle'i kohta oli andnud — nii advokaadi lepingublankettide kui ka pärastiste laimavate avalduste kohta, mida Melil oli seejärel õnnestunud ümber lükata. Kui Tomlinson kõhklema jäi, viskas Mel talle kiiresti: «Mul pole aega oodata. Võibolla hiljem kahetsete, kui te seda pakkumist praegu ära ei kasuta.» Rohkem küsimata tuli Tomlinson Meliga kaasa.
Nüüd, kus nad juba autos istusid ja Mel võimaluse avanedes ruleerivatest lennukitest mööda kihutas, kordas Tanya reis kahe kohta saabunud viimaste uudiste sisu.
«Kui ma õigesti aru saan,» ütles Tomlinson, «siis on olemas ainult üks piisava pikkuse ja õige suunaga lennu-rada.»

«Nii see asi on,» vastas Mel süngelt. «Kuigi neid peaks olema kaks.» Kibedusega tuletas ta meelde, kuidas ta kolm aastat järjest oli teinud ettepanekuid kolm-nullile paralleelse raja ehitamiseks. Lennujaamal oli seda hädasti tarvis. Liikluse maht ja lennuohutuse nõuded olid tekitanud karjuva vajaduse Meli ettepanekute elluviimiseks, eriti kui arvestada, et lennuraja ehitamine võtab kaks aastat aega. Kuid teised mõjufaktorid osutusid tugevamaks. Raha ei leitud ja rada jäi ehitamata. Isegi põhimõtteliselt polnud ehituskava Meli jätkuvatest palvetest hoolimata seni heaks kiidetud.

Terve rea projekte oli Mel siiski lennujaama nõukogus läbi

surunud. Uue lennuraja küsimuses oli ta nõukogu liikmeid ükshaaval masseerinud ja teda oli lubatud toetada, kuid hiljem võeti lubadused tagasi. Teoreetiliselt olid lennujaama nõukogu liikmed igasugusest poliitilisest survest sõltumatud, tegelikult aga seisis nende ametissemääramise taga linnapea, ning mitmed nende hulgast võtsid ka ise aktiivselt osa poliitilisest elust. Kui linnapeale survet avaldati, et ta edasi lükkaks lennujaamale täiendavate summade eraldamise muude projektide huvides, mida finantseeriti samadest allikatest, aga mis tõotasid rohkem hääli tuua, siis andis see end tunda. Uue lennuraja küsimuses ei andnud see end mitte üksnes tunda, vaid toimis kolm korda järjest igati tulemusrikkalt. Seevastu lennujaama avaliku parkimisplatsi ümberehitus kolmetasandiliseks, mis oli vähem vajalik, ent köitis rohkem pilku, läks nõukogus takistamatult läbi.

Lühidalt ja midagi varjamata, nagu seni vaid eraviisilistel jutuajamistel, kirjeldas Mel olukorda, sealhulgas ka selle poliitilisi varjundeid.

«Tahaksin selle otseselt teie sõnadena kirja panna.» Tomlinsoni häälest kostis läbi mahasurutud vaimustus, mida tunneb iga reporter, kes taipab, et on hea loo peale sattunud. «Kas tohib?»

Mel teadis küll, et seda talle ei kingita, kui niisugused seisukohad trükki pääsevad, ja ta kujutas juba ette, kuidas talle esmaspäeva hommikul hakkab raekojast vihaseid telefoni-kõnesid tulema. Aga keegi peab selle välja ütlema. Inimesed peavad teada saama, kui tõsine on olukord.

«Laske käia,» vastas Mel. «Ma just tahangi, et mind tsiteeritakse. »

«Seda arvan ka mina.» Parempoolselt istmelt vaatas reporter teda uurivalt. «Ärge pahandage, kui ma ütlen, et olete täna õhtul olnud hiilgevormis. Niihästi praegu kui ka selle advokaadi ja Meadowoodi rahvaga. Peaaegu nagu vanasti. Pole juba ammu teie suust nii avameelset juttu kuulnud.»

Mel hoidis pilku ruleerimisrajal, oodates, kuni üks Easterni DC-8 vasakule ära pöörab. Kuid endamisi mõtles ta: kas ta oli viimase paari aasta jooksul tõesti nii alla käinud ja igasuguse võitlusvaimu kaotanud, et ka teised seda juba märkama hakkasid?

Tihedalt tä kõrval, nii et Mel ta lähedust ja soojust tajus, ütles Tanya vaikselt: «Kogu aeg, kui me siin räägime... lennuradadest, avalikust arvamusest, Meadowoodist ja muudest asjadest... on minul meeles inimesed reis kahe pardal. Ei tea, mis tunne neil on, kas neil on hirm.»

«Küllap neil on,» vastas Mel. «Kui nad vähegi asjast aru saavad ja teavad, mis nendega toimub. Minul oleks ka hirm.»

Ta mäletas omaenda hirmu palju aastaid tagasi, kui ta vajuvasse mereväelennukisse lõksu jäi. Nagu oleks mälestus vana haava torganud, tundis ta jalas tuikavat valuhoogu. Viimaste tundide pinevus oli aidanud tal seda unustada, aga nagu alati väsimuse ja närvipinge korral, tungis valu lõpuks ikka ta teadvusse. Mel surus huuled kõvasti kokku ja lootis, et varsti annab pitsitus järele.

Ta oli oodanud uut pausi maadispetšeri raadiosaadetes. Kui niisugune hetk viimaks saabus, vajutas Mel mikrofoninupu uuesti alla.

«Auto üks maadispetšerile. On teil andmeid, kui tungivalt hädasolev lennuk vajab lennurada kolm-null?»
«Auto üks, meie arvates vägagi tungivalt. Kas mr. Bakersfeld räägib?»
«Räägib jah.»
«Jääge ootele. Saame praegu uut informatsiooni.»
Mel ootas, jätkates sõitu ja lähenedes lennurajale kolm-null. Sellest, mida nüüd teatatakse, oleneb, kas ta peab vaikselt kavandatud äärmusliku plaani ellu viima või mitte.
«Maadispetšerilt autole üks. Järgneb äsja Chicago keskuse kaudu saadud sõnum kõne all olevalt lennukilt. Alustame sõnumit. Otsekursist Lincolni pole mingit kasu, kui see lõpeb rajal kaks-viis. Lennuk raske koormisega, maandub väga kiiresti ...»
Autos istuv kolmik kuulas pingsa tähelepanuga Vernon Demeresti sõnumi ülekannet. Sõnade juures «Kui meid kaks-viiele alla tuuakse, on enne tunni aja möödumist lennuk puru ja inimesed surnud» kuulis Mel, kuidas Tanya äkki õhku ahmis ja tundis teda enda külje vastas võpatavat.
Ta pidi juba vastuvõtu lõpetama, kui maadispetšer uuesti ülekannet jätkama asus.
«Auto üks — mr. Bakersfeld, siin on lisaks eelmisele sõnumile veel teine, isiklikult teile, teie õemehelt. Saate te telefoni võtta?»
«Ei saa,» vastas Mel. «Palun lugege kohe ette.»
«Auto üks» — ta tundis, et dispetšer on kahevahel —, «sõnastus on väga isiklik.»
Dispetšer teadis nagu Meigi, et üle kogu lennujaama kuulevad seda paljude kõrvad.
«On see seoses praeguse olukorraga?»
«Just nii.»
«Siis lugege ette.»

«Jah, sir. Alustame sõnumit. «Sina, sunnik, aitasid sellele õnnetusele kaasa, et sa mind lennujaama lennukindlustuse asjas ei kuulanud» ...»
Mel surus huuled kokku, aga ta kannatas kõik välja ja ütles siis külmavereliselt: «Sain aru. Lõpp.» Ta oli kindel, et Vernon oli selle sõnumi väljasaatmist nautinud, nii palju kui reis kahe pardal praegu üldse midagi nautida sai, ja veel suuremat naudingut pakuks talle muidugi teadmine, mis tingimustes ta sõnum vastu võeti.
Teist sõnumit poleks muidugi tarvis olnud. Mel oli oma otsuse juba esimese põhjal langetanud.
Ta auto kihutas nüüd raja kolm-null poole. Aereo-Mexicani 707,ümber koondunud prožektorite ja autode ring hakkas juba paistma. Melil oli hea meel näha, et lennurada kattis vaid õhuke lumekiht. Hoolimata ühe lõigu blokeeringust, oli rada muus osas lahti aetud.
Ta lülitas raadio lennujaama tehnilise teenistuse lainele.
«Auto üks lumelauale.»
«Siin lumelaud.» Danny häälest kostis väsimus, mis polnud sugugi üllatav. «Kuulen.»
«Danny,» ütles Mel, «võta loheliin koost lahti. Saada Osh-koshi sahad ja rasked teehöövlid raja kolm-null juurde. Sõitku kinnijäänud lennuki asukohta ja jäägu korraldusi ootama. Saada nad kohe tulema ja võta siis minuga ühendus.»
«Saab tehtud.» Danny oleks nagu midagi küsida tahtnud, kuid otsustas ilmselt ümber. Paari hetke pärast kuulsid autos olijad, kuidas ta samal raadiolainel loheliini konvoiülemale korraldusi jagas.
«Tribune'i» reporter kummardus lähemale, Tanyast mööda, et Meliga rääkida.
«Püüan ikka veel tükke kokku sobitada,» ütles Tomlinson. «See lennukindlustuse lugu... Teie õemees on vist Pilootide Ühingus tähtis tegelane?»
«On küll.» Mel peatas auto lennurajal, mõne sammu kaugusel tulederingist ümber suure kinnijäänud lennuki. Nagu ta nägi, oli meestel siin kõvasti tegemist: lennuki kere all ja

mõlemal pool küljes käis palavikuline kaevamine. Paistis Joe Patrqni rässakas kogu, kes töid juhatas. Mel ootas veel vaid Danny Farrow' raadiovastust, et siis kohe Patroniga ühineda.
Mõtlikult ütles reporter: «Mul tuleb meelde, mõne aja eest ma nagu kuulsin midagi. Kas see polnud mitte teie õemees, kes siin lennukindlustuste müügi lõpetamiseks Pilootide Ühingu soovi kohaselt suure show' korraldas, ja teie ajasite selle nurja?»

«Mina ei ajanud midagi nurja. Seda tegi lennujaama nõukogu, kuigi mina nõustusin nendega.»
«Kui see pole ebadiskreetne küsimus, kas tänaõhtused sündmused on teie meelt muutnud?»
«Kuulge, praegu pole selleks küll aeg...» protesteeris Tanya.
«Las ma vastan,» ütles Mel. «Ma ei ole meelt muutnud, vähemalt praegu veel mitte. Aga ma mõtlen selle asja üle järele.»
Mel arutles endamisi: aeg lennukindlustuste kohta uusi otsuseid teha, kui neid teha tuleb, pole mitte praegu, kui tunded on üles köetud ja katastroof ähvardamas. Paari päeva pärast paistavad tänased sündmused õigemas valguses. Meli oma otsus — kas nõuda lennujaama nõukogult senise taktika revideerimist või mitte — tuleb alles siis langetada. Vahepeal ei saa muidugi keegi eitada, et tänased sündmused on Vernon Demeresti ja Pilootide Ühingu argumentidele kaalu lisanud.
Mel arvas, et tõenäoliselt jõutakse mingile kompromissile. Üks PÜ esindaja oli talle kord omavahel öelnud, et piloodid oma lennukindlustuse-vastasest kampaaniast täielikku ja kohest edu ei ootagi; edu saavutamine võtab aastaid ja «seda tuleb otsast lõigata nagu vorsti, viilude kaupa». Üheks viiluks oleks Lincolni lennujaamas ilma valveta kindlustus-müügiautomaatide ärakeelamine, nagu seda mõned lennujaamad juba olidki teinud. Ühes osariigis, nimelt Colorados, olid automaadid seadusega keelatud. Mel teadis, et ka teised osariigid kaaluvad samasuguse seaduse kehtestamist, ent vahepeal ei keelanud miski lennujaamu oma äranägemise järgi tegutsemast.
Just müük kindlustusautomaatidest meeldis talle kõige vähem, kuigi D. O. Guerrero tohutu poliis näiteks polnud sel teel hangitud. Ja kui letimüük veel mõneks aastaks alles jääb, kuni avalik arvamus end mõjutada laseb, tuleb tõhusamaid kaitsevahendeid rakendama hakata. Kuigi Mel kavatses lõpliku otsuse langetamisega viivitada, nägi ta ära, millises suunas ta mõte liigub.
Raadiost, mis siiamaani oli lennujaama tehnilise teenistuse lainele häälestatud, kostis järjest autodevahelisi ülekandeid. Nüüd teatati: «Lumelaualt autole üks.»
«Kuulen, Danny,» vastas Mel.
«Neli sahka ja kolm teehöövlit koos konvoi ülemaga on käsu kohaselt teel raja kolm-null poole. Palun, millised on korraldused?»
Mel valis hoolikalt sõnu, teades, et kusagil dispetšeritorni

sügavuses asuvas elektroonikalabürindis võetakse kogu nende kõne lindile. Hiljem tuleb tal võib-olla oma sõnu õigustada. Samuti tahtis ta igasuguseid arusaamatusi kindlasti vältida.
«Autolt üks lumelauale. Kõik sahad ja teehöövlid asetuvad konvoi ülema juhtimisel rada kolm-null blokeeriva Aereo-Mexicani lennuki juurde. Masinad ei tohi, kordan, ei tohi alguses lennukile ette jääda, mis mõne minuti pärast teeb katse omaenda jõul välja sõita. Aga kui katse ebaõnnestub, antakse sahkadele ja teehöövlitele korraldus lennuk kõrvale lükata ja lennurada vabastada. Seda tehakse, maksku mis maksab, ja nii kiiresti kui annab. Lennurada peab kasutamiseks vaba olema umbes kolmekümne minuti pärast. Selleks ajaks tuleb blokeeriv lennuk ja kõik sõidukid rajalt eemaldada. Kui vaja, kooskõlastan lennuliikluse dispetšeriga, millal sahad tegutsema peavad hakkama. Teatage, kas olete need korraldused vastu võtnud ja neist aru saanud.»

Autos istuv reporter Tomlinson vilistas tasakesi. Tanya pöördus Meli poole, jälgides uurivalt ta näoilmet.
Raadio vaikis mitu sekundit, siis kostis Danny Farrov/ hääl. «Arvan, et saan aru. Aga tahaksin siiski kontrollida.» Ta kordas sõnumi sisu ja Mel kujutas ette, kuidas Dannyl jälle higi voolab nagu ennistki.
«Just nii,» vastas Mel. «Aga ühte ma tahan rõhutada. Kui need sahad ja teehöövlid tööle pannakse, siis annan korralduse mina ja mitte keegi teine.»
«Selge,» teatas Danny. «Parem on, kui sa ise seda teed ja mitte mina. Mel, loodan, et sa oled ikka selle peale mõelnud, mida need masinad 707-ga teevad.»
«Nad lükkavad ta ära,» vastas Mel karmilt. «Praegu on see kõige tähtsam.» Mel teadis, et lennujaama tehnikaosakonnal on teisigi motoriseeritud vahendeid, mis niisuguse toorest jõudu nõudva koristustöö suudavad ära teha, aga juba lennu-radadel liikuvate loheliini masinate kasutamine oli kiirem ja tõhusam. Ta lõpetas ülekande ja pani mikrofoni ära.
Tomlinsonil paistis kahtlusi olevat. «Lükkavad ära! Kuue miljoni dollarilist lennukit hakatakse lumesahkadega lükkama! Jumal hoidku, te ju rebite ta tükkideks! Ja pärast teevad «manikud ja kindlustajad teie endaga sedasama.»
«Mind ei üllataks see põrmugi,» vastas Mel. «Kõik oleneb muidugi vaatenurgast. Kui omanikud ja kindlustajad ise selles teises saabuvas lennukis istuksid, hüüaksid nad hurraa.»
«Tõepoolest,» nõustus nüüd reportergi. «Pean ütlema, et mõne otsuse tegemine nõuab siiski kõvasti närvi.»
Tanya sirutas käe ja leidis Meli oma. Ta hääl oli vaikne,
401
tunnetest tulvil: «Mina hüüan hurraa — sellele, mida sa praegu teed. Ükskõik, mis ka pärast juhtub, aga seda ei unusta ma kunagi.»
Kiiresti mööda lennurada lähenedes ilmusid nähtavale Meli poolt kohalekutsutud sahad ja teehöövlid, katusetuled välkumas.
«Seda võib-olla ei juhtugi.» Ja Mel surus Tanya kätt, enne kui ta selle vabastas. Siis avas ta autoukse. «Meil jääb veel kakskümmend minutit lootust, et seda ei juhtu.»
Kui Mel Bakersfeld Joe Patroni juurde jõudis, tampis see parajasti jalgu, et endale sooja teha. Hoolimata karvase voodriga saabastest ja raskest kasukast, mida tehnilise teenistuse ülem kandis, oli sellest vähe tulu. Välja arvatud vähesed len-durikabiinis veedetud minutid enne Aereo-Mexicani kapteni ja esimese piloodi lahkumist, oli Joe Patroni saabumise hetkest peale oma kolm tundi väljas tormi käes viibinud. Osalt külma pärast, osalt füüsilisest väsimusest, mis oli mitmesuguste päevaste ning õhtuste pingutuste tagajärg, osalt kahe ebaõnnestunud katse tõttu kinnijäänud lennukit liikuma saada, oli ta plahvatuseelses meeleolus.
Ja ta pidigi juba plahvatama, kui ta Meli kavatsustest kuulis.
Iga teise inimesega oleks ta sõimama ja märatsema kukkunud. Kuna aga Mel oli ta hea sõber, võttis ta üksnes süütamata, äranäritud sigari suust ja vaatas Melile uskumatul pilgul otsa. «Hakkad lumesahkadega sõidukorras lennukit lükkama? Oled sa arust ära?»
«Ei ole,» ütles Mel. «Mul on lennurada käigust ära.»
Hetkeks tuli Melile lausa masendus peale, kui mõtles, et juhtkonna hulgas ei paistnud keegi peale tema mõistvat, et kolm-null tuleb iga hinna eest viivitamatult vabaks teha. Kui ta oma plaani ellu viib, siis pole nähtavasti kuigi palju neid, kes hiljem ta teguviisi õigustavad. Teisest küljest polnud Melil vähimatki kahtlust, et homme on hulganisti tagantjärele tarku, sealhulgas Aereo-Mexicani töötajad, kes väidavad, et ta oleks hoopis nii- ja naamoodi pidanud talitama, või et reis kaks oleks pidanud kõigest hoolimata maanduma rajale kaks-viis. Seda otsust langetades pidi ta nähtavasti väga üksildaseks jääma. Ent see ei muutnud Meli veendumust, et nii peab ta tegema.

Kokkutoodud sahkasid ja teehöövleid nähes, mis nüüd neist paremal asuvale lennurajale viirgu rivistusid, pillas Patroni sigari hoopiski käest. Uut sigarit välja võttes urises ta: «Pääs-tan
402
sind su oma hulluse küüsist. Ära oma mänguasjadega minu ega lennuki nina alla tüki. Ja veerand tunni pärast, võib-olla ehk varemgi, viin ma ta välja.»
Mel pidi kõvasti karjuma, et ta hääl üle tuule ja nende ümber mürisevate automootorite kostaks. «Joe, ühes asjas lepime kohe kokku. Kui tornist teatatakse, et aeg saab otsa, siis teeme selle ära ja mingit vaidlemist enam ei ole. Saabuval lennukil on inimeste elu hädaohus. Kui sul mootorid käivad, tuleb need välja lülitada. Samal ajal tuleb kõik masinad ja mehed korrapealt ära viia. Tee see inimestele kohe selgeks. Sahad hakkavad liikuma minu korralduse peale. Ja kui nad kord juba liikuma hakkavad, pole enam aega raisata.»
Patroni noogutas süngelt. Hoolimata äsjasest praalimisest, tundus Melile, et tehnilise teenistuse ülema tavaline upsakas enesekindlus on pisut kahanenud.
Mel pöördus auto juurde tagasi. Tanya ja reporter, mantlid kõvasti ümber tõmmatud, olid väljas seisnud ja ümber lennuki toimuvaid kaevamistöid jälginud. Nüüd ronisid nad koos temaga autosse, tänulikud, et sees soe oli.
Uuesti kutsus Mel raadio kaudu maadispetšerit, nõudes seekord torni vahetuseülemat.
Mõne sõnaga selgitas Mel oma kavatsusi. Lennuliikluse teenistuselt aga tahtis ta teada, kui kaua ta ligikaudu oodata võib, enne kui sahad ja teehöövlid liikuma kamandab. Kui nad juba on liikuma saanud, võtab tõkestava lennuki äralük-kamine neil ainult mõne minuti.
«Praegu paistab nii,» vastas torniülem, «et kõne all olev lennuk on varem siin, kui me mõtlesime. Chicago keskus loodab ta meie saabuva liikluse dispetšerile üle anda kaheteist minuti pärast. Pärast seda suuname me lendu kaheksa kuni kümme minutit enne maandumist, mille järgi maandumis-ajaks on kõige hiljemalt 01.28.»
Armatuurlaua hämaras valguses kontrollis Mel kella. See näitas 1.01.
«Otsus, millist lennurada kasutada,» jätkas torniülem, «tuleb langetada hiljemalt viis minutit enne maandumist. Pärast seda neil enam valikut ei ole, me ei saa neid pöörata.»
Seega tuleb välja, arutles Mel, et ta enda lõplik otsus peab langema seitsmeteist minuti pärast, võib-olla varemgi, olenevalt sellest, millal Chicago keskus lennuki Lincolni saabuva liikluse dispetšerile üle annab. Aega oli jäänud veelgi vähem, kui ta Joe Patronile lubas.
Mel tundis, et ka tema hakkab higistama.
Kas ta peaks Patronit uuesti hoiatama, talle ütlema, et
403
aega on vähem? Mel otsustas seda mitte teha. Tehnilise teenistuse ülem juhtis juba töid isegi nii kiiresti kui vähegi sai. Teda veel rohkem kannustama hakata oleks praegu mõttetu.
«Autolt üks maadispetšerile,» ütles Mel raadiosse. «Palun mind kindlasti täpselt kursis hoida saabuva lennuki olukorraga. Kas saame selle lainepikkuse vabaks teha?»
«Just nii,» vastas torniülem. «Oleme kogu regulaarliikluse juba teistele lainepikkustele viinud. Hoiame teid kursis.»
Mel tänas, ja lõpetas saate.
Ta kõrval küsis Tanya: «Mis nüüd edasi saab?» «Jääme ootama.» Mel vaatas uuesti kella. Möödus minut. Teine.
Väljas oli näha, kuidas mehed palavikuliselt töötasid, ikka veel kinni istuva lennuki ees ja külgedel kaevates. Laternate välkudes saabus veel üks veoauto. Tagaluugist hüppasid välja mehed ja ruttasid teistele appi. Joe Patroni rässakas kogu liikus pidevalt ringi, juhatas, õhutas tagant.
Sahad ja teehöövlid olid reas ootamas. Nagu raisakullid, mõtles Mel endamisi.
Autos valitseva vaikuse katkestas reporter Tomlinson.

«Ma jäin praegu mõtlema. Kui ma laps olin, ja sellest polegi kes teab kui kaua aega möödas, olid siin enamasti igal pool põllud. Suvel käisid siin lehmad, kasvas mais ja oder. Oli ka väike rohune lennuväli, aga keegi ei arvanud, et sellel mingit tulevikku on. Igaüks, kes kasutas õhuliiklust, läks linna lennujaama.»
«Niisugune see lennundus on,» märkis Tanya. Ta tundis hetkeks kergendust, et sai mõelda ja rääkida millestki muust kui sellest, mis neid ees ootas. Ta jätkas: «Keegi ütles mulle kunagi, et lennunduses töötades paistab elu pikemana, sest siin muutub kõik nii sageli ja kiiresti.»
«Kõik ei muutu nii kiiresti,» vaidles Tomlinson vastu. «Lennujaamades pole muutused sugugi piisavalt kiired. Kas pole tõsi, mr. Bakersfeld, et kolme-nelja aasta pärast valitseb juba kaos?»
«Kaos on suhteline mõiste,» vastas Mel. Kogu ta tähelepanu oli ikka veel keskendunud läbi tuuleklaasi paistvale stseenile. «Mitmeski mõttes suudame me sellega kohaneda.»
«Kas te ei püüa mitte küsimusest kõrvale põigelda?»
«Jah,» nõustus Mel. «Püüan vist küll.»
Siin pole midagi imestada, mõtles Mel. Lennunduse filosoofia huvitas teda sel hetkel kaugelt vähem kui vahetult väljas toimuvad sündmused. Kuid ta mõistis Tanya püüet pinget lõdvendada, kas või näiliselt. Tanya meeleolude selge

tajumine oli üks neid empaatianähtusi, mida nad järjest suuremal määral näisid jagavat. Talle meenus, et lennuk, mida nad ootasid ja mis võis õnnelikult maanduda, aga võis ka mitte, kuulus ju Trans Americale. Ja Tanya oli osa Trans America'st, ta oli aidanud lennukit välja saata. Tegelikult oli tema neist kolmest sellega kõige otsesemalt seotud.
Ta võttis end kokku ja püüdis Tomlinsoni sõnadele tähelepanu pöörata.
«Lennunduses on see alati nii olnud,» seletas Mel, «et õhus toimuv areng on maapealsest ees. Vahel loodame, et jõuame järele. Kuuekümnendate aastate keskel juba peaaegu jõudsimegi, aga sisuliselt võttes me siiski iial ei jõua. Paistab, et parim, *mida me teha saame, on mitte liiga kaugele maha jääda.»
Ent reporter ei jätnud järele: «Mida me lennujaamade osas peaksime tegema? Mida me teha võime?»
«Esiteks võime vabamalt, lennukamalt mõelda. Peaksime vabanema sellest raudteejaama-mõtlemisviisist.»
«Kas arvate, et seda ikka veel esineb?»
Mel noogutas. «Kahjuks küll, ja õige mitmel pool. Kõik meie vanad lennujaamad on ehitatud raudteejaamade eeskujul, sest projekteerijad pidid ju mingitele kogemustele toetuma ja raudteejaamade kogemused olid ainsad, mida kasutada sai. Hiljem jäi see komme külge. Sel põhjusel ongi meil tänapäeval nii palju ühte ritta ehitatud lennujaamu, kus vaksalid ikka pikemaks ja pikemaks venivad ning reisijatel tuleb vahel mitu miili maha kõmpida.»
«Kas selles osas mingeid muutusi pole märgata?» küsis Tomlinson.
«Mõnes üksikus kohas hakkab midagi tasapisi muutuma.» Nagu alati, momendi pingelisusest hoolimata, kiskus see teema Meli kaasa. «Mõned lennujaamad ehitatakse ringikujuliselt — nagu ümmargused auguga koogid, kusjuures autode parkimisplats on keskel, mitte kusagil väljaspool, ja inimestel tuleb jalgsi käia ainult väga vähe maad, sest neil on kasutada ülikiired rõhtsuunas liikuvad liftid, ja lennukid tuuakse reisyate juurde, aga mitte vastupidi. See tähendab seda, et lennujaamadele hakatakse lõpuks ometi vaatama kui erilistele, omalaadsetele ja komplekssetele nähtustele, aga mitte kui eraldatud komponentide kogumile. Võetakse kuulda loovaid ideid, isegi välismaiseid. Los Angeles tahab ehitada suure lennuvälja otse merre, kaldast eemale; Chicago tegi ettepaneku rajada Michigani järvele kunstlik lennujaama saar — ja

keegi ei irvita. American Airlines plaanitseb hiiglaslikku hüdraulilist tõstukit, et lennukeid peale- ja mahalaadimiseks üksteise otsa tõsta. Kuid muutused toimuvad aeglaselt, koos-

kõlastamatult; me ehitame lennujaamu, nagu õmbleksime mingit fantaasiavaest lapitekki. See on sama hea, kui telefonikasutajad endale ise telefone projekteeriksid, need ise valmis teeksid ja siis ülemaailmsesse võrku luhtaksid.»
Meli jutu katkestas äkki raadiost kostev hääl. «Maateenistuselt autole üks ja linna kahekümne viiele. Chicago keskus arvestab, et kõne all oleva reisi üleandmine Lincolni saabuva liikluse dispetšerile toimub kell 01.17.»
Meli kell näitas 1.06. Sõnum tähendas, et reis kaks oli torni-ülema ennustusest juba minuti võrra ees. Joe Patronile veel minut vähem tööaega, üksteist minutit Meli enda otsuse langetamiseni.
«Auto üks, kas lennuraja kolm-null osas on mingeid muutusi?»
«Ei. Mingeid muutusi ei ole.»
Kas ma viimaks pilli lõhki ei aja, arutles Mel endamisi. Tal oli kiusatus lumesahad ja teehöövlid praegu kohe tööle suunata, kuid hoidis end tagasi. Vastutus on kahe otsaga asi, eriti kui tuleb anda korraldus kuuemiljoniline lennuk maapinnal sama hästi kui purustada. Veel oli võimalus, et Joe Patroni saab hakkama, ehkki see võimalus iga sekundiga vähenes. Mel nägi, kuidas lennuki eest mõned prožektorid ja muu varustus ära koristati. Kuid mootoreid polnud veel käivitatud.
«Te rääkisite loovatest inimestest. Kes need on?» päris Tomlinson.
Kuulates teda ainult poole kõrvaga, vastas Mel: «Raske on neist mingit nimestikku teha.»
Ta jälgis väljas toimuvat stseeni. Ka ülejäänud sõidukid ja seadmed olid nüüd Aereo-Mexicani eest ära koristatud ja Joe Patroni rässakas lumine kogu ronis lennuki nina lähedale asetatud treppi mööda üles. Üles jõudnud, peatus Patroni, pööras ümber ja viipas; paistis, nagu oleks ta allolijatele midagi hüüdnud. Nüüd avas ta lennuki esimese ukse ja läks sisse. Peaaegu samal hetkel ronis trepist üles ka teine kohr nem kogu ja järgnes talle. Lennuki uks paugatas. Allolijad vedasid trepi ära.
Autos küsis reporter uuesti: «Mr. Bakersfeld, kas võiksite mõningaid neist inimestest nimetada — neid, kes lennujaamade tuleviku osas kõige suuremat loovust on ilmutanud?»
«Jah, kas sa ei võiks?» toetas teda Tanya,
406
See on nagu seltskondlik mäng põlevas majas, mõtles Mel. Aga et Tanya seda tahtis, otsustas ta kaasa mängida
«Mõned võib ju nimetada,» vastas Mel. «Fox Los Angeleses, Joseph Foster Houstonis, kes praegu Ameerika Õhutranspordi Assotsiatsioonis töötab, valitsuses Alan Boyd, ja Thomas Sullivan New Yorgis. Ja lennukompaniides — Halaby Pan Amist, Herb Godfrey Unitedis. Kanadas John C. Parkin. Euroopas — Pierre Cot Air France'is, krahv Castell Saksamaal. On veel teisigi.»
«Ja Mel Bakersfeld,» pistis Tanya vahele. «Ega sa teda pole unustanud?»
Tomlinson, kes pidevalt märkmeid oli teinud, ühmas: «Tem» nimi on mul juba märgitud. See on iseenesestmõistetav. »
Mel naeratas. Aga kas see ongi nii iseenesestmõistetav? Kunagi, mitte nii väga ammu, oleks see lause õige olnud, aga ta teadis, et ülemaailmses mõttes oli ta nimi oma tähtsuse kaotanud. Kui niisugune asi juhtub, kui sa eesliinilt mingil põhjusel lahkud, unustatakse su nimi kiiresti, ja hiljem, kui väga sa ka ei taha, pole tihti enam võimalik tagasi pöörduda. Asi polnud mitte selles, et ta töö Lincolni Rahvusvahelises Lennujaamas vähem tähtis oleks olnud või et ta seda halvemini oleks teinud — Mel teadis, et lennujaama ülemana oli ta sama hea kui ennegi, tõenäoliselt parem. Kuid seda suurt panust, mida ta omal ajal anda oli tõotanud, polnud enam kusagilt näha. Talle meenus, et see on täna õhtul juba teine kord, kus see mõte talle pähe tuli. Kas see loeb midagi? Kas ta hoolib sellest? Ja ta otsustas: hoolib küll!
«Vaata!» hüüatas Tanya. «Nad käivitavad mootoreid!»
Reporter kergitas pead, Meli erutus kasvas.

Aereo-Mexicani 707 kolmanda mootori tagant kerkis pahvak valkjashalli suitsu. Korraks ägenedes keerles see siis minema, kui mootor käivitus ja vedama hakkas. Nüüd tuiskas lumi reaktiivijoa tõukel tahapoole.
Teine suitsupahvak ilmus neljanda mootori taha, et hetke pärast, lumepilv kannul, minema tuisata.
«Maadispetšer autole üks ja linna kahekümne viiele.» Autos tundus raadio hääl nii ootamatuna, et Mel tundis, kuidas Tanya ta kõrval võpatas. «Chicago keskus teatab, et kõne all oleva lennuki uueks üleandmise ajaks on 01.16 ... seitsme minuti pärast.»
Mel mõistis, et reis kaks läheneb oodatust veelgi kiiremini. See tähendas, et nad on veel ühe minuti kaotanud.
Uuesti tõstis Mel kella armatuurlaua valgusse.
407
Sissevajumiskohas, autost vaadates lennuraja vastasküljel, oli Patroni nüüd käivitanud mootori number kaks. Järgnes number üks. «Nad võivad veel jõuda,» ütles Mel vaikselt. Kuid samas meenus talle, et täna õhtul oli kõiki mootoreid juba kahel korral käivitatud ja mõlemad katsed kinnivajunud lennukit välja tõmmata olid nurjunud.
Üksik signaallaternatega inimkuju oli 707 eest kaugemale ettepoole liikunud, nii et teda lendurikabiinist näha oli. Mees hoidis signaallaternaid kõrgel pea kohal, näidates, et tee on vaba. Mel kuulis ja tundis reaktiivmootorite jõuramist, kuid sai aru, et nad ei töötanud veel täie võimsusega.
Veel kuus minutit. Miks Patroni gaasi ei anna?
«Mulle tundub, et ma ei suuda seda ootamist enam taluda,» ütles Tanya pingutatult.
Ka reporter niheles istmel. «Mul ka juba higi voolab.»
Patroni andis gaasi! Nüüd see on käes! Mel kuulis ja tundis, kuidas mootorite kõikemattev möirgamine paisus. Kinni-vajunud Aereo-Mexicani reaktiivi tagant tuiskasid suured meeletud lumepilved üle rajatulede pimedusse.
«Auto üks,» kostis raadiost tungiv hääl. «Siin maadispet-šer. Kas raja kolm-nulli osas on muutusi?»
Mel heitis pilgu kellale ja arvutas, et Patronil on aega veel kolm minutit.
«Lennuk on ikka veel kinni.» Tanya vahtis pingsalt läbi tuuleklaasi välja. «Kõik mootorid töötavad, aga ta ei liigu paigast.»
Lennuk püüdis end ettepoole rebida, seda nägi Mel isegi läbi lendava lume. Ometi oli Tanyal õigus: paigast ta ei liikunud.
Lumesahad ja teehöövlid olid end koomale nihutanud, nende katusetuled välkusid heledalt.
«Oodake!» rääkis Mel raadiosse. «Oodake! Ärge seda lennukit kaks-viiele suunake. Nii või teisiti, kolm-nulli seisundis toimub nüüd iga hetk mingi muudatus.»
Ta lülitas autoraadio lumelaua lainele, valmis sahku käiku laskma.

14

Tavaliselt andis õhuliikluse dispetšerite tööpinge pärast südaööd pisut järele. Täna öösel aga seda ei juhtunud. Lennukompaniid jätkasid tormi tõttu juba mitu tundi hilinenud lendude väljasaatmist ja vastuvõtmist. Viivitusi lisandus ka veel lennu- ja ruleerimisradade ummikute tõttu, millest siiamaani kuidagi jagu ei saadud.
408

Eelmise kaheksatunnilise vahetuse mehed olid enamikus oma vahetuse keskööl lõpetanud ja väsinult koju vaarunud. Uus vahetus oli kohad sisse võtnud. Tööjõu nappuse ja mõnede inimeste haigestumise tõttu oli osa dispetšereid määratud ületunnitööle, mis pidi lõppema kell kaks öösel. Need olid torni vahetuseülem, radaribrigadir Wayne Tevis ja Keith Bakersfeld.

Pärast tunnetest laetud jutuajamist vennaga, mis poolteist tundi tagasi nii ootamatult ja nurjunult oli lõppenud, püüdis Keith mõtetest pääsu otsides kogu tähelepanu enda ette radariekraanile koondada. Ta lootis, et kui suudab kontsentratsiooni säilitada, mööduvad ülejäänud tunnid, viimased, mida»tal üldse kunagi täita tuleb, kiiresti. Keith oli koos temast vasakul istuva noore vaatluspraktikandiga jätkanud idast saabuvate lennukite teenindamist. Wayne Tevis täitis endiselt brigadiri ülesandeid, sõites radariruumis ringi oma ratastoolil, millele ta nüüd juba küll pisut vähem energiliselt oma teksassaabastega hoogu andis, sest Tevise enda vahetus hakkas lõpule jõudma.

Teatud mõttes oli Keithil õnnestunud kontsentreeruda, ent mingil veidral kombel ei olnud ka. Ta vaim oleks nagu kaheks eri tasandiks lõhestunud, kahesuunaliseks muutunud, ja ta oli võimeline korraga mõlemal viibima. Ühel tasandil suunas ta idast saabuvat liiklust — praegusel hetkel ilma raskusteta. Teisel tasandil tegelesid ta mõtted enesevaatlusega isiklikus plaanis. Niisugune seisund ei saa muidugi kaua kesta, aga Keith oletas, et ta vaim ehk on nagu elektripirn, mis hakkab läbi põlema ja annab viimastel hetkedel veel kõige heledamat valgust.

Ta mõtete isiklik pool oli nüüd kiretu, rahulikum kui enne. Võib-olla oli vestlus Meliga selleks kaasa aidanud, kui sellest ka muud kasu polnud. Kõik tundus nüüd olevat kindlaks määratud ja ära otsustatud. Keithi vahetus lõpeb, ta lahkub siit ja varsti pärast seda on kogu see ootamine ja äng möödas. Oma südames tundis ta, et side tema ja teiste elude vahel on katkenud, ta ei kuulunud enam ei Natalie'le ega Melile, Brianile ega Theole... ega nemad talle. Ta kuulus neile, kes oa juba surnud — Redfernide perele, kes kõik koos oma Beech Bonanza hukkumisel surma said, väikesele Valerie'le... tema perekonnale. Nii see just on! Kuidas ta juba varem selle peale ei tulnud, ei mõistnud, et oma surmaga lunastab ta võla Redfernidele? Sama kiretult kaalutles ta, kas ta ehk hull ei ole, sest need, kes enesetapu valivad, pidavat seda ju olema. Aga olgu kuidas on, niikuinii see enam

409

midagi ei muuda. Temal on valida vaid piina ja rahu vahel, ja enne kui hommik koidab, on rahu saabunud. Ja nii nagu see paari viimase tunni jooksul lakkamatult kordunud oli, libises ta käsi jälle taskusse ning kobas O'Hagani võõrastemaja 224. toa võtit.

Samal ajal tuli teine vaimne tasand vana vilumuse najal toime idast saabuva liiklusega.

Trans America reis kahe avariiolukord jõudis Keithi teadvusse alles järk-järgult.

Reis kahe tagasipöördumise kavatsusest oli Lincolni õhuliikluse dispetšerteenistust informeeritud peaaegu tund aega tagasi, mõni sekund pärast seda, kui Anson Harrise otsus teatavaks tehti. Teade oli tulnud «kuuma liini» telefoni kaudu otse Chicago keskuse dispetšerilt torni vahetuseülemale, pärast seda kui sama teadaanne Clevelandi ja Toronto kes-kuste kaudu edasi oli antud. Algul ei saanud nad Lincolnis muud erilist teha, kui teatasid lumelaua vahendusel lennujaama juhatusele lendurite soovist maanduda rajal kolm-null. Hiljem, kui Chicago keskus reis kahe Clevelandi keskuselt üle oli võtnud, alustati juba üksikasjalikumaid ettevalmistusi.

Torniülem alarmeeris radaribrigadiri Wayne Tevist isiklikult, ta läks radariruumi, et anda talle informatsiooni reis kahe seisundi, lennuki arvatava saabumisaja ja seni otsustamata lennuradade küsimuse kohta — kas kasutada maandumiseks kaks-viit või kolm-nulli.

Samal ajal andis maadispetšer lennujaama häireteenistu-sele korralduse valmis olla, ja õige varsti pärast seda järgnes korraldus masinatega lennuväljale sõita.

Üks maadispetšeritest võttis raadioühenduse Joe Patro-niga, et kontrollida, kas Patronile on teatatud pakilisest vajadusest lennuraja kolm-nulli järele. Selgus, et oli.

Seejärel loodi raadio reservlainepikkusel side kontrolltorni ja lennurada blokeeriva Aereo-Mexicani reaktiivi len-durikabiini vahel. Side oli mõeldud selleks, et kindlustada viivitamatu kahepoolne ühendus lennuki juhiste juures oleva Patroniga, kui vajadus peaks tekkima.

Kui Wayne Tevis radariruumis torniülema uudiseid kuulas, oli ta ilma pikemalt mõtlemata pilgu Keithile heitnud. Kui kohustusi ümber ei peaks jagatama, siis on idast saabuvat

transporti teenindav Keith just see, kes Chicago keskuselt reis kahe vastu võtab ja ta lähenemist juhib.
«Kas me ei peaks Keithi maha võtma, kellegi teise asemele panema?» küsis Tevis torniülemalt poolihääli.
Vanem mees oli kahevahel. Ta tuletas meelde tänaõhtust
410
häireolukorda Õhujõudude KC-135-ga. Siis oli ta Keithi mingil ettekäändel töö juurest ära saatnud, kuid pärast oli tal süda valutama hakanud, kas ta mitte ennatlikult, polnud tegutsenud. Kui inimene kaotatud eneseusaldust kuidagiviisi taastada püüab, on kerge kaalukaussi vales suunas kallutada, ilma et sa ise seda kavatseksid. Samuti vaevas torniülemat kerge süütunne, et ta Keithi ja Mel Bakersfeldi ilmselt väga isiklikule vestlusele kohmakalt vahele segas, kui nad väljas koridoris juttu ajasid. Ta oleks ju võinud nad sinna mõni minut kauemaks omavahele jätta, aga ometi ei teinud ta seda.
Ka torni vahetuseülem oli väsinud, ja seda mitte üksnes tänasest pingutavast vahetusest, vaid ka eelmistest enne seda. Nagu ta mäletas, oli ta hiljaaegu kusagilt lugenud, et uute õhuliikluse süsteemide käikurakendamisel 1970-ndate aastate keskpaiku pidavat dispetšerite töökoormus poole võrra vähenema ning sellest tulenevalt vähenevat ka kutseväsimus ja vaimse kokkuvarisemise juhtumid. Selles torniülem küll kahtles. Ta kahtles, kas õhuliikluse kontrolli tööpinge üldse kunagi saab väheneda. Kui ühes suhtes peaks kergemaks minema, lisatakse teiselt poolt ikka midagi juurde. Sellepärast tundiski ta kaasa neile, kes nagu Keith — ikka veel kõhn, kahvatu, närviline — selle süsteemi ohvriks olid langenud.
Endiselt poolihääli kordas Wayne Tevis oma küsimust: «Võtan ta siis maha või ei?»
Torniülem raputas pead. «Ei maksa üle pingutada,» vastas ta tasa. «Jäta Keith kohale, ainult passi ise peale.»
Keith, kes neid kahekesi ninapidi koos nägi, aimas kohe, et midagi tõsist on tulemas. Lõpuks oli ta ju vana kala ja tundis ähvardava ohu ilminguid.
Instinktiivselt tundis ta sedagi, et ülemuste jutt puudutas osaliselt teda ennast. Ta sai aru küll, miks. Keith oli üpris kindel, et mõne minuti pärast vabastatakse ta tööülesannetest või viiakse üle vähem tähtsale radaripositsioonile. Ta avastas, et see ei loe talle midagi.
Oli seega päris üllatav, kui Tevis — ilma ülesandeid ümber jagamata — hakkas hoiatama kõiki radaripositsioone hädas oleva Trans America kahe oodatavast saabumisest, mis nõuab lennuki eelisteenindamist.
Lähetusdispetšereid manitseti: kõik väljalennud oodatava lennuki saabumisteelt ohutusse kaugusse suunata.
Keithile selgitas Tevis lennuraja probleemi — seni valitsevat ebaselgust maandumisraja suhtes ja vajadust lükata otsuse tegemine kuni viimase hetkeni edasi.
411
«Mõtle sina, poja, oma plaan välja,» instrueeris Tevis teda oma venival Texase ninahäälel. «Ja pärast üleandmist jäädki ainult selle peale. Kõik muu võtame su kaelast ära.»
Keith noogutas vastuseks, niisama häirimatu kui enne. Automaatselt asus ta kavandama lennuskeemi, mida ta kasutada võiks. Niisuguste plaanide väljatöötamine käis alati peast. Nende paberilepanekuks ei jätkunud iial aega, pealegi tekkis enamasti vajadus improviseerida.
Niipea kui ta lennuki Chicago keskuselt vastu võtab, arutles Keith, annab ta sellele üldsuuna rajale kolm-null, kuid jätab parajal määral ruumi, et lennukit — küll ilma järsu pöördeta madalal kõrgusel — vasakule suunata, seda juhuks, kui lõppotsus neile siiski raja kaks-viis kaela sunnib.
Ta arutles: lennuk on tal lähenemistsoonis keskeltläbi kümme minutit. Tevis oli teda juba hoiatanud, et lennuraja kohta nad tõenäoliselt enne viimast viit minutit mingit kindlat otsust ei saa. See tähendab muidugi noatera peal turnimist, ja higistamist tuleb niihästi radariruumis

kui lennukis. Aga toime võib äärepealt tulla. Veel kord kordas Keith mõttes läbi kavandatud lennutee ja kursimäärangud.
Selle aja peale hakkas torni kaudu mitteametlikus korras ka täpsemaid andmeid sisse imbuma. Dispetšerid andsid neid üksteisele edasi, kui töö vähegi lubas... Lennukis oli lennu ajal toimunud plahvatus. Ta lohistas end kodu poole kere-vigastuse ja haavatud inimestega ... , Lennuki juhitavus oli kahtlane. Lenduritel oli vaja kõige pikemat maandumisrada — mida võib-olla saab ja võib-olla ei saa kasutada... Korrati kapten Demeresti hoiatust: .. . kaks-viiel purunenud lennuk ja inimesed surnud ... Kapten oli lennujaama ülemale raevuka sõnumi saatnud. Nüüd oli ülem kolm-nullil väljas, püüdis rada vabaks teha.. . Kasutada olevat aega jäi järjest vähemaks.
Isegi dispetšerite hulgas, kellele pinge oli niisama igapäevane asi nagu liikluski, võttis maad üldine närviline pinevus.
Keithi kõrval istuv vaatluspraktikant andis uudiseid edasi, nii nagu need talle jupikaupa saabusid. Sedamööda kasvas ka Keithi asjast arusaamine ja hirm. Ta ei taha seda, ta ei taha sellega mingit tegemist teha! Ta ei püüdnud ega võinudki midagi tõestada. Tal polnud midagi tagasi võita ka siis, kui ta olukorra hästi lahendaks. Aga kui tal see ei õnnestu, kui ta midagi valesti teeb, võib ta saata lennukitäie inimesi surma, nagu ta on seda kord juba teinud.
Radariruumi teises otsas võttis Wayne Tevis sisetelefonil vastu kõne torniülemalt. Mõne minuti eest oli ülem läinud

korrus kõrgemal asuvasse tornikabiirii, et maadispetšeri kõrval olla.
Toru ära pannud, tõukas Tevis oma tooli Keithi kõrvale. «Vanale saadeti just praegu keskusest sõna. Trans America kaks — kolm minutit üleandmiseni.»
Brigadir liikus edasi lähetusdispetšeri juurde, kontrollis, kas väljasuunduv liiklus saabuva lennuki teelt ikka korralikult kõrvale juhitakse.
Keithist vasakul istuv mees teatas, et väljas lennuväljal püütakse ikka veel rada kolm-null blokeerivat reaktiivi maksku mis maksab kõrvale juhtida. Mootorid olid neil käivitatud aga lennuk ei taha liikuda. Keithi vend (nagu ütles praktikant) oli ohjad enda kätte võtnud, ja kui lennuk omal jõul liikuma ei hakka, kavatseb ta selle puruks lõhkuda, et rada lagedaks saada. Aga kõik küsisid: on selleks aega?
Kui Mel nii arvab, mõtles Keith, küllap siis ka on. Mel saab hakkama, tema käes asjad edenevad, nii on see alati olnud. Keith ei saa hakkama, vähemalt mitte alati ja mitte kunagi nii nagu Mel. See oli nendevaheline erinevus.
Oli möödunud peaaegu kaks minutit.
Praktikant Keithi kõrval ütles vaikselt: «Nad tulevad ekraanile.» Radariekraani servas nägi Keith radari hädasignaali kahekordset valgustäppi — polnud kahtlust, et see oli Trans America kaks.
Keith tahtis siit välja! Ta ei saa sellega hakkama! Keegi teine peab üle võtma, näiteks Wayne Tevis ise. Aega veel on.
Keith tõukas end ekraanist eemale, otsis pilguga Tevist. Kuid brigadir oli lähetusdispetšeri juures, selg Keithi poole.
Keith avas suu, et hüüda. Oh õudust — ei ühtki sõna! Ta üritas uuesti... ikka sama.
Ta mõistis nüüd: See on nagu unenäos ta luupainaja, ta ei suuda häält teha... Kuid see ei olnud unenägu, see oli tõelisus! Kas oli? .. . Püüdes endast häält välja pigistada, haaras teda paanika. Ekraani kohal paneelil näitas valge tuli, et Chicago keskus kutsub. Praktikant võttis otsetelefoni ja teatas: «Kuuleme teid, keskus.» Ta keeras selektorit, lülitades sisse seinal oleva valjuhääldaja, et ka Keith kuuleks.
«Lincoln, Trans America kaks asub kolmkümmend miili lennuväljast kagus. Ta on suunal kaks-viis-null.»

«Hästi, keskus. Meil on temaga radarikontakt. Andke ta meie lainele.» Ja praktikant pani telefonitoru ära.
Oli teada, et praegu arvatavasti instrueerib keskus lennukit raadiolaine muutmiseks ja küllap soovib neile head õnne.
413
Nii seda tavaliselt tehti, kui lennuk hädas oli; seda vähest võis igaüks maa turvalisest mugavusest ikka teha. Selles isoleeritud, mõnusalt soojas vaikse häälesuminaga täidetud ruumis oli raske uskuda, et kusagil väljas, kõrgel öös ja pimeduses, tuulte ja tormide vintsutada, saatuse pillutada, rühib kodu poole üks vigastatud lennuk.
Idast saabuva liikluse laine hakkas tööle. Räme hääl, ilmeksimatult Vernon Demerest. Keith polnud kuni siiani selle peale mõelnud. «Lincolni saabuva liikluse dispetšer, siin Trans America kaks, püsime kuue tuhande jala kõrgusel, suunaga kaks-viis-null.»
Praktikant ootas pinevalt. Nüüd oli Keithi kord vastata, üle võtta. Aga ta tahtis siit ära! Wayne Tevis oli ikka veel seljaga tema poole! Keithi kõneorganid ei hakanud tööle.
«Lincolni saabuva liikluse dispetšer,» ragises uuesti hääl Trans America kahelt. «Pagana päralt, kus te olete?»
Pagana päralt...
Miks Tevis ümber ei pööra?
Keithi valdas äkiline raevusööst. Neetud Tevis! Neetud õhuliikluse kontroll! Olgu neetud ta surnud isa, Metsik Sinine Bakersfeld, kes pani oma pojad ametisse, mis Keithile algusest peale ei istunud! Neetud Mel, kõige oma ennast täis asjatundlikkusega! Neetud nüüd ja igavesti! Mingu kõik põrgu!...
Imestunult vaatas praktikant Keithi poole. Iga hetk kutsub Trans America uuesti. Keith sai aru, et ta on lõksus. Teadmata, kas ta hääl tööle hakkab või ei, lülitas ta mikrofoni sisse.
«Trans America kaks,» ütles Keith, «siin Lincolni saabuva liikluse dispetšer. Vabandage viivituse pärast. Me loodame ikka veel rajale kolm-null. Saame teada kolme kuni viie minuti pärast.»
Urisev vastus: «Hästi, Lincoln. Hoidke meid asjaga kursis. »
Nüüd hakkas Keith keskenduma, ta vaimu lisatasand oli sulgunud. Ta unustas Tevise, oma isa, Meli, iseenda. Kõik muu peale reis kahe probleemi lülitus välja.
Selgel vaiksel häälel teatas ta raadiosse: «Trans America kaks, olete nüüd kakskümmend viis miili eelmärgist idas. Hakake laskuma omal valikul. Alustage pööret paremale suunaga kaks-null-kuus...»
Keithist korruse võrra kõrgemal asuvast klaasseintega tornikabiinist teatas maadispetšer Mel Bakersfeldile, et üleandmine Chicago keskusest on toimunud.
414
Mel teatas vastu: «Lumesahad ja teehöövlid on liikuma käsutatud, et Aereo-Mexicani lennurajalt ära lükata. Käskige Patronil kõik mootorid viivitamatult välja lülitada. Öelge talle — kui saab, katsugu ise eemale minna, kui ei, hoidku kõvasti kinni. Jääge ootama teadet, millal rada vabaneb. »
Teisel lainel informeeris torniülem juba Joe Patronit.

15

Joe Patroni teadis juba ette, et tal on aeg otsa saamas.
Meelega polnud ta kuni viimase hetkeni Aereo-Mexicani 707 mootoreid käivitanud, soovides lasta lennuki all ja ümber toimuvatel kaevamistöödel võimalikult kauem jätkuda.
Kui ta mõistis, et enam kauem oodata ei saa, vaatas Patroni veel viimast korda asjad üle. See, mida ta nägi, võttis tal südame alt külmaks.

Telik polnud ümbritsevast pinnasest, mudast ja lumest sugugi nii kaugel väljas, kui ta oleks pidanud olema. Samuti polnud kraavid, mis pearataste praeguselt tasemelt tõusujoones lähema ruleerimisraja poole jooksid, nii laiad ega sügavad, kui ta oleks tahtnud. Veel veerand tundi, ja asi oleks korras olnud.
Patroni teadis, et seda aega pole tal kusagilt võtta.
Vastumeelselt läks ta lennukitrepist üles, et nüüd ise juhtimisseadmete juurde asuda ja teist korda üritada kinnivaju-nud lennukit liikuma saada.
Ta hüüdis Aereo-Mexicani töödejuhatajale Ingramile: «Saada kõik kaugemale! Hakkame peale!»
Lennuki alt hakkas mehi välja ilmuma.
Lumesadu küll jätkus, aga hõredamalt kui eelmistel tundidel.
Uuesti hüüdis Joe Patroni lennukitrepilt tagasi: «Mul oleks lendurikabiini veel kedagi vaja. Kaalu ei taha liiga raskeks ajada. Saatke üks kõhnem kuju, kes lendurikabiini tunneb.»
Ja ta kadus lennuki esimese ukse taha.
Läbi kabiiniakende välja vaadates nägi Patroni Mel Bakersfeldi ametiautot, mille erekollane värv läbi pimeduse kumas. Auto oli pargitud maandumisrajale, vasakule poole. Selle lähedal oli lumesahkade ja teehöövlite rivi — meenutamaks (nagu oleks talle seda meenutada vaja!), et tal on vaid mõni minut aega.

Tehnilise teenistuse ülem polnud oma kõrvu uskunud, kui Mel teatas talle oma plaanist vajaduse korral Aereo-Mexicani lennuk jõuga kõrvale lükata. Ta suhtumine oli täiesti arusaadav, kuigi seda ei tinginud sugugi ükskõiksus Trans America reis kahe pardal viibijate saatuse vastu. Joe Patroni mõtted tegelesid päevast päeva lennukite ohutusega, mis oli ta igapäevase töö sisu. Mõte, et korras lennuk peaaegu täielikult vanametalli hunnikuks muudetakse, lihtsalt ei tahtnud talle kuidagi pähe mahtuda. Patroni meelest kätkes lennuk — igasugune lennuk — endas andumust, oskusi, tehnilisi teadmisi, pikki töötunde ja vahetevahel ka armastust. Peaaegu iga muu lahendus oli parem kui lennuki ettekavatsetud purustamine.
Peaaegu iga muu lahendus.
Kui vähegi võimalik, tahtis Patroni lennuki päästa.
Ta selja taga avanes lennuki välisuks ja sulgus siis paukudes.
Väike kõhn noor mehhaanik tuli lund maha raputades len-durikabiini poole. Joe Patroni oli juba kasuka seljast maha ajanud ja kinnitas end rihmadega vasakule istmele.
«Mis su nimi on, noormees?»
«Rolling*, sir.»
Patroni turtsus naerda: «Võib-olla sa oled hea enne.»
Kuni mehhaanik mantlit maha ajas ja parempoolsele istmele asus, vaatas Patroni üle vasaku õla aknast välja. Väljas veeti treppi lennukist eemale.
Pardatelefon helises ja Patroni vastas. Brigadir Ingram helistas alt. «Stardiks valmis, kui teie valmis olete.»
Joe Patroni heitis pilgu oma naabrile. «Kõik korras, noormees?»
Mehhaanik noogutas.
«Number kolmanda käivituslüliti — maakäivitus.»
Mehhaanik pööras lülitit ja Patroni andis pardatelefoni korralduse: «Survestage kompressor.»
All kompressoris vingus suruõhk. Patroni andis madalatel tuuridel gaasi; noor mehhaanik, kes jälgis instrumente, teatas:
«Number kolm käivitus.» Mootori hääl muutus pidevaks möirgeks.
Sujuvalt järgnesid mootorid neli, kaks ja üks. Läbi tuule ja reaktiivmootorite undamise kostis parda telefonist Ingrami summutatud hääl. «Jõujaam on klaar. Kõik muu siin all samuti.»
* Roll — veerema.

«Okei,» karjus Patroni vastu. «Lahuta pardatelefon ja kao ise kaugemale.»
Oma kabiinikaaslasele ütles ta: «Istu vagusi, poeg, ja hoia kõvasti kinni.» Tehnilise teenistuse ülem nihutas sigarit, mille . ta eeskirjadest hoolimata mõne hetke eest põlema oli süüdanud, nii et see tal nüüd uljalt suunurgas püsis. Tömbid sõrmed harali, lükkas ta siis kõik neli gaasihooba ette.
Hoovad jõudsid oma käigu keskpunkti, kõigi nelja mootori möirgamine paisus.
Lennuki ees lumetuisus paistis maabrigaadi signalist, kes hoidis kõrgel põlevaid signaallampe. «Kui me siit kiiresti välja hüppame, siis loodan, et poisil on head jalad.»
Kõik pidurid olid valla, klapid kergelt alla pööratud, et tõusu stimuleerida. Mehhaanik hoidis juhist tagasitõmmatud asendis. Patroni liigutas vaheldumisi pöördetüüri juhiseid, lootes külgpinge tekitamisega lennukit edasi aidata.
Korraks vasakule vaadates nägi ta Mel Bakersfeldi autot endisel kohal. Varem tehtud arvestuste kohaselt teadis Joe Patroni, et aega on jäänud vaid paar minutit — võib-olla isegi vähem kui minut.
Nüüd oli võimsus kasvanud kolmveerandini. Mootorite kõrge tooni järgi otsustades oli võimsust praegu rohkem kui Aereo-Mexicani kapten eelmise väljasõidu katse ajal oli kasutanud. Ka vibratsioon näitas seda. Normaalselt oleks lennuk sellise režiimi juures takistamatult mööda stardirada kihutanud. Kuna ta seda teha ei saanud, vappus ta nüüd ras-kelt, kogu korpusega ettepoole pürgides, püüdes ületada rataste ankurdavat mõju. Võis eksimatult tunda, kuidas lennuk end nina peale püsti tahab ajada. Mehhaanik vaatas rahutult Patroni poole.
Patroni märkas ta pilku ja torises: «Parem tulgu juba nüüd kohe välja, või muidu on ta kutu.»
Kuid lennuk ei liikunud. Nii nagu juba mitme tunni jooksul ja kahe varasema katse ajal, püsis ta nüüdki paigal.
Lootuses rattaid vabaks õõtsutada, võttis Patroni gaasi maha ja andis siis uuesti juurde.
Ent ikka ei saanud lennuk liikuma.
Joe Patroni niiske läbinäritud sigar oli kustunud. Vastikusega viskas ta selle minema ja kobas uue järele. Ta rinnatasku oli tühi, see oli olnud ta viimane sigar.
Vandudes asetas ta parema käe tagasi gaasihoobade juurde. Neid veelgi ettepoole surudes urises ta: «Tule välja! Tule välja, hoorapoeg!»

«Mr. Patroni!» hoiatas mehhaanik. «Ta ei kannata enam rohkem!»
Laevaljuhääldajad hakkasid äkki tööle. Torniülema hääl: «Joe Patroni Aereo-Mexicani pardal. Siin maadispetšer. Meil on sõnum mr. Bakersfeldilt: «Aega ei ole enam. Seisata kõik mootorid.» Kordan: seisata kõik mootorid.»
Välja vaadates nägi Patroni, et sahad ja teehöövlid on juba liikuma hakanud. Ta teadis, et enne nad ligi ei tule, kui lennuki mootorid on välja lülitatud. Ent tal oli meeles Meli hoiatus: kui torn meile ütleb, et aeg on läbi, siis pole enam mingit vastuvaidlemist.
Kes siin vastu vaidleb? mõtles ta endamisi.
Uuesti tungiv hääl raadiost: «Joe Patroni, kas olete vastuvõtul? Vastake.»
«Kas te kuulete? Me peame välja lülitama!»
«Mitte kuraditki ei kuule, noormees,» karjus Patroni talle vastu. «Müra on vist liiga suur.»
Nagu iga karastatud tehnikamees teadis, on alati aega üks minut rohkem, kui need paanikatekitajad ärimehed peakorteris sulle ütlevad.
Ent kõige hullemini oh tal isu sigari järele. Äkki tuli Joe Patronile meelde — mitu tundi tagasi oli Mel Bakersfeld temaga karbi sigarite peale kihla vedanud, et ta täna õhtul lennukit välja ei saa.
Üle lendurikabiini hüüdis ta: «Mul on siin oma huvid ka mängus. Lähme panga peale välja.»
Ainsa kiire liigutusega lükkas ta gaasihoovad viimseni ette.

Müra ja vibratsioon oli juba ennegi suur, nüüd kasvas see hingematvaks. Lennuk rappus, nagu oleks ta tükkideks purunemas. Joe Patroni lõi uuesti jalgadega tüüripedaalidele. Kõikjal lendurikabiinis sähvatasid põlema mootorite hoiatus-signaalid. Mehhaanik kirjeldas seda pärast «just nagu ruleti-automaat Las Vegases».
Raadiovaljuhääldajad jagasid ikka veel korraldusi, sealhulgas nagu kästi ka Patronil endal ennast koristada. Ta arvas ka ise, et seda peaks tegema. Ta käsi kippus juba gaasi sulgema.
Järsku nihkus lennuk edasi. Algul liikus ta aeglaselt. Siis aga tormasid nad juba jahmatava kiirusega ruleerimistee poole. Mehhaanik karjus hoiatusi. Kõiki nelja gaasihooba tagasi tõmmates käsutas Patroni: «Klapid üles!» Alla ja ette pilku heites jäi mõlemale mehele silme ette pilt ähmastest jooksvatest kogudest.
418
Viiekümne jala kaugusel ruleerimisteest liikusid nad ikka veel suure kiirusega. Kui teda viivitamatult ära ei pööra, jookseb lennuk kõvast pinnasest üle ja veereb raja teise serva kuhjatud lumehange. Niipea kui Patroni tundis, et rattakummid teepinda puudutavad, surus ta kõvasti vasakpoolsed pidurid peale ja tõukas tüürpoordipoolsed gaasihoo-vad lahti. Pidurid ja mootorid reageerisid ning lennuk pööras järsu üheksakümnekraadise kaarega vasakule. Poolpööre sooritatud, tõmbas ta ülejäänud kaks hooba tagasi ja pani kõik pidurid korraga peale. Aereo-Mexicani 707 ruleeris veel veidi maad edasi, aeglustus siis ja peatus.
Joe Patroni näol oli lai naeratus. Seisma jäädes oli lennuk korralikult pargitud keset lennurajaga kolm-null paralleelset ruleerimisteed.
Kahesaja jala kaugusel olev lennurada ei olnud enam kinni.

Mel Bakersfeldi autos lennurajal hüüdis Tanya: «Ta tegi selle ära! Ta tegi selle ära!»
Ta kõrval andis Mel raadio teel juba lumelauale korraldust, et sahad ja teehöövlid eemaldataks.
Mõni sekund enne seda oli Mel juba kolmandat korda vihaga tornilt nõudnud, et Joe Patroni silmapilkselt mootorid välja lülitaks. Melile kinnitati, et korraldused on edasi antud, kuid Patroni ignoreerib neid. Melis vahutas veel viha; isegi praegu võinuks ta Patronile korralduse mittetäitmise eest tõsise pahanduse kaela tuua. Kuid Mel teadis väga hästi, et ta seda ei tee. Patroni oli puhtalt välja tulnud, ja ükski täie aruga inimene ei hakka niisuguse edu puhul norima. Samuti teadis Mel, et Patroni legendile on täna õhtul veel üks peatükk lisandunud.
Sahad ja teehöövlid liikusid juba.
Mel lülitas raadio tagasi torni lainele. «Auto üks maa-dispetšerile. Tõkestav lennuk on rajalt kolm-null eemaldatud. Mehhanismid järgnevad. Uurin, kas prahti on maha jäänud.»
Mel suunas autoprožektori üle raja pinna. Tanya ja repor-teV Tomlinson vaatasid koos temaga. Pärast niisuguseid sündmusi nagu täna õhtul juhtus vahel, et töömehed jätsid maha tööriistu-ja prahti, mis startivatele või maanduvatele lennukitele ohtlik oli. Valgusvihus ei paistnud midagi peale ebatasase lumepinna.
Viimane lumesahk keeras ära lähimale ristteele. Mel lisas kiirust ja järgnes talle. Nad kõik olid viimaste minutite närvipingest
419
kurnatud, ent teadsid, et suurem närvipinge seisab
Kui nad sahkade sabas vasakule ära keerasid, teatas Mel: «Rada kolm-null tühi ja vaba.»

16

Trans America reis kaks, «Kuldne Karavell», oli kümne miili kaugusel pilvedes, tuhande viiesaja jala kõrgusel.
Anson Harris oli pärast veel üht lühikest puhkepausi uuesti lendama asunud.

Lincolni saabuva liikluse dispetšer, kelle hääl Vernon Demerestile kuidagi tuttav tundus — kuigi ta selle üle pikemalt mõtlema ei hakanud —, oli neid mitme sujuva kursi-vahetusega siiamaani laskuda aidanud.
Nagu mõlemad lendurid tunnistasid, oli nende positsioon osavalt valitud, nii et lõplik suunamine ükskõik kummale lennurajale enam mingit suuremat manööverdamist ei nõudnud. Aga lõplik valik pidi nüüd iga hetk tehtama.
Sedamööda, kuidas otsustav hetk lähenes, kasvas lendurite närvipinge.
Mõne minuti eest oli Cy Jordan Demeresti korraldusel lendurikabiini tagasi tulnud, et vastavalt ärakulutatud ja allesjäänud kütusehulgale nende ligikaudne maandumis-koormis välja arvutada. Nüüd, kus Jordanil kõik muudki pardainseneri vajalikud kohustused täidetud olid, läks ta uuesti tagasi esimesse reisijatekabiini, et asuda seal hädamaandumise puhuks ettenähtud kohale.
Anson Harris oli Demeresti abiga läbi teinud avarii kont-rollprotseduuri, valmistamaks ette maandumist kinnikiilu-nud pöördetüüriga.
Kui nad valmis olid, ilmus korraks nende selja taha doktor Compagno. «Ma mõtlesin, et teid võib-olla huvitab — teie stjuardess miss Meighen peab vastu. Kui me ta varsti haiglasse saame, siis olen üsna kindel, et ta elab selle üle.»
Demerest ei osanud oma äkilist tundepuhangut teisiti varjata, kui jättis talle vastamata..Anson Harris pööras korraks pead ja ütles tänulikult: «Aitäh, doktor. Mõne minuti pärast oleme kohal.»
Mõlemas reisijatekabiinis olid kõik võimalikud ettevalmistused tehtud. Haavatud peale Gwen Meigheni olid rihmadega istmete külge kinnitatud. Kaks arsti olid asunud teine teisele poole Gweni, et teda maandumisel toetada. Teis-

tele reisijatele oli ära näidatud, kuidas end kaitsta maandumisel, mis võis kujuneda erakordselt raskeks ja mille tagajärgi oli võimatu ette näha.
Vanaproua Quonsett, lennu jänes, kel lõpuks ka juba veidi hirm hakkas, pigistas kõvasti oma oboemängijast sõbra kätt. Pealegi hakkas tal selle ülimalt täis päeva pingutustest väsimus peale tikkuma.
Pisut aega tagasi oli ta tuju tublisti tõstnud väike sõnum kapten Demerestilt, mille üks stjuardessidest talle edasi andis. Kapten tänab teda, nagu ütles stjuardess, osutatud abi eest. Ja kuna mrs. Quonsett oli oma osa nende kokkuleppes täitnud, siis lubas kapten Demerest oma osa täita pärast maandumist ja korraldada talle edasisõidu New Yorki. Lihtsalt haruldane, mõtles Ada Quonsett, et see armas inimene niisugust asja praegu meeles peab, kui tal endal ometi nii palju muud on mõtelda!... Kuid samas turgatas talle pähe, et kas temast üldse ongi enam selle matka sooritajat?
Tolliinspektor Standishi õetütar Judy oli ta kõrval istuva abielupaari lapse uuesti vahepeal sülle võtnud. Nüüd andis ta lapse emale tagasi. Imik, kõigist pardal viibijaist kahtlemata kõige muretum, magas rahulikult.
Lendurikabiinis, parempoolsel istmel, võrdles Vernon Demerest teise piloodi poolt antud koormise andmeid koor-misekiiruse graafikuga mõõteriistade paneelil. Ta teatas lühidalt: «Maandumiskiirus sada viiskümmend sõlme.»
See oli kiirus, millega neil tuli ületada lennuvälja piir, võttes arvesse nii kaalu kui kinnikiilunud pöördetüüri.
Harris noogutas. Süngel ilmel sirutas ta käe, et kiiruse-näitajal hoiatusosutit paigale seada. Demerest tegi sama.
Ka kõige pikemal maandumisrajal oleks nende maandumine seotud riskiga.
Kiirus — üle saja seitsmekümne miili tunnis — oli maandumiseks põrgulikult suur. Mõlemal piloodil oli hästi teada, et see tähendab pärast läbivajumist erakordselt pikka pidur-dusjooksu ja lennuki suure koormise tõttu aeglast pidurdumist. Seega oli nende koormisel kahekordne

mõju. Ent lähenemine kas või pisutki väiksema kiirusega kui see, mida Demerest oli äsja välja arvutanud, oleks olnud enesetapp: lennuk kaotaks stabiilsuse ja sööstaks kontrolli kaotanult maa suunas.
Demerest sirutas käe raadiomikrofoni järele. Enne kui ta jõudis ülekannet alustada, teatas Keith Bakers-feldi hääl: «Trans America kaks, pöörake paremale suunaga kaks-kaheksa-viis. Rada kolm-null on vaba.»
421
«Jumal hoidku!» ütles Demerest. «Oligi viimane aeg!» Ta lülitas mikrofoni sisse ja vastas. Koos tegid piloodid läbi maandumiseelse kontrollprotse-duuri.
Läbi kogu lennuki kostis tümpsatus, kui maandumistelik alla tuli.
«Ma võtan madalalt välja,» ütles Harris, «ja me vajume vara läbi. Meil on vaja iga jalatäit maad, mis neil seal all on.»
Demerest ümises vastuseks. Ta vahtis ettepoole, püüdis puurida läbi pilvede ja pimeduse, et korrakski näha lennujaama tulesid, mis varsti pidid paistma hakkama. Vaatamata välisele rahule tegelesid ta mõtted lennuki vigastustega. Siiani ei teadnud nad täpselt, kui rasked need olid või mil määral need vintsutava tagasilennu jooksul olid suurenenud. See neetult suur auk ja siis veel raske, kiire maandumine... Jumal! — kogu sabakonstruktsioon võib küljest ära tulla .. . Ja kui tuleb, mõtles Demerest, siis oma saja viiekümne sõlme juures on nad otsas... See kuradi tüüp oma pommiga! Kahju, et ta surnud on! Demerest oleks sel raipel praegu oma käega ta näruse hingekese välja võtnud!
Mõõteriistadel maandumise süsteemi kasutades suurendas Anson Harris tema kõrval parajasti laskumissuhet seitsmesajalt jalalt kaheksasajale jalale minutis.
Demerest oleks kõigest hingest ise lennata tahtnud. Ükskõik kelle teise puhul peale Harrise — noorema või väiksema staažiga kapteni puhul — oleks Demerest komando üle võtnud. Kuid Harrisele polnud tal vähimatki ette heita... Ta lootis, et maandumine kujuneb samasuguseks...
Ta mõtted pöördusid tagasi reisijatekabiini. Gwen, me oleme peaaegu kohal! Ela edasi! Ta oli endiselt veendunud, et tema, Gwen ja Sarah lapse probleemile mingi lahenduse leiavad.
Raadiost kostis Keith Bakersfeldi hääl: «Trans America kaks, teie kurss ja laskumine on ilus. Maandumisrajal on õhuke kuni keskmine lumekord. Tuul nordwest, kolmkümmend sõlme. Olete esimene maanduja.»
Mõne sekundi pärast jõudsid nad pilvest välja ning nägid otse enda ees maandumisraja tulesid.
«Lincolni saabuva liikluse dispetšer,» teatas Demerest raadiosse, «maandumisrada on näha.»
«Sain aru, reis kaks.» Dispetšeri häälest kostis läbi ilmne kergendus. «Torn lubab teil maanduda. Kui valmis olete» lülituge nende sagedusele. Head õnne ja lõpetan.»
422
Vernon Demerest klõpsutas kaks korda mikrofonilülitit, mis lendurite kiirkirjas tähendab: «tänan väga».
Anson Harris andis kiire käsu: «Maandumislaternad sisse lülitada. Klapid viiskümmend kraadi.»
Demerest täitis korralduse.
Nüüd lähenesid nad kiiresti maale.
«Mul läheb tüüri juures abi vaja,» hoiatas Harris.
«Muidugi.» Demerest seadis jalad tüüripedaalidele. Kui kiirus väheneb, jääb tüür purunenud võimendusseadmete tõttu raskeks, just nagu rikkiläinud võimendusseadmega autorool, ainult veel rohkem. Pärast maandumist võis kahe lenduri jõudu tarvis minna, et lennukit valitseda.
Nad» tuiskasid üle lennuvälja piiri, perspektiivis koonduvate pärlikeedena tormasid lennuraja tuled neile vastu. Mõlemale poole jäid kõrged lumevallid, nende taha — pimedus. Harris lähenes nii madalal kui vähegi julges, maa lähedus reetis nende ebatavalist kiirust.

Kummalegi piloodile polnud neid ees ootav ühe ja kolmveerand miili pikkune maandumisrada iial nii lühikesena tundunud.
Horisontaallennule minnes tõi Harris lennuki välja ja sulges kõigil neljal mootoril gaasi. Reaktiivimürin vähenes, asendus tuule läbitungiva vingumisega. Kui nad üle lennu-raja otsa lendasid, jäi Vernon Demeresti silme ette ähmane pilt kobaras seisvaist avariisõidukeist, mis, nagu ta teadis, lennukile mööda lennurada järgnevad. Ja ta mõtles: Meil võib neid kuradi moodi tarvis minna! Pane vastu, Gwen!
Nad olid ikka veel õhus, kiirus oli vaevalt vähenenud.
Ja siis vajus lennuk läbi. Raskelt. Jooksis ikka veel kiiresti.
Nüüd tõstis Harris ruttu piduriklapid ja tõmbas tõuke reverseerimise kangid üles. Möiratusega reverseerisid reaktiivmootorid, nende tõuge, mis töötas pidurina, oli nüüd lennuki liikumisele vastassuunaline.
Nad olid kasutanud ära juba kolmveerand maandumisrajast ja kiirus vähenes, kuid mitte küllaldaselt.
«Parem tüür!» hüüdis Harris. Lennuk kaldus vasakule. Ühisel jõul suutsid Demerest ja Harris lennukit valitseda. Ki^id maandumisraja lõpp lumehangede ja selle taga haigutava pimedusekuristikuga lähenes kiiresti.
Anson Harris vajutas tugevasti jalgpidurile. Metallikrigin, kummide"ulgumine. Pimedus lähenes järjest. Siis vähehaaval . .. aeglustus lennuk .. . aeglustus veelgi...
Reis kaks jäi seisma kolm jalga enne maandumisraja lõppu.
423

17

Radariruumi kella vaadates nägi Keith, et ta vahetuse lõpuni on veel pool tundi aega Ta ei hoolinud sellest.
Ta tõukas tooli radarilauast eemale, tõmbas peatelefoni pistiku välja ja tõusis püsti. Ta vaatas ruumis ringi, teades, et näeb seda viimast korda.
«Hei! Mis lahti?» küsis Wayne Tevis.
«Võta. Mõnel läheb ehk vaja,» vastas Keith, viskas pea-telefoni Tevise kätte ja väljus.
Keith teadis väga hästi, et ta oleks pidanud seda tegema juba mitme aasta eest.
Teda valdas imelik käegalöömise meeleolu, peaaegu kergendustunne. Väljas koridoris arutles ta endamisi, millest see tuleb.
Igatahes mitte sellest, et ta reis kahe õnnelikult koju oli juhtinud. Selles suhtes tal illusioone polnud. Ta oli tegutsenud asjatundlikult, aga iga teine nende vahetusest oleks sellega sama hästi või isegi paremini hakkama saanud. Ja nagu ta ette teadis, ei suutnud miski, mida ta täna õhtul tegi, kustutada või vastukaalustada seda, mis oli juhtunud minevikus.
Ka see ei lugenud, et ta kümme minutit tagasi oma vaimsest tõrkeseisundist jagu oli saanud. Tol hetkel polnud Keith millestki hoolinud, ta lihtsalt tahtis sealt ära. Ükski pärastine sündmus polnud ta meelt muutnud.
Ent siis mõtles ta, et ehk oli äkiline vihapurse mõne hetke eest ta vaimu puhastanud, kui ta endale tunnistas — nagu ta seda varem isegi kõige salajasemas südamesopis teha ei julgenud —, kui väga ta tegelikult lennundust vihkab ja on alati vihanud. Viieteistaastase hilinemisega soovis ta praegu, et oleks seda tõika endale juba ammu tunnistanud.
Ta astus puupinkide ja ülekuhjatud teadetetahvliga riietusruumi. Keith avas kapi ja vahetas rõivaid. Kapi riiulitel olid tal mõned isiklikud asjad: ta ei pööranud neile tähelepanu. Ainus, mida. ta sealt tahtis, oli Natalie värvifoto. Ettevaatlikult rebis ta selle kapi metallukse siseküljelt maha... Naerev Natalie bikiinides; ta nipsakas natuke haldjalik nägu, tedretähnid, juuksed tuules lehvimas ... Seda vaadates tuli talle nutt kurku. Foto taga oli väike kaart ridadega, mida ta alati kalliks oli pidanud:
Hea, et meie sinuga

saime need armu ja himuga.
424

Ta pani mõlemad taskusse. Koristagu keegi teine need asjad siit ära. Siin pole midagi, mida ta sellest paigast mälestusena kaasa tahaks võtta.
Ta peatus.
Seal seistes tajus ta äkki, et oli tahtmatult uuele otsusele jõudnud. Tal polnud selge, mida see otsus kõik kaasa võib tuua ja kuidas see talle homme võib tunduda, ta ei teadnud isegi, kuidas ta pärast seda otsust elama hakkab. Kui ta ei suuda selle otsusega edasi elada, jääb ju alati põgenemistee, väljapääs — tabletikarp ta taskus.
Täna õhtul oli aga tähtis ainult üks: ta ei lähe O'Hagani võõrastemajja. Ta läheb koju.
Ent ühes asjas oli ta kindel: kui tal üldse mingit tulevikku on, siis peab see lennundusest lahus seisma. Nii nagu ta teiste õhuliikluse kontrollteenistusest lahkunute kohta kuulnud oli, osutus just see kõigest kõige raskemaks.
Ja kui tal ka sellest õnnestub üle saada — vaata tõele näkku, Keith, ütles ta enesele —, siis tuleb ometi hetki, mil talle ta minevikku meenutatakse. Meenutatakse Lincolni Rahvusvahelist Lennujaama, ja Leesburgi, kõike seda, mis seal juhtus. Kõige eest võib veel põgeneda, ent kui sul mõistus selge on, siis mälestuste eest põgeneda pole kuhugi. Mälestus Redfernide perest, kes surma said... väikesest Valerie Redfernist... ei lahku temast iial.
Ometi võib mälu kohaneda — võib ju? — kohaneda aja ja olukordadega, selle lihtsa reaalsusega, et sa praegu elad ja oled olemas. Redfernid on surnud. Piibel ütleb: las surnud matavad oma surnud. Mis on juhtunud, on möödas.
Keith kaalus võimalust... kas ta praegusest hetkest peale ... suudaks Redferne küll kurbusega meenutada, aga siiski koondada oma tähelepanu neile, kes elavad — Natalie'le, oma lastele.
Ta polnud kindel, et see tal õnnestub. Ta polnud kindel, kas tal jätkub kõlbelist ja füüsilist jõudu. Juba pikemat aega polnud ta enam üldse milleski kindel. Kuid ta proovib.
Ta sõitis torni liftiga alla.
Väljas, teel parkimisplatsi poole, seisatas ta. Eneselegi ootamatult, teades, et võib seda hiljem kahetseda, võttis ta taskust tabletikarbi ja tühjendas selle sisu lumme.
425

18

Autost, mille ta pärast lahkumist lennurajalt kolm-null lähedalasuvale ruleerimisteele oli parkinud, nägi Mel Bakersfeld, kuidas Trans America reis kahe piloodid hetkegi viivitamata lennuki peahoone poole ruleerisid. Oli näha, kuidas lennuki tuled poolel teel üle lennuvälja kiiresti edasi liikusid. Maadispetšeri sagedusele lülitatud raadiost kuulis Mel, kuidas teisi lennukeid ruleerimisteede ja lennuradade ristmikel kinni peeti, et vigastatud lennukit läbi lasta. Haavatud viibisid ikka veel pardal. Reis kahele oli tehtud korraldus suunduda otse neljakümne seitsmenda värava juurde, kus ootasid arstiabi, kiirabiautod ja kompanii personal. Mel jälgis, kuidas lennuki tuled järjest kahanesid ja viimaks kauguses lennujaama tuledesärasse sulasid.
Lennujaama avariiautod, mida lõpuks polnudki tarvis läinud, sõitsid lennuraja piirkonnast laiali.
Tanya ja «Tribune'i» reporter Tomlinson olid mõlemad teel lennujaama peahoone poole. Nad sõitsid koos Joe Patro-niga, kes oli Aereo-Mexicani 707 kellelegi üle andnud, et see ta angaaride juurde ruleeriks.
Tanya tahtis reis kahe reisijate mahatuleku ajaks neljakümne seitsmenda värava juurde jõuda. Tõenäoliselt läks teda seal vaja.
Enne lahkumist oli ta Melilt tasakesi küsinud: «Kas sa ikka tuled koju?»
«Kui just liiga hilja ei ole,» oli mees vastanud, «siis tuleksin küll.»

Ta jälgis, kuidas Tanya punase juuksetuka näo eest kõrvale lükkas. Naine vaatas talle julgete, selgete silmadega otsa, ning naeratas: «Ei ole liiga hilja.»
Nad leppisid kokku, et kohtuvad kolmveerand tunni pärast peahoone sissepääsu juures. Tomlinsoni eesmärk oli intervjueerida Joe Patronit ja pärast seda Trans America reis kahe meeskonda. Meeskond — ja kahtlemata Patroni — on mõne tunni pärast kangelased. Melile hakkas tunduma, et dramaatiline lugu riskantsest lennust ja pääsemisest varjutab ta enda hoopis maisemal teemal tehtud avaldused lennujaama probleemide ja puuduste kohta.
Kuigi ehk mitte täiesti. Tomlinson, kellele Mel oma mõtted oli usaldanud, oli arukas, intelligentne reporter, kes käesolevat dramaatilist hetke samavõrra tähtsa kaugema probleemiga vahest siiski seostada oskab.
426

Mel nägi, kuidas Aereo-Mexicani 707 ära toimetati. Kuigi lennuk paistis terve olevat, pestakse ta kindlasti üle ja uuritakse põhjalikult läbi, enne kui ta jätkab oma poolelijäänud reisi Acapulcosse.
Rida mitmesuguseid tehnilise abi mehhanisme, mis polnud lennukit raskel hetkel mudasse maha jätnud, järgnesid talle.
Meli ennast ei hoidnud siin enam miski kinni. Mõne hetke pärast lahkub ka tema; ent juba teist korda tänase õhtu jooksul tundis ta, kuidas lennuvälja üksildus, lähedus lennunduse tuumosale ta mõttelendu virgutab.
Mel meenutas, kuidas tal just siin mõne tunni eest mingi eelaimus oli tekkinud, et asi liigub katastroofi poole. Ja teatud mõttes oligi see nii läinud. Katastroof oli toimunud, kuigi õnnekombel polnud see täielik, ega olnud ka lennujaama teenindussüsteem — või selle puudused — otseselt süüdi.
Kuid katastroof oleks väga hästi võinud hõlmata lennujaama ennast ja lennujaam omakorda oleks ise võinud täieliku katastroofi põhjustada kõigi nende puuduste tõttu, millele Mel oli osutanud ja mille kõrvaldamise pärast ta oli asjata suud kulutanud.
Sest Lincolni Rahvusvaheline Lennujaam oli ajast maha jäänud.
Ajast maha jäänud, nagu Mel väga hästi teadis, hoolimata heast juhtimisest, säravast klaasist ja kroomniklist, hoolimata oma õhuliikluse tihedusest, rekordilisest reisijatehul-gast, kaubatranspordi tohutust mahust ja kõige selle oodatavast kasvust ning uhkeldavast nimest: «Maailma lennunduse sõlmpunkt».
Lennujaam oli ajast maha jäänud, nagu seda nii sageli lennunduse ajaloo kuue aastakümne vältel on juhtunud, sest õhuliikluse kasv on ületanud kõik ennustused. Järjekordselt osutusid ekspertide prognoosid valeks, unistajate fantaasia aga õigeks.
Ja mis kehtis siin, kehtis ka mujal.
Nii üleriiklikus kui ülemaailmses mõttes — igal pool seesama lugu. Üha räägitakse lennunduse arengust, selle vajadustest, õhutranspordi edasisest kasvust, mis loob eeldused inimajaloo jooksul seninähtamatult odavaks reisijate- ja kaubaveoks, võimalustest, mida see annab maailma rahvastele üksteise paremaks tundmaõppimiseks rahumeelsetes tingimustes ja senisest vabamaks kaubavahetuseks. Ent maa peal on probleemi suurusega võrreldes seni väga vähe ära tehtud.
Üheainsa inimese hääl ei suuda kõike muuta, kuid iga hääl, mis räägib asjatundlikult ja veendumusega, aitab kaasa. Viimase
427
paari tunni jooksul — ta ei teadnud täpselt miks või kuidas — oli ta otsusele jõudnud. Ta tahab jälle hakata tõsiasjadest avameelselt rääkima, nii nagu ta seda täna õhtul juba tegi, ja nagu ta seda juba ammu pole teinud.

Homme — või õigemini juba täna — alustab ta sellest, et kutsub esmaspäeva hommikuks kokku lennujaama nõukogu erakorralise koosoleku. Koosolekul nõuab ta kategooriliselt nõukogu sanktsiooni uue, kolm-nulliga paralleelse lennu-raja ehitamiseks.
Täna öösel toimunud sündmused olid rohkem kui miski muu tugevdanud ta positsiooni nõudmaks lennuradade läbilaskevõime tõstmist, mida ta juba ammu oli taotlenud. Kuid seekord otsustas ta võidelda, otsekoheseid, karme sõnu tarvitada ja hoiatada, et katastroof on lähedal, kui ohutusnõuetest ainult suuresõnaliselt räägitakse ja elulised operatiivsed vajadused rahuldamata jäetakse või kalevi alla pannakse. Ta hoolitseb selle eest, et ajakirjandus ja avalik arvamus tema poolel välja astuks ja avaldaks survet, mis linna poliitika-tegelastele mõjub.
Pärast uusi lennuradasid tuleb hakata läbi suruma teisi projekte, millest seni on vaid lootusrikkalt räägitud. Nende hulka kuuluksid täiesti uus lennujaamahoone ja lennu-radade kompleks; fantaasiarikkamalt lahendatud reisijate ja kauba liiklussüsteem; väikesed, satelliitlennuväljad vertikaal- ja lühistardiga lennukitele, mis varsti on tulemas.
Lincolni Rahvusvaheline Lennujaam kas on reaktiivajastu lennujaam või ei ole, ja kui ta seda on, siis peab ta paremini ajaga sammu pidama kui seni. .
Lennujaamadesse ei tohi suhtuda nagu mingitesse seadusega lubatud luksusasjadesse, mõtles Mel. Nad on peaaegu kõik isemajandavad, toovad tulu ja tagavad kõrge tööhõive. Mitte kõik lahingud maa ja õhu progressi eest ei lõpe võiduga, nii pole see kunagi olnud. Ent mõningaid võib võita, ja osa sellest, mida siin tehakse ja räägitakse, võib tänu Meli väljapaistvale positsioonile lennujaamapoliitikas vastukaja leida ülemaalisel, koguni rahvusvahelisel foorumil.
Ja kui see nii läheb, seda parem! Melile meenusid inglise luuletaja John Donne'i sõnad: Ükski inimene pole saar, tervik iseendas, iga inimene on osake mandrist, terviku tükike. Ka ükski lennujaam pole omaette saar; need, kes end rahvusvaheliseks tituleerivad, peavad omandama ka mõtteviisi, mis nende nimetust õigustaks. Võib-olla suudab Mel koostöös teistega neile näidata, kuidas seda teha.
428
Inimesed, kes Mel Bakersfeldist tükk aega midagi kuulnud pole, saavad teada, et ta on ikka veel olemas.
Kõva töö ja endise huvi taastumine kogu tööstusharu hõlmavate küsimuste vastu aitavad tal ehk üle saada ka isiklikest probleemidest, andmata aega neile mõtelda. Mel vähemalt lootis seda. See mõte tuletas talle äkki meelde, et õige pea — võib-olla juba homme — peab ta Cindyle helistama ja korraldama oma riiete ja isiklike asjade äratoomise. Oleks hea, kui tüdrukud, Roberta ja Libby, sel ajal vähemalt kodus ei oleks ja seda kurba toimingut pealt ei vaataks. Mel kavatses alguses kuhugi hotelli kolida, kuni ta endale uue korteri muratseb.
Kuid praegu tundis ta selgemini kui kunagi varem, et nende abielulahutus Cindyga on möödapääsmatu. Nad mõlemad teadsid seda ammugi; täna õhtul olid nad lihtsalt otsustanud maha kiskuda fassaadi, mille taga enam midagi ei olnud. Asja edasilükkamisega pole neil endil ega lastel midagi võita.
Kõige sellega kohanemine võtab muidugi aega.
Ja Tanya? Mel ei teadnud, mida neil tulevikus teineteisega jagada on, kui üldse on. Talle tundus, et jagada oleks nii mõndagi, kuid selleks, et ennast siduda — kui see nii peab minema —, pole aeg veel küps. Ta teadis vaid, et täna õhtul, enne kui ta pikk ja raske tööpäev lõpeb, januneb ta sõpruse, soojuse ja helluse järele ja kõigi ta sõprade hulgast oli Tanyal neid omadusi rohkem kui kellelgi teisel.
Eks aeg näitab, kuhu need teda ja Tanyat veel viivad.
Mel lükkas käigu sisse ja suundus ringtee poole, mis viis lennujaama peahoone juurde. Lennurada kolm-null jäi sõidusuunast paremale.
Nüüd, kus lennurada oli vaba, nägi Mel, et ka teised lennukid olid seda kasutama asunud. Hilisest tunnist hoolimata saabus neid nüüd pideva vooluna. TWA Convair 880 tuhises

mööda ja maandus. Tema taga paistsid poole miili kaugusel juba uue saabuva lennuki maandumistuled, mille taga jõudis sisse kolmas.
Sellest, et juba kolmanda lennuki tuled selgelt näha olid, tegi Mel järelduse, et pilvelagi on tõusnud. Äkki märkas ta, et lumesadu on lakanud. Lõuna pool hakkas taevas lapiti selginema. Kergendustundega mõistis ta, et torm on möödumas.

SAATEKS

Selle raamatu autor, Arthur Hailey, on sündinud 1920. aastal Inglismaal. Kui puhkes Teine maailmasõda, astus ta üheksateistaastase noorukina Kuninglike Õhujõudude teenistusse ja tegi sõja läbi Õhujõudude piloodina. 1947. aastal asus ta elama Kanadasse, pidas seal vaheldumisi mitmeid ameteid ning alles 1956. aastal, kui ta John Castle'iga kahasse kirjutatud telenäidend «Lend hädaohtu» (Flight into Danger) üleöö tohutu edu saavutas, sai Hailey'st kutseline kirjanik. Oma 25-aastase kirjanikukarjääri jooksul on ta kirjutanud suure hulga väga edukaid bestsellereid, millest seitse, nende hulgas ka «Lennujaam», o« jõudnud kinolinale. «Lend hädaohtu» käis küll pisut vastupidist teed — kasvas telelavastusest raamatuks ja seejärel filmiks. Et autor on ise lendur olnud, on arusaadav, et ta «Lennujaamas» lennunduse teemat veel teist korda on pruukinud. Aga hoopis teistsugused raamid on ta teistel, kuigi kirjutamistehnikalt väga sarnaseks jäänud bestselleritel. «Lõppdiagnoos» (The Final Diagnosis) näiteks mängib moodsas hiigelhaiglas, «Kõrgetel kohtadel» (In High Places) Kanada valitsusaparaadis ja ajakirjanduses, «Hotell» (Hotel) viib lugeja kokku suure hotelli argisündmuste ja intriigidega, «Rattad» (Wheels) tegeleb gigantse ' autotehasega, «Rahavahetajad» (Moneychangers) annab detailse pildi suure -panga ja rahamaailma telgitagustest. Arthur Hailey viimane raamat «Ülekoormus» (Overload) tegeleb elektrijaamade ja energeetikute eluga. Kuuldavasti kavatseb Hailey sellega kirjutamisele punkti panna ja pensionile jääda. Kirjaniku abikaasa Shelia võtab ta elutöö oma vaatevinklist kokku teoses «Ma abiellusin bestselleriga» (I Married a Bestseller).
Niisugused menukad raamatud toovad kirjastustele, hiljem filmi- ja televisioonikompaniidele ja lõpuks ka autorile miljonilisi tulusid.
«Lennujaam» on tüüpiline üliedukas bestseller. Meeldivad, targa ja ausad inimesed võitlevad siin ebameeldivate, vusserdavate või sõgedate tüüpidega — õige asja eest — ja võidavad üle noatera. On natuke seksi, rohkem sentimenti ja mis peaasi — põnevaid sündmusi nintf vähetuntud fakte tuntud asjade kohta. Seda laadi raamatuid kirjutatakse maailmas palju, ja mitte ainult Läänes. Meie ajaviitekirjandus erineb Lääne omast vahest selle poolest, et on suuremate kunstiliste pretensioonidega ning et teda kiputakse kunsti mõõdupuuga mõõtma. Niisuguseid pretensioone Lääne bestselleritel enamasti ei ole. Edu tingimuseks on mingi lihtne uudne nipp, mida paljud otsivad, aga vähesed leiavad, ja mida polegi nii lihtne iseloomustada.
Arthur Hailey nipp seisneb selles, et võimalikult paljude koonduvate' ja hargnevate sündmusahelate kimp asetatakse ühe kutseala piiridesse. Sotsiaalselt mitmekihilised armu- ja perekonnalood, ametialased intriigid ja puhttehnilised põhjuse-tagajärje ahelad jooksevad

kokku põhiliseks sündmusliiniks, arenevad siksakilises tõusujoones ühise kulminatsioonini, mille järel saabub positiivne lahendus. Kõik see on lugejat hüpnotiseeriva täpsusega sageli mõneminutilisteks filmilikeks lõikudeks liigendatud. See iseendast lihtne vigur tekitab mulje «just nagu elus». Lugejal on kole põnev, aga samas näib meeldiv olevat ühendatud kasulikuga. Mõnusalt aega viites saab lugeja veel teada, kuidas see kõik tegelikult on. Kes ei taha, ärgu uskugu. Loevad nagunii kõik.
Hailey tegelasi ei ühenda tihti peale miski muu, kui et nad on kõik mingitmoodi tähtsad

osalised ainult pealtnäha juhuslikus sündmuste ahelas. Nende tähtsus selles ahelas on sageli täiesti pöördvõrdeline rolliga, mida nad elus muidu mängivad, ja see lubab lugejal end tegelastega samastades suurte asjade, kapitaalsete sündmuste tõukejõuna tunda.

Tüüpilise bestsellerliku võttega avab autor lugejale tipptegelaste kabineti- ja vahel ka magamistoauksed, kergitab keskmist lugejat, lastes suurematel meestel temaga jagada oma ametialaseid muresid ning isiklikku õnne ja õnnetust. Ent Hailey ei unusta kedagi ja miski inimlik pole talle võõras. Tema tegelaskond ulatub demokraatlikult hierarhia tippudest alla jooksupoisini ja saapapuhastajani, julgest ja edukast inimesest õnnetu hädavareseni, kusjuures autori sümpaatia kuulub neile, kes ausalt ja südamega oma tööd teevad ja raskusi ületavad, hoolimata ametiastmest või nahavärvusest. Hailey neegertegelased on enamuses tublid ja andekad, sattuvad vahel raskesse rassidiskriminatsiooni konflikti. Koos autoriga veendub lugejagi, et rassism on ameerika elulaadi üks inetumaid pahesid. .

Nagu öeldud, on Hailey ebasümpaatseteks tegelasteks egoistlikud karjeristid, bürokraadid, saamatud vusserdajad, kuid isegi nende puhul lisab autor vahel mingi mõistva, inimliku pintslitõmbe, mõne leevendava joone, enamasti küll alles siis, kui vastane on juba ilmselgelt nokauti löödud.

Oma raamatute professionaalselt detailse faktilise tagapõhja teeb Hailey enne kirjutama asumist põhjalikult selgeks. Ta on tunnistanud, et töötab ligi aasta intervjuusid tehes, töötajaid jälgides, materjale kogudes ja süstematiseerides. Pole vist liigne lisada, et Hailey, kes on ise mõnda aega töötanud reklaamiäri alal, andeka kommertsautorina oma bestselleritega ka vastavale bisnisele head reklaami teeb. Nagu reklaamikirjanik ikka, laenab ta prestiiži tuntud nimedelt, tsiteerib autoriteete, opereerib teadusliku lähenemisviisiga, ja ilma et lugeja ise atugi saaks, veendub ta peagi, et vaatamata tõrgetele, üksikutele puu-öusftele ja pahedele töötab meie «lennujaam» hästi, sest asi on lõpuks ikka õigete meeste kätes. Sügavama ühiskonnakriitikani ei lasku Hai-ley iialgi — seda oleks temalt ennatlik oodata.

Tõlkija

Hailey, A.

H08 Lennujaam. — Tln.: Eesti Raamat, 1980. — 432 1$|

Ameerika kirjaniku Arthur Hailey põneva süžeega romaan ühest pingelisest tööpäevast rahvusvahelises lennujaamas. Kiitust väärib kirjaniku oskus tõetruult edasi anda õhkkonda, milles tegutsevad tema teoste kangelased.

70304—550

H M 901(16)—80 TL—9—5—80 4703000000 84.37Am

Артур X е й л и. АЭРОПОРТ. На эстонском языке. Перевод с английскс д. Раянди. Художник-оформитель В. Тайгер. Таллин, изд-во «Ээсти раама! Toimetaja E. Siimson. Kunstiline toimetaja M. Torim. Tehniline toimeta;'» R. Lillema. Korrektorid M. Sepp ja A. Nurmoja. ИБ № 742. Laduda antud 03. 07. 80. Trükkida antud 21. 10. 80. Formaat 84X108/32. Trükipaber nr. 2. Kiri: žurnalnaja. Kõrgtrükk. Trükipoognaid 13,50. Tingtrükipoognaid 22,68. Arvestus-poognaid 26,38. Trükiarv 36 000. Tellimuse nr. 1583. Hind rbl. 2.80. Kirjastus
«Eesti Raamat», 200090, Tallinn, Pärnu mnt. 10. Trükikoda «Punane Täht». 200001, Tallinn, Pikk t. 58.